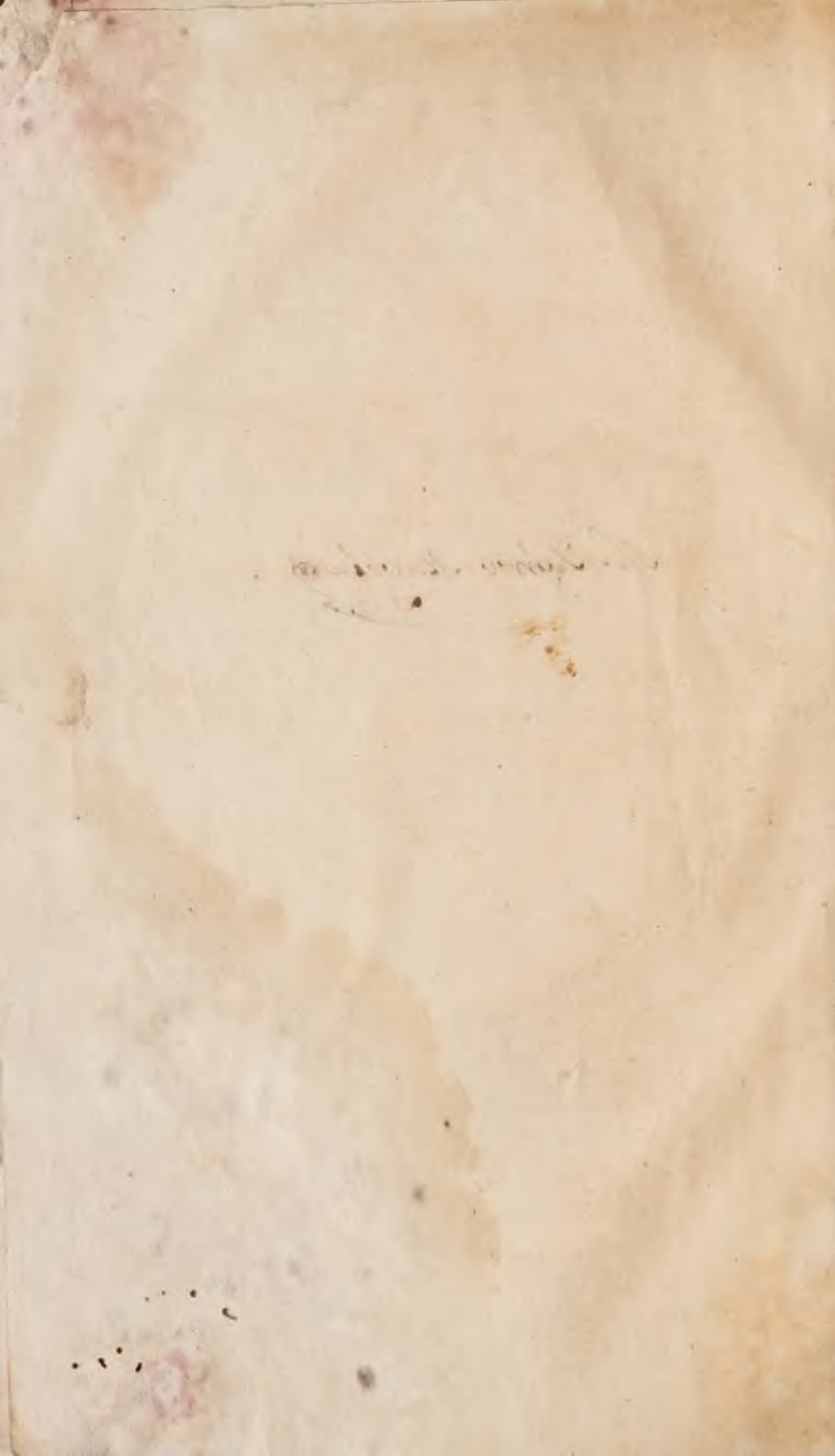

Δραματικός Πρωταγωνιστής
Α. Τούτου Ναυάρχου .
~~Σταύρου Μανώλη~~

620

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ἢ
ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΕΜΑΧΙΩΝ

ΕΚ ΤΩΝ

ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ.

Μετὰ σχολίων γραμματικῶν, ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν, καὶ
μετ' ἐπιτόμων φιλολογικῶν καὶ κριτικῶν ἐκθέσεων.

Διηρημένη εἰς τόμους τρεῖς.

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ.

Ὑπὸ Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ.

Ἐκδίδεται κατὰ πρῶτον διὰ δαπάνης

ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Τιμᾶται Δρ. 1, 50.

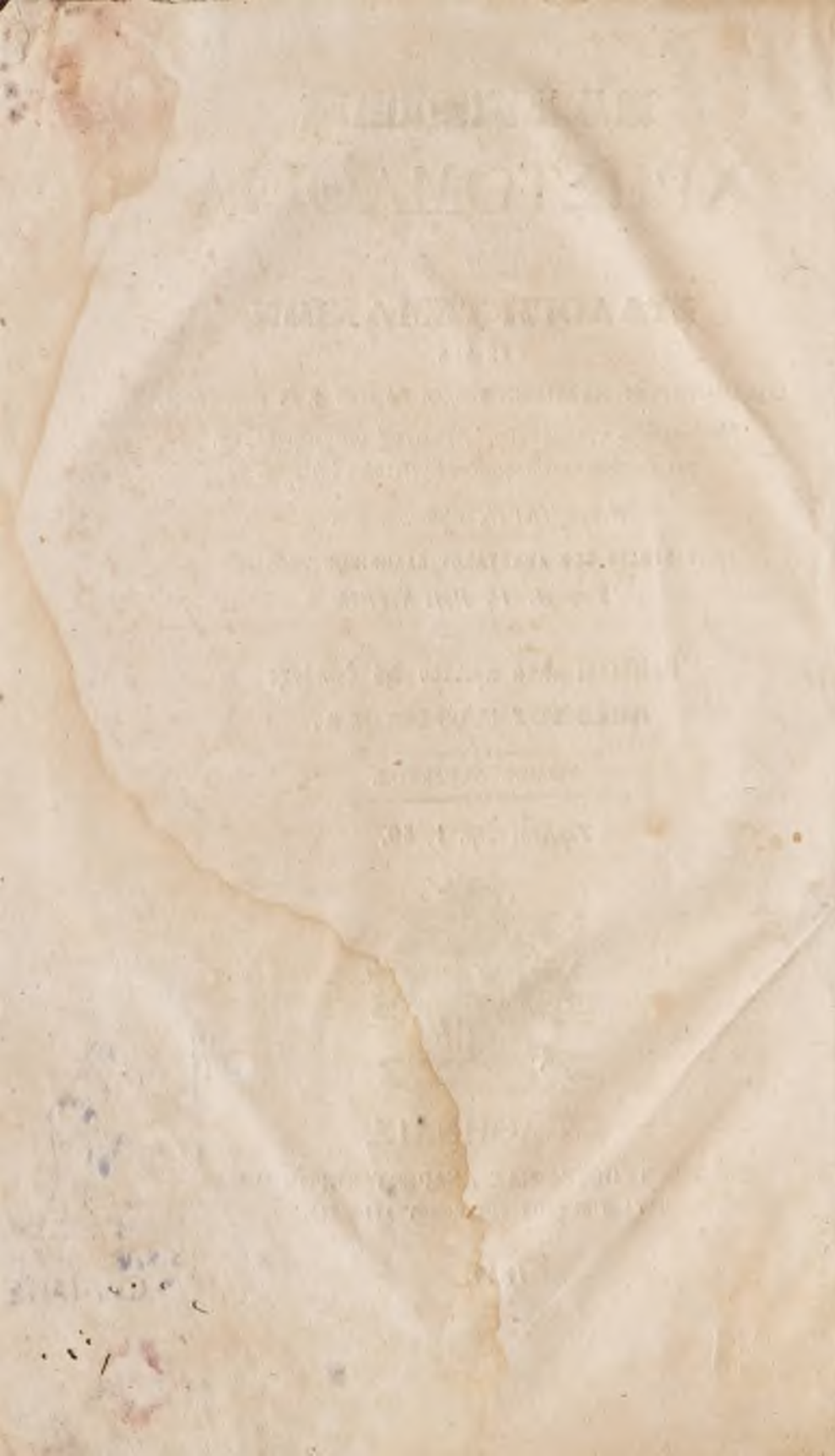
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΟΥ ΕΡΜΟΥ ΑΡΙΘ. 215.

1844.

41

ΚΛΑΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ.

ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ἕνεκα προσήκει τοὺς τοῦ Θεοῦ θεράποντας¹ μακαρίζειν, καὶ θαυμάζειν, ὅτι τὴν ἐλπίδα τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἐν ταῖς ἀγίαις εἶχον εὐχαῖς, καὶ ὅτι γραφῇ φυλάξαντες τοὺς ὕμνους καὶ τὰς λατρείας αἰς τῷ Θεῷ σὺν χαρᾷ καὶ φόβῳ προσέφερον, καὶ εἰς ἡμᾶς διέδωκαν τὸν ἑαυτῶν θησαυρόν· ἵνα πρὸς τὸν οἰκτεῖον ζῆλον πᾶν τὸ ἐπιγινόμενον² ἐπισπάσασθαι δυνηθῶσι. Διαβαίνειν γὰρ προσήκει τὸν τῶν διδασκάλων ἐπὶ τοὺς ὁμιλοῦντας³ τρόπον, καὶ τοὺς τῶν Προφητῶν μαθητάς⁴, μιμητάς [προσήκει] φαίνεσθαι τῆς ἐκεῖνων δικαιοσύνης, ἵνα πάντα τὸν χρόνον ταῖς προσευχαῖς, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ καὶ μελέτῃ συζῶμεν, τοῦτο ζῶην, τοῦτο ὑγείαν καὶ πλούτον, τοῦτο πέρας ἀγαθῶν εἶναι νομίζοντες, τὸ προσεύχεσθαι τῷ Θεῷ μετὰ καθαρᾶς καὶ ἀδιαφθόρου ψυχῆς. Ὡσπερ γὰρ τῷ σώματι φῶς ἥλιος, οὕτω ψυχῇ⁵ προσευχή. Εἰ οὖν τυφλῷ ζημία τὸ μὴ ὄρᾶν τὸν ἥλιον, πόση ζημία Χριστιανῷ τὸ μὴ προσεύχεσθαι συνεχῶς, καὶ διὰ τῆς εὐχῆς τὸ τοῦ Χριστοῦ φῶς εἰς τὴν ψυχὴν εἰσάγειν;

Καὶ τοῖς⁶ τίς οὐκ ἂν ἐκπλαγείη καὶ θαυμάσειε τὴν τοῦ Θεοῦ φιλάνθρωπίαν, ἣν εἰς ἡμᾶς ἐπιδείκνυται, τοσαύτην τιμὴν ἀνθρώποις χαριζόμενος, ὥς καὶ προσευχῆς ἀξιῶσαι καὶ ὁμιλίας τῆς ἑαυτοῦ; Θεῷ γὰρ ἀληθῶς λαλοῦμεν τῷ καιρῷ⁷ τῆς προσευχῆς, δι' ἧς καὶ τοῖς Ἀγγέλοις συναπτόμεθα, καὶ τὴν πρὸς τὰ ἄλογα κοινωνίαν πολὺ φαινόμεθα διαφεύγοντες. Ἀγγέλων γὰρ ἔργον ἡ προσευχή, ὑπεραίρουσα καὶ τὴν ἐκεῖνων ἀξίαν, εἴπερ κρείττον ἐστὶ τῆς Ἀγγέλων ἀξίας τὸ Θεῷ διαλέγεσθαι. Καὶ ὅτι γε κρείττον ἐστίν, αὐτοῖς⁸ διδάσκουσιν ἡμᾶς, σὺν πολλῷ μὲν φόβῳ τὰς εὐχὰς προσφέροντες, πα-

1) Τοὺς προφῆτας, καὶ μάλιστα τὸν Δαβὶδ, τοῦ ὁποῖου οἱ ψαλμοὶ ἦσαν ἔκπαιλα ἢ βάσις τῆς προσευχῆς τῶν χριστιανῶν. 2) γένος ἀνθρώπων, τοὺς μεταγενεστέρους. 3) Τοὺς μαθητάς των. 4) Τοὺς χριστιανούς. 5) Φῶς ἐστίν.

6) Μεταδατικὸς ἀντὶ τοῦ Ἀλλὰ, Οὐ μὴν ἀλλά. 7) Ἐν τῷ καιρῷ.

8) Οἱ ἄγγελοι.

ρέχοντες δὲ ἡμῖν εἰδέναι καὶ μανθάνειν, ὅτι προσήκει, τῷ Θεῷ προσιόντας, σὺν χαρᾷ καὶ φόβῳ τοῦτο ποιεῖν· φόβῳ μὲν, δεδοκότας μὴ τῆς προσευχῆς ἀνάξιοι φανῶμεν· χαρᾷ δὲ μεστοὺς γινομένους ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς τιμῆς, ὅτι τοσαύτης καὶ τοιαύτης προνοίας τὸ θνητὸν ἡξιώθη γένος, ὥς καὶ θείας ἀπολαύειν ὁμιλίας⁹ συνεχῶς, δι' ἧς καὶ τὸ θνητοὶ εἶναι καὶ πρόσκαιροι διαφεύγομεν, φύσει μὲν ὄντες θνητοί, τῇ δὲ πρὸς Θεὸν ὁμιλίᾳ πρὸς ἀθάνατον ζωὴν μεταβαίνοντες. Ἀνάγκη γὰρ τὸν ὁμιλοῦντα Θεῷ, καὶ κρείττονα γενέσθαι θανάτου καὶ πάσης διαφθορᾶς. Καὶ ὥσπερ ἀνάγκη πᾶσα τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος ἀπολαύοντα διαφεύγειν τὸ σκότος· οὕτως ἀνάγκη πᾶσα, τὸν θείας ὁμιλίας ἀπολαύοντα, μηκέτι εἶναι θνητόν. Αὐτὸ γὰρ τὸ τῆς τιμῆς μέγεθος πρὸς ἀθανασίαν ἡμᾶς μεθίστησιν. Εἰ γὰρ τοὺς βασιλεῖς διαλεγομένους καὶ τῆς παρ' ἐκείνου τιμῆς ἀπολαύοντας, ἀμήχανον εἶναι πένητας, πολλῶ μᾶλλον ἀδύνατον τοὺς τῷ Θεῷ προσευχομένους καὶ λαλοῦντας θνητὰς ἔχειν ψυχάς. Θάνατος γὰρ ψυχῆς, ἀσέβεια καὶ βίος παράνομος· οὐκοῦν καὶ ζωὴ ψυχῆς, ἡ τοῦ Θεοῦ λατρεία καὶ βίος ὁ ταύτῃ πρέπων¹⁰.

Βίον δὲ ὅσιον καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ πρέποντα προσευχῇ συνάγει καὶ θησαυρίζει θαυμαστῶς ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς. Εἴτε γὰρ παρθενίας τις ἐραστῆς, εἴτε τὴν ἐν γάμῳ σωφροσύνην τιμᾶν ἐσπουδακῶς, εἴτε κρατεῖν ὀργῆς, καὶ πραότῃ συζῆν, εἴτε φθόνου καθαρεῦειν, εἴτε ἄλλο τι τῶν προσηκόντων ποιεῖν, προσευχῆς ἡγουμένης καὶ προλειανούσης τὴν τοιαύτην ὁδὸν τοῦ βίου, ἐσχερῇ τε καὶ ῥάδιον ἔξει¹¹ τὸν τῆς εὐσεβείας δρόμον. Οὐ γὰρ ἐστὶν οὐκ ἐστὶ τοὺς αἰτοῦντας παρὰ τοῦ Θεοῦ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ πραότητα καὶ χρηστότητα, μὴ τυγχάνειν τῆς εὐχῆς. » Αἰτεῖτε γὰρ, φησί¹², καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησέτε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν, λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. « Καὶ ἀλλαχοῦ¹³ πάλιν. » Τίς ἐστι, φησιν, ἐξ ὑμῶν, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ ἐὰν ἴχθυν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσῃ αὐτῷ; Εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ δοῦναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει Πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; α Τοιοῦτοις μὲν λόγοις καὶ τοιαύταις ἐλπίσιν ἐπὶ προσευχῇ παρεκάλεσεν¹⁴ ἡμᾶς ὁ τῶν ὅλων Κύριος. Ἡμᾶς δὲ προσήκει, τῷ Θεῷ πειθομένους, ἀεὶ ζῆν ἐν ὕμνοις καὶ προσευχαῖς, ἀ-

9) Συνομιλίας. 10) Τῇ λατρείᾳ. 11) Ὁ τοιοῦτος. 12) Ὁ Χριστὸς ἐν Εὐαγγελίοις, Ματθ. Ζ', 7. Λουκ. ΙΑ', 9. 13) Ματθ. Ζ', 9, 11. Λουκ. ΙΑ', 12, 13. 14) Παρεκίνησεν.

κρίβεστερον τῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας ἔχομένους, ἢ τῆς ἐαυτῶν ψυχῆς. Οὕτω γὰρ ἡμῖν ὑπάρξειε ζῆν ἀεὶ τῷ Θεῷ, ὡς ποιοῦσαν ἀνθρώποις ζωὴν.

Ὅστις γὰρ οὐ προσεύχεται τῷ Θεῷ, μετέχει θείας ὁμιλίας ἀπολαύειν ἐπιθυμεῖ συνεχῶς, νεκρός ἐστι καὶ ἀψυχός, καὶ οὐ μετέχει τοῦ φρονεῖν¹⁵. Αὐτὸ γὰρ τοῦτο μέγιστον ἀφροσύνης σημεῖον, τὸ μὴ ἐπίστασθαι τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς, μηδὲ ἐρεῖν προσευχῆς, μηδὲ θάνατον ἡγεῖσθαι ψυχῆς τὸ μὴ προσκυνεῖν τῷ Θεῷ. Ὡς περ γὰρ, οἶμαι, τὸ σῶμα τοῦτο τὸ ἡμέτερον, ψυχῆς μὴ παρούσης, νεκρόν ἐστι καὶ δυσῶδες· οὕτω ψυχῇ, μὴ κινουῦσα ἑαυτὴν εἰς προσευχὴν, νεκρά ἐστι καὶ ἀθλία καὶ δυσώδης. Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε θανάτου παντὸς πικρότερον ἡγεῖσθαι προσήκει στερηθῆναι προσευχῆς, διδάσκει καλῶς ἡμᾶς Δανιὴλ ὁ μέγας Προφήτης, μᾶλλον ἐλόμενος ἀποθάνειν, ἢ τρεῖς ἡμέρας μόνος¹⁶ στερηθῆναι προσευχῆς. [Οὐ γὰρ ἀσεβῆσαι τούτῳ προσέταξεν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, ἀλλὰ τὰς τρεῖς μόνον ἡμέρας σκοπούμενος εὐρεῖν¹⁷.] Ἄνευ γὰρ τῆς θείας ῥοπῆς¹⁸ οὐκ ἂν τι τῶν ἀγαθῶν εἰς τὰς ἡμετέρας ἔλθοι ψυχάς. Θεοῦ δὲ ῥοπή συνεφάπτεται τῶν πόνων ἡμῖν, καὶ τούτους ἐπικουφίζει καλῶς, ἂν ἰδῇ προσευχὴν ἀγαπῶντας, καὶ συνεχῶς τοῦ Θεοῦ δεομένους, καὶ πάντα ἐκείθεν τὰ ἀγαθὰ καταβήσεσθαι¹⁹ προσδοκῶντας.

Ὅταν οὖν ἴδω τινὰ μὴ φιλοῦντα προσευχὴν, μηδὲ θερμόν ἔρωτα ταύτης ἔχοντα καὶ σφοδρὸν, ἤδη μοι οὗτος δηλός ἐστιν ὥς οὐδὲν γενναῖον ἐν τῇ ψυχῇ κέκτηται. Ὅταν δὲ ἴδω τινὰ τῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας ἀκορέστως ἔχόμενον, καὶ τὸ μὴ προσεύχεσθαι συνεχῶς ἐν ταῖς μεγίσταις ἀριθμοῦντα ζημίαις, τεκμαίρομαι τὸν τοιοῦτον πάσης ἀρετῆς ἀσκητὴν εἶναι βέβαιον, καὶ τοῦ Θεοῦ ναόν. Εἰ γὰρ στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ βῆμα ποδὸς καὶ γέλως ὀδόντων ἀναγγέλλει τὰ περὶ αὐτοῦ, κατὰ τὸν σοφὸν Σολομῶντα²⁰, πολλῶ μᾶλλον εὐχὴ καὶ λατρεία Θεοῦ σημεῖόν ἐστι δικαιοσύνης ἀπάσης, στολὴ τις οὖσα πνευματικὴ καὶ θεία, πολλὴν εὐμορφίαν καὶ κάλλος καταχέουσα ταῖς ἡμετέραις διανοαῖς, τὸν ἐκάστου ρυθμίζουσα βίον, οὐκ ἑώρα φαῦλον οὐδὲν οὐδὲ ἄτοπον τῆς διανοίας κρατεῖν, αἰδεῖσθαι· πείθουσα τὸν Θεὸν καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ τιμὴν, πᾶσαν τοῦ πονηροῦ²¹ γοητείαν ἀποπέμψασθαι παιδεύουσα, τοὺς αἰσχροὺς καὶ ἀτόπους ἐξελαύνουσα

15) Φρονήσεως. 16) Ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Δανιὴλ, Κεφ. ΣΤ', 6, ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ βασιλέως ἐπεκτείνεται εἰς τριάκοντα ἡμέρας. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι καθ' ὑπερβολὴν σχῆμα μετεποίησεν ὁ θεῖος πατὴρ τὰς τριάκοντα εἰς τρεῖς μόνους ἡμέρας. 17) Τὸ χωρίον φαίνεται ἑλλειπές. 18) Συνεργείας. 19) » Ὅτι πᾶν δῶμα τέλειον ἀνωθεν ἐστὶ καταβαίνον », κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον.

20) Σειράχ, κεφ. 10', 30. 21) Τοῦ διαβόλου.

λαγισμούς, ἐν ὑπεροφίᾳ τῆς ἡδονῆς καθιστῶσα τὴν ἐκάστου ψυχὴν. Αὕτη γὰρ ἡ ὑπερφηανία πρέπει τοῖς τὸν Χριστὸν σεβομένοις, τὸ μηδενὶ δουλεῦν αἰσίν, ἀλλὰ τηρεῖν ἐν ἐλευθερίᾳ τὴν ψυχὴν, καὶ βίῃ κεκαθαμένῃ.

Ὅτι μὲν οὖν παντελῶς ἀμήχανον ἀνεύπροσευχῆς ἀρετῇ συζῆν, καὶ μετὰ ταύτης πορεύεσθαι τὸν βίον, οἶμαι δῆλον ἅπασιν εἶναι. Πῶς γὰρ ἂν τις ἀρετὴν ἀσκήσειε, μὴ προσίων καὶ προσπίπτων συνεχῶς τῷ ταύτης χορηγῷ καὶ δοτῇρι; πῶς δὲ ἂν τις ἐπιθυμῇσειεν εἶναι σώφρων καὶ δίκαιος, μὴ ὁμιλῶν ἡδέως τῷ ταῦτά τε καὶ πλείω τούτων ἀπαιτοῦντι παρ' ἡμῶν;

Βούλομαι δὲ ἐπιδείξαι διὰ βραχείων, ὅτι καὶ ἀμαρτημάτων γεμοντας αἱ προσευχαὶ λάβωσιν²² ἡμᾶς, ταχέως ἀποκαθαίρουσι. Καὶ τοι τί μεῖζον γένοιτ' ἂν προσευχῆς ἢ θεϊότερον, ὅταν ἀλεξιφάρμακον φανῇ τι οὐσα τοῖς τὰς ψυχὰς νοσοῦσιν; Οὐκοῦν πρῶτοι Νινευῖται φαίνονται διὰ προσευχῆς ἀναλυσάμενοι²³ τὰς πολλὰς πρὸς Θεὸν ἀμαρτίας. Ἄμα τε γὰρ ἔλαβεν²⁴ αὐτοὺς ἡ προσευχή, καὶ δικαίους ἐποίησε, καὶ πόλιν εἰθισμένην ἀκολασία καὶ πονηρίᾳ καὶ παρανόμῳ βίῳ συζῆν, ἐπανόρθωσεν ὁξέως, παλαιᾶς συνηθείας μεῖζον ἰσχύσασα, τῶν οὐρανίων νόμων πλήρη πεποιηκυῖα τὴν πόλιν, συνεφελκομένη μεθ' ἑαυτῆς καὶ σωφροσύνην καὶ φιλανθρωπίαν καὶ πραότητα καὶ πρόνοιαν πτωχῶν. Οὐ γὰρ ἀνέχεται²⁵ χωρὶς τούτων ἐνδαιτυθῆναι ψυχᾷς, ἀλλ' εἰς ἣν ἂν οἰκίσῃ διάνοιαν, πλήρη ποιεῖ δικαιοσύνης πάσης, παιδοτριβοῦσα πρὸς ἀρετὴν, καὶ κακίαν ἐξορίζουσα. Καὶ δὴ καὶ τότε εἴ τις εἰσῆλθεν εἰς Νινευὴ τὴν πόλιν, καὶ πρότερον αὐτὴν ἀκριβῶς ἐπιστάμενος, οὐκ ἂν ἐπέγνων τὴν πόλιν. Οὕτως ἐξαίφνης ἀπὸ τοῦ φαυλοτέρου βίου πρὸς εὐτέβειαν μετεπέδησεν. Ὡσπερ γὰρ γυναῖκα πτωχὴν ῥάκια φέρουσιν, μετὰ ταῦτά τις χρυσοῖς ἱματίοις κεκοσμημένην ἰδὼν, οὐκ ἂν ἐπιγνοίῃ τὸ γύναιον· οὕτως ὁ τὴν πόλιν ἐκείνην εἰδὼς πτωχεύουσαν πρότερον, καὶ τῶν πνευματικῶν ἔρημον οὔσαν θησαυρῶν, ἡγνόησεν ἂν ποία, ἢ τίς ἦν ἡ πόλις, ἣν τοσοῦτον ἰσχυσεν εὐχὴ μεταβαλοῦσα καὶ τρόπον καὶ βίον πρὸς ἀρετὴν ἐπαναγάγειν. Καὶ γυνὴ δέ τις²⁶ ἐν ἀκολασίᾳ καὶ πορνείᾳ πάντα βεβιωκυῖα τὸν χρόνον, ἅμα τε προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, καὶ σωτηρίας ἔτυχεν.

Οὐ τοίνυν ἀποκαθαίρει μόνον ἀμαρτίας, ἀλλὰ καὶ κινδύνους ἀπο-

22) Εὐρύωσιν. 23) Λύσιν (ἄφαισιν) αὐτῶν εὐράμενοι πρὸς Θεοῦ. Εἰς ἐν δὲ τῶν χειρογράφων εὐρηται: Ἀπολουσάμενοι, ὅθεν πιθανόν ὅτι ὑπῆρχεν Ἀπολυσάμενοι.

24) Παρέλαβεν ἀφοσιωθέντας πρὸς αὐτήν. 25) Ἡ προσευχή. 26) Ἡ ἀλεῖψα τὸν Κύριον μύρῳ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, Λουκ. Ζ', 37, 50.

κρούεται μεγάλους. Ὁ γέ τοι βασιλεὺς ὁμοῦ τε καὶ Προφῆτης ὁ θαυμάσιος Δαβὶδ, τοὺς πολλοὺς καὶ χαλεποὺς πολέμους τῇ προσευχῇ διέφυγε, τοῦτο μόνον τὸ ὄπλον τῆς στρατιᾶς προβαλλόμενος, καὶ παρέχων τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις καθ' ἡσυχίαν καὶ ἄδειαν ἀπολαύειν τῆς νίκης. Ὡς²⁷ οἱ μὲν ἄλλοι βασιλεῖς, ἐν τῇ τῶν στρατηγῶν ἐμπειρίᾳ καὶ τέχνῃ, καὶ τοξόταις καὶ ὀπλίταις καὶ ἱππεῦσι τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας εἶχον· ὁ δὲ μέγας Δαβὶδ ταῖς ἀγλαῖς εὐχαῖς τὴν στρατιὰν ἐτείχιζεν, οὐ βλέπων εἰς ὄφρυν²⁸ στρατηγῶν καὶ ταξιάρχων καὶ ἱππάρχων, οὐδὲ χρήματα συλλέγων, οὐδὲ ὅπλα κετασκευάζων, ἀλλὰ τὴν θείαν πανοπλίαν ἐξ Οὐρανοῦ καταφέρων. Πανοπλία γὰρ ὡς ἀληθῶς οὐράνιος ἡ θεία προσευχή, καὶ μόνῃ δύναται φυλάττειν βεβαίως τοὺς δεδωκότας ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ. Τὴν μὲν γὰρ τῶν ὀπλιτῶν ἰσχύν τε καὶ ἐπιστήμην, καὶ τοξοτῶν ἐμπειρίαν, καὶ προδοσία πολλάκις ἀποφαίνει μάταιον²⁹, καὶ βλέμματα πολεμικά^{29*}, καὶ ἀντιπάλων εὐψυχία, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις. Προσευχὴ δὲ ἄμαχον ὄπλον καὶ ἀσφαλὲς φυλακτήριον, ὁμοίως μὲν στρατιώτην ἓνα, ὁμοίως δὲ καὶ πολλὰς ἀποκρουομένην μυριάδας. Ἐπεὶ καὶ Δαβὶδ ὁ θαυμάσιος τὸν Γολιάθ ἐκέκρινον³⁰, ὥσπερ δαίμονά τινα φοβερόν ἐπερχόμενον, οὐχ ὄπλοις, οὐδὲ ξίφεσιν, ἀλλ' εὐχαῖς κατήνεγκεν. Οὕτως ἰσχυρόν μὲν βασιλεῦσιν ἐν μάχαις ὄπλον ἡ προσευχή, ἰσχυρόν δὲ καὶ ἡμῖν πρὸς δαίμονας. Οὕτω καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἐξεκίας³¹ περιγίνεται τῷ πολέμῳ τῶν Περσῶν, στρατιὰν μὲν οὐχ ὀπλίσας, εὐχὰς δὲ μόνας ἀντιστήσας τῷ πλήθει τῶν ἀντιπάλων. Οὕτω καὶ θάνατον διέφυγε³² μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαβείας τῷ Θεῷ προσπεσὼν, καὶ ἡ προσευχή μόνῃ δέδωκεν ἀναβιώσιναι τῷ βασιλεῖ.

Καὶ μὲν γε³³ ὅτι ψυχὴν ἡμαρτηκυῖαν ἡ προσευχή ῥαδίως ἀποκαθαίρει, διδάσκει ἡμᾶς ὁ Τελώνης³⁴, δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ τυχεῖν ἀφρέσεως, καὶ τυχόν· διδάσκει δὲ καὶ ὁ λεπρός³⁵, ἅμα τε προσπεσὼν τῷ Θεῷ, καὶ καθαρθεὶς εὐθέως. Εἰ δὲ σῶμα διεφθαρμένον ὁ Θεὸς ὀξέως ἰάσατο, πολλῷ μᾶλλον ψυχὴν νενοσηκυῖαν θεραπεύσει φιλανθρώπως. Ὅσῳ γὰρ τιμωτέρα τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ, τοσοῦτ' ἂν μᾶλλον εἰκὸς περὶ ταύτην πλείονα σπουδὴν ἐπιδείκνυσθαι τὸν Θεόν.

27) Αἰτιολογικῶς: Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι βασ. 28) Ἐπαρσιν. 29) Ἀπτικῶς, ἡ πρὸς τὸ σημαινόμενον (ἐννοουμένου τοῦ Πράγματος). 29*) Κατάσκοποι τῶν ἐχθρῶν. 30) Βασιλ. Α', ιζ', 4, 52. 31) Βασιλ. Α', ιη', 17, 18. 32) Ὁ αὐτὸς Ἐξεκίας, Βασιλ. Α' κ'. 33) Προσθετικός. 34) Τῆς παραβολῆς τοῦ Εὐαγγελίου, Λουκ. ΙΗ'. 10, 14. 35) Ὁ ἰαθεὶς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, Ματθ. Η'. 2, 41.

Καὶ μυρία ἂν τις ἔχῃ λέγειν καὶ παλαιὰ καὶ καινὰ³⁶, εἰ πάντας ἐξαριθμεῖσθαι βούλοιο τοὺς διὰ προσευχῆς σεσωσμένους.

Ἰσως δέ τις τῶν ῥαθυμοτέρων, καὶ οὐκ ἐθελόντων ἐπιμελῶς προσεύχεσθαι καὶ σπουδαίως, ἐκεῖνα τὰ ῥήματα φήσειεν ἂν εἰρηκέναι τὸν Θεόν, ὡς » Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι³⁷ Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς ». Ἐγὼ δὲ³⁸, εἰ μόνην ἐξαρκεῖν πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τὴν προσευχὴν ἐνόμιζον, εἰκότως ἂν τις τούτοις ἐκέχρητο τοῖς λόγοις. Ἐπεὶ δὲ κεφάλαιον εἶναι ἀγαθῶν τὴν προσευχὴν φημι, καὶ κρηπίδα καὶ ρίζαν τοῦ λυσιτελοῦντος³⁹ βίου, μηδεὶς ἐπὶ προφάσει ῥαθυμίας ἐκείνοις κεκρήσθω τοῖς λόγοις. Οὐδὲ γὰρ σωφροσύνη μόνη δύναται σώζειν ἄνευ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, οὐδὲ πρόνοια πτωχῶν, οὐδὲ χρηστότης, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ δεῖ πάντα συνδραμεῖν εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχάς. Προσευχὴ δὲ, ὥσπερ ρίζα καὶ κρηπὶς, ὑπόκειται. Καὶ ὥσπερ πλοῖον καὶ οἰκίαν⁴⁰ τὰ κάτωθεν⁴¹ ἰσχυρὰ ποιεῖ καὶ συνέχει, οὕτω τὸν ἡμέτερον βίον αἱ προσευχαὶ συγκρατοῦσιν. Ἄνευ δὲ ταύτης οὐδὲν ἂν ἡμῖν ἀγαθὸν οὐδὲ σωτήριον γένοιτο.

Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἔγκειται συνεχῶς ἡμῖν διακελευόμενος, καὶ λέγων· » Τῇ προσευχῇ⁴² προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ. » Καὶ ἀλλαχοῦ⁴³· « Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, φησὶν, ἐν παντὶ εὐχαριστοῦντες· τοῦτο γὰρ ἐστὶ θέλημα Θεοῦ » Καὶ ἐτέρωθι⁴⁴ πάλιν· » Προσεύχεσθε ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν Πνεύματι⁴⁵, εἰς αὐτὸ⁴⁶ ἄγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσεαι καὶ δεήσει⁴⁷. Οὕτω πολλαῖς καὶ θείαις φωναῖς ἐπὶ προσευχὴν ἡμᾶς ἐκάλει συνεχῶς ὁ τῶν Ἀποστόλων ἡγεμὼν. Προσῆκει τοίνυν ὑπ' ἐκείνου παιδευομένους, μετὰ προσευχῆς πορεύεσθαι⁴⁸ τὸν βίον, καὶ ταύτη συνεχῶς τὴν διάνοιαν ἄρδειν. Χρήζομεν γὰρ οἱ πάντες ἀνθρώποι

36) Καὶ ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης παραδείγματα.

37) Ματθ. Ζ', 21. 38) Τὸ σχῆμα πρωθύτερον. Εἰκότως δέ τις τούτοις ἐκέχρητο τοῖς λόγοις, εἰ ἐγὼ ἐνόμιζον κτλ. 39) Τοῦ χριστιανικοῦ, τοῦ κατ' ἀρετὴν, ὡς τοῦ μὴ τοιοῦτου μὴ λυσιτελοῦντος. 40) Παράβαλε τὸ αὐτὸ τοῦτο παράδειγμα τοῦ Δημοσθένους, ὃν καὶ ὁ θεῖος πατὴρ εἶχε βέβαια κατὰ νοῦν. 41) Μέρη, τῷ μὲν πλοίου ἢ τρόπικι, τῆς δὲ οἰκίας τὰ θεμέλια. 42) Πρὸς Ῥωμ. ΙΒ', 12, καὶ πρὸς Κολοσσ. Δ', 2. 43) Πρὸς Θεσσαλον. Α', 6. 44) Πρὸς Ἐφεσ. ΣΤ', 81.

45) Ἐπικαλούμενοι τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν καὶ ἡ Ἐκκλησία τὴν ἐπὶ κλήσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ » Βασιλεῦ Οὐράνιε, Παράκλητε, « προτάσσει συνήθως τῶν ἱερῶν προσευχῶν. 46) Πρὸς τοῦτο, τὸ προσεύχεσθαι.

47) Μετὰ πολλῆς ἐπιμονῆς ἢ προσοχῆς (προσκαρτερήσεως) καὶ δεήσεως.

48) Μεταφορικῶς ἀντὶ Διάγειν, ζῆν, ὡς καὶ.

ταύτης οὐχ ἦττον, ἢ τὰ δένδρα τῶν ὑδάτων. Οὔτε γὰρ ἐκεῖνα δύ-
νανται ἐκφέρειν τοὺς καρπούς, μὴ πίνοντα διὰ τῶν ῥιζῶν· οὔτε
ὁμοίως τοῖς πολυτιμήτοις καρποῖς τῆς εὐσεβείας δυνασόμεθα βρῦειν,
μὴ ταῖς προσευχαῖς ἀρδόμενοι.

Διόπερ χρὴ καὶ τῆς κλίνης ἀπανισταμένους φθάνειν⁴⁹ αἰετὸν
ἥλιον τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ, καὶ τραπέζης ἀπτομένους⁵⁰, καὶ καθεύ-
δειν μέλλοντας· μᾶλλον δὲ καὶ καθ' ἐκάστην ὥραν μίαν εὐχὴν τῷ
Θεῷ προσφέροντας, ἴσον τῇ ἡμέρᾳ δρόμον τρέχοντας. Ἐν δέ γε τῇ
τοῦ χειμῶνος ὥρᾳ, καὶ τῆς νυκτὸς τὸ πλεῖστον μέρος εἰς προσευχὰς
ἀναλίσκοντας, καὶ τὰ γόνατα κάμπτοντας, σὺν πολλῷ τῷ φόβῳ τῇ
δεήσει προσέχοντας, μακαρίζοντας ἑαυτοὺς ἐπὶ τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ.
Εἰπέ μοι, πῶς ὄψει τὸν ἥλιον, μὴ προσκυνήσας τὸν πέμποντα τοῖς
σοῖς ὀφθαλμοῖς γλυκύτατον φῶς; Πῶς ἀπολαύσεις τραπέζης, μὴ
προσκυνήσας τὸν τοσοῦτων ἀγαθῶν δοτῆρα καὶ χορηγόν; Μετὰ
ποίας ἐλπίδος ἐπὶ τὸν τῆς νυκτὸς ἥξεις καιρόν; ποίοις προσδοκᾷς
ὀνειράσιν ὁμιλῆσαι, μὴ τειχίσας σαυτὸν προσευχαῖς, ἀλλ' ἀφύλα-
κτος ἐπὶ τὸν ὕπνον ἐλθών; Εὐκαταφρόνητος καὶ εὐάλωτος τοῖς πο-
νηροτάτοις δαίμοσι· ἔσθῃ, οἱ περιέρχονται συνεχῶς καιροφυλακτοῦν-
τες ἡμᾶς, τίνα λαβόντες γυμνὸν προσευχῆς ἀναρπάσαιεν ὁξέως. Ἄν
μὲν οὖν ἰδῶσιν ἡμᾶς πεφραγμένους ταῖς προσευχαῖς, ἀποπηδῶσιν
εὐθέως, ὥσπερ λησταὶ καὶ κακοῦργοι, πρὸς τῇ κεφαλῇ τοῦ στρατιώτου
ξίφος ὀρῶντες κρεμάμενον⁵¹. ἂν δ' ἄρα συμβῇ τινα γυμνὸν εἶναι
προσευχῆς, οὗτος ἀνάσπαστος ὑπὸ τῶν δαιμόνων φέρεται εἰς ἀμαρ-
τίας ὠθούμενος καὶ συμφορὰς καὶ κακά.

Ταῦτα δεῖ πάντα φοβούμενους ἡμᾶς, προσευχαῖς καὶ ὕμνοις ᾄδει
τειχίζειν ἑαυτοὺς, ἵνα πάντας ὁ Θεὸς ἐλεήσας, ἀξίους ἀπεργάσῃται
τῆς τῶν Οὐρανῶν βασιλείας διὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, ᾧ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

*Περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι· καὶ εἰς τὸ Στενὴ ἢ πύλη
κτλ., καὶ Ἑρμηνεῖα τῆς προσευχῆς τοῦ Πάτερ ἡμῶν.*

ΠΑΣΗΣ μὲν θεοπνεύστου γραφῆς ἡ ἀνάγνωσις γίνεται τοῖς

49) Προφθάνειν, προλαμβάνειν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὁρμίζοντας εἰς προσευ-
χὴν. 50) Ἐννοεῖται, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς, τὸ: Χρὴ προσεύχεσθαι, οὐ μὲν τοι
κατ' ἀκρίβειαν Ἑλληνος λόγου. 51) Ζωηροτάτη μεταφορά.

προσέχουσιν εὐσεβείας ἐπιγνώσεις· ἡ δὲ σεπτὴ τῶν εὐαγγελίων
 γραφὴ ὑψηλοτέρων ἐστὶ διδαγμάτων ὑπεροχή·¹ τὰ γὰρ ἐν αὐτοῖς
 ἐμφερόμενα λόγια, ὑψίστου βασιλέως ὑπάρχει θεσπίσματα. διὸ
 καὶ φοβερά τις ἡπείληται κόλασις τοῖς μὴ φυλάττουσιν ἀκριβῶς
 τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένα. Εἰ γὰρ τῶν ἐπὶ γῆς ἀρχόντων ὁ παρα-
 θαίνων τοὺς νόμους, ἀπαραίτητον ὑφίσταται κόλασιν, πόσω μάλ-
 λον ἀφορήτους ἐκδοθήσεται βασάνοις ὁ τοῦ ἐπουρανίου δεσπότη
 ἀθετῶν τὰ προστάγματα; Ἐπεὶ οὖν μέγας ἐστὶν ὁ τῆς ἀπροσεξίας²
 κίνδυνος, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας προσέχωμεν τῇ ἀκροάσει τῶν
 ἀρτίως ἀναγνωσθέντων ἡμῖν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ῥημάτων· τίνα δὲ
 ταῦτα ἐστί; » Στενὴ, φησιν,³ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ
 ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὕρισκοντες αὐτήν. καὶ
 πάλιν. » Πλατεῖα ἡ πύλη, καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν
 ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ διερχόμενοι δι' αὐτῆς. Τούτων ἐγὼ
 συνεχῶς ἀκούων τῶν λόγων, καὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἐπὶ τὰ μά-
 ταια βλέπων σπουδῇ, λίαν θαυμάζω τῶν εἰρημένων τὴν ἀλή-
 θειαν. πάντες γὰρ διὰ τῆς πλατείας βαδίζουσιν ὁδοῦ, πάντες εἰς
 τὰ παρόντα κεχῆνασι πράγματα, καὶ τῶν μελλόντων οὐδέποτε
 λαμβάνουσιν ἔννοιαν· ἀλλ' εἰς μὲν τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις ἀ-
 διαλείπτως ἐπείγονται, τὰς δὲ ψυχὰς ἑῶσιν ἐν λιμῇ κατατήκε-
 σθαι· καὶ μυρία καὶ ἑκάστην ἡμέραν λαμβάνοντες τραύματα, οὐ-
 δέποτε αἰσθῆσιν ἔχουσι τῶν ἐν οἷς εἰσι κακῶν· καὶ τῶν μὲν τοῦ
 σώματος ἔνεκα παθημάτων, φοιτῶσι πρὸς τοὺς ταῦτα θεραπεύον-
 τας, καὶ αὐτοὺς δὲ τούτους οἰκαδὲ παραπέμπονται⁴, καὶ μισθοὺς
 παρέχουσιν ὅτι μάλιστα πλείστους, καὶ καρτερίαν ἐπιδείκνυνται
 πολλήν, καὶ τῆς ἐπιπόνου θεραπείας ἀνέχονται, ἵνα τὴν ἐκείνου⁵
 ὑγίαν ὠνήσωνται· τῆς δὲ ψυχῆς κακῶς διακειμένης παντελῶς ἀ-
 μελοῦσι, καὶ τὴν ἀξίεραστον αὐτῆς ὑγίαν λαβεῖν οὐ σπουδάζουσι,
 καὶ τοι σαφῶς ἐπιστάμενοι, ὅτι τὸ μὲν σῶμα θνητόν ἐστι καὶ ἐ-
 πείκηρον, καὶ τοῖς ἑαρινοῖς ὅμοιος ἀνθεσιν· ὁμοίως γὰρ ἐκείνοις μα-
 ραίνεται καὶ σθέννυται, καὶ φθορᾷ παραδίδοται· τὴν δὲ ψυχὴν ἴσα-
 σιν ἀθανασία τέτιμημένην, καὶ κατ' εἰκόνα θεῖαν γεγεννημένην,
 καὶ τοῦ ζωῶ⁶ πεπιστευμένην τοὺς οἰάκας. Ὅπερ γὰρ ἐστὶν ἡνίο-
 χος ἄρματι, καὶ κυβερνήτης πλοίῳ, καὶ μουσικός ὄργανῳ, τοῦτο
 εἶναι τῷ γνήνῳ τούτῳ σκεύει τὴν ψυχὴν ὁ πλάστης ἐνομοθέτησεν·
 αὕτῃ γὰρ κατέχει τὰς ἡνίας, καὶ κινεῖ τὰ πηδάλια, καὶ τὰς χορ-

1) Ὑπερέχει τῶν ἄλλων θείων Γραφῶν κατὰ τὸ ὑψηλότερον τῆς διδασκαλίας.

2) Ὁ ἐκ τῆς ἀπροσεξ. 3) Ματθ. Ζ', 14. 4) Ἰσ. Μεταπέμπονται.

5) Τοῦ σώματος.

6) Τοῦ ζωώδους σώματος.

δὰς ἀνακρούεται· καὶ εὖ μὲν τοῦτο πράττουσα, τὸ παναρμόνιον τῆς ἀρετῆς ἀνακρούεται μέλος· ὅταν δέ, ἡ χαλὰση τοὺς φθόγγους, ἡ διατείνῃ πέρα τοῦ δέοντος, καὶ τῇ τέχνῃ καὶ τῇ ἀρμονίᾳ λυμάνεται. Ταύτης τοίνυν ἀμελοῦσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲ βραχείας αὐτὴν ἐπιμελείας ἀξιοῦσιν, ἀλλ' ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτῶν τὸν χρόνον εἰς τὰς σωματικὰς ἀναλίσκουσι φροντίδας. Καὶ οἱ μὲν τὸν τῶν ναυτίλων ἀσπάζονται βίον, καὶ κύμασι καὶ πνεύμασι μάχονται, τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον μεθ' ἑαυτῶν περιφέροντες, καὶ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας ἐν ὀλίγαις σάνισι κατέχοντες· οἱ δὲ τὸν τῆς γεωπονίας ἀναδέχονται ἰδρῶτα, βοῦς ἀροτῆρας ζευγύνοντες, καὶ τὴν γῆν ἀροτριῶντες, καὶ νῦν μὲν σπεύροντες καὶ θερίζοντες, νῦν δὲ φυτεύοντες καὶ τρυγῶντες, καὶ ἅπας αὐτοῖς ὁ χρόνος μετὰ τῆς τοιαύτης ὁδεύει ταλαιπωρίας· οἱ δὲ τὰς ἐμπορίας ἐπέρχονται⁷, καὶ ὑπὲρ τούτων τὰς ἐν γῇ τε καὶ θαλάττῃ ποιοῦνται ἀποδημίας, καὶ τῆς οἰκείας τὴν ἀλλοδαπὴν προτιμῶσι, καὶ πατρίδα, καὶ γένος, καὶ φίλους, καὶ ὁμοζύγους μετὰ παίδων καταλιμπάνοντες, ὀλίγον ἕνεκα κερδῶν τὴν ξένην⁸ ἀσπάζονται· καὶ τί δὴ πάσας καταλέγειν τὰς τέχνας, αἱ ταῖς χρείαις τοῦ σώματος ἐξεύρον οἱ ἄνθρωποι, ἐν αἷς διημερεύοντες καὶ διανυκτερεύοντες, τὴν μὲν ἐκείνου⁹ θεραπείαν ἑαυτοῖς περιποιῶνται, τὴν δὲ ψυχὴν ὑπερὸ ὥριον πεινῶσάν τε καὶ διψῶσαν καὶ ἀνυμῶσαν καὶ ῥυπῶσαν, καὶ ὑπὸ μυρίων ἐνοχλουμένην κακῶν; καὶ μετὰ πολλοὺς ἰδρῶτας καὶ πόνους, οὐδὲ τὸ θνητὸν σῶμα θανάτου κρεῖττον ἐργάζονται, καὶ τὴν ἀθάνατον μετὰ τοῦ θνητοῦ ταῖς ἀθανάτοις ὑποβάλλουσι τιμωρίαις.

Διὰ τοῦτο λίαν ὀλοφυρόμενος τὴν περικεχυμένην ἄγνοιαν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς, καὶ τῆς ἐπικειμένης αὐτοῖς ἀχλὺς τὴν παχύτητα, ἐβουλόμην μὲν εὐρεῖν σκοπιάν τινα ὑψηλὴν ὑποδείκνυσάν μοι πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων γένη· ἐβουλόμην δὲ καὶ φωνῆς τυχεῖν πάντα περιηχούσης τὰ πέρατα, καὶ πᾶσιν ἀρκούσης τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ στήναι καὶ βοηῆσαι, καὶ τὴν Δαυιδικὴν ἐκείνην ἀνακράξαι φωνήν· » Υἱοὶ ἀνθρώπων¹⁰, ἕως πότε βαρυκαρῶοι; ἵνα τί ἀγαπάτε ματαιότητα καὶ ζητεῖτε ψεῦδος; προτιμῶντες τῶν οὐρανίων τὰ γήινα, τῶν αἰωνίων τὰ πρόσκαιρα, τῶν ἀφθάρτων τὰ φθειρόμενα; ἕως πότε τοὺς ὀφθαλμοὺς μύετε, καὶ τὰ ὦτα βύετε, καὶ τῆς θείας φωνῆς οὐκ ἀκούετε τῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν βοώσης· » Αἰτεῖτε¹¹, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται, κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ

7) Ἐν ἄλλ. Μετέρχονται.

8) Γῆν.

9) Τοῦ σώματος

10) Ὑ' αλμ. Δ', 3.

11) Ματθ. Ζ', 7.

κρούοντι ἀνοιγέσεται. Ἐπειδὴ δέ τινες ἀτελέσπερον διακεείμενοι, καὶ πρὸς τὰ βιωτικά μᾶλλον ἐπιρρεπῶς ἔχοντες, καὶ τοῖς φιλοσάρκοις ἐνηδυπαθοῦντες λογισμοῖς, οὐ καθηκόντως ποιοῦνται τὰς αἰτήσεις, τούτου χάριν ὁ κοινὸς δεσπότης εὐχῆς ἡμῖν διδασκαλίαν ὑπέδειξεν, εἰπὼν· »Ὅταν προσεύχησθε¹², μὴ βαττολογεῖτε, ὥσπερ οἱ ἐθνικοὶ δοκοῦσι γάρ, ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται· βαττολογίαν ὀνομάζων τὴν φλυαρίαν, τὴν διὰ πολλῶν μὲν λόγων προφερομένην, ὠφελείας δὲ πάσης ἑστερημένην. Ὑπαινίττεται τοίνυν, ἀπαγορεύων τὴν βαττολογίαν ὁ Κύριος, μὴ χρῆναι τοὺς προσευχομένους αἰτεῖν τὰ ῥέοντα καὶ ἀπολλύμενα· μὴ σώματος ὠραιότητα τὴν ὑπὸ χρόνου μαραινομένην καὶ ὑπὸ νόσου δαπανωμένην, καὶ ὑπὸ θανάτου καλυπτομένην· τοιοῦτον γὰρ τὸ σωματικὸν κάλλος· ἄνθος ἐστὶν ὀλιγοχρόνιον, πρὸς ὀλίγον μὲν φαινόμενον τῷ ἔαρι¹³ τῆς νεότητος, μετ' ὀλίγον δὲ φθειρόμενον ὑπὸ τῆς χρόνου παλαιότητος. Εἰ δὲ καὶ τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ τις ἐξετάζειν ἐθέλοι, τότε πλέον αὐτοῦ διαπτύειν δυνήσεται. Οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν, ἢ φλέγμα καὶ αἷμα καὶ ῥεῦμα,¹⁴ καὶ τροφῆς διαμασηθείσης χυλός· ἐκ τούτων γὰρ καὶ ὀφθαλμοὶ, καὶ παρειαί, καὶ ῥῖνες, καὶ ὀφρύες, καὶ χεῖλη, καὶ ὄλον ἀρδεύεται τὸ σῶμα· καὶ ἐπιλείψῃ ποτὲ ἡ τούτων ἀρδεΐα, συνεπιλείψει πάντως καὶ τοῦ προσώπου ἡ εὐμορφία. Μὴ¹⁵ πλοῦτον χρημάτων τὸν καθ' ὁμοιότητα τῶν ποταμίων ὑδάτων ἐπιρρέοντά τε καὶ μεταρρέοντα, καὶ νῦν μὲν παρὰ τοῦτον, νῦν δὲ παρ' ἐκεῖνον πηδῶντα¹⁶, καὶ τοὺς κατέχοντας φεύγοντα, καὶ τοῖς φιλοῦσιν αὐτὸν παραμένειν οὐκ ἀνεχόμενον, καὶ μυρίους ἐπιβούλους ἔχοντα, καὶ σήτας, καὶ ληστάς, καὶ συκοφάντας, καὶ ἐμπρησμοὺς, καὶ ναυάγια, καὶ πολέμων ἐφόδους, καὶ δῆμων ἐπαναστάσεις, καὶ κακουργίας οἰκετῶν, καὶ γραμμάτων¹⁷ ἀφαιρέσεις καὶ προσθήκας καὶ μειώσεις, καὶ τᾶλλα ὅσα τοῖς ἐρῶσι χρημάτων ὑπὸ τῆς φιλοπλουτίας ἐπιφύεται δεινά. Μὴ¹⁸ δυναστείαν ἀξιωμάτων· πολλὰ γὰρ καὶ ταύτη ἀλγεινὰ παραφύεται, φροντῖδων τηκεδόνες, ἀγρυπνίαι συνεχεῖς, ἐπιβουλαὶ παρὰ τῶν φοβησάμενων, κατασκευαί¹⁴ παρὰ τῶν μισούντων, στωμυλία ῥητόρων τοῖς κατευγλωττισμένοις λόγοις ὑποκλέπτουσα τὴν ἀληθειαν, καὶ πολὺν τοῖς δικάζουσι προξενούσα κίνδυνον. Εἰσὶ γὰρ, εἰσὶ βαττολόγοι τινές, καὶ ματαιολόγοι, ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων αἰτοῦντες, καὶ τῶν ὄντως ἀγαθῶν οὐδένα ποιούμενοι λόγον· καὶ τὸν μὲν ἱατρὸν οὐχ οἱ νοσοῦντες διδάσκου-

12) Ματθ. ΣΤ'. 7. 13) Ἐν τῷ ἔαρι. 14) Ὑγρότης. 15) Χρῆναι αἰτεῖν, (ἀπὸ κοινοῦ τῶν ἀνωτέρω). 16) Ἐν ἄλλ. Φοιτῶντα. 17) Συμβολαίων, ὁ λογισμῶν. 18) Χρῆναι αἰτεῖν, (ὡς ἀνωτέρω). 19) Σκευαί, ῥαδιουργίαι.

σι τῶν φαρμάκων τὴν χρῆσιν, ἀλλὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσφερομένων ἀνέχονται μόνον, καὶ ἐπίπονος ἢ ὁ τῆς θεραπείας τρόπος· καὶ τὸν κυβερνήτην οἱ πλείοντες οὐ κελεύουσι τοιῶσδε κατέχειν τοὺς ὄϊας, καὶ τὸ σκάφος ἰθύνειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν καταστροφμάτων καθημένοι, τῆς ἐκείνου ἐπιστήμης ἀνέχονται, οὐ μόνον ἐξ οὐρίων¹⁹ φερόμενοι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔσχατον ὑπομένοντες κίνδυνον. Τῷ Θεῷ δὲ μόνον, τῷ τὸ συμφέρον ἡμῖν ἀκριβῶς ἐπισταμένῳ διδόναι, οἱ τὰς φρένας κακῶς διακειμένοι, παραχωρεῖν οὐκ ἀνέχονται, ἀλλ' αἰτοῦσιν ὥς ὠφέλιμα τὰ ὀλέθρια, ὅμοιον ποιοῦντες ἄρρώστῳ, τὸν ἱατρὸν δοῦναι αὐτῷ παρακαλοῦντι, οὐχ ὅσα λύει τὴν νόσον, ἀλλ' ὅσα τρέφει τὴν ὕλην τὴν τῆς νόσου μητέρα. Ἀλλ' οὐκ ἀνέξεται ὁ ἱατρὸς τῆς τοῦ κάμνοντος ἱκεσίας, ἀλλὰ καὶ δακρύοντα ἴδη καὶ ὀλοφυρόμενον, τῷ νόμῳ τῆς τέχνης ἀκολουθεῖ μάλλον, ἢ τοῖς τοῦτου δάκρυσιν ἐπικάμπτεται, καὶ τὴν ἀπειθειαν²⁰ οὐκ ἀπανθρωπίαν, ἀλλὰ φιланθρωπίαν ὀνομάζομεν. Πειθόμενος μὲν γὰρ τῷ νοσοῦντι, καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν χαριζόμενος, τὰ πολεμίων²¹ εἰς αὐτὸν ἐργάζεται· ἀντιτεινων δὲ αὐτῷ, καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ μαχόμενος, ἐλέει κέχρηται καὶ φιλανθρωπία. Οὕτω καὶ ὁ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἱατρὸς, οὐκ ἀνέχεται δοῦναι τοῖς αἰτοῦσι τὰ εἰς βλάβην αὐτοῖς ἐσόμενα. Οὔτε γὰρ οἱ φιλόστοργοι πατέρες τοῖς κομιδῇ νηπίοις μαχαίρας ἐπιζήτουσιν, ἢ πυρὸς ἄνθρακας, ὁρέγειν ἀνέχονται· ἴσασι γὰρ σαφῶς βλαβεράν αὐτοῖς οὔσαν τὴν τοιαύτην ὁδὸν. Τινὲς δὲ τῶν εἰς ἐσχάτην ἀλογίαν ἐκπεπτωκότων, οὐ μόνον σώματος ὠραιότητα, καὶ πλούτον, καὶ δυναστείαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα παρὰ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ αἰτοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν ἐπαρῶνται, καὶ τινα τιμωρίαν ἐπενεχθῆναι αὐτοῖς ἱκετεύουσι, καὶ ὃν ἑαυτοῖς ἡμερον εἶναι καὶ φιλάνθρωπον εὐχονται, τοῦτον τοῖς ἐχθροῖς ἀνήμερον γενέσθαι καὶ ἀπάνθρωπον βούλονται. Ταῦτα τοίνυν ὁ δεσπότης προαναστέλλων, παρεγγυᾷ μὲν μὴ βκττολογεῖν· διδάσκει δὲ τίνα χρὴ λέγειν ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ ἐν ὀλίγοις ῥήμασι πᾶσαν ἀρετὴν ἐκπαιδεύει. Οὐ μόνον γὰρ εὐχῆς ἐστὶ διδασκαλία ἐκεῖνα τὰ ῥήματα, ἀλλὰ καὶ βίου τελείου παιδαγωγία.

Τίνα δὲ ἔστι ταῦτα, καὶ τίς ἡ τούτων ἔννοια, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐξετάσωμεν, καὶ ὥς θείους νόμους ἀσφαλῶς τηρήσωμεν. » Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς α. » Ὡ πόση τῆς φιλανθρωπίας ἡ ὑπερβολή; ὦ πόση τῆς φιλοτιμίας ἡ ὑπεροχή; ποῖος ἀρκέσει λόγος πρὸς εὐχαριστίαν τοῦ τοσαῦτα πηγάζοντος ἡμῖν ἀγαθᾶ; σκόπησον, ἀγαπητέ,

19) Συνήθως ἐν χρήσει τὸ ἐξ οὐρίας (ἐνν. πνοῆς ἢ αἵρας), ἀλλὰ καὶ τὸ ἔξ οὐρίων (ἐνν. πνευμάτων ἢ ἀνέμων) εὐοδοῖτο ἄν. 20) Τοῦ ἱατροῦ. 21) Τοῦ

τῆς σῆς καὶ ἐμῆς φύσεως τὴν εὐτέλειαν, ἐρευνήσον τὴν συγγένειαν, τὴν γῆν, τὸν χοῦν, τὸν πηλόν, τὴν πλίνθον, τὴν σποδόν. ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς διαπλασθέντες, πάλιν εἰς τὴν γῆν μετὰ τὸ τέλος ἀναλύομεν²². Ταῦτα οὖν ἐνόησας, ἐκπλάγηθι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τῆς πολλῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ ἀγαθότητος, ὅτι πατέρα καλεῖν προσετάχθης αὐτόν, ὁ γῆϊνος τὸν οὐράνιον, ὁ θνητὸς τὸν ἀθάνατον, ὁ φθαρτὸς τὸν ἀφθαρτον, ὁ πρόσκαιρος τὸν αἰώνιον, ὁ χθὲς καὶ πρῶην πηλὸς, τὸν ὄντα πρὸ τῶν αἰώνων θεόν. Ἀλλ' οὐ μάτην ἐδιδάχθης ταύτην ἀφιέναι τὴν φωνήν, ἀλλ' ἵνα τὴν ὑπὸ τῆς γλώττης σου προφερομένην τοῦ πατρὸς ὀνομασίαν αἰδοῦμενος, μιμῇ αὐτοῦ τὴν ἀγαθότητα, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ²³ φησί· » Γίνεσθε ὅμοιοι τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Οὐ δύναται γὰρ πατέρα καλεῖν τὸν φιλόανθρωπον θεόν ὁ τὴν γνώμην ἔχων θηριώδη καὶ ἀπάνθρωπον. οὐδὲ γὰρ σώζει τοὺς χαρακτῆρας τῆς ἐν τῷ ἐπουρανίῳ πατρὶ ἀγαθότητος, ἀλλ' εἰς τὸ θηριώδες εἶδος ἐ-αὐτὸν μετεμόρφωσε, καὶ τῆς θεϊκῆς εὐγενείας ἐξέπεσε, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ εἰρημένον²⁴. » Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὣν οὐ συνῆκε, παρα-συνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὁμοιωθῇ αὐτοῖς«. Ὅταν γάρ τις σκιρτᾷ μὲν ὡς ταῦρος, λακτίζει δὲ ὡς ὄνος, μνησικακῇ δὲ ὡς κάμηλος, καὶ γαστριμαργῇ μὲν ὡς ἄρκτος, ἀρπάζει δὲ ὡς λύκος, πλήτη δὲ ὡς σκορπίος, ὑπουργὸς δὲ ἢ ὡς ἀλώπηξ, χρεμετίζει δὲ ἐπὶ γυναιξίν ὡς ἵππος θηλυμανῆς, πῶς δύναται ὁ τοιοῦτος τὴν υἱῷ πρέπουσαν ἀναπέμψαι φωνήν, καὶ πατέρα ἑαυτοῦ καλεῖν τὸν θεόν; Τί οὖν ὀνομάζεσθαι χρή τὸν τοιοῦτον; θηρίον; ἀλλὰ τὰ θηρία ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαττωμάτων κατέχεται· οὗτος δὲ πάντα συναγαγὼν ἐν ἑαυτῷ, καὶ τῆς ἐκείνων ἀλογίας γέγονεν ἀλογώτερος. Καὶ τί λέγω θηρίον; θηρίου παντὸς χαλεπώτερός ἐστιν ὁ τοιοῦτος. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ, καὶ τοι κατὰ φύσιν ἄγρια ὄντα, ἀνθρωπίνης ἀπολαύσαντα τέχνης, ἡμερα πολλάκις γίνεται· οὗτος δὲ, ἄνθρωπος ὢν, καὶ τὴν ἐκείνου ἀγριότητα τὴν κατὰ φύσιν εἰς τὴν ἡμερότητα μεταβάλλων τὴν παρὰ φύσιν, ποῖαν ἔξει ἀπολογία, τὴν ἑαυτοῦ πραότητητα τὴν κατὰ φύσιν, εἰς ἀγριότητα ἐξάγων τὴν παρὰ φύσιν, καὶ τὸ μὲν ἄγριον φύσει ποιῶν ἡμερον, ἑαυτὸν δὲ τὸν ἡμερον φύσει ποιῶν ἄγριον; καὶ λέοντα μὲν τιθασσεύων, καὶ χειροῇ ποιῶν, τὸν δὲ θυμὸν τὸν ἴδιον λέοντος κατασκευάζων ἀγριώτερον; Καὶ τοι ἐκεῖ²⁵ δύο ἐστὶ κωλύματα, καὶ τὸ λογισμοῦ ἐστερηθῆαι τὸ θηρίον,

[22) Ἀντὶ Ἀναλυόμεθα, (ὡς καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ). 23) Ματθ. Ε', 45.

[24) Π' αλμ. ΝΒ', 29. 25) Ἐν τῇ τοῦ λέοντος ἡμερώσει.

καὶ τὸ πάντων εἶναι θυμωδέστερον· ἀλλ' ὥμως διὰ τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δοθείσης σοφίας, καὶ τῆς θηριώδους περιγίνεται φύσεως²⁶. καὶ ὁ ἐπὶ τῶν θηρίων τὴν φύσιν νικῶν, ἐφ' ἑαυτοῦ μετὰ τῆς φύσεως καὶ τὸ τῆς προαιρέσεως ἀπόλλυσι καλόν· καὶ λέοντα μὲν ποιεῖ ἄνθρωπον, ἑαυτὸν δὲ περιορᾷ ἐξ ἀνθρώπου γινόμενον λέοντα· καὶ ἐκείνῳ μὲν τὰ ὑπὲρ φύσιν χαρίζεται, ἑαυτῷ δὲ οὐδὲ τὰ κατὰ φύσιν πορίζεται. Πῶς τοίνυν ὁ τοιοῦτος δυνήσεται πατέρα καλεῖν τὸν θεόν; Ὁ μέντοι περὶ τοὺς πλησίον ἡμερος καὶ φιλόανθρωπος, καὶ τοὺς εἰς αὐτὸν πλημμελοῦντας οὐκ ἀμυνόμενος, ἀλλ' εὐεργεσίαις τὰς ἀδικίας ἀμειβόμενος, οὐ κατακρίνεται πατέρα καλῶν τὸν θεόν. Πρόσεχε δὲ τῇ ἀκριβείᾳ τοῦ λόγου, πῶς ἡμῖν νομοθετεῖ τὸ φιλόλληλον, καὶ εἰς ἀγαπητικὴν ἅπαντας συνάπτει διάθεσιν· οὐ γὰρ ἐκέλευσε λέγειν, Πάτερ μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀλλὰ, Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἵνα κοινὸν πατέρα ἔχιν διδοχθέντες, ἀδελφικὴν πρὸς ἀλλήλους δεικνύωμεν εὐνοίαν. Εἶτα διδάσκων ἡμᾶς καταλιπεῖν τὴν γῆν καὶ τὰ περὶ γῆν, καὶ μὴ κεχηνέναι κάτω, ἀλλὰ τῆς πίστεως λαβεῖν τὰ πτερὰ, καὶ ἀναπτῆναι τὸν ἀέρα, καὶ διαβῆναι τὸν αἰθέρα, καὶ ζητῆσαι τὸν καλούμενον πατέρα, προσέταξε λέγειν· »Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς« οὐκ ἐπειδὴ ἐν τοῖς οὐρανοῖς μόνον ἐστὶν ὁ θεός, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς κάτω περὶ γῆν καλινδουμένους ἀνανεῦσαι εἰς οὐρανοὺς παρασκευάσῃ, καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν περιλάμψας, τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν πᾶσαν ἐκεῖ μετενέγκῃ.

Εἶτα δευτέραν προσέθηκε ῥῆσιν, εἰπὼν· »Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου«. Καὶ μοι μηδεὶς ἀνοήτως ὑπολαμβάνετω ἀγιασμοῦ προσθήκην χαρίζεσθαι τῷ θεῷ ἐν τῷ λέγειν, Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἅγιος γάρ ἐστι καὶ πανάγιος, καὶ ἁγίων ἁγιώτατος· καὶ ταύτην αὐτῷ τὴν ὑμνωδίαν προσφέρει τὰ Σεραφεῖμ ἀσιγήτοις βοῶντα κραυγαῖς, Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τοῖς βασιλεῦσι τὰς εὐφημίας προσφέροντες, καὶ βασιλέας καλοῦντες, καὶ αὐτοκράτορας, οὐχ ὁ μὴ ἔχουσι χαρίζονται, ἀλλ' ὅπερ ἔχουσιν, εὐφημοῦσιν· οὕτω καὶ ἡμεῖς οὐ τὴν οὐκ οὔσαν ἁγιωσύνην προσφέρομεν τῷ θεῷ, λέγοντες· Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἀλλὰ τὴν οὔσαν δοξάζομεν· τὸ γὰρ Ἀγιασθήτω, ἀντὶ τοῦ, Δοξασθήτω, εἴρηται. Διδασκόμεθα τοίνυν διὰ τῆς φωνῆς ταύτης τὸν κατ' ἀρετὴν μετιέναι βίον, ἵνα τοῦτον ὁρῶντες οἱ ἄνθρωποι, τὸν οὐράνιον ἡμῶν πατέρα δοξάζωσιν· ὁ καὶ ἀλλαχοῦ φησι²⁷. »Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ

26) Ὁ ἄνθρωπος. 27) Ματθ. Ε', 16.

καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Μετὰ τοῦτο λέγειν ἐδιδάχθημεν· »Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. Τυραννοῦμενοι γὰρ ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων, καὶ μυρίας πειρασμῶν δεχόμενοι προσβολάς, τῆς τοῦ θεοῦ χρήζομεν βασιλείας, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ ἡ ἁμαρτία ἐν τῇ θνητῇ σωματι ἡμῶν εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ²⁸, μὴδὲ παριστάνωμεν τὰ μέλη ἡμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλ' ἵνα παραστήσωμεν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ θεῷ, καὶ στρατευώμεθα τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων. Διδασκόμεθα δὲ πρὸς τούτοις, μὴ σφοδρὰ τῷ παρόντι βίῃ προστετηκέναι, ἀλλὰ καταφρονεῖν μὲν τῶν παρόντων, ἐπιθυμεῖν δὲ τῶν μελλόντων ὡς μενόντων καὶ τὴν βασιλείαν ἐκείνην ζητεῖν τὴν οὐράνιον καὶ αἰώνιον, καὶ τοῖς ἐνταῦθα τερπνοῖς μὴ κατέχεσθαι, μὴ σώματος εὐμορφία, μὴ χρημάτων εὐπορία, μὴ κτημάτων εὐθηνία, μὴ λίθων πολυτελείαις, μὴ οἰκῶν μεγαλουργίαις, μὴ ἡγεμονίαις καὶ στρατηγίαις, μὴ ἀλουργίδι καὶ διαδήματι, μὴ δ' ψοποιΐαις καὶ καρυκεῖαις, καὶ παντοδαπαῖς χλιδαῖς, μὴ ἄλλῃ τινὶ τῶν τὰς ἡμετέρας δελεαζόντων αἰσθήσεις· ἀλλὰ πᾶσι τούτοις ἐρῶσθαι φράσαντες, τῆς τοῦ θεοῦ βασιλείας ἀδιαλείπτως ὀρέγεσθαι. Οὕτως ἡμᾶς καὶ ταύτην διδάξας τὴν ἀρετὴν, ἐκέλευσε λέγειν· » Γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐντεθεικὼς γὰρ ἡμῖν τῶν μελλόντων τὸν ἔρωτα, καὶ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τρώσας ἡμᾶς ἐκείνῳ τῷ πόθῳ, παρασκευάζει λέγειν, Γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Δὸς ἡμῖν, φησί, Δέσποτα, τὴν ἐν οὐρανῷ μιμεῖσθαι πολιτείαν, ἵνα ἃ θέλεις αὐτὸς, καὶ ἡμεῖς θέλωμεν· ἐπάρκεσον [τοῖνυν] προαιρέσει καμνούσῃ, καὶ ποιεῖν μὲν ἐπιθυμούσῃ τὰ σὰ, ὑπὸ δὲ τῆς τοῦ σώματος ἀσθενείας κωλυομένῃ· ὀρεξον χεῖρα τοῖς τρέχειν μὲν ἐπείγομένοις, χωλεῦειν δὲ ἡναγκασμένοις· ὑπόπτερος ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ βαρύνει ταύτην ἡ σὰρξ· ὁξεῖα ἐκείνη πρὸς τὰ οὐράνια, ἀλλὰ βραδεῖα αὕτη πρὸς τὰ ἐπίγεια· τῆς δὲ σῆς βοηθείας παρούσης, ἔσται δυνατὰ καὶ τὰ λίαν ἀδύνατα· Γεννηθήτω τοῖνυν τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

Καὶ ἐπειδὴ τῆς γῆς ἐμνημόνευσε, χρεῖα δὲ τοῖς ἐξ αὐτῆς γεγεννημένοις καὶ ἐν αὐτῇ διαιτωμένοις, καὶ γηγενὲς σῶμα περικειμένοις, καὶ τῆς καταλλήλου τροφῆς, ἀναγκαιῶς ἐπήγαγε· » Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. Ἄρτον ἐκέλευσεν αἰτεῖν ἐπιούσιον, οὐ τρυφὴν, ἀλλὰ τροφὴν, τὴν τὸ ἐλλεῖπον ἀναπληροῦσαν τοῦ σώματος, καὶ τὸν ἐκ λιμοῦ κωλύουσιν θάνατον· οὐ τρα-

28) Πρὸς Ῥωμ. ΣΤ'. 22.

πέζας φλεγμαινούσας²⁹, οὐδὲ ὄψων ποικιλίας, καὶ ὀψοποιῶν μαγ-
γανείας, καὶ ἄρτοποιῶν ἐπινοίας, καὶ οἶνους ἀνθοσμίας, καὶ τ' ἄλλα
ὅσα τὸν μὲν λαίμῳ ἡδύνει, τὴν δὲ γαστέρα φορτίζει, τὴν δὲ
διάνοιαν σκοτίζει, καὶ σκιρτᾷ τὸ σῶμα κατὰ τῆς ψυχῆς παρα-
σκευάζει, καὶ δυσήνιον τῷ ἡνιόχῳ τὸν πῶλον³⁰ ἐργάζεται· οὐ ταύ-
τα ἡμᾶς αἰτεῖν ὁ λόγος ἐδίδαξεν· ἀλλ' ἄρτον ἐπιούσιον, τοῦτ' ἔστιν,
ἐπὶ τὴν οὐσίαν τοῦ σώματος διαβαίνοντα, καὶ συγκροτῆσαι³¹ ταύ-
την δυνάμενον· καὶ τοῦτον δὲ οὐκ εἰς πολλῶν ἐτῶν ἀριθμὸν αἰτεῖν
ἐκελεύσθημεν, ἀλλὰ τὸν σήμερον ἡμῖν ἀρχοῦντα μόνον· » Μὴ με-
ριμνήσητε γὰρ, φησὶν³², εἰς τὴν αὔριον· Τί δῆποτε γὰρ περὶ τῆς
αὔριον φροντίζει τις, ὁ τὴν αὔριον οὐ πάντως ὀφόμενος, ἀλλὰ τὸν
μὲν πόνον³³ δεχόμενος, τὸν δὲ καρπὸν οὐ δρεπόμενος; Θάρρῃσον
τῷ θεῷ τῷ διδόντι τροφήν πάσῃ σαρκὶ³⁴. Ὁ τὸ σῶμά σοι δεδωκώς καὶ
τὴν ψυχὴν ἐμφυσήσας, καὶ ζῶόν σε λογικὸν κατασκευάσας, καὶ
πάντα σοι· τὰ ἀγαθὰ πρὸ διαπλάσεως ἐτοιμάσας, πῶς σε διαπλά-
σθέντα παρόψεται, ὅς³⁵ ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς
καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους; Τούτῳ τοίνυν
θαρρῶν τὴν ἐφημερον μόνον αἰτεῖ τροφήν, τῆς δὲ αὔριον αὐτῷ κα-
τάλιπε τὴν φροντίδα, ὡς καὶ ὁ μακάριος ἔλεγε Δαβὶδ³⁶. » Ἐπιρρίψον
ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνά σου, καὶ αὐτός σε διαθρέψει. Οὕτω διὰ τῶν
εἰρημένων τὴν ἄκραν ἐκπαίδευσας³⁷ φιλοσοφίαν, εἰδὼς, ὅτι τῶν ἀ-
δυνάτων ἐστίν, ἀνθρώπους ἡμᾶς ὄντας, καὶ θνητὸν σῶμα περικει-
μένους, μὴ πταίειν, ἐδίδαξε λέγειν· » Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα
ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. » Τρία κατ' αὐ-
τὸν³⁴ ἀγαθὰ διὰ τοῦδε τοῦ λόγου πραγματεύεται· τοὺς μὲν ἄκρους
τὴν ἀρετὴν, μετριότητά διδάσκει φρονήματος, καὶ παρακελεύεται
μὴ θαρρῆναι τοῖς κατορθώμασιν, ἀλλὰ δεδιέναι καὶ τρέμειν καὶ τῶν
προτέρων ἁμαρτημάτων μνημονεύειν· ὡς καὶ ὁ θεσπέσιος ποιεῖ
Παῦλος, μετὰ μυρία κατορθώματα λέγων³⁹. » Ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἤλ-
θεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτος εἰμὶ ἐγώ· οὐκ
εἶπεν, ἡμῖν, ἀλλ' εἰμὶ, δεικνὺς ὅτι ἄπαυστον εἶχε τῶν ἐργασμέ-
νων τὴν μνήμην. Τοῖς μὲν οὖν ἄκροις τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τῆς ταπεινο-
φροσύνης ἀσφάλειαν διὰ τούτων τῶν λόγων ἐμηχανήσατο· τοὺς
δὲ πταίσαντας μετὰ τὴν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος χάριν, οὐκ ἀφίη-

29) Πολυτελεῖς, πληθούσας περιττοῖς βρώμασιν, (ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν φλεγ-
μαινόντων σωμάτων). 30) Ἰδὲ ἀνωτέρω, σελ ἡ. 31) Ὡς Συγκρατῆται.

32) Ματθ. ΣΤ', 34. 33) Τῆς φροντίδος. 34) Ψαλ ΡΑΕ', 25.

35) Ματθ. Ε', 45. 36) Ψαλμ. ΝΔ', 25. 37) Ἡμᾶς. 38) Κατὰ τὸν αὐ-
τὸν χρόνον, συγχρόνως. 39) Πρὸς Τιμόθ. Α'. 4, 15.

σιν ἀπογινώσκειν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' αἰτεῖν διδάσκει παρὰ τοῦ ἱατροῦ τῶν ψυχῶν τῆς ἀφέσεως τὰ φάρμακα· πρὸς δὲ τούτοις, καὶ φιλανθρωπίας διδασκαλίαν ὁ λόγος ὑποτίθεται· βούλεται γὰρ ἡμᾶς ἡμέρους εἶναι περὶ τοὺς ὑπευθύνους, ἀμνησικάκους περὶ τοὺς εἰς ἡμᾶς πλημμελοῦντας, καὶ τῇ περὶ τούτους συγγνώμῃ ἑαυτοῖς δωρεῖσθαι συγγνώμην, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς προεισφέρειν τῆς φιλανθρωπίας τὰ μέτρα· τοσοῦτον γὰρ αἰτοῦμεν λαβεῖν, ὅσον τοῖς πλησίον παρέχομεν, καὶ τοσαύτης ἀξιοῦμεν συγγνώμης τυχεῖν, ὅσῃν τοῖς ὀφείλουσι δωρούμεθα. Πρὸς τούτοις ἐκελεύσθημεν λέγειν· »Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.« Πολλὰ μὲν γὰρ ἡμῖν ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας προσγίνεται λυπηρὰ, πολλὰ δὲ καὶ ἐξ ἀνθρώπων, ἢ προφανῶς ἐπηρεαζόντων, ἢ ἀφανῶς ἐπιβουλεύοντων· καὶ τὸ σῶμα ποτὲ μὲν ἐπανιστάμενον τῇ ψυχῇ, χαλεπὴν ἐργάζεται βλάβην· ποτὲ δὲ, παντοδαποῖς ἀρρώσθημασι περιπίπτον, ὀδύνας ἡμῖν ἐπιφέρει καὶ ἀχθιδόνας. Ἐπειδὴ τοίνυν πολλὰ καὶ διάφορά ἐστι τὰ πολλαχόθεν προσπίπτοντα λυπηρὰ, ἐδιδάχθημεν παρὰ τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων αἰτεῖν τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν· αὐτοῦ γὰρ ἐπαμύνοντος, πᾶσα μὲν κατασθέννυται ζάλη, ὁ δὲ γλύδων εἰς γαλήνῃν μεθίσταται, καὶ ὑποχωρεῖ κατησχυμμένος ὁ πονηρὸς, καθάπερ ποτὲ τοὺς ἀνθρώπους καταλιπὼν κατὰ τῶν χοίρων ἐχώρησεν, οὐδὲ ἐκεῖνο ποιῆσαι τολμήσας δόξα τοῦ κελεύσαντος· ὁ δὲ κατὰ χοίρων ἐξουσίαν οὐκ ἔχων, πῶς ἀνθρώπων ἐγρηγορότων καὶ νηφόντων, καὶ ὑπὸ θεοῦ φυλαττομένων, καὶ βασιλέα οἰκεῖον ἡγουμένων αὐτόν, κρατῆσαι δυνήσεται; Διὰ τοῦτο καὶ τῷ τέλει τῆς προσευχῆς, τοῦ θεοῦ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν ὑπέδειξεν, εἰπὼν· »Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν». Ταῦτα γάρ, φησιν, αἰτῶ παρὰ σοῦ, ὅτι οἶδά σε βασιλέα πάντων, αἰώνιον κεκτημένον κράτος, καὶ πάντα δυνάμενον, ὅσα περ ἂν θέλῃς, καὶ δόξαν κεκτημένον ἀναφαίρετον. Ὑπὲρ δὲ⁴⁰ τούτων ἀπάντων εὐχαριστήσωμεν τῷ τοσοῦτων ἡμᾶς ἀξιώσαντι ἀγαθῶν, ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ κράτος, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

40) ¹Ισ. Δή.

ΚΛΑΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Α'. ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ

Κ Α Ι

ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐκ γονέων ἐπιφανῶν, ἦν Ἐπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ ἤκμασε κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα Μ. Χ. Ἐγραψε δὲ διαφόρους ἐκκλησιαστικὰς καὶ ἀσκητικὰς ὁμιλίας, θαυματομέρας διὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν αὐταῖς ἀληθοῦς εὐσεβείας πνεῦμα, καὶ διὰ τὴν χάριν τοῦ λόγου.

ΟΜΙΛΙΑ

ΡΗΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΙΜΩ ΚΑΙ ΑΓΧΜΩ.

» ΛΕΩΝ ἐρεύζεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται¹; Κύριος ὁ θεὸς ἐλάλησε, » καὶ τίς οὐ προφητεύσει; Προφητικὸν ποιήσωμεν τὸ τοῦ λόγου προοίμιον, καὶ τὸν θεοφορούμενον² Ἀμὼς συνεργὸν εἰς τὴν τῶν προκειμένων χρεῖαν παραλάβωμεν, τὰ ὅμοια τῶν ἡμῖν διοχλούντων κακῶν³ θεραπεύσαντα πάθη, τὴν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων βουλήν τε καὶ γνώμην ἐκτιθέμενοι. Καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ προφήτης ἐν τῇ φορᾷ⁴ τῶν ἀνωτέρω χρόνων, τοῦ λαοῦ καταλιπόντος τὴν πατρίαν εὐσέβειαν, καὶ πατήσαντος μὲν τὴν τῶν νόμων ἀκρίθειαν, εἰς δὲ τὴν τῶν εἰδώλων θεραπείαν ὑπολισθήσαντος⁵, κήρυξ ἐγένετο μετα-

1) Ἐλήφθη ἐκ τοῦ Προφήτου Ἀμὼς, Κεφ. Γ', ἐδάφ. 8. 2) Τὸν θεόπνευστον.

3) Τὰ ὁμοιωματικά εἰς τὴν καλὴν ἐποχὴν τῆς γλώσσης ἐσυντάσσοντο με δοτικήν. Κ. § 340, γ'. Ἐδὼ δὲ με γεν. ὡς καὶ παρ' ἡμῖν. 4) Σχεδὸν ὡς παρ' ἡμῖν. Εἰς τὴν φορὰν ἐκείνην τῶν παρελθόντων χρόνων, εἰς τὴν πάροδον τῶν χρόνων. 5) Ἐγλίστρησε, παρεξέκλινε.

νοίας, τὴν ἐπιστροφὴν παραινῶν, καὶ τῶν τιμωριῶν προφέρων τὴν ἀπειλὴν. Ἐμοὶ δὲ δι' εὐχῆς ἀγέσθω⁶ τὸ μέχρι μὲν τινος τῷ ζήλω τῆς παλαιᾶς ἱστορίας προσχρῆσθαι⁷· μηκέτι μὲν τοι καὶ τὴν ἔκβα-
σιν τῶν τότε γενομένων ἰδεῖν ἀκόλουθον. Ἀπειθήσας γὰρ ὁ λαὸς, καὶ ὥσπερ πῶλος σκληρὸς καὶ δυσήνιος⁸ ἐνδακὼν τὸν χαλινόν, οὐχ εἰλκύσθη πρὸς τὸ συμφέρον· ἐκτραπείς δὲ τῆς εὐθείας⁹, τοσοῦτον ἔδραμεν ἄτακτα, καὶ τοῦ ἡνιόχου κατεφρυάξατο¹⁰, μέχρις οὗ τοῖς βαράθροις καὶ τοῖς κρημνοῖς ἐκπεσών, ἄξιαν τῆς δυσπειθείας τὴν πανωλεθρίαν¹¹ ὑπέμεινεν· ὃ μὴ γένοιτο νῦν ἐφ' ἡμῶν¹², παῖδες ἑ-
μοί, οὓς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγέννησα¹³, οὓς διὰ τῆς εὐλογίας τῶν χειρῶν ἐσπαργάνωσα· ἀλλ' ἔστω ἀκοή εὐγνώμων¹⁴, ψυχὴ εὐπει-
θής, ἀπαλῶς δεχομένη τὰς παραινέσεις, εἰκουςα τῷ λέγοντι¹⁵, ὡς κηρὸς τῷ σφραγίζοντι, ἵνα διὰ μιᾶς ταύτης σπουδῆς, καὶ γὰρ λάβω καρπὸν τῶν πονουμένων¹⁶· εὐφραίνοντα, καὶ ὑμεῖς, ἐν καιρῷ τῆς ἀπαλλαγῆς¹⁷ τὸν μισθόν, τὴν γενομένην παραίνεσιν ἐπαινέσαντες.

Τί οὖν ἐστίν ὅπερ ἐνδείκνυται¹⁸ μὲν ὁ λόγος, ἔτι δὲ μετεώρους κατέχει τὰς ψυχὰς τῇ ἐλπίδι τῆς ἀκοῆς¹⁹, βραδύνων δημοσιεύειν τὸ προσδοκώμενον; οὐρανὸν ὀρῶμεν ἀδελφοί στεγανόν²⁰, γυμνὸν καὶ ἀνέφελον, στυγνὴν ἐμποιοῦντα τὴν αἰθρίαν ταύτην, καὶ κα-
ταλυποῦντα τῇ καθαρότητι, ἣν λίαν ἐπεθυμοῦμεν τὸ πρότερον, ἡ-
νίκα ἂν ἐπὶ πολὺ σκεπασθεῖς τοῖς νέφεσι, ζοφώδεις ἡμᾶς καὶ ἀν-

6) Δι' εὐχῆς ἄγω = εὐχομαι. Ἡ προτακτικὴ ἐδῶ ἀντὶ ὁριστικῆς. Ἐς εὐχῇθω, ἀντὶ: εὐχομαι. 7) Νὰ ζηλώσωμεν τὴν ἀρχ. ἱστορ. νὰ πράξωμεν κατ' αὐτήν.

7) Μὴ πειθόμενος εἰς τὰς ἡνίας. 9) Ὁδοῦ. 10) Ἐφρ. κατὰ τοῦ ἡν.

11) Οὗτ. Ὁλεθρος. 12) Δηλ. ἐφαρμοζόμενον εἰς ἡμᾶς. 13) Διότι ὡς εὐ-
σεβὴς καὶ πεπαιδευμένος ἱεράρχης τοῖς ἐδίδασκεν ἀπ' ἡμῶνος τὸ εὐαγγέλιον.

14) Ἔστω (ἡμῖν). Ἀκούσατέ με μετ' εὐνοίας. 15) Δεχομένη τὸν λόγον ὡς ὁ κηρὸς τὴν σφραγίδα. 16) Τῶν ὅσων πονῶ. Ὁ καρπὸς δὲ, ἡ ὠφέλεια τοῦ ποι-
μνίου του. 17) Ἐκ τῶν πιεζόντων, κακῶν. 18) Ἐποδεικνύει, σὰς κάμνει νὰ ὑπονοήσετε. 19) Ἐλπίζουσας νὰ ἀκούσωσι. 20) Στεγανὸς ὁ στερρός. Ἀλλ' ἐ-
δῶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ στεγνός, ὥσπερ παρ' ἡμῖν.

ηλίους εἰργάσατο· γῆ δὲ καταξηρανθεῖσα εἰς ἄκρον, ἀηδὴς μὲν ἐστιν ὀφθῆναι, στεῖρα δὲ πρὸς γεωργίαν καὶ ἄγονος, εἰς σχίσματα διαβράγεῖσα, καὶ εἰς βάθος δεχομένη καταλάμπουσιν τὴν ἀκτῖνα²¹. πηγαὶ δὲ ἡμᾶς ἐπέλιπον πλούσιαι τε καὶ ἀένναοι, καὶ ποταμῶν μεγάλων ἔδαπανήθη τὰ ρεύματα, παῖδες δὲ αὐτὰ μικρότατοι καταπεζεύουσι²², καὶ γυναῖκες περαιοῦνται μετὰ φορτίων τοὺς δὲ πολλοὺς ἡμῶν καὶ τὸ ποτὸν ἐπέλειψε, καὶ ἐν ἀπορίᾳ τοῦ ζῆν καθεστῆκαμεν²³, Ἰσραηλῖται νέοι²⁴ Μωϋσῆν ζητοῦντες νέον, καὶ ῥάβδον θαυμασίων ποιητικὴν, ἵνα πάλιν πέτραι πληγεῖσαι, τὴν χρεῖαν τοῦ διψῶντος λαοῦ θεραπεύσωσι²⁵, νεφέλαι δὲ παράδοξοι τροφὴν ἀσυνήθη τὸ μάννα τοῖς ἀνθρώποις καταψεκάζωσιν²⁶.

Εὐλαβηθῶμεν, μὴ γενώμεθα τοῖς ὀψιγόνους²⁷ καινὸν ἐπὶ λιμοῦ καὶ τιμωρίας διήγημα²⁸. Εἶδον τὰς ἀρούρας, καὶ πολλὰ κατεδάκρυσα τῆς ἀκαρπίας αὐτῶν. Ἐξέχεα θρῆνον, ἐπειδὴ μὴ ὑετός ἐφ' ἡμᾶς ἐξεχέθη²⁹. Τὰ μὲν τῶν σπερμάτων πρὸ τῆς ἐκβολῆς³⁰ ἐξηράνθη, ταῖς βώλοισι³¹ τοιαῦτα μείναντα, οἷα τὸ ἄροτρον ἔκρυψε· τὰ δὲ μικρὸν προκύψαντα καὶ βλαστήσαντα, ἔλεεινῶς ἀπεμαράνθη τῷ καύματι· ὡς νῦν εὐκαίρως τινὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἀναστρέφαι φωνήν³² λέγοντα· Οἱ μὲν ἐργάται πολλοί, τὸ δὲ θέρος οὐδ' ὀλίγον³³. Οἱ γεωργοὶ δὲ ταῖς ἀρούραις ἐπικαθήμενοι, καὶ τὰς χεῖρας κατὰ τῶν γονάτων συμπλέξαντες, τοῦτο δὴ τῶν πενθούντων τὸ σχῆμα, τοὺς ματαίους ἑαυτῶν πόνους δακρύουσι³⁴, πρὸς παῖδας νηπίους ἀφορῶντες καὶ ὁ-

21) Ὅτι ἡ ἀκτίς τοῦ ἡλίου ἔλαμπεν εἰς τὰς χασμάδας αἱ ὁποῖαι ἐσχίζοντο ἐκ τῆς ξηρασίας. 22) Πεζοὶ διαβαίνουνσι. 23) Ἀποροῦμεν πῶς νὰ ζήσωμεν.

24) Ἡμεῖς. 25) Γνωστὸν ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐπάταξε ῥάβδῳ τὴν πέτραν καὶ ἐξέῤ- ρευσεν ὕδωρ. 26) Ὡς ψυχάλαν ῥίπτωσι. Γνωστὸν ὅτι διερχομένων τῶν Ἰουδαίων τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Μωϋσῆν, ἔπιπτε μάννα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς ἔτρεφε.

27) Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. 28) Δηλ. Νὰ μὴν ἔχωσι νὰ διηγῶνται περὶ ἡμῶν πῶς ἐχάθημεν ἀπὸ λιμόν. 29) Κατ' ὁρθὸν ἐλληνισμὸν ἀπαιτεῖτο ἐδῶ οὐ ἀντὶ μ. ἡ. Κ. § 452, 6'. 30) Τῆς φυτρώσεως. Πρὶν ἔβγουν. 31) (Ἐν).

32) Ὡς ἐστὶν ἀναστρέφαι τινά. δύναται νὰ ἀναστρέψῃ τις καταλλήλως.

33) Εὐαγγ. Λουκ. 1. 2. 34) Μεταβ. ἀντὶ κλαίουςι.

δυρόμενοι, πρὸς γυναῖκας ἀτενίζοντες καὶ θρηνοῦντες, ἐπαφώμενοι καὶ ψηλαφοῦντες τοὺς ξηροὺς χόρτους τῶν γεννημάτων, ἀνοιμώζοντες δὲ μεγάλη, καθάπερ οἱ πατέρες οἱ τοὺς ἐν ἄνθει τῆς ἡλικίας υἱοὺς ἀπολέσαντες. Λεγέσθω³⁵ τοίνυν καὶ πρὸς ἡμᾶς παρὰ τοῦ αὐτοῦ προφήτου, οὗ μικρὸν πρόσθεν ἐν προοιμίῳ ἐμνημονεύσαμεν. » Καὶ ἐγὼ, φησιν³⁶, ἀνέσχον³⁷ ἐξ ὑμῶν τὸν ὑετὸν πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ τρυγητοῦ. Καὶ βρέξω ἐπὶ πόλιν μίαν, ἐπὶ δὲ πόλιν μίαν οὐ βρέξω· μερίς³⁸ μία βραχίσειται, καὶ μερίς ἐφ' ἣν οὐ βρέξω ἐπ' αὐτὴν ξηρανθήσεται· καὶ συναθροισθήσονται δύο πόλεις καὶ τρεῖς εἰς πόλιν μίαν τοῦ πιεῖν ὕδωρ, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσι· διότι οὐκ ἐπεσφράφητε πρὸς με, λέγει Κύριος». Μάθωμεν οὖν ὅτι δι' ἀποστροφὴν καὶ ἀμέλειαν ταύτας ἡμῖν ὁ θεὸς τὰς πληγὰς ἐνίησιν³⁹, οὐκ ἐκτρίψαι⁴⁰ ζητῶν, ἀλλ' ἐπανορθῶσαι σπουδάζων, κατὰ τοὺς χρηστοὺς τῶν πατέρων καὶ τῶν τέκνων οὐκ ἀμελεῖς⁴¹, οἱ θυμοῦνται κατὰ τῶν νέων καὶ διανίστανται, οὐ κακόν τι δοῦναι σπουδάζοντες, ἀλλ' ἐκ τῆς νηπιώδους ὀλιγωρίας καὶ τῶν τῆς νεότητος ἁμαρτιῶν, εἰς ἐπιμέλειαν ἄγοντες.

Ὅρατε τοίνυν ὡς τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων, καὶ τὰς ὥρας⁴² τῶν ἰδίων ἐξήγαγε φύσεων, καὶ τῶν καιρῶν τὰς ιδέας⁴³ εἰς ἀλλοκότους κράσεις διήμειψεν; Ὁ χειμὼν οὐκ ἔσχε τὸ σύνηθες ὑγρὸν μετὰ τοῦ ξηροῦ, ἀλλὰ πᾶσαν ἰκμάδα τῷ κρυστάλλῳ κατέδησέ⁴⁴ τε καὶ κατεξήρανεν· ἄμοιρος⁴⁵ δὲ διετέλεσε καὶ νιφάδων καὶ ὑετῶν. Τὸ ἔαρ πάλιν τὸ μὲν ἕτερον⁴⁶ μέρος τῶν ιδιωμάτων ἔδειξε, τὴν θερμότητα λέγω· τοῦ δὲ ὑγροῦ τὴν μετουσίαν⁴⁷ οὐκ ἔσχε. Καῦμα δὲ καὶ κρυμὸς, καινῶς ὑπερβάντα τοὺς ὅρους τῆς κτίσεως, καὶ κακῶς εἰς τὴν καθ' ἡμῶν συμφωνήσαντα βλάβην, τοῦ βίου καὶ τῆς

35) Ἄς ἀποταθῇ καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος. 36) Ὁ Προφήτης Ἀμώ. κεφ. Δ', ἐ-
δαφ. 7. 37) Ἀφῆρεσα. 38) Μερίς ἀγροῦ. 39) Ἐνίημι. 40) Νᾶ μᾶς ἐξολο-
θρεύσῃ. 41) Ἐπιμελεῖς παρὶ τὴν ἀνατροφὴν των. 42) Τὰς ὥρας τοῦ χρόνου.
43) Τὸν τρόπον, τὴν ὁψιν. 44) Τὴν ἔδεσεν εἰς κρύσταλλον, τὴν ἐπάγωσε.
45) Μὴ ἔχων μέρος· ἐστερημένος. 46) Τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο. 47) Μετοχὴν.

ζωῆς⁴⁸ τοὺς ἀνθρώπους ἐλαύνουσι. Τίς οὖν ἄρα τῆς ἀταξίας καὶ τῆς συγχύσεως ἡ αἰτία; Τίς ὁ νεωτερισμός τῶν καιρῶν, ἐρευνήσωμεν ὡς νοῦν ἔχοντες, ὡς λογικοὶ λογισώμεθα. Μὴ ὁ κυβερνῶν τὸ πᾶν οὐκ ἔστι; Μὴ ὁ ἀριστοτέχνης θεὸς ἐπελάθετο τῆς οἰκονομίας⁴⁹; Μὴ ἀφῆρέθη τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς δυνάμεως; "Ἡ τὴν ἰσχὺν μὲν τὴν αὐτὴν ἔχει καὶ τοῦ κράτους οὐ παρελύθη⁵⁰, παρηνέχθη⁵¹ δὲ εἰς σκληρότητα, καὶ τὸ λίαν ἀγαθὸν⁵² καὶ τὸ περὶ ἡμᾶς κηδεμονικὸν εἰς μισανθρωπίαν μετέβαλεν; Οὐκ ἂν εἴποι τις σωφρονῶν· ἀλλὰ φανερά καὶ δῆλα τὰ αἴτια δι' ἃ συνήθως οὐ διοικούμεθα⁵³. Λαμβάνοντες ἡμεῖς, ἄλλοις οὐ παρέχομεν· τὴν εὐεργεσίαν ἐπαινούμεν, καὶ ταύτης ἀποστεροῦμεν τοὺς δεομένους· δοῦλοι ὄντες ἐλευθερούμεθα⁵⁴, καὶ τοὺς ὁμοδούλους οὐκ οἰκτείρομεν· πεινῶντες τρεφόμεθα, καὶ τὸν ἐνδεῆ παρατρέχομεν· ἀνενδεῆ χορηγὸν καὶ ταμίαν θεὸν ἔχοντες, φειδωλοὶ ἐγενόμεθα καὶ ἀκοινωνήτοι πρὸς τοὺς πένητας· πολύτοκα ἡμῶν τὰ πρόβατα, καὶ οἱ γυμνοὶ τῶν προβάτων πλείους⁵⁵. αἱ ἀποθῆκαι τῷ πλήθει τῶν ἀποκειμένων στενοῦνται, καὶ τὸν ἐστενωμένον⁵⁶ οὐκ ἐλεοῦμεν· διὰ τοῦτο ἡμῖν ἀπειλεῖ τὸ δίκαιον κριτήριον διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς οὐκ ἀνοίγει τὴν χεῖρα, ἐπειδὴ τὴν φιλαδελφίαν ἡμεῖς ἀπεκλείσαμεν· διὰ τοῦτο ξηραὶ αἱ ἄρουραι, ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη ἐψύγη. Φωνὴ λιτανευόντων εἰκῇ⁵⁷ βοᾷ, καὶ πρὸς τὸν ἄερα διασκεδάννυται, οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς τῶν ἀξιούντων⁵⁸ ἠκούσαμεν.

Οἷα δὲ ἡμῶν ἡ προσευχὴ καὶ ἡ δέησις; Οἱ ἄνδρες, πλὴν ὀλίγων, ταῖς ἐμπορίαις σχολάζετε· αἱ γυναῖκες ὑπηρετεῖτε τούτοις εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ μαμωνᾶ⁵⁹. Ὀλίγοι λοιπὸν μετ' ἐμοῦ καὶ τῆς προσευχῆς, καὶ οὗτοι ἰλιγγιώντες⁶⁰, χασμῶμενοι, μεταστρε-

48) Διώκουσιν ἔξω. Βίου καὶ ζωῆς, περιττὴ ἐπανάληψις διὰ τὸ ἡχηρὸν τῆς φράσεως. 49) Τῆς οἰκονομίας τοῦ παντός. 50) Ἀπελύθη, ἀπεβλήθη.

51) Παραφέρομαι. 52) Οὐδέτ. ἀντὶ ἀφῆρ. Κ. § 323, 6'. 53) Δὲν διοικούμεθα κατὰ τὸν συνηθισμένον τρόπον ὑπὸ τοῦ θεοῦ. 54) Τῆς δουλείας τῶν παθῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας. 55) Ἡ γενικὴ συγκριτικὴ πρὸς τὸ πλείους. 56) Ἐκείνον ὅστις εἶναι εἰς τὰ στενὰ, εἰς στενοχωρίαν. 57) Ματαίως. 58) Τῶν ἀπαιτούντων ἀπὸ ἡμᾶς. 59) Εἰς θησαυρισμόν. 60) Ζαλιζόμενοι, ἐνοχλούμενοι.

φόμενοι συνεχῶς, καὶ ἐπιτηροῦντες, πότε τοὺς στίχους ὁ ψαλμωδὸς συμπληρώσει, πότε ὡς δεσμωτηρίου τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς προσευχῆς ἀφαιρεθήσονται⁶¹. Οἱ δὲ δὴ παῖδες οἱ σμικροτάτοι οὗτοι, οἱ τὰς δέλτους^{61*} ἐν τοῖς διδασκαλείοις ἀποθέμενοι καὶ συμβοῶντες ἡμῖν⁶², ὡς ἄνεσιν καὶ τέρψιν τὸ πρᾶγμα⁶³ μετέρχονται, ἑορτὴν ποιούμενοι τὴν ἡμετέραν λύπην, ἐπειδὴ τῆς ἐπαχθείας τοῦ παιδευτοῦ⁶⁴ καὶ τῆς φροντίδος τῶν μαθημάτων πρὸς ὀλίγον ἐλευθεροῦνται. Τὸ δὲ τῶν τελείων ἀνδρῶν πλῆθος, καὶ ὁ ταῖς ἁμαρτίαις ἐνεχόμενος ὄημος, ἄνετος καὶ ἐλευθεριάζων⁶⁵, καὶ γεγανωμένος⁶⁶ τὴν πόλιν διατρέχει, ὁ τῶν κακῶν τὴν αἰτίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς περιφέρων, ὁ τὴν συμφορὰν κινήσας καὶ ἐργασάμενος. Ἀναίσθητα δὲ καὶ ἄμεμπτα βρέφη πρὸς τὴν ἐξομολόγησιν ἐπείγεται καὶ ἄθροίζεται, οὔτε τὴν ἀφορμὴν τῶν λυπούντων⁶⁷, οὔτε τοῦ συνήθως προσεύξασθαι⁶⁸ γινῶσιν ἢ δύναμιν ἔχοντα.

Σύ⁶⁹ μοι πάρελθε εἰς μέσον, ὁ ταῖς ἁμαρτίαις πεφυρμένος· σὺ πρόσπεσε καὶ χλαῦσον καὶ στέναξον ἄφες τὸ βρέφος ἐνεργεῖν τὰ ἴδια καὶ τῆς ἡλικίας ἀκόλουθα⁷⁰. Ἴνα τί κρύπτη κατηγορούμενος, καὶ τὸν ἀνέυθυνον⁷¹ εἰς ἀπολογίαὶν προϊστᾷς; Μὴ γὰρ παίζεται⁷² ὁ κριτής, ἵνα ὑποβολιμαῖον⁷³ ἀντεισαγάγῃς πρόσωπον; Ἔδει δὲ παρῆναι κάκεῖνο; Μετὰ σοῦ πάντως, οὐ μόνον. Ὁρᾷς ὡς καὶ Νινευῖται⁷⁴ τῇ μεταμελείᾳ τὸν θεὸν δυσωποῦντες, καὶ πενθοῦντες τοῖς ἁμαρτήμασιν⁷⁵, ἃ μετὰ τὴν θάλασσαν καὶ τὸ κῆτος Ἰωνᾶς ἐξεβόησεν⁷⁶, οὐ τὰ βρέφη μόνον εἰς

61 Ἵσως Ἀφειθήσονται 61*) Τὰ τετράδια. 62) Συνέψαλλον εἰς τὰς ἐκκλησίας.

63) Τὴν προσευχήν. 64) Τῆς ἐπαχθοῦς παρουσίας ἢ τοῦ ἐπαχθοῦς τρόπου τοῦ διδασκάλου. 65) Ἀδιαφορῶν. 66) Φαιδρός. 67) Τῶν λυπηρῶν, τῆς συμφορᾶς τοῦ λιμοῦ καὶ αὐχμοῦ. 68) Κ. § 410. 69) Ὑποτίθησιν ὅτι ἀποτείνεται πρὸς τινα ἰδίως, ἀποτεινὼν τὸν λόγον πρὸς ὅλους εἰς ὅσους τὰ λεγόμενα ἐφαρμόζονται.

70) Τὰ ἔργα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν ἡλικίαν του. 71) Δηλ. τὸν παῖδα.

72) Παίζεται, ὡς παρ' ἡμῖν, ἀντὶ ἀπατᾶται. 73) Μὴ γνήσιον. 64) Οἱ κάτοικοι τῆς Νινευφ. 75) (Ἐπὶ) τοῖς ἁμ.

μετάνοιαν προεστήσαντο, αὐτοὶ δὲ τρυφῶντες, αὐτοὶ εὐωχούμενοι διέζων⁷⁷ τὸν βίον· ἀλλὰ πρῶτους μὲν ἐδάμασε τοὺς πατέρας τοὺς ἡμαρτηκότας ἢ νηστεία, καὶ ἡ τιμωρία τοὺς πατέρας ἐκάχου· εἰς προσθήκης δὲ λόγον⁷⁸, ἡναγκασμένως ἐθρήνει τὰ βρέφη, ἵνα διὰ πάσης ἡλικίας ἢ σκυθρωπότης κρατήσῃ, αἰσθανομένης τε καὶ ἀναισθήτου, τῆς μὲν, κατὰ προαίρεσιν, τῆς δὲ, κατ' ἀνάγκην· καὶ οὕτως αὐτοὺς ἰδὼν ὁ θεὸς ταπεινωθέντας, ὡς ἐπὶ ὑπερβαίνουσιν ἑαυτοῖς τάλαιπωρίαν παγγενῇ κατακρίναντας⁷⁹, καὶ τὸ πάθος ἡλέησε, καὶ τῆς τιμωρίας ἀνῆκε, καὶ τὸ χαίρειν ἐδωρήσατο, τοῖς εὐαισθητῶς πενήθησασιν. Ὡς τῆς ἐμμελοῦς μετανοίας! Ὡς τῆς σοφῆς καὶ πεπυκνωμένης⁸⁰ θλίψεως! Οὐδὲ τὰ ἄλογα ἀσυντελῆ⁸¹ τῆς τιμωρίας ἀφῆκαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ βοᾷν ἐξ ἀνάγκης ἐμηχανήσαντο⁸². Ἐχωρίσθη ἐκ τῆς βοῆς ὁ μόσχος· ἀπηλάθη τῆς μητρῶας θηλῆς ὁ ἄρνειος· παιδίον ἐπιμάζιον⁸³ οὐκ ἦν ἐν ταῖς τῆς τεκούσης ἀγκάλαις· ἐν ἰδίοις σηκοῖς⁸⁴ αἱ μητέρες, ἐν ἰδίοις τὰ τέκνα. Φωναὶ δὲ παρὰ πάντων οἰκτραὶ, ἀλλήλαις ἀντιβοῶσαι καὶ ἀντηχοῦσαι. Τὰ τέκνα λιμώττοντα, τὰς πηγὰς ἐζήτει τοῦ γάλακτος⁸⁵. Αἱ μητέρες τῇ φυσικῇ πάθει διακοπτόμεναι, συμπθέσει φωναῖς ἀνεκαλοῦντο τὰ ἔγγονα. Τὰ βρέφη κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον λιμώττοντα, σφοδροτάτῳ κλαυθμῷ ἀνεῖργον⁸⁶ καὶ ἀπέσπαιρον. Αἱ τεκοῦσαι ταῖς φυσικαῖς ἀλγηδόσι κατεκεντοῦντο τὰ σπλάγχνα, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐκείνων⁸⁷

76) Γνωστὸν ὅτι τὸν Ἰωνῆν ῥιφθέντα εἰς τὴν θάλασσαν κατέπιε κῆτος καὶ τὸν ἐξέμεσε πάλιν ζῶντα. Οὗτος δὲ ἔκτοτε ἐκήρυξε μετάνοιαν εἰς τὴν Νινευί, καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς προσέπεσον εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐζήτησαν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν των. 77) Ὑπεν. πάντοτε τὸ οὐ. 78) Ἐκ προσθήκης. 79) Ἐπιβαλόντες εἰς ἑαυτοὺς δι' ἰδίας κρίσεως τάλαιπωρίαν παγγενῇ, δηλ. ἐκτεινομένην εἰς αὐτὰ ὅλα τὰ γένη, καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ εἰς τὰ παιδιά. 80) Ἐμδριθοῦς. Α. Σ.

81) Μὴ πληρώσαντα τὸν φόρον τῆς τ. 82) Ἐφεύρον τρόπον ὥστε νὰ τ' ἀναγκάσωσι νὰ βοῶσι. 83) Τὸ ὅποιον ἀκόμη βυζάνει. Παιδί εἰς τὸ βυζί. 84) Εἰς ἰδιαίτερας μάνδρας (ἐμενον). 85) Τοὺς μαστούς. 86) Ἐξέσπανον, ἐβγαζαν ἐξάφνου φωνάς. 87) Τῶν Νινευιτῶν.

μετάνοιαν, εἰς κοινὸν τοῦ βίου διδασκάλιον⁸⁸ ὁ θεόπνευστος λόγος⁸⁹ ἔγγραφον διέσωσεν. Ὁ πρεσβύτες ἐπ' ἐκείνων ἐθρήνει, καὶ τὴν πολλὰν ἔτιλλε καὶ διεσπάραττεν· ὁ νεανίσκος καὶ ἀκμάζων σφοδρότερον ἀπωδύρετο· ὁ πένης ἐστέναζεν· ὁ πλούσιος ἐπιλαθόμενος τῆς τρυφῆς, ἤσκει τὴν κακοπάθειαν ὡς σώφρονα⁹⁰. ὁ βασιλεὺς αὐτῶν τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν δόξαν, εἰς αἰσχύνην μετέβαλεν· ἀπέθετο τὸν στέφανον, καὶ κόνιν τῆς κεφαλῆς κατεχέατο⁹¹. τὴν ἀλουργίδα ῥίψας, σάκκον μετρημφιάσατο· τὸν θρόνον τὸν ὑψηλὸν ἀφείς καὶ μετέωρον, ἔλκεινός τῇ γῇ προσεφύρετο⁹². τὴν ἰδιάζουσιν καὶ βασιλικὴν καταλιπὼν ἀπάθειαν, συνεθρήνει τῷ δήμῳ· εἰς ἐγένετο τῶν πολλῶν⁹³, ὅτι τὸν κοινὸν πάντων δεσπότην ἔβλεπεν ὀργιζόμενον.

Τοῦτο δούλων⁹⁴ εὐαίσθητων φρόνημα· τοιαύτη τῶν ἀμαρτίαις ἐνεχομένων ἢ μετάνοια. Ἡμεῖς δὲ τὴν ἀμαρτίαν ἐπιτελοῦμεν συντόνως, ὀλιγώρως δὲ καὶ ῥαθύμως ἀναλαμβάνομεν τὴν μετάνοιαν. Τίς εὐξάμενος ἀπορρεῖ⁹⁵ δάκρυον, ἢ ὄμβρον λάβῃ καὶ σταγόνας εὐκαίρους; Τίς ἐξαλείφων ἀμαρτίας, κατὰ μίμησιν τοῦ μακαρίου Δαβὶδ θρήνοις τὴν κοίτην ἔβρεξε⁹⁶; Τίς πόδας ἔβρεξε ξένων, καὶ τὴν κόνιν τῆς ὁδοιπορίας ἀπέκλυσεν⁹⁷, ἢ ἐν καιρῷ δυσωπῆσιν τὸν θεόν, αὐχμοῦ λύσιν ζητῶν; Τίς ἔθρεψε τὸ πατρὸς ἔρημον παιδίον, ἢ νῦν ἡμῖν ὁ θεὸς θρέψῃ τὸν σῖτον ὡς ὄρφανόν τῇ τῶν ἀνέμων ἀκρασία κοινδυλιζόμενον⁹⁸; Τίς ἐθεράπευσεν χήραν κεκακωμένην ταῖς δυσκολίαις τοῦ βίου, ἢ νῦν ἐπιμετρηθῇ⁹⁹ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν; Διάρρηξον γραμματεῖον ἄδικον¹⁰⁰, ἢ οὕτως ἡ ἀμαρτία λυθῇ. Ἐξάλειψον βαρυτάτων τόκων ὁμολογίαν, ἢ τέκῃ¹⁰¹ τὰ συνήθη ἢ γῇ.

88) Δίδαγμα. 89) Ἡ ἀγ. Γραφή. 90) Σώφρονα (ἄσκησιν). 91) Ἐχέατο κατὰ τῆς κ. 92) Κατὰ διόρθωσιν ἀντὶ τοῦ εἰς τὸ κεῖμενον Προσεφύρετο. 93) Τοῦ κοινουλαοῦ. 94) Δούλων τοῦ Θεοῦ. 95) Χρηται μεταβατικῶς ἀντὶ τοῦ χύνει. Εἶναι δὲ συνήθως ἀμετάβατον. 96) Ψαλμὸς ζ'. 7. Ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου βρέξω. 97) Ἀπέκλυσε. 98) Σαλευόμενον, ὡς τὸ κοινδυλᾶν παρ' ἡμῖν. 99) Παθητ. 100) Χρεωστικὴν ὁμολογίαν. 101) Παίξει πρὸς τοὺς τόκους, οἵτινες εἰσὶ τὸ ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἢ κεφαλαίου τιπτόμενον ἀργύριον.

Χαλκοῦ γὰρ καὶ χρυσοῦ, καὶ τῶν ἀγόνων παρὰ φύσιν γεννώντων, ἢ κατὰ φύσιν τίκτουσα γίνεται στεῖρα, καὶ πρὸς τιμωρίαν τῶν ἐνοικούντων κατεδικάσθη τὴν ἀκαρπίαν¹⁰². Δειξάτωσαν τοίνυν οἱ τὴν πλεονεξίαν τιμῶντες, οἱ τὸν πλοῦτον μετ' ὑπερβολῆς συνάγοντες, τίς ἢ δύναμις τῶν θησαυρισθέντων, ἢ τί τὸ ὄφελος, ἂν ὀργισθεῖς ὁ θεὸς ἐπὶ πλεῖον παρελκύσῃ τὴν τιμωρίαν. Ἄχρότεροι τάχα τοῦ χρυσοῦ γενήσονται οἱ τοῦτον σωρεύοντες, ἐὰν μὴ τὸν ἄρτον, τὸν μέχρι χθῆς καὶ πρώην καταφρονούμενον διὰ τὴν πρόχειρον ἐξουσίαν τῆς εὐθηνίας¹⁰³, σχῶσι. Δὸς δὴ μὴ εἶναι¹⁰⁴ τὸν πιπράσκοντα, μηδὲ ὑπάρχειν σῖτον ἐν ἀποθήκαις, καὶ τίς ἢ χρῆσις τῶν βαρυτάτων βαλαντίων, εἶπέ μοι. Οὐ μετ' ἐκείνων χωσθήσῃ¹⁰⁵; Οὐ γῆ ὁ χρυσὸς, οὐ πηλὸς ἀχρεῖος πηλῷ τῷ σώματι παρακίεσεται. Πάντα ἐκτήσω, καὶ ἐν ἀναγκαῖον οὐκ ἔχεις, δύναμιν τοῦ τρέφειν σεαυτόν. Τῷ παντί σου πλούτῳ, ἐν νέφος ἀπέρ-γασαι¹⁰⁶. ὀλίγων φεκάδων ἐπινόησον πόρον· ἔπειξον¹⁰⁷ εἰς καρποφορίαν τὴν γῆν. λύσον τῷ ὑπερηφάνῳ καὶ σοβοῦντι πλούτῳ τὴν συμφοράν. Τάχα τινὰ τῶν εὐλαβῶν παρακαλέσεις, ἵν' εὐχαῖς ὡς ὁ Θεοσβίτης Ἡλίας¹⁰⁸ ἀνεσὶν σοι χαρίσῃται τῶν δεινῶν, ἄνθρωπος¹⁰⁹ ἀκτῆμων, ὠχρίων, ἀνυπόδητος, ἀοίκητος, ἀνέστιος, ἄπορος, ἐνὶ χιτῶνι σκεπόμενος, ὡς Ἡλίας τῇ μελωτῇ, τὴν εὐχὴν ἔχων σύντροφον, τὴν ἐγκράτειαν ὁμοδίαιτον. Κἂν ἐπιτύχῃς τῆς παρὰ τοῦ τοιούτου βοηθείας δεόμενος, οὐ μακρὰ κεταγελάσεις τῶν πολυμερίμων κτημάτων; οὐ προσπτύσεις τῷ χρυσῷ; οὐ διαρρίψεις ὡς κόπρον τὸν ἄργυρον, ὃν πρότερον πάντα δυνάμενον καὶ φίλτατον ὀνομάζων, ἀδρανῇ βοηθὸν ἐπὶ τῆς χρείας ἐγνώρισας;

102) Τὸ καταδικάζω πολλάκις μὲ γεν. ἐκ τρίτου καὶ αἰτ. ἐκ τετάρτου.

103) Διότι ὡς εὐθηνὸν προχείρως τὸν εἶχον. 104) Ὑπόθεσις ὅτι δὲν ὑπάρχει.

105) Χώννυμι. Θέλεις ταφῇ. 106) Κατώρθωσε νὰ κατασκευάσῃς ἐν νέφος, ἂν ἤμπορῃς. 107) Ἐπείγω. Βίασον. 108) Ὁ Ἡλίας προσεύξατο νὰ βρέξῃ καὶ ἔδρεξε. 109) Αἱ ὀνομαστικαὶ αὗται ὑποκείμεναι τοῦ χαρίσῃται.

Διὰ σέ καί τήν συμφοράν ταύτην κατεδίκασεν¹¹⁰. ἐπειδὴ ἔχων οὐκ ἐδίδως· ἐπειδὴ παρέτρεχες τοὺς πεινῶντας· ἐπειδὴ πρὸς τοὺς ὀδυρομένους οὐκ ἐπεστρέφου· ἐπειδὴ προσκυνούμενος οὐκ ἤλείεις. Ἔρχεται καὶ δι' ὀλίγους¹¹¹, ἐπὶ δῆμον κακὰ καὶ μοχθηρίας τινός¹¹², παραπέλαυσε δῆμος^{112*}. Ἀχαρ¹¹³ ἱεροσύλησε, καὶ ὅλη ἡ παράταξις ἐμαστιζέτο· ὁ Ζαμβρὶ πάλιν εἰς τὰς Μαδιανίτιδας ἐξεπόρνευσε, καὶ ὁ Ἰσραὴλ ἔπιπτεν εἰς δίκην. Πάντες τοίνυν καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ, τοὺς βίους ἑαυτῶν¹¹⁴ ἐξετάσωμεν· ὡς παιδαγωγῶ προσχωμεν τῷ αὐχμῷ, ἕκαστον τῆς ἰδίας ἀμαρτίας ὑπομιμνήσκοντι. Εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς τοῦ γενναίου Ἰῶβ τὴν φωνὴν εὐαισθητῶς¹¹⁵, *χεῖρ Κυρίου ἐστὶν ἡ ἀψαμένη μου*. Καὶ μάλιστα μὲν πρωτοτύπως, τοῖς ἀμαρτήμασι τὴν συμφορὰν ἑαυτῶν¹¹⁴ λογισώμεθα¹¹⁶.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἄλλο προσθεῖναι, ἔστιν ὅτε καὶ κατὰ πείραν ταῖς ψυχαῖς¹¹⁷ αἱ τοιαῦται τοῦ βίου δυσκλήρῃαι τοῖς ἀνθρώποις προσάγονται, ἢ ἐπὶ τῆς δυσκολίας ἀπελεγχθῶσιν οἱ δοκιμοί, εἴτε πένητες, εἴτε πλούσιοι. Ἐκάτεροι δὲ ἀκριβῶς διὰ τῆς ὑπομονῆς δοκιμάζονται, καὶ τούτῳ μάλιστα τῷ καιρῷ δεικνύονται, ὁ μὲν, εἰ κοινωνικός καὶ φιλάδελφος, ὁ δὲ εἰ εὐχάριστος¹¹⁸ καὶ μὴ τουναντίον βλάσφημος, ταῖς τοῦ βίου περιφοραῖς ὁξέως συµμεταβάλλων τὸ φρόνημα. Οἶδα ἐγὼ πολλοὺς οὐκ ἀκοῇ μαθῶν, ἀλλὰ τῇ πείρᾳ τοὺς ἀνθρώπους γνωρίσας, ἕως μέχρι¹¹⁹ μὲν ὁ βίος αὐτοῖς πρὸς εὐπορίαν διαμετρεῖται, καὶ ἐξ οὐρίας τὸ λεγόμενον χωρεῖ¹²⁰, μέσως¹²¹ γοῦν εἰ καὶ μὴ τελείως τῷ εὐεργετῇ ὁμολογοῦντας τὴν χάριν· εἰ δέ που διὰ¹²² τὴν ἐναντίαν κατάστασιν περιτραπείη τὰ πράγματα, καὶ ὁ μὲν πλούσιος γένηται πένης, ἡ δὲ ῥώμη τοῦ σώματος νόσος, ἡ δὲ δόξα καὶ ὑ-

110) Ὁ Θεὸς κατεδίκασεν ἡμῶν τὴν συμφορὰν. 111) Ἐξ αἰτίας ὀλίγων.

112) Ἰσως, Ἐνός. 112*) Ὁ λαὸς ἔπαθεν ἐκ τῆς μοχθηρίας ἐνδὸς μόνου.

113) Ἰησ. Ναυῆ Ζ'. 114) Ἡμῶν αὐτῶν. 115) Συναισθανόμενοι αὐτῶν.

116) Ἄς ἀποδώσωμεν. 117) Διὰ τὴν δοκιμασθῶσιν αἱ ψυχαί. 118) Εὐγνώμων εἰς τὸν Θεόν. 119) Πλεονασμός. Ἐν ὅσῳ. 120) Ἐξ οὐρίας χωρεῖ, ἔχει οὐρίαν τὴν ἀνεμὸν, εὐοδοῦται. Τὸ λεγόμενον, κατὰ τὴν παροιμίαν. 121) Μετρίως.

122) Πρὸς. ὡς καὶ ἡμεῖς. Πηγαίνω διὰ τὸν Πειραιᾶ.

περηφάνεια αίσχυνη καὶ ἀτιμία, ἀχαριστοῦντας, βλάβημα φεγγομένους, ὀκνοῦντας τὴν προσευχὴν, ὡς πρὸς χρεώστην βραδύνοντα τὸν θεὸν σχετλιάζοντας, οὐχ ὡς πρὸς δεσπότην ἀγανακτοῦντα διακειμένους. Ἀλλ' ἄπαγε τῶν λογισμῶν τὴν τοιαύτην ἔννοιαν¹²³. Ὅταν δὲ ἴδῃς θεὸν μὴ χαριζόμενον τὰ συνήθη, οὕτω λογίζου παρὰ σεαυτῷ· μὴ ἀδύνατος ὁ θεὸς χορηγεῖν τὴν τροφήν; καὶ πῶς, ὅς γε κύριός ἐστιν οὐρανοῦ καὶ πάσης διακοσμήσεως, ὥρων καὶ καιρῶν σοφός οἰκονόμος, κυβερνήτης τῶν πάντων, ὥσπερ τινα χορὸν εὐτακτον τὰς ὥρας καὶ τὰς τροπὰς ἀλλήλαις ὑποχωρεῖν ὀρίσας, ἵνα τῇ ἑαυτῶν ποικιλίᾳ, ταῖς διαφοροῖς ἡμῶν ἐπαρκέσωσι χρεῖαις, καὶ νῦν μὲν κατὰ καιρὸν τὸ ὑγρὸν προσγένηται¹²⁴, αὐτὸς δὲ λάβῃ τὸ θερμόν, καὶ τὸ ψυχρὸν¹²⁵ ἐγκραθῇ τῷ ἐνιαυτῷ, καὶ τοῦ ξηροῦ τὴν χρεῖαν μὴ ἀμοιρήσωμεν¹²⁶; Οὐκοῦν δυνατός ὁ θεός. Τοῦ δυνατοῦ¹²⁵ δὲ προσόντος καὶ ὁμολογουμένου, μὴ ἄρα τὸ ἀγαθὸν ἐνέλειπεν; οὐδὲ οὗτος ἐφετός¹²⁷ ὁ λόγος. Τίς γὰρ ἀνάγκη τὸν μὴ ἀγαθὸν ἔπαισεν ἐν ἀρχῇ δημιουργῆσαι τὸν ἄνθρωπον; Τίς δὲ ὁ κατεπεΐξας¹⁰⁷ τὸν κτίστην καὶ μὴ βουλόμενον χοῦν λαβεῖν καὶ τοιοῦτον ἐκ πηλοῦ κάλλος ἰδιοποιῆσαι; Τίς ὁ πρὸς ἀνάγκην πείσας¹²⁸, κατ' εἰκόνα ἰδίαν τὸν λόγον τῷ ἀνθρώπῳ χαρίσασθαι, ἵν' ἐκεῖθεν ὀρμηθεῖς¹²⁹ τεχνῶν μάθησιν δέξηται, καὶ μάθη περὶ τῶν ἀνωτάτω¹³⁰ φιλοσοφεῖν, ὧν αἰσθητῶς οὐχ ἄπτεται; Κἄν¹³¹ οὕτω λογιζόμενος, εὖροις τὴν ἀγαθότητα τῷ θεῷ συνοῦσαν, καὶ μέχρι καὶ νῦν μὴ ἀπολιμπανομένην· ἐπεὶ, τί ἐκώλυεν, εἰπέ μοι, μὴ αὐχμὸν εἶναι τὸ ὀρώμενον, ἀλλὰ τελείαν ἐκπύρωσιν¹³², καὶ μικρὸν ὑπαλλάξαντα¹³³ τὸν ἡ-

123) Μακρὰν τῶν λογισμῶν σου ἔχε τὴν τοιαύτην ἰδέαν, ὅτι δηλ. ὁ θεὸς χρεωστεῖ καὶ βραδύνει. 124) Ὅρισας ἵνα προσγένηται. 125) Οὐδέτερά ἀντὶ ἀφηρημένων. 126) Δηλ. ἔχωμεν καὶ ξηρασίαν πρὸς τὴν χρεῖαν ἡμῶν. 127) Παρεκτός. 128) Πειθαναγκάσας. 129) Τὸν λόγον μεταχειριζόμενος.

130) Περὶ τῶν ὑψηλοτάτων πραγμάτων. 131) Καὶ ἂν καὶ οὕτω λογιζόμενος εὖροις ἂν. 132) Νὰ ἀνάψῃ ἡ γῆ. 133) Παρεκτραπέντα.

λιον τῆς συνήθους πορείας, πλησιάσαντα δὲ τοῖς περιγείοις¹³⁴ σώμασιν, ἐν ἀκαρεῖ καταφλέξει πᾶν τὸ ὀρώμενον, ἢ βρέξει πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἤδη κολασθέντων ἁμαρτωλῶν¹³⁵;

Ἐπὶ σαυτοῦ καὶ τῶν σῶν λογισμῶν¹³⁶ γενοῦ ἄνθρωπε. Μὴ ποίει τὰ τῶν ἀνοήτων παίδων, οἳ παρὰ διδασκάλου ἐπιτιμηθέντες, τὰς δέλτους ἐκείνου καταρρήγνύουσι, πατὴρ δὲ δι' ὠφέλειαν τὴν τροφὴν ὑπερθεμένου¹³⁷, τὴν ἐσθῆτα κατασπαράττουσιν, ἢ τὸ τῆς μητρὸς πρόσωπον τοῖς ὄνυξι καταξαίνουσι. Κυβερνήτην μὲν γὰρ ὁ χειμῶν, καὶ τὸν ἀθλητὴν τὸ στάδιον, τὸν στρατηγὸν παράταξις, τὸν μεγαλόψυχον ἡ συμφορά, τὸν χριστιανὸν δὲ πειρασμός δοκιμάζει καὶ βασανίζει, καὶ αἱ λύπαι τὴν ψυχὴν ὡς τὸ πῦρ τὸν χρυσὸν ἀπελέγχουσι. Πένης εἶ; μὴ ἀθυμήσης· ἡ γὰρ εἰς ἄγαν κατῆφεια, γίνεται τῆς ἁμαρτίας αἰτία, τῆς μὲν λύπης βαπτίζουσης τὸν νοῦν καὶ ἀμυχανίας ἐμποιοῦσης ἱλιγγον, τῆς δὲ ἀπορίας τῶν λογισμῶν, τὴν ἀχαριστίαν ἀπογεννώσης· ἀλλ' ἔχε τὴν ἐλπίδα πρὸς τὸν Θεόν. Μὴ γὰρ οὐκ ἐπιβλέπει τὴν στένωσιν¹³⁸; Ἐχει τὴν τροφὴν ἐν χερσὶ, καὶ παρέλκει¹³⁹ τὴν δόσιν ἵνα σου δοκιμάσῃ τὸ βέβαιον¹⁴⁰, ἵνα καταμάθῃ τὴν γνώμην, εἰ μὴ τῇ τῶν ἀκολάστων καὶ ἀγνωμόνων ἐστὶν ὁμοία. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι, μέχρι μὲν ἐν τῷ στόματι τὰ σιτία τυγχάνει, εὐφημοῦσι, κολακεύουσιν, ὑπερθαυμάζουσιν· ὀλίγον δὲ τῆς τραπέζης ὑπερτεθείσης¹³⁷, ὥσπερ τισι λίθοις ταῖς βλασφημίαις βάλλουσιν οὐς πρὸ βραχέος ἴσα θεῷ διὰ τὴν ἡδονὴν προσεκύνουν.

Ἐπελθε¹⁴¹ τὴν παλαιὰν διαθήκην, τὴν νέαν, καὶ πολλοὺς εὐρήσεις ἐν ἐκάστη. τοὺς διαφόρως τραφέντας. Ἠλίαν εἶχεν ὁ Κάρμηλος¹⁴², ὅρος ὑψηλὸν καὶ ἀοίκητον· ἔρημος, ἔρημον¹⁴³. ψυχὴ¹⁴⁴ δὲ ἦν τῷ δικαίῳ τὰ πάντα, καὶ τῆς ζωῆς ἐφόδιον ἢ πρὸς

134) Τοῖς πλησίον εἰς τὴν γῆν. 135) Τῶν ἐν Σοδόμοις καὶ Γομόρρα.

136) Ἐλθὲ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου. 137) Ὅταν σηκώσῃ. 138) Τὴν στενοχωρίαν.

139) Ἀναβάλλει. 140) Τὴν σταθερότητα. 141) Διέλθε, ἀνάγνωθι.

142) Δηλ. ὁ Ἠλίας κατέκειτο τὸν Κάρμηλον. 143) Ἐρημος ὁ Κάρμηλος ἔρημον (δηλ. ἀκοινώνητον) τὸν Ἠλίαν. 144) Ἡ περὶ σωτηρίας τῆς ψυχῆς του

θεὸν ἐλπίς. Ζῶν δὲ οὕτω, λιμῶ τὴν ζωὴν οὐκ ἀπήλλαξεν¹⁴⁵. ἀλλ' οἱ ἀρπακτικώτατοι καὶ μάλιστα γαστρίμαργοι τῶν ὀρνίθων, οὗτοι διεκόμεζον τὰ σῖτα, καὶ τροφῆς ἐγένοντο τῷ δικαίῳ διακονοί, οἱ τὰς ἀλλοτρίας τροφὰς ἐκ συνηθείας ἀρπάζοντες, καὶ τῷ δεσποτικῷ προστάγματι τὴν φύσιν διήμειψαν¹⁴⁶, πιστοὶ φύλακες γενόμενοι τῶν ἄρτων καὶ τῶν κρεῶν. Ταῦτα δὲ τῷ ἀνδρὶ φέρειν τοὺς κόρακας, παρὰ τῆς πνευματικῆς ἱστορίας ἐμάθομεν. Εἵχε δὲ καὶ ὁ Βαβυλώνιος λάκκος τὸν Ἰσραηλίτην νεανίσκον¹⁴⁷, αἰχμάλωτον μὲν τὴν συμφοράν¹⁴⁸, ἐλεύθερον δὲ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ φρόνημα. Καὶ τί τὰ παρ' ἐκείνων¹⁴⁹; Οἱ μὲν λέοντες¹⁵⁰ παρὰ φύσιν ἐνήστευον, ὁ δὲ τούτου τροφεὺς Ἀβθακούμ¹⁵¹, ἐφέρετο δι' αἴρος, κομίζοντας τοῦ ἀγγέλου μετὰ τῶν ὄψων τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἵνα μὴ λιμῶ πιεσθῇ δίκαιος, τοσαύτης ὑπερηνέχθη γῆς καὶ θαλάσσης ὁ προφήτης ἐν μικρῷ μορίῳ καιροῦ, ὅσῃν ἐκ τῆς Ἰουδαίας μέχρι Βαβυλώνος ἠπλώσθαι¹⁵². Τί δὲ πάλιν ὁ τῆς ἐρήμου λαὸς¹⁵³, οὗ Μωϋσῆς ἐπετρόπευσεν; Πῶς ὠκονομήτη τὸν βίον ἐν ἔτεσι τεσσαράκοντα; Οὐκ ἦν ἐκεῖ σπείρων ἀνὴρ, οὐ βοῦς ἔλκων ἄροτρον, οὐχ ἄλως, οὐ ληνός, οὐ ταμιεῖον, καὶ τὴν τροφὴν εἶχον ἄσπορον καὶ ἀνήροτον¹⁵⁴, καὶ τὰς πηγὰς ἐχορήγει πέτρα, οὐ πρότερον οὕσας, ἀλλ' ἐκραγείσας ἐπὶ τῆς χρείας.

Ἀφίημι τὰ καθ' ἕκαστον ἀπαριθμεῖσθαι τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας, ἃ πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων πατρικῶς ἐνεδείξατο. Σὺ δὲ, καρ-

φροντίς ἦτον εἰς αὐτὸν τὸ πᾶν. 145) Δὲν ἔχασε. 146) Μετέβαλον τὴν φύσιν των διὰ προσταγῆς τοῦ Θεοῦ. 147) Δηλ. ὁ Ἰσρ. νεανίσκος (ὁ Δανιὴλ) κατέφυγε τὸν λάκκον. 148) Κατὰ ἡ διὰ τὴν σ. 149) Τὰ παρὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ φρονήματος, δηλ. τί προήλθεν εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ ὅτι εἶχε τοιαύτην ψυχὴν.

150) Ὁ Δανιὴλ ἐρρίφθη εἰς λάκκον λεόντων, καὶ οἱ μὲν λέοντες δὲν τὸν ἐθλάψαν, ἐτρέφετο δὲ θαυμασιῶς ὑπὸ ἀγγέλου. Δαν. ΣΤ'. 151) Ὁ Προφήτης Ἀβθακούμ μετεκομίσθη ἀνάρπαστος διὰ τοῦ αἵρος ἐξ Ἰουδαίας καὶ τῷ ἔφερε τροφὴν. 152) Κ. § 417, σημ. 153) Δηλ. ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ διδοεῦν τὴν ἐσσημον. 154) Μὴ καλλιεργούμενην δι' ἄροτρον· ἐννοεῖ δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καταπίπτον μάννα, ἴδε σημ. 26.

τέρησον ὀλίγον ἐπὶ τῆς συμφορᾶς, ὡς ὁ γενναῖος Ἰώβ, καὶ μὴ περιτραπῆς¹⁵⁵ ἐκ τοῦ κλύδωνος· μηδὲν ἀποβάλης ὧν φέρεις ἀγωγίμων¹⁵⁶ τῆς ἀρετῆς· ὡς βαρύτεμον ἐνθήκη¹⁵⁷ τὴν εὐχαριστίαν διάσωσον ἐπὶ τῆς ψυχῆς, καὶ λήψῃ καὶ σὺ τῆς εὐχαριστίας τὰ διπλασίονα τῆς τρυφῆς. Μνημόνευε τῆς Ἀποστολικῆς ῥήσεως, ἐν-παντί¹⁵⁸ εὐχαριστεῖτε. Πένης εἶ; ἄλλον ἔχεις πάντως πενέστερον. Σοὶ δέκα ἡμερῶν τὰ σιτία¹⁵⁹; ἐκεῖνῃ μιᾶς.

Ὡς καλὸς καὶ εὐγνώμων τὸ σὸν περιττὸν ἐπανίσωσον¹⁶⁰ πρὸς τὸν ἐνδεῆ. Μὴ ὀκνήσῃς ἐκ τοῦ ὀλίγου δοῦναι· μὴ προτιμήσῃς τὸ σὸν συμφέρον, ἐκ¹⁶¹ τοῦ κοινοῦ κινδύνου. Κἂν εἰς ἓνα ἄρτον περιστῇ¹⁶² ἡ τροφή, ἐπιστῇ δὲ ταῖς θύραις ὁ ζητῶν, προκόμισον ἐκ τοῦ ταμιείου τὸν ἓνα, καὶ ἐπιθῇς ταῖς χερσὶ, πρὸς οὐρανὸν ἀνατείνας¹⁶³, εἰπὲ λόγον ἐλεεινὸν^{163*} ὁμοῦ καὶ εὐγνώμονα· Εἰς ἄρτος, ὃν ὄρας, Κύριε, καὶ ὁ κίνδυνος προφανής· ἀλλ' ἐγὼ τὴν σὴν ἐντολὴν ἐμοῦ προτίθημι¹⁶⁴, καὶ ἐκ τῷ ὀλίγῳ δίδωμι τῷ λιμώτοντι ἀδελφῷ. Δὸς δὴ καὶ σὺ τῷ κινδυνεύοντι δούλῳ. Οἶδά σου τὴν ἀγαθότητα, θαρρῶ τῇ δυνάμει· οὐχ ὑπερτίθεσαι εἰς χρόνον¹⁶⁵ τὰς χάριτας, ἀλλὰ σκεδαννύεις ὅταν ἐθέλῃς τὰς δωρεάς. Κἂν οὕτως εἴπῃς καὶ πράξῃς, ὃν δίδως ἐκ τῆς στενώσεως¹⁶⁶ ἄρτον, σπέρμα γίνεται γεωργίας, πολύχουν¹⁶⁷ ἀπογεννᾷ καρπὸν, ἀρράβων τῆς τροφῆς, ἐλέου πρόξενος. Εἰπὲ καὶ σὺ τῆς χήρας τῆς Σιδωνίας¹⁶⁸ ῥῆμα ἐν τοῖς ὁμοίοις, εὐκαίρως τῆς ἱστορίας μνημόνευσον· Ζῇ Κύριος, ὅτι τοῦτον ἔχω ἐν τῇ οἰκίᾳ μόνον εἰς διατροφὴν ἐμοὶ καὶ τοῖς παι-

155) Ἀναποδογυρίσης, ὡς τὰ πλοῖα εἰς τὴν τρικυμίαν. 156) Ἐμπορευμάτων. Παραβάλλει τὸν χριστιανὸν μὲ πλοῖον φορτωμένον, πλέον εἰς τρικυμίαν.

157) Τὸ φορτίον τοῦ πλοίου. 158) Καίρῳ ἢ ἔργῳ. 159) Ὑπάρχουσι.

160) Διδοὺς ὅ,τι περιττὸν ἔχεις εἰς τὸν ἐνδεῆ, κάμε νὰ ἔχετε ἴσια. 161) Μὴ ἐξαίρεσής δηλ. ἐκ τοῦ κοινοῦ κινδύνου τὸ συμφέρον σου καὶ προτιμήσῃς αὐτό.

162) Καταντήσῃ, περιορισθῇ. 163) Ἐνν. τὰς ὀφείας. 163*) Κινεῖντα εἰς οἶκτον (εἰς ἔλεον). 164) Τίθημι πρὸ ἐμοῦ, προτιμῶ. 165) Δὲν ἀναβάλλεις εἰς μακρὸν χρόνον. 166) Ἐκ τῆς στενοχωρίας σου. 167) Πολλαπλασίως καρποφοροῦντα, ἀφθονον, ἐκ τοῦ πολὺ χέω. 168) Βασ. ΙΓ'. 17.

δίοις. Καὶν δὲς ἐκ τοῦ λείποντος, ἔξεις καὶ σὺ τὸν καμψάκην¹⁶⁹ τοῦ ἐλαίου τῇ χάριτι βρύνοντα, τὴν ὑδρίαν τῶν ἀλεύρων ἀκένωτον· ἐπὶ γὰρ τῶν πιστῶν, φιλοτίμως ἢ τοῦ θεοῦ χάρις μιμεῖται τὰ φρέατα, τὰ αἰεὶ κενούμενα καὶ μὴ ἐξαντλούμενα, τὸ διπλοῦν ἀντ-εισάγουσα¹⁷⁰. Δάνεισον ὁ ἄπορος τῷ πλουσίῳ θεῷ¹⁷¹, πίστευσον τῷ αἰεὶ εἰς πρόσωπον ἴδιον ὑπὲρ τοῦ θλιβομένου λαμβάνοντι, καὶ οἰκο-θεν ἀποδιδόντι τὴν χάριν. Ἀξιόπιστος ὁ ἐγγυητής, πανταχοῦ γῆς καὶ θαλάττης ἠπλωμένους ἔχων τοὺς θησαυρούς. Καὶ πλέων ἐὰν ἀπαιτήσης τὸ δάνεισμα, λήψῃ ἐπὶ μέσου πελάγους σὺν τόκοις τὸ κεφάλαιον. Φιλοτιμεῖται γὰρ ἐν ταῖς προσθήκαις¹⁷².

Τὸ τοῦ λιμώττοντος νόσημα, λιμός, οἰκτρὸν πάθος ἐσί· λιμός, ἀν-θρωπίνων συμφορῶν ὑπάρχει τὸ κεφάλαιον¹⁷³. πάντων θανάτων μοχ-θηρότερον τέλος οὗτος¹⁷⁴. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων κινδύνων, ἢ ξίφους ἀκμὴ τὴν τελευτὴν ὀξέως ἐφίστησιν¹⁷⁵, ἢ πυρὸς ὄρμη συντόμως τὸ ζῆν ἀποσβέννυσιν, ἢ θηρία τοῖς ὁδοῦσι διασπαράζαντα ὅσα καίρια τῶν μελῶν, οὐ συγχωρεῖ τῇ παρολκῇ τῆς ὁδύνης τιμωρηθῆναι¹⁷⁶. Λιμός δὲ ἀργὸν¹⁷⁷ ἔχει τὸ κακόν, παρέλκουσαν τὴν ἀλγηδόνα, ἐγκαθημέ-νην τὴν νόσον καὶ ἐμφωλεύουσαν, θάνατον αἰεὶ παρόντα καὶ αἰεὶ βραδύνοντα· τὸ γὰρ κατὰ φύσιν¹⁷⁸ ὑγρὸν ἐκδαπανᾷ, τὸ θερμὸν κα-ταψύχει, τὸν ὄγκον συστέλλει, τὴν δύναμιν κατ' ὀλίγον ἀπομα-ραίνει· ἢ σὰρξ ὡς ἀράχην¹⁷⁹ τοῖς ὀστέοις περικέεται, ὁ χροῦς ἀν-θος¹⁸⁰ οὐκ ἔχει· τὸ μὲν γὰρ ἐρυθρὸν φεύγει ἐκτεκχομένου τοῦ αἵμα-τος, τὸ λευκὸν οὐκ ἔστι, τῇ ἰσχνότητι¹⁸¹ τῆς ἐπιφανείας μελαι-νομένης· πελιδνὸν δὲ τὸ σῶμα, ὠχρότητι καὶ τῷ μέλανι ἐλεεινῶς

169) Σαμψάκι, φοῖ. 170) Ἀντὶ ὅσων δίδουσι. 171) Διότι ὁ δίδων εἰς ἐν-δεῖαν δανείζει εἰς τὸν θεόν, καὶ θέλει τὰ λάβει μετὰ τόκου ἀφθόνου. 172) Φιλο-τιμεῖται νὰ προσθέτῃ ἀνταποδίδων. 173) Τὸ κυριώτερον. 174) Ὁ ἐκ λιμοῦ θάνατος. 175) Ἐπιφέρει. 176) Νὰ ὑποφέρῃ τις διὰ διαρκείας τῶν πόνων.

177) Βραδέως προβαίνειν. 178) Τὸ ἐκ φύσεως ἐνυπάρχον εἰς τὸ σῶμα.

179) Ἀράχνης ὕφασμα. 180) Ζωηρότητα. 181) Μελαινομένης τῇ ἰσχνῇ διὰ τῆς ἰσχν.

ἐκ τοῦ πάθους κρινόμενον¹⁸². γόνατα οὐ βαστάζοντα, ἀλλὰ πρὸς βίαν¹⁸³ ἐλκόμενα· φωνὴ λεπτὴ καὶ ἀδρανής· ὀφθαλμοὶ ἐνασθενοῦν-
τες ταῖς κοιλότησιν¹⁸⁴, εἰκὴ ταῖς θήκαις¹⁸⁵ ἐναποκείμενοι, ὡς
τὰ τοῖς ἐλύτροις ἐμψυγέнта τῶν ἀκροδρύων· γαστήρ κενὴ καὶ
συμπεπτωκυῖα καὶ ἄμορφος, οὐκ ὄγκον, οὐ φυσικὴν τῶν σπλαγ-
χνων ἐπίτασιν ἔχουσα· τοῖς ὀστέοις δὲ τοῦ νώτου προσπεπλα-
σμένη¹⁸⁶. Ὁ οὖν τοιοῦτον σῶμα παρατρέχων¹⁸⁷, πόσων κολάσεων ἄ-
ξιος; Τίνα δὲ ὁμότητος ὑπερβολὴν καταλείψει¹⁸⁸; Πῶς δὲ οὐκ ἄ-
ξιος τοῖς ἀνημέροις τῶν θηρίων συναριθμεῖσθαι, ὁρᾶσθαι δὲ ὡς
ἐναγῆς καὶ ἀνδροφόνος; Ὁ γὰρ ἔχων ἐν ἐξουσίᾳ τὴν τοῦ κακοῦ थे-
ραπείαν, ἐκὼν δὲ καὶ πρὸς πλεονεξίαν ὑπερτιθέμενος, εἰκότως ἂν
ἐν τῷ ἴσῳ τῶν αὐτοχείρων¹⁸⁹ καταδικάζοιτο.

Τὸ τοῦ λιμοῦ πάθος κατηνάγκασε πολλοὺς πολλάκις καὶ τοὺς ὄρους
κινήσαι τῆς φύσεως, ἄψασθαι μὲν ἀνθρώπων¹⁹⁰, τῶν ὁμοφύλων σωμά-
των, μητέρα δὲ παῖδα ὃν ἐκ τῆς γαστρὸς προήγαγε, πάλιν τῇ γαστρὶ
κακῶς ὑποδέξασθαι¹⁹¹. καὶ τοῦτο τὸ ὁρᾶμα, Ἰουδαϊκῇ ἐτραγῳήσεν
ἱστορίᾳ, ἣν Ἰώσηπος¹⁹² ἡμῖν ὁ σπουδαῖος συνεγράψατο, ὅτε τὰ δεινὰ
πάθη τοὺς Ἱεροσολυμίτας κατέλαβε, τῇ εἰς τὸν Κύριον δυσσεβείᾳ ἐν-
δίκους τιμωρίας τιννύντας¹⁹³. Ὁρᾶς καὶ αὐτὸν τὸν ἡμέτερον θεὸν, τὰ
μὲν ἄλλα τῶν παθῶν πολλάκις παρατρέχοντα, ἐπὶ δὲ τοῖς πει-
νῶσι συμπαθῶς σπλαγχνιζόμενον. Σπλαγχνιζομαι γάρ, φησιν, ἐπὶ
τὸν ὄχλον. Διὸ καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ κρίσει, ἔνθα προσκαλεῖ τοὺς
δικαίους ὁ Κύριος, τὴν πρώτην τάξιν ὁ μεταδοτικὸς ἐπέχει. Ὁ τρο-
φεὺς, προστάτης¹⁹⁴ τῶν τιμωμένων· ὁ τὸν ἄρτον χορηγήσας, πρὸ

182) Διακρινόμενον διὰ τοῦ μέλανος χρώματος. 183) Διὰ βίας. 184) Ἀ-
σθενοῦντες ἐν ταῖς κοιλ. 185) Θήκας λέγει τὰ κοιλώματα καὶ τὰ βλέφαρα.

186) Κολημένη. 187) Μὴ βοηθῶν. 188) Ποῖαν ὁμότητα δὲν θέλει πρά-
ξει ἀφ' οὗ ἔπραξεν αὐτήν. 189) Ἐξ ἴσου μὲ τοὺς αὐτόχειρας. 190) Νὰ φά-
γωσιν ἀνθρώπους. 191) Φαγοῦσα αὐτόν. 192) Ἰώσηπος, ἱστορικὸς, γράψας
ἱστορίαν καὶ ἀρχαιολογίαν τῶν Ἰουδαίων. 193) Τίνω καὶ τίννυμι· τιννύντας τι-
μωρίας τῇ δυσσεβείᾳ· τιμωρουμένους διὰ τὴν ἀσεβείαν των. 194) Ἔσται πρῶ-
τοςτάτης.

πάντων καλεῖται· ὁ χρηστός καὶ εὐμετάδοτος, πρὸ τῶν ἄλλων δι-
καίων τῇ ζωῇ¹⁹⁵ παραπέμπεται· ὁ ἀκοινώνητος καὶ φειδωλός, πρὸ
πάντων ἁμαρτωλῶν τῷ πυρὶ παραδίδοται.

Ἐπὶ τὴν μητέρα σε τῶν ἐντολῶν ὁ καιρὸς καλεῖ¹⁹⁶, καὶ
σφόδρα μερίμνησον, ἵνα σε μὴ παρέλθῃ ὁ τῆς πανηγύρεως καὶ
τῶν συναλλαγμάτων καιρὸς. Ῥεῖ γὰρ ὁ χρόνος, καὶ οὐκ ἐκδέχε-
ται τὸν βραδύνοντα· ἐπείγονται αἱ ἡμέραι, τὸν ὀκνηρὸν παρα-
τρέχουσαι¹⁹⁷. καὶ ὥς οὐκ ἔστι¹⁹⁸ ῥεῦμα ποταμοῦ στῆσαι, εἰ μὴ
τις κατὰ τὴν πρώτην ἔντευξιν καὶ προσβολὴν ἀνελόμενος¹⁹⁹ εἰς δέον
τῷ ὕδατι χρήσαιτο, οὕτως οὐδὲ τὸν χρόνον ταῖς ἀναγκαστικαῖς
περιοδοῖς ἐλαυνόμενον²⁰⁰ ἐπισχεῖν²⁰¹, οὐδὲ παρελθόντα ἀνακαλέ-
σαι εἰς τὸ κατόπιν, εἰμή τις προσάγοντος²⁰² λάβοιτο. Καὶ διὰ
τοῦτο τὴν ἐντολὴν ὡς φεύγουσαν κάτασχε καὶ ἐπιτέλεσον, καὶ
λαβόμενος πανταχόθεν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις περιδραξαι. Δὸς ὀλίγα,
καὶ πολλὰ κτῆσαι²⁰³. Λύσον τὴν πρωτότυπον ἁμαρτίαν²⁰⁴, τῇ τῆς
τροφῆς μεταδόσει. Ὡς γὰρ Ἀδὰμ κακῶς φαγὼν τὴν ἁμαρτίαν παρ-
έπεμψεν²⁰⁵, οὕτως ἐξαλείφομεν ἡμεῖς τὴν ἐπίβουλον βρωσιν²⁰⁶, ἐὰν
χρεῖαν ἀδελφοῦ καὶ λιμὸν θεραπεύσωμεν. Λαοὶ ἀκούσατε, Χρι-
στιανοὶ ἐνωτίσασθε, ὅτι τάδε λέγει Κύριος, οὐ δημηγορῶν αὐτο-
φώνως²⁰⁷, τοῖς δὲ τῶν δούλων στόμασιν ἐνηχῶν ὡς ὀργάνοις. Μὴ
φανῶμεν οἱ λογικοὶ τῶν ἀλόγων ὡμότεροι· ἐκεῖνα γὰρ τοῖς ἐκ τῆς
γῆς φουρμένοις παρὰ τῆς φύσεως, κοινῇ κέχρηται, καὶ προβάτων
ἀγέλαι, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ καταβόσκονται ὅρος· ἵπποι δὲ παμπληθεῖς

195) Εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, εἰς τὴν τοῦ παραδείσου. 196) Ὁ καιρὸς καλεῖ
σε ἐπὶ τὴν μητέρα τῶν ἐντολῶν τὴν πρωτίστην τῶν ἐντ., τὴν ἀγαθοεργίαν.

197) Ἀφήνουσαι ὀπίσω. 198) Δὲν εἶναι δυνατόν. 199) Δὲν ἡμπορεῖ νὰ
σταματήσῃ τις ἐν κύμα τοῦ ποταμοῦ, ἐκτὸς ἅμα τὸ κύμα φθάσῃ ὡς αὐτόν, καὶ
πρὶν διαρρέυσῃ, ἢ τὸ ἀντλήσῃ καὶ τὸ μεταχειρισθῇ ὅπου πρέπει. 200) Κινού-
μενον. 201) Οἷόν τε ἐστὶ. 202) Πλησιάζοντος. 203) Προσταχτ. 204) Τὴν
τοῦ Ἀδὰμ. 205) Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. 206) Τοῦ μήλου ὑπὸ τοῦ Ἀδὰμ.

207) Δηλ. ὅτι δημηγορεῖ μὲν ὁ Θεὸς ἀλλὰ διὰ τοῦ στόματος τοῦ λέγοντος.

μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατανέμονται πεδιάδα, καὶ πάντα τὰ καθ' ἑαστον²⁰⁸ ἀλλήλοις παραχωρεῖ²⁰⁹ τῆς ἀναγκαίας τῶν χρειῶν ἀπολαύσεως. Ἡμεῖς δὲ ἐγκολπιζόμεθα²¹⁰ τὰ κοινὰ, τὰ τῶν πολλῶν μόνον ἔχομεν. Αἰδεσθῶμεν Ἑλλήνων φιλάνθρωπα ὀηγήματα. Παρά τισιν ἐκείνων, νόμος φιλάνθρωπος μίαν τράπεζαν καὶ κοινὰ τὰ σιτία, μίαν ἐστίαν σχεδὸν τὸν πολυάνθρωπον δῆμον ἀπεργάζε-
ται²¹¹. Καταλείψωμεν τοὺς ἔξωθεν καὶ ἀπέλθωμεν εἰς τὸ τῶν τρισχιλίων ὑπόδειγμα²¹². τὸ πρῶτον τῶν χριστιανῶν ζηλώσωμεν σύν-
ταγμα²¹³, ὅπως ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινὰ, ὁ βίος, ἡ ψυχὴ, ἡ συμ-
φωνία, ἡ τράπεζα κοινὴ, ἀδιαίρετος ἀδελφότης, ἀγάπη ἀνυπόκρι-
τος, τὰ πολλὰ σώματα ἐν ἐργαζομένῃ, τὰς διαφορὰς ψυχὰς εἰς
μίαν ὁμόνοιαν ἀρμόζουσα. Πολλὰ τῆς φιλαδελφίας ἔχεις ἐκ πα-
λαιᾶς διαθήκης καὶ ἐκ τῆς νέας τὰ ὑποδείγματα. Πρεσβύτην ἐὰν
ἴδῃς λιμώττοντα, μετὰστείλαι²¹⁴ καὶ θρέψον, ὡς Ἰωσήφ τὸν Ἰακώβ.
Ἐχθρὸν ἐὰν εὕρῃς στενούμενον, μὴ ἐπιβάλῃς τῇ ὀργῇ τῇ κατε-
χούσῃ τὴν ἄμυναν²¹⁵, ἀλλὰ θρέψον ὡς ἐκεῖνος τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς
πωλήσαντας²¹⁶. Ἐὰν ἐντύχῃς νεωτέρῳ καταπονουμένῳ, οὕτω δά-
κρυσον²¹⁷, ὡς ἐκεῖνος Βενιαμὴν τὸν τοῦ γήρους υἱόν²¹⁸. Πειράζει
καὶ σὲ τυχόν ἡ πλεονεξία, ὡς τὸν Ἰωσήφ ἡ δέσποινα²¹⁹, ἔλκει καὶ
τῶν ἱματίων, ἵνα τῆς ἐντολῆς καταφρονήσῃς, καὶ φιλήσῃς μᾶλ-
λον ἐκείνην τὴν φιλόχρυσον καὶ φιλόκοσμον, παρὰ τοῦ δεσπότη
τὸ πρόσταγμα, ὅταν δὴ ἔλθῃ λογισμὸς τῇ ἐντολῇ ἐκείνῃ πολέμων,
καὶ τὸν σῶφρονα νουν εἰς τὴν φιλαργυρίαν ἐπισπώμενος, τῆς φι-

208) "Ἐκαστον εἶδος ζώου. 209) Συντάσ. με δοτ. ἐκ γ'. καὶ γεν. ἐκ δ'.

210) Σφραττερίζομεθα. 211) Τὰ συσσίτια τῶν Σπαρτιατῶν, ὅπου συνέτρωγον πλούσιοι καὶ πένητες. 212) Πράξεις Ἀποστ. Κεφ. Β'. 41—47.

213) Σύστημα ἀνθρώπων. 214) Μετάπεμψον· στείλε καὶ φέρε τον.

215) Μὴν ἐπιβάλῃς τὴν ἄμυναν τῇ ὀργῇ. Μὴ τὸν ἐκδικηθῇς ἢ ἀποκρούσῃς διὰ τῆς ὀργῆς ἥτις σὲ κατέχει. 216) Αὐτόν. 217) Δάκρυσον (αὐτόν), ὡς ἐκεῖνος (ἐδάκρυσε) τὸν Βενιαμίν. Καὶ αὕτως τὸ ἐκλαμβάνει ὡς μεταβατικόν. 219) Ἡ γυνὴ τοῦ Πουτιφάρ ἢ Πεντεφρῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

λαδελφίας καταναγκάζων ἀμελεῖν καὶ κατέχων²²⁰ πρὸς αὐτήν, πρόσριφον καὶ σὺ τὰ ἱμάτια²²¹. ὀργισθεὶς ἀναχώρησον· φύλαξον τῷ Κυρίῳ τὴν πίστιν, ὡς ἐκεῖνος τῷ Πετεφρῇ· ἐν ἐνὶ ἑαυτῷ τὴν ἐνδειαν οἰκονόμησον, ὡς ἐκεῖνος ἐν τοῖς ἑπτά²²².

Μὴ τὰ πάντα τῇ ἡδονῇ²²³, δός τι καὶ τῇ ψυχῇ· καὶ δύο σοι νόμισον εἶναι θυγατέρας, τὴν εὐπάθειαν τὴν ἐνθάδε, καὶ τὴν ζωὴν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εἰ μὴ θελήσης τὰ πάντα δοῦναι τῇ κρείττονι, μέρισον γοῦν ἐξίσης τε τῇ ἀκολάσῳ παιδί καὶ τῇ σώφρονι. Μὴ τὴν ἐνταῦθα διαγωγὴν ὑπέρπλουτον δεῖξης²²⁴, γυμνὴν δὲ τὴν ἄλλην καὶ ῥακίοις ἡμφιεσμένην²²⁵, ἡνίκα ἂν δέῃ σε τῷ Χριστῷ παραστῆναι καὶ εἰς ὄψιν ἔλθεῖν τοῦ κριτοῦ, νύμφης ἔχουσαν²²⁶ σχῆμα καὶ κλῆσιν²²⁷ τὴν κατ' ἀρετὴν ζωὴν. Μὴ τοῖνυν ἄμορφον καὶ ἄκοσμον παραστήσης τῷ νυμφίῳ²²⁸ τὴν νύμφην, ἵνα μὴ θεασάμενος ἀποκλίνῃ τὸ πρόσωπον, καὶ ἰδὼν μισήσῃ, καὶ τὴν συνάφειαν²²⁹ ἀπαρνέσῃται· ἀλλὰ στεῖλας²³⁰ αὐτὴν τῷ προσήκοντι κόσμῳ, τήρησον εὐμορφον τῇ προθεσμίᾳ²³¹ τῶν γάμων, ἵνα καὶ αὕτη μετὰ τῶν φρονίμων παρθένων ἀνάψῃ τὴν λαμπράδα²³², ἔχουσα τὸ πῦρ τῆς γνώσεως ἁσβεστον, καὶ μὴ λείπουσα τῶν κατορθωμάτων τὸ ἔλαιον²³³, ἵν' ἔργοις ἢ θεοφορουμένη²³⁴ προφητεία βεβαιωθῇ, ἐφαρμοσθῇ²³⁵ δὲ καὶ τῇ σῇ ψυχῇ τὸ λεχθέν, *παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσω περιβεβλημένη. Ἀκουσον θύγατερ καὶ ἴδε καὶ*

220) Κρατῶν σε νὰ μὴ πλησιάσῃς εἰς αὐτήν. 221) Μεταφορικῶς, ὡς ἂν τὸν ἐκράτει ὁ λογισμὸς ἀπὸ τὰ ἱμάτια, ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Πουτιφάρ τὸν Ἰωσήφ. Οὗτος ἔρριψε τὰ ἱμάτιά του καὶ ἔφυγε. 222) Διένιττεται τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς ἐνδείας εἰς Αἴγυπτον τὰ ὅπῃ ὁ Ἰωσήφ ἐξοικονόμησεν ἐκ τῶν ἑπτὰ πρηγηθέντων εὐφόρων ἐτῶν. 223) Ἑλλ. δός. 224) Ἀναδείξῃς, καταστήσις. 225) Ἀμφιέννυμι.

226) Ἡνίκα δέῃ σε παραστῆναι, μὴ δεῖξῃς ἔχουσαν. 227) Χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Α. Σ. κλῆσις, 4'. 228) Εἰς τὸν Χριστόν. 229) Τὸν μετ' αὐτῆς σύνθεσμον. 230) Στέλλω. Στολίσας. 231) Διὰ τὴν προθεσίαν. 232) Εὐαγγ. κ. Ματθ. 25. 233) Μὴ ἀφῆνουσα τὸ ἔλαιον τῶν κατορθωμάτων· Συγκρίνει τὰ κατορθώματα ἢ καλὰς πράξεις ὡς πρὸς τὴν ψυχὴν μὲ τὸ ἔλαιον ὡς πρὸς τὸν λύχνον. 234) Ἡ ἔνθεος, ἐμπνευσμένη. 235) Ἀμεταβ. θέλει ἐφαρμοσθῇ.

κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου²³⁶. Ταῦτα γὰρ γενικῶς προανεφώνησεν ὁ ψαλμωδὸς τοῦ γενικοῦ σώματος²³⁷ προκηρύσσων τὴν ὥραν· ἐφαρμόσει δὲ κυρίως καὶ τῇ ἐκάστου ψυχῇ, εἴπερ ἐκ τῶν καθ' ἑκάστον ἡ ἐκκλησία ἔχει τὸ σύστημα²³⁸.

Προνόησόν μοι λογικῶς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, ὃ μὴ διὰ κέρδος αἰσχροὺς προδῶς²³⁹. Καταλείπει σε τὸ σῶμα τὸ σὸν γνῶρισμα βίῃ· εἰς δὲ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ προσδοκωμένου κριτοῦ καὶ ἀναμφιβόλως ἤξοντος, ἀποκλείσεις μὲν σεαυτῷ τὴν τῶν τιμῶν δόσιν καὶ τὴν ἐπουράνιον δόξαν, ἀνοίξεις δὲ πύρ ἁσθεστον καὶ γέενναν καὶ κολαστήρια, καὶ πικροὺς ἐν ὀδύναις αἰῶνας, ἀντὶ μακρᾶς καὶ αἰωνίας καὶ μακαρίας ζωῆς. Μὴ με νομίσῃς ὥσπερ μητέρα τινα ἢ τροφὸν ψευδῇ σοι μορμολύκεια²⁴⁰ ἐπισείειν, ὥσπερ ἐκεῖναι ποιεῖν περὶ τοὺς νηπίους τῶν παιδῶν εἰθώσιν, ὅταν θρηγῶσιν ἄτακτα καὶ ἀπέραντα, δι' ἐπιπλάστων διηγημάτων κατασιγάζουσαι. Ταῦτα δὲ οὐ μῦθος, ἀλλὰ λόγος ἀψευδεῖ προκεκηρυγμένος φωνῇ. Καὶ ἴσθι γε ἀκριβῶς κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν πρόρρησιν, *ἰῶτα ἓν*, ἢ *μία κεραία* οὐ μὴ παρέλθῃ²⁴¹. ἀλλὰ καὶ σῶμα τὸ ἐν θήκαις²⁴² ἀφανισθὲν ἀναστήσεται, καὶ ψυχὴ ἡ τῷ θανάτῳ ἀποκλεισθεῖσα²⁴³, πάλιν ἐνοικήσει τῷ σώματι, καὶ τῶν βεβιωμένων²⁴⁴ ἔλεγχος ἀκριβὲς παραστήσεται, οὐκ ἄλλων μαρτυρούντων, ἀλλ' αὐτῆς μαρτυρούσης τῆς συνειδήσεως. Ἐκάστῳ δὲ τὰ πρὸς ἀξίαν²⁴⁵ παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ ἀντιμετρηθήσεται. Ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, κράτος καὶ προσκύνησις, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

236) Ψαλμ. ΜΕ'. 9. 11. 237) Ὁλου τοῦ χριστιανισμοῦ. 238) Τὸ ὅλον σύστημα τῆς ἐκκλησίας σύγκειται ἐκ τῶν καθ' ἑκάστον, ἐξ ἐνὸς ἐκάστου τῶν εἰς αὐτὴν ἀνηκόντων. 239) Τὸ ὅποῖον (μέλλον) μὴ προδώσῃς διὰ κέρδος. 240) Φόβητρα.

241) Δὲν θέλει χαθῇ. Εὐαγγ. κ. 242) Εἰς τοὺς τάφους. 243) Τοῦ σώματος.

244) Τῶν ἐν τῷ βίῳ πραχθέντων. 245) Κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων του.

Β'. ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ.

Ἰσοκράτης Θεοδώρου, γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις τὸ 436 ἔτος Π.Χ.
 Ὀλ. 83, ἀ. ἡσυχολήθη ιδίως περὶ τὴν ῥητορικὴν καὶ ἐδίδα-
 ξεν αὐτὴν ὡς τέχνην. Οἱ ῥητορικοὶ λόγοι του, ἐξ ὧν 21
 διεσώθησαν ὡς καὶ 10 ἐπιστολαί, εἶναι γεγραμμένοι κατὰ
 τοὺς στενωτάτους κανόνας τῆς τέχνης, πλήρεις σχημάτων
 καὶ ἀντιθέσεων. Πρέουσι δὲ ὅλοι ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ τῆς
 ἀρετῆς, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δόξης τῶν Ἀθηναίων. Ὅτε ὁ
 Φίλιππος κατέστρεψεν εἰς Χαιρώνειαν τὴν Ἑλληνικὴν αὐ-
 τονομίαν, ὁ Ἰσοκράτης ἀπὸ Λύπην μείνας ἄσιτος, ἀπέθα-
 νε τὸ 98^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας του.

ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ.

Ὁ λόγος οὗτος ἀποδίδεται ἀπὸ τινος εἰς ἄλλον Ἰσοκράτην ἐξ Ἀπολλωνίας τοῦ
 Πόντου, μαθητὴν τοῦ μεγάλου. Εἰκάζουσι δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι ὁ γράφων φαί-
 νεται μᾶλλον βασιλευομένης ἢ δημοκρατουμένης πόλεως πολίτης, καὶ ἐκ τοῦ
 ὅτι τὸ ὕφος αὐ καὶ ἐν γένει σύμφωνον μὲ τὸ τοῦ Ἰσοκράτους, ἀλλ' εἶναι ὑπὲρ
 τὸ δέον ἐπιτετηδευμένον, καὶ μεταχειρίζεται κατὰ κόρον τὰς ἀντιθέσεις. Τίς
 δὲ ὁ Δημόνικος Ἰπποκίκου πρὸς ὃν ἀποτείνεται ὁ λόγος, ἀγνοεῖται.

ΕΝ πολλοῖς¹ μὲν, ὦ Δημόνικε, πολὺ διεστῶσας² εὐρήσομεν τὰς
 τε τῶν σπουδαίων γνώμας, καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας³. πολὺ
 δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν⁴ ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις⁵.
 οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν· οἱ δὲ καὶ μακρὰν
 ἀπόντας ἀγαπῶσι· καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρό-
 νος διέλυσε⁶. τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας, οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν

1) Πράγμασι. 2) Διαφερούσας. 3) Γνώμη ἢ βεβαία γνώσις, διάνοις
 δὲ ἡ ἀδέκαιος σκέψις. 4) Διαφέρουσιν οἱ σπουδαῖοι ἀπὸ τοὺς φαύλους.

5) Φιλικαὶ σχέσεις. 6) Κ. § 392.

ἐξαλείψειεν. Ἡγούμενος οὖν πρέπει τοὺς δόξης ὀρεγομένους⁷, καὶ παιδείας ἀντιποιομένους, τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς, ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλίας⁸, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰππόνικον συνηθείας. Πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας, ὥσπερ τῆς οὐσίας, οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν.

Ὅρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν⁹, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον¹⁰. σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ· καὶ σὺ μὲν ἀκμὴν¹¹ φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. Ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προτρεπτικούς λόγους¹² συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσι ποιεῖν· οὐ μὴν περὶ γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας¹³ διατρίβουσιν· ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται¹⁴ μὴ δι' ὧν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις¹⁵ ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἦθ¹⁶ σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι. Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὐρόντες¹⁷, ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες, μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι, καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι, καὶ ποίοις τιςὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν, καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν· ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι¹⁸ γνησίως ἐδυνήθησαν, ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον, οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. Κάλλος μὲν γὰρ ἦ

7) Ὁρέγομαι, μέσως. ὀρέγω τὴν χεῖρα διὰ τι, ὅθεν ἐπιθυμῶ. 8) Τινὰ ἀντίγραφον ἢ μ. ᾱ. 9) Βοηθοῦσαν. 10) Συμπράττοντα, βοηθητικόν. 11) Ἀκμὴν, ὅθεν τὸ παρ' ἡμῖν ἀκρόμῃ. Δηλ. εὐρίσκεισαι εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ φιλοσοφεῖν. 12) Λόγους προτρεπτικούς ἢ κριτικούς περὶ ῥητορείας. 13) Φιλοσοφίαν λέγει ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην παιδείαν. 14) Διδάσκουσιν, ἐδηγοῦσι. 15) Τὴν ῥητορικὴν. 16) Κατὰ τὰ ἦθη, κατὰ τὰς ἐξεις τῶν τρόπων των.

17) Ἐφευρόντες, συντάξαντες παράκλησιν ἐπὶ τοὺς λόγους.

18) Νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν ἀρετὴν.

χρόνοι τοὺς σεαυτοῦ παίδας. Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων, ἢ καὶ πρὸς τὴν ῥώμην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγιάν συμφέροντα³⁶. σκευὸν δ' ἂν ἐπιτυχάνοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνά-
 τνος. Μήτε γέλωτα προπετῇ στέργε, μήτε λόγον μετὰ θράσους
 ἐποδέχου³⁷. τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν. Ἄ ποιεῖν αἰσχρὸν,
 ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Ἐθίζε σαυτὸν εἶναι μὴ σκυ-
 θρωπὸν, ἀλλὰ σύννουν· δι' ἐκεῖνο³⁸ μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο
 φρόνιμος εἶναι δόξεις. Ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν κόσμον³⁹, αἰ-
 σχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην· τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρα-
 τεῖσθαι⁴⁰ τὸ τῶν νεωτέρων ἥθος. Μηδέποτε μηδέν⁴¹ αἰσχρὸν ποιή-
 σας ἔλπιζε λήσειν⁴². καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθης, σαυτῷ γε συν-
 ειδήσεις⁴³. Τοὺς μὲν Θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ
 φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς θήρευε, τὰς
 μετὰ δόξης. Τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ⁴⁴ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τού-
 του, κακίστον. Εὐλαβοῦ⁴⁵ τὰς διαβολὰς, καὶ ψευδεῖς ὦσιν· οἱ γὰρ
 πολλοὶ, τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν⁴⁶ ἀποβλέ-
 πουσιν. Ἄπαντα δόκει ποιεῖν, ὡς μηδένα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παραυ-
 ξα κρύψης, ὕστερον ὀφθήσῃ. Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαί-
 τὰ ταῦτα μὴ πράττῳ, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμώης.
 μὲνεν φιλομαθής, ἔση καὶ πολυμαθής. Ἄ μὲν ἐπίστασαι διαφύ-
 τῶν παρὰ μελέταις⁴⁷. ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας προσλαμβάνανε ταῖς ἐ-
 ————— οἷως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ

19) Ἄττ. ἀναύξητον· ἐνόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαμβά-
 ἀμελῆς νὰ ἀποκτᾷ ἐξουσία ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιλη-
 ψυχῆς. Αἰνίσσεται δὲ τὴν βάρυνος ἄλλοις⁵⁰ χαλεπῶς εὐρημένα συμβήσεται
 κατὰ ἀντιθέσεις καὶ τὰ ὅμοιο
 τοῦ οἷς· οἷον· συναυξηθῇ μὲ αὐ
 φα γράφεται ταῖς διανοαῖς, ⁵¹ οἷς τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συνήθων ἀθλητικῶν
 συναυξηθῇ. 23) Καθίστημι. Καὶ Οἱ λόγοι σου μὴ ἔστωσαν θρασεῖς. 38) Δι'
 Καθιστάω. 24) Τὰ δώδεκα ἄθλα τὰ ὁ ⁵² συνεχέται, ἐμμένει εἰς τὴν ἀρετὴν.
 γὴν τοῦ Εὐρυσθέως. 26) Κατὰ τὰ ἔργα, τοῦ. 46) Πρὸς τὸ φαινόμενον.
 οἷς. Εἶπε δὲ χαρὰ κτῆρα ἐπέβαλεν, ⁵³ ὡς διὰ τῆς διδασκαλίας.
 τοῦ ἀκιδήλως. 26) Ἄντ' ὑπερμέτρως.

σοι ῥαδίως μαθάνειν. Ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλά, πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω· τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σοφία γὰρ μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον. Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν, ἔνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μὴδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν¹, ἐπὶ τῷ βελτίῳ καταστῆσαι τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν. Τῷ μὲν τρόπῳ γίνου φιλοπροσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος⁵¹. ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας⁵² μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν⁵³. Ἡδέως μὲν ἔχε⁵⁴ πρὸς ἀπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὲς ἔσῃ, τοῖς δὲ φίλος γενήσῃ. Τὰς ἐντεύξεις μὴ πυκνάς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μὴδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν. Πλησμονὴ γὰρ ἀπάντων⁵⁵. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐκουσίοις, ὅπως ἂν δύναιο καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. Ὅφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρὸν, τούτων ἐγκρατείαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. Ἐσῃ δὲ τοιοῦτος⁵⁶, ἂν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι' ὧν εὐδοκιμήσεις⁵⁷, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις· τῇ δὲ ὀργῇ⁵⁸, ἂν παραπλησίως ἔχῃς⁵⁹ πρὸς τοὺς ἀμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς σεαυτὸν ἀμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσεις· ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἂν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν· ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς, ἂν τὰς τῶν ἄλλων αὐτυχίας ἐπιβλέπῃς, καὶ σεαυτὸν ὡς ἀνθρώπος ὧν⁶⁰ ὑπομιμνήσκῃς. Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων⁶¹, ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας. Δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας τρά-

51) Δηλ. ἀγάπα τὴν εὐπροσηγορίαν, καὶ ὅταν ὁμιλῇς γίνου εὐπροσήγορος. Τὸ εὐπροσήγορος ἐντανώτερον τοῦ φιλοπροσήγορος. 52) Ἔργον ἢ ἴδιον. 53) Νὰ τοὺς προσομιλῇ. 54) Ἔσο γλυκύς. 55) Διότι κάθε πρᾶγμα φέρει πλησμονήν.

56) Δηλ. ἐγκρατής. 57) Θέλεις φανῇ δόκιμος παρὰ τοῖς ἀνθρώποις.

58) Ὅσον δὲ κατὰ τὴν ὀργὴν, θέλεις φανῇ ἐγκρατὴς εἶναι. 59) Εἶσαι διατεθειμένος. 60) Ἀντὶ ὡς ἀνθρώπος εἶ, ἢ ἀνθρώπων ὄντα. 61) Δηλ. τὸ μυστικόν.

πον ὄρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους⁶². Προσθήκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς⁶³ ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν ὁμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοὶ τε τῷ λέγοντι, καὶ αἰσχύνην τοῖς ἀκούουσιν. Ὁρκον ἐπακτὸν⁶⁴ προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχυρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασώζων· ἔνεκα δὲ χρημάτων μηδὲνα Θεῶν ὁμόσῃς, μηδ' ἂν εὐορκεῖν⁶⁵ μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν. Μηδὲνα φίλον ποιῶν πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σέ⁶⁶ γενήσεσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γίνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν· ὁμοίως γὰρ αἰσχυρὸν μηδὲνα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἐταίρους⁶⁷ μεταλλάττειν. Μῆτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων⁶⁸, μῆτε ἅπειρος εἶναι⁶⁹ τῶν ἐταίρων θέλε. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἂν μὴ δεόμενός του, δεῖσθαι προσποιῇ, περὶ τε τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῖ⁷⁰. Μὴ τυχὼν μὲν γὰρ, οὐδὲν βλαβήσῃ, τυχὼν δὲ, μᾶλλον τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπιστήσῃ. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἕκτε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας⁷¹, καὶ τοῖς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας. Τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγινώσκομεν. Οὕτω δ' ἄριστα χρήσῃ τοῖς φίλοις, ἂν μὴ περιμένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς ἐν τοῖς και-

62) Νὰ φαίνωνται ὅτι παρέχουν ἀξιοπιστοτέραν ἐγγύησιν διὰ τοῦ τρόπου των παρὰ δι' ὄρκου. 63) Πρὸς τοὺς πονηροὺς. 64) Ἐπιβαλλόμενον.

65) Νὰ τηρήσῃς καλῶς τὸν ὄρκον σου. 66) Ὡς πρὸς σέ. 67) Ἐταῖρος καὶ συνήθης εἶναι ὁ ἔχων οἰκειότητα· ὁ δὲ φίλος ὁ συνδεσμεμένος δι' ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως. 68) Τῶν ἤδη δεδοκιμασμένων ὡς φίλων. 69) Νὰ τοὺς ἔχῃς ἀδοκιμάστους. 70) Κατὰ Κοραῆν. Αἱ δὲ λοιπαὶ ἐκδόσεις ἔχουσιν: Ἄν μὴ δεόμενος, τὸ δ. πρ. Περὶ τῶν ῥ. ὡς ἀπὸρ. ἀνακοινοῦ. Ὁ δὲ νοῦς. Θέλεις δοκιμάζει τοὺς ἐταίρους, ἂν μὴ ἔχων τινὸς ἀνάγκην, προσποιεῖσθαι ὅτι ἔχεις, καὶ ἂν τοῖς ἐμπιστεύσαι ὡς ἀπορρήτα τὰ μὴ τοιαῦτα (ὥστε νὰ μὴ βλαβῇς καὶ ἂν σὲ ἀρνηθῶσιν, ἢ τὰ κοινοποιήσῃς). 71) Ἐξ ὧν πρᾶττουσιν ἐν ταῖς δυστυχίαις σου.

ροῖς βοηθῆς. Ὁμοίως αἰσχροὺς νόμιζε τῶν ἐχθρῶν⁷² νικᾶσθαι ταῖς κακοποιαῖς⁷³, καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἀποδέχου τῶν ἐταίρων, μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γὰρ ἀτυχοῦσι μὲν τοῖς φίλοις συνάχθοντα· καλῶς δὲ πράττουσι⁷⁴, φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῇς μὴδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα⁷⁵ φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής⁷⁶. Ἔστι δὲ φιλοκάλου μὲν⁷⁷ τὸ μεγαλοπρεπές⁷⁸, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περιέργον. Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτήσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων· παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιο καλὸν, κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν⁷⁹. Ἔστι δὲ χρήματα⁸⁰ μὲν, τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις· κτήματα δὲ, τοῖς κτᾶσθαι δυναμένοις. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκα, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτίσαι δύνασθαι⁸¹, καὶ τοῦ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι. Πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μὴδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτηι δὲ τὰ βελτίω. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς⁸²· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη, καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποιεῖ. Καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρὰ ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη⁸³. Τοὺς κακοὺς δ' εὖ ποιῶν, ὅμοιαι πείσῃ⁸⁴ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν·

72) Ταῖς κακοπ. τῶν ἐχθρῶν. 73) Εὐτυχοῦσι. 74) Κατὰ τὰ Περί τὴν ἐσθῆτα. 75) Δηλ. εἰς ἄκρον περιέργως καὶ ἐπιτετηδευμένως καλλωπιζόμενος.

76) Ἰδιον. 77) Τὸ νὰ εἶναι μεγαλοπρεπής. 78) Δηλ. προσπάθει νὰ ἔχῃς τὸν πλοῦτον ὄχι νεκρὸν, ἀλλὰ πρὸς χρῆσιν (ἤτοι χρήσιμον) καὶ κτήσιν· διότι τὰ χρήματα οὕτω μετεχειρίσθη ἐδῶ ὥς τοῦ χρωμαί παραγωγόν. 79) Δηλ. ὁ πλοῦτος εἶναι χρῆμα μὲν, ἤτοι χρήσιμος. 80) Διὰ τὴν ἡμπορῆς νὰ ἐπαρκέσῃς εἰς ζημίαν, ἂν ἤθελε σὲ συμβῇ. 81) Προσάψῃς ὀνειδίζων. 82) Χάρις ὀφειλομένη σοι καλὸς ἐστὶ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίῳ κείμενος. 83) Πάσχω.

ἐκεῖναί τε γὰρ τοὺς διδόντας, ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν, οἳ
 τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι. Μί-
 σει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας· ἀμφοτέρω γὰρ
 πιστευθέντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσιν. Ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων
 τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατόν σοι χαρίζομένους⁸⁴, οὐχ ἔξεις ἐν τῷ βίῳ
 τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους⁸⁵. Γίγνου πρὸς τοὺς πλη-
 σιάζοντας ὁμιλητικὸς, ἀλλὰ μὴ σεμνός⁸⁶. τὸν μὲν γὰρ τῶν ὑπερο-
 πτικῶν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσκειαν· τὸν δὲ τῶν ὁμι-
 λητικῶν τρόπον ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν. Ὁμιλητικὸς δὲ ἔσῃ μὴ
 δύσερις⁸⁷ ὢν μὴδὲ δυσάρεστος, μὴδὲ πρὸς πάντας φιλόνηκος, μὴδὲ
 πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μὴδ' ἂν ἀ-
 δίκως ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν· ἀλλὰ θυμουμένοι μὲν αὐτοῖς εἵ-
 κων, πεπαυμένοι δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων, μὴδὲ περὶ τὰ γελοῖα
 σπουδάζων, μὴδὲ περὶ τὰ σπουδαῖα⁸⁸ τοῖς γελοίοις χαίρων· (Τὸ
 γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν·) μὴδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως⁸⁹
 χαρίζομενος· ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοὶ⁹⁰, ποιῶντες μὲν εὖ, ἀηδῶς
 δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μὴδὲ φιλαίτιος⁹¹ ὢν, βαρὺ γὰρ· μὴ
 δὲ φιλεπιτιμητῆς, παροξυντικὸν γάρ. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ⁹² τὰς
 ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἂν δὲ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρὸς, ἐξάνιστα-
 σο πρὸ μέθης· ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρεῇ, ταῦτά πάσχει
 τοῖς ἄρμασι, τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβάλλουσιν· ἐκεῖνά τε γὰρ ἀ-
 τάκτως φέρεται διαμαρτόντα τῶν εὐθυνούντων, ἥτε ψυχὴ πολλὰ
 σφάλλεται, διαφθαρείσκει τῆς διανοίας. Ἀθάνατα μὲν φρονεῖ τῷ με-
 γαλόψυχος εἶναι⁹³, θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως⁹⁴ τῶν ὑπαρχόντων ἀ-

84) Οἷτινες νὰ χαρίζωνται σοι εἰς τὰ κακὰ, εἰς τὰ βλάπτοντά σοι.

85) Τοὺς ὀργιζομένους σοι διὰ τὸ καλὸν σου. 86) Σπανίως ὡς ἐνταῦθα ἐπὶ
 κακοῦ, ὑπερήφανος. 87) Δύσκολος εἰς τὰς ἐριδας. 88) Δηλ. ὅταν εἶναι σπου-
 δαίων καιρὸς. 89) Χωρὶς χάριν. Ἐννοεῖ δὲ: ὅταν χαρίζῃς τι, χαρίζε το μὲ χά-
 ριν. 90) Τὸ ὁποῖον συμβαίνει εἰς τοὺς περισσοτέρους. 91) Παραπονιάρης.
 92) Φοβοῦ. 93) Ὡν μεγάλῃ ψυχῃ, ἥτοι ἐλευθερίως. 94) Μετὰ μέτρου, ὅ-
 χι κατὰ μέτρον.

πολαύειν. Ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μείζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν⁹⁵. αὕτη δὲ μόνη⁹⁶ καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας· πολλάκις γὰρ ὃν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν⁹⁷, τοῦτῳ τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδωσαν⁹⁸. Οὓς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθὸν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγελλοῦντας⁹⁹. Ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος. Βουλευόμενος, παραδείγματα ποιῶν τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων¹⁰⁰. Τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν¹⁰¹. Βουλευοῦ μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν Θεῶν εὐτυχίαν¹⁰², παρὰ δὲ ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν. Περὶ ὧν ἂν αἰσχυρὴ παρρησιάσασθαι¹⁰³, βούλει δὲ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις, ὥς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος¹⁰⁴. Οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων τε γνώμην αἰσθήσῃ, καὶ σεαυτὸν οὐ καταφρανῇ ποιήσεις. Ὅταν δὲ ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβουλευέσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς τὰ ἑαυτοῦ διώκησεν· ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς¹⁰⁵ περὶ τῶν ιδίων, οὐδέποτε καλῶς βουλευέσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλευέσθαι παροξυνθείης¹⁰⁶, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψῃας· καὶ γὰρ τῆς ὑγείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀρρώστιας ἀναμνησθώμεν. Μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἦθη καὶ δίδωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι¹⁰⁷ καὶ ζηλοῦν ὥς τε συμβήσεται¹⁰⁸ παρὰ τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν, καὶ τὴν παρ' ἐ-

95) Ὅλοι εὐρίσκουσι τι κέρδος, εἰς τὸ νὰ πράττωσι τὰ ἄλλα κακά.

96) Ἡ ἀπαιδευσία. 97) Οἱ ἔχοντες τὴν ἀπαιδευσίαν. 98) Ἀπὸ αὐτὸν ἐτιμωρήθησαν. Ἡ ὑπερβολικὴ χρῆσις τῶν ἀντιθέσεων καθιστᾷ πολλάκις τὸν νοῦν σκοτεινόν. 99) Αὐτοῖς. 100) Ποιῶν τὰ παραλ. παραδ. τῶν μελλ.

101) Ταχέως γνωρίζεται μέλλον, ἀφανὲς ἐτι ὄν, ἐκ τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον εἶναι φανερόν. 102) Ὑπάρχειν. 103) Νὰ ὁμιλήσῃς μὲ παρρησίαν.

104) Ὡς τὸ πρᾶγμα νὰ ἀνῆκεν εἰς ἄλλον. 105) Προνοήσας. 106) Ἦθελες παρακινηθῇ. 107) Ὅτι τοὺς ἐγκρίνεις. 108) Σοί.

κείνων εὐνοίαν βεβαιωτέραν ἔχειν. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις· ἰσχυρότατον μέντοι νόμον ἡγοῦ τὸν ἐκείνων τρόπον¹⁰⁹. ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον, τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα, τὸν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. Εἰς ἀρχὴν¹¹⁰ κατασταθεὶς, μηδενὶ χρῶνι πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὦν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας¹¹¹ ἀναθήσουσιν. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου¹¹² μὴ πλουσιώτερος, ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλῆθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο¹¹³, μήτε συνηγόρει· δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷά περ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῆς. Παρασκευάζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δύνασθαι, ἀνέχου δὲ τὸ ἴσον ἔχειν¹¹⁴. ἵνα δοκῇς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι' ἀσθένειαν, ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν¹¹⁵ πενίαν, ἢ πλοῦτον ἀδικον· τοσούτῳ γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει· καὶ κείνων μὲν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστι, τούτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. Μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου¹¹⁶ τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας. Οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων, εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις¹¹⁷ ὑπερέχουσι. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σεαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει· μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ¹¹⁸, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. Πειρῶ τὸ μὲν σῶμα¹¹⁹ εἶναι φιλόπονος, τὴν δὲ ψυχὴν φιλόσοφος· ἵνα τῷ μὲν¹²⁰ ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ

109) Ἡ συμβουλὴ αὕτη στηρίζεται ὀλιγώτερον εἰς ἀκριβῆ ἀρχὴν τῆς ἠθικῆς, ἢ εἰς ἔμπειρον γνῶσιν τοῦ κόσμου. 110) Εἰς δημοσίαν θέσιν. 111) Κατηγορίας. 112) Ἐξέρχου. 113) Βοήθει. 114) Νὰ ἡμπορῇς νὰ ἔχῃς περισσότερα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ εὐχαριστῆσαι ἔχων ἴσα. 115) Μετὰ δικαιοσύνης.

116) Ἀγάπα. 117) Μελλούσης ἀνταμοιβῆς. 118) Μέγιστον πρᾶγμα περιεχόμενον εἰς ἐλάχιστον τόπον. Τὸ γνωμικὸν τοῦ σοφοῦ Περιάνδρου.

119) Κατὰ τὸ σῶμα. 120) Σώματι.

δόξαντα, τῇ δὲ προουρᾶν ἐπίστη τὰ συμφέροντα. Πᾶν ὅ,τι ἂν μέλλῃς λέγειν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ. Πολλοὺς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας¹²¹. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν¹²², ἡ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἡ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. Ἐν τούτοις γὰρ λόγοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις, ἄμεινον σιγᾶν, ἢ λέγειν. Νόμιζε μὴδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ οὐτ' εὐτυχῶν ἔσῃ περιχαρὴς, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, καὶ λυποῦ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν· γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις, μὴδ' ἐν ἑτέροις¹²³ ὧν κατὰδῃλος· ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανεράν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλλον εὐλαβοῦ φόγον, ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι φοβεράν τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. Μάλιστα μὲν πειρῷ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν¹²⁴. ἔάν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχροῦς φήμης. Τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι, πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε¹²⁵. τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν, ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἢ φύσις ἀπένειμε.

Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοι πρὸς τὴν νῦν παρούσαν ἡλικίαν. Οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν, ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν¹²⁶ ἐξενεγκεῖν, καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν· τὴν μὲν γὰρ τούτων χρεῖαν ῥαδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ συμβουλευόντα μετ' εὐνοίας χαλεπῶς εὐρήτεις¹²⁷. Ὅπως οὖν τὰ λοι-

121) Καὶ αὐθις ἀντιθέτει τὴν γνώμην πρὸς τὴν διάνοιαν. Τὸ γνωμικὸν τοῦτο αὐθις ἐκ τοῦ Περιάνδρ. 122) Εἰς δύο καιροὺς ἡ περιστάσεις ὁμίλει. 123) Ἄττ. ἀντὶ ἐν μὴδετέροις, οὔτε εἰς χαρὰν οὔτε εἰς λύπην. 124) Προσπάθει μὲν νὰ ζῇς ἀσφαλῶς.

125) Τὸν θάνατον ἡ πεπρωμένη (ἡ τύχη ἀντὶ: τὸ πεπρωμένον) ἐπέβαλεν εἰς ὅλους (ὡς δικαστικὴν καταδικήν). 126) Σπάνιον, ἀντὶ συμβουλὴν. 127) Δυσκόλως θέλεις εὔρει εἰς τὸ μέλλον ἄλλον τιγὰ νὰ σὲ συμβουλεύσῃ ἀγαπῶν σέ.

πα μὴ παρ' ἑτέρου ζητῆς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὥσπερ ἐκ ταμείου προφέ-
 ρῃς¹²⁸, ὠήθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν, ὣν ἂν ἔχω σοι συμβουλεύειν.
 Πολλὴν δ' ἂν τοῖς Θεοῖς χάριν σχοίην¹²⁹, εἰ μὴ διαμάρτομι τῆς δό-
 ξης, ἥς¹³⁰ ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείους
 εὐρήσομεν, ὥσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑγιεινο-
 τάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλη-
 σιάζοντας, ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι· σὲ δὲ νομίζω τὸν ἀντιόν τούτων
 ἐγνωκέναι, τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλλην σου παιδείαν
 φιλοπονίᾳ¹³¹. τὸν γὰρ αὐτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα,
 τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας
 ἀποδέχεσθαι¹³². Μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν
 ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς τὰς ἐκ τούτων, μάλιστα
 γνησίας ἔχομεν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥαθυμεῖν καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγκ-
 παῖν, εὐθύς αἱ λύπαι ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι¹³³. τὸ δὲ περὶ τὴν
 ἀρετὴν φιλοπονεῖν, καὶ σωφρόνως τὸν ἑαυτοῦ βίον οἰκονομεῖν, αἰ-
 τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς, καὶ βεβαιωτέρας ἀποδίδωσι. Κἀκεῖ¹³⁴ μὲν
 πρῶτον ἡσθόντες, ὕστερον ἐλυπήθημεν⁶. ἐνταῦθα δὲ¹³⁵, μετὰ τὰς λύ-
 πας τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. Ἐν ἅπασι δὲ τοῖς ἔργοις, οὐχ οὕτω τῆς
 ἀρχῆς μνημονεύομεν, ὥς τῆς τελευτῆς¹³⁶ αἰσθησιν λαμβάνομεν. Τὰ
 γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον, οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιού-
 μεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἕνεκα διακονοῦμεν.

Ἐνθυμοῦ δὲ, ὅτι τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέχεται¹³⁷ τὰ τυχόντα¹³⁸

128) Ἐξάγης καὶ φέρης ἐμπρός· ἡ μεταφορὰ ἐξ ἐδωδίων ἐξαγομένων ἐκ τῆς
 ἀποθήκης. Ὁ Κοραῆς προτιμᾷ δικαίως, προφέρῃ, δηλ. προφέρεις εἰς χρῆσιν
 σου. 129) Ἦθελα γνωρίσει χάριν. 130) Κ. § 425. 131) Παρ' ἄλλοις φιλο-
 σοφίᾳ, δηλ. τῇ περὶ τὴν παιδείαν σπουδαίᾳ διατριβῇ. 132) Ἐκεῖνος ὅστις ἐπι-
 δάλλει (ὡς σὺ) εἰς ἑαυτὸν τὸ χρέος νὰ πράττῃ τὰ βέλτιστα, εἶναι ἐπόμενον ὅτι
 ἡλεῖ δέχεται ἢ ἀκούει καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐκεῖνους ὅσοι τὸν προσκαλοῦσιν εἰς
 ἀρετὴν. 133) Εἶναι πλησίον κερφωμέναι, γειτνιάζουσι. 134) Ἐν τῷ ῥαθυ-
 μεῖν, κτλ. 135) Ἐν τῷ φιλοπονεῖν. 136) Λησμονοῦμεν τὴν ἀρχήν, ἀλλ' αἰ-
 σθανόμεθα τὸ τέλος. 137) Εἶναι ἐπιτετραμμένον. 138) Ὅ,τι δήποτε, καὶ τὸ κα-
 κὸν δηλ.

πράττειν· εὐθύς¹³⁹ γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποιήνται τὴν ὑπόθε-
σιν¹⁴⁰. τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν, ἥ¹⁴¹ πολ-
λοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας· πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς
ἐξαμαρτάνοντας, ὥς τοὺς ἐπεικεῖς μὲν φάσκοντας εἶναι, μὴδὲν δὲ
τῶν τυχόντων διαφέροντας· εἰκότως. Ὅπου γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνῳ
ψευδομένους ἀποδοκιμάζομεν, ἥπου¹⁴² τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλατ-
τουμένους¹⁴³ οὐ φαύλους εἶναι φήσομεν. Δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους
ὑπολάβοιμεν, μὴ μόνον εἰς ἑαυτοὺς ἀμαρτάνειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τύ-
χης εἶναι προδότας· ἡ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα, καὶ δόξαν, καὶ
φίλους ἐνεχείρησεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐ-
δαιμονίας κατέστησαν. Εἰ δὲ δεῖ θνητὸν ὄντα¹⁴⁴ τῆς τῶν Θεῶν σο-
χάσασθαι¹⁴⁵ διανοίας, ἡγοῦμαι κακείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις¹⁴⁶
μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι¹⁴⁷ πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπου-
δαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα¹⁴⁸ καὶ Τάνταλον¹⁴⁹ γεν-
νήσας, ὥς οἱ μῦθοι λέγουσι, καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν¹⁵⁰ διὰ
τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ¹⁵¹ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγί-
ταις τιμωρίαις ἐκόλασεν· οἷς χρὴ παραδείγμασι χρωμένους ὀρέγε-
σθαι τῆς καλοκάγαθίας, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμ-
μένειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν, καὶ τῶν
ἄλλων σοφιστῶν¹⁵², εἴτι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγιγνώσκειν. Ὡς περ
γὰρ τὴν μέλιτταν ὀρώμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθι-

139) Ἀμέσως, ἀπ' ἀρχῆς. 140) Πρόθεσιν, βάσιν, ὅρον. 141) Εἰδεμένη, ὁ πλή-
ρης δὲ λόγος· εἰ δὲ ἀμελήσουσιν, ἀνάγκη πολλοὺς ἔχειν κτλ., νὰ ἐπιπλήττων-
ται ἀπὸ πολλοὺς. 142) Πόσῳ μᾶλλον. 143) Χειροτέρους φαινομένους δι'
ὄλου τοῦ βίου των. 144) Ἐμέ. 145) Σημαδεύω, καὶ μεταφ. εἰκάζω.

146) Ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἦσαν πρὸς αὐτοὺς οἰκειότατοι. 147) Εἶναι δια-
τεθειμένοι. 148) Γιὸς Διὸς καὶ Ἀλκμήνης. 149) Γιὸς Διὸς καὶ Πλουτοῦς.

150) Τὸν Ἡρακλέα. 151) Τὸν Τάνταλον, ὅστις τιμηθεὶς ὑπὸ τῶν θεῶν κατε-
δικάσθη εἰς τὸν Τάρταρον καθήμενος εἰς δροσερὰ ὕδατα καὶ ὑπὸ δένδρα ὀπωρο-
φόρα νὰ πᾶσχη αἰώνιαν δίψαν καὶ πείναν, καὶ τὸ ὕδωρ καὶ ἡ τροφή νὰ διαφεύγω-
σι τὰς χεῖράς του. 152) Τῶν λογογράφων κατ' ἀντιδιαστολὴν τῶν ποιητῶν, ἂν

ζάνουσιν¹⁵³, ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσιν, οὕτω χρη-
καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους, μηδενὸς μὲν ἀπείρους ἔχειν, παντα-
χόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γὰρ ἂν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπι-
μελείας τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσεν¹⁵⁴.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ.

Τὸν λόγον τοῦτον ἔγραψεν ὁ Ἰσοκράτης ὀλίγον πρὸ τῆς μάχης τῆς Χαιρωνείας
(Ὀλ. 110, γ'), ἐν ᾧ ἐπεκράτει εἰρήνη μετὰ Φιλίππου καὶ Ἀθηνῶν. Καὶ
τὸν μὲν Φίλιππον δὲν κατῴρθετο ν' ἀποτρέψῃ τῆς μισέλλητος πολιτικῆς του,
ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἤρεθισε τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὴν μεγάλην ἐκστρατεῖαν του
κατὰ τῆς Ἀσίας. Κρίνουσιν ὅτι ὁ λόγος οὗτος ἐγράφη ἐν Ὀλ. 108, γ', 438 π. Χ.

ΜΗ θαυμάσης, ὦ Φίλιππε, διότι τοῦ λόγου ποιήσομαι τὴν ἀρχήν,
οὐ τοῦ πρὸς Σὲ ῥηθησομένου, καὶ νῦν δειχθήσεσθαι μέλλοντος,
ἀλλὰ τοῦ περὶ Ἀμφιπόλεως¹ γραφέντος. Παρὶ οὗ μικρὰ βούλομαι
προειπεῖν, ἵνα δηλώσω καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς οὐ δι' ἄνοιαν,
οὐδὲ διαφευσθεὶς² ὑπὸ τῆς ἀβρῶστίας τῆς νῦν μοι παρούσης³, ὑπε-
θέμην⁴ γράφειν τὸν πρὸς Σὲ λόγον· ἀλλ' εἰκότως, καὶ κατὰ μικρὸν
ὑπαχθεὶς⁵.

Ὅρων γὰρ τὸν πόλεμον, τὸν ἐνστάντα σοὶ τε καὶ τῇ πόλει⁶
περὶ Ἀμφιπόλεως, πολλῶν κακῶν αἴτιον γιγνόμενον, ἐπεχείρησα
λέγειν περὶ τε τῆς πόλεως ταύτης, καὶ τῆς χώρας, οὐδὲν τῶν αὐ-

καὶ αὐτοὺς ἐκάλουν ἐνίοτε σοφιστάς. Σχολ. Ἀριστοφ. Νεφ. 330. 153) Καθί-
ζουσιν. 154) Ἐπικρατεῖν σημαίνει ὅχι ἀπλῶς τὸ κρατεῖν, ἀλλὰ καὶ κωλύειν,
συνέχειν, ὅθεν πρὸς αἰτιατικὴν ἢ σύνταξιν ἀντὶ τῆς συνήθους πρὸς γενικήν.

1) Ἄλλος λόγος τοῦ ῥήτορος ἔχων τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην. 2) Ἀπατήθεις,
παρεκτραπείς. 3) Ὁ ῥήτωρ ἦτον ἤδη ἐσχάτο γῆρας. 4) Δ. Σ. Ὑποτίθημι, 2).

5) Α. Σ. Ὑπάγω, 4). 6) Τῶν Ἀθην.

τῶν, οὔτε τοῖς ὑπὸ τῶν Σῶν ἑταίρων λεγομένοις⁷, οὔτε τοῖς ὑπὸ τῶν ῥητόρων τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε πλεῖστον ἀφ' ἐστῶτα τῆς τούτων διανοίας. Οὗτοι μὲν γὰρ παρώξυνον ἐπὶ τὸν πόλεμον, συναγορεύοντες ταῖς ἐπιθυμίαις ὑμῶν· ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τῶν ἀμφισβητουμένων οὐδὲν ἀπεφηνάμην· ὃν δ' ὑπελάμβανον τῶν λόγων εἰρηνικώτατον εἶναι, περὶ τοῦτον διέτριβον, λέγων, ὡς ἀμφοτέροισι διαμαρτάνετε τῶν πραγμάτων⁸, καὶ Σὺ μὲν πολεμεῖς ὑπὲρ τῶν ἡμῖν συμφερόντων, ἡ δὲ πόλις ὑπὲρ τῆς Σῆς δυναστείας. Λυσিতেλεῖν γὰρ Σοὶ μὲν ἡμᾶς ἔχειν⁹ τὴν χώραν ταύτην, τῇ δὲ πόλει, μὴδ' ἐξ ἐνὸς τρόπου¹⁰ λαβεῖν αὐτήν. Καὶ περὶ τούτων οὕτως ἐδόκουν διεξιέναι τοῖς ἀκούουσιν¹¹, ὥστε μὴδὲνα τὸν λόγον αὐτὸν, μὴδὲ τὴν λέξιν ἐπαινεῖν, ὡς ἀκριβῶς καὶ καθαρῶς ἔχουσιν¹², ὥσπερ εἰδῶσιν εἰνες ποιεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων θαυμάζειν· καὶ νομίζειν, οὐδαμῶς ἂν ἄλλως παύσασθαι· τῆς φιλονεικίας ὑμᾶς ταύτης, πλὴν εἰ Σὺ μὲν πεισθείης¹³ πλείονος ἀξίαν ἔσεσθαι Σοὶ¹⁴ τὴν πόλεως φιλίαν, ἢ τὰς προσόδους τὰς ἐξ Ἀμφιπόλεως γιγνομένας· ἡ δὲ πόλις δυνηθείη καταμαθεῖν, ὡς χρὴ τὰς μὲν τοιαύτας φεύγειν ἀποικίας, αἵτινες τετράκις ἢ πεντάκις ἀπολωλέκασιν τοὺς ἐμπολιτευθέντας, ζητεῖν δ' ἐκείνους τοὺς τόπους, τοὺς πόρρω μὲν κειμένους τῶν ἄρχειν δυναμένων¹⁵, ἐγγὺς δὲ τῶν δουλεύειν εἰθισμένων, εἰς οἷόν περ Λακεδαιμόνιοι Κυρηναίους¹⁶ ἀπώκισαν. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ Σὺ μὲν γνολῆς, ὅτι Σὺ μὲν λόγῳ παραδούς¹⁷ τὴν χώραν ἡμῖν ταύτην, αὐτὸς ἔργῳ κρατήσεις αὐτῆς, καὶ προσέτι τὴν εὖνοιαν τὴν

7) Τῶν αὐτῶν τοῖς λεγομένοις, τὰ ἴδια μὲ ὅσα λέγουσι. 8) Λανθάνεσθε ὡς πρὸς τὰ πρ. 9) Λέγων λυσিতেλεῖν σοι ἔχειν ἡμᾶς τὴν χ., δηλ. τὴν Ἀμφιπολιν. 10) Τὸ σχῆμα τμησικῶς ἀντι: ἐκ μηδενοῦς τρόπου. Κατὰ κἀνένα τρ. ὅτι δὲν συμφέρει εἰς τὰς Ἀθ. νὰ κυριεύσωσι τὴν Ἀμφ. 11) Ἐγὼ ἐδόκουν τοῖς ἀκούουσι διεξ. 12) Ἀκριβῆ καὶ καθ. οὔσαν. Ὁ Ἰσοκράτης ἰδίως ἐπετηδεύετο τῆς γλώσσης τὴν καθαρότητα. 13) Κ. § 400. 14) Νὰ εἶναι εἰς σέ, νὰ θεωρῆς ὡς. 15) Ὅποῖος σὺ δηλ. 16) Εἰς τὴν Λιβύαν τῆς Ἀφρικῆς.

17) Ἄν παρέδιδες.

Ἡμετέραν κτήσῃ· τοσούτους γὰρ ὁμήρους παρ' ἡμῶν λήψῃ τῆς φι-
λίας, ὅσους περ ἂν ἀποίκους εἰς τὴν Σὴν δυναστείαν¹⁸ ἀποστεί-
λωμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἡμῶν εἴ τις διδάξειεν¹⁹, ὥς, ἣν λάβωμεν
Ἀμφίπολιν, ἀναγκασθὲς ὁμῶς τὴν αὐτὴν εὐνοίαν ἔχειν τοῖς σοῖς
πράγμασι²⁰, διὰ τοὺς ἐνταῦθα²¹ κατοικοῦντας ἡμῶν, οἷαν περ εἶχο-
μεν Μηδόκῳ²² τῷ παλαιῷ, διὰ τοὺς ἐν Χερρόνῃσιν²³ γεωργοῦντας.

Τοιούτων δὲ ὄντων τῇ πόλει τῶν λεγομένων ἡμῖν²⁴, ἤλπισαν
ὅσοι περ ἤκουσαν, διαδοθέντος τοῦ λόγου, διαλύσεσθαι τὸν πόλεμον
ὑμᾶς, καὶ γνωσιμαχῆσαντας²⁵ βουλευέσεσθαι τι κοινὸν ἀγαθὸν περὶ
ἡμῶν αὐτῶν. Εἰ μὲν οὖν ἀφρόνως, ἢ νουνεχόντως, ταῦτα ἐδόξαζον,
δικαίως ἂν ἐκείνοι τὴν αἰτίαν ἔχοιεν. Ὅντος δ' οὖν ἐμοῦ περὶ
τὴν πραγματείαν ταύτην²⁶, ἔφθητε ποιησάμενοι²⁷ τὴν εἰρήνην, πρὶν
ἐξεργασθῆναι²⁸ τὸν λόγον, σωφρονοῦντες· ὅπως γὰρ οὖν πεπραχθαι
κρεῖττον ἦν ὑμῖν²⁹, ἢ συνέχεσθαι τοῖς κακοῖς τοῖς διὰ τὸν πόλεμον
γίγνομένοις.

Συνησθεῖς δὲ τοῖς περὶ τῆς εἰρήνης ψηφισθεῖσι, καὶ νομίσας οὐ
μόνον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ σοῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσιν ἅπασι, συν-
οίσειν³⁰, ἀποστῆσαι μὲν τὴν ἐμαυτοῦ διάνοιαν τῶν ἐχομένων³¹ οὐχ
οἷός τ' ἦν· ἀλλ' οὕτω διεκείμην, ὥστ' εὐθύς σκοπεῖσθαι, πῶς ἂν τὰ
πεπραγμένα παραμείνειεν ἡμῖν, καὶ μὴ χρόνον ὀλίγον ἢ πόλις ἡμῶν

18) Διότι ἡ Ἀμφίπ. ἦτον εἰς τὴν Μακεδονίαν. 19) Οὐ παύσασθαι τῆς φιλο-
νεικίας πρὶν) εἴ τις διδ. 20) Νὰ σὲ οἰκονομῶμεν. 21) Εἰς Ἀμφίπ.

22) Βασιλεὺς τῆς Θρ. παρ' ἄλλοις Ἀμάδοκος. 23) Ἡ χερσονήσος ἣτις ἀπο-
τελεῖ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀκτὴν τοῦ Ἑλλησπόντου. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον πολλὰς ἀ-
ποικίας εἰς αὐτὴν, καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν ἠναγκάζοντο νὰ κολακεύωσι τὸν Ἀμά-
δοκον. 24) Τῶν λεγ. ἡμῖν (παρ' ἡμῶν. K. § 365) τῇ πόλει. 25) Πολεμή-
σαντας τὴν παλαιάν των γνώμην, Ἰωνικῶς, μετανοήσαντας. 26) Ἀσχολουμένου
ἐμοῦ εἰς τὴν σύνταξιν ἐκείνου τοῦ λόγου. 27) Ἐπρολάβετε καὶ ἐκάματε.

28) Τελειωθῆναι. 29) Ὅπως καὶ ἂν ἔγινεν ἡ εἰρήνη, καλλήτερά εἶναι διὰ σᾶς
ὅτι ἔγινεν, παρὰ νὰ ὑπόκεισθε κτλ. 30) Τὰ ψηφισθέντα. 31) Τῶν ὅσα συνεί-
χοντο μετ' αὐτῶν, τῶν ἐπομένων, τῶν ὅσα ἐμελλον νὰ ἀκολουθήσουν κατόπιν.

διαλιποῦσα³², πάλιν ἐτέρων πολέμων ἐπιθυμήσειε. Διεξιὼν δ' ἑκαστα τούτων πρὸς ἑμαυτὸν, εὕρισκον οὐδαμῶς ἂν ἄλλως αὐτὴν ἡσυχίαν ἄγουσαν³³, πλὴν εἰ δόξειε ταῖς πόλεσι ταῖς μεγίσταις, διαλυσασμένης τὰ πρὸς σφᾶς αὐτάς³⁴, εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ τὰς πλεονεξίας, ἃς νῦν ἀξιούσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων αὐταῖς γίγνεσθαι³⁵, ταύτας εἰ παρὰ τῶν βαρβάρων ποιήσασθαι βουληθεῖεν· ἅπερ ἐν τῷ Πανηγυρικῷ λόγῳ τυγχάνω συμβεβουλευκῶς³⁶.

Ταῦτα δὲ διανοηθεὶς, καὶ νομίσας οὐδέποτ' ἂν εὑρεθῆναι καλλίω ταύτης ὑπόθεσιν, οὐδὲ κοινοτέραν³⁷, οὐδὲ μᾶλλον ὑμῖν συμφέρουσαν, ἐπήρθη³⁸ πάλιν συγγράφαι περὶ αὐτῆς, οὐκ ἄγνων οὐδὲν τῶν περὶ ἑμαυτὸν, ἀλλ' εἰδὼς μὲν τὸν λόγον τοῦτον οὐ τῆς ἐμῆς ἡλικίας δεόμενον³⁹, ἀλλ' ἀνδρὸς ἀνθοῦσαν τὴν ἀκμὴν ἔχοντος, καὶ τὴν φύσιν πολὺ τῶν ἄλλων διαφέροντος· ὁρῶν δὲ, ὅτι χαλεπὸν ἐστι περὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν δύο λόγους ἀνεκτῶς⁴⁰ εἰπεῖν, ἄλλως τε καὶ ὁ πρότερος ἐκδοθεὶς οὕτως ἢ γεγραμμένος, ὥστε καὶ τοὺς βασκαίνοντας ἡμᾶς μιμεῖσθαι⁴¹, καὶ θαυμάζειν αὐτὸν μᾶλλον τῶν καθ' ὑπερβολὴν ἐπαινούντων. Ἀλλ' ὅμως ἐγὼ ἀπάσας ταύτας τὰς δυσχερείας ὑπεριδὼν, οὕτως ἐπὶ γήρως γέγονα φιλότιμος, ὥστε βουληθῆναι ἅμα τοῖς πρὸς Σὲ λεγομένοις⁴², καὶ τοῖς μετ' Ἐμοῦ διατριψασιν ὑποδείξαι⁴³, καὶ ποιῆσαι φανερόν, ὅτι τὸ μὲν ταῖς πανη-

32) Ἀφήσασα νὰ παρέλθῃ. 33) Ἀγουσαν ἂν ἦσ., ὅτι δύναται νὰ ἡσυχάζῃ.

34) Διαλύσασαί τὰς μεταξύ των ἑρίδας. 35) Ὅσα θέλουσι νὰ πλεονεκτήσωσι, νὰ κερδήσωσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 36) Ἐσυμβούλευσα ἤδη. Ὁ δὲ Πανηγ. εἰς τῶν ἐπισημοτέρων λόγων τοῦ ῥήτορος. 37) Κοινοφελεστέραν. 38) Παρεκινήθη. 39) Δηλ. δεόμενον ἄλλης ἡλικίας παρὰ τῆς ἐμῆς, ὅτι νεώτερος ἔπρεπε νὰ τὸν γράφῃ. 40) Ὑποφερτά, ἀρκετὰ καλὰ ὥστε νὰ τοὺς ὑποφέρωσιν οἱ ἀναγνώσται. 41) Ὡστε νὰ τὸν μιμῶνται καὶ νὰ τὸν θαυμάζωσι καὶ ὅσοι μᾶς φθονοῦσιν. Ὁ ὑπέργῃρως Ἰσοκράτης λέγων αὐτὰ περὶ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ Πανηγυρικοῦ λόγου του δὲν κομπάζει ἀκαίρως, διότι γενικὸν θαυμασμὸν ἀπελάμβανεν ἤδη ὁ μέγας οὗτος διδάσκαλος τῆς τέχνης. 42) Ἐν ᾧ σοὶ λέγω αὐτά. 43) Κατὰ Κορ. Ἰσως ἐπιδειῖται· ὁ δὲ καὶ σημαίνει συγχρόνως.

γύρεσιν ἐνοχλεῖν⁴⁴, καὶ πρὸς ἅπαντας λέγειν τοὺς συντρέχοντας ἐν αὐταῖς, πρὸς οὐδένα λέγειν ἐστίν⁴⁵, ἀλλ' ὁμοίως οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων ἄκυροι⁴⁶ τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς νόμοις καὶ ταῖς πολιτείαις⁴⁷, ταῖς ὑπὸ τῶν σοφιστῶν γεγραμμέναις. Δεῖ δὲ τοὺς βουλομένους μὴ μάτην φλυαρεῖν, ἀλλὰ προὔργου⁴⁸ τι ποιεῖν, καὶ τοὺς οἰομένους ἀγαθόν τι κοινὸν εὐρηκέναι, τοὺς μὲν ἄλλους ἔαν πανηγυρίζειν, αὐτοὺς δ' ὧν εἰσηγοῦνται ποιήσασθαι τινα προστάτην τῶν καὶ λέγειν καὶ πράττειν δυναμένων⁴⁹, καὶ δόξαν μεγάλην ἐχόντων, εἴπερ μέλλουσι προσέξειν τινὲς αὐτοῖς τὸν νοῦν.

Ἄπερ ἐγὼ γινούς, διαλεχθῆναί Σοι προειλόμην, οὐ τὰ πρὸς χάριν ἐκλεξάμενος, καίτοι πρὸ πολλοῦ ποιησαίμην ἂν σοι κεχαρισμένως εἴπειν⁵⁰, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τούτῳ τὴν διάνοιαν ἔσχον. Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἄλλους ἐώρων τοὺς ἐνδόξους τῶν ἀνδρῶν ὑπὸ πόλεσι καὶ νόμοις⁵¹ οἰκοῦντας, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐξὸν ἄλλο πράττειν, ἢ τὸ προσταττόμενον, ἔτι δὲ πολὺ καταδεεστεροὺς ὄντας τῶν πραγμάτων τῶν ῥηθησομένων. Σοὶ δὲ μόνῳ πολλὴν ἐξουσίαν ὑπὸ τῆς τύχης δεδομένην⁵², καὶ πρέσβεις πέμπειν πρὸς οὓς ἂν βουλευθῆς, καὶ δέχεσθαι παρ' ὧν ἂν Σοι δοκῇ, καὶ λέγειν ὅ,τι ἂν ἡγῇ συμφέρειν. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ δύναμιν καὶ πλοῦτον κεκτημένον⁵³, ὅσον οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων, ἀ μόνῳ τῶν ὄντων καὶ πείθειν καὶ βιάζεσθαι πέφυκεν⁵⁴. ὧν οἶμαι καὶ τὰ νῦν ῥηθησόμενα προσδεήσεσθαι⁵⁵. Μέλ-

44) Νὰ βαρύνῃ τις τοὺς ἀκούοντας. Ἴσως ὅμως μᾶλλον ἐκληπτέον ἐδῶ τὸ ῥῆμα εἰς τὴν ὡς ἐκ τῆς συνθέσεως κυρίαν σημασίαν του, δηλ. ἐν τῷ ὅχλῳ μιγνύεσθαι ἢ ὁμιλεῖν. 45) Εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ μὴ λέγῃ πρὸς οὐδένα.

46) Ἀνωφελεῖς, δὲν πιάνουν τόπον. 47) Ὅμοίως ἄκυροι ταῖς πολ., καθὼς εἶναι καὶ αἱ πολ. αἱ γεγρ. ὑπὸ τὸν σοφ. αἰνίττεται ἴσως τὴν ἰδανικὴν καὶ ἀνεφάρμοστον πολιτείαν τοῦ Πλάτωνος. 48) Πρὸ τοῦ ἔργου, πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου, ἐπὶ ῥ. ὠφέλιμον, σπουδαῖον. 49) Αὐτοὺς ποιήσασθαι προστάτην ἐκείνων ἃ εἰσηγοῦνται τινὰ τῶν δυναμένων λέγειν κτλ. (ὡς ἐγὼ σὲ ποιῶμαι). 50) Ἄν καὶ εὐχαρίστως ἤθελα σὲ εἰπεῖ ὅ,τι δύναται νὰ σοὶ ἀρέσῃ. 51) Δηλ. ὑπηκόους πόλεων καὶ νόμων ὄντας. 52) Ἐώρων. 53) Ἐώρων σέ. 54) Εἶναι ἱκανὰ καὶ νὰ πείσῃσι τοὺς ἄλλους καὶ νὰ βιάσῃσι. 55) Ὅσα θέλω σὲ εἰπεῖν θέλουσιν εἶχει

λω γάρ σοι συμβουλεύειν, προστῆναι· τῆς τε τῶν Ἑλλήνων ὁμο-
νοίας, καὶ τῆς ἐπὶ τοὺς βαρβάρους στρατείας. "Εστι δὲ τὸ μὲν πεί-
θειν στρατεύειν, ἰδίᾳ σοι τιμὴν φέρον· τὸ δὲ ἐπὶ τοὺς βαρβάρους,
κοινῇ χρήσιμον. Ἡ μὲν οὖν περιβολή⁵⁶ τοῦ λόγου παντὸς τοιαύτη
τίς ἐστιν.

Οὐκ ὀκνήσω δὲ πρὸς Σε κατεπειν, ἐφ' οἷς ἐλύπησάν με τινες
τῶν πλησιαζόντων· οἶμαι γὰρ ἔσεσθαι τι προὔργου⁵⁸. Δηλώσαντος
γάρ μου πρὸς αὐτοὺς, ὅτι μέλλω σοι λόγον πέμπειν, οὐκ ἐπίδει-
ξιν ποιησόμενον⁵⁷, οὐδ' ἐγκωμιασόμενον τοὺς πολέμους τοὺς διὰ σοῦ
γεγεννημένους (ἕτεροι γὰρ τοῦτο ποιήσουσιν), ἀλλὰ πειρασόμενόν
Σε προτρέπειν ἐπὶ πράξεις οἰκειότερας καὶ καλλίους, καὶ μᾶλλον
συμφερούσας ὣν νῦν τυγχάνεις προηρημένος, οὕτως ἐξεπλάγησαν,
μὴ διὰ τὸ γῆρας ἐξέστηκα τοῦ φρονεῖν⁵⁸, ὥστ' ἐτόλμησαν ἐπι-
πλῆξαι μοι, πρότερον οὐκ εἰωθότες τοῦτο ποιεῖν, λέγοντες ὡς ἀτό-
ποις καὶ λίαν ἀνοήτοις ἐπιχειρῶ πράγμασιν, ὅστις Φιλίππῳ συμ-
βουλεύσοντα λόγον μέλλω πέμπειν· ὅς, εἰ καὶ πρότερον ἐνόμιζεν
αὐτὸν εἶναι τινος πρὸς τὸ φρονεῖν⁵⁹ καταδεέστερον, νῦν διὰ τὸ μέ-
γεθος τῶν συμβεβηκότων οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ οἶεται⁶⁰ βέλτιον δύ-
νασθαι βουλεύεσθαι τῶν ἄλλων. "Επειτα καὶ Μακεδόνων ἔχει περὶ
αὐτὸν τοὺς σπουδαιοτάτους, οὓς εἰκὸς, εἰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀ-
πειρώς ἔχουσι, τό γε συμφέρον ἐκείνῳ μᾶλλον ἢ Σε γινώσκειν. "Ε-
τι δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλοὺς ἂν ἴδοις ἐκεῖ κατοικοῦντας,
οὐκ ἀδόξους ἄνδρας, οὐδ' ἀνοήτους, ἀλλ' οἷς ἐκεῖνος ἀνακοινοῦμε-
νος, οὐκ ἐλάττω τὴν βασιλείαν πεποίηκεν, ἀλλ' εὐχῆς ἄξια διαπέ-
πρακται. Ἰτί γὰρ ἐλλέλοιπεν⁶¹; ἰ οὐ Θετταλοὺς μὲν τοὺς πρότε-
ρον ἐπάρξαντας Μακεδονίας, οὕτως οἰκείως πρὸς αὐτὸν διακείσθαι

ἀνάγκην διὰ τὰ κατορθωθῶσι καὶ τοῦ πλούτου καὶ τῆς δυνάμεώς σου.

56) Τὸ ἀντικείμενον. Α. Σ, 4;. 67) Τῆς τέχνης μου. 58) Ἐχισα τὰς φρέ-
νας μου. 59) Ὡς πρὸς τὸ φρ., τὸ συλλογίζεσθαι. 60) Δὲν εἶναι δυνατόν νῆ
μὴ γομίζη. 61) Αὐτῷ

πεποίθηκεν, ὥστ' ἑκάστους αὐτῶν μάλλον ἐκείνῳ πιστεύειν, ἢ τοῖς συμπολιτευομένοις⁶²; τῶν δὲ πόλεων τῶν περὶ τὸν τόπον ἐκείνον, τὰς μὲν ταῖς εὐεργεσίαις πρὸς τὴν αὐτοῦ συμμαχίαν προσήκται, τὰς δὲ σφόδρα λυπούσας⁶³ ἀναστάτους πεποίθηκε; ἸΜάγνητας⁶⁴ δὲ καὶ Πεῤῥαιβαίους⁶⁵ καὶ Παίονας⁶⁶, κατέστραπται καὶ πάντας ὑπηκόους αὐτοὺς εἴληφε; τοῦ δὲ Ἰλλυριῶν⁶⁷ πλήθους, πλὴν τῶν περὶ τὸν Ἀδρίαν⁶⁸ οἰκούντων, ἐγκρατὴς καὶ κύριος γέγονεν; ἀπάσης δὲ τῆς Θράκης, οὗς ἡβουλῆθη δεσπότης κατέστησε⁶⁹; Ἰ Τὸν δὴ τοιοῦτον καὶ τηλικαῦτα διαπεπραγμένον, οὐκ οἶε πολλὴν μωρίαν καταγνώσσεσθαι⁷⁰ τοῦ πέμψαντος τὸ βιβλίον, καὶ πολὺ διεψεῦσθαι νομίζειν, τῆς τε τῶν λόγων δυνάμεως⁷¹ καὶ τῆς αὐτοῦ διανοίας;

Ταῦτα ἀκούσας, ὡς μὲν τὸ πρῶτον ἐξεπλάγην, καὶ πάλιν, ὡς ἀναλαβὼν ἑμαυτὸν⁷², ἀντεῖπον πρὸς ἕκαστον τῶν ῥηθέντων, παραλείψω, μὴ καὶ δόξω τισὶν ἀγαπᾶν, εἰ χαριέντως αὐτοὺς ἡμυνάμην⁷³. Λυπήσας δ' οὖν οὐ μετρίως⁷⁴ (ὡς ἑμαυτὸν ἔπειθον) τοὺς ἐπιπλήξαί μοι τολμήσαντας, τελευτῶν ὑπεσχόμην, μόνοις αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει τὸν λόγον δεῖξιν, καὶ ποιήσιν οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτοῦ, πλὴν ὅ,τι ἂν ἐκείνοις δόξη. Τούτων⁷⁵ ἀκούσαντες ἀπῆλθον, οὐκ οἶδ' ὅπως τὴν διάνοιαν ἔχοντες⁷⁶. Πλὴν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον, ἐπιτελεσθέντος τοῦ λόγου, καὶ δειχθέντος αὐτοῖς, τοσοῦτο μετέπεσον⁷⁷, ὥστ' ἡσχύοντο μὲν ἐφ' οἷς ἐθρασύναντο, μετέμελε δὲ αὐ-

62) Τοῖς συμμάχοις των. 63) Πειραζούσας αὐτόν. 64) Θεσσαλοὶ ὅπου νῦν ἡ Ζαγορά καὶ ἡ Μακρινιτζα. 65) Θεσσαλοὶ, ὅπου νῦν ἡ Ἐλασσών καὶ ὁ Τύρναβος.

66) Οἱ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Ἑβρου, τῆς Μαρίτζας. 67) Οἱ οἰκούντες τὴν νῦν Ἀλβανίαν καὶ Δαλματίαν. 68) Τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. 69) Ἡ Θράκη ἦτον διηρημένη ὑπὸ μικροῦς ἡγεμόνας ἢ δεσπότης. Ὁ Φίλιππος δὲ εἶχε λάβει τὴν ὑπερτάτην ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν. 70) Ὅτι θέλει θεωρήσει ὡς μωρὸν τὸν πέμψ. 71) Ὅτι ἡπατήθη καὶ ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τῶν λόγων του, καὶ ὡς πρὸς τὸν νοῦν αὐτοῦ τοῦ Φιλίππου. 72) Ἐλθὼν εἰς τὸν ἑαυτόν μου.

73) Ὅτι εὐχαριστοῦμην ἀμυνάμενος. 74) Ἰκανῶς. 75) Κ. § 447, α.

76) Οὐκ οἶδ' ὅ,τι διανοούμενοι. 77) Μετεπείσθησαν.

τοῖς ἀπάντων τῶν εἰρημένων, ὡμολόγουν δὲ μηδενὸς πώποτε το-
σούτου πράγματος διαμαρτεῖν, ἔσπευδον⁷⁸ δὲ μᾶλλον εἰς τὸ πεμ-
φθῆναί Σοι τοῦτον τὸν λόγον, ἔλεγον δ', ὡς ἐλπίζουσιν, οὐ μόνον
Σὲ καὶ τὴν πόλιν ἔξειν Μοι χάριν ὑπὲρ τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ
τοὺς Ἑλληνας ἅπαντας.

Τούτου δ' ἕνεκά Σοι ταῦτα διηλθον⁷⁹, ἵν' ἦν τί Σοι φαίνεται τῶν
ἐν ἀρχῇ λεγομένων, ἢ μὴ πιστόν, ἢ μὴ δυνατόν, ἢ μὴ πρέπον Σοι
πράττειν, μὴ δυσχεράνας ἀποστῆς τῶν λοιπῶν, μηδὲ πάθῃς τὸ αὐ-
τὸ τοῖς ἐπιτηδείοις Ἑμοί, ἀλλ' ἐπιμείνῃς, ἡσυχάζουσιν ἔχων τὴν
διάνοιαν, ἕως ἂν διὰ τέλους⁸⁰ ἀκούσῃς ἀπάντων τῶν λεγομένων.
Οἶμαι γὰρ εἶναι τι τῶν δεόντων, καὶ τῶν Σοὶ συμφερόντων.

Καίτοι μ' οὐ λέληθεν, ὅσον διαφέρουσι τῶν λόγων εἰς τὸ πείθειν⁸¹
οἱ λεγόμενοι τῶν ἀναγιγνωσκομένων, οὐδ' ὅτι πάντες ὑπειλήφασιν,
τοὺς μὲν περὶ σπουδαίων πραγμάτων καὶ κατεπειγόντων ῥητορεύε-
σθαι, τοὺς δὲ πρὸς ἐπίδειξιν καὶ πρὸς ἐργολαβίαν⁸² γεγράφθαι.
Καὶ ταῦτ' οὐ κακῶς ἐγνώκασιν. Ἐπειδὴν γὰρ ὁ λόγος ἀποστέρηθῃ
τῆς τε δόξης τοῦ λέγοντος, καὶ τῆς φωνῆς, καὶ τῶν μεταβολῶν
τῶν ἐν ταῖς ῥητορείαις⁸³ γιγνομένων, ἔτι δὲ καὶ τῶν καιρῶν⁸⁴, καὶ
τῆς σπουδῆς τῆς περὶ τὴν πράξιν, καὶ μηδὲν ἢ τὸ συναγωνιζόμε-
νον⁸⁵ καὶ συμπεῖθον, ἀλλὰ τῶν μὲν προειρημένων ἀπάντων ἔρη-
μος γένηται καὶ γυμνός, ἀναγιγνώσκη δὲ τις αὐτὸν ἀπιθάνως⁸⁶,
καὶ μηδὲν ἥθος ἐνσημαινόμενος, ἀλλ' ὥσπερ ἀπαριθμῶν⁸⁷, εἰκότως,
οἶμαι, φαῦλος εἶναι δοκεῖ τοῖς ἀκούουσιν· ἅπερ καὶ τὸν νῦν ἐπιδει-
κνύμενον μάλιστ' ἂν βλάβειε, καὶ φαυλότερον φαίνεσθαι ποιήσειεν.

78) Μεταβ. ἐμέ. Μὲ ἐβίαζον. 79) Διηγῆθην. 80) Μέχρι τέλους.

81) Ὅσον διαφέρουσι κατὰ τὸ πείθειν οἱ λεγόμενοι λόγοι τῶν ἀναγιγνωσκομέ-
νων. 82) Κερδοσκοπίαν, πληρωμὴν, ὡς π. χ. τὰ ἐγκώμια. 83) Ῥητορικαῖς ἀ-
παγγελίαις. 84) Τοῦ νὰ προφέρηται ὁ λόγος ὅταν ὑπάρχῃ σπουδὴ καὶ προθυ-
μία διὰ τὸ πρᾶγμα. 85) Τῷ γράφοντι. Μηδὲν τῶν προειρημένων ἢ τῶν τοιού-
των. 86) Μὲ φωνὴν ἣτις δὲν προσθέτει πιθανότητα εἰς τὰ ἀναγιγνωσκόμενα, καὶ
οὐκ ἐκφράζει τὸ ἥθος ἢ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς τοῦ γράψαντος. 87) Ὡς νὰ λέ-

Οὐδὲ γὰρ ταῖς περὶ τὴν λέξιν εὐρυθμίαις καὶ ποιικιλίαις κεκοσμή-
καμεν αὐτὸν, οἷς⁸⁸ αὐτός τε νεώτερος ὢν ἐχρώμην, καὶ τοῖς ἄλλοις⁸⁹
ὑπέδειξα, δι' ὧν τοὺς λόγους ἡδῖους θ' ἅμα καὶ πιστοτέρους ποι-
οῖεν. Ὡν οὐδὲν ἔτι δύναμαι διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀπόχρη Μοι το-
σοῦτον⁹⁰, ἣν αὐτὰς τὰς πράξεις ἀπλῶς δυνηθῶ διελθεῖν. Ἡγοῦμαι
δὲ καὶ Σοὶ προσήκειν, ἀπάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσαντι, ταύταις
μόναις προσέχειν τὸν νοῦν. Οὕτω δ' ἂν ἀκριβέστατα καὶ κάλλι-
στα θεωρήσαις, εἴ τι τυγχάνοιμεν λέγοντες, ἣν τὰς μὲν δυσχε-
ρείας τὰς περὶ τοὺς σοφιστάς⁹¹, καὶ τοὺς ἀναγινωσκομένους τῶν
λόγων⁹² ἀφέλῃς⁹³, ἀναλαμβάνων δ' ἕκαστον αὐτῶν^{93*} εἰς τὴν διά-
νοιαν ἐξετάξης, μὴ πάρεργον ποιούμενος, μηδὲ μετὰ ῥαθυμίας, ἀλ-
λὰ μετὰ λογισμοῦ καὶ φιλοσοφίας, ἧς καὶ Σὲ μετεσχηκέναι φασίν.
Μετὰ γὰρ τούτων σκοπούμενος μᾶλλον, ἢ μετὰ τῆς τῶν πολλῶν
δόξης, ἅμεινον ἂν βουλευσαιο περὶ αὐτῶν. Ἄ μὲν οὖν ἡβουλόμεν
Σοὶ προειρῆσθαι⁹⁴, ταῦτά ἐστι.

Περὶ δ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἤδη ποιήσομαι τοὺς λόγους. Φημί
γὰρ χρῆναί Σε τῶν μὲν ἰδίων μηδενὸς ἀμελήσαι, πειραθῆναι δὲ
διαλλάξαι τὴν τε πόλιν τῶν Ἀργείων, καὶ τὴν Λακεδαιμονίων,
καὶ τῶν Θηβαίων, καὶ τὴν ἡμετέραν. Ἦν γὰρ ταύτας συστήσαι⁹⁵
δυνηθῆς, οὐ χαλεπῶς οἶμαι, καὶ τὰς ἄλλας ὁμονοεῖν ποιήσεις. Ἄ-
πασαι γὰρ εἰσιν ὑπὸ ταῖς εἰρημέναις, καὶ καταφεύγουσιν, ὅταν
φοβηθῶσιν, ἐφ' ἣν ἂν τούτων τύχωσι, καὶ τὰς βοήθειας ἐντεῦθεν
λαμβάνουσιν. Ὡστε ἂν τέτταρας μόνον πόλεις εὖ φρονεῖν πείσῃς,
καὶ τὰς ἄλλας πολλῶν κακῶν ἀπαλλάξεις.

Γινώης δ' ἂν ὥς οὐδεμιᾶς Σοὶ προσήκει τούτων ὀλιγωρεῖν, ἣν ἀνε-

γη ἀριθμοὺς, ἐν, δύο, τρία. 88) Πράγμασιν ἢ κοσμήμασι. 89) Καὶ ἔ τοῖς ἄλ-
λοις. 90) Μὲ ἀρκεῖ ἂν μόνον. 91) Τοὺς γράφοντας τοὺς ἐντέχνους καὶ εὐρύθ-
μους λόγους. 92) Ὅτι δηλ. ἀναγινώσκονται ἀπιθάνως. 93) Ἄν ἀφαιρέτης ἢ
δὲν προσέξης εἰς τὰς δυσκολίας (τὰς ὁποίας ἐγὼ δὲν ἠμπόρεσα νὰ νικήσω).

93*) Τῶν λόγων μου ἢ τῶν εἰς τὸν λόγον περιεχομένων. 94) Ἐν προοιμίῳ
εἰρήσθαι. 95) Συνενῶσαι.

νέγκης αὐτῶν τὰς πράξεις ἐπὶ τοὺς Σοὺς προγόνους. Εὐρήσεις γὰρ ἐν ἐκάστη πολλὴν φιλίαν πρὸς Ὑμᾶς, καὶ μεγάλας εὐεργεσίας ὑπαρχούσας. Ἄργος μὲν γὰρ ἔστι. Σοὶ πατρίς⁹⁶, ἧς δίκαιον τοσαύτην Σε ποιῆσαι πρόνοιαν, ὅσην περ τῶν γονέων τῶν Σαυτοῦ. Θηβαῖοι δὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ γένους Ὑμῶν⁹⁷ τιμῶσι, καὶ ταῖς προσόδοις⁹⁸ καὶ ταῖς θυσίαις, μᾶλλον ἢ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῖς ἀπ' ἐκείνου γεγονόσι⁹⁹ καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον δεδώκασι. Τὴν δὲ πόλιν τὴν Ἡμετέραν φασίν, οἷς περὶ τῶν παλαιῶν πιστεύομεν¹⁰⁰, Ἡρακλεῖ μὲν αἰτίαν γενέσθαι τῆς ἀθανασίας (ὃν δὲ τρόπον, Σοὶ μὲν αὖθις πυθέσθαι ῥάδιον, Ἐμοὶ δὲ νῦν εἰπεῖν οὐ καιρὸς)¹⁰¹, τοῖς δὲ παισὶ τοῖς ἐκείνου τῆς σωτηρίας¹⁰². Μόνη γὰρ ὑποστᾶσα τοὺς μεγίστους κινδύνους πρὸς τὴν Εὐρυσθέως δύναμιν, ἐκείνόν τε τῆς ὕβρεως ἔπαυσε, καὶ τοὺς παῖδας¹⁰³ τῶν φόβων τῶν αἰεὶ παραγιγνομένων αὐτοῖς ἀπήλλαξεν. Ὑπὲρ ὧν οὐ μόνον τοὺς τότε σωθέντας δίκαιον ἦν ἡμῖν χάριν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς νῦν ὄντας¹⁰⁴. διὰ γὰρ ἡμᾶς καὶ ζῶσι, καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ἀπολαύουσι. Μὴ γὰρ σωθέντων ἐκείνων, οὐδ' ἂν γενέσθαι τὸ παράπαν ὑπῆρχεν αὐτοῖς¹⁰⁵.

Τοιούτων οὖν ἀπασῶν τῶν πόλεων γεγεννημένων, ἔδει μὲν μηδέποτε Σοὶ μηδὲ πρὸς μίαν αὐτῶν γενέσθαι διαφοράν. Ἀλλὰ γὰρ πάντες πλείω πεφύκαμεν¹⁰⁶ ἐξαμαρτάνειν, ἢ κατορθοῦν. Ὡστε τὰ μὲν πρότερον γεγεννημένα, κοινὰ θεῖναι¹⁰⁷ δίκαιόν ἐστιν· εἰς δὲ

96) Πρῶτος Ἕλληन βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἐλέγετο ὁ Κάρανος, Ἡρακλείδης ἐξ Ἄργους. 97) Τὸν Ἡρακλῆν. 98) Πομπαῖς, λιτανείαις. 99) Εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἡρακλέους ἔδωσαν τὴν βασιλείαν. Οἱ βασιλεῖς τῆς Σπάρτης ἦσαν Ἡρακλεῖδαι. 100) Φασὶν ἐκεῖνοι οἷς πιστεύομεν. 101) Ὅτι ἔσωσε τὸν Θησέα ἀπὸ τὴν φυλακῆν τοῦ Αἰδονέως. 102) Οἱ Ἡρακλεῖδαι καταδιωκόμενοι μετὰ θάνατον τοῦ Ἡρακλέους ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐξαδύλφου του Εὐρυσθέως, κατέφυγον εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οὔτινες πολεμήσαντες ἐνίκησαν καὶ ἐφόνευσαν τὸν Εὐρυσθέα καὶ τοὺς υἱούς του. 103) Τοῦ Ἡρακλέους. 104) Ἡρακλείδας ἐξ ὧν ἦν καὶ ὁ Φίλιππος. 105) Δὲν ἦτον δυνατόν εἰς αὐτοὺς οὐδὲ νὰ γεννηθῶσι.

106) Εἴμεθα ἐκ φύσεως τοιοῦτοι ὥστε πλείω ἐξαμ. 107) Νὰ τὰ θεωρήσωμεν

τὸν ἐπίλοιπον χρόνον φυλακτέον, ὅπως μὴδὲν συμβήσεται τοιοῦτο, καὶ σκεπτέον, τί ἂν ἀγαθὸν αὐτὰς ἐργασάμενος, φανείης ἄξια καὶ Σεαυτοῦ καὶ τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων πεποιηκώς. Ἐχεις δὲ καιρόν. Ἀποδιδόντα γάρ Σε χάριν ὧν ὀφείλεις, ὑπολήφονται διὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου τοῦ μεταξὺ, προϋπάρχειν τῶν εὐεργεσιῶν¹⁰⁸. Καλὸν δ' ἔστι δοκεῖν μὲν τὰς μεγίστας τῶν πόλεων εὖ ποιεῖν, μὴδὲν δὲ ἤττον Σεαυτὸν ἢ ἐκείνας ὠφελεῖν. Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ πρὸς τινὰς αὐτῶν ἀηδὲς τί Σοι συμβέβηκεν, ἅπαντα ταῦτα διαλύσεις. Αἱ γὰρ ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς εὐεργεσίαι, λήθην ἐμποιήσουσι τῶν πρότερον Ὑμῖν εἰς ἀλλήλους πεπλημελημένων. Ἀλλὰ μὴν κάκεῖνο φανερόν, ὅτι πάντες ἄνθρωποι τούτων πλείστην μνησίαν ἔχουσιν, ὧν¹⁰⁹ ἂν ἐν ταῖς συμφοραῖς εὖ πάθωσιν. Ὅρᾳς δὲ, ὡς τεταλαιπώρηται διὰ τὸν πόλεμον, καὶ ὡς παραπλησίως ἔχουσι τοῖς ἰδίᾳ μαχομένοις¹¹⁰. Καὶ γὰρ ἐκείνους, αὐξανομένης μὲν τῆς ὀργῆς, οὐδεὶς ἂν διαλλάξειεν· ἐπὶ δὲ καλῶς ἀλλήλους διαθῶσιν, οὐδενὸς διαλύοντος, αὐτοὶ διέστησαν¹¹¹. Ὅπερ οἶμαι καὶ ταύτας ποιήσεις, ἣν μὴ Σὺ πρότερον αὐτῶν ἐπιμεληθῆς.

Τάχ' οὖν ἂν τις ἐνστήναι¹¹² τοῖς εἰρημένοις τολμήσειε, λέγων ὡς ἐπιχειρῶ Σε πείθειν ἀδυνάτοις ἐπιθέσθαι πράγμασιν¹¹³. Οὔτε γὰρ Ἀργεῖους φίλους ἂν ποτε γενέσθαι Λακεδαιμονίους, οὔτ' ἂν Λακεδαιμονίους Θηβαίους, οὔθ' ὅλως τοὺς εἰθισμένους ἅπαντα τὸν χρόνον πλεονεκτεῖν, οὐδέποτε ἂν ἰσομοιρῆσαι¹¹⁴ πρὸς ἀλλήλους.

Ἐγὼ δὲ, ὅτε μὲν ἡ πόλις ἡμῶν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἐδυναστεύει¹¹⁵, καὶ πάλιν ἡ Λακεδαιμονίων, οὐδὲν ἂν ἡγούμην περανθῆναι τοῦ-

ὡς κοινὰ σφάλματα καὶ σοῦ καὶ ἡμῶν. 108) Σὺ μὲν θέλεις ἀποδίδει χάριν ὧν ὀφείλεις διὰ τὸν Ἡρακλέα κτλ. Ἀλλ' αἱ πόλεις ἐκεῖναι, ἐπειδὴ τόσος καιρὸς παρήλθεν ἔκτοτε, θέλουν νομίσει ὅτι σὺ πρῶτος ἀρχίζεις νὰ τὰς εὐεργετῇς.

109) Ἀντὶ ᾧ. Κ. § 425. 110) Ἰδιωτικῶς μαχομένοις, ἐρίζουσι.

111) Κ. § 390. 112) Νὰ προτείνῃ ἐνστάσεις. 113) Νὰ βαλῇς εἰς πρ. δδ. Νὰ ἐπιχειρήσῃς. 114) Νὰ δεχθῶσι ἴσην διανομὴν τῶν ὠφελημάτων.

115) Εἶχε τὴν ἡγεμονίαν ἐπὶ Πελοποννησ, πολ.

των· ῥαδίως γὰρ ἑκατέραν ἐμποδῶν ἂν γενέσθαι τοῖς πραττομένοις. Νῦν δ' οὐχ ὁμοίως ἔγνωκα περὶ αὐτῶν. Οἶδα γὰρ ἀπάσας ὠμαλισμένας¹¹⁶ ὑπὸ τῶν συμφορῶν. Ὡσθ' ἡγοῦμαι πολὺ μᾶλλον αὐτὰς αἰρήσεσθαι τὰς ἐκ τῆς ὁμονοίας ὠφελείας, ἢ τὰς ἐκ τῶν τότε πραττομένων πλεονεξίας.

Ἐπειτα τῶν μὲν ἄλλων ὁμολογῶ μηδὲνα ἂν δυνηθῆναι διαλλάξαι τὰς πόλεις ταύτας, Σοὶ δ' οὐδὲν τῶν τοιούτων ἐστὶ χαλεπόν. Ὅρῳ γάρ Σε τῶν τοῖς ἄλλοις δοκούντων ἀνελπίστων εἶναι καὶ παραδόξων πολλὰ διαπεπραγμένον· ὥστ' οὐδὲν ἄτοπον, εἰ καὶ ταῦτα μόνος ἂν συστήσαι δυνηθείης. Χρὴ δὲ τοὺς μέγα φρονούντας καὶ τοὺς διαφέροντας¹¹⁷, μὴ τοιούτοις ἐπιχειρεῖν, ἃ καὶ τῶν τυχόντων ἂν τις καταπράξειεν, ἀλλ' ἐκείνοις, οἷς μηδεὶς ἂν ἄλλος ἐπιχειρήσειε, πλὴν τῶν ὁμοίαν Σοὶ καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν ἐχόντων.

Θαυμάζω δὲ τῶν ἡγουμένων ἀδύνατον εἶναι πραχθῆναι τι τούτων, εἰ μὴ τ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν εἰδότες, μὴτ' ἑτέρων ἀκηκόασιν, ὅτι πολλοὶ δὴ πόλεμοι καὶ δεινοὶ γεγόνασιν, οὓς οἱ διαλυσάμενοι μεγάλων ἀγαθῶν ἀλλήλοις αἴτιοι κατέστησαν. Τίς γὰρ ἂν ὑπερβολὴ γένοιτο¹¹⁸ τῆς ἔχθρας τῆς πρὸς τὸν Ξέρξην τοῖς Ἑλλησι γενομένης; Οὐ τὴν φιλίαν ἅπαντες ἴσασιν, Ἡμᾶς τε καὶ Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἀγαπήσαντας, ἢ τῶν συγκατασκευασάντων ἑκατέροις ἡμῶν τὴν ἀρχήν¹¹⁹. Καὶ τί δεῖ Με λέγειν τὰ παλαιὰ, καὶ τὰ πρὸς τοὺς βαρβάρους; ἀλλ' εἴ τις ἀθροίσειε καὶ σκέψαιτο τὰς τῶν ἄλλων συμφοράς, οὐδὲν ἂν μέρος οὔσαι φανεῖεν τῶν διὰ Θηβαίους καὶ Λακεδαιμονίους¹²⁰ ἡμῖν γεγενημένων. Ἀλλ' οὐδὲν ἦττον Λακεδαιμονίων τε στρατευσάντων ἐπὶ Θηβαίους, καὶ βουλομένων λυμῆνασθαι τὴν Βοιωτίαν καὶ διοικίσαι¹²¹ τὰς πόλεις, βοηθήσαντες

116) Ὅτι ἐγίνοντο ἴσαι. 117) Ὑπερέχοντας 118) Ποία ἔχθρα ὑπερτέρει ἐκείνην τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες εἶχον πρὸς τὸν Ξέρξην. 119) Παρὰ τὴν φιλίαν ἐκείνων οὔτινες συνετέλεσαν μὲ ἑκατέρους διὰ τὴν συστήσασαι τὴν ἡγεμονίαν των, τὴν φιλίαν τῶν συμμάχων ἑκατέρων. 120) Ἐξ αἰτίας τῶν Θ. καὶ Λ. δηλ. παρὰ τῶν Θ. λέγει δὲ τὰς ἐπὶ τοῦ τέλους τοῦ Πελοπ. πολ. 121) Ν' ἀποδιώ-

ἡμεῖς, ἐμποδὼν ἐγενόμεθα ταῖς ἐκείνων ἐπιθυμίαις. Καὶ πάλιν, μεταπεσούσης¹²² τῆς τύχης, καὶ Θηβαίων καὶ Πελοποννησίων ἀπάντων ἐπιχειρησάντων ἀνάστατον ποιῆσαι¹²³ τὴν Σπάρτην, ἡμεῖς καὶ πρὸς ἐκείνους μόνοι τῶν Ἑλλήνων ποιησάμενοι συμμαχίαν, αἵτιοι τῆς σωτηρίας αὐτοῖς κατέστημεν. Πολλῆς οὖν ἀνοίας ἂν εἴη μεστός, εἴ τις ὀρῶν τηλικαύτας μεταβολὰς γιγνομένας, καὶ τὰς πόλεις μὴτ' ἔχθρας, μὴθ' ὄρκων, μὴτ' ἄλλου μηδενὸς φροντιζούσας, πλὴν ὅτι ἂν ὑπολάβωσιν ὠφέλιμον αὐταῖς εἶναι, τοῦτό τε μόνον στεργούσας, καὶ πᾶσαν τὴν σπουδὴν περὶ τοῦτο ποιουμένας, μὴ καὶ νῦν νομίζοι τὴν αὐτὴν γνώμην ἔξειν αὐτάς, ἄλλως τε καὶ σοῦ μὲν ἐπιστατούντος ταῖς διαλλαγαῖς, τοῦ δὲ συμφέροντος πείθοντος, τῶν δὲ παρόντων κακῶν ἀναγκαζόντων. Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι· τούτων συναγωνιζομένων, ἅπαντα γενήσεσθαι κατὰ τρόπον.¹²⁴

Ἐγοῦμαι δ' οὕτως ἂν Σε μάλιστα καταμαθεῖν, εἴτε εἰρηνικῶς εἴτε πολεμικῶς αἱ πόλεις αὐταὶ πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν, εἰ διεξέλθοιμεν μὴτε πάντ᾽ ἀπασιν ἀπλῶς¹²⁵, μὴτε λίαν ἀκριθῶς, ἀλλὰ¹²⁶ τὰ μέγιστα τῶν παρόντων αὐταῖς¹²⁷.

Καὶ πρῶτον μὲν σκεψόμεθα τὰ Λακεδαιμονίων¹²⁸. οὔτοι μὲν γὰρ ἄρχοντες τῶν Ἑλλήνων, οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ¹²⁹ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἐς τοσαύτην μεταβολὴν ἤλθον, ἐπειδὴ¹³⁰ τὴν μάχην ἡττήθησαν τὴν ἐν Λεύκτροις¹³¹, ὥστε ἀπεστερήθησαν μὲν τῆς ἐν τοῖς Ἑλλησι δυναστείας, τοιούτους δ' ἄνδρας ἀπώλεσαν σφῶν αὐτῶν, οἳ προηροῦντο τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν ἡττηθέντες¹³²

ξῶσι τοὺς κατοίκους. 122) Μεταβληθείσης. 123) Νὰ ἀναστατώσουν, νὰ τὴν καταστρέψουν. τοῦτο δὲ ὅταν ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτῆς ὁ Ἐπαμεινώνδας.

124) Ἀρμοδίως. 125) Δηλ. μὴ ἐμπεριστατωμένως. 126) Ὡς νὰ ἦτον· μὴτε ἀκριθῶς πάντα, ἀλλὰ τὰ μέγιστα. 127) Πραγμάτων. Τῆς παρούσης πολιτικῆς καταστάσεώς των. 128) Πράγματα. 129) Οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ ἄρχοντες τῶν Ἑλλ. Ἡ δὲ ὀνομ. χρόνος (ὥν), ἀπόλυτος. Κ. § 439. 130) Ἀφ' οὗ.

131) Ὅπου ἐνίκηθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου. 132) Φανέντες κατώτεροι, ἡττηθέντες παρ' ὧν, ἤθελε σημαίνει νικηθέντες.

ὦν πρότερον ἐδέσποζον. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐπεῖδον Πελοποννησίους ἅπαντας τοὺς πρότερον μετ' αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἀκολουθοῦντας, τούτους μετὰ Θηβαίων εἰς τὴν αὐτῶν¹³³ εἰσβάλλοντας, πρὸς οὓς ἡ-ναγκάσθησαν κινδυνεύειν, οὐκ ἐν τῇ χώρᾳ περὶ τῶν καρπῶν, ἀλλ' ἐν μέσῃ τῇ πόλει¹³⁴ πρὸς αὐτοῖς τοῖς ἀρχεῖσις¹³⁵ περὶ παίδων καὶ γυναικῶν, τοιοῦτον κίνδυνον¹³⁶, ὃν μὴ κατορθώσαντες μὲν¹³⁷, εὐθὺς ἀπόλονται¹³⁸, νικήσαντες δὲ, οὐδὲν¹³⁹ μᾶλλον ἀπηλλαγμένοι τῶν κακῶν εἰσὶν, ἀλλὰ πολεμοῦνται μὲν ὑπὸ τῶν τὴν χώραν αὐτῶν περιοικούντων¹⁴⁰, ἀπιστοῦνται δὲ ὑπὸ πάντων Πελοποννησίων, μισοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν Ἑλλήνων, ἄγονται δὲ καὶ φέρονται τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας ὑπὸ τῶν οἰκετῶν τῶν σφετέρων αὐτῶν¹⁴¹, οὐδένα δὲ χρόνον διαλείπουσιν ἢ στρατεύοντες ἐπὶ τινας, ἢ μαχόμενοι πρὸς τινας, ἢ βοηθοῦντες τοῖς ἀπολλυμένοις αὐτῶν. Τὸ δὲ μέγιστον τῶν κακῶν, δεδιότες γὰρ¹⁴² διατελοῦσι, μὴ Θηβαῖοι, διαλυσάμενοι τὰ πρὸς Φωκέας¹⁴³, πάλιν ἐπανελθόντες, μείζουσιν αὐτοὺς συμφοραῖς περιβάλωσι τῶν πρότερον αὐτοῖς γεγενημένων. Καί τοι ὡς οὐ χρὴ νομίζειν τοὺς οὕτω διακειμένους, ἄσμένως ἂν ἰδεῖν ἐπιστατοῦντα τῆς εἰρήνης ἀξιοχρεῶν¹⁴⁴ ἄνδρα, καὶ δυνάμενον διαλῦσαι τοὺς ἐνεστῶτας αὐτοῖς πολέμους ;

Ἀργεῖους τοίνυν ἴδοις ἂν, τὰ μὲν παραπλησίως τοῖς εἰρημένοις πράττοντας, τὰ δὲ χεῖρον τούτων ἔχοντας¹⁴⁵. πολεμοῦσι γὰρ ἐξ ὅσου περ¹⁴⁶ τὴν πόλιν οἰκοῦσι πρὸς τοὺς ὁμόρους¹⁴⁷, ὥσπερ καὶ

133) Γῆν. 134) Ἐν τῇ μέσῃ τῆς πόλεως. Ὁ Ἐπαμ. εἰσέβαλε μέχρι τῆς ἀγορᾶς τῆς Σπάρτης, ἀλλ' ἀπεκρούσθη. 135) Τὰ οἰκήματα ὅπου συνέρχονται αἱ ἀρχαί. 136) Κ. § 356. 137) Μὴ κατορθώσαντες τὸν κίνδυνον, δηλ. νὰ ἀπαλλαγῶσιν αὐτοῦ. 138) Ἡ ἀπόλονται ἂν. Ἦθελον ἀφανισθῇ. 139) Κατ' οὐδέν.

140) Οἰκούντων περὶ τὴν χ. 141) Κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἐξασθενησάντων ἐπαναστάτουں συνεχῶς οἱ Ἑλλῶτες. 142) Ἀντὶ τοῦ ὅτι ὡς νὰ ἦτον· μένει νὰ εἰπῶ τὸ μέγιστον τῶν κακῶν, διότι. 143) Τὰς ἐρῶς των πρὸς τοὺς φ. τὸ δὲ μέσον διαλυσάμενοι, διότι θέλουσι διαλύσει πρὸς ἀλλήλους. 144) Ἀξιοπίστον, παρέχοντα ἐγγυήσεις. 145) Κατ' ἄλλα δὲ χειρότερα διακειμένους.

146) Ἀφ' οὗτο. 147) Πολεμ. πρὸς τοὺς ὁμ.

Λακεδαιμόνιοι, τοσοῦτον δὲ διαφέρουσιν, ὅσον ἐκεῖνοι μὲν τοὺς ἤ-
τους αὐτῶν, οὗτοι δὲ πρὸς τοὺς κρείττους¹⁴⁸. ὁ πάντες ἂν ὁμολο-
γήσειεν μέγιστον εἶναι τῶν κακῶν. Οὕτω δὲ τὰ περὶ τὸν πόλεμον¹⁴⁹
ἀτυχοῦσιν, ὥστε ὀλίγου δεῖν¹⁵⁰ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τεμνομέ-
νην¹⁵¹ καὶ πορθουμένην τὴν χώραν περιορῶσιν¹⁵². Ὁ δὲ πάντων
δεινότατον, ὅταν γὰρ οἱ πολέμιοι διαλίπωσι¹⁵³ κακῶς αὐτοὺς ποιοῦν-
τες, αὐτοὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους καὶ πλουσιωτάτους τῶν πολιτῶν ἀ-
πολλύουσι¹⁵⁴. καὶ ταῦτα δρῶντες οὕτω χαίρουσιν, ὥς οὐδένες ἄλλοι
τοὺς πολεμίους ἀποκτείναντες¹⁵⁵. Αἴτιον δ' ἐστὶ τοῦ ταραχωδῶς
αὐτοὺς οὕτω ζῆν, οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὁ πόλεμος· ὃν ἦν διάλυσης, οὐ
μόνον αὐτοὺς τούτων ἀπαλλάξεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἄμει-
νον βουλευέσθαι ποιήσεις.

Ἀλλὰ μὴν τὰ περὶ Θηβαίους οὐδὲ Σὲ λέληθε¹⁵⁶. Καλλίστην γὰρ
μάχην νικήσαντες¹⁵⁷, καὶ μεγίστην δόξαν ἐξ αὐτῆς λαβόντες, διὰ
τὸ μὴ καλῶς χρῆσασθαι ταῖς εὐτυχίαις, οὐδὲν βέλτιον πράττουσι¹⁵⁸
τῶν ἡττηθέντων καὶ δυστυχησάντων. Οὐ γὰρ ἔφθασαν τῶν ἐχθρῶν
κρατήσαντες¹⁵⁹, καὶ πάντων ἀμελήσαντες ἠνώχλουν μὲν τὰς πό-
λεις τὰς ἐν Πελοποννήσῳ, Θετταλίαν δὲ ἐτόλμων καταδουλοῦσθαι,
Μεγαρεῦσι δὲ, ὁμόροις οὖσιν, ἠπείλουν, τὴν δ' ἡμετέραν πόλιν μέ-
ρος τι τῆς χώρας ἀπεστέρουν¹⁶⁰, Εὐβοίαν δὲ ἐπόρθουν, εἰς Βυζάντιον
δὲ τριῆρεις ἐξέπεμπον, ὥς καὶ γῆς καὶ θαλάττης ἄρξοντες. Τελευ-
τῶντες δὲ πρὸς Φωκέας πόλεμον ἐξήνεγκαν¹⁶¹, ὥς τῶν τε πόλεων

148) Τοὺς ἡττους, ὡς ἀντικείμενον εἶπε τοῦ πολεμοῦσι, δίδων εἰς τὸ ῥῆμα τὴν
σημασίαν τοῦ: καταπολεμοῦσι. Πρὸς τοὺς κρείττους δὲ εἶπε μετὰ προθέσεως,
οἷον κατ' αὐτῶν πολεμοῦσιν, ἴσως νικῶντες ἀλλὰ καὶ νικώμενοι. 149) Κατὰ τὰ
πολεμικά. 150) Παρ' ὀλίγον. 151) Δενδροτομουμένην. 152) Ἀφήνουσιν ἀν-
εχόικητον ἢ ἀνυπεράσπιστον. 153) Παύσωσι πρὸς καιρόν. 154) Δηλ. ὁ δῆμος
ἐπανίσταται κατὰ τῶν πλουσίων καὶ τοὺς φονεύει. 155) Ὡς οὐ χαίρουσιν ἄλ-
λοι κτείναντες πολεμίους. 156) Δὲν σὲ λανθάνουν, τὰ γνωρίζεις. 157) Ἐν
Λεύκτροις. 158) Δὲν εἶναι εὐτυχέστεροι. 159) Μόλις κρατήσαντες τῶν ἐχθρῶν.
160) Κ. § 352, α, 161) Φέρω πόλεμον, κινῶ πόλεμον· ἐννοεῖ τὸν Φωκικὸν
πόλεμον, Ὀλ. 105, 6'.

ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κρατήσοντες, τὸν τε τόπον ἅπαντα τὸν περιέχοντα¹⁶² κατασχέσοντες, τῶν τε χρημάτων τῶν ἐν Δελφοῖς περιγενησόμενοι ταῖς ἐκ τῶν ἰδίων δαπάναις¹⁶³. ὧν οὐδὲν ἀποβέβηκεν¹⁶⁴. Ἀλλὰ ἀντὶ μὲν τοῦ λαβεῖν τὰς Φωκέων πόλεις, τὰς αὐτῶν ἀπολωλέκασιν· εἰσβάλλοντες δ' εἰς τὴν τῶν πολεμίων, ἐλάττω κακὰ ποιούσιν ἐκείνους ἢ πάσχουσι, πρὶν ἀπιέναι εἰς τὴν αὐτῶν. Ἐν μὲν γὰρ τῇ Φωκίδι τῶν μισθοφόρων τινὰς ἀποκτείνουσιν, οἷς λυσιτελεῖ τεθνᾶναι μᾶλλον ἢ ζῆν¹⁶⁵, ἀναχωροῦντες δὲ, τοὺς ἐνδοξοτάτους, καὶ μάλιστα τολμῶντας ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν, ἀπολλύουσιν¹⁶⁶. εἰς τοῦτο δὲ τὰ πράγματα αὐτῶν περιέστηκεν, ὥστ' ἐλπίσαντες ἅπαντας τοὺς Ἑλληνας ὑφ' αὐτοῖς ἔσεσθαι, νῦν ἐν Σοὶ τὰς ἐλπίδας ἔχουσι τῆς αὐτῶν σωτηρίας¹⁶⁷. Ὡστ' οἶμαι καὶ τούτους ταχέως ποιήσειν ὅτι ἂν Σὺ κελεύης.

Λοιπὸν δ' ἂν ἦν ἡμῖν ἔτι περὶ τῆς πόλεως διαλεχθῆναι τῆς ἡμετέρας, εἰ μὴ, προτέρα τῶν ἄλλων εὖ φρονήσασα, τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο¹⁶⁸. Νῦν δ' αὐτὴν οἶμαι καὶ συναγωνιῆσθαι τοῖς ὑπὸ Σοῦ πραττομένοις, ἄλλως τε καὶ δυνηθῇ συνιδεῖν, ὅτι ταῦτα διοικήσεις¹⁶⁹ πρὸ τῆς ἐπὶ τὸν Βάρβαρον στρατείας.

Ὡς μὲν οὖν οὐκ ἀδύνατόν ἐστὶ Σοι συστήσαι¹⁷⁰ τὰς πόλεις ταύτας, ἐκ τῶν εἰρημένων ἡγοῦμαί Σοι γενήσεσθαι φανερόν. Ἐτι τοίνυν ὥς καὶ ῥαδίως ταῦτα πράξεις, ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων

162) Τὸν περιεχόμενον. 163) Ὅτι θὰ κυριεύσωσι τὰ ἐν Δελφοῖς χρήματα διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῶσιν εἰς ἰδίας δαπάνας. 164) Ὡς ἤλπιζον. 165) Δηλ. τόσον ἀθλίους ἀνθρώπους, ὥστε δι' αὐτοὺς ὁ θάνατος εἶναι προτιμότερος τῆς ζωῆς.

166) Ὁ ἐνεστώς βαρύτερος: ἀπολλύω, ἀντὶ τοῦ εἰς μι' ἀπόλλυμι, εἰ μὴ γραπτέον: ἀπολλύασι. 167) Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ὁ λόγος ἐγράφη ὀλίγον πρὸ τοῦ τέλους τοῦ Φωκικοῦ πολέμου. 168) Ἐκ τούτου φαίνεται πάλιν ὅτι ὁ λόγος ἐγράφη μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Φιλίππου πρὸς τοὺς Ἀθην., ἥτις ἐγένετο κατ' Ὀλ. 108, 6'. Τὰ δύο ταῦτα ὅρια, τοῦτο καὶ τὸ ἐν 167) προσδιορίζουσιν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν τῆς συγγραφῆς του. 169) Ὅτι θελεῖς καλῶς διαθέσει ταῦτα, διὰ νὰ ἐκστρατεύσης ἔπειτα κτλ. 170) Νὰ συνενώσης.

εἶμαι γινῶναι· Σε ποιήσῃν. Ἦν γὰρ φανῶσιν ἕτεροί τινες τῶν προγεγεννημένων, μὴ καλλίοσι μὲν, μηδὲ ὀσιωτέροις, ὧν ἡμεῖς συμβουλευόμεθα, ἐπιχειρήσαντες¹⁷¹, μείζω δὲ καὶ σχολιώτερα¹⁷² τούτων ἐπιτελέσαντες, τί λοιπὸν ἔσται τοῖς ἀντιλέγουσιν, ὥς οὐ θάττον Σὺ ταῦτα πράξεις, ἢ ἐκεῖνοι τὰ χαλεπώτερα;

Σκέψαι δὲ πρῶτον τὰ περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην¹⁷³. Ἐκεῖνος γὰρ ἐκπεσὼν¹⁷⁴ παρ' ἡμῶν, καὶ τοὺς ἄλλους ὄρων, τοὺς πρὸ αὐτοῦ ταύτῃ τῇ συμφορᾷ κεκρημένους¹⁷⁵, ἐπτηχότας¹⁷⁶ διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχεν ἐκείνοις, ἀλλ' οἰηθεὶς πειρατέον εἶναι βίᾳ κατελθεῖν¹⁷⁷, προείλετο πολεμεῖν πρὸς αὐτήν. Καθ' ἕκαστον μὲν οὖν τῶν τότε γενομένων, οὔτε λέγειν ἂν τις ἐπιχειρήσειεν, οὔτ' ἂν διελθεῖν ἀκριβῶς δύναίτο, πρὸς τε τὸ παρὸν ἴσως ἂν ἐνοχλήσειεν¹⁷⁸. Εἰς τοσαύτην δὲ ταραχὴν κατέστησεν οὐ μόνον τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας, ὥσθ' ἡμᾶς μὲν παθεῖν ἅ πάντες ἴσασι¹⁷⁹, τοὺς δ' ἄλλους τηλικούτοις κακοῖς περιπεσεῖν, ὥστε μηδέπω νῦν ἐξιτήλους εἶναι¹⁸⁰ τὰς συμφορὰς τὰς δι' ἐκεῖνον τὸν πόλεμον ἐν ταῖς πόλεσι γεγεννημένας, Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε δόξαντας εὐτυχεῖν, εἰς τὰς νῦν ἀτυχίας δι' Ἀλκιβιάδην καθεστάναι· πεισθέντες γὰρ ὑπ' αὐτοῦ τῆς κατὰ θάλατταν δυνάμεως ἐπιθυμῆσαι¹⁸¹, καὶ τὴν κατὰ γῆν ἡγεμονίαν ἀπώλεσαν. Ὡστ' εἴ τις φαίη τότε τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς γενέσθαι τῶν παρόντων κακῶν, ὅτε τὴν ἀρχὴν¹⁸² τῆς θαλάττης ἐλάμβανον, οὐκ ἂν ἐξελεγχθεῖη

171) Τὸ ἐπιχειρῶ πρὸς δοτικὴν. Βάλλω, φέρω εἰς τι. 172) Δυσκολώτερα.

173) Τὰς περιστάσεις τοῦ Ἀλκ., ἢ τὰ ἀφορῶντα τὸν Ἀλκ. 174) Ἐξορισθεὶς.

175) Ἵποπασσόντας. 176) Πτήσσω. 177) Νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν ἐξορίαν.

178) Λέγων καὶ ἐπιχειρῶν. 179) Δίνιττεται τὴν ἄλωσιν τῶν Ἀθην. ὑπὸ Λυσάνδρου καὶ τὴν διοίκησιν τῶν λ'. 180) Δὲν ἐξηλείφθησαν. 181) Ὁ Ἀλκιβιάδης ἔπεισε τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ γίνωσιν ἰσχυροὶ κατὰ θάλασσαν διὰ νὰ ταπεινώσῃ τὰς Ἀθήνας. Ποιήσαντες δὲ τοῦτο παρημέλησαν τὴν κατὰ ξηρὰν δυνάμειν των, καὶ ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν. 182) Ἀρχὴν εἰς τὰς δύο σημασίας τῆς λέξεως, διότι ὁ Ἰσοκράτης χαίρει εἰς τὰ τοιαῦτα. "Οἱ ἤρχισαν τὰ κακὰ των, ὅ-

ψευδόμενος. Ἐκεῖνος μὲν οὖν τηλικούτων αἴτιος γενόμενος, κατήλθεν εἰς τὴν πόλιν, μεγάλης μὲν δόξης τυχὼν, οὐ μὴν ἐπαινουμένης ὑφ' ἀπάντων.

Κόνων δ' οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον ἀντίστροφᾳ τούτων ἔπραξεν· ἀτυχήσας γὰρ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ περὶ Ἑλλήσποντον¹⁸³, οὐ δι' αὐτὸν¹⁸⁴, ἀλλὰ διὰ τοὺς συνάρχοντας, οἵκαδε μὲν ἀφικέσθαι κατησχύνθη¹⁸⁵, πλεύσας δ' εἰς Κύπρον, χρόνον μὲν τινα περὶ τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν διέτριβεν¹⁸⁶, αἰσθόμενος δὲ Ἀγησίλαον εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ πολλῆς δυνάμεως διαβεβηκότα, καὶ πορθοῦντα τὴν χώραν, οὕτω μέγα ἐφρόνησεν, ὥστε ἀφορμὴν¹⁸⁷ οὐδεμίαν ἄλλην ἔχων πλὴν τὸ σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν, ἤλπισε Λακεδαιμονίους καταπολεμήσειν, ἄρχοντας τῶν Ἑλλήνων, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· καὶ ταῦτα, πέμπων ὡς τοὺς βασιλείως στρατηγούς, ὑπισχνεῖτο ποιήσειν. Καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; Συστάντος γὰρ αὐτῷ ναυτικοῦ περὶ Κνίδον, νικήσας τῇ ναυμαχίᾳ, Λακεδαιμονίους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχῆς, τοὺς δ' ἄλλους Ἑλλήνας ἡλεuthέρωσεν. Οὐ μόνον δὲ τὰ τεῖχη τὰ τῆς πατρίδος ἀνώρθωσεν¹⁸⁸, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν προήγαγεν, ἐξ ἧς περ ἐξέπεσεν. Καί τοι τίς ἂν προσεδόκησεν ὑπ' ἀνδρὸς, οὕτω ταπεινῶς πράξαντος¹⁸⁹, ἀναστραφῆσεσθαι τὰ τῆς Ἑλλάδος πράγματα, καὶ τὰς μὲν ἀτιμωθήσεσθαι, τὰς δὲ ἐπιπολάσειν¹⁹⁰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων;

Διονύσιος τοίνυν (βούλομαι γὰρ ἐκ πολλῶν Σε πεισθῆναι, ῥαδὶαν εἶναι τὴν πρᾶξιν, ἐφ' ἣν Σε τυγχάνω παρακαλῶν), πολλοσὸς¹⁹¹

ταν ἐκράτησαν τῆς θαλάσσης. 183) Τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς, ὅταν ὁ Λύσανδρος κατέστρεψε τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηνῶν. 184) Ἐξ αἰτίας ἑαυτοῦ, ἰδίου σφάλματος.

185) Ἡσχύνθη. 186) Ἰδιώτευσεν. 187) Βοήθειαν, ἐφόδιον. 188) Μετὰ τὴν νίκην εἰς τὴν Κνίδον τῆς Καρίας, πλεύσας εἰς Ἀθήνας ἀνωκοδόμησε τὰ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς τὸ ἄστυ μακρὰ τεῖχη, τὰ ὅποια ὁ Λύσανδρος εἶχε χρημνίσαι.

189) Ταπεινωθέντος διὰ τῆς ἥττης. 190) Ἐπανελλθεῖν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς τὰ καταδύοντα πράγματα· ἐπανελλθεῖν. 191) Δηλ. οὔτε ὁ πρῶτος οὔτε ὁ δεύτερος, ἀλλ' εἰς τῶν πολλῶν.

ὧν Συρακουσίων καὶ τῇ γένει καὶ τῇ δόξῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις¹⁹², ἐπιθυμήσας μοναρχίας ἀλόγως καὶ μανικῶς, καὶ τολμήσας ἅπαντα πράττειν τὰ φέροντα πρὸς τὴν δύναμιν ταύτην, κατέσχε μὲν Συρακούσας, ἀπάσας δὲ τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις, ὅσαι περ ἦσαν Ἑλληνίδες, κατεστρέψατο, τηλικαύτην δὲ δύναμιν περιεβάλετο¹⁹³ καὶ περὶ ναυτικὴν, ὅσῃν οὐδεὶς ἀνὴρ τῶν πρὸ ἐκείνου γεγεννημένων.

Ἔτι τοίνυν Κῦρος¹⁹⁴ (ἵνα μνησθῶμεν καὶ τῶν βαρβάρων), ἐκτεθείς μὲν ὑπὸ τῆς μητρὸς εἰς τὴν ὁδόν, ἀναιρεθείς δὲ ὑπὸ Περσίδος γυναικὸς, εἰς τοσαύτην ἦλθε μεταβολὴν¹⁹⁵, ὥσθ' ἀπάσης τῆς Ἀσίας γενέσθαι Δεσπότης.

Ὅπου δὲ Ἀλκιβιάδης μὲν φυγὰς ὦν, Κόνων δὲ δεδυστυχηκῶς, Διονύσιος δὲ οὐκ ἔνδοξος ὦν, Κῦρος δ' οὕτως οἰκτρᾶς αὐτῷ τῆς ἐξ ἀρχῆς γενέσεως ὑπαρχούσης, εἰς τοσοῦτο προῆλθον, καὶ τοσαῦτα διεπράξαντο, πῶς οὐ Σέ γε χρὴ προσδοκᾶν τὸν ἐκ τοιούτων¹⁹⁶ μὲν γεγονότα, Μακεδονίας δὲ βασιλεύοντα, τοσούτων δὲ κύριον ὄντα, ῥαδίως τὰ προειρημένα συστήσειν;

Σκέψαι δὲ ὥς ἄξιόν ἐστι τοῖς τοιούτοις τῶν ἔργων μάλιστα ἐπιχειρεῖν, ἐν οἷς κατορθώσας μὲν, ἐφάμιλλον τῇ Σαυτοῦ δόξαν καταστήσεις τοῖς πρωτεύουσι¹⁹⁷, διαμαρτῶν δὲ τῆς προσδοκίας, ἀλλ' οὖν τὴν γε εὖνοιαν κτήσῃ τὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ἣν πολὺ κάλλιστόν ἐστι λαβεῖν, ἢ πολλὰς πόλεις τῶν Ἑλληνίδων κατὰ κράτος ἐλεῖν. Τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα τῶν ἔργων¹⁹⁸ φθόνον ἔχει¹⁹⁹, καὶ δυσμένειαν καὶ πολλὰς βλασφημίας, οἷς δ' ἡμεῖς συμβεβουλεύκαμεν, οὐδὲν πρόσσεσι τούτων. Ἄλλ' εἴ τις θεῶν αἵρεσιν Σοι δοίῃ²⁰⁰, μετὰ ποίας ἂν ἐπιμελείας καὶ διατριβῆς εὖξαιο τὸν βίον διάγειν²⁰¹,

192) Καὶ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα. 193) Ἐβαλε περὶ ἑαυτὸν, ἐνεδύθη, προσεκτίσματο.

194) Ὁ ἀρχαῖος. 195) Τῆς τύχης του. 196) Γονέων. 197) Τοῖς διακριθεῖσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ. 198) Τὸ ἐλεῖν πόλεις. 199) Συνεπιφέρουσι φθόνον.

200) Σέ ἔδιδε τὴν ἄδειαν νὰ ἐκλέξῃς. 201) Εἰς τὸ νὰ ἐπιθυμήσῃς ν' ἀσχοληθῇς εἰς τὴν ζωὴν σου.

οὐδεμίαν ἔλοιο ἄν, εἴπερ Ἐμοὶ συμβούλῃ χρῶο²⁰², μᾶλλον ἢ ταύτην. Οὐ γὰρ μόνον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἔσῃ ζηλωτὸς, ἀλλὰ καὶ Σὺ Σαυτὸν μακαριεῖς. Τίς γὰρ ἂν ὑπερβολὴ γένοιτο τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας²⁰³, ὅταν πρέσβεις μὲν ἤκωσιν ἐκ τῶν μεγίστων πόλεων, οἱ μάλιστα εὐδοκιμοῦντες²⁰⁴, εἰς τὴν Σὴν δυναστείαν²⁰⁵, μετὰ δὲ τούτων βουλευὴ περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, περὶ ἧς οὐδεὶς ἄλλος φανήσεται τοιαύτην πρόνοιαν πεποιημένος, αἰσθάνῃ δὲ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ὀρθὴν οὔσαν²⁰⁶, ἐφ' οἷς Σὺ τυγχάνεις ἡγούμενος; μηδεὶς δ' ὀλιγώρως ἔχῃ²⁰⁷ τῶν παρὰ Σοὶ βραβευομένων²⁰⁸, ἀλλ' οἱ μὲν πυνθάνονται περὶ αὐτῶν, ἐν οἷς εἰσὶν²⁰⁹, οἱ δ' εὐχωνταὶ Σε μὴ διαμαρτεῖν ὧν ἐπεθύμησας· οἱ δὲ δεδίδωσι, μὴ πρότερόν τι πάθῃς²¹⁰, πρὶν τέλος ἐπιθεῖναι τοῖς πραττομένοις, ἐφ' οἷς γιγνομένοις, πῶς οὐκ ἂν εἰκότως μέγα φρονεῖης; πῶς δὲ οὐχὶ περιχαρὴς ὦν τὸν βίον διατελοίης, τηλικούτων Σαυτὸν εἰδὼς πραγμάτων ἐπιστάτην γεγεννημένον; τίς δὲ οὐκ ἂν, τῶν καὶ μετρίως λογιζέσθαι²¹¹ δυναμένων, ταύτας ἂν Σοὶ μάλιστα παραινέσειε προαιρεῖσθαι τῶν πράξεων, τὰς ἀμφοτέρᾳ Σοὶ φέρειν ἅμα δυναμένης, ὥσπερ καρπούς, ἡδονὰς τε ὑπερβαλλούσας, καὶ τιμὰς ἀνεξαλείπτους;

Ἀπέχρη δ' ἂν μοι τὰ προειρημένα περὶ τούτων, εἰ μὴ παραλελοιπώς ἦν²¹² τινα λόγον, οὐκ ἀμνημονήσας, ἀλλ' ὀκνήσας²¹³ εἰπεῖν, ὃν ἤδη μοι δοκῶ²¹⁴ δηλώσειν. Οἶμαι γὰρ Σοὶ τε συμφέρειν ἀκοῦσαι περὶ αὐτῶν, ἔμοί τε προσήκειν μετὰ παρρησίας, ὥσπερ εἴθισμαι, ποιεῖσθαι τοὺς λόγους.

202) Ἄν μὲ ἐλάμβανες σύμβουλον, ἤκουες τὴν συμβουλὴν μου. 203) Ὡς ἀνωτέρω Τίς εὐδαιμονία θέλει εἶσθαι ἀνωτέρω τῆς ἐδικῆς σου.

204) Ἐκ τῶν δοκιμωτέρων πολιτῶν αὐτῶν. 205) Τοῦτο ὅχι ὡς τίτλος. εἰς σὲ τὸν δυνάστην, ἀλλὰ μᾶλλον τοπικῶς εἰς τὸ μέρος ὅπου δυναστεύεις.

206) Ἐγρηγοροῦσαν, προσέχουσαν. 207) Συνυπακούεται ἄνωθεν τὸ ὅταν.

208) Τῶν παρὰ σοῦ διευθυνομένων πραγμάτων. 209) Εἰς ποίαν κατάστασιν εἶναι. 210) Κατ' εὐφημ. ἀντὶ: μὴ ἀποθάνῃς. 211) Συλλογίζεσθαι.

212) Εἶχα παραλείψει. 213) Διστάσας. 214) Φαίνομαι εἰς ἑμέ, μοὶ φαίνε-

Αἰσθάνομαι γάρ Σε διαβαλλόμενον ὑπὸ τῶν Σοὶ μὲν φθονούντων, τὰς δὲ πόλεις τὰς αὐτῶν εἰθισμένων εἰς ταραχὰς καθιστάναι, καὶ τῆς εἰρήνης οὔσης τοῖς ἄλλοις κοινῆς, τὸν πόλεμον αὐτῶν ἴδιον εἶναι νομίζόντων²¹⁵, οἳ πάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσαντες, περὶ τῆς Σῆς δυνάμεως λέγουσιν, ὡς 'οὐχ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἐπὶ ταύτην²¹⁶ αὐξάνεται, καὶ²¹⁷ συχνὸν ἤδη χρόνον ἅπασιν ἡμῖν ἐπιβουλεύεις, καὶ λόγῳ μὲν μέλλεις Μεσσηνίοις βοηθεῖν, ἐὰν τὰ περὶ Φωκίας διοικήσης²¹⁸, ἔργῳ δ' ὑπὸ Σαυτῷ ποιεῖσθαι Πελοπόννησον διανοῇ· ὑπάρχουσι²¹⁹ δέ Σοι Θετταλοὶ μὲν καὶ Θηβαῖοι, καὶ πάντες οἱ τῆς Ἀμφικτυονίας²²⁰ μετέχοντες, ἔτοιμοι συνακολουθεῖν· Ἀργεῖοι δὲ καὶ Μεσσηνιοὶ καὶ Μεγαλοπολῖται, καὶ τῶν ἄλλων πολλοὶ, συμπολεμεῖν, καὶ ποιεῖν ἀναστάτους Λακεδαιμονίους· ἦν δὲ ταῦτα πράξης, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ῥαδίως κρατήσεις. Ταῦτα φλυαροῦντες, καὶ φάσκοντες ἀκριβῶς εἰδέναι, καὶ ταχέως ἅπαντα²²¹ τῷ λόγῳ καταστρεφόμενοι, πολλοὺς πείθουσι, καὶ μάλιστα τοὺς τῶν αὐτῶν κακῶν ἐπιθυμοῦντας, ὧν περ οἱ λογοποιοῦντες· ἔπειτα δὲ²²² καὶ τοὺς οὐδενὶ λόγῳ²²³ χρωμένους ὑπὲρ τῶν κοινῶν, ἀλλὰ παντάπασιν ἀνοήτως διακειμένους, καὶ πολλὴν χάριν ἔχοντας τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν φοβεῖσθαι καὶ δεδιέναι προσποιοιμένοις²²⁴. ἔτι δὲ τοὺς οὐκ ἀποδοκιμάζοντας τὸ δοκεῖν²²⁵ Σὲ ἐπιβουλεύειν τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν²²⁶ ταύτην ἀξίαν ἐπιθυμίας εἶναι νομίζοντας· οἳ τοσοῦτον ἀφροσύνης τοῦ νοῦν ἔχειν, ὥστ' οὐκ ἴσασιν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἂν τις

ται ὅτι. 215) Ἐν ᾧ ἡ εἰρήνη εἶναι τῶν ἄλλων κοινὸν ὠφέλημα, αὐτῶν ἰδιαίτερος εἶναι ὁ πόλεμος. 216) Ἐπὶ τὴν Ἑλλ., κατὰ τῆς Ἑλλ. 217) Καὶ ὡς.

218) Βάλης εἰς τὰς ἐν. 219) Συνοπακούεται πάντοτε τὸ ὡς. 220) Ὁ Ἀμφικτυονικὸς δεσμός, συνέδριον ἀρχαιότατον συγκείμενον ἐκ τῶν Ἑλλ. λαῶν ὅσοι ἴσχυον κατὰ τὴν παναρχαίαν ἐποχὴν. Ὁ Φίλιππος ἀντικατέστη εἰς αὐτὸ ἀντὶ τῶν Φωκίων ἀσεβησάντων εἰς τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν. 221) Ἄπαντα τὰ Ἑλλ. πράγματα. 222) Πείθουσι. 223) Λογισμῷ. 224) Γνωρίζουν χάριν εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι προσποιοῦνται ὅτι φοβοῦνται ὑπὲρ αὐτῶν, διότι αὐτοὶ ἐξ ἀνοησίας δὲν ἤξεύρουσιν ἂν πρέπη νὰ φοβῶνται ἢ ὄχι. 225) Τοὺς εὐχαριστημένους ὅταν φαίνεσθαι ὅτι ἐπιβουλεύεσαι τοὺς Ἑλλ. 226) Τὴν κατηγορίαν.

λογισμοῖς χρώμενος, τοὺς μὲν βλάψει, τοὺς δ' ὠφελήσειεν. Οἷον καὶ νῦν, εἰ μὲν τις φαίη τὸν τῆς Ἀσίας βασιλέα τοῖς Ἑλλησιν ἐπιβουλεύειν, καὶ παρασκευάζεσθαι στρατεύειν ἐφ' ἡμᾶς, οὐδὲν ἂν λέγοι περὶ αὐτοῦ φλαῦρον²²⁷, ἀλλ' ἀνδρωδέστερον αὐτὸν καὶ πλείονος ἄξιον²²⁸ δοκεῖν ἂν εἶναι ποιήσειεν· εἰ δὲ τῶν ἀφ' Ἑρακλέους τινὶ πεφυκότων, ὅς ἀπάσης κατέστη τῆς Ἑλλάδος εὐεργέτης, ἐπιφέρει τὴν αἰτίαν ταύτην, εἰς τὴν μεγίστην αἰσχύνην ἂν αὐτὸν καταστήσειε. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγανακτήσειε καὶ μισήσειεν, εἰφαίνοιτο²²⁹ τούτοις ἐπιβουλεύων, ὑπὲρ ὧν ὁ πρόγονος αὐτοῦ προεῖλετο κινδυνεύειν, καὶ τὴν μὲν εὐνοίαν, ἣν ἐκεῖνος κατέλιπε τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένοις²³⁰, μὴ πειρῶτο διαφυλάττειν, ἀμελήσας δὲ τούτων, ἐπονειδίστων ἐπιθυμοίῃ καὶ πονηρῶν πραγμάτων²³¹;

Ὡν ἐνθυμούμενόν Σε χρὴ μὴ περιορᾶν τοιαύτην φήμην Σαυτῷ περιφυομένην²³², ἣν οἱ μὲν ἐχθροὶ περιθεῖναι Σοι ζητοῦσι, τῶν δὲ φίλων οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν ἀντειπεῖν²³³ ὑπὲρ Σοῦ τολμήσειε. Καίτοι περὶ τῶν Σοὶ συμφερόντων ἐν ταῖς τούτων ἀμφοτέρων γνώμαις, μάλιστα ἂν κατίδοις τὴν ἀλήθειαν.

Ἴσως δ' ὑπολαμβάνεις μικροψυχίαν εἶναι τὸ τῶν βλασφημούντων καὶ φλυαρούντων, καὶ τῶν πειθομένων τούτοις φροντίζειν²³⁴, ἄλλως τε καὶ ὅταν μηδὲν Σαυτῷ συνειδῆς ἐξαμαρτάνων. Χρὴ δὲ μὴ καταφρονεῖν τοῦ πλήθους, μηδὲ παρὰ μικρὸν²³⁵ ἡγεῖσθαι τὸ παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμεῖν, ἀλλὰ τότε νομίζειν καλὴν ἔχειν καὶ μεγάλην τὴν δόξαν, καὶ πρέπουσαν καὶ Σοὶ καὶ τοῖς προγόνοις, καὶ τοῖς ὑφ'

227) Δύσφημον. 228) Ποιήσειεν ἂν αὐτὸν δοκεῖν εἶναι ἀνδρωδέστερον. Πλείονος ἀφ' ὅ,τι τῷ ὄντι εἶναι. 229) Μισήσειεν εἰ φαίνοιτο, ἀντὶ μισήσ. τοῦτο, τὸ φαίνεσθαι αὐτόν. 230) Εἰς τοὺς ἀπογόνους του, εὐνοίαν δὲ ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων. 231) Σκέψαι πόσον ἐπιτηδείως τῷ λέγει τὰς αὐστηροτέρας ἀληθείας.

232) Νὰ φυτρώῃ τρυγῶρα σου, νὰ ἀρχίζῃ νὰ γεννᾶται περὶ σοῦ. 233) Ἐχρήσατο τῷ ἀντειπεῖν μεταβατικῶς, συνυπακούων ἄνωθεν τὸ ἦν, ἀντὶ νὰ ἐπαναλάβῃ περὶ ἧς δέ. 234) Τὸ φροντίζειν τῶν βλασφημούντων. 235) Ὡς παρ' ἡμῖν, πολλὰ μικρόν.

Ἰμῶν πεπραγμένοις, ὅταν οὕτω διαθῇς τοὺς Ἑλληνας, ὥσπερ ὁ-
 ρᾶς Λακεδαιμονίους τε πρὸς τοὺς ἑαυτῶν βασιλέας ἔχοντας²³⁶, τοὺς
 τε ἑταίρους τοὺς Σοὺς πρὸς Σὲ διακειμένους. Ἔστι δ' οὐ χαλεπὸν
 τυχεῖν τούτων, ἣν ἐβελήσης κοινὸς²³⁷ ἅπασι γενέσθαι, καὶ παύση
 ταῖς μὲν τῶν πόλεων οἰκείως ἔχων, πρὸς δὲ τὰς, ἀλλοτρίως²³⁸ δια-
 κείμενος· ἔτι δ' ἦν τὰ τοιαῦτα προαιρῇ πράττειν, ἐξ ὧν τοῖς μὲν
 Ἑλλησιν ἔση πιστὸς²³⁹, τοῖς δὲ βαρβάροις φοβερός.

Καὶ μὴ θαυμάσης (ἅπερ ἐπέστειλα πρὸς τὸν Διονύσιον²⁴⁰ τὸν
 τυραννίδα κτησάμενον), εἰ μήτε στρατηγὸς ὢν, μήτε ῥήτωρ, μή-
 τ' ἄλλως δυνάστης, θρασύτερόν Σοι διείλεγμαι τῶν ἄλλων. Ἐγὼ
 γὰρ πρὸς μὲν τὸ πολιτεύεσθαι²⁴¹, πάντων ἀφυστάτος ἐγενόμην τῶν
 πολιτῶν· οὔτε γὰρ φωνὴν ἔσχον ἱκανήν, οὔτε τόλμαν δυναμένην
 ὄχλῳ χρήσασθαι²⁴², καὶ μολύνασθαι²⁴³, καὶ λοιδορεῖσθαι²⁴⁴ τοῖς
 ἐπὶ τοῦ βήματος καλινδοιμένοις· τοῦ δὲ φρονεῖν εὖ, καὶ πεπαι-
 δεῦσθαι καλῶς (εἰ καὶ τις ἀγροικότερον²⁴⁵ εἶναι φήσῃ, τὸ ῥηθὲν),
 ἀμφισβητῶ²⁴⁶, καὶ θείην ἂν ἑμαυτὸν οὐκ ἐν τοῖς ἀπολελειμμέ-
 νοις²⁴⁷, ἀλλ' ἐν τοῖς προέχουσι τῶν ἄλλων. Διόπερ ἐπιχειρῶ συμ-
 βουλεύειν τοῦτον τὸν τρόπον²⁴⁸, ὃν ἐγὼ πέφυκα καὶ δύναμαι, καὶ
 τῇ πόλει καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι, καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῖς ἐνδοξο-
 τάτοις.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐμῶν²⁴⁹, καὶ περὶ ὧν ἡγοῦμαι Σοι πραχτέον
 εἶναι πρὸς τοὺς Ἑλληνας, σχεδὸν ἀκήκοας²⁵⁰. περὶ δὲ τῆς στρατείας

236) Δηλ. ὅτι σέβονται ὅλοι αὐτούς. 237) Ἐπίσης φίλος εἰς ὅλους.

238) Δυσμενῶς. 239) Θέλεις ἐμπνεύσει ἐμπιστοσύνην. 240) Σὲ ἐπαναλαμ-
 βάνω ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔγραψα καὶ εἰς τὴν ἐπιστολήν μου πρὸς τὸν Δ. τὸν τυ-
 ραννον τῶν Συρακουσῶν. 241) Νὰ λάβω μέρος πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγ-
 μάτων. 242) Νὰ μεταχειρισθῶ τὸν ὄχλον, νὰ ὁμιλήσω πρὸς αὐτόν.

243) Συνδιατρίβειν, προσεγγίζειν μεταφ. 244) Νὰ ὑβρίζωμαι μὲ τοὺς κυλιο-
 μένους εἰς τὸ βῆμα (τὸν ἄμβωνα) ῥήτορας. 245) Ὀλίγον ἀγροϊκόν, ἀλαζονικόν,
 ὅχι τόσο ἐυγενές. Κ. § 342, σημ. 6'. 246) Ἀμφισβητῶ περὶ τοῦ φρονεῖν εὖ,
 δηλ. ἀξιοῦ ὅτι τὸ ἔχω. 247) Μὲ τοὺς μένοντας ὀπίσω. 248) Κατὰ τοῦτον.

249) Τῶν περὶ ἐμοῦ. Δίνιτε. τὸν ἀνωτέρω §. 250) Σχεδὸν ὅσα εἶχα νὰ εἰπῶ.

τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν, ταῖς μὲν πόλεσιν, ὥς ἔφην Σε χρῆνα· διαλάττειν, τότε Μοι δοκῶ συμβουλεύσειν, ὡς χρὴ πολεμεῖν πρὸς τοὺς βαρβάρους, ὅταν ἴδωμεν αὐτὰς ὁμονοούσας. Πρὸς Σε δὲ νῦν ποιήσομαι τοὺς λόγους, οὐ τὴν αὐτὴν ἔχων διάνοιαν νῦν καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἡλικίαν, ὅτε ἔγραφον τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ταύτην²⁵¹. Τότε μὲν γὰρ παρεκελευσμένην τοῖς ἀκουσόμενοις καταγελᾶν μου καὶ καταφρονεῖν, ἦν μὴ καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς δόξης τῆς ἑμαυτοῦ, καὶ τοῦ χρόνου τοῦ περὶ τοὺς λόγους διατριφθέντος, ἀξίως φαίνωμαι διεξιῶν· νῦν δὲ φοβοῦμαι, μὴ πάντων τῶν προειρημένων²⁵² πολὺ καταδεέστερον τύχῳ διαλεχθεῖς. Καὶ γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ λόγος ὁ Πανηγυρικός, ὁ τοὺς ἄλλους τοὺς περὶ τὴν φιλοσοφίαν²⁵³ διατρίβοντας, εὐπωρότερος ποιήσας²⁵⁴, ἐμοὶ πολλὴν ἀπορίαν παρέσχηκεν. Οὔτε γὰρ ταῦτ' αὖ βούλομαι λέγειν τοῖς ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένοις, οὔτε δύναμαι καινὰ ζητεῖν. Οὐ μὲν ἀποστατέον γ' ἐστίν, ἀλλὰ λεκτέον περὶ ὧν ὑπεθέμην²⁵⁵, ὅ,τι· ἂν θ' ὕπεστί μοι²⁵⁶ καὶ συμφέρει πρὸς τὸ πείσαι· Σε ταῦτα πράττειν. Καὶ γὰρ ἦν ἐλλίπω τί, καὶ μὴ δυνηθῶ τὸν αὐτὸν τρόπον γράψαι τοῖς πρότερον ἐκδεδομένοις, ἀλλ' οὖν ὑπογράψειν γ' οἶμαι χαριέντως²⁵⁷ τοῖς ἐξεργάζεσθαι καὶ διαπονεῖν δυναμένοις.

Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ λόγου²⁵⁸ τοῦ σύμπαντος οἶμαι πεποιεῖσθαι ταύτην, ἥνπερ προσήκει τοὺς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν πείθοντας τρατεύειν. Δεῖ γὰρ μηδὲν πρότερον πράττειν, πρὶν ἂν λάβῃ²⁵⁹ τις τοὺς Ἕλληνας θυεῖν θάτερον, ἢ συναγωνιζομένους, ἢ πολλὴν εὐνοίαν ἔχοντας τοῖς πραττομένοις²⁶⁰. Ὡν Ἀγησίλαος, ὁ δόξας εἶναι Λαχε-

251) Εἰς τὸν Πανηγυρικὸν λόγον του. 252) Δηλ. τῶν πραγμάτων κτλ.

253) Φιλοσοφίαν ἔλεγον ὅλην τὴν παιδεῖαν καὶ ἐδῶ ἰδίως τὴν ῥητορείαν.

254) Διότι τοῖς ἔδοσαν ὕλην μελέτης καὶ παραδείγματα πρὸς μίμησιν.

255) Τὴν ὑπόθεσιν ἐποίησάμην. 256) Περίεστί μοι, μοὶ ἐπερίσσευσεν ἀπὸ τὸν Πανηγυρικόν. 257) Νὰ γράψω ἐκ τοῦ προχείρου εἰς τρόπον ὥστε νὰ εὐχαριστήσω. 258) Τὴν ἀρχὴν ταῦ παρόντος λόγου ἔκαμα τοιαύτην, ὅποιαν.

259) Εὖρη. 260) Δηλ. ἂν καὶ οἱ ἴδιοι δὲν μετέχωσι τοῦ ἀγῶνος, ἀλλ' αὖ νὰ εἴ-

δαιμονίων φρονιμώτατος, ὠλιγόρησεν, οὐ διὰ κακίαν²⁶¹, ἀλλὰ διὰ φιλοτιμίαν. Ἔσχε γὰρ διττὰς ἐπιθυμίας, καλὰς μὲν ἀμφοτέρας, οὐ συμφωνούσας δὲ ἀλλήλαις, οὐδ' ἅμα πράττεσθαι δυναμένας. Προη-
ρεῖτο γὰρ βασιλεῦ²⁶² τε πολεμεῖν, καὶ τοὺς ἑταίρους εἰς τὰς πόλεις
τὰς αὐτῶν κατὰγειν²⁶³, καὶ κυρίους ποιῆσαι τῶν πραγμάτων. Συν-
έβαιεν οὖν, ἐκ μὲν τῆς πραγματείας τῆς ὑπὲρ τῶν ἑταίρων, ἐν κα-
κοῖς καὶ κινδύνοις εἶναι τοὺς Ἕλληνας²⁶⁴. διὰ δὲ τὴν ταραχὴν τὴν
ἐνθάδε γιγνομένην, μὴ σχολὴν ἄγειν, μηδὲ δύνασθαι πολεμεῖν τοῖς
βαρβάροις. Ὡστ' ἐκ τῶν ἀγνοηθέντων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ῥά-
διον καταμαθεῖν, ὅτι δεῖ τὸν ὀρθῶς βουλευόμενον μὴ πρότερον ἐκ-
φέρειν τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον, πρὶν ἂν διαλλάξῃ τοὺς Ἕλλη-
νας, καὶ παύσῃ τῆς μανίας τῆς νῦν αὐτοῖς ἐνεστώσης²⁶⁵. Ἄπερ καὶ
Σοὶ συμβεβουλευκότες τυγχάνομεν.

Περὶ μὲν οὖν τούτων, οὐδεὶς ἂν ἀντειπεῖν τῶν εὖ φρονούντων
ταλμῆσειεν· οἶμαι δὲ τῶν μὲν ἄλλων εἴ τισι δόξειε περὶ τῆς στρα-
τείας τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν συμβουλεύειν, ἐπὶ ταύτην ἂν ἐπιπεσεῖν²⁶⁶
τὴν παράκλησιν²⁶⁷, λέγοντας, ὥς ὅσοι περ ἐπεχείρησαν πρὸς τὸν
βασιλέα πολεμεῖν, ἅπασι συνέπεσεν ἐξ ἀδόξων μὲν γενέσθαι λαμ-
προῖς²⁶⁸, ἐκ πενήτων δὲ πλουσίοις, ἐκ ταπεινῶν δὲ πολλῆς χώρας
καὶ πόλεων δεσπόταις. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἐκ τῶν τοιούτων²⁶⁹ μέλλω Σε
παρακαλεῖν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἡτυχηκεῖν δοξάντων· λέγω δὲ ἐκ τῶν
μετὰ Κύρου καὶ Κλεάρχου στρατευσαμένων²⁷⁰. Ἐκείνους γὰρ ὁμο-
λογοῦσι νικῆσαι μὲν μαχομένους ἅπασαν τὴν βασιλέως δύναμιν

ναὶ εὖνους πρὸς αὐτόν. 261) Ἀγνοίαν, ἀνοησίαν. 262) Τῶν Περσῶν.

263) Τοὺς ἐξορίστους φίλους του νὰ φέρῃ ὀπίσω εἰς τὰς πόλεις.

264) Φέρων τοὺς ἐξορίστους τοὺς ἔθετεν ἐπὶ κεφαλῇς τῶν πραγμάτων εἰς ὅλας
τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι διὰ τοῦτο ἔπιπτον εἰς ταραχάς. 265) Τῆς μανίας τῶν
διχονοιῶν. 266) Τῶν ἄλλων ἐκείνους οἷς δόξειεν, ὅπερ ἐστράφη εἰς εἴ τισι δ.

267) Τὴν προτροπὴν, τὸν λόγον διὰ νὰ σὲ παραινέσωσι. 268) Κ. § 319, 6'.

269) Διὰ τῶν τοιούτων. 270) Τοῦ νεωτέρου Κύρου. Κλέαρχος ἦτον ὁ Λακε-
δαίμονιος στρατηγὸς τῶν ἐπικούρων Ἑλλήνων, μετὰ τοῦ ὁποίου τὴν ὁλοφονίαν
ἤρεθῃ στρατηγὸς αὐτῶν ὁ Ξενοφών.

τοσουτον, ὅσον περ ἂν εἰ ταῖς γυναιξίν αὐτῶν²⁷¹ συνέβαλον· ἤδη δ' ἐγκρατεῖς δοκοῦντας εἶναι τῶν πραγμάτων, διὰ τὴν Κύρου προπέτειαν ἀτυχεῖν· περιχαρῇ γὰρ αὐτὸν ὄντα, καὶ διώκοντα πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων, ἐν μέσοις γενόμενον τοῖς πολεμίοις, ἀποθανεῖν²⁷². Ἄλλ' ὅμως τηλικαύτης συμφορᾶς²⁷³ συμπεσούσης αὐτῷ, οὕτω σφόδρα κατεφρόνησεν ὁ βασιλεὺς τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως, ὥστε προσκαλεσάμενος Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς λόγον ἐλθεῖν²⁷⁴, καὶ τούτοις μὲν ὑποσχόμενος μεγάλας δωρεὰς δώσειν, τοῖς δὲ ἄλλοις στρατιώταις ἐντελῇ τὸν μισθὸν ἀποδοὺς ἀποπέμψειν· τοιαύταις ἐλπίσιν ὑπαγόμενος²⁷⁵, καὶ πίστει δούς τῶν ἐκεῖ νομιζομένων τὰς μεγίστας, συλλαβὼν αὐτοὺς ἀπέκτεινε, καὶ μᾶλλον εἴλετο περὶ τοὺς θεοὺς ἐξαμαρτεῖν, ἢ τοῖς στρατιώταις οὕτως ἐρήμοις οὖσι συμβαλεῖν²⁷⁶.

Καίτοι τίς ἂν γένοιτο παράκλησις²⁷⁷ ταύτης καλλίων καὶ πισοτέρα²⁷⁸; φαίνονται γὰρ κάκεινοι κρατήσαντες ἂν τῶν βασιλέως πραγμάτων, εἰ μὴ διὰ Κύρον²⁷⁹. Σοὶ δὲ τὴν (τε) ἀτυχίαν τὴν τότε γενομένην οὐ χαλεπὸν φυλάξασθαι²⁸⁰, τοῦ τε στρατοπέδου, τοῦ κρατήσαντος τὴν ἐκείνου δύναμιν, ῥάδιον πολὺ κρεῖττον παρασχεύασθαι. Καίτοι, τούτων ἀμφοτέρων ὑπαρξάντων, πῶς οὐ χρὴ θαρρῆν ποιοῦμενον τὴν στρατείαν ταύτην;

Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με βούλεσθαι λαθεῖν, ὅτι τούτων ἕνια πέφρακα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥνπερ πρότερον²⁸¹. Εἰ γὰρ ἐπὶ τὰς αὐτὰς διανοίας εἰλόμην ἐλθεῖν, ποιεῖν γλιχόμενος²⁸² τὰ δεδηλωμένα,

271) Τῶν Περσῶν. 272) Ῥιφθεὶς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἀπερισχέπτως ἐθανατώθη. 273) Συνδρομῆς περιστάσεων. 274) Νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτῶν.

275) Μετ' ἀπάτης πείθων. 276) Τὴν διήγησιν ὅλην ταύτην περιέχει ἡ Κύρου ἀνάβασις τοῦ Ξενοφώντος. 277) Ὡς ἄνω, προτροπὴ εἰς τὸν πόλεμον.

278) Περὶ σσοτέραν παρέχουσα πίστιν. 279) Ἐξ αἰτίας τοῦ Κ. 280) Μέτ. ν' ἀποφύγῃς, νὰ φυλαχθῇς ἀπό. 281) Ὡς βεῖται πάντοτε μὴ τὸν κατηγορήσωσιν ὅτι ἐπαναλαμβάνει ὅσα εἶπεν εἰς τὸν Πανηγυρικόν. 182) Ὡς ποιεῖν σέ γλ., δηλ. ἂν ἐπανελάβα τὰς αὐτὰς διανοίας, θέλων νὰ κάμῃς ὅσα ἐδήλωσα.

καλῶς εἶχεν εἰπεῖν²⁸³. καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐπίδειξιν ἐποιούμην, ἐπειρώμην ἂν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα διαφυλάττειν²⁸⁰. Σοὶ δὲ συμβουλευόν, μωρὸς ἂν εἶην, εἰ περὶ τὴν λέξιν πλείω χρόνον διέτριβον, ἢ περὶ τὰς πράξεις· ἔτι δ' εἰ τοὺς ἄλλους ὁρῶν τοῖς ἐμοῖς χρωμένους²⁸⁴, αὐτὸς μόνος ἀπεχοίμην τῶν ὑπ' ἐμοῦ πρότερον εἰρημένων. Τοῖς μὲν οὖν οἰκείοις²⁸⁵ τυχὸν ἂν χρησαίμην, ἣν που σφόδρα κατεπεύγη καὶ πρέπον ἦ, τῶν δ' ἄλλοτρίων οὐδὲν ἂν προσδεξαίμην, ὥσπερ οὐδ' ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ.

Ταῦτα μὲν οὕτως ἔξει. Δοκεῖ δέ μοι μετὰ ταῦτα περὶ τῆς παρσκευῆς διαλεκτέον εἶναι, τῆς τε Σοὶ γεννησομένης, καὶ τοῖς ἐκείνοις²⁸⁶ ὑπαρξάσης. Τὸ μὲν τοίνυν μέγιστον, Σὺ μὲν τοὺς Ἑλληνας εὖνους ἔξεις, ἣνπερ ἐθέλης ἐμμεῖναι τοῖς περὶ τούτων εἰρημένοις, ἐκεῖνοι δὲ διὰ τὰς δεκαδαρχίας²⁸⁷ τὰς ἐπὶ Λακεδαιμονίων, ὡς οἶόν τε δυσμενεστάτους [εἶχον]. Ἠγοῦντο γὰρ Κύρου μὲν καὶ Κλεάρχου κατορθωσάντων²⁸⁸, μᾶλλον ἔτι δουλεύσειν· Βασιλέως δὲ κρατήσαντος, ἀπαλλαγῆσθαι τῶν κακῶν τῶν παρόντων· ὅπερ καὶ συνέπεσεν αὐτοῖς²⁸⁹. Καὶ μὴν καὶ στρατιώτας Σὺ μὲν ἐξ ἐτόιμου λήψῃ τοσούτους, ὅσους ἂν βουληθῇς· οὕτω γὰρ ἔχει τὰ τῆς Ἑλλάδος²⁹⁰, ὥστε ῥᾶον εἶναι συστήσαι στρατόπεδον μεῖζον καὶ κρεῖττον ἐκ τῶν πλανωμένων, ἢ τῶν πολιτευομένων²⁹¹. Ἐν ἐκείνοις δὲ τοῖς χρόνοις οὐκ ἦν ξενικόν²⁹² οὐδέν· ὥστε ἀναγκαζόμενοι ξενολογεῖν

283) Καλῶς ἔκαμα ὅτι εἶπα τὰ αὐτά. "Ἄλλοι κακῶς ἐρμήνευσαν: καλῶς ἤθελαν πράξει ὅσοι ἤθελον εἰπῇ κατ' ἐμοῦ. 284) Διότι πολλοὶ σοφισταί, ὡς ἀνωτέρω εἶπεν, ἔκλεπτον τὰς ἐκφράσεις του. 285) Τοῖς ἐδικοῖς μου λόγοις.

286) Τῷ Κλεάρχῳ. 287) Ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας της ἢ Σπάρτης ἐσύστηνε πανταχοῦ δεκαρχίας ἢ δεκαδαρχίας, ὀλιγαρχικὰς κυβερνήσεις δεκά ἀρχόντων.

288) Τὴν ἐπιχειρήσιν των. 289) Διότι ὁ Βασ. ἐκηρύχθη κατὰ τῆς Σπάρτης.

290) Εἰς τοιαύτην εἶναι κατάστασιν τὰ πράγματα τῆς Ἑλλ. 291) Ἀφ' οὗ κατεστράφη τὸ ἀξίωμα τῶν μεγαλητέρων πόλεων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅλοι οἱ ἀξιόμαχοι πολῖται ἐπήγαινον ὡς μισθωτοὶ ὅπου ἦτον πόλεμος, μὴ εὐρίσκοντες ἐνασχόλησιν εἰς τὰς πατρίδας των. Πολιτευομένους δὲ λέγει ἐδῶ τοὺς κατὰ διαταγὴν τῆς πόλεως στρατευομένους πολ. 292) Στράτευμα ἐκ ξένων μισθομένων.

ἐκ τῶν πόλεων, πλεόν ἀνήλiskon εἰς τὰς διδομένας τοῖς Ἑλλήσι δωρεάς²⁹³, ἢ τὸν εἰς τοὺς στρατιώτας μισθόν. Καὶ μὴν εἰ βουλευθεῖμεν ἐξετάσαι καὶ παραβαλεῖν Σέ τε τὸν νῦν ἡγησόμενον τῆς στρατείας, καὶ βουλευσόμενον περὶ πάντων, καὶ Κλέαρχον τὸν ἐπιστατήσαντα τῶν τότε πραγμάτων, εὐρήσομεν ἐκείνον μὲν οὐδεμιᾶς πώποτε δυνάμεως πρότερον, οὔτε ναυτικῆς οὔτε πεζῆς, κατὰ πάντα κύριον, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀτυχίας τῆς συμβάσης αὐτῷ περὶ τὴν Ἡπειρον²⁹⁴ ὀνομαστὸν γενόμενον. Σέ δὲ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος διαπεπραγμένον, περὶ ὧν εἰ μὲν πρὸς ἑτέρους τὸν λόγον ἐποιούμην, καλῶς εἶχε διελθεῖν, πρὸς Σέ δὲ διαλεγόμενος, εἰ πάσας τὰς πράξεις Σοι διεξιόην, δικαίως ἂν ἀνόητος καὶ περιέργος²⁹⁵ εἵναι δοκοίην.

Ἄξιον δὲ μνησθῆναι καὶ τῶν βασιλέων, ἐφ' ὃν Σοί τε συμβουλεύομεν στρατεύειν, καὶ πρὸς ὃν Κλέαρχος ἐπολέμησεν, ἔν' ἐκατέρου καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν δύναμιν εἰδῆς. Ὁ μὲν τοίνυν τούτου²⁹⁶ πατὴρ τὴν τε πόλιν τὴν ἡμετέραν, καὶ πάλιν τὴν τῶν Λακεδαιμονίων κατεπολέμησεν, οὗτος δὲ οὐδενὸς πώποτε τῶν γραυμάτων τῶν τὴν χώραν αὐτοῦ λυμαινομένων ἐπεκράτησεν. Ἐπειθ' ὁ μὲν τὴν Ἀσίαν πᾶσαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς συνθήκαις ἔλαβεν, οὗτος δὲ τοσούτου δεῖ τῶν Ἑλλήνων ἄρχειν²⁹⁷, ὥστ' οὐδὲ τῶν ἐκδοθεισῶν αὐτῷ (πόλεων) κύριός ἐστιν. Ὡστ' οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν ἀπορήσειε, πότερα χρὴ νομίζειν, τοῦτον αὐτῶν ἀφεστάναι δι' ἀνανδρίαν, ἢ ἐκείνας ὑπερρωρακέναι²⁹⁸, καὶ καταπεφρονηκέναι τῆς βαρβαρικῆς δυναστείας.

Τὰ τοίνυν περὶ τὴν χώραν ὡς διάκειται, τίς οὐκ ἂν ἀκούσας

293) Ἐδιδον δωρεάς εἰς τὰς πόλεις διὰ τὰ ἐπιτρέψωσι τὴν ξενολογίαν.

294) Ἡπειρον λέγει τὴν Ἀσίαν. 295) Πολυπράγμων, περιτολόγος.

296) Τοῦ νῦν τῶν Περσῶν βασιλέως. Ὁ δὲ πατὴρ του, ἐφ' ὃν ἐστράτευσεν ὁ Κλέαρχος. 297) Τόσον μακρὰν ἀπέχει τοῦ νῦν ἄρχη τῶν Ἑλλ. 298) Τί ἀπὸ τὰ δύο, ὅτι αὐτὸς τὰς ἄφησεν, ἢ ὅτι ἐκεῖνοι τὸν περιεφρόνησαν.

παροξυνθείη²⁹⁹ πολεμεῖν πρὸς αὐτόν; Αἴγυπτος μὲν γὰρ ἀφειστή-
κει καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον³⁰⁰. οὐ μὴν ἄλλ' ἐφοβοῦντο, μή ποτε
Βασιλεὺς αὐτὸς ποιησάμενος στρατείαν, κρατήσῃ καὶ τῆς διὰ τὸν
ποταμὸν δυσχωρίας³⁰¹, καὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς ἀπάσης· νῦν
δ' οὗτος ἀπῆλλαξεν αὐτοὺς τοῦ δέους τούτου. Συναγαγὼν γὰρ δύ-
ναμιν πλείστην, ὅσῃν οἷός τ' ἦν, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἀπ-
ῆλθεν ἐκεῖθεν οὐ μόνον ἡττηθεὶς, ἀλλὰ καὶ καταγελασθεὶς, καὶ
δόξας οὔτε βασιλεύειν οὔτε στρατηγεῖν ἄξιος εἶναι. Τὰ τοίνυν περὶ
Κύπρον, καὶ Φοινίκην, καὶ Κιλικίαν³⁰², καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν
ἐχρῶντο τῷ ναυτικῷ³⁰³, τότε μὲν ἦν μετὰ βασιλέως, νῦν δὲ τὰ
μὲν ἀφέστηκε, τὰ δ' ἐν πολέμῳ καὶ κακοῖς τοσούτοις ἐστίν, ὥς' ἐ-
κείνῳ μὲν μηδὲν εἶναι τῶν ἐθνῶν τούτων χρήσιμον, Σοὶ δὲ, ἦν πο-
λεμεῖν πρὸς αὐτὸν βουλευθῆς, συμφόρως ἔξῃν³⁰⁴.

Καὶ μὴν Ἰδριέα³⁰⁵ γε τὸν εὐπορώτατον τῶν νῦν περὶ τὴν Ἡπει-
ρον²⁹⁴, προσήκει δυσμενέστερον εἶναι τοῖς βασιλέως πράγμασι τῶν
πολεμούντων· ἢ πάντων ἂν εἴη σχετικώτατος³⁰⁶, εἰ μὴ βούλοιτο
καταλελύσθαι ταύτην τὴν ἀρχήν, τὴν αἰκισαμένην μὲν τὸν ἀδελ-
φόν, πολεμήσασαν δὲ πρὸς αὐτόν, ἅπαντα δὲ τὸν χρόνον ἐπι-
βουλεύουσιν, καὶ βουλευομένην τοῦ τε σώματος αὐτοῦ καὶ τῶν χρη-
μάτων ἀπάντων γενέσθαι κυρίαν. Ὑπὲρ ὧν δεδιώς, νῦν μὲν ἀνα-
γκάζεται θεραπεύειν αὐτόν³⁰⁷, καὶ χρήματα πολλὰ καθ' ἕκαστον
ἐνιαυτὸν ἀναπέμπειν· εἰ δὲ Σὺ διαβαίης εἰς τὴν Ἡπειρον, ἐκεῖνος

299) Τίς ἀκούσας ὡς διάκειται τὰ περὶ τὴν χώραν (τὴν Ἀσίαν), οὐ παροξυνθείη.

300) Ἐπὶ Κλεάρχου ἀπεστάτησεν ἀπὸ τὴν Περσίαν. 301) Ὑπερνικήσει καὶ
τάς ὡς ἐκ τοῦ Νείλου δυσκολίας τῆς θέσεως, εἰς τὰς ὁποίας δηλ. ἐρείδοντο οἱ
Αἰγύπτιοι. 302) Μέρη. Φοινίκη εἶναι εἰς τὴν Ἀσίαν, ἢ παραλία τῆς Συρίας.

Κιλικία δὲ εἰς τὰ ἀνατολικονότια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. 303) Ὅθεν δηλ. ὁ Βασ.
ἐλάβανε τὸ ναυτικὸν τὸ ὁποῖον μετεχειρίζετο. 304) Ἡ κατάστασις των θέλει

εἶναι συμφέρουσα εἰς σέ, ἂν βουλευθῇς. 305) Δυνάστης τῆς Καρίας, ἀδελφὸς

τοῦ Μανσώλου καὶ τῆς Ἀρτεμισίας. 306) Ἀθλιώτατος, ἀνοητότατος.

307) Τὸν βασιλέα, διότι καὶ τὸ ἀνωτ. ἀρχὴν, τὴν τοῦ βασιλέως ἐννοεῖ.

τ' ἂν ἄσμενος ἴδοι, βοηθὸν ἥκειν αὐτῷ Σε νομίζων, τῶν τε ἄλλων σατραπῶν πολλοὺς ἀποστήσεις, ἣν ὑπόσχη τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς, καὶ τοῦνομα τοῦτο διασπείρης εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπερ εἰς τοὺς Ἑλληνας εἰσπεσόν, καὶ τὴν ἡμετέραν ἀρχὴν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων κατέλυσεν.

Ἔτι δ' ἂν πλείω λέγειν ἐπεχείρουν³⁰⁸, ὃν τρόπον πολεμῶν, τάχιστ' ἂν περιγένοιτο³⁰⁹ τῆς τοῦ βασιλέως δυνάμεως· νῦν δὲ φοβούμαι, μή τινες ἐπιτιμῇσωσιν ἡμῖν, εἰ, μηδὲν πώποτε μεταχειρησάμενοι τῶν στρατηγικῶν, Σοὶ τολμῶμεν παραινεῖν τῷ πλεῖστα καὶ μέγιστα διαπεπραγμένῳ κατὰ πόλεμον. Ὡστε περὶ μὲν τούτων οὐδὲν οἶμαι δεῖν πλείω λέγειν.

Περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἡγοῦμαι *ἀρκεῖν πρὸς παράδειγμα *³¹⁰ τόν τε πατέρα Σοι³¹¹, καὶ τὸν κτησάμενον τὴν βασιλείαν³¹², καὶ τὸν τοῦ γένους ἀρχηγόν³¹³, εἰ τῷ μὲν εἴη λέγειν, οἱ δὲ δύναμιν λάβοιεν³¹⁴, τῶν αὐτῶν ἂν τούτων γενέσθαι συμβούλους, ὥνπερ ἐγώ. Χρῶμαι δὲ τεκμηρίοις, ἐξ ὧν διαπεπραγμένοι τυγχάνουσιν· ὃ, τε γὰρ πατὴρ Σου πρὸς τὰς πόλεις ταύτας, αἷς Σοὶ παραινῶ προσέχειν τὸν νοῦν³¹⁵, πρὸς ἀπάσας οἰκείως εἶχεν· ὃ, τε κτησάμενος τὴν ἀρχὴν, μεῖζον φρονήσας τῶν αὐτοῦ πολιτῶν³¹⁶, καὶ μοναρχίας ἐπιθυμήσας, οὐχ ὁμοίως ἐβουλεύσατο τοῖς πρὸς τὰς τοιαύτας φιλοτιμίας ὠρμημένοις. Οἷμαι γάρ, ἐν ταῖς ἐαυτῶν πόλεσι στάσεις καὶ σφραγὰς καὶ ταραχὰς ἐμποιοῦντες, ἐκτῶντο τὴν τιμὴν ταύτην, ὃ δὲ τὸν μὲν τόπον τὸν Ἑλληνικὸν ὅλως εἶασε, τὴν δ' ἐν Μακεδονίᾳ βασι-

308) Ἡθελὰ ἐπιχειρισθῇ. 309) Ἡθελες ὑπερισχύσει. 310) Αἱ λέξεις: ἀρκεῖν πρὸς παράδειγμα, προσετέθησαν πιθανῶς ὑπὸ μεταγενεστέρου ἀντιγραφῆως.

311) Πατὴρ τοῦ Φιλίππου ἦτον ὁ Ἀμύντας. 312) Λέγει τὸν πρῶτον εἰς Μακεδονίαν βασιλεύσαντα Ἡρακλείδην, Κάρανον. 313) Τὸν Ἡρακλέα.

314) Ἄν εἰς μὲν τὸν Ἡρακλέα ἦτον ἐπιτετραμμένον νὰ ὁμιλήσῃ, εἰς δὲ τοὺς ἄλλους ἂν ἦτον δυνατὸν, ἦθελον σὲ συμβουλεύσει τὰ ἴδια. Νομίζω δὲ ὅτι κάμνει τὴν διάκρισιν διότι εἰς τὸν Ἡρακλῆν, ὡς θεὸν, ὑπάρχει ἡ δύναμις.

315) Πρὸς τὰς μεγάλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. 316) Τῶν Ἀργείων.

λείαν κατασχεῖν ἐπεθύμησεν· ἡπίστατό γάρ τοὺς μὲν Ἑλληνας οὐκ εἰθισμένους ὑπομένειν τὰς μοναρχίας· τοὺς δ' ἄλλους οὐ δυναμένους, ἄνευ τῆς τοιαύτης δυναστείας, διοικεῖν τὸν βίον τὸν σφέτερον αὐτῶν. Καὶ γάρ τοι³¹⁷ συνέβη διὰ τὸ γινῶναι³¹⁸ περὶ τούτων αὐτὸν ἰδίως³¹⁹, καὶ τὴν βασιλείαν γεγενῆσθαι πολὺ τῶν ἄλλων ἐξηλλαγμένην³²⁰. μόνος γάρ τῶν Ἑλλήνων, οὐχ' ὁμοφύλου γένους ἀξιώσας ἄρχειν, μόνος καὶ διαφυγεῖν ἠδυνήθη τοὺς κινδύνους τοὺς περὶ τὰς μοναρχίας γιγνομένους. Τοὺς μὲν γάρ ἐν τοῖς Ἑλλησι τοιοῦτόν τι διαπεπραγμένους³²¹, εὐροῖμεν ἂν οὐ μόνον αὐτοὺς διεφθαρμένους, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων ἡφρανισμένον· ἐκεῖνον δέ, αὐτὸν τε ἐν εὐδαιμονίᾳ τὸν βίον διαγαγόντα, τῷ τε γέινει καταλιπόντα τὰς αὐτὰς τιμὰς, ἅς περ αὐτὸς εἶχε.

Περὶ τοίνυν Ἡρακλέους, οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἀνδρίαν ὑμνοῦντες αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄθλους ἀπαριθμοῦντες διατελοῦσι, περὶ δὲ τῶν ἄλλων τῶν τῇ ψυχῇ προσόντων ἀγαθῶν³²², οὐδεὶς οὔτε τῶν ποιητῶν, οὔτε τῶν λογοποιῶν, οὐδεμίαν φανήσεται μνείαν πεποιημένος. Ἐγὼ δὲ ὁρῶ μὲν τόπον ἴδιον³²³ καὶ παντάπασιν ἀδιέργαστον, οὐ μικρὸν, οὐδὲ κενόν, ἀλλὰ πολλῶν μὲν ἐπαίνων καὶ καλῶν πράξεων γέμοντα, ποθοῦντα δὲ τὸν ἀξίως ἂν δυνηθέντα διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν. Ἐφ' ὅν, εἰ μὲν νεώτερος ὢν ἐπέστην³²⁴, ῥαδίως ἂν ἐπέδειξα τὸν πρόγονον Ὑμῶν, καὶ τῇ φρονήσει καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ δικαιοσύνῃ, πλέον διενεγκόντα πάντων τῶν προγεγενημένων, ἢ τῇ ῥώμῃ τῇ τοῦ σώματος· νῦν δ' ἐπελθὼν ἐπ' αὐτὸν, καὶ κατιδὼν τὸ πλῆθος τῶν ἐνόντων εἰπεῖν, τὴν τε δύναμιν τὴν παροῦσάν μοι κατεμεμψάμην, καὶ τὸν λόγον ἡσθόμην διπλασίῳ³²⁵ ἂν γεγόμενον τοῦ νῦν ἀναγιγνωσκομένου. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἀφέξομαι πάντων

317) Τοι, ὡς νὰ ἔλεγε: βλέπεις, καθὼς βλέπεις. 318) Κρίναι.

319) Ἄλλως παρὰ οἱ ἄλλοι. 320) Διαφέρουσαν. 321) Κατορθώσαντας νὰ βασιλεύσωσι. 322) Τῶν προτερημάτων τῆς ψυχῆς του. 323) Μεταφ. ὕλην ῥητορικῆν. 324) Ἐφ' ὅν τόπον εἰ ἐπέστην. 325) Ἀπτ. ἀντί: διπλασίονα. .

διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, μίαν δὲ πρᾶξιν ἐκλεξάμενος ἔλαβον, ἥπερ ἦν προσήκουσα μὲν καὶ πρέπουσα τοῖς εἰρημένοις, τὸν δὲ καιρὸν ἔχουσα μάλιστα σύμμετρον³²⁶ τοῖς νῦν λεγομένοις.

Ἐκεῖνος γὰρ ὁρῶν τὴν Ἑλλάδα, πολέμων καὶ ζάσεων καὶ πολλῶν ἄλλων κακῶν μεστὴν οὔσαν, παύσας ταῦτα καὶ διαλλάξας τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας, ὑπέδειξε τοῖς ἐπιγιγνομένοις³²⁷, μεθ' ὧν χρὴ καὶ πρὸς οὓς δεῖ τοὺς πολέμους ἐκφέρειν. Μὴ γὰρ ῥαθυμῆσας, ποιησάμενος δὲ στρατείαν ἐπὶ Τροίαν, ἥπερ εἶχε μεγίστην τότε δύναμιν τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν³²⁸, τοσοῦτον διήνεγκε τῇ στρατηγίᾳ³²⁹ τῶν πρὸς τὴν αὐτὴν ταύτην ὕστερον πολεμησάντων, ὅσον οἱ μὲν μετὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως, ἐν ἔτεσι δέκα μόλις αὐτὴν ἐξεπολιόρκησαν, ὁ δ' ἐν ἡμέραις ἐλάττωσιν ἢ τοσαύταις³³⁰, καὶ μετ' ὀλίγων στρατεύσας, ῥαδίως αὐτὴν κατὰ κράτος εἴλε. Καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς βασιλέας³³¹ τῶν ἐθνῶν, τῶν ἐφ' ἑκατέρας τῆς Ἡπείρου³³² τὴν παραλίαν κατοικούντων, ἅπαντας ἀπέκτεινεν· οὓς οὐδέποτε ἂν διέφθειρεν, εἰ μὴ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐκράτησε. Ταῦτα δὲ πράξας, τὰς στήλας τὰς Ἡρακλείους καλουμένας³³³, ἐποίησατο, τρόπαιον μὲν τῶν βαρβάρων³³⁴, μνημεῖον δὲ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων, ὅρους δὲ τῆς τῶν Ἑλλήνων χώρας³³⁵. Τοῦτου δ' ἕνεκά Σοι περὶ τούτων διήλθον, ἵνα γνῶς, ὅτι Σε τυγχάνω τῷ λόγῳ παρακαλῶν ἐπὶ τοιαύτας πράξεις, ἃς ἐπὶ τῶν ἔργων οἱ πρόγονοί Σου φαίνονται κάλλιστα προκρίναντες³³⁶.

Ἄπαντας μὲν οὖν χρὴ τοὺς νοῦν ἔχοντας, τὸ κράτιστον ὑποστησάμενους³³⁷ πειρᾶσθαι γίγνεσθαι τοιούτους³³⁸, μάλιστα δὲ Σοί

326) Ἐγκαίρος ἐστὶ πρὸς τὰ λεγόμενα. 327) Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους.

328) Πόλεων. 329) Κατὰ τὴν στρατηγικὴν ἐμπειρίαν. 330) Ὀλιγωτέρας τῶν δέκα. 331) Ἀττ. ἀσυναίρετον. 332) Εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν.

333) Εἰς τὸν πορθμὸν τῶν Γαδείρων. 334) Τρ. κατὰ τῶν βαρβ. Τρόπαιον εἶναι τὸ μνημεῖον εἰς μνημόσυνον τροπῆς, διὰ τοῦτο δύναται νὰ δεχθῇ ἀπρόθετον κτητικὴν γενικὴν. 335) Ὅτι δηλ. ὡς ἐκεῖ ἐξέτεινε τὴν Ἑλλ. ἐξουσίαν. Οἱ ἀρχαῖοι τὰς ἐθεώρουν ὡς ἔσχατα τῆς γῆς πέρατα. 336) Πρὸ σοῦ κρίναντες.

337) Λαμβάνοντες ὡς πρόθεσιν. 338) Κρατίστους.

προσῆκει. Τὸ γὰρ μὴδὲ ἄλλοτρίοις χρῆσθαι παραδείγμασιν, ἀλλ' οἰκείον ὑπάρχειν³³⁹, πῶς οὐκ εἰκὸς ὑπ' αὐτοῦ Σε παροξύνεσθαι, καὶ φιλονεικεῖν, ὅπως τῷ προγόνῳ Σαυτὸν ὅμοιον παρασκευάσεις ; Λέγω δ' οὐχ ὡς δυνησόμενον³⁴⁰ ἀπάσας γε μιμήσασθαι τὰς Ἡρακλέους πράξεις (οὐδὲ γὰρ τῶν θεῶν ἔνιοι δυνηθεῖεν ἄν), ἀλλὰ κατὰ γε τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν εὐνοίαν, ἣν εἶχεν εἰς τοὺς Ἑλληνας, δύναιο ἄν ὁμοιωθῆναι τοῖς ἐκείνου βουλεύμασιν. Ἔστι δὲ Σοι³⁴¹ πεισθέντι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, τυχεῖν δόξης, οἷας ἂν αὐτὸς βουλευθείης· ῥᾶον γὰρ ἐστὶν ἐκ τῶν παρόντων³⁴² κτήσασθαι Σε τὴν καλλίστην, ἥ περ ἐξ ὧν παρέλαβες, ἐπὶ τὴν ὑπάρχουσαν προσελθεῖν³⁴³. Σκέψαι δὲ, ὅτι Σε τυγχάνω παρακαλῶν, ἐξ ὧν³⁴⁴ ποιήσῃ τὰς στρατείας, οὐ μετὰ τῶν βαρβάρων, ἐφ' οὓς οὐ δίκαιόν ἐστιν, ἀλλὰ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τούτους, πρὸς οὓς προσίκει τοὺς ἀφ' Ἡρακλέους γεγονότας πολεμεῖν.

Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ διὰ παντός Σε τοῦ λόγου πειρῶμαι προτρέπειν ἐπὶ τὰς εὐεργεσίας τῶν Ἑλλήνων, καὶ πραότητας, καὶ φιλανθρωπίας³⁴⁵. ὁρῶ γὰρ τὰς μὲν χαλεπότητας³⁴⁶ λυπηρὰς οὔσας καὶ τοῖς ἔχουσι καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι³⁴⁷· τὰς δὲ πραότητας οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ζώων, καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων εὐδοκιμούσας, ἀλλὰ³⁴⁸ καὶ τῶν θεῶν τοὺς μὲν τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν αἰτίους

339) Τὸ μὴ χρῆσθαι ξένοις παραδείγμασιν, ἀλλ' ὑπάρχειν σοι παραδείγματα οἰκεῖα, δηλ. ἐκ τῶν προγόνων καὶ οἰκείων σου. Ἐπρεπε νὰ ἐπιφέρῃ: πῶς οὐκ εἰκὸς σε παροξύνειν, ἀλλ' ἀναχολούθως λέγει: Πῶς οὐκ εἰκὸς ὑπ' αὐτοῦ σε παροξύνεσθαι. 340) Λέγω αὐτὰ, ὅχι φρονῶν ὅτι θέλεις δυνηθῆ. Κ. § 463, Σ. 347, ὡς, 4), καὶ § 439, σημ. δ'. 341) Δυνατόν. 342) Ἐκ τῆς παρούσης τῶν πραγμάτων καταστάσεως. 343) Ἀφ' ὅ,τι σε ἦτον νὰ φθάσῃς εἰς ἣν ἔχεις ἤδη δόξαν ἐξ ὧν παρέλαβες ἀπὸ τὸν προκάτοχόν σου. 344) Ἐπὶ ταῦτα ἐξ ὧν, ὅπως.

345) Εὐεργετεῖν τοὺς Ἑλλ. καὶ πρῶτος ἔχειν πρὸς αὐτοὺς καὶ φιλανθρωπῶς.

346) Τὴν δυσμένειαν. 347) Καὶ τοῖς πρὸς οὓς ἡ δυσμένεια ἀποτείνεται.

348) Ὁ δεσμὸς τῆς φράσεως δὲν δύναται νὰ εἶναι ὡς φαίνεται: οὐ μόνον εὐδοκιμούσας, ἀλλὰ προσαγορευομένους. Πρέπει δὲ μᾶλλον νὰ ἔχῃ ὡς ἐξῆς: οὐ μόνον δὲ ὁρῶ καὶ πρᾶότητας εὐδοκιμούσας, ἀλλὰ καὶ τοὺς αἰτίους προσαγορευομένους.

όντας, Ὀλυμπίους προσαγορευομένους, τοὺς δ' ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς καὶ ταῖς τιμωρίαις τεταγμένους, δυσχερεστέρας τὰς ἐπωνυμίας ἔχοντας³⁴⁹· καὶ τῶν μὲν καὶ τοὺς ιδιώτας, καὶ τὰς πόλεις, καὶ νεῶς²⁵⁰ καὶ βωμοὺς ἰδρυμένους, τοὺς δὲ οὐτ' ἐν ταῖς εὐχαῖς οὐτ' ἐν ταῖς θυσίαις τιμωμένους, ἀλλ' ἀποπομπὰς³⁵¹ αὐτῶν ἡμᾶς ποιουμένους. Ὡν ἐνθυμούμενον ἐθίζειν Σεαυτὸν χρῆ, καὶ μελετᾶν, ὅπως ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν τοιαύτην³⁵² ἅπαντες περὶ σοῦ τὴν γνώμην ἔξουσιν. Χρῆ δὲ τοὺς μείζονος δόξης τῶν ἄλλων ἐπιθυμοῦντας, περιβαλέσθαι³⁵³ μὲν τῇ διανοίᾳ τὰς πράξεις δυνατάς μὲν, εὐχῇ δ' ὁμοίας³⁵⁴, ἐξεργάζεσθαι δὲ ζητεῖν αὐτάς, ὅπως ἂν οἱ καιροὶ παραδιδῶσιν³⁵⁵.

Ἐκ πολλῶν δ' ἂν κατανοήσεις, ὅτι δεῖ τοῦτον τὸν τρόπον πράττειν, μάλιστα δ' ἐκ τῶν Ἰάσονι³⁵⁶ συμβάντων. Ἐκεῖνος γὰρ, οὐδὲν τοιοῦτον οἶον Σὺ κατεργασάμενος, μεγίστης δόξης ἔτυχεν, οὐκ ἐξ ὧν ἔπραξεν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἔφησεν. Ἐποιεῖτο γὰρ τοὺς λόγους, ὡς εἰς τὴν Ἥπειρον²⁹⁴ διαβησόμενος, καὶ Βασιλεῖ πολεμῆσων. Ὅπου δ' Ἰάσων λόγῳ μόνον χρησάμενος, οὕτως αὐτὸν ἠΐξῃσε, ποῖαν τινὰ χρῆ προσδοκᾶν περὶ Σοῦ γνώμην αὐτοῦ³⁵⁷ ἔξωσιν, ἣν ἔργῳ ταῦτα πράξης, καὶ μάλιστα μὲν πειραθῆς ὄλην τὴν βασιλείαν ἐλεῖν, εἰ δὲ μὴ, χώραν ὅτι πλείστην ἀφορίσασθαι³⁵⁸, καὶ διαλαβεῖν τὴν Ἀσίαν, ἣν λέγουσιν τινες ἀπὸ Κιλικίας μέχρι Σινώπης³⁵⁹; πρὸς δὲ τούτοις κτίσαι πόλεις ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ κατοικίσαι τοὺς νῦν πλανωμένους δι' ἔνδοξον τῶν καθ' ἡμέραν³⁶⁰, καὶ λυμαιομένους

349) Δηλ. δαίμονας, ἑρινύας κτλ. 350) Ἀττ. ἀντὶ ναοῦς. 351) Εὐχὰς πρὸς μάχρυσίν των. 352) Ὡς περὶ εὐεργέτου κτλ. 353) Ὑποθέσθαι, καθυποβάλλειν, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν περιβολὴν τὴν ὑπόθεσιν. 354) Τοιαύτας ὥστε νὰ εὐχωνται οἱ ἄνθρωποι ὑπὲρ αὐτῶν. 355) Ἐπιτρέψωσιν ἢ ἀμεταβ. ἐνδιδῶσιν ἑαυτοῦς. 356) Τύραννος τῶν Φερῶν εἰς Ἥπειρον, συλλαβὴν τὸν σκοπὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς Ἀσίαν, ἀλλὰ φονευθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του πρὶν ἐκτελέσῃ τὴν πρόθεσίν του. 357) Τοὺς Ἕλληνας. 358) Νὰ χωρίσῃς δι' ὁρίων.

359) Τὴν χώραν ἣν τινὲς καλοῦσιν Ἀσίαν, τὴν ἡδὴ Μικρὰν Ἀσίαν.

360) Τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου.

οἷς ἂν ἐντύχωσιν. Οὐς εἰ μὴ παύσομεν ἀθροιζομένους, βίον³⁶¹ ἱκανὸν αὐτοῖς πορίσαντες, λήσουσιν ἡμᾶς τοσοῦτοι γενόμενοι³⁶² τὸ πλῆθος, ὥστε μηδὲν ἤττον αὐτοὺς εἶναι φοβεροὺς τοῖς Ἑλλήσιν, ἢ τοῖς βαρβάροις· ὧν οὐδεμίαν ποιούμεθα πρόνοιαν, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν κοινὸν φόβον καὶ κίνδυνον ἅπασιν ἡμῖν αὖξανόμενον. Ἔστιν οὖν ἀνδρὸς μέγα φρονούντος, καὶ φιλέλληνος, καὶ πορρωτέρω τῶν ἄλλων τῇ διανοίᾳ καθορῶντος³⁶³, ἀποχρησάμενον τοῖς τοιούτοις πρὸς τοὺς βαρβάρους³⁶⁴, καὶ χώραν ἀποτεμόμενον³⁶⁵ τοσαύτην, ὅσην ὀλίγῳ πρότερον εἰρήκαμεν, ἀπαλλάξαι τε τοὺς ξενιτευομένους³⁶⁶ τῶν κακῶν, ὧν³⁶⁷ αὐτοὶ τ' ἔχουσι, καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχουσι, καὶ πόλεις ἐξ αὐτῶν συστήσαι, καὶ ταύταις ἐχυρῶσαι τὴν Ἑλλάδα, καὶ προβαλέσθαι³⁶⁸ πρὸ ἀπάντων ἡμῶν. Ταῦτα γὰρ πράξας, οὐ μόνον ἐκείνους εὐδαίμονας ποιήσεις, ἀλλὰ καὶ πάντας ἡμᾶς εἰς ἀσφάλειαν καταστήσεις. Ἦν δ' οὖν τούτων διαμάρτης³⁶⁹, ἀλλ' ἐκεῖνό γε ῥαδίως ποιήσεις, τὰς πόλεις τὰς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦσας ἐλευθερώσεις. Ὅ,τι δ' ἂν τούτων πράξαι δυνήθῃς, ἢ καὶ μόνον ἐπιχειρήσεις, οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ μᾶλλον τῶν ἄλλων εὐδοκιμήσεις³⁷⁰. καὶ δικαίως, ἢν περ ἐπὶ ταῦτα αὐτός τε ὀρμήσῃς, καὶ τοὺς Ἑλλήνας προτρέψῃς.

Ἐπεὶ νῦν γε τίς οὐκ ἂν εἰκότως τὰ συμβεβηκότα θαυμάσειε, καὶ καταφρονήσειεν ἡμῶν; ὅπου παρὰ μὲν τοῖς βαρβάροις, οὓς ὑπελήφαμεν μαλακοὺς εἶναι, καὶ πολέμων ἀπείρους καὶ διεφθαρμένους ὑπὸ τῆς τρυφῆς, ἄνδρες γεγόνασιν, οἳ τῆς Ἑλλάδος ἡξίωσαν ἄρχειν, τῶν δ' Ἑλλήνων οὐδεὶς τοσοῦτο πεφρόνηκεν, ὥστ' ἐπιχειρῆσαι τῆς Ἀσίας ἡμᾶς ποιῆσαι κυρίους· ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῶν ἀπολελειμμένοι τυγχάνομεν³⁷¹, ὥστ' ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ὤκνησαν οὐδὲ

361) Πόρον, τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα. 362) Χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῶμεν θὰ γίνωσι. 363) Ἔργον. 364) Μεταχειρισθεὶς τοὺς τοιούτους κατὰ τῶν βαρβ.

365) Χωρίσαντα. 366) Τοὺς ὑπὸ μισθὸν στρατευομένους ὡς ξενικόν.

367) Κ. § 425. 368) Νὰ τὰς βάλλῃ ὡς προπύργιον. 369) Ἄν δὲν ἐπιτύχῃς εἰς τοῦτο. 370) Δηλ. θέλεις ἐπαινεθῇ καὶ δοξασθῇ. 371) Ἐμείναμεν ὑπίσσω, ἐφάνημεν κατώτεροι.

προϋπάρξει³⁷² τῆς ἔχθρας τῆς πρὸς τοὺς Ἑλληνας, ἡμεῖς δὲ οὐδ' ὑπὲρ ὧν κακῶς ἐπάθομεν, ἀμύνασθαι τολμῶμεν αὐτούς· ἀλλ' ὁμολογούντων ἐκείνων ἐν ἅπασιν τοῖς πολέμοις μήτε στρατιώτας ἔχειν, μήτε στρατηγούς, μήτ' ἄλλο μηδὲν τῶν εἰς τοὺς κινδύνους χρησίμων, ἀλλὰ ταῦτα πάντα παρ' ἡμῶν μεταπεμπομένων³⁷³, εἰς τοῦτο ἤκομεν ἐπιθυμίας τοῦ κακῶς ἡμᾶς αὐτοὺς ποιεῖν³⁷⁴, ὥστε ἐξόν³⁷⁵ ἡμῖν τάκεινων ἀδεῶς ἔχειν, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ μικρῶν πολεμοῦμεν, καὶ τοὺς ἀφισταμένους τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας συγκαταστρεφόμεθα, καὶ λελήθαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνίστε μετὰ τῶν πατρικῶν ἐχθρῶν τοὺς τῆς αὐτῆς συγγενείας μετέχοντας ἀπολλύναι ζητοῦντες³⁷⁶.

Διὸ καὶ Σοὶ νομίζω συμφέρειν, οὕτως ἀνάνδρως διακειμένων τῶν ἄλλων, προστῆναι τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἐκεῖνον³⁷⁷. Προσθήκει δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις τοῖς ἀφ' Ἑρακλέους πεφυκόςιν, καὶ τοῖς ἐν πολιτείᾳ καὶ νόμοις ἐνδεδεμένοις³⁷⁸, ἐκείνην τὴν πόλιν στέργειν, ἐν ἣ τυγχάνουσι κατοικοῦντες, Σὲ δ', ὥσπερ ἄφετον³⁷⁹ γεγεννημένον, παῖσαν τὴν Ἑλλάδα πατρίδα νομίζειν, ὥσπερ ὁ γεννήσας Ἵμας³⁸⁰, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτῆς ὁμοίως, ὡς περὶ ὧν μάλιστα σπουδάζεις³⁸¹.

Ἴσως δ' ἂν τινες ἐπιτιμῆσαι μοι τολμήσειαν, τῶν οὐδὲν ἄλλα δυναμένων ἢ τοῦτο ποιεῖν³⁸², ὅτι Σὲ προειλόμην παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν στρατείαν τὴν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν τῶν Ἑλλήνων, παραλιπὼν τὴν ἑαυτοῦ πόλιν³⁸³.

372) Νὰ ἀρχίσωσι πρῶτοι. Ἡ πρὸ ἴσως προσθήκη ἀντιγραφῆς. 373) Λαμβανόντων, στελλόντων καὶ φερόντων. 374) Τόσον ἐπεθυμήσαμεν νὰ μᾶς κακοποιῶσιν αὐτοί. 375) Κ. § 439, β'. 376) Χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῶμεν ἐνωνόμεθα μὲ τοὺς πατρικοὺς ἐχθροὺς μας πρὸς καταστροφὴν τῶν συγγενῶν μας.

377) Τὸν Περσῶν βασιλεία. 378) Τοῖς ἐνδεδεμένοις ἐν πολιτείᾳ, δηλ. ὑπὸ τοῖς ἢ μέλεσι δημοκρατιῶν, καὶ ὅχι ἄρχουσιν, ὡς σύ. 379) Ἀπολελυμένον, καὶ μὴ δεδεμένον δηλ. νόμοις καὶ πολιτείᾳ. 380) Ὁ Ἑρακλῆς. 381) Νὰ κινδυνεύσῃς ὑπὲρ αὐτῆς ὅσον ἤθελες κινδυνεύσεις καὶ δι' ὅσα πράγματα θεωρεῖς ὡς τὰ μάλιστα σπουδαῖα. 382) Τὸ ἐπιτιμᾶν. 383) Δηλ. ἀντὶ νὰ παρακινήσω

Ἐγὼ δ' εἰ μὲν πρὸς ἄλλους τινὰς πρότερον ἐπεχείρουν διαλέγεσθαι περὶ τούτων ἢ πρὸς τὴν πατρίδα³⁸⁴ τὴν τρίς τοὺς Ἑλληνας ἐλευθερώσασαν, οἷς μὲν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ἅπαξ δὲ ἀπὸ τῆς Λακεδαιμονίων ἀρχῆς, ὠμολόγουν ἂν πλημμελεῖν· νῦν δ' ἐκείνην φανήσομαι· πρῶτον ἐπὶ ταῦτα προτρέπων³⁸⁵, ὡς ἡδυνάμην μετὰ πλείστης σπουδῆς· αἰσθανόμενος δὲ ἔλαττον αὐτὴν φροντίζουσαν τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων, ἢ τῶν ἐπὶ τοῦ βήματος μαινομένων³⁸⁶, ἐκείνην μὲν εἶσα, τῆς δὲ πραγματείας³⁸⁷ οὐκ ἀπέστην. Διὸ δικαίως ἂν με πάντες ἐπαινοῖεν, ὅτι τῇ δυνάμει ταύτῃ χρώμενος, ἦν ἔχων τυγχάνω, διατετέλεκα πάντα τὸν χρόνον, πολεμῶν μὲν τοῖς βαρβάρους, κατηγορῶν δὲ τῶν μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἐχόντων ἐμοί, προτρέπειν δ' ἐπιχειρῶν, οὓς ἂν ἐλπίζω μάλιστα δυνήσεσθαι τοὺς μὲν Ἑλληνας ἀγαθὸν τι ποιῆσαι, τοὺς δὲ βαρβάρους ἀφελέσθαι τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν. Διόπερ καὶ νῦν πρὸς Σὲ ποιοῦμαι τοὺς λόγους, οὐκ ἀγνοῶν ὅτι τοῖς μὲν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις πολλοὶ φθονήσουσι, τοῖς δ' αὐτοῖς τούτοις ὑπὸ Σοῦ πραττομένοις ἅπαντες συνησθήσονται. Τῶν μὲν γὰρ εἰρημένων οὐδεὶς κεικονώνηκε³⁸⁸, τῶν δὲ ὠφελειῶν τῶν κατεργασθησομένων, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ οἰήσεται μεθέξειν.

Σκέψαι δ' ὡς αἰσχρὸν περιορᾶν τὴν Ἀσίαν ἄμεινον πράττουσαν³⁸⁹ τῆς Εὐρώπης, καὶ τοὺς βαρβάρους εὐπορωτέρους ὄντας τῶν Ἑλλήνων· ἔτι δὲ τοὺς μὲν ἀπὸ Κύρου τὴν ἀρχὴν ἔχοντας, ὃν ἡμέτηρ εἰς τὴν ὁδὸν ἐξέβαλε³⁹⁰, βασιλέας μεγάλους προσαγορευομένους, τοὺς δ' ἄφ' Ἡρακλέους πεφυκότας, ὃν ὁ γεννήσας διὰ τὴν ἀρετὴν εἰς θεοὺς ἀνήγαγε, ταπεινοτέροις ὀνόμασιν ἢ κείνοι³⁹¹ προσ-

τάς Ἀθήνας, παρακινῶ σέ. 384) Τά; Ἀθήνας. 385) Θέλω φανῇ ὅτι τὴν προέτρεψα. 386) Δηλ. τῶν δημαγωγῶν. 387) Δηλ. Τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

388) Κἄνεις δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ λόγου μου· ἀλλ' ὅλοι θὰ ἐλπίζωσι νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὰ ἔργα σου. 389) Μᾶλλον εὐδαιμονοῦσαν. Νὰ ἀφήνης νὰ εὐδαιμονῇ ἡ Ἀσία μᾶλλον τῆς Ἑλλ. 390) Ἰδ. §

391) Ἰων. ἀντὶ ἐκείνοι· ἴσως ὁμῶς τῶν ἀντιγραφῶν ἢ συγκοπῇ.

αγορευομένους. Ὡν οὐδὲν ἑατέον³⁹² οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ἀνασρεπτέον καὶ μεταστατέον ἅπαντα ταῦτ' ἐστίν.

Εὐ δ' ἴσθι μὴδὲν ἄν με τούτων ἐπιχειρήσαντα πείθειν Σε, εἰ δυναστείαν μόνον καὶ πλοῦτον ἑώρων ἐξ αὐτῶν γενησόμενον³⁹³. Ἡγοῦμαι γὰρ τά γε τοιαῦτα καὶ νῦν Σοι πλείω τῶν ἱκανῶν³⁹⁴ ὑπάρχειν, καὶ πολλήν ἀπληστίαν ἔχειν, ὅστις³⁹⁵ προαιρεῖται κινδυνεύειν, ὥστ' ἢ ταῦτα λαβεῖν, ἢ στερηθῆναι τῆς ψυχῆς. Ἀλλὰ γὰρ οὐ πρὸς τὰς τούτων κτήσεις ἀποβλέψας ποιοῦμαι τοὺς λόγους, ἀλλ' οἰόμενος ἐκ τούτου μεγίστην Σοι καὶ καλλίστην γενήσεσθαι δόξαν. Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι τὸ μὲν σῶμα θνητὸν ἅπαντες ἔχομεν, κατὰ δὲ τὴν εὐδοξίαν³⁹⁶ καὶ τοὺς ἐπαίνους, καὶ τὴν φήμην τὴν τῷ χρόνῳ συμπαρακολουθοῦσαν, ἀθανασίας μεταλαμβάνομεν, ἧς ἄξιον ὀρεγομένους³⁹⁷, καθ' ὅσον οἳ τ' ἐσμέν, ὅτιοῦν πάσχειν. Ἰδοὺς δ' ἂν καὶ τῶν ἰδιωτῶν τοὺς ἐπιεικεστάτους³⁹⁸, ὑπὲρ ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἂν τὸ ζῆν ἀντικαταλλαξαμένους³⁹⁹, ὑπὲρ δὲ τοῦ τυχεῖν καλῆς δόξης ἀποθνήσκειν ἐν τοῖς πολέμοις ἐθέλοντας· ὅλως δὲ, τοὺς μὲν τιμῆς ἐπιθυμοῦντας αἰεὶ μείζονος, ἧς ἔχουσιν, ὑπὸ πάντων ἐπαινούμενους, τοὺς δὲ πρὸς ἄλλο τι τῶν ἀνοήτως φιλουμένων τοῖς πολλοῖς⁴⁰⁰ ὀλοσχερῶς διακειμένους⁴⁰¹, ἀκρατεστέρους καὶ φαυλοτέρους εἶναι δοκοῦντας. Τὸ δὲ μέγιστον τῶν εἰρημένων, ὅτι συμβαίνει τοῦ μὲν πλούτου καὶ τῶν δυναστειῶν πολλάκις τοὺς ἐχθροὺς κυρίους γίγνεσθαι, τῆς δ' εὐνοίας τῆς παρὰ τῶν πολιτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων, μὴδένας ἄλλους καταλείπεσθαι κληρονόμους, πλὴν τοὺς ἐξ ἡμῶν γεγονότας⁴⁰². Ὡστ' ἡσχυνόμεν ἂν, εἰ

892) Οὐ δεῖ σε ἔαν τούτων οὐδὲν οὕτως ἔχειν. 393) Ἐκ κοινοῦ καὶ εἰς τὴν δυναστείαν. 394) Περισσότερα ἀφ' ὅσα σοὶ ἀρκοῦν. 395) Ἐχειν ἐκείνον ὅστις. 396) Ἀναλόγως τῆς εὐδ. 397) Ἦς ὀρεγομένους ἡμᾶς, ἄξιόν ἐστι πάσχειν ὅ,τι δὴποτε. 398) Ἀρίστους. 399) Ἀντὶ τοῦ θανάτου ἀλλαξαμένους, ἀποθανόντας. 400) Ὑπὸ τῶν πολλῶν. 401) Ἐντελῶς προσηλωμένους, Ὀλοσχερῆς ἐκ τοῦ ὅλως καὶ σκερδὲς ἐκ τοῦ σκέω, ὡς κρατερός ἐκ τοῦ κρατέω. Κορ. 402) Ἐξ ἡμῶν αὐτῶν. δηλ. ἡ εὐνοία κτλ. δὲν κυριεύεται ἀπὸ τοῦς

μὴ τούτων ἕνεκα συνεβούλευόν Σοι, καὶ τὴν στρατείαν ποιεῖσθαι ταύτην καὶ πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν.

Οὕτω δ' ἄριστα βουλευέσῃ περὶ τούτων, ἂν ὑπολάβῃς μὴ μόνον τὸν λόγον Σε τοῦτον παρακαλεῖν⁴⁰³, ἀλλὰ καὶ τοὺς προγόνους, καὶ τὴν τῶν πατέρων ἀνδρίαν, καὶ τοὺς ὀνομαστοτάτους γενομένους, καὶ δόξαντας ἡμιθέους εἶναι διὰ τὴν στρατείαν τὴν ἐπ' ἐκείνους⁴⁰⁴, μάλιστα δὲ πάντων τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ Σὺ μὲν τυγχάνεις τοσαύτην δύναμιν κεκτημένος, ὅσῃν οὐδεὶς τῶν τὴν Εὐρώπην οἰκησάντων πρὸς ὃν δὲ πολεμήσεις, οὕτως ἐστὶ σφόδρα μεμισσημένος, καὶ καταπεφρονημένος ὑφ' ἀπάντων, ὥς οὐδεὶς πώποτε τῶν βασιλευσάντων.

Πρὸ πολλοῦ δ' ἂν ἐποισθάμην οἷόν τ' εἶναι⁴⁰⁵, ὅπως ἂν συνερανίσαιμι τοὺς λόγους πάντας, τοὺς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τούτων εἰρημένους· μᾶλλον γὰρ ἂν ἀξιόχρεως ἔδοξεν οὕτως ἢ πραγματεία εἶναι τῆς ὑποθέσεως⁴⁰⁶. Οὐ μὴν ἀλλὰ Σέ γε χρὴ σκοπεῖν ἐξ ἀπάντων τὰ συντείνοντα καὶ προτρέποντα πρὸς τὸν πόλεμον τοῦτον.

Οὐκ ἄγνοῶ δ' ὅ, τι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν βασιλέως δύναμιν ἁμαχον⁴⁰⁷ εἶναι νομίζουσιν, ὧν⁴⁰⁸ ἄξιον θαυμάζειν, εἰ τὴν ὑπ' ἀνθρώπου βαρβάρου καὶ κακῶς τετραμμένου κατασταθεῖσαν καὶ συνταχθεῖσαν ἐπὶ δουλείᾳ⁴⁰⁹, ταύτην ὑπ' ἀνδρὸς Ἑλληνος, καὶ περὶ τοὺς πολέμους πολλὴν ἐμπειρίαν ἔχοντος, μὴ νομίζουσιν ἂν ἐπ' ἐλευθερίᾳ⁴¹⁰ διαλυθῇ· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι συστῆσαι μὲν ἐστὶν ἅπαντα⁴¹¹ χαλεπὸν, διαλύσαι δὲ ῥᾶδιον.

Ἐνθυμοῦ δὲ, ὅτι μάλιστα τούτους τιμῶσιν ἅπαντες καὶ θαυμάζουσιν, οἵτινες ἂν ἀμφοτέρωθεν δύνωνται καὶ πολιτεύεσθαι⁴¹² καὶ στρα-

ἐχθροὺς ὥς ὁ πλοῦτος. 403) Ὅτι ὅχι μόνον ὁ λόγος μου σὲ παρακινεῖ, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόγονοι. 404) Ἐπὶ τοὺς βαρβάρους. 405) Ἦθελα πολὺ ἐπιθυμήσει νὰ ἦτον δυνατόν νὰ συνερανισθῶ. 406) Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐπραγματεύθην τὴν ὑπόθεσιν ἦθελε φανῇ πλέον καταπειστικός. 407) Ἀνίκητον.

408) Περὶ τῶν ὁποίων. 409) Τὴν δύναμιν τὴν κατασταθεῖσαν ἐπὶ δουλείᾳ, δηλ. διὰ νὰ δουλεύωσιν οἱ ἀρχόμενοι. 410) Ἐπὶ σκοπῇ τοῦ νὰ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς δουλεύοντας ἡ ἐλευθερία διὰ τῆς διαλύσεως τῆς δυνάμεως. 411) Κάθε πρᾶγμα. 412) Καὶ τὰ πολιτικὰ διευθύνειν.

τηγείν. "Όταν οὖν ὄρᾳς τοὺς ἐν μιᾷ πόλει τοιαύτην ἔχοντας τὴν φύσιν, εὐδοκιοῦντας, ποίους τινὰς χρεὶ προσδοκᾶν τοὺς ἐπαίνους ἔσσεσθαι, τοὺς περὶ Σοῦ ῥηθησομένους, ὅταν φαίνηταις μὲν εὐεργεσίαις ἐν ἅπασιν τοῖς Ἑλλήσι πεπολιτευμένος⁴¹³, ταῖς δὲ στρατηγίαις τοὺς βαρβάρους κατεστραμμένος; Ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι ταῦτα πέρας ἔξειν⁴¹⁴. οὐδένα γὰρ ἄλλον ποτὲ δυνήσεσθαι μείζω πράξαι τούτων· οὔτε γὰρ ἐν τοῖς Ἑλλήσι γεγενῆσθαι τηλικούτον ἔργον, ὅσον ἐστὶ⁴¹⁵ τὸ πάντας ἡμᾶς ἐκ τοσούτων πολέμων ἐπὶ τὴν ὁμόνοιαν προαγαγεῖν, οὔτ' ἐν τοῖς βαρβάροις εἰκὸς ἐστὶν συστῆναι τηλικαύτην δύναμιν⁴¹⁶, ἣν τὴν νῦν ὑπάρχουσαν καταλύσης. "Ὡστε τῶν μὲν ἐπιγίγνομένων, οὐδ' ἦν τις τῶν ἄλλων διενέγκῃ τὴν φύσιν⁴¹⁷, οὐδὲν ἔξει ποιῆσαι τοιοῦτον· ἀλλὰ μὴν τῶν προγεγενημένων ἔχομεν παραβαλεῖν⁴¹⁸ τὰς πράξεις τοῖς ἡδὴ διὰ Σοῦ κατειργασμένοις, οὐκ αἰσχυρῶς⁴¹⁹, ἀλλ' ἀληθινῶς. "Ὅστις γὰρ ἔθνη τοσαῦτα τυγχάνεις κατεστραμμένος, ὅσας οὐδεὶς πώποτε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πόλεις εἶλε, πῶς οὐκ ἂν ἕκαστον αὐτῶν ἀντιπαραβαλὼν, ῥαδίως ἂν ἐπέδειξα μείζω Σε καχείνων διαπεπραγμένον; ἀλλὰ γὰρ⁴²⁰ εἰλόμην ἀποσχέσθαι τῆς τοιαύτης ἰδέας δι' ἀμφοτέρα, διὰ τε τοὺς οὐκ εὐκαίρως αὐτῇ χρωμένους⁴²¹, καὶ διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι ταπεινότερους ποιεῖν τῶν νῦν ὄντων τοὺς ἡμιθέους εἶναι νομιζομένους. Ἐνθυμοῦ δ', ἵνα τι καὶ τῶν ἀρχαίων εἴπωμεν⁴²², ὅτι τὸν Ταντάλου πλούτον, καὶ τὴν Πέλοπος ἀρχὴν, καὶ τὴν Εὐρυσθέως δύνα-

413) Ἐπιβροχὴν λαβὼν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πολιτικὴν διὰ τῶν εὐεργεσιῶν.

414) "Ὅτι θέλουσι λάβει πέρας, τελειωθῇ μὲ τρόπον ὥστε νὰ μὴ μείνῃ εἰς ἄλλον νὰ πράξῃ τι ἐπὶ τούτων. 415) Ἔργον τόσον μέγα ὡς τὸ προαγαγεῖν.

416) Ἄν καταλύσης τώρα τὴν δύναμιν τῶν βαρβάρων δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ συστηθῇ ποτὲ ἄλλη τοσαύτη, ὥστε δηλ. νὰ ἀμφισβητήσῃ πλέον τὴν ἀρχὴν μὲ τοὺς Ἑλληνας. 417) Καὶ ἂν φανῇ τις μεγαλοφυΐας. 418) Δυνάμεθα νὰ παραβ.

419) Παρὰ ῥήτορις συνεχῶς ἀντὶ τοῦ: ψευδῶς. 420) Ἄλλ' ὅμως· ὡς ἂν ἔλεγεν. Ἄλλ' οὐ ποῖω τοῦτο, καὶ γάρ. 421) Δηλ. ἐξ αἰτίας τῶν κολίκων οἱ ὁποῖοι καταχρῶνται τῆς ἰδέας ταύτης. 422) Λέγω δὲ ταῦτα διὰ νὰ εἰπῶ κατὰ τι περὶ τῶν ἀρχαίων.

μιν, οὐδεὶς ἂν οὔτε λόγων εὐρετῆς⁴²³, οὔτε ποιητῆς ἐπαινέσειεν⁴²⁴. ἀλλὰ γε τὴν Ἡρακλέους ὑπερβολὴν⁴²⁵, καὶ τὴν Θησέως ἀρετὴν, καὶ τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατευσαμένους, καὶ τοὺς ἐκείνοις ὁμοίους γενομένους ἅπαντες ἂν εὐλογῆσειαν⁴²⁶. Καὶ τοὺς ὀνομαστοτάτους καὶ ἀρίστους αὐτῶν, ἴσμεν ἐν μικροῖς πολιχνίοις καὶ νησυδρίοις τὰς ἀρχὰς κατασχόντας, ἀλλ' ὅμως ἰσόθεον καὶ παρὰ πᾶσιν ὀνομαστὴν τὴν αὐτῶν δόξαν κατέλιπον· ἅπαντες γὰρ φιλοῦσιν οὐ τοὺς σφίσιν αὐτοῖς⁴²⁷ μεγίστην δυναστείαν κεκτημένους, ἀλλὰ τοὺς τοῖς Ἑλλησι πλείστων ἀγαθῶν αἰτίους γεγεννημένους.

Οὐ μόνον δ' ἐπὶ τούτων αὐτοὺς⁴²⁸ ὀφεί τὴν γνώμην ταύτην ἔχοντας, ἀλλ' ἐπὶ πάντων ὁμοίως. Ἐπεὶ καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν οὐδεὶς ἂν ἐπαινέσειεν, οὐθ' ὅτι τῆς θαλάττης ἤρξεν, οὐθ' ὅτι τοσοῦτον πλῆθος χρημάτων εἰσπράξασα τοὺς συμμάχους⁴²⁹, εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἀνήνεγκεν⁴³⁰, ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὅτι πολλῶν πόλεων ἐξουσίαν ἔλαβε, τὰς μὲν ἀναστάτους ποιῆσαι⁴³¹, τὰς δὲ αὐξῆσαι, τὰς δὲ ὅπως ἡβουλήθη διοικῆσαι, (ταῦτα γὰρ ἅπαντα παρῆν αὐτῇ πράττειν)· ἀλλ' ἐκ τούτων μὲν πολλάι κατηγορίαι κατ' αὐτῆς γεγόνασιν· ἐκ δὲ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης, καὶ Σαλαμῖνι ναυμαχίας, καὶ μάλιστα ὅτι τὴν αὐτῶν ἐξέλιπον⁴³² ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας, ἅπαντες αὐτὴν ἐγκωμιάζουσι. Τὴν δ' αὐτὴν γνώμην καὶ περὶ Λακεδαιμονίων ἔχουσι· καὶ γὰρ ἐκείνων ἄγανται μᾶλλον τὴν ἦτταν τὴν ἐν Θερμοπύλαις, ἢ τὰς ἄλλας νίκας. Καὶ τὸ τρόπαιον

423) Λογογράφος. 424) Ἦθελεν ἐπαινέσει, προαιρεῖται νὰ ἐπαινέσῃ.

425) Τὴν ὑπερτέρησιν τοῦ Ἡρακλέους ἐφ' ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὅτι δηλ. τοὺς ὑπερτέρησεν. 426) Ἐγκωμιάσειαν. 427) Ὅχι ἐκείνους ὅσοι αὐτοὶ δι' ἑαυτοὺς ἀποκτῶσι δυναστείαν. 428) Τοὺς λογογράφους καὶ ποιητάς. 429) Ἡ ἐκ δ'. αἰτιατικὴ ἀντὶ παρὰ τῶν συμμ. 430) Ἰδ. Πλούτ. Β. Ἀριστείδ. 431) Ἡ: ἔλαβεν ἐξουσίαν ποιῆσαι τοσοῦτων πόλ. τὰς μὲν, δηλ. ἡ γεν. ἀπιδίδεται εἰς τὰς μὲν, τὰς δὲ, ἢ: ἔλαβεν ἐξουσίαν τοσοῦτων πόλεων, ὥστε ποιῆσαι. 432) Δηλ. οἱ πολῖται τὴν αὐτῶν πόλιν. Τὴν κατέλιπον δὲ ὅταν ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ξέρξου κατέβησαν εἰς τὰ πλοῖα.

τὸ μὲν κατ' ἐκείνων ὑπὸ τῶν βαρβάρων σταθὲν ἀγαπῶσι, τὰ δὲ⁴³³ ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν ἄλλων, οὐκ ἐπαινοῦσιν, ἀλλ' ἀηδῶς ὀρώσιν· ἡγοῦνται γὰρ τὸ μὲν ἀρετῆς εἶναι σημεῖον, τὰ δὲ πλεονεξίας.

Ταῦτ' οὖν ἐξετάσας πάντα, καὶ διελθὼν πρὸς αὐτόν⁴³⁴, ἦν μὲν τι τῶν εἰρημένων⁴³⁵ ἢ μαλακότερον καὶ καταδεέστερον, ἀποβλέπειν εἰς τὴν ἡλικίαν δεῖ τὴν ἐμὴν, ἢ δικαίως ἂν ἅπαντες συγγνώμην ἔχοιεν· ἦν δ' ὅμοια τοῖς πρότερον διαδεδομένοις, νομίζειν αὐτὰ χρή, μὴ τὸ γῆρας τοῦμόν εὐρεῖν⁴³⁶, ἀλλὰ τὸ δαιμόνιον⁴³⁷ ὑποβαλεῖν οὐκ ἐμοῦ φροντίζον, ἀλλὰ τῆς Ἑλλάδος κηδόμενον, καὶ βουλόμενον ταύτην τε τῶν κακῶν ἀπαλλάξαι τῶν παρόντων, καὶ Σοὶ δόξαν πολὺ μείζω τηρηθῆναι τῆς νῦν ὑπαρχούσης. Οἶμαι δέ Σε οὐκ ἀγνοεῖν, ὃν τρόπον οἱ θεοὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων διοικῶσιν. Οὐ γὰρ αὐτόχειρες, οὔτε τῶν ἀγαθῶν, οὔτε τῶν κακῶν γίγνονται τῶν συνόντων αὐτοῖς⁴³⁸. ἀλλ' ἐκάστοις τοιαύτην ἔννοιαν ἐμποιοῦσιν, ὥστε δι' ἀλλήλων ἡμῖν ἑκάτερα παραγίγνεσθαι τούτων. Οἷον ἴσως καὶ νῦν, τοὺς μὲν λόγους ἡμῖν ἀπένειμαν, ἐπὶ δὲ τὰς πράξεις Σε τάττουσι, νομίζοντες τούτων μὲν Σε κάλλιστ' ἂν ἐπιστατῆσαι, τὸν δὲ λόγον τὸν ἐμόν, ἥκιστα ἂν ὀχληρὸν γενέσθαι τοῖς ἀκούουσιν. Ἡγοῦμαι δὲ καὶ τὰ πεπραγμένα πρότερον οὐκ ἂν ποτέ Σοι γενέσθαι τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, εἰ μὴ τις θεῶν αὐτὰ συγκατάρθρωσεν, οὐχ' ἵνα τοῖς βαρβάροις μόνον τοῖς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦσι πολεμῶν διατελῆς, ἀλλ' ὅπως, ἐν τούτοις γυμνασθεῖς, καὶ λαβὼν ἐμπειρίαν, καὶ γνωσθεῖς οἷος εἶ, τούτων ἐπιθυμήσης, ὧν τυγχάνω συμβεβουλευκώς. Αἰσχρὸν οὖν ἐστὶ καλῶς τῆς τύχης ἡγουμένης ἀπολειφθῆναι⁴³⁹, καὶ μὴ παρασχεῖν αὐτόν, εἰς ἃ βούλεται Σε προαγαγεῖν.

433) Τὸ τρόπαιον τὸ μὲν... τὰ δὲ. ἀντὶ τῶν τροπείων, τὸ μὲν κτλ.

434) Ἀντὶ πρὸς σεαυτόν. 435) Ἐν προτέροις λόγοις εἶρ. 436) Πρέπει νὰ νομίζης ὅτι αὐτὰ δὲν τὰ εὖρε τὸ γῆράς μου. 437) Θεῖα ἐμπνευσις.

438) Δὲν δίδουσι μὲ πὰς χεῖράς των, οὔτε τὰ καλὰ τὰ συνόντα τοῖς ἀνθρώποις.

439) Νὰ μείνης ὀπίσω, νὰ μὴ τὸν ἀκολουθήσης.

Νομίζω δὲ χρῆναί Σε πάντας μὲν τιμᾶν τοὺς περὶ τῶν Σοὶ πεπραγμένων ἀγαθόντι λέγοντας, κάλλιστα μὲν τοι νομίζειν ἐγκωμιάζειν ἐκείνους, τοὺς μειζόνων ἔργων καὶ τηλικούτων⁴⁴⁰ τὴν Σὴν φύσιν⁴⁴¹ ἀξιοῦντας, καὶ μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ παρόντι κεχαρισμένως διειλεγμένους, ἀλλ' οἷτινες τοὺς ἐπιγιγνομένους οὕτω ποιήσουσι τὰς Σὰς πράξεις θαυμάζειν, ὡς οὐδενὸς ἄλλου τῶν προγεγενημένων. Πολλὰ δὲ βουλόμενος τοιαῦτα λέγειν, οὐ δύναμαι· τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν⁴⁴², πλεονάκεις τοῦ δέοντος εἶρηκα.

Λοιπὸν οὖν ἐστὶ τὰ προειρημένα συναγαγεῖν, ἵν' ὡς ἐν ἑλαχίστοις⁴⁴³ κατίδοις τὸ κεφάλαιον τῶν συμβεβουλευμένων. Φημί γὰρ χρῆναί Σε τοὺς μὲν Ἑλληνας εὐεργετεῖν, Μακεδόνων δὲ βασιλεύειν, τῶν δὲ βαρβάρων ὡς πλείστων ἄρχειν⁴⁴⁴. Ἦν γὰρ ταῦτα πράττης, ἅπαντές Σοι χάριν ἔξουσιν· οἱ μὲν Ἑλληνες, ὑπὲρ ὧν ἂν εὖ πάσχωσι⁴⁴⁵. Μακεδόνες δὲ, ἂν βασιλικῶς, ἀλλὰ μὴ τυραννικῶς αὐτῶν ἐπιστατῆς· τὸ δὲ τῶν ἄλλων⁴⁴⁶ γένος, ἂν διὰ Σὲ βαρβαρικῆς δεσποτείας ἀπαλλαγέντες, Ἑλληνικῆς ἐπιμελείας τύχωσι. Ταῦθ' ὅπως μὲν γέγραπται τοῖς καιροῖς⁴⁴⁷ καὶ ταῖς ἀκριβείαις⁴⁴⁸, παρ' Ὑμῶν τῶν ἀκούοντων πυνθάνεσθαι δίκαιόν ἐστιν⁴⁴⁹. ὅτι μὲν τοι βελτίω τούτων καὶ μᾶλλον ἀρμόττοντα τοῖς ὑπάρχουσιν⁴⁵⁰ οὐδεὶς ἂν Σοι συμβουλεύσοιεν, σαφῶς εἰδέναι νομίζω.

440) Τόσον μέγαν, ὅσον ἐγώ. 441) Ἀπὸ τὴν φ. 442) Δι' ἣν οὐ δύναμαι, τὸ γῆρας. 443) Καθ' ὑπερβιβασμὸν ἀντι: ἐν ὡς ἐλαχίστοις. 444) Διακρίνει τὸ βασιλεύειν, ἄρχειν ὡς νόμιμον βασιλέα, τοῦ ἄρχειν, κρατεῖν ὡς κατακτητὴν.

445) Εὐεργετῶνται. 446) Τῶν Περσῶν καὶ ἔτι μᾶλλον τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων. 447) Ὡς πρὸς τὸ μέτρον ἢ τὴν ἔκτασιν. Οὕτω πολλάκις χρῆται ὁ Ἰσοκράτης τῇ λέξει καὶ ῥός. 448) Ἀκαιοῖα ἢ περιττολογία. 449) Δίκαιον εἶναι ἀπὸ σᾶς τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον μου νὰ μάθω πῶς ἐγράφη ὡς πρὸς. 450) Ταῖς παρούσας περιστάσεις.

Γ'. ΛΥΣΙΟΥ.

Λυσίας, εἰς τῶν περιφημοτάτων ῥητόρων τῶν Ἀθηνῶν, ἦτον υἱὸς Κεφάλου μετοίκου ἐκ Συρακουσῶν· ἤκμασε δὲ ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ μετ' αὐτὸν, καὶ ἔγραψε 230 λόγους, ἐξ ὧν μόνοι 34 διεσώθησαν, διακρινόμενοι διὰ τὴν ἀφέλειαν, τὴν φυσικὴν χάριν τῶν, καὶ τὴν σαφήνειαν.

ΚΑΤΑ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ.

Ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ στερήσιν ἐντοπίου σίτου μετεχειρίζοντο ξενικόν, διὰ τοῦτο οἱ ἐγχώριοι σιτοπῶλαι κερδοσκοποῦντες ἡγόραζον ὅλον τὸν σῖτον διὰ τὰ τὸν πωλῶσιν εἰς μεγάλας τιμὰς. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς καταχρήσεως ταύτης ἐγένε νόμος ἐμποδίζων τὰ μὴν ἀγοράζειν κἄνεις σῖτον ὑπὲρ τοὺς πεντήκοντα φορμούς. Ὁ δὲ παρὼν λόγος ἐγράφη κατὰ τῶν παραβάντων τὸν νόμον τοῦτον. Ἐποπρόφερθη δὲ, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τινος τῶν βουλευτῶν ἢ πρυτάνεων.

ΠΟΛΛΟΙ μοι προσεληλύθασιν, ὧ ἄνδρες δικασταί, θαυμάζοντες, ὅτι ἐγὼ τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ κατηγοροῦν, καὶ λέγοντες, ὅτι ὑμεῖς, εἰ ὡς μάλιστα αὐτοὺς ἀδικεῖν ἡγεῖσθε¹, οὐδὲν ἤττον καὶ τοὺς περὶ τούτων ποιουμένους λόγους συκοφαντεῖν νομίζετε. Ὁθεν² οὖν ἠνάγκασμαι κατηγορεῖν αὐτῶν, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν βούλομαι.

Ἐπειδὴ γὰρ οἱ Πρυτάνεις³ ἐπέδοσαν⁴ εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν, οὕτως ὠργίσθησαν⁵ αὐτοῖς, ὥστε ἔλεγόν τινες τῶν ῥητόρων, ὡς ἀκρίτους αὐτοὺς χρὴ τοῖς ἑνδεκα⁶ παραδοῦναι θανάτῳ ζημιῶ-

1) "Ἄν νομίζετε ὅτι αὐτοὶ ἀδικοῦν, φρονοῦν ὅμως ὅτι καὶ οἱ κατήγοροί των τοὺς συκοφαντοῦν. 2) Πόθεν. 3) Πρυτάνεις ἦσαν οἱ 50 βουλευταὶ ἐκάστης φυλῆς, οἵτινες προέδρευον κατὰ μῆνα. Αὐτοὶ εἰσήγον τὰς ὑποθέσεις τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ κρίνῃ ἡ βουλὴ. 4) Τὴν κρίσιν ἀνέφερον. 5) Οἱ βουλευταὶ ἢ ὁ λαός.

6) Οἱ ἐπὶ τῶν ποινῶν τεταγμένοι ὑπηρέται.

σαι⁷. Ἐγούμενος δὲ ἐγὼ δεινὸν εἶναι τοιαῦτα ἐθίζεσθαι ποιεῖν τὴν βουλήν, ἀναστὰς εἶπον, ὅτι μοι δοκεῖ⁸ κρίνειν τοὺς σιτοπώλας κατὰ τὸν νόμον· νομίζων, εἰ μὲν εἰσιν ἄξια θανάτου εἰργασμένοι⁹, ὑμᾶς οὐδὲν ἤττον ἡμῶν γνῶσεσθαι· τὰ δίκαια· εἰ δὲ μηδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖν αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι. Πεισθείσης δὲ τῆς βουλῆς ταῦτα, διαβάλλειν ἐπεχείρουν¹⁰ με λέγοντες, ὡς ἐγὼ σωτηρίας εἵνεκα τῆς τῶν σιτοπωλῶν τοὺς λόγους τούτους ἐποιοῦμην. Πρὸς μὲν οὖν τὴν βουλήν, ὅτ' ἦν αὐτῆς ἡ κρίσις¹¹, ἔργῳ ἀπελογισάμην. Τῶν γὰρ ἄλλων¹² ἡσυχίαν ἀγόντων, ἀναστὰς αὐτῶν κατηγοροῦν, καὶ πᾶσι φανερόν ἐποίησα, ὅτι οὐχ ὑπὲρ τούτων ἔλεγον¹³, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις ἐβοήθουν. Ἡρξάμην μὲν οὖν τούτων ἕνεκα· δεδιώς δὲ τὰς αἰτίας¹⁴, αἰσχρὸν ἡγοῦμαι πρότερον παύσασθαι, πρὶν ἂν ὑμεῖς περὶ αὐτῶν ὅ,τι ἂν βούλησθε ψηφίσησθε.

Καὶ πρῶτον μὲν ἀνάβηθι¹⁵ καὶ εἰπὲ σὺ ἐμοί, Μέτοικος¹⁶ εἶ; Ναί. Μετοικεῖς δὲ, πρότερον ὡς πεισόμενος τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως, ἢ ὡς ποιήσων ὅ,τι ἂν βούλει; Ὡς πεισόμενος. Ἄλλο τι οὖν οὐκ ἄξιοις¹⁷ ἢ ἀποθανεῖν, εἴ τι πεποίηκας παρὰ τοὺς νόμους, ἐφ' οἷς θάνατος ἢ ζημία; Ἐγώ γε¹⁸. Ἀπόκριναι δὴ μοι, εἰ ὁμολογεῖς πλείω

7) (Ἐπὶ τῷ) ζημ. διὰ νὰ τοὺς τιμωρήσωσι μὲ θ. οἱ ἑνδεκα. 8) Μοι φαίνεται εὐλογον. 9) Εἰργασμένοι εἰσὶ, γ'. πρ. πληθ. τοῦ παθ. παρακ. 10) Οἱ πολλοὶ περὶ τῶν κατ' ἀρχάς. 11) Ὅταν ἡ βουλὴ εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ κρίνειν αὐτούς. Οἱ πρυτάνεις καθυπέβαλον εἰς τὴν βουλήν τὴν κατηγορίαν. Οἱ ῥήτορες ἠθέλησαν νὰ πείσωσι τοὺς βουλευτάς νὰ καταδικάσωσι τοὺς σιτοπώλας ἀμέσως, ἀλλ' ὁ ἀγορεύων θέλων ν' ἀποφύγῃ τοῦτο, παρουσίασε κατηγορίαν ἐν τάξει, ὥστε ἡ βουλὴ ἠναγκάσθη νὰ παραπέμψῃ τὴν δίκην εἰς τὸ δικαστήριον.

12) Βουλευτῶν, διότι ὁ ὁμιλῶν ἦτον βουλευτής. 13) Ὅταν τοὺς κατηγορήσεν εἰς τὴν βουλήν, οἱ μὲν τὸν διέβαλον ὡς συκοφαντοῦντα, οἱ δὲ ὅτι ἤθελε νὰ τοὺς σώσῃ ἀπὸ τὴν παραυτίκα καταδίκην. 14) Ὅλας ταύτας τὰς κατηγορίας.

15) Ἀποτείνεται πρὸς ἓνα σιτοπώλην. 16) Ξένος κατοικῶν εἰς Ἀθήνας.

17) Τί ἄλλο ζητεῖς, τίνος ἄλλου θεωρεῖς σεαυτὸν ἄξιον.

18) Τοῦτο ἀξιῶ.

σίτον συμπρίασθαι¹⁹ πεντήκοντα φορμῶν²⁰, ὧν²¹ ὁ νόμος ἐξεῖναι κελεύει; Ἐγὼ τῶν ἀρχόντων κελευόντων συνεπριάμην.

Ἄν μὲν τοίνυν ἀποδείξῃ, ὧ ἄνδρες δικασταί, ὥς ἐστι νόμος ὃς κελεύει τοὺς σιτοπῶλας συνωνεῖσθαι τὸν σῖτον, ἂν οἱ ἄρχοντες κελεύωσιν, ἀποψηφίσασθε²². εἰ δὲ μή²³, δίκαιον ὑμᾶς καταψηφίσασθαι. Ἡμεῖς²⁴ γὰρ ὑμῖν παρεσχόμεθα τὸν νόμον, ὃς ἀπαγορεύει μηδένα τῶν ἐν τῇ πόλει πλείω σῖτον πεντήκοντα φορμῶν συνωνεῖσθαι. Χρὴν μὲν τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἱκανὴν εἶναι ταύτην τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ οὗτος μὲν ὁμολογεῖ συμπρίασθαι, ὁ δὲ νόμος ἀπαγορεύων φαίνεται. Ὑμεῖς δὲ κατὰ τοὺς νόμους ὁμωμόκατε ψηφιεῖσθαι. Ὅμως δ' ἵνα πεισθῇτε, ὅτι καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων ψεύδονται²⁵, ἀνάγκη καὶ μακρότερον εἰπεῖν περὶ αὐτῶν.

Ἐπειδὴ γὰρ οὗτοι τὴν αἰτίαν εἰς ἐκείνους ἀνέφερον²⁶, παρακαλέσαντες τοὺς ἄρχοντας ἠρωτῶμεν. Καὶ οἱ μὲν δύο οὐδὲν ἔφασαν εἰδέναι τοῦ πράγματος. Ἄνυτος δ' ἔλεγεν, ὥς τοῦ προτέρου²⁷ χειμῶνος, ἐπειδὴ τίμιος²⁸ ἦν ὁ σῖτος, τούτων ὑπερβαλλόντων²⁹ ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς μαχομένων, συμβουλευσείεν αὐτοῖς παύσασθαι φιλονεικοῦσιν· ἡγούμενος συμφέρειν ὑμῖν τοῖς παρὰ τούτων ὠνουμένοις, ὥς ἀξιώτατον³⁰ τούτους πρίασθαι. Δεῖν γὰρ αὐτοὺς ὁβολῷ μόνον πωλεῖν τιμιώτερον³¹.

Ὡς τοίνυν οὐ συμπριαμένους καταθέσθαι³² ἐκέλευεν αὐτοὺς, ἀλλὰ μὴ ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι συνεβούλευεν, αὐτὸν ὑμῖν Ἄνυτον παρέξομαι

19) Ἀγοράζω πολὺν ὁμοῦ, ἀκαπαράρῳ. 20) Φορμός, ψάθα, μέτρον σίτου.

21) K. § 425. 22) Ἀπολύσατέ τον τῆς καταδίκης διὰ ψηφίσματος.

23) Ἀποδείξῃ. 24) Ἡ βουλὴ. 25) Οἱ σιτοπῶλαι. 26) Ἀπέδοσαν εἰς ἐκείνους τὴν κατηγορίαν, εἰπόντες ὅτι ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας διετάχθησαν.

27) Ἐπὶ τοῦ πρ. 28) Ἐχων τιμὴν, ἀκριβός. 29) Ὑπερθεματιζόντων, προσφερόντων ἀνωτέρας τιμᾶς. 30) Ἀξίον εἶναι τὸ ἐμπόρευμα ὅταν ἔχῃ πολλὴν ἀξίαν ὥς πρὸς τὴν τιμὴν του, ἐπομένως εὐθηνόν. 31) Τοῖς ἔλεγεν ὅτι ἔπρεπε νὰ πωλῶσι τὸν φορμὸν ἢ τὸν μέδιμνον κατὰ ἓνα μόνον ὁβολὸν ἀκριβώτερον ἀφ' ὅ,τι τὸν εἶχον ἀγοράσει ἀπὸ τοὺς ξένους. 32) Ὅχι νὰ τὸν ἀγοράσῃν καὶ νὰ τὸν βάλουν εἰς ἀποθήκας.

μάρτυρα, καὶ ὡς οὗτος μὲν ἐπὶ τῆς προτέρας βουλῆς³³ τούτους εἶπε τοὺς λόγους, οὗτοι δ' ἔτι τῆτες³⁴ συνωνούμενοι φαίνονται. *Μάρτυς*³⁵. Ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθέντες συνεπρίαντο τὸν σίτον ἀκηκόατε. Ἐγούμαι δ', ἂν ὡς μάλιστα περὶ τούτων³⁶ ἀληθῆ λέγωσιν, οὐχ ὑπὲρ αὐτῶν αὐτοὺς³⁷ ἀπολογήσεσθαι, ἀλλὰ τούτων³⁸ κατηγορήσιν. Περὶ γὰρ ὧν εἰσὶ νόμοι διαρρήδην γεγραμμένοι, πῶς οὐ χρὴ διδόναι δίκην³⁹ καὶ τοὺς μὴ πειθομένους, καὶ τοὺς κελεύοντας τούτοις⁴⁰ τάναντία πράττειν;

Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οἴομαι αὐτοὺς ἐπὶ μὲν τοῦτον τὸν λόγον οὐκ ἐλεύσεσθαι⁴¹. ἴσως δ' ἐροῦσιν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἐπ' εὐνοίᾳ τῆς πόλεως⁴² συνεωνοῦντο τὸν σίτον, ἔν' ὡς ἀξιω-
τατον³⁰ ὑμῖν πωλοῖεν. Μέγιστον δ' ὑμῖν ἐρῶ καὶ περιφανέστατον τεκμήριον, ὅτι ψεύδονται. Ἐχρῆν γὰρ αὐτοὺς, εἴπερ ὑμῶν οὐνεκα ἔπραττον ταῦτα, φαίνεσθαι τῆς αὐτῆς τιμῆς πολλὰς ἡμέρας πω-
λοῦντας, ἕως ὁ συνεωνημένος αὐτοὺς ἐπέλιπε· νυνὶ δ' ἐνίστε τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπώλουν δραχμῇ τιμιώτερον, ὥσπερ κατὰ μέδιμνον συνωνούμενοι⁴³. καὶ τούτων ὑμᾶς⁴⁴ μάρτυρας παρέχομαι. *Μάρ-
τυρες*³⁵.

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ, ὅταν μὲν εἰσφορὰν⁴⁵ εἰσενεγχεῖν δέῃ ἢν πάντες οἴσεσθαι μέλλουσιν, οὐκ ἐθέλουσιν, ἀλλὰ πενίαν προ-
φασίζονται· ἐφ' οἷς⁴⁶ δὲ θάνατός ἐστιν ἡ ζημία καὶ λαθεῖν αὐτοῖς συνέφερε, ταῦτα ἐπ' εὐνοίᾳ φασὶ τῇ ὑμετέρα παρανομήσαι. Καίτοι πάντες ἐπίστασθε, ὅτι τούτοις ἥκιστα⁴⁷ προσήκει τοιούτους ποιεῖ-

33) Τῆς βουλῆς τοῦ παρελθόντος ἔτους. 34) Ἐφέτος. 35) Τοῦτο εἶναι ἀ-
πλῆ σημείωσις ὅτι ἐδὼ ἠκούσθη ὁ μάρτυς. 36) Ὅτι διετάχθησαν. 37) Τοὺς
σιτοπώλας. 38) Τῶν ἀρχόντων. 39) Τιμωρεῖσθαι. 40) Τοῖς νόμοις.

41) Ὅτι δὲν θὰ εἰποῦν αὐτά, ὅτι διετάχθησαν. 42) Προνοοῦντες ὑπὲρ τῆς πό-
λεως. 43) Ἐδίδον τὸν μέδιμνον μίαν δρ. ἀκριθώτερον, ὡς νὰ μὴν εἶχον μεγά-
λην προμήθειαν, ἀλλὰ νὰ τὸν εἶχον ἀγοράσει κατὰ μικρὰς ποσότητας.

44) Ὅλους σᾶς, διότι ὅλοι ἠγόραζον. 45) Ἐκτακτον συνεισφορὰν ἢ ὅποια ὑπ-
εβάλλετο εἰς τοὺς πολίτας διὰ κοινὰς ἀνάγκας. 46) Παρανομήσαι ταῦτα, ἐφ' οἷς.

47) Δὲν προσήκει διόλου.

σθαι λόγους. Τάναντία γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει⁴⁸. Τότε γὰρ πλειῆστα κερδαίνουσιν, ὅταν κακοῦ τινὸς ἀπαγγελλθέντος τῇ πόλει, τίμιον τὸν σῖτον πωλῶσιν. Οὕτω δ' ἄσμενοι τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὀρώσιν, ὥστε τὰς μὲν⁴⁹ πρότερον τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ'⁵⁰ αὐτοὶ λογοποιῶσιν⁵¹. ἢ τὰς ναῦς διεφθάρθαι⁵² τὰς ἐν τῷ Πόντῳ⁵³, ἢ ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεούσας⁵⁴ συνελθῆναι, ἢ τὰ ἐμπόρια⁵⁵ κεκλειῆσθαι, ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορῥηθῆσεσθαι⁵⁶. Καὶ εἰς τοῦτ' ἔχθρας⁵⁷ ἐληλύθασιν, ὥστ' ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς ἐπιβουλεύουσιν ἡμῖν, ἐν οἷσπερ οὐδ' οἱ πολέμοιοι⁵⁸. Ὅταν γὰρ μάλιστα σίτου τυγχάνητε δεόμενοι, ἀναρπάζουσιν⁵⁹ οὗτοι καὶ οὐκ ἐθέλουσι πωλεῖν· ἵνα μὴ περὶ τῆς τιμῆς διαφερώμεθα⁶⁰, ἀλλ' ἀγαπώμεν⁶¹, ἃν ὀποσούτιν σοῦν⁶² πριάμενοι παρ' αὐτῶν ἀπέλθωμεν. Ὡς τ' ἐνίοτε εἰρήνης οὔσης, ὑπὸ τούτων πολιορκούμεθα. Οὕτω δὲ πάλαι περὶ τῆς τούτων πανουργίας καὶ κακονοίας ἡ πόλις ἔγνωκεν⁶³, ὥστ' ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ὠνίοις ἅπασι τοὺς ἀγορανόμους φύλακας κατεστήσατε, ἐπὶ δὲ ταύτῃ μόνῃ τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦτε⁶⁴. Καὶ πολλάκις ἤδη παρ' ἐκείνων⁶⁵ πολιτῶν ὄντων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε⁶⁶, ὅτι οὐχ οἷοί τ' ἦσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι. Καὶ τοι⁶⁷ τί χρεὶ αὐτοὺς τοὺς ἀδικούντας⁶⁸ ὑφ' ὑμῶν πάσχειν, ὅποτε καὶ τοὺς μὴ δυναμένους φυλάττειν⁶⁹ ἀποκτείνετε;

Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρὴ, ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστὶν ἀποβῆσαι⁷⁰.

48) Τὰ συμφέροντά των εἶναι ἐναντία ἀπὸ τὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν.

49) Τὰς ἀληθείας. 50) Τινὰς δέ. 51) Ἐφευρίσκουσι καὶ διαδίδουσι.

52) Λέγοντες. 53) Ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ὅπου ἔπλεον ἀργυρολογοῦσαι ἀπὸ τὰς συμμαχικὰς πόλεις, καὶ ὅθεν ἐκόμιζον τὸν σῖτον. 54) Ἐκ τοῦ Πόντου.

55) Τοὺς λιμένας ὅθεν ἡγόραζον. 56) Νὰ ἀκυρωθῶσι. 57) Εἰς τόσον βαθὺ μὲν ἔχθρας. 58) Δηλ. καὶ ἐπὶ εἰρήνης. 59) Συνωνόμενοι. 60) Αὐτοῖς.

61) Στέργωμεν. 62) Δι' ὅσῃν τιμῇν καὶ ἂν εἶναι. 63) Ἐσκέφθη.

64) Διορίζετε διὰ κλήρου. 65) Τῶν σιτοφυλάκων. 66) Ἐτιμωρήσατε τοὺς σιτοφ. 67) Λοιπόν. 68) Τοὺς σιτοπώλας. 69) Αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικεῖν.

70) Νὰ τοὺς ἀθώωσετε.

Εἰ γὰρ ἀπογνώσεσθε⁷¹ ὁμολογούντων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι⁷², δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἄλλην τινὰ ἀπολογίαν ἐποιούντο, οὐδεὶς ἂν εἶχε τοῖς ἀπαψηφισαμένοις ἐπιτιμᾶν (ἐφ' ὑμῖν γὰρ ἐστίν, ὅποτέροις⁷³ βούλεσθαι πιβεῖν). νῦν δὲ πῶς οὐ δευνὰ ἂν δόξαίτε ποιεῖν, εἰ τοὺς ὁμολογοῦντας παρανομεῖν ἄζημίους ἀφήσετε;

Ἀναμνήσθητε δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι πολλῶν ἤδη ἐχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν λαμβάνειν⁷⁴, καὶ μάρτυρας παρεχομένων, θάνατον κατέγνωτε, πιστοτέρους⁷⁵ ἡγησάμενοι τοὺς τῶν κατηγορῶν λόγους. Καὶ τοι πῶς ἂν οὐ θαυμαστόν εἴη, εἰ, περὶ τῶν αὐτῶν ἁμαρτημάτων δικάζοντες, μᾶλλον⁷⁶ ἐπεθυμεῖτε παρὰ τῶν ἀρνούμενων δίκην λαμβάνειν; Καὶ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ἡγοῦμαι φανερόν εἶναι, ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει⁷⁷. Ὡστε πεύσονται⁷⁸, ἢν τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε⁷⁹. ἡγούμενοι, ἐὰν μὲν θάνατον αὐτῶν καταγνώτε, κοσμιωτέρους ἔσεσθαι τοὺς λοιπούς· ἂν δ' ἄζημίους ἀφήτε, πολλὴν ἄδειαν αὐτοῖς ἐψηφισμένοι ἔσεσθε ποιεῖν ὅ,τι ἂν βούλωνται. Χρὴ δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, μὴ μόνον τῶν παρεληλυθότων οὐνεκα αὐτοὺς κολάζειν, ἀλλὰ καὶ παραδείγματος οὐνεκα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι⁸⁰. Οὕτω γὰρ ἔσονται μόγις ἀνεκτοί. Ἐνθυμεῖσθε δ', ὅτι ἐκ ταύτης τῆς τέχνης πλεῖστοι περὶ τοῦ σώματος⁸¹ εἰσὶν ἡγωνισμένοι· καὶ οὕτω μεγάλα ἐξ αὐτῆς ὠφελοῦνται, ὥστε μᾶλλον αἰροῦνται καθ' ἐκάστην ἡμέραν περὶ τῆς ψυχῆς⁸¹ κινδυνεύειν, ἢ παύσασθαι παρ' ἡμῶν ἀδίκως καρδαινόντες. Καὶ μὲν δὴ, οὐδ' ἂν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς

71) Μὴ καταγνώσεσθε, καταδικάσετε. 72) Ὅτι ἐνεργοῦσι κατὰ τῶν ἐμπόρων (συνωνοῦμενοι διὰ νὰ χάμωσι νὰ ἐκπέσῃ ἐκείνων ὁ αἷτος). 73) Τοῖς κατηγοροῦσιν ἢ τοῖς ἀπολογουμένοις. 74) Ὑποκειμένων εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην.

75) Πειστικωτέρους. 76) Παρὰ τῶν ἀρνούμενων μᾶλλον ἢ παρὰ τῶν ὁμολογούντων. 77) Τοῖς πολίταις. 78) Οἱ πολῖται. 79) Τῶν ἤδη κατηγορουμένων. 80) Ἔσεσθαι ἕξαρτ. ἐκ τοῦ μελλόντων. 81) Περὶ κεφαλικῆς ποινῆς. Δι' αὐτὴν τὴν τέχνην πολλοὶ δέχονται γὰ ἐκτεθῶσιν εἰς κίνδυνον θανάτου.

καὶ ἱκετεύωσι, δικαίως ἂν αὐτοὺς ἐλεήσαίτε⁸². ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον⁸³ τῶν τε πολιτῶν⁸⁴, οἳ διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπέθνησκον, καὶ τοὺς ἐμπόρους⁸⁵, ἐφ' οἷς οὗτοι συνέστησαν· οἷς⁸⁶ ὑμεῖς χαριεῖσθε, καὶ προθυμοτέρους ποιήσετε, δίκην παρ' αὐτῶν λαμβάνοντες. Εἰ δὲ μὴ⁸⁷, τὴν αὐτὴν οἴεσθε γνώμην ἔξειν⁸⁸, ἐπειδὴν πύθωνται, ὅτι τῶν καπῆλων⁸⁹, οἳ τοῖς ἐκπλέουσιν ὠμολόγησαν ἐπιβουλεύειν, ἀπεψηφίσασθε.

Οὐκ οἶδ', ὅ,τι δεῖ πλείω λέγειν. Περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων, ὅτε δικάζονται, δεῖ παρὰ τῶν κατηγόρων πυθέσθαι⁹⁰. τὴν δὲ τούτων πονηρίαν ἅπαντες ἐπίστασθε. Ἄν οὖν τούτων καταψηφίσησθε, τά τε δίκαια ποιήσετε, καὶ ἀξιώτερον τὸν σῆτον ὠνήσασθε· εἰ δὲ μὴ⁹¹, τιμιώτερον.

ΛΥΣΙΟΥ

ΚΑΤΑ ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΟΥΣ.

Ὁ Ἐρατοσθένης, εἰς γερόμενος τῶν Τριάκοντα τυράννων, ἐξ θανάτῳσε Πολέμαρχον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Λυσίου. Τοῦτον μετὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῶν Ἀθηναίων κατηγόρησεν ὁ Λυσίας, εἰπὼν τὸν λόγον ὁ ἴδιος ἐν ἔτει 403 Π. Χ. Ὁλ. 94, δ'. Εἶναι δὲ ὁ λόγος οὗτος ζωηρὰ ἐξεικόνισις τῆς τυραννίας τῶν Τριάκοντα.

Οὐκ ἄρξασθαί μοι δοκεῖ ἄπορον εἶναι, ὧ ἄνδρες δικασταί, τῆς κατηγορίας, ἀλλὰ παύσασθαι λέγοντι. Τοιαῦτα αὐτοῖς¹ τὸ μέγεθος²

82) Δὲν ἤθέλετε τοὺς ἐλεήσει δικαίως οὐδ' ἂν σᾶς παρακαλοῦν. 83) Δικαίως.

84) Ἐκείνους. 85) Τοὺς ἐξωθεν κομιζοντας τὸν σῆτον. 86) Ἐμπόροις.

87) Ἄν δὲν τοὺς τιμωρήσητε. 88) Ὅτι οἱ ἔμποροι θέλουσι φρονήσει τὰ αὐτὰ ὡς καὶ οἱ πολῖται, ὅτι δηλ. ἀφήνετε τοὺς σιτοπώλας νὰ κάμωσιν ὅ,τι θέλουσι. ἴσως ὅμως κατ' ἄλλας διορθώσεις: Τίν' αὐτοὺς οἶσθαι γνώμην ἔξειν.

89) Ἐκείνους τῶν καπῆλων, τῶν μεταπρατῶν. 90) Ἄ ἡδίκησαν.

91) Καταψηφίσασθε.

1) Τοῖς Τριάκοντα. Κ. § 363.

2) Κατὰ τὸ μ.

καὶ τὸ πλῆθος τοσαῦτα εἵργασται, ὥστε μήτ' ἂν ψευδόμενον δεινό-
 τερα τῶν ὑπαρχόντων κατηγορεῖσθαι, μήτε τάληθῃ βουλούμενον εἰ-
 πεῖν, ἅπαντα δύνασθαι· ἀλλ' ἀνάγκη³ ἢ τὸν κατήγορον ἀπειπεῖν,
 ἢ τὸν χρόνον ἐπιλιπεῖν. Τούναντίον δέ μοι δοκοῦμεν πείσεσθαι ἢ
 ἐν τῷ πρὸ τοῦ⁴ χρόνῳ. Πρότερον μὲν γὰρ ἔδει τὴν ἔχθραν τοὺς κα-
 τηγοροῦντας ἐπιδείξαι, ἥτις εἴη πρὸς τοὺς φεύγοντας⁵. νυνὶ δὲ πα-
 ρὰ τῶν φευγόντων χρή πυθάνεσθαι, ἥτις ἦν αὐτοῖς πρὸς τὴν πόλιν
 ἔχθρα, ἀνθ' ὅτου⁶ τοιαῦτα ἐτόλμησαν εἰς αὐτὴν ἐξαμαρτάνειν. Οὐ
 μὲν τοι· ὡς οὐκ ἔχων οἰκείας ἔχθρας καὶ συμφορὰς, τοὺς λόγους
 ποιῶμαι, ἀλλ' ὡς ἅπασι πολλῆς ἀφθονίας οὔσης ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἢ
 ὑπὲρ τῶν δημοσίων ὀργίζεσθαι⁷. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες δικασταί,
 οὐτ' ἐμαυτοῦ πώποτε, οὔτε ἀλλότρια πράγματα πράξας⁸, νῦν ἡνάγ-
 κασμαι ὑπὸ τῶν γεγεννημένων τούτου κατηγορεῖν⁹. ὥστε πολλά-
 κς εἰς πολλὴν ἀθυμίαν κατέστην, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἀναξίως καὶ
 ἀδυνάτως ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἐμαυτοῦ τὴν κατηγορίαν ποιήσω-
 μαι. Ὅμως δὲ πειράσομαι ὑμᾶς ἐξ ἀρχῆς ὡς ἂν δύνωμαι δι' ἐ-
 λαχίστων διδάξαι¹⁰.

Οὐμός¹¹ πατὴρ Κέφαλος ἐπείσθη μὲν ὑπὸ Περικλέους εἰς ταύτην
 τὴν γῆν ἀφικέσθαι¹². ἔτη δὲ τριάκοντα ὤκησε¹³, καὶ οὐδενὸς πώ-
 ποτε οὔτε ἡμεῖς οὔτε ἐκεῖνος δίκην οὔτε ἐδικασάμεθα, οὔτε ἐφύ-

3) Ὁ λόγος ὁρθὸς καὶ ἐπομένως δὲν ἀποδίδεται εἰς τὸ ὥστε, ἀλλ' ἀνωτέρω. Οὐ δοκεῖ μοι ἄπορον εἶναι. . . . ἀλλ' ἡ ἀνάγκη. 4) Πρὸ τούτου, ἐπὶ.

5) Φεύγων ἐλέγετο ὁ κατηγορούμενος, διώκων δὲ ὁ κατηγορῶν. 6) Διὰ τί.

7) Τὸ χωρίον τοῦτο θεωρεῖται ὡς σκοτεινόν. Σημαίνει δὲ, ὡς νομίζω: Ὅμιλῳ δὲ περὶ τῆς πρὸς τὴν πόλιν ἔχθρας, ὅχι διότι δὲν ἔχω ἀφορμὰς ἰδίας ἔχθρας πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ διότι δὲν θέλω νὰ μιμηθῶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων συνή-
 θως ὀργιζομένους μᾶλλον διὰ τὰ ἴδια ἢ διὰ τὰ δημόσια. 8) Ποτὲ δὲν παρου-
 σιάσθη εἰς τὸ δημόσιον διὰ καμμίαν ὑπόθεσιν. Οὗτος ἦν εἰς τῶν πρώτων λόγων
 του. Συνήθως δὲ ἔγραφε τοὺς λόγους του καὶ τοὺς ἐπρόφερων ἄλλοι. 9) Μερι-
 καίνει ἤδη τὴν κατηγορίαν κατὰ μόνου τοῦ Ἐρατοσθένους. 10) Νὰ σὰς ἐξηγή-
 σω τὸ πρᾶγμα δι' ὀλιγωτάτων λόγων. 11) Ὁ ἐμός κατὰ χρᾶσιν. 12) Ἐκ Συ-
 ρακουῶν. 13) Εἰς αὐτήν.

γομεν¹⁴. ἀλλ' οὕτως ᾠκοῦμεν δημοκρατούμενοι, ὥστε μήτε εἰς τοὺς ἄλλους ἐξαμαρτάνειν, μήτε ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀδικεῖσθαι. Ἐπειδὴ¹⁵ δ' οἱ τριάκοντα, πονηροὶ καὶ συκοφάνται ὄντες, τὴν ἀρχὴν¹⁶ κατέστησαν, φάσκοντες χρῆναι τῶν ἀδίκων καθαρὰν ποιῆσαι τὴν πόλιν, καὶ τοὺς λοιποὺς πολίτας ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην τραπέσθαι· καὶ τοιαῦτα λέγοντες, οὐ τοιαῦτα ποιεῖν ἐτόλμων¹⁷. ὥς¹⁸ ἐγὼ πρῶτον περὶ τῶν ἑμαυτοῦ εἰπὼν, καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀναμνησάμεν¹⁹ πειράσομαι.

Θέογνις γὰρ καὶ Πείσων²⁰ ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετοίκων²¹, ὡς εἶέν τινες²² τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι²³. καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν²⁴ τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι²⁵. πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν γενέσθαι τὴν ἀρχὴν δεῖσθαι χρημάτων. Καὶ τοὺς ἀκούοντας οὐ χαλεπῶς²⁶ ἔπειθον. Ἀποκτινύναι μὲν γὰρ ἀνθρώπους, περὶ οὐδενὸς ἡγοῦντο²⁷. λαμβάνειν δὲ χρήματα περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο²⁸. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς δέκα²⁹ συλλαβεῖν τούτων δὲ δύο πένητας, ἵνα αὐτοῖς ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὥς οὐ χρημάτων οὐνεκα ταῦτα πέπρακται, ἀλλὰ συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται, ὥσπερ τι τῶν ἄλλων εὐλόγως πεποιηκότες³⁰.

Διαλαβόντες³¹ δὲ τὰς οἰκίας, ἐβάδιζον· καὶ ἐμὲ μὲν ξένους ἐστιῶντα κατέλαβον, οὓς ἐξελάσαντες Πείσωνί με παραδιδοάσιν·

14) Οὔτε κἀνένα ἐνεκαλέσαμεν, οὔτε κατηγορήθημεν. 15) Ἀποδ. εἰς τὸ ὧς.

16) Τὴν ἰδίαν ἀρχὴν. 17) Ἐτόλμων ποιεῖν οὐ τοιαῦτα, ἀλλὰ τὰ ἐναντία.

18) Οὕτω, ἀντὶ τούτου, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν: ὅταν εἶδα τοῦτο... ἔτι κ' ἐγὼ, ἀντὶ τούτου κ' ἐγώ. 19) Ἀφ' οὗ ὁμιλήσω περὶ ἑμαυτοῦ, θὰ σὰς ἐνθυμήσω τί ἐπάθετε καὶ σεῖς ἀπ' αὐτοῦ. 20) Δύο τῶν λ'. 21) Ἰδ. ἀνωτ. Ξενοφ. Ἑλλ. ἱστορ. 22) Μέτοικοι, δηλ. ξένοι ἀποκαταστημένοι εἰς Ἀθήνας. 23) Δυσαρεστούμενοι πρὸς τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας τῶν λ'. 24) Τοῖς λ'. 25) Τιμωρεῖσθαι αὐτοὺς, χρηματίζεσθαι (λαμβάνειν χρήματα) παρ' αὐτῶν. 26) Εὐκόλως.

27) Μικρὸν πρᾶγμα ἐνόμιζον. 28) Πολὺ ἐφρόντιζον. 29) Μετοίκους.

30) Ὡς νὰ εἶχον κάμετ καὶ ἄλλο τι εὐλογον! εἰρων. Ἡ δ' ὀνομαστικὴ καὶ ἐν γένει ἢ φράσις ἀναναπαύδοτος. Τὸ δὲ πλῆρες: ὥσπερ εἰ εἶεν πεποιηκότες.

31) Μοίρασθέντες.

οἱ δὲ ἄλλοι εἰς τὸ ἐργαστήριον ἔλθόντες, τὰ ἀνδράποδα ἀπεγρά-
φοντο³². Ἐγὼ δὲ Πείσωνα μὲν ἡρώτων, εἰ βούλοιτό με σῶσαι χρή-
ματα λαβὼν· ὁ δ' ἔφασκεν³³, εἰ πολλὰ εἴη. Εἶπον οὖν, ὅτι τά-
λαντον ἀργυρίου³⁴ ἕτοιμος εἶην δοῦναι. Ὁ δ' ὠμολόγησε ταῦτα
ποιήσκειν. Ἠπιστάμην μὲν οὖν, ὅτι οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους νο-
μίξει³⁵, ὅμως δ' ἐκ τῶν παρόντων³⁶ ἐδόκει μοι ἀναγκαιότατον εἶναι
πίστιν³⁷ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν· ἐπειδὴ δὲ ὤμοσεν ἐξώλειαν ἑαυτῷ καὶ
τοῖς παισὶν ἐπαρώμενος, λαβὼν τὸ τάλαντον μὲ σῶσειν, εἰσελθὼν
εἰς τὸ δωμάτιον τὴν κιβωτὸν ἀνοίγνυμι· Πείσων δ' αἰσθόμενος³⁸
εἰσέρχεται, καὶ ἰδὼν τὰ ἐνόητα, καλεῖ τῶν ὑπηρετῶν δύο, καὶ τὰ
ἐν τῇ κιβωτῷ λαβεῖν ἐκέλευσεν. Ἐπεὶ δὲ οὐχ ὅσον³⁹ ὠμολογήκειν
εἶχεν, ὡς ἄνδρες δικασταί, ἀλλὰ τρία τάλαντα ἀργυρίου καὶ τετρα-
κοσίους Κυζικηνοὺς, καὶ ἑκατὸν Δαρδανικοὺς⁴⁰, καὶ φιάλας ἀργυρίου
τέσσαρας, ἐδέομην αὐτοῦ ἐφόδιά⁴¹ μοι δοῦναι. Ὁ δ' ἀγαπήσειν⁴²
μ' ἔφασκεν, εἰ τὸ σῶμα σώσω. Ἐξιοῦσι δέ μοι καὶ Πείσωνι, ἐ-
πιτυγχάνει Μηλόβιός τε καὶ Μνησιθείδης⁴³ ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου ἀπι-
όντες⁴⁴, καὶ καταλαμβάνουσι πρὸς αὐταῖς ταῖς θύραις⁴⁵, καὶ ἐρω-
τῶσιν, ὅπῃ βαδίζοιμεν. Ὁ δ' ἔφασκεν, εἰς τὰ τοῦ ἀδελφοῦ⁴⁶ τοῦ
ἐμοῦ, ἵνα καὶ τὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ οἰκίᾳ σκέψηται. Ἐκεῖνον μὲν οὖν
ἐκέλευον βαδίζειν, ἐμὲ δὲ μεθ' αὐτῶν ἀκολουθεῖν⁴⁷ εἰς Δαμνίπ-
που⁴⁸. Πείσων δὲ προσελθὼν σιγᾶν μοι παρεκελεύετο, καὶ θαρρύν,

32) Ὅσοι τῶν Ἀθηναίων ἢ μετοίκων εἶχον ἐργαστήρια, ὡς ὁ Δημοσθένης τὸ
μαχαιοποιεῖον, εἶχον δούλους ἐργαζομένους εἰς αὐτά. Τούτους ὡς κτήματα κα-
τέγραψον οἱ λ'. διὰ τὰ τοὺς πωλήσωσι. 33) Κατέφασκε, ἔφασκε ναί.

34) 6,000 Δραχμάς. 35) Δὲν σέβεται οὔτε θεῖον οὔτε ἀνθρώπινον νόμον.

36) Εἰς τὰς (τότε) παρούσας περιστάσεις. 37) Ὁρκον. 38) Ὅτι ἀνοίγω.

39) Ὅχι μόνον ὅσον. 40) Στατήρας τῆς Κυζίκου καὶ τῆς Περσίας. Οἱ πρῶτοι
πρὸς.. ; οἱ δεύτεροι πρὸς.. ; δρ. 41) Ἐξοδα ὁδοπορίας. 42) Νὰ εὐχαριστη-
θῶ. 43) Ἄλλοι δύο ἐκ τῶν λ'. 44) Ἀπιόντες πληθ. διὰ τὰ δύο κύρια ὀνό-
ματα, ἐν τῷ ῥῆμα ἐπιτυγχάνει ἐνικῶς, διότι προηγείται τοῦ ἐνός. 45) Πλη-
σίον εἰς τὰς θ. τοῦ οἴκου. 46) Οἰκήματα. 47) Συντάσσεται συνήθως μὲ δοτ.
ἀλλὰ, ὡς ἐδῶ, καὶ μὲ γεν. μὲ τὴν μετὰ. 48) Οἰκίαν. Φίλου τινός τῶν λ'.

ὥς ἤξων ἐκεῖσε. Καταλαμβάνομεν δὲ αὐτόθι Θεόγνιν⁴⁹ ἑτέρους φυλάττοντα· ᾧ παραδόντες ἐμὲ πάλιν ᾤχοντο.

Ἐν τοιοῦτῳ δ' ὄντι μοι κινδυνεύειν ἐδόκει, ὥς τοῦ γε ἀποθανεῖν ὑπάρχοντος ἤδη⁵⁰. Καλέσας δὲ Δάμνιππον, λέγω πρὸς αὐτὸν τάδε·
 » Ἐπιτήδεος⁵¹ μὲν μοι τυγχάνεις ὦν, ἤκω δὲ εἰς τὴν σὴν οἰκίαν·
 » ἀδικῶ δ' οὐδέν· χρημάτων δὲ ἐνεκα ἀπόλλυμαι. Σὺ οὖν
 » ταῦτα πάσχοντί μοι πρόθυμον παράσχου τὴν σεαυτοῦ δύναμιν
 » εἰς τὴν ἐμὴν σωτηρίαν». Ὁ δ' ὑπέσχετο ταῦτα ποιήσειν. Ἐδόκει δ' αὐτῷ βέλτιον εἶναι πρὸς Θεόγνιν μνησθῆναι⁵². ἤγεῖτο γὰρ ἅπαν ποιήσειν αὐτὸν⁵³, εἴ τις ἀργύριον διδοίη. Ἐκείνου δὲ διαλεγομένου Θεόγνιδι, (ἔμπειρος γὰρ ὦν ἐτύγχανον τῆς οἰκίας, καὶ ἤδειν, ὅτι ἀμφίθυρος εἶη⁵⁴) ἐδόκει μοι ταύτῃ⁵⁵ πειρᾶσθαι σωθῆναι· ἐνθυμουμένῳ, ὅτι, ἐὰν μὲν λάθω, σωθήσομαι· ἐὰν δὲ ληφθῶ, ἡγούμενη μὲν, εἰ Θεόγνις εἶη πεπεισμένος ὑπὸ τοῦ Δαμνίππου χρήματα λαβεῖν, οὐδὲν ἤττον⁵⁶ ἀφεθήσεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ὁμοίως ἀποθανεῖσθαι. Ταῦτα διανοηθεὶς ἔφευγον, ἐκείνων ἐπὶ τῇ αὐλείῳ⁵⁷ θύρα τὴν φυλακὴν ποιουμένων· τριῶν δὲ θυρῶν οὐσῶν, ἅς ἔδει με διελθεῖν, ἀπασαι ἀνεωγμέναι ἔτυχον.

Ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἀρχένεω⁵⁸ τοῦ ναυκλήρου, ἐκείνον πέμπω εἰς ἄστυ⁵⁹ πευσόμενον περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. Ἦκων⁶⁰ δ' ἔλεγεν, ὅτι Ἐρατοσθένης⁶¹ αὐτὸν ἐν τῇ ὁδῷ λαβὼν, εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγαγοι. Καὶ ἐγὼ τοιαῦτα πεπυσμένος⁶², τῆς ἐπιούσης νυκτὸς διέπλευσα Μεγάραδε⁶³. Πολεμάρχῳ⁶⁴ δὲ παρήγγειλαν οἱ τριάκοντα

49) Ἄλλος τῶν λ'. 50) Ἐν τοιοῦτῳ κινδύνῳ ὄντι μοι, μὲν ἐφάνη ὅτι ἔπρεπε νὰ βίβω κινδυνεύσω, ἐπειδὴ καὶ χωρὶς τούτου μ' ἐπαπεῖλει ὁ θάνατος.

51) Γνώριμος, οἰκεῖος. 52) Νὰ ἀναφερθῇ τὸ πρᾶγμα. 53) Τὸν Θ.

54) Ὅτι ἔχει δύο θύρας. 55) Διὰ τούτου. 56) Ἐπίσης. 57) Τῆς οἰκίας πρὸς τὴν αὐλήν. 58) Γεν. Ἀττικὴ. Ναυκλήρος, ὁ ἰδιοκτήτης πλοίου.

59) Ἄστυ ἔλεγον τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὁ Ἀρχένεως ᾤκει εἰς Πειραιᾶ, ὡς καὶ ἐκ τῆς τέχνης του εἶναι ἐπόμενον. 60) Ἐπιστρέψας.

61) Ὁ καθ' οὗ γίνεται ὁ λόγος, εἷς τῶν λ'. 62) Πυνθάνομαι. 63) Εἰς Μεγάρα. Ταύτην τὴν σημασίαν ἔχει ὁ δὲ ἐπιτιθέμενος, οὕτως Ἀθήνας δε, ᾧ ῥέπ. εἰς Ἀθήνας. 64) Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Λυσίου ἐκαλεῖτο Πολεμάρχος.

τὸ ὑπ' ἐκείνων εἰθισμένον παράγγελμα, πίνειν κώνειον, πρὶν τὴν αἰτίαν εἰπεῖν, δι' ἣν τινα ἔμελλεν ἀποθανεῖσθαι· οὕτω πολλοῦ ἐδέησε⁶⁵ κριθῆναι καὶ ἀπολογήσασθαι. Καὶ ἐπειδὴ ἀπεφέρετο ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου τεθνεώς, τριῶν ἡμῖν οἰκιῶν οὐσῶν⁶⁶, οὐδεμιάς⁶⁷ εἰσάνσαν ἐξενεχθῆναι, ἀλλὰ κλίσιον⁶⁸ μισθωσάμενοι, προὔθεντο⁶⁹ αὐτόν. Καὶ πολλῶν ὄντων ἱματίων, αἰτοῦσιν⁷⁰ οὐδὲν ἔδωσαν εἰς ταφὴν, ἀλλὰ τῶν φίλων ὁ μὲν ἱμάτιον, ὁ δὲ προσκεφάλαιον, ὁ δὲ ὅ,τι ἕκαστος ἔτυχεν, ἔδωκεν εἰς τὴν ἐκείνου ταφὴν. Καὶ ἔχοντες⁷¹ μὲν ἑπτακοσίας ἀσπίδας τῶν ἡμετέρων, ἔχοντες δὲ ἀργύριον καὶ χρυσίον τοσοῦτον, χαλκὸν δὲ καὶ κόσμον καὶ ἑπιπλα, καὶ ἱμάτια γυναικειᾶ, ὅσα οὐδεπώποτε ᾤοντο κτήσασθαι, καὶ ἀνδράποδα εἴκοσι καὶ ἑκατὸν (ὧν τὰ μὲν βέλτεστα ἔλαβον, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τὸ δημόσιον ἀπέδωσαν), εἰς τοσαύτην ἀπληστίαν καὶ αἰσχροκέρδειαν ἀφίκοντο, καὶ τοῦ τρόπου τοῦ αὐτῶν ἀπόδειξιν ἐποίησαντο⁷². Τῆς γὰρ Πολεμάρχου γυναικὸς χρυσοῦς ἐλικτήρας⁷³, οὓς ἔχουσα ἐτύγγανεν, ὅτε τὸ πρῶτον ἦλθεν⁷⁴ εἰς τὴν οἰκίαν, Μηλόβιος ἐκ τῶν ὧτων ἐξείλετο. Καὶ οὐδὲ κατὰ τὸ ἐλάχιστον μέρος τῆς οὐσίας ἐλέου παρ' αὐτῶν ἐτυγγάνομεν⁷⁵, ἀλλ' οὕτως εἰς ἡμᾶς διὰ τὰ χρήματα ἐξημάρτανον, ὥσπερ ἂν ἕτεροι μεγάλων ἀδικημάτων ὀργὴν ἔχοντες⁷⁶. οὐ τούτων ἀξιους γε ὄντας⁷⁷ τῇ πόλει· ἀλλὰ πάσας μὲν τὰς χορηγίας χορηγήσαντας⁷⁸, πολλὰς δ' εἰσφοράς⁷⁹ εἰσενεγκόντας, κοσμίους δ' ἡμᾶς αὐτοὺς παρέχοντας, καὶ πᾶν τὸ προσταττόμενον ποιοῦντας, ἐχθρὸν δ' οὐδένα κεκτημένους, πολλοὺς δ' Ἀθηναίων ἐκ

65) Πολλὰ μακρὰν ἤτοντο ὑπὸ νᾶ κριθῆ. 66) Ἐν ᾧ εἶχαμεν τρεῖς οἰκίας. 67) Ἐξ οὐδ.

68) Εἶδος ἀνδρός. 69) Τὸν ἐξέθεσαν, διὰ νᾶ πλυθῆ καὶ ἐν γένει διασκευασθῆ πρὸς ταφὴν. 70) Ἡμῖν, ἢ μᾶλλον τοῖς φίλοις αἰτοῦσιν οὐκ ἔδωσαν, ὄντων ἡμῖν πολλῶν ἱμ. 71) Δηλ. ἀρπάζαντες καὶ ἔχοντες. 72) Ἀπέδειξαν διὰ τῆς περιστάσεως ταύτης ὅποιος ἦν ὁ τρόπος των. 73) Σκουλαρίκια. 74) Ἡ γυνὴ τοῦ Πολ. ὅτε ἦλθε πρὸς τὸν πρῶτον εἰς τὴν οἰκίαν ὡς νύμφη. 75) Δέν μᾶς ἠλέησαν δόντες μας οὕτε τὸ ἐλάχιστον τῆς οὐσίας μας. 76) Ὡς ἦθελον ἀμαρτῆσαι ἄλλοι ὀργιζόμενοι ὅτι μεγάλως τοὺς ἡδικήσαμεν. 77) Ἡμᾶς. 78) Προμηθεύσαντες ὅλας τὰς προμηθείας ὅσας ὑποχρεωτικῶς ἐχρεώσονται οἱ ἰδιῶται εἰς τὸ δημόσιον. 79) Ἐκτάκτους συνεισφοράς.

τῶν πολεμίων λυσαμένους⁸⁰, τοιούτων ἡξίωσαν⁸¹, οὐχ ὁμοίως με-
τοικοῦντας⁸², ὥσπερ αὐτοὶ ἐπολιτεύοντο. Οὗτοι γὰρ πολλοὺς μὲν
τῶν πολιτῶν εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήλασαν, πολλοὺς δ' ἀδίκως ἀ-
ποκτείναντες, ἀτάφους ἐποίησαν· πολλοὺς δ' ἐπιτίμους ὄντας ἀτί-
μους⁸³ τῆς πόλεως κατέστησαν· πολλῶν δὲ θυγατέρας μελλούσας
ἐκδίδοσθαι⁸⁴, ἐκώλυσαν, καὶ εἰς τοσοῦτόν εἰσι τόλμης ἀφιγμένοι,
ὥσθ' ἤκουσιν ἀπολογησόμενοι, καὶ λέγουσιν, ὥς οὐδὲν κακὸν οὐδ'
αἰσχρὸν εἰργασμένοι εἰσίν. Ἐγὼ δ' ἐβουλόμην ἂν αὐτοὺς ἀληθῆ
λέγειν· μετὴν γὰρ ἂν καὶ ἐμοὶ τούτου τάγαθοῦ⁸⁵ οὐκ ἐλάχισον μέρος·
νῦν δὲ οὔτε πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῖς τοιαῦτα ὑπάρχει⁸⁶, οὔτε πρὸς
ἐμέ. Τὸν ἀδελφὸν γάρ μου (ὥσπερ καὶ πρότερον εἶπον) Ἐρατοσθέ-
νης ἀπέκτεινεν, οὔτε αὐτὸς ἰδίᾳ ἀδικούμενος, οὔτε εἰς τὴν πόλιν
ὁρῶν ἐξαμαρτάνοντα, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ παρανομίᾳ προθύμως ἐξυ-
πηρετῶν. Ἀναβιβασάμενος⁸⁷ δ' αὐτὸν βούλομαι ἔρεσθαι, ὡ ἄνδρες
δικασταί. Τοιαύτην γὰρ γνώμην ἔχω· ἐπὶ μὲν τῇ τούτου ὠφελείᾳ
καὶ πρὸς ἕτερον περὶ τούτου διαλέγεσθαι ἀσεβὲς εἶναι νομίζω, ἐπὶ
δὲ τῇ τούτου βλάβῃ, καὶ πρὸς αὐτὸν τοῦτον, ὅσιον καὶ εὐσεβές⁸⁸.

Ἀνάβηθι οὖν μοι καὶ ἀποκρίναι, εἴτι ἂν σε ἐρωτῶ. Ἀπήγαγες
Πολέμαρχον ἢ οὐ; Τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων προσταχθέντα δεδιώς
ἐποίου⁸⁹. Ἦσθα δ' ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ὅτε οἱ λόγοι ἐγίνοντο

80) Ἐξαγοράσαντας. 81) Τοιούτων τυραννίδων ἀξίους μᾶς ἐθεώρησαν οἱ τύ-
ραννοι. 82) Καὶ τοι μέτοικοι διήγομεν πολὺ ὠφελιμώτεροι εἰς τὴν πόλιν παρὰ
αὐτοὶ, καὶ τοι ὄντες πολῖται. 83) Ἐπίτιμοι ἦσαν οἱ ἀπολαμβάνοντες ὅλα τοῦ
πολίτου τὰ δικαιώματα καὶ προνόμια. Ὁ δὲ ἄτιμος κηρυττόμενος ἀπέβαλλε διά-
φορα αὐτῶν, καὶ ἰδίως τὸ ψηφοφορεῖν. 84) Εἰς γάμον. 85) Τοῦ ἀγαθοῦ τού-
του, ὅτι δηλ. δὲν ἔπραξαν οὐδὲν κακὸν ἤθελα μετέχει καὶ ἐγὼ ὀλίγον τι μέρος,
δηλ. δὲν ἤθελα πάθει ἀπὸ αὐτοῦ. 86) Δὲν ὑπάρχει αὐτοῖς τί τοιοῦτον, δηλ.
δὲν εἶναι ἀληθές ὅτι δὲν ἔπραξαν τι κακόν. 87) Εἰς τὸ βῆμα ὁθενάπεκρίνοντο οἱ
δικαζόμενοι. 88) Δίτις λογεῖ διὰ τί θέλει νὰ συνομιλήσῃ μὲ ἄνδρα ἐναγῆ καὶ
μταιφρόνον· διότι εὐσεβὲς εἶναι νὰ ὁμιλήσῃ τις πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τὸν βλάβῃ· ἀσε-
βὲς δὲ ἤθελεν εἶσθαι ἂν διὰ νὰ τὸν ὠφελήσῃ καὶ πρὸς ἄλλον. 89) Ὑποτιθε-
ται ἀποκρινόμενος ὁ Ἐρατοσθένης· προλαμβάνει δὲ τὰς ἀποκρίσεις ὁ ῥήτωρ, ὡς

περί ἡμῶν; Ἦν. Πότερον συνηγόρουες τοῖς κελεύουσιν ἀποκτεῖναι, ἢ ἀντέλεγες; Ἀντέλεγον. Ἴνα ἀποθάνωμεν⁹⁰; Ἴνα μὴ ἀποθάνητε. Ἐγούμενος ἡμᾶς ἄδικα πάσχειν ἢ δίκαια; Ἀδικα. Εἴτ', ὦ σχε-
τλιώτατε πάντων, ἀντέλεγες μὲν, ἵνα σώσεις⁹¹, συνελάμβανες δέ,
ἵνα ἀποκτείνεις; Καὶ ὅτε⁹² μὲν τὸ πλῆθος ἦν ὑμῶν κύριον τῆς σω-
τηρίας τῆς ἡμετέρας⁹³, ἀντιλέγειν⁹⁴ φῆς τοῖς βουλομένοις ἡμᾶς
ἀπολέσαι· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ σοὶ⁹⁵ μόνῳ ἐγένετο καὶ σῶσαι. Πολέμαρ-
χον καὶ μὴ, εἰς τὸ δεσποτῆριον ἀπήγαγες; Εἴθ' ὅτι μὲν, ὡς φῆς,
ἀντειπῶν, οὐδὲν ὠφέλησας, ἀξιοῖς χρηστός νομιζέσθαι· ὅτι δὲ συλ-
λαβὼν ἀπέκτεινες, οὐκ οἶε ἔμοι καὶ τουτοισί⁹⁶ δοῦναι δίκην⁹⁷; Καὶ
μὴν⁹⁸ οὐδὲ τοῦτο εἰκὸς αὐτῷ πιστεύειν, (εἴπερ ἀληθῆ λέγει, φά-
σκων ἀντειπεῖν) ὡς αὐτῷ προσετάχθη. Οὐ γὰρ δήπου ἐν τοῖς με-
τοίκους πίστιν παρ' αὐτοῦ ἐλάμβανον⁹⁹. Ἐπειτα τῷ¹⁰⁰ ἦσσον εἰ-
κὸς ἦν προσταχθῆναι, ἢ ὅστις ἀντειπῶν γε ἐτύγχανε, καὶ γνώμην
ἀποδεδειγμένους¹⁰¹; Τίνα γὰρ εἰκὸς ἦν ἥττον ταῦτα ὑπηρετῆσαι, ἢ
τὸν ἀντειπόντα οἷς ἐκεῖνοι ἐβούλοντο πραχθῆναι;

Ἔτι δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις Ἀθηναίοις ἱκανή μοι δοκεῖ πρόφασις εἶ-
ναι τῶν γεγεννημένων, εἰς τοὺς τριάκοντα ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν¹⁰².
αὐτοὺς δὲ τοὺς τριάκοντα, ἂν εἰς σφᾶς αὐτοὺς ἀναφέρωσι πῶς ὑμᾶς
εἰκὸς ἀποδέχεσθαι¹⁰³; Εἰ μὲν γὰρ τις ἦν ἐν τῇ πόλει ἀρχὴ ἰσχυ-

θέλων ν' ἀποδείξῃ ὅτι πᾶσα ἀπολογία τοῦ ἡθελεν εἶσθαι σαθρά. 90) Τὴν δευ-
τέραν ταύτην ἐρώτησιν ἐπιφέρει διὰ νὰ μὴ τῷ ἀφήσῃ διεκφυγῆν διὰ τοῦ διφο-
ρουμένου ἀντέλεγον. 91) Κ. § 400. 92) Δηλ. τότε ὅτε.

93) "Ολοι ὁμοῦ οἱ τριάκοντα εἴθε τῆς σωτηρίας μας κύριοι.

94) "Οτι ἀντέλεγες. 95) Εἰς τὴν ἐξουσίαν σου. 96) Ἡ ἐπέκτασις τοῦ ἐδὲ
περισσότεραν δεῖξιν, ἐννοεῖ δὲ τοὺς βουλευτάς. 97) "Οτι θέλεις τιμωρηθῆ ὑπ'
αὐτῶν. 98) Ἐναντιωμ. ἀλλ' ὅμως. 99) Δὲν τὸν ἐμπιστεύοντο ὡς πρὸς τοὺς
μετοίκους, εἴτε διότι ἐθεωρεῖτο ὡς εὔνους πρὸς αὐτοὺς, εἴτε διότι ὅσα χρήματα
ἐλάμβανεν ἐφοβοῦντο μὴ τὰ κρατήσῃ διὰ μόνον τὸν ἑαυτὸν του. 100) Τίνι.

101) Εἶναι πιθανὸν ὅτι ἐπρόσταξαν ταῦτα εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἔδωσε γνώμην ἐ-
ναντίαν. 102) Δι' ὅσα οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι ἔπραξαν, νὰ λέγωσιν ὅτι αἰτία ἦ-
σαν οἱ λ'. 103) Πῶς ὅμως νὰ δεχθῇτε τὴν ἀπολογίαν τῶν λ' ὅταν ἀποδίδωσιν

ροτέρα αὐτῆς¹⁰⁴, ὑφ' ἧς αὐτῷ προσετάττετο παρὰ τὸ δίκαιον ἀνθρώπους ἀπολλύναι, ἴσως ἂν εἰκότως αὐτῷ συγγνώμην εἵχετε· νῦν δὲ παρὰ τοῦ ποτὲ καὶ λήψεσθε δίκην¹⁰⁵, εἴπερ ἐξέσται τοῖς τριάκοντα λέγειν, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν τριάκοντα προσταχθέντα ἐποίουν; Καὶ μὴν ἤδη οὐτ' ἐν τῇ οἰκίᾳ, κατὰ τὰ τούτοις ἐψηφισμένα, ἀλλ' ἐν τῇ ὁδῷ σώζοντα αὐτὸν συλλαβὼν ἀπήγαγεν¹⁰⁶. Ὑμεῖς δὲ πάντες ὠργίξεσθε, ὅσοι¹⁰⁷ εἰς τὰς οἰκίας ἦλθον τὰς ὑμετέρας, ζητήσιν ποιούμενοι¹⁰⁸ ἢ ὑμῶν ἢ τῶν ὑμετέρων τινός. Καί τοι εἰ χρή τούτοις¹⁰⁹, διὰ τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἑτέρους ἀπολέσασι συγγνώμην ἔχειν, ἐκείνοις¹¹⁰ ἂν δικαιότερον ἔχοιτε. Κίνδυνος γὰρ ἦν πεμφθεῖσι, μὴ ἐλθεῖν, καὶ καταλαβοῦσιν ἐξάρνοις γενέσθαι¹¹¹. Τῷ δὲ Ἐρατοσθένει ἐξῆν εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἀπήντησεν· ἔπειτα, ὅτι οὐκ εἶδεν. Ταῦτα γὰρ οὔτε ἔλεγχον, οὔτε βάσανον εἶχεν¹¹². ὥστε μὴδ' ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν βουλομένων¹¹³ οἷόν τε εἶναι ἐξελεγχθῆναι. Χρῆν δέ σε, ὦ Ἐρατόσθενης, εἴπερ ἦσθα χρηστός, πολὺ μᾶλλον τοῖς μέλλουσιν ἀδίκως ἀποθανεῖσθαι μνηυτὴν γενέσθαι¹¹⁴, ἢ τοὺς ἀδίκως ἀπολούμενους συλλαμβάνειν. Νῦν δέ σου τὰ ἔργα φανερά γεγένηται οὐχ ὥς ἀνιωμένου, ἀλλ' ὥς ἡδομένου τοῖς γιγνομένοις, ὥστε τοὺς δε ἐκ τῶν ἔργων¹¹⁵ χρή μᾶλλον, ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν, ἃ ἴσασι γεγεννημένα, τῶν τότε λεγομένων τεκμήρια λαμβάνοντας¹¹⁶, ἐπειδὴ μάρτυρας περὶ αὐτῶν οὐχ οἷόν τε παρασχέσθαι. Οὐ γὰρ

εἰς τὸν ἑαυτὸν των τὴν αἰτίαν. 104) Τῆς τῶν λ'. 105) Τίνα θὰ τιμωρήσῃτε;

106) Κατὰ διόρθωσιν τοῦ Ταυλώρου, διότι τὸ χωρίον ἦν διεφθαρμένον.

107) Ὁργίξεσθε ἐκεῖνοις, ὅσοι. 108) Περίφρ. ἀντὶ ζητοῦντας ἢ ὑμᾶς.

109) Ἴσως χρή που τοῖς. Εἰ δὲ ὥς ἔχει ἐννοεῖ Τῷ Ἐρατοσθένει, καὶ τοῖς ὡς αὐτὸς ἐν τῇ ὁδῷ εὐτυχοῦσιν, ἢ ἐν γένει τοῖς λ'. 110) Τοῖς εἰς τὰς οἰκίας ἐλθοῦσιν, ἴσως ὑπέρταϊς τῶν λ'. 111) Κ. § 419, 6'. Νὰ ἀρνηθῶσι νὰ ὑπακούσωσι. 112) Οὔτε νὰ ἀποδειχθῶσιν οὔτε νὰ ἐξετασθῶσιν ἐδύναντο.

113) Καὶ ἂν ἤθελον. 114) Νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃς. 115) Κρίνοντας ἐκ τῶν ἔργων σου. 116) Συμπεραίνοντες (οἱ δικασταί) περὶ ὧν ἔλεγον τότε (οἱ τύραννοι) ἐξ ὧν γνωρίζουν (οἱ δικασταί) ὅτι ἐγίνον ἀπὸ αὐτοὺς (τοὺς τυράννους).

μόνον ἡμῖν παρεῖναι οὐκ ἔξην, ἀλλ' οὐδὲ παρ' αὐτοῖς εἶναι¹¹⁷, ὥστε ἐπὶ τούτοις ἐστὶ¹¹⁸, πάντα τὰ κακὰ εἰργασμένοις τὴν πόλιν, πάντα τ' ἀγαθὰ περὶ αὐτῶν λέγειν. Τοῦτο μέντοι οὐ φεύγω¹¹⁹, ἀλλ' ὁμολογῶ σοι, εἰ βούλει, ἀντεπεῖν. Θαυμάζω δὲ, τί ἂν ποτε ποιήσας συνειπῶν, ὅποτε ἀντεπεῖν φάσκων, ἀπέκτεινας Πολέμαρχον! Φέρε δὴ, τί ἂν¹²⁰ εἰ καὶ ἀδελφοὶ ὄντες ἐτύχετε αὐτοῦ, ἢ καὶ υἱεῖς; Ἀπεψηφίσασθε¹²¹; Δεῖ γάρ, ὡ ἄνδρες δικασταί, Ἐρατοσθένην δυοῖν θάτερον ἀποδείξαι, ἢ ὥς οὐκ ἀπήγαγεν αὐτόν, ἢ ὥς δικαίως τοῦτ' ἔπραξεν. Οὗτος δὲ ὁμολόγησεν ἀδίκως συλλαβεῖν, ὥστε ῥαδίαν ὑμῖν τὴν διαψήφισιν¹²² περὶ αὐτοῦ πεποίηκε.

Καὶ μὲν δὴ πολλοὶ καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων ἤκουσιν, εἰσόμενοι¹²³, τίνα γνώμην περὶ τούτων ἔξετε. Ὡν οἱ μὲν ὑμέτεροι ὄντες πολῖται, μαθόντες ἀπίασιν¹²⁴ ὅτι ἢ δίκην δώσουσιν¹²⁵, ὧν ἂν ἐξαμάρτωσιν, ἢ πράξαντες μὲν ὧν ἐφίενται, τύραννοι τῆς πόλεως ἔσσονται, δυστυχήσαντες δὲ, τὸ ἴσον ὑμῖν ἔξουσιν¹²⁶. Ὅσοι δὲ ξένοι ἐπιδημοῦσιν, εἰσονται, πότερον ἀδίκως τοὺς τριάκοντα ἐκκηρύττουσιν ἐκ τῶν πόλεων¹²⁷, ἢ δικαίως. Εἰ γὰρ δὴ αὐτοὶ¹²⁸ οἱ κακῶς πεπονθότες, λαβόντες¹²⁹ ἀφῆσουσιν, ἡπου σφᾶς αὐτοὺς ἡγήσονται περιέργους ὑπὲρ ἡμῶν τηρουμένους¹³⁰. Οὐκουν δεινόν, εἰ τοὺς

117) Ὅχι μόνον δὲν μᾶς ἐπετρέπετο νὰ εἴμεθα παρόντες ὅταν ἔπραττον ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τοὺς οἴκους μας καὶ νὰ μένωμεν. 118) Εἰς τὴν ἐξουσίαν των εἶναι, ἐνῶ εἰργάσαντο. 119) Δὲν ἀποφεύγω τοῦτο, ὅτι ἀντεῖπες, ἀλλὰ συνομολογῶ, ἂν θέλῃς, μὲ σέ. 120) Τί ἂν ἐποιεῖτε; 121) Ἡθέλετε τὸν ἀθώωσει; τοῦτο ἴσως πρὸς τοὺς δικαστὰς περὶ τοῦ δικαζομένου. 122) Διὰ ψήφων ἀπόφασιν. 123) Ἵνα μάθωσι. 124) Ἐνεστ. ἀντὶ μέλλ. διότι τὸ εἶμι μέλλοντα δὲν ἔχει. 125) Θέλουσι τιμωρηθῇ οἱ πολῖται δι' ὅσα ἠθέλον ἀμαρτάνει.

126) Θέλουσιν ἔχει ἴσα πλεονεκτήματα μὲ σᾶς, δὲν θέλουσι πάθει τίποτε.

127) Ἐκ τῶν ἰδίων πόλεων ἕκαστοι. Φαίνεται ὅτι μετὰ τὴν νίκην τοῦ Θρασυβούλου αἱ φίλαι τῶν Ἀθηναίων πόλεις ἀπεκήρυξαν ὅλαι τοὺς λ'. διὰ νὰ μὴ δύνανται νὰ καταφύγωσιν εἰς αὐτάς. 128) Οἱ Ἀθηναῖοι. 129) Λαβόντες τοὺς τυρ. ἀφῆσουσιν αὐτούς. 130) Ἄλλοι ἠθέλησαν νὰ διορθώσωσι τὴν λέξιν ταύτην εἰς τειρομένους ἢ τιμωρουμένους· ὁ δὲ νοῦς· οἱ ξένοι θέλουν νομίσει ὅτι δια-

μὲν στρατηγοὺς¹³¹, οἳ ἐνίκων ναυμαχοῦντες, ὅτι διὰ χειμῶνα οὐχ οἰοί τ' ἔφασαν εἶναι τοὺς ἐκ τῆς θαλάττης¹³² ἀνελεῖσθαι, θανάτῳ ἐζημιώσατε, ἡγούμενοι χρῆναι τῇ τῶν τεθνεώτων ἀρετῇ παρ' ἐκείνων δίκην λαβεῖν¹³³. τούτους δὲ δὴ, οἳ ἰδιῶται μὲν ὄντες καθ' ὅσον ἐδύναντο ἐποίησαν ἡττηθῆναι ναυμαχοῦντας¹³⁴, ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, ὁμολογοῦσιν ἐκόντες πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀποκτινύναι· οὐκ ἄρα χρὴ αὐτοὺς καὶ τοὺς παῖδας¹³⁵ ὑφ' ὑμῶν ταῖς ἐσχάταις ζημίαις κολάζεσθαι;

Ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἡξίουں ἱκανὰ εἶναι τὰ κατηγορημένα· μέχρι γὰρ τούτου νομίζω χρῆναι κατηγορεῖν, ἕως ἂν θανάτου δόξῃ τῷ φεύγοντι ἄξια εἰργάσθαι¹³⁶. Ταύτην γὰρ ἐσχάτην δίκην¹³⁷ δυνάμεθα παρ' αὐτῶν λαβεῖν· ὥστ' οὐκ οἶδ' ὅ,τι δεῖ πολλὰ κατηγορεῖν τοιούτων ἀνδρῶν, οἳ οὐδ' ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πεπραγμένων δις ἀποθανόντες, δίκην δοῦναι· δύναιντ' ἄν¹³⁸. Οὐ γὰρ δὴ οὐδὲ τοῦτο αὐτῷ¹³⁹ προσήκει ποιῆσαι, ὅπερ ἐν τῇδε τῇ πόλει εἰθισμένον ἐστίν· πρὸς μὲν τὰ κατηγορούμενα μηδὲν ἀπολογεῖσθαι, περὶ δὲ σφῶν αὐτῶν ἕτερα λέγοντες¹⁴⁰ ἐνίοτε ἐξαπατῶσιν, ὑμῖν ἀποδεικνύντες, ὡς στρατιῶται ἀγαθοὶ εἰσιν, ἢ ὡς πολλὰς τῶν πολεμίων ναῦς ἔλαβον τριηραρχήσαντες· ἢ πόλεις, πολεμίας οὔσας, φίλας ἐποίησαν. Ἐπεὶ κελεύετε αὐτὸν¹⁴¹ ἀποδεῖξαι, ὅπου τοσούτους τῶν πολεμίων ἀπέκτειναν¹⁴², ὅσους τῶν πολιτῶν ἢ ναῦς ὅπου τοσαύτας ἔλαβον, ὅσας αὐτοὶ παρέδωκαν¹⁴³. ἢ πόλιν ἥντινα τοιαύ-

τηροῦνται πρὸς ἡμᾶς περίεργοι, δηλ. ὑπὲρ τὸ δέον ἀκριβεῖς τῶν διαταχθέντων ἐκτελεσταί. 131) Τοὺς ἐν Ἀργινοῦσαις. ἰδ. ἀνωτέρω ἐν Ξενοφ. Ἑλλ. ἱστορ. τὴν δημηγορίαν τοῦ Κριτίου. 132) Δηλ. τοὺς εἰς τὴν θάλασσαν πεσόντας.

133) Νὰ ἐκδικήσῃτε ἐπ' ἐκείνων τὴν ἀρ. τῶν τεθν. 134) Ὑμᾶς εἰς τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς μάχην. ἰδ. ἀνωτ. Ξενοφ. Ἑλλ. ἱστορ. 135) Αὐτῶν. 136) Δόξῃ ἄξια εἰργάσθαι τῷ φεύγοντι, παρὰ τοῦ φεύγοντος, τοῦ κατηγορουμένου.

137) Τιμωρίαν. 138) Ἦθελον ἱκανῶς τιμωρηθῇ. 139) Τῷ Ἐρατοσθένει.

140) Οἱ κατηγορούμενοι ἐν γένει. 141) Διότι προσκαλέσατέ τον.

142) Οἱ λ'. 143) Διότι αὐτοὶ παρέδωκαν εἰς τοὺς Πελοποννησίους τὸν στόλον τῶν Ἀθηνῶν.

τὴν προσεκτήσαντο, οἷαν τὴν ὑμετέραν κατεδουλώσαντο¹⁴⁴. Ἀλλὰ γὰρ¹⁴⁵ ὅπλα τῶν πολεμίων ἐσκύλευσαν, ὅσαπερ ὑμῶν ἀφείλοντο; ἀλλὰ τεῖχη τοιαῦτα εἶλον, οἷα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος κατέσκαψαν¹⁴⁶; οἵτινες καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀττικὴν φρούρια καθείλον, καὶ ὑμῖν ἐδήλωσαν, ὅτι οὐδὲ τὸν Πειραιᾶ Λακεδαιμονίων προσταττόντων περιεῖλον¹⁴⁷, ἀλλ' οἷς¹⁴⁸ αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν οὕτω βεβαιοτέραν ἐνόμιζον εἶναι.

Πολλάκις οὖν ἐθαύμασα τῆς τόλμης¹⁴⁹ τῶν λεγόντων ὑπὲρ αὐτῶν¹⁵⁰. πλὴν¹⁵¹ ὅταν ἐνθυμηθῶ, ὅτι τῶν αὐτῶν ἐστὶν¹⁵², αὐτοὺς τε πάντα τὰ κακὰ ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς τοιούτους ἐπαινεῖν. Οὐ γὰρ¹⁵³ νῦν πρῶτον τῷ ὑμετέρῳ πλήθει τὰ ἐναντία ἔπραξεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν τετρακοσίων¹⁵⁴ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὀλιγαρχίαν καθιστὰς, ἔφευγεν ἐξ Ἑλλησπόντου¹⁵⁵ τριήραρχος καταλιπὼν τὴν ναῦν, μετὰ ἱατροκλέους, καὶ ἑτέρων ὧν τὰ ὀνόματα οὐδὲν δέομαι λέγειν. Ἀφικόμενος δὲ δεῦρο, τάναντία τοῖς βουλομένοις δημοκρατίαν εἶναι ἔπραττεν. Καὶ τούτων μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι. *Μάρτυρες*¹⁵⁶. Τὸν μὲν τοίνυν μεταξὺ¹⁵⁷ βίον αὐτοῦ παρήσω· ἐπειδὴ δὲ ἡ ναυμαχία, καὶ ἡ συμφορὰ τῇ πόλει ἐγένετο, δημοκρατίας ἔτι οὔσης, *θεν*¹⁵⁸ τῆς στάσεως ἤρξαν, πέντε ἄνδρες ἔφοροι¹⁵⁹ κατέστησαν ὑ-

144) Ἀντί: τὴν ἡμετέραν ἦν κατεδ. 145) Τάχα, ἴσως. 146) Οἱ λ'. μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων κατέσκαψαν τὰ φρούρια τῆς Ἀττικῆς καὶ τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς. 147) Ἀπετείχισαν. 148) Ὅχι κατὰ διαταγὴν τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ (πράττοντες ἐκεῖνα) οἷς ἐνόμιζον. 149) Τὸ θαυμάζω μετὰ γεν. ἐπὶ μέμψεως. Κ. § 345, β', σημ. α. 150) Τῶν λ'. 151) Ἐκτὸς ὅταν ἐνθυμηθῶ, τότε δὲν θαυμάζω. 152) Τῶν ἰδίων ἀνθρώπων εἶναι ἴδιον.

153) Ὡς νὰ ὑπεννοεῖται ἐδῶ. Τοιοῦτος δὲ εἶναι ὁ Ἐρατοσθένης, διότι.

154) Μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ δυστυχίαν συνέστη εἰς Ἀθήνας ἀριστοκρατικὴ κυβέρνηση ἐκ 400 ἀνδρῶν. 155) Ἐπὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς.

156) Σημειώσεις ὅτι ἐκλήθησαν καὶ ὠμίλησαν οἱ μάρτυρες. 157) Ἀπὸ τῶν 400 μέχρι τῆς ναυμαχίας. 158) Διὰ νὰ εἰπῶ τὰς περιστάσεις ὅθεν ἤρχισαν τὴν στάσιν. 159) Ὁ Θουκυδίδης τοὺς ὀνομάζει Πρυτάνεις.

πὸ τῶν καλουμένων ἐταίρων¹⁶⁰, συναγωγεῖς¹⁶¹ μὲν τῶν πολιτῶν, ἄρχοντες δὲ τῶν συνωμοτῶν, ἐναντία δὲ τῷ ὑμετέρῳ πληθίῃ πρᾶττοντες· ὧν Ἑρατοσθένης καὶ Κριτίας ἦσαν. Οὗτοι δὲ φυλάρχους τε ἐπὶ τὰς φυλακάς¹⁶² κατέστησαν, καὶ ὅ,τι δέοι χειροτονεῖσθαι, καὶ οὓς τινες χρὴ ἄρχειν παρήγγελλον, καὶ εἴτι ἄλλο πρᾶττειν βούλονται, κύριοι ἦσαν. Οὕτως οὐχ ὑπὸ τῶν πολεμίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τούτων, πολιτῶν ὄντων, ἐπεβουλευέσθε, ὅπως μὴτ' ἀγαθὸν μὴδὲν ψηφίσεσθε¹⁶³, πολλῶν τε ἐνδεεῖς ἔσεσθε. Τοῦτο γὰρ καὶ ἡπίσταντο, ὅτι ἄλλως μὲν οὐχ οἷοί τε ἔσονται περιγενέσθαι, κακῶς δὲ πρᾶττόντων¹⁶⁵, δυνήσονται. Καὶ ὑμᾶς ἡγούντο, τῶν παρόντων κακῶν ἐπιθυμοῦντας ἀπαλλαγῆναι, περὶ τῶν μελλόντων οὐκ ἐνθυμήσεσθαι.

Ὡς τοίνυν τῶν ἐφόρων¹⁶⁵ ἐγένετο, μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι, οὐ τοὺς τότε συμπράττοντας, (οὐ γὰρ ἂν δυναίμην¹⁶⁶) ἀλλὰ τοὺς αὐτοῦ Ἑρατοσθένους ἀκούσαντας· καὶ τοι εἰ ἐσωφρόνουν¹⁶⁷, κατεμαρτύρουν ἂν αὐτῶν· καὶ τοὺς διδασκάλους τῶν σφετέρων ἀμαρτημάτων¹⁶⁸ σφόδρ' ἂν ἐκόλαζον, καὶ τοὺς ὅρκους, εἰ ἐσωφρόνουν, οὐκ ἂν ἐπὶ μὲν τοῖς τῶν πολιτῶν κακοῖς πιστοὺς ἐνόμιζον, ἐπὶ δὲ τοῖς τῆς πόλεως ἀγαθοῖς ῥαδίως παρέβαινον¹⁶⁹. Πρὸς μὲν οὖν τούτους τσαῦτα λέγω. Τοὺς δὲ μάρτυράς μοι κάλει¹⁷⁰. Καὶ ὑμεῖς ἀνάθητε.

160) Ἑταῖροι ὠνομάσθησαν νέοι τινὲς συνομώσαντες ν' ἀνατρέψωσι τὴν δημοκρατίαν. 161) Λόγῳ μὲν διὰ νὰ συνάξωσι καὶ συσσωματώσωσι τοὺς πολίτας, ἔργῳ δὲ ἄρχοντες. 162) Ἰσως ἐπὶ τὰς φυλάκας. Ἐπειδὴ ἐκάστη φυλὴ ἐξέλεγε τὸ δέκατον μέρος τῆς βουλῆς, κατέστησαν φυλάρχους ὁποῖους ἤθελον διὰ νὰ ἔχωσι τὰς ἐκλογὰς ἐδικὰς των. 163) Τὸ ἐπεβουλευέσθε πρὸς μέλλοντα, ὡς σκεπτικόν. 164) Δυστυχοῦντων, ὑμῶν. 165) Εἰς τῶν ἐφ. ὁ Ἑρατοσθένης.

166) Διότι δὲν θέλουν μαρτυρῆσαι. 167) Οἱ τότε συμπράξαντες, ἤθελον μαρτυρῆσαι κατὰ τῶν τυράννων. 168) Τοὺς λ'. οἵτινες τοὺς ἐδίδαξαν ν' ἀμαρτάνωσι.

169) Αὐτοὶ οἵτινες παρέβησαν τοὺς ὅρκους τοὺς ὁποῖους εἶχον δώσει διὰ τὸ καλὸν τῆς πόλεως, δὲν ἔπρεπε νὰ νομίζωσιν ἀπαράβατους ἐκείνους τοὺς ὁποῖους ἔδοσαν διὰ τὸ κακὸν τῶν πολιτῶν.

170) Πρὸς τὸν ὑπὲρ τὴν τοῦ δικαστηρίου.

Μάρτυρες¹⁵⁶. Τῶν μὲν μαριύρων ἀκηκόατε. Τὸ δὲ τελευταῖον εἰς τὴν ἀρχὴν καταστὰς¹⁷¹, ἀγαθοῦ μὲν οὐδενὸς μετέσχεν, ἄλλων¹⁷² δὲ πολλῶν· καί τοι εἴπερ ἦν ἀνὴρ ἀγαθός, ἐχρῆν ἂν πρῶτον μὲν μὴ παρανόμως ἄρχειν, ἔπειτα¹⁷³ τῇ βουλῇ μηνυτὴν γίνεσθαι περὶ τῶν εἰσαγγελιῶν¹⁷⁴ ἀπασῶν ὅτι ψευδεῖς εἶεν· καὶ Βάτραχος καὶ Αἰσχυλίδης¹⁷⁵ οὐ τάληθῃ μηνύουσιν, ἀλλὰ τάληθῃ ὑπὸ τῶν τριάκοντα πλασθέντα εἰσαγγέλουσι¹⁷⁶, συγκαίμενα ἐπὶ τῇ τῶν πολιτῶν βλάβῃ. Καὶ μὲν δὴ, ὧ ἄνδρες δικασταί, ὅσοι κακόνοι ἦσαν τῷ ἡμετέρῳ πλήθει, οὐδὲν ἔλαττον εἶχον¹⁷⁷ σιωπῶντες. Ἔτεροι γὰρ ἦσαν οἱ λέγοντες καὶ πράττοντες, ὧν¹⁷⁸ οὐχ οἶόν τ' ἦν μείζω κακὰ γενέσθαι τῇ πόλει. Ὅπόσοι δ' εὖνοι φασὶν εἶναι, πῶς οὐκ ἐνταῦθα ἔδειξαν, αὐτοὶ τε τὰ βέλτιστα λέγοντες, καὶ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἀποτρέποντες; Ἰσως δ' ἂν ἔχοι εἰπεῖν¹⁷¹, ὅτι ἐδεδοίκει, (καὶ ὑμῶν τοῦτο ἐνίοις ἱκανὸν ἔστα.¹⁷⁹) ὅπως μὴ τι φανήσεται¹⁸⁰ ἐν τῷ λόγῳ τοῖς τριάκοντα ἐναντιούμενος· εἰ δὲ μὴ¹⁸¹, ἐνταυθοῖ δῆλος ἔσται, ὅτι ἐκεῖνά τε αὐτῷ ἤρεσκε, καὶ τοσαῦτα ἐδύνατο¹⁸², ὥστε ἐναντιούμενος μηδὲν κακὸν παθεῖν ὑπ' αὐτῶν. Χρῆν δ' αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ταύτην τὴν προθυμίαν¹⁸³ ἔχειν, ἀλλὰ μὴ ὑπὲρ Θηραμένους¹⁸⁴, ὃς εἰς ὑμᾶς πολλὰ ἐξήμαρτεν· ἀλλ' οὗτος τὴν

171) Ὁ Ἐρατοσθένης. 172) Δηλ. μὴ ἀγαθῶν, ἄρα κακῶν. 173) Σύνηθε εἰς τοὺς ῥήτορας μετὰ τὸ πρῶτον μὲν νὰ ἐπιφέρωσιν ἔπειτα, ἀνευ δέ.

174) Κατηγοριῶν. 175) Καὶ ὅτι ὁ Β. καὶ ὁ Αἰσχ. (δύο κατήγοροι)· στρέφει τὴν φράσιν ἀπὸ εὐκτικῆς, ὡς ἐκ παρῳχημένου, εἰς ὀριστικὴν, ὡς νὰ ἦτον τὸ πλήρες: « καὶ λέγειν· Βάτραχος καὶ Αἰσχ. οὐ τ' ἀληθῇ μηνύουσι ». 176) Εἰσαγγέλλουσι τ' ἀληθῇ μεταπλασθέντα ὑπὸ τῶν λ'. καὶ συντεθέντα μὲ τρόπον ὥστε νὰ βλάψωσι τοὺς πολίτας. 177) Δὲν ἔχانون τίποτε, οἱ σκοποὶ τῶν κατωρθούντων. 178) Ἐκεῖνα τὰ κακὰ, ὧν μείζω οὐχ οἶόν τ' ἦν γενέσθαι. 179) Ἰκανὴ ἀπολογία θέλει φανῇ. 180) Ἰσως φανῇ ἢ φανείη. 181) Ἐδὼ φαίνεται ἐλλείπον τι. Ὁ δὲ νοῦς· Ἀλλ' οὐ μὴ εἴποι ταῦτα, ἐνταυθοῖ (ἴσως ἐντεῦθεν) γὰρ δῆλος ἔσται. 182) Καὶ τόσην δύναμιν εἶχε. 183) Τὸ ἐναντιοῦσθαι. 184) Ὃταν ὁ Κριτίας κατηγόρησε τὸν Θηραμένην, ἓνα τῶν λ'. (ἴδ. Ξεν. Ἑλλ. ἱστορ.) φαίνεται ὅτι ὁ Ἐρατοσθένης ἐκηρύχθη ὑπὲρ αὐτοῦ.

μὲν πόλιν ἐχθρὰν ἐνόμιζεν εἶναι, τοὺς δ' ὑμετέρους ἐχθροὺς φίλους· ὥς ἀμφοτέρω ταῦτα ἐγὼ πολλοῖς τεκμηρίοις παραστήσω, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους διαφορὰς¹⁸⁵ οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν, ἀλλ' ὑπὲρ ἑαυτῶν γινομένης, ὁπότεροί μοι ταῦτα πράξουσιν¹⁸⁶, καὶ τῆς πόλεως ἄρξουσιν.

Καὶ γὰρ εἰ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων ἐστασίαζον¹⁸⁷, ποῦ κάλλιον ἂν ἦν ἀνδρὶ ἄρχοντι, ἢ Θρασυβούλου Φυλὴν κατελιηφότος¹⁸⁸, τότε ἐπιδείξασθαι τὴν αὐτοῦ συνουσίαν¹⁸⁹; ὁ δ' ¹⁷¹ ἀντὶ τοῦ ἐπαγγεῖλασθαι τι ἢ πρᾶξι ἀγαθὸν πρὸς τοὺς ἐπὶ Φυλῇ, ἐλθὼν μετὰ τῶν συναρχόντων εἰς Σαλαμίνα καὶ Ἐλευσίναδε¹⁹⁰, τριακοσίους τῶν πολιτῶν ἀπήγαγεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ μιᾷ ψήφῳ αὐτῶν ἀπάντων θάνατον κατεψηφίσατο. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἤλθομεν¹⁹¹, καὶ αἱ ταραχαὶ γεγεννημέναι ἦσαν, καὶ περὶ τῶν διαλλαγῶν οἱ λόγοι ἐγίνοντο, πολλὰς ἐκάτεροι¹⁹² ἐλπίδας εἴχομεν πρὸς ἀλλήλους ἔσεσθαι¹⁹³, ὥς ἀμφοτέροι ἐδοξάν. Οἱ μὲν γὰρ ἐκ Πειραιῶς, κρείττους¹⁹⁴ ὄντες, εἶσαν αὐτοὺς¹⁹⁵ ἀπελθεῖν· οἱ δὲ εἰς τὸ ἄγχι ἐλθόντες, τοὺς μὲν τριάκοντα ἐξέβαλον¹⁹⁶, πλὴν Φειδῶνος καὶ Ἐρατοσθέωνος, ἄρχοντας δὲ τοὺς ἐκείνοις ἐχθίστους εἶλοντο¹⁹⁷, ἡγούμενοι δικαίως ἂν ὑπὸ τῶν αὐτῶν¹⁹⁸ τοὺς τε τριάκοντα μισεῖσθαι καὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ φιλεῖσθαι. Τούτων τοίνυν Φεῖδων ὁ τῶν τριάκοντα γε-

185) Τῶν λ'. 186) Τὰ ἀδικήματα ἃ μοι ἔπραξαν (ἐμοὶ δηλ. καὶ τοῖς ὁμοίοις ἐμοί). 187) Διεφέροντο. 188) Ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Θρασύβουλος, ἐλθὼν ἀπὸ τὰς Θήβας μὲ ὀλίγους συνωμότας, ἐκυρίευσεν τὴν Φυλὴν, φρούριον εἰς τὸ ὄρος Πάρνηθα. καὶ ἐκεῖθεν ἡλευθέρωσε τὰς Ἀθήνας ἐκ τῶν λ'. 189) Τὴν σχέσιν του, ποῖαν εἶχε σχέσιν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Φυλῇ. 190) Ἀφ' οὗ ἐνίκηθησαν οἱ λ'. κατέφυγον εἰς τὴν Ἐλευσίνα καὶ τὴν Σαλαμίνα. 191) Ὁ Λυσίας φυγὼν ἐπέστρεψε μετὰ τοῦ Θρασυβούλου, ὅστις ἀπὸ τὴν Φυλὴν μετέβη εἰς Πειραιᾶ, καὶ ἐκεῖ ἐνίκησε κατὰ κράτος τοὺς λ'. 192) Δηλ. καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναῖοι. 193) Ὅτι θὰ συμβιβασθῶσι τὰ πράγματα μεταξύ μας, ὥς ἀμφοτέροι ἀπεφασίσαμεν. 194) Ἰσχυρότεροι. 195) Τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεος ἐκστρατεύσαντας ὑπὲρ τῶν τυράννων. 196) Ἀπεδίωξαν τοῦ Ἀστεος. 197) Ἐκλεξαν δέκα ἄρχοντας, ἐχθροὺς τῶν λ'. 198) Ὅτι ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἄρχοντας.

νόμενος¹⁹⁹, καὶ Ἰπποκλῆς, καὶ Ἐπιχάρης ὁ Λαμπτρέυς²⁰⁰, καὶ ἑτε-
ροι οἱ δοκοῦντες εἶναι ἐναντιώτατοι Χαρίκλει καὶ Κριτίᾳ²⁰¹ καὶ τῇ
ἐκείνων ἑταιρεία, ἐπειδὴ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, πολὺ
μείζω στάσιν καὶ πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ ἢ τοὺς ἐξ ἄγρεος²⁰²
ἐποίησαν. Οἱ²⁰³ καὶ φανερώς ἐπεδείξαντο, ὅτι οὐχ ὑπὲρ τῶν ἐν
Πειραιεῖ, οὐδ' ὑπὲρ τῶν ἀδίκως ἀπολλυμένων ἐστασίαζον, οὐδ' οἱ
τεθνηότες αὐτοὺς ἐλύπουν, οὐδ' οἱ μέλλοντες ἀποθανεῖσθαι· ἀλλ' οἱ
μῆλλον δυνάμενοι, καὶ θᾶσσον πλουτοῦντες. Λαβόντες γὰρ τὰς ἀρ-
χὰς καὶ τὴν πόλιν, ἀμφοτέροις ἐπολέμουν, τοῖς τε τριάκοντα, πάν-
τα κακὰ εἰργασμένοις, καὶ ὑμῖν πάντα κακὰ πεπονθόσι· καὶ τοι
τοῦτο πᾶσι δῆλον ἦν, ὅτι, εἰ μὲν ἐκείνοι²⁰⁴ δικαίως ἔφευγον, ὑ-
μεῖς ἀδίκως· εἰ δ' ὑμεῖς ἀδίκως, οἱ τριάκοντα δικαίως· οὐ γὰρ δὴ
ἐτέρων ἔργων αἰτίαν λαβόντες²⁰⁵ ἐκ τῆς πόλεως ἐξέπεσον, ἀλλὰ
τούτων²⁰⁶. ὥστε σφόδρα χρή ὀργίζεσθαι, ὅτι Φεῖδων αἵρεθεις ἡμᾶς
διαλλάξαι καὶ καταγαγεῖν, τῶν αὐτῶν ἔργων Ἐρατοσθένει μετεῖ-
χε· καὶ τῇ αὐτῇ γνώμῃ τοὺς μὲν κρείττους αὐτῶν²⁰⁷ δι' ὑμᾶς κα-
κῶς ποιεῖν ἔτοιμος ἦν, ὑμῖν²⁰⁸ δὲ ἀδίκως φεύγουσιν οὐκ ἠθέλησεν ἀ-
ποδοῦναι τὴν πόλιν· ἀλλ' ἐλθὼν εἰς Λακεδαίμονα, ἔπειθεν αὐ-
τοὺς²⁰⁹ στρατεύεσθαι· διαβάλλων, ὅτι Βοιωτῶν²¹⁰ ἡ πόλις ἔσται,
καὶ ἄλλα λέγων, οἷς²¹¹ ᾤετο πείσειν μάλιστα. Οὐ δυνάμενος δὲ
τούτων²¹² τυχεῖν, εἴτε καὶ τῶν ἱερῶν²¹³ ἐμποδῶν ὄντων, εἴτε καὶ

199) Ὁ Φεῖδων εἰς τῶν λ'. ἐξελέχθη καὶ ἐκ τῶν δέκα, νομιζόμενος ἐχθρὸς τοῦ Κριτίου. 200) Λαμπτρέυς, ὡς ἐξ ἐπιγραφῶν. Λάμπτρα δὲ δῆμος τῆς Ἀττικῆς, τὴν σήμερον Λάμπουρα. 201) Ἐκ τῶν λ'. 202) Τοὺς περὶ τοὺς λ'. Οἱ νέοι οὔτοι ἄρχοντες ἐπολέμησαν μᾶλλον τοὺς ἐν Πειραιεῖ (τὸν Θρασύβουλον), ἢ τοὺς λ'.

203) Κατ' ἄλλας ἐκδόσεις ἦ, δι' οὐ. 204) Οἱ λ'. 205) Δι' ἄλλα κατηγορηθέντες. 206) Τῶν ἐδικῶν των. 207) Ἐκ τῶν συντρέφων του, τῶν λ'.

208) Οἱ βουλευταὶ πρὸς οὓς ἀποτείνεται ἦσαν, φαίνεται, ἐκ τῶν μετὰ Θρασυβούλου, ἢ γραπτέον ἡ μ ᾶ ς ... ἡ μ ῖ ν. 209) Τοὺς Λακεδαιμονίους.

210) "Οτι αἱ Ἀθῆναι θὰ κυριευθῶσι ἀπὸ τοὺς Βοιωτοὺς, διότι ὁ Θρασύβουλος ἦλθεν ἐκ Θηβῶν. 211) Ἄλλα, οἷς. 212) Τῆς στρατείας. 213) Εἰς τὰς θυσίας αἱ ἐκ τῶν σπλάγγνων μαντεῖαι.

αὐτῶν²¹⁴ οὐ βουλομένων, ἑκατὸν τάλαντα ἐδανείσατο, ἵνα ἔχῃ ἐπικούρους μισθοῦσθαι. Καὶ Λύσανδρον²¹⁵ ἄρχοντα ἡτήσατο, εὐνούστατον μὲν ὄντα τῇ ὀλιγαρχίᾳ, κακονούστατον²¹⁶ δὲ τῇ πόλει, μισοῦντα δὲ μάλιστα τοὺς ἐν Πειραιεῖ. Μισθωσάμενοι δὲ πάντας ἀνθρώπους ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς πόλεως, καὶ πόλεις ἐπάγοντες²¹⁷, καὶ τελευτῶντες Λακεδαιμονίους, καὶ τῶν συμμάχων²¹⁸ ὁπόσους ἐδύναντο πείσαι, οὐ διαλλάξαι²¹⁹, ἀλλ' ἀπολέσαι παρεσκευάζοντο τὴν πόλιν, εἰ μὴ δι' ἄνδρας ἀγαθοὺς²²⁰, οἷς ὑμεῖς δηλώσατε²²¹ παρὰ τῶν ἐχθρῶν δίκην λαθόντες, ὅτι καὶ ἐκείνοις χάριν ἀποδώσετε. Ταῦτα δὲ ἐπίστασθε μὲν καὶ αὐτοί, καὶ οἷδ', ὅτι οὐ δεῖ μάρτυρας παρασχέσθαι. ὅμως δ'²²² ἐγώ τε γὰρ δέομαι ἀναπαύσασθαι²²³, ὑμῶν τ' ἐνίοις ἥδιον ὥς πλείστον²²⁴ τοὺς αὐτοὺς λόγους ἀκούειν. Μάρτυρες¹⁵⁶.

Φέρε δὴ καὶ περὶ Θηραμένους ὥς δύναμαι διὰ βραχυτάτων διδάξω²²⁵. Δέομαι δ' ὑμῶν ἀκοῦσαι ὑπὲρ τ' ἐμαυτοῦ καὶ τῆς πόλεως. Καὶ μηδενὶ τοῦτο παραστῇ²²⁶, ὥς Ἐρατοσθένους κινδυνεύοντος²²⁷, Θηραμένους²²⁸ κατηγορῶ. Πυνθάνομαι γὰρ ταῦτα ἀπολογήσεσθαι αὐτὸν²²⁹, ὅτι ἐκεῖνος φίλος ἦν, καὶ τῶν αὐτῶν ἔργων μετεῖχε²³⁰. Καί τοι σφόδρ' ἂν αὐτὸν οἶμαι μετὰ Θεμιστοκλέους πολιτευόμενον²³¹, προσποιεῖσθαι πρᾶττειν ὅπως οἰκοδομηθήσεται²³² τὰ τεῖ-

214) Τῶν Λακεδαιμονίων. 215) Στρατηγὸν τῆς Σπάρτης. 216) Δυσμενέστατον.

217) Ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. 218) Τῶν συμ. τῶν Λακεδαιμονίων. 219) Τῇ πόλει.

220) Καὶ ἤθελον πράξει τοῦτο, ἂν δὲν ἐκώλυον αὐτοὺς ἄνδρες ἀγαθοί (οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον). 221) Εἰς τοὺς ὁποίους δέξατε ὅτι θὰ τοὺς ἀποδώσετε χάριν τιμωρήσαντες τοὺς ἐχθροὺς των. 222) Παρέξομαι. 223) Ν' ἀναπαυθῇ ἐνῷ οἱ μάρτυρες ὁμιλοῦν. 224) Μερικοὶ ἀπὸ σᾶς ἀγαποῦν' ἀκούουν ὅσον τὸ δυνατόν συγχρότερα τοὺς αὐτοὺς κατ' αὐτῶν λόγους. 225) Φέρε διδάξω, ὥς διδάξω, ὥς ἐκθέσω.

226) Εἰς τὸν νοῦν. 227) Ἐνῷ ἡ δίκη εἶναι περὶ Ἐρατοσθένους. 228) Ὁ Θ. ἦτον εἰς τῶν λ'. φονευθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων. 229) Τὸν Ἐρατοσθένην.

230) Ὡς δικαιολόγημά του θέλει προτείνει ὅτι καὶ ὁ Θηραμένης ἦτον φίλος του καὶ ἔπραττε τὰ αὐτὰ μὲ αὐτόν. Διὰ τοῦτο κατηγορῶ καὶ τὸν Θηραμένην.

231) Ἄν ἐπ. λιτεύετο μὲ τὸν Θ., ἤθελε προσποιεῖσθαι. 232) Ὁ Θεμ. ἀπατή-

χλ. Ὅποτε καὶ μετὰ Θηραμένους, ὅπως καθαιρεθήσεται²³³. Οὐ γάρ μοι δοκοῦσιν²³⁴ ἴσου ἄξιοι γεγενῆσθαι. Ὁ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων ἀκόντων ὠκοδόμησεν αὐτὰ, οὗτος²³⁵ δὲ τοὺς πολίτας ἐξαπατήσας καθεῖλε. Περιέστηκεν²³⁶ οὖν τῇ πόλει τούναντίον, ἢ ὡς εἰκὸς ἦν. Ἄξιον μὲν γὰρ²³⁷ καὶ τοὺς φίλους τοῦ Θηραμένους προσαπολωλέναι²³⁸, πλὴν εἴτις ἐτύγχανεν ἐκείνῳ τάναντία πράττων. Νῦν δὲ ὁρῶ τὰς τε ἀπολογίας εἰς ἐκείνον ἀναφερομένας²³⁹, τοὺς τ' ἐκείνῳ συνόντας τιμᾶσθαι πειρωμένους, ὥσπερ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίους, ἀλλ' οὐ μεγάλων κακῶν γεγεννημένους· δς²⁴⁰ πρῶτον μὲν τῆς προτέρας²⁴¹ ὀλιγαρχίας αἰτιώτατος ἐγένετο, πείσας ὑμᾶς τὴν ἐπὶ τῶν τετρακοσίων πολιτείαν ἐλέσθαι²⁴². Καὶ ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ²⁴³ τῶν προβούλων²⁴⁴ ὢν ταῦτ' ἔπραττεν, αὐτὸς δὲ δοκῶν εὐνούστατος εἶναι τοῖς πράγμασι²⁴⁵, στρατηγὸς ὑπ' αὐτοῦ ἤρθε. Καὶ ἕως μὲν ἐτιμᾶτο, πιστὸν ἑαυτὸν τῇ πόλει παρεῖχεν· ἐπειδὴ δὲ Πείσανδρον μὲν καὶ Κάλλαισχυρον²⁴⁶ καὶ ἐτέρους ἑώρα πραότερους αὐτοῦ γενομένους, τὸ δ' ὑμέτερον πλῆθος οὐκ ἔτι βουλόμενον τούτων²⁴⁷ ἀκροᾶσθαι, τότε ἤδη διὰ τε τὸν πρὸς ἐκείνους²⁴⁸ φθόνον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν δέος, μετέσχε τῶν Ἀριστοκράτους²⁴⁹ ἔργων. Βουλόμενος δὲ τῷ ὑμετέρῳ πλήθει δοκεῖν πιστὸς εἶναι, Ἀντιφῶντα καὶ Ἀρχιπτόλεμον, φιλτάτους ὄντας αὐτῷ, κατηγορῶν ἀπέκτεινεν. Εἰς το-

σας τοὺς Λακεδαιμονίους ἀνήγειρε τὰ τείχη. 233) Ὅταν ἐπολιτεύετο μετὰ Θ. ἔπραξεν ὅπως. 234) Ὁ Θεμιστ. καὶ ὁ Θηρ. 235) Ὁ Θηραμ. 236) Κατήντησε νὰ γίνῃ. 237) Ἦν. 238) Πρὸς τῷ Θηραμένῃ. 239) Ὁρῶ δηλ. τὸν Ἐρατοσθένην ἀπολογούμενον δι' ἐκείνου, λέγοντα δηλ. ὅτι καὶ ὁ Θηραμένης τὰ ἴδια ἔκαμνε. 240) Θηραμένης. 241) Προτέραν λέγει τὴν τῶν 400, καὶ ὑστέραν τὴν τῶν 30. 242) Θουκ. Η'. 68. 243) Ὁνομάζετο Ἄγων. 244) Δέκα πρόβουλοι εἶχον ἐκλεχθῇ ἐν ἔτει 421 Π. Χ. διὰ νὰ σκεφθῶσι περὶ ἀναγκαίων μεταβολῶν εἰς τὸ πολίτευμα. 245) Τοῖς γινομένοις ὑπὸ τοῦ πατρός του ὑπὲρ ἀριστοκρατείας. 246) Ἄλλους συνάρχοντάς του. 247) Τοῦ Ἄγωνος καὶ Θηραμένους.

248) Τὸν Πείσ. καὶ Κάλλ. 249) Ὁ Ἀριστοκράτης καταλύσας τὴν ὀλιγαρχίαν τῶν 400, κατέστησε 5000 μετόχους τῆς πολιτείας. Θουκ. Η'. 89—90

σοῦτον δὲ κακίας²⁵⁰ ἤλθεν, ὥστε ἅμα μὲν διὰ τὴν πρὸς ἐκείνους πίστιν²⁵¹, ὑμᾶς κατεδουλώσατο, διὰ δὲ τὴν πρὸς ὑμᾶς, τοὺς φίλους ἀπώλεσε. Τιμώμενος δὲ καὶ τῶν μεγίστων ἀξιούμενος, αὐτὸς ἐπαγγειλάμενος σώσειν τὴν πόλιν, αὐτὸς²⁵² ἀπώλεσε· φάσκων πρᾶγμα εὐρηκέναι μέγα καὶ πολλοῦ ἄξιον. Ὑπέσχετο δὲ εἰρήνην ποιῆσειν²⁵³, μήτε ὄμηρα δοῦς, μήτε τὰ τείχη καθελὼν, μήτε τὰς ναῦς παραδούς. Ταῦτα δὲ²⁵⁴ εἰπεῖν μὲν οὐδενὶ ἠθέλησεν, ἐκέλευσε δὲ αὐτῷ πιστεύειν. Ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πραπτούσης μὲν τῆς ἐν Ἀρείφ πάγῳ βουλῆς σωτηρίαν²⁵⁵, ἀντιλεγόντων δὲ πολλῶν Θηραμένει, εἰδότες δὲ, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι τῶν πολεμίων οὐνεκα τὰ ἀπόρρητα ποιοῦνται²⁵⁶, ἐκεῖνος δ' ἐν τοῖς αὐτοῦ πολίταις οὐκ ἠθέλησεν εἰπεῖν ταῦτ', ἀ πρὸς τοὺς πολεμίους ἔμελλεν ἔρεῖν, ὁμῶς ἐπετρέψατε αὐτῷ πατρίδα καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ ὑμᾶς αὐτούς. Ὁ δὲ ὦν μὲν ὑπέσχετο, οὐδὲν ἔπραξεν, οὕτω δὲ ἐνετεθύμητο²⁵⁷, ὥς χρή μικρὰν καὶ ἀσθένῃ γενέσθαι τὴν πόλιν. Ὡστε περὶ ὧν οὐδεὶς πώποτε οὔτε τῶν πολεμίων ἐμνήσθη, οὔτε τῶν πολιτῶν ἤλπισε, ταυθ' ὑμᾶς ἔπειθε πρᾶξαι· οὐχ ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἀναγκάζομενος, ἀλλ' αὐτὸς ἐκείνοις ἐπαγγελλόμενος, τοῦ τε Πειραιῶς τὰ τείχη περιελεῖν, καὶ τὴν ὑπάρχουσαν πολιτείαν καταλῦσαι· εὖ εἰδὼς, ὅτι, εἰ μὴ πασῶν τῶν ἐλπίδων ἀποστερήσεσθε, ταχεῖαν παρ' αὐτοῦ τὴν τιμωρίαν κομιεῖσθε²⁵⁸. Καὶ τελευταῖον, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐ πρότερον εἶασε τὴν ἐκκλησίαν²⁵⁹ γενέσθαι, ἢ ἕως ὁ λεγόμενος ὑπ' ἐκείνου καιρὸς ἐπιμελῶς ὑπ' αὐτοῦ²⁶⁰ ἐτηρήθη, καὶ μετ-

250) Εἰς τοσαύτην κακίαν. 251) Διὰ τὴν δειχθῆναι πίστιν εἰς τοὺς φίλους τοῦ τοῦ ἀριστοκράτους. 252) Κατ' ἔμφασιν τὰ δύο αὐτός. Αὐτὸς μόνος.

253) Ταῦτα μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς ἦταν. Ξεν. Ἑλλ. β', 2, 16.

254) Δηλ. τὴν ἐφεύρεσίν του. τὸν τρόπον δι' οὗ ἤθελε πράξει ταῦτα.

255) Ἐνεργούσης περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως. 256) Ἐνεκα τῶν πολεμίων ἀποκρύπτονται, αὐτὸς ἀπεσιώπα πρὸς τοὺς συμπολίτας τοῦ ὅτι, ἔμελλε νὰ εἰπῇ πρὸς τοὺς ἐχθρούς. 257) Τοῦτο εἶχε κατὰ νοῦν. 258) Θέλετε λάβει τιμωρίαν παρ' αὐτοῦ, ῥέετε τὸν τιμωρῆσαι. 259) Τὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ. 260) Ἐπ' ἐκεί-

επέμψατο μὲν τὰς μετὰ Λυσάνδρου ναῦς ἐκ Σάμου, ἐπεδήμησε δὲ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. Τότε δὲ τούτων ὑπαρχόντων, καὶ παρόντων Λυσάνδρου, καὶ Φιλοχάρους, καὶ Μιλιτιάδου²⁶¹, περὶ τῆς πολιτείας τὴν ἐκκλησίαν ἐποιοῦν· ἵνα μήτε ῥήτωρ αὐτοῖς μηδεὶς ἐναντιοῖτο, μήτε ἀπειλοῖτο²⁶², ὑμεῖς τε μὴ τὰ τῇ πόλει συμφέροντα ἔλοισθε, ἀλλὰ τὰ κείνοις δοκοῦντα ψηφίσαισθε· ἀναστὰς δὲ Θηραμένης ἐκέλευσεν ὑμᾶς τριάκοντα ἀνδράσιν ἐπιτρέψαι τὴν πόλιν, καὶ τῇ πολιτείᾳ χρῆσθαι²⁶³, ἣν Δρακοντίδης²⁶⁴ ἀπέφηνεν· ὑμεῖς δ' ὅμως καὶ οὕτω διακείμενοι²⁶⁵, ἐθορυβεῖτε, ὥς οὐ ποιήσοντες ταῦτα. Ἐγινώσκετε γὰρ, ὅτι περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκκλησιάζετε²⁶⁶. Θηραμένης δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, (καὶ τούτων ὑμᾶς αὐτοὺς μάρτυρας παρέξομαι) εἶπεν, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ μέλοι τοῦ ὑμετέρου θορύβου, ἐπειδὴ πολλοὺς μὲν Ἀθηναίων εἶδείη τοὺς τὰ ὅμοια πράττοντας αὐτῷ, δοκοῦντα²⁶⁷ δὲ Λυσάνδρῳ καὶ Λακεδαιμονίοις λέγοι· μετ' ἐκεῖνον δὲ Λύσανδρος ἀναστὰς ἄλλα τε πολλὰ τολμηρῶς εἶπε, καὶ ὅτι παρασπόνδους ὑμᾶς ἔχοι²⁶⁸, καὶ ὅτι οὐ περὶ πολιτείας ὑμῖν ἔσται, ἀλλὰ περὶ σωτηρίας ὁ λόγος, εἰ μὴ ποιήσαισθ', ἃ Θηραμένης κελεύει. Τῶν δ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅσοι ἄνδρες ἀγαθοὶ ἦσαν, γνόντες τὴν παρασκευὴν²⁶⁹ καὶ τὴν ἀνάγκην, οἱ μὲν αὐτοῦ²⁷⁰ μένοντες ἡσυχίαν ἤγον, οἱ δὲ ὥχοντο ἀπιόντες· τοῦτο γοῦν²⁷¹ σφίσιν αὐτοῖς συνειδότες²⁷¹, ὅτι οὐδὲν κακὸν τῇ πόλει ἐψηφίσαντο· ὀλίγοι δὲ τινες, καὶ πονηροὶ καὶ κακῶς βουλευόμενοι, τὰ

νου... ὑπ' αὐτοῦ, φαίνονται ἀποδιδόμενα ἀμφοτέρω εἰς τὸν Θηραμένην.

261) Λακωνίζοντες Ἀθηναῖοι. 262) Ὁ Θηραμένης. 263) Νὰ μεταχειρισθῇτε πολιτείαν, δηλ. πολιτικὸν ὄργανισμόν. 264) Συνωμώσαντος τοῦ Θηραμένου, μετὰ ταῦτα εἰς τῶν λ'. Αὐτὸς ἐπρότεινε τὰ περὶ μεταβολῆς τῆς πολιτείας.

265) Καὶ εἰς τοιαύτην ὄντες κατὰστασιν. 266) Ἐκκλησιάζετε διὰ ν' ἀποφασίσσητε ἂν θὰ δεχθῆτε δουλείαν ἢ ἐλευθερίαν. 267) Καὶ ἐπειδὴ λέγοι δοκοῦντα (ἀρέσκοντα) τῷ Λυσάνδρῳ. 268) Ὅσοι σᾶς θεωρεῖ ὡς παραβάντας τὰς σπονδὰς, διότι· δὲν ἐπράττετε ὅ,τι εἶχεν ὑποσχεθῇ ὁ Θηραμένης. 269) Τὴνσκευωρίαν, ὅτι τὰ πράγματα ἦσαν προπαρασκευασμένα. 270) Ἐκεῖ.

271) Ἐχοντες κατὰ πάντα ἡσυχον τὴν συνειδησίν των.

προσταχθέντα ἐχειροτόνησαν· παρηγγέλλετο γὰρ αὐτοῖς, δέκα μὲν, οὓς Θηραμένης ἀπέδειξε²⁷², χειροτονῆσαι, δέκα δὲ, οὓς οἱ καθεστῆ-
κότες ἔφοροι¹⁵⁹ κελεύειν, δέκα δὲ ἐκ τῶν παρόντων²⁷³. Οὕτω γὰρ
τὴν ὑμετέραν ἀσθένειαν ἐώρων, καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν ἠπίσταντο,
ὥστε πρότερον²⁷⁴ ᾗδεσαν τὰ μέλλοντα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πραχθίσε-
σθαι. Ταῦτα δὲ οὐκ ἐμοὶ δεῖ πιστεῦσαι, ἀλλὰ ἐκείνῳ²⁷⁵. Πάντα
γὰρ τὰ ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένα, ἐν τῇ βουλῇ ἀπολογούμενος ἔλεγεν²⁷⁶.
ὄνειδίζων μὲν τοῖς φεύγουσιν, ὅτι δι' αὐτὸν κατέλθοιεν, οὐδὲν φρον-
τίζοιεν δὲ τῶν Λακεδαιμονίων²⁷⁷. ὄνειδίζων δὲ τοῖς τῆς πολιτείας
μετέχουσιν, ὅτι πάντων τῶν πεπραγμένων τοῖς εἰρημένοις τρόποις
ὑπ' ἐμοῦ²⁷⁸, αὐτὸς αἴτιος γεγεννημένος, τοιούτων τυγχάνοι, πολλὰς
πίστεις αὐτῷ ἔργῳ²⁷⁹ δεδωκώς, καὶ παρ' ἐκείνων ὅρκους εἰληφώς²⁸⁰.

Καὶ τοσούτων καὶ ἐτέρων κακῶν καὶ αἰσχρῶν καὶ πάλαι καὶ
νεωστὶ καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων αἴτιοι γεγεννημένοι, τολμήσουσιν
αὐτοὺς φίλους ὄντας²⁸¹ ἀποφαίνειν; οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν ἀποθανόντος Θη-
ραμένους, ἀλλ' ὑπὲρ²⁸² τῆς αὐτοῦ πονηρίας· καὶ δικαίως μὲν ἐν ὀ-
λιγαρχίᾳ δίκην δόντος, (ἥδη γὰρ αὐτὴν κατέλυσε²⁸³) δικαίως δ' ἂν
ἐν δημοκρατίᾳ²⁸⁴. οἷς²⁸⁵ γὰρ ὑμᾶς κατεδουλώσατο, τῶν μὲν παρόν-
των²⁸⁶ καταφρονῶν, τῶν δὲ ἀπόντων ἐπιθυμῶν· καὶ τῷ καλλίσῳ
ὀνόματι²⁸⁷ χρώμενος, δεινотάτων ἔργων διδάσκαλος καταστάς.

Περὶ μὲν τοίνυν Θηραμένους ἱκανά μοι ἐστὶ τὰ κατηγορημένα²⁸⁸.

272) Ἐδειξε, προσδιώρισε. 273) Ἐκ τῶν παρόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκεί-
νην. 274) Πρὶν γίνῃ ἡ ἐκκλησία. 275) Τῷ Θηραμένει. 276) Ὅτε τὸν κατη-
γόρησεν ὁ Κριτίας. 277) Ἀπολογούμενος ὄνειδιζε τοὺς ἐξορίστους, ὅσοι ἐπέ-
στρεψαν, ὅτι αὐτὸς τοὺς ἔκαμε νὰ ἐπιστρέψουν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο δὲν τὸν σώ-
ζουσι νῦνα πρὸς χάριν τῶν Λακεδαιμονίων. 278) Ὅτι ὅλων ὅσα ἔκαμαν καθ' οὓς
εἶπε (τυραννικῶς) τρόπους. 279) Αὐτῷ ἔργῳ, δι' ἔργου. 280) Ταῦτα δὲν ἀνα-
φέρει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν ἀπολογίαν του. 281) Τοῦ Θηραμένου. 282) Ἐνεκα.
283) Ὅτε ἀντικατέστησε τοὺς 5000 ἀντὶ τῶν 400. 284) Δικαίως ᾗθελε τιμω-
ρηθῇ ἂν ἐτιμωρεῖτο καὶ εἰς δημοκρατίαν. 285) Εἰς τοὺς 400 καὶ εἰς τοὺς 30.
286) Πραγμάτων. 287) Τῷ τῆς εἰρήνης ἢ μάλλον τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως.
288) Ὅσα κατηγορήσα.

ἤκει δ' ὑμῖν ἐκεῖνος ὁ καιρὸς, ἐν ᾧ δεῖ συγγνώμην καὶ ἔλεον μὴ εἶναι ἐν ταῖς ὑμετέραις γνώμαις, ἀλλὰ παρὰ Ἑρατοσθένους καὶ τῶν τουτουῖ συναρχόντων δίκην λαβεῖν, μηδὲ μαχομένους κρείττους εἶναι τῶν πολεμίων, ψηφίζομένους δὲ, ἤττους τῶν ἐχθρῶν²⁸⁹. Μηδ' ὧν φασὶ μέλλειν πράξειν, πλείω χάριν αὐτοῖς ἴστε, ἢ ὧν ἐποίησαν ὀργίζεσθε· μηδ' ἀποῦσι μὲν τοῖς τριάκοντα ἐπιβουλεύετε, παρόντας δ' ἀφῆτε· μηδὲ τῆς τύχης, ἣ τούτους παρέδωκε τῇ πόλει, κάκιον ὑμῖν αὐτοῖς βοηθήσῃτε²⁹⁰. Κατηγορεῖτε δὲ Ἑρατοσθένους καὶ τῶν τούτου φίλων, οἷς τὰς ἀπολογίας ἀνοίσει²⁹¹, καὶ μεθ' ὧν αὐτῷ ταῦτα πέπρακται. Ὁ μέντοι ἀγὼν οὐκ ἐξ ἴσου τῇ πόλει καὶ Ἑρατοσθένει. Οὗτος μὲν γὰρ κατήγορος καὶ δικαστὴς ὁ αὐτὸς ἦν τῶν γεγεννημένων²⁹². ἡμεῖς δὲ νυνὶ εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν²⁹³ καθέσταμεν. Καίτοι οὗτοι μὲν τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας ἀκρίτως ἀπέκτειναν, ὑμεῖς δὲ τοὺς ἀπολέσαντας τὴν πόλιν, κατὰ τὸν νόμον ἀξιοῦτε κρίνειν· παρ' ὧν οὐδ' ἂν παρανόμως βουλόμενοι δίκην λαβεῖν, ἀξίαν τῶν ἀδικημάτων, ὧν²⁹⁴ τὴν πόλιν ἡδίκηκας, λάβοιτε. Τί γὰρ ἂν παθόντες, δίκην τὴν ἀξίαν εἴησαν τῶν ἔργων δεδωκότες; πότερον, εἰ αὐτοὺς ἀποκτείνετε καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, ἱκανὴν ἂν τοῦ φόνου δίκην λάβοιμεν, ὧν²⁹⁵ οὗτοι πατέρας καὶ υἱεῖς καὶ ἀδελφοὺς ἀκρίτως ἀπέκτειναν; Ἀλλὰ γὰρ²⁹⁶ εἰ τὰ χρήματα τὰ φανερά²⁹⁷ δημεύσαίτε, καλῶς ἂν ἔχοι, ἢ τῇ πόλει, ἥς οὗτοι πολλὰ εἰλήφασιν, ἢ τοῖς ἰδιώταις, ὧν οἰκίας ἐξεπόρθησαν; Ἐπειδὴ τοίνυν πάντα

289) Οὕτε πρέπει εἰς μὲν τὴν μάχην νὰ νικᾷτε τοὺς πολεμίους, εἰς δὲ τὰ ψηφίσματα νὰ σᾶς νικοῦν οἱ ἐχθροὶ σας. Πολέμιοι, οἱ ξένοι ὠπλισμένοι ἐχθροί· ἐχθροὶ δὲ οἱ ἀντιπράττοντες εἰς τὴν πόλιν πολῖται. 290) Ἡ τύχη σᾶς ἐδοθήθη καὶ σᾶς παρέδωκεν αὐτοὺς (τὸν Ἑρατοσθένην καὶ εἴ τινα ἄλλον). Μὴ βοηθήσῃτε καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σας ὀλιγώτερον ἀπολύσαντές τους. 291) Εἰς τοὺς ὁποίους θέλει ἀποδώσει τὰς αἰτίας τῶν πράξεών του. 292) Ὅταν ἔπραττεν ὅσα ἔγιναν.

293) Εἰς ἀγῶνα ὅπου ἔξεστι τῷ μὲν κατηγορεῖν, τῷ δὲ ἀπολογεῖσθαι.

294) Κ. § 425. 295) Τοῦ φόνου ἐκείνων τῶν πολιτῶν, τῶν ὁποίων.

296) Ἄρα, τάχα. 297) Αὐτῶν. Λέγει δὲ τοῦτο διότι αὐτοὶ ἀπέχρυσαν τὰ πλεῖστα τῶν ὅσα ἤρπασαν.

ποιούντες, δίκην παρ' αὐτοῦ οὐκ ἂν δύνησθε λαβεῖν, πῶς οὐκ αἰσχρὸν ὑμῖν καὶ ἡγνινοῦν²⁹⁸ ἀπολιπεῖν, ἡγνινὰ τις βούλοιτο παρὰ τούτων λαμβάνειν;

Πᾶν δ' ἂν μοι δοκεῖ τολμῆσαι, ὅστις νυνί, οὐχ ἐτέρων ὄντων τῶν δικαστῶν, ἀλλ' αὐτῶν τῶν κακῶς πεπονθότων, ἦκει ἀπολογησόμενος πρὸς αὐτοὺς τοὺς μάρτυρας τῆς τούτου πονηρίας. Τοσοῦτον δ' ὑμῶν καταπεφρόνηκεν, ἢ ἐτέροις πεπίστευκεν²⁹⁹. Ὡν ἀμφοτέρων ἄξιον ἐπιμεληθῆναι, ἐνθυμουμένους, ὅτι οὐτ' ἂν ἐκεῖνα ἐδύναντο ποιεῖν, μὴ ἐτέρων συμπραττόντων, οὐτ' ἂν νῦν ἐπεχειρήσαν ἐλεῖν³⁰⁰, μὴ ὑπὸ τῶν αὐτῶν οἰόμενοι σωθήσεσθαι, οἳ οὐ τούτοις ἤκουσι βοηθήσοντες, ἀλλὰ ἡγούμενοι πολλὴν ἄδειαν σφίσιν ἔσεσθαι ἐκ τῶν πεπραγμένων³⁰¹, καὶ τοῦ λοιποῦ ποιεῖν ὅ,τι ἂν βούλονται, εἰ τοὺς μεγίστων κακῶν αἰτίους λαβόντες ἀφήσετε.

Ἀλλὰ καὶ τῶν συνεργούντων³⁰² αὐτοῖς ἄξιον θαυμάζειν, πότερον ὡς καλοὶ χάραθοι αἰτήσονται³⁰³, τὴν αὐτῶν ἀρετὴν πλείονος ἀξίαν ἀποφαίνοντες τῆς [τούτων] πονηρίας³⁰⁴. ἐβουλόμην μέντ' ἂν αὐτοὺς³⁰⁵ οὕτω προθύμους εἶναι σώζειν τὴν πόλιν, ὥσπερ οὗτοι ἀπολλῶναι. Ἡ ὥ; δεινοὶ λέγειν ἀπολογήσονται³⁰⁶, καὶ τὰ τούτων ἔργα πολλοῦ ἄξια ἀποφανοῦσιν; ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν οὐδεὶς αὐτῶν οὐδὲ τὰ δίκαια πώποτε ἐπεχειρήσεν εἰπεῖν. Ἀλλὰ τοὺς μάρτυρας ἄξιον ἰδεῖν, οἳ τούτοις μαρτυροῦντες³⁰⁷, αὐτῶν κατηγοροῦσι· σφόδρα ἐπιλήσμονας καὶ εὐήθεις νομίζοντες ὑμᾶς εἶναι, εἰ διὰ μὲν τοῦ ὑμετέρου πλήθους ἀδεῶς ἡγοῦνται τοὺς τριάκοντα σώσειν, διὰ δὲ Ἐρατοσθένην καὶ τοὺς συνάρχοντας αὐτοῦ, δεινὸν ἦν καὶ τῶν τεθνεώτων ἐπ' ἐκφορὰν

298) Καὶ τὴν ὁποίαν δὴποτε, καὶ τὴν μικρὰν δηλ. δίκην. 299) Δηλ. ἔχει πεποίησιν ὅτι ἄλλοι (οἱ πάλαι συνωμόται του) θά τὸν βοηθήσουν.

300) Ἀναιρέσαι. 301) Ἐξ ὧσαν ἔπραξαν θά νομίσουν ὅτι ἔχουν ἄδειαν νὰ πράττουν καὶ τοῦ λοιποῦ ὅ,τι θέλουν. 302) Τῶν συνεργούντων.

303) Θέλουν ζητήσει τὴν ἀθώωσιν τῶν κατηγορουμένων. 304) Λέγοντες ὅτι ἡ ἀρετὴ αὐτῶν ὑπερβαίνει τὴν πονηρίαν των. 305) Τοὺς ῥήτορας. 306) Αἰτήσονται ἢ ἀπολογήσονται. 307) Μαρτυροῦντες ὑπὲρ τῶν τυράννων.

ἐλθεῖν³⁰⁸. Καίτοι οὗτοι μὲν φωθέντες, πάλιν ἂν δύναιτο τὴν πόλιν ἀπολέσαι· ἐκεῖνοι δὲ, οὓς οὗτοι ἀπώλεσαν, τελευτήσαντες τὸν βίον, πέρας ἔχουσι τῆς παρὰ τῶν ἐχθρῶν τιμωρίας³⁰⁹. Οὐκοῦν δεινόν, εἰ τῶν μὲν ἀδίκως τεθνεώτων οἱ φίλοι συναπώλλυντο³¹⁰, αὐτοῖς δὲ τοῖς τὴν πόλιν ἀπολέσασιν, ἥπου³¹¹ ἐπ' ἐκφορὰν πολλοὶ ἤξουσιν, ὅποτε βοηθεῖν τοσοῦτοι παρασκευάζονται.

Καί μὲν δὴ πολὺ ῥᾶον ἡγοῦμαι εἶναι, ὑπὲρ ὧν ὑμεῖς ἐπάσχετε, ἀντειπεῖν, ἢ περὶ ὧν οὗτοι πεποιήκασιν, ἀπολογήσασθαι. Καίτοι λέγουσιν, ὥς Ἐρατοσθένης ἐλάχιστα τῶν τριάκοντα κακὰ εἰργασαι³¹², καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν ἀξιούσι σωθῆναι. Ὅτι³¹³ δὲ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πλεῖστα εἰς ὑμᾶς ἐξημάρτηκεν, οὐκ οἶονται χρῆναι αὐτὸν ἀπολέσθαι· ὑμεῖς δὲ δεῖξατε, ἥν τινα γνώμην ἔχετε περὶ τῶν πραγμάτων. Εἰ μὲν γὰρ τούτου καταψηφιείσθε, ὅτλοι ἔσεσθε ὡς ὀργιζόμενοι τοῖς πεπραγμένοις· εἰ δὲ ἀποψηφιείσθε, ὀφθήσεσθε τῶν αὐτῶν ἔργων ἐπιθυμηταὶ τούτοις ὄντες, καὶ οὐχ ἔξετε λέγειν³¹⁴, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν τριάκοντα προσαχθέντα ἐποιεῖτε³¹⁵. Νυνὶ μὲν γὰρ οὐδεὶς ὑμᾶς ἀναγκάζει παρὰ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἀποψηφίσεσθαι. Ὡστε συμβουλεύω, μὴ τούτων ἀποψηφισαμένους, ὑμῶν αὐτῶν καταψηφίσασθαι³¹⁶. Μηδ' οἷσεσθε οἷσιν κρύβδην³¹⁷ τὴν ψῆφον· φανεράν γὰρ τῇ πόλει τὴν ὑμετέραν γνώμην ποιήσετε.

Βούλομαι δὲ ὀλίγα ἐκατέρους ἀναμνήσας καταβαίνειν³¹⁸, τοὺς τε ἐξ ἄστεος καὶ τοὺς ἐκ Πειραιῶς· ἵνα τὰς ὑμῶν διὰ τοῦτον γεγενημέ-

308) Διὰ τοῦ πλήθους σας θέλουν νὰ σώσωσι τοὺς λ'. Οἱ δὲ λ' καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας τὴν ἐκφορὰν τῶν τεθνεώτων ἀπέκτεινον. 309) Τοῦ νὰ λάβωσιν ἐκδίκησιν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς των. 310) Ἀκολουθήσαντες τὴν ἐκφορὰν των.

311) Βεβαίως πολλοὶ θὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν ἐκφορὰν αὐτῶν, ὅταν τόσοι ἐτοιμάζονται νὰ τοὺς βοηθήσωσι. 312) Ὅτι ὅσα κακὰ ἔκαμε δὲν συμποσοῦνται εἰς τριάκοντα, εἰρωνικῶς. 313) Διότι. 314) Δὲν θὰ ἡμπορέσητε νὰ εἰπῇτε. 315) Ἀποτείνεται πρὸς τὴν βουλὴν ἥτις ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν λ'. διότι ὁ λόγος ἐπροφέρθη τὸ αὐτὸ ἔτος τῆς καταργήσεώς των. 316) Διότι ἡ ἀθώωσις αὐτῶν θὰ εἶναι καταδίκη ἐδικῆς σας. 317) Δηλ. μὴ ἐρείδεσθε εἰς τὸ ὅτι θὰ δώσητε κρυφίως τὴν ψῆφόν σας. 318) Τοῦ βήματος.

νας συμφορὰς παραδείγματα ἔχοντες, τὴν ψῆφον φέρετε. Καὶ πρῶτον μὲν ὅσοι ἐξ ἄστεος ἐστὲ³¹⁹, σκέψασθε, ὅτι ὑπὸ τούτων οὕτω σφόδρα³²⁰ ἤρχεσθε, ὥστε ἀδελφοῖς καὶ υἱέσι καὶ πολίταις³²¹ ἡναγκάζεσθε πολεμεῖν τοιοῦτον πόλεμον, ἐνῷ ἡττηθέντες μὲν, τοῖς νικῆσασι τὸ ἴσον εἴχετε³²², νικῆσαντες δ' ἂν, τούτοις³²³ ἐδουλεύετε. Καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους οὗτοι μὲν ἂν ἐκ τῶν πραγμάτων³²⁴ μεγάλους ἐκτήσαντο· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον ἐλάττους εἴχετε. Συνωφελεῖσθαι μὲν γὰρ ὑμᾶς οὐκ ἤξiou, συνδιαβάλλεσθαι³²⁵ δ' ἡνάγκαζον· εἰς τοσοῦτον ὑπεροφίας ἐλθόντες, ὥστε οὐ τῶν ἀγαθῶν κοινοῦμενοι, πιστοὺς ὑμᾶς ἐκτῶντο, ἀλλὰ τῶν ὀνειδῶν μεταδιδόντες, εὐνοὺς ᾤοντο εἶναι. Ἄνθ' ὧν³²⁶ ὑμεῖς νῦν ἐν τῷ θαρράλέῳ³²⁷ ὄντες, καθ' ὅσον δύνασθε, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἐκ Πειραιέως³²⁸ τιμωρήσασθε. Ἐνθυμηθέντες μὲν, ὅτι ὑπὸ τούτων πολλοτάτων ὄντων ἤρχεσθε, ἐνθυμηθέντες δὲ, ὅτι μετ' ἀνδρῶν ἀρίστων νῦν πολιτεύεσθε, καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθε, καὶ περὶ τῆς πόλεως βουλευέσθε· ἀναμνησθέντες δὲ τῶν ἐπικούρων³²⁹ οὓς αὐτοὶ φύλακας τῆς σφετέρας ἀρχῆς καὶ τῆς ὑμετέρας δουλείας εἰς τὴν ἀκρόπολιν κατέστησαν. Καὶ πρὸς ὑμᾶς μὲν, ἔτι πολλῶν ὄντων εἰπεῖν, τοσαῦτα λέγω.

Ὅσοι δ' ἐκ Πειραιῶς ἐστὲ, πρῶτον μὲν τῶν ὅπλων ἀναμνήσθητε, ὅτι πολλὰς μάχας ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ μαχεσάμενοι, οὐχ ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλ' ὑπὸ τούτων³³⁰, εἰρήνης οὔσης, ἀφηρέθητε τὰ ὅπλα· ἔπειθ' ὅτι ἐξεκηρύχθητε μὲν ἐκ τῆς πόλεως, ἣν ὑμῖν οἱ πατέρες παρέδοσαν, φεύγοντας δὲ ὑμᾶς ἐκ τῶν πόλεων ἐξηγοῦντο³³¹. Ἄνθ' ὧν

319) Ὅσοι ἔμενον εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τῶν λ'. 320) Βιαιῶς. 311) Τοῖς μετὰ Θρασυβούλου. 322) Ἡθέλετε εἶσθαι ἴσοι, διότι ἡθελε συστηθῇ ἡ δημοκρατία.

323) Τοῖς λ'. 324) Ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πολιτικῶν πραγμάτων.

325) Δὲν ἠθελον νὰ ἔχετε τὰς αὐτὰς ὠφελείας μὲ ἐκείνους, σὰς ἡνάγκαζον ὁμῶς νὰ ὑπόκεισθε εἰς τὰς αὐτὰς κατηγορίας. 326) Διὰ τὰ ὅποια αὐτὰ ὄλα.

327) Θαρράλαιοι. 328) Τῶν μετὰ Θρασυβούλου ἐκ Πειραιῶς ἐλθόντων.

329) Εἶχον φρουράν Λακεδαιμονίων. 330) Τῶν λ'. 331) Σὰς ἐξηγοῦσαν ἀπὸ

ὀργίσθητε μὲν, ὥσπερ ὅτ' ἐφεύγετε· ἀναμνήσθητε δὲ καὶ τῶν ἄλ-
λων κακῶν, ἃ πεπόνθατε ὑπ' αὐτῶν· οἱ τοὺς μὲν ἐκ τῆς ἀγορᾶς,
τοὺς δ' ἐκ τῶν ἱερῶν συναρπάζοντες βιαίως ἀπέκτεινον· τοὺς δὲ,
ἀπὸ τέκνων καὶ γονέων καὶ γυναικῶν ἀφέλκοντες, φονέας αὐτῶν³³²
ἠνάγκασαν γενέσθαι, καὶ οὐδὲ ταφῆς τῆς νομιζομένης³³³ εἶσαν
τυχεῖν· ἡγούμενοι τὴν αὐτῶν ἀρχὴν βεβαιότεραν εἶναι τῆς παρὰ τῶν
θεῶν τιμωρίας³³⁴. Ὅσοι δὲ³³⁵ τὸν θάνατον διέφυγον, πολλαχοῦ κιν-
δυνεύσαντες, καὶ εἰς πολλὰς πόλεις πλανηθέντες, καὶ πανταχόθεν
ἐκκηρυττόμενοι, ἐνδεεῖς ὄντες τῶν ἐπιτηδείων, οἱ μὲν ἐν πολεμίᾳ
τῇ πατρίδι³³⁶ τοὺς παῖδας καταλιπόντες, οἱ δ' ἐν ξένη γῇ, πολ-
λῶν ἐναντιουμένων, ἦλθετε εἰς τὸν Πειραιᾶ. Πολλῶν δὲ καὶ με-
γάλων κινδύνων ὑπαρξάντων, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, τοὺς μὲν
ἠλευθερώσατε, τοὺς δ'³³⁷ εἰς τὴν πατρίδα κατηγάγετε. Εἰ δὲ ἐ-
δυστυχῆσατε³³⁸, καὶ τούτων ἡμάρτετε, αὐτοὶ μὲν ἂν δεῖσαντες
ἐφεύγετε μὴ πάθῃτε³³⁹ τοιαῦτα, οἷα καὶ πρότερον· καὶ οὔτε ἄνιέρᾳ,
οὔτε βωμοὶ ὑμᾶς ἀδικουμένους διὰ τοὺς τούτων τρόπους³⁴⁰ ὠφέλη-
σαν, ἃ καὶ τοῖς ἀδικοῦσι σωτήρια γίνεται· οἱ δὲ παῖδες ὑμῶν, ὅσοι
μὲν ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο· οἱ δ' ἐπὶ ξένης, μικρῶν
ἂν ἔνεκα συμβολαίων³⁴¹ ἐδούλευον, ἐρημίᾳ τῶν ἐπικουρησόντων.

Ἄλλὰ γὰρ οὐ τὰ μέλλοντα ἔσσεσθαι βούλομαι λέγειν, τὰ πραχ-
θέντα ὑπὸ τούτων οὐ δυνάμενος εἰπεῖν³⁴². Οὐδὲ γὰρ ἐνὸς κατηγόρου,
οὐδὲ δυοῖν ἔργον ἐστίν, ἀλλὰ πολλῶν. Ὅμως δὲ τῆς ἐμῆς προθυμίας
οὐδὲν ἐλλέλειπται³⁴³ ὑπὲρ τε τῶν ἱερῶν, ἃ οὗτοι τὰ μὲν ἀπέδοντο³⁴⁴,

τὰς πόλεις νὰ τοῖς παραδοθῇτε. 332) Αὐτόχειρας. 333) Εἰθισμένης.

334) Τόσον ἀσφαλῆς ὥστε δὲν ἐδύνατο νὰ τὴν καταβάλλῃ ἡ θεία ἐκδίκησις.

335) Ἐξ ὑμῶν. 336) Εἰς τὴν πατρίδα σας, ἥτις ἦτον τότε πολεμία εἰς σᾶς.

337) Τοὺς μὲν, τοὺς ἐν τῇ πατρίδι παῖδάς σας· τοὺς δὲ, τοὺς ἐν τῇ ξένη γῇ.

338) Ἄν εἶχετε δυστυχῆσει, δηλ. ἀποτύχει. 339) Ἵνα μὴ, ἢ μήπως.

340) Ἐξ αἰτίας τῶν τρόπων τούτων. 341) Συμβαλλομένων μισθῶν.

342) Ὅταν δηλ. δὲν προφθάνω νὰ εἰπῶ ὅσα ἔπραξαν, δὲν θὰ ἐκθέσω ὅσα ἔμελ-
λον νὰ πράξωσι. 343) Ὅμιλήσας ἔδειξα ὅλην τὴν προθυμίαν καὶ προσπάθειάν
μου. 344) Ἐπώλησαν.

τὰ δ' εἰσιόντες ἐμίαινον· ὑπὲρ τε τῆς πόλεως, ἣν μικρὰν ἐποίουν³⁴⁵.
 ὑπὲρ τε τῶν νεωρίων, ἃ καθεῖλον· καὶ ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων, οἷς
 ὑμεῖς, ἐπειδὴ ζῶσιν ἐπαμῦναι οὐκ ἠδύνασθε, ἀποθανοῦσι βοηθήσα-
 τε· οἶμαι δ' αὐτοὺς³⁴⁶ ὑμῶν^{346*} τε ἀκροᾶσθαι, καὶ ὑμᾶς εἶσεσθαι³⁴⁷
 τὴν ψῆφον φέροντας· ἡγουμένους³⁴⁸, ὅσοι μὲν ἂν τούτων ἀποψη-
 φίσησθε, αὐτῶν θάνατον καταψηφιεῖσθαι· ὅσοι δ' ἂν παρὰ τούτων
 δίκην λάβωσιν, ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίας πεποιτημένους³⁴⁹. Παύσομαι
 κατηγορῶν. Ἀκηκόατε. Ἐωράκατε. Πεπόνθατε. Ἐχετε³⁵⁰. Δικάζετε.

345) Καταστρέφοντες τὴν δύναμιν τῆς. 346) Τοὺς νεκρούς. 346*) ἴσως κάλ-
 λιον ἡμῶν. 347) Καὶ ὅτι θέλουν ἡξεύρει ὁποῖαν ψῆφον θὰ φέρετε. 348) Τοὺς
 νεκρούς· ὑποκείμεν. τοῦ εἶσεσθαι. 349) Καταψηφιεῖσθαι θάνατον αὐτῶν (τῶν νε-
 κρῶν) ἐκείνους ὅσοι ἀποψηφίσθητε. Πεποιτημένους δ' ὑπὲρ αὐτῶν (τῶν νεκρῶν) τι-
 μωρίας (δηλ. ἐκδικήσαντας αὐτοὺς), ἐκείνους ὅσοι παρὰ τούτων (τῶν λ'.) δίκην
 λάβωσι (τοὺς καταδικάσωσι). 350) Ἐχετε εἰς τὴν ἐξουσίαν σας τὸν ἔνοχον.

Δ'. ΑΙΣΧΙΝΟΥ.

ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ.

Αισχίνης Ατρομήτου, ρήτωρ Ἀθηναῖος, ἀκμάζων ἐπὶ Φιλίππου, μαθητῆς τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἰσοκράτους, ἀντεπελιτεύετο κατὰ τοῦ Δημοσθένους, καὶ κατηγορηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ὡς φιλιππίζων, ἐξωρίσθη. Ἐλθὼν δὲ εἰς Ῥόδον ἐσύστησεν ἐκεῖ σχολὴν ῥητορικῆς, καὶ ἀπέθανεν εἰς Σάμον προβεβηκώς. Σώζονται δὲ αὐτοῦ τρεῖς ἐκτεταμένοι λόγοι, καὶ τινες ἐπιστολαὶ τὰς ὁποίας ἔγραψεν ἐπὶ τῆς ἀποδημίας του.

Α'. ΦΙΛΟΚΡΑΤΕΙ.

ΛΥΣΑΝΤΕΣ¹ ἐκ Μουνυχίας² ἐσπέρας, λαμπρῶ³ σφοδρὰ Σκίρωνι⁴, περὶ μέσσην ἡμέραν κατήχθημεν εἰς Νηρησσὸν⁵ τὴν Κεῖων. Καθίσαντες δὲ ἡμέρας ἐννέα· σκαιὸς⁶ γὰρ ἦν ὁ ἄνεμος· εἴτα πάλιν λύσαντες, ἅμα τῇ ἑφ' εἰς Δῆλον ἤλθομεν. Δῆλιοι δὲ ἐνόσουν λοιμῶδη τινὰ νόσον. Τὰ μὲν πρόσωπα ἐπίμπλαντο λεύκης⁷, καὶ τὰς τρίχας λευκοὶ ἐγίνοντο, ὁ δὲ τράχηλος αὐτῶν, καὶ τὰ στέρνα ἀνώδει⁸ πυρετοὶ δ' οὐκ ἐγίγοντο, οὐδὲ ἀλγυδόνες μεγάλαι, οὐδὲ τὰ κάτω μέρη παρήλαττον⁹ οὐδέν· ταῦτα δὲ ἐτίθεντο¹⁰ κατὰ μῆνιν Ἀπόλλωνος αὐτοῖς συμβεβηκέναι, ταφέντος ἐν τῇ νήσῳ τινὸς τῶν ἐπιφανῶν, οὐ πρότερον

1) Τὰ ἀπόγαια, τὰ σχοινία. 2) Λιμὴν τῶν Ἀθηνῶν. 3) Σφοδρῶ.

4) Βορειοδυτικὸς ἄνεμος, πνέων ἀπὸ τὰς Σκιρωνίας πέτρας, τὴν Κακιὰν Σκάλαν. 5) Ἰσως Κορησσὸν, διότι Κορησσὸς ἦτον πόλις τῆς Κέω. 6) Κακὸς, ὁχι δεξιός. Ἡ φράσις αὕτη διὰ μέσου. 7) Λεύκανσις, εἶδος λευκοῦ ἐξανθήματος.

8) Ἀνοιδέω. 9) Διέφερον ἀπὸ τὴν παλαιάν των κατάστασιν. 10) Ἦσαν λάμβανον. Ἰσως ὁμως γραπτέον ἐπείθοντο.

εἰωθός¹¹. ἐκ τούτου οὖν προσβαλεῖν αὐτοῖς τὸν θεὸν τὴν νόσον ταύτην ὑπελάμβανον. Ἡμεῖς δὲ ὥσπερ ὡς τι¹² ἔθνος ἀλλόφυλον, ἢ νῆσον ἐν τῇ ἕξω θαλάττῃ¹³, ἀφιγμένοι καὶ ἰδόντες ἐξαίφνης χρῆμα ποικίλον ἀνθρώπων¹⁴, νυκτὸς ἔτι ἀποφεύγοντες ὠχόμεθα, πυνθανόμενοι ἀλλήλων κατὰ τὸν πόρον¹⁵, εἰ τὸ χρῶμα ἔχοι ἕκαστος, οἷον ἐκόμιζεν οἶκοθεν, καὶ τὰς τρίχας. Ζάλη δὲ καὶ ἄνεμος ἐξώστης¹⁶ ἐμπεσὼν ἀπήνεγκεν ἡμᾶς ὑπὲρ Κρήτην, πλησίον Ψαμαθοῦντος¹⁷. Ὡς δὲ ἐν ἀπόπτῳ ἦμεν ἤδη¹⁸, ἀντιπνεῖ πνεῦμα Λιβυκόν¹⁹. Εἴτα πνεύσαντος, ἡμῖν ἀπαρκτίου²⁰, πάλιν ἐφερόμεθα, πέντε νύκτας ἐν θαλάττῃ γενόμενοι²¹, ἐν αἷς προσέσχομεν Ἀθρώνῃ²². ἵνα μάθωμεν μὴ πολυπραγμονεῖν, εἴ τις ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι κατὰ τοὺς νόμους, ἢ μὴ, στεφανοῦται²³. Κἀκεῖθεν τέτταρσιν ἡμέραις, ἀφικόμεθα εἰς ἐπίνειόν τι τῆς Ῥοδίας²⁴. ὅπου νοσησαί μοι συνέβη τὴν περὶ τὸ ἄσθμα νόσον. Ὡς δὲ ἐπιμείναντός μου αὐτόθι, οὐκ ἐνεδίδου²⁵ ἡ νόσος, διέπλευσα εἰς Ῥόδον, καὶ ἐδέξατο ἡμᾶς εὐμενῶς ὁ τόπος· εὐθύς γάρ, ὡς διέβην, πολὺ ῥάων²⁶ ἐγενόμην. Καὶ ταυτὶ μὲν εἵχομέν σοι τέως ἐπιστέλλειν· τὰ δ' ἄλλα ὡς ἂν ἕκαστα συμβαίνοι, δηλώσομεν. Εὐτύχει, καὶ μὴ πρόσκρουε μήτε τοῖς πλέον σου, μήτε τοῖς ἔλαττον δυναμένοις.

Ε'.

Ὁ μὲν Ἰουλιάδης, ὃς μάλιστα ἐπεποιθείς¹, οὔτε, ὅτε ἀφίγμεθα εἰς Ῥόδον, παρὼν ἔτυχεν, ἀλλὰ περὶ Λίνδον² ἦν· οὔτε ἐπανελθὼν εἰς

11) Τὸ θάπτειν ἐκεῖ. Κ. § 439, 6'. 12) Εἰς τι. 13) Τῷ ὠκεανῷ.

14) Χρῆμα ἀνθρώπων, περίφρ. ἀντὶ: ἀνθρώπους. 15) Εἰς τὸν πλοῦν.

16) Ἄνεμος, σύρων τὰ πλοῖα ἀπὸ τὸν δρόμον των. 17) Πόλις Κρήτης.

18) Ἐβλέπαμεν ἤδη τὴν πόλιν. 19) Ἐκ Λιβύας, ὁ Λίβυς δηλ. μεσημβρινό-
δυτικός. 20) Βορέως. 21) Γενόμενοι, ἐλλείπει ἀπὸ τινα ἀντίγραφα.

22) Πόλις τις ἄγνωστος. 23) Διότι ἐξωρίσθη ἐγκαλέσας τὸν Δημοσθένην ὅτι
ἀδίκως ἐστεφανώθη ἀπὸ τὴν πόλιν. 24) Χώρας, τῆς τῶν Ῥοδίων. 25) Ἦλατο
τοῦτο. 26) Καλλήτερα (εἰς τὴν ὑγίαν).

1) Ὅτι θέλει μᾶς δεχθῆ. 2) Ἀλλή πόλις τῆς Ῥόδου.

Ῥόδον περιττῶς ἡσμένισεν³ ἡμᾶς, ἔξω δὴ τοῦ τὰ κοινὰ ταῦτα προστάξει, λέγειν⁴, εἴ τινων χρῆζομεν. Ὁ δὲ Κλεοκράτης, οὐδὲ, μὰ τοὺς θεοὺς, ἐπιστεῖλαι σοι δυναίμην ἂν αὐτάρκως τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλανθρωπίας, ὅση κέχρηται περὶ ἐμέ· καὶ γὰρ οἰκίαν παρσκευάσε⁵ μοι δημοσίᾳ δοθῆναι, καὶ χωρίον ἐν Καμείρῳ⁶, καὶ αὐτὸς δὲ ἔπεμψεν ἡμῖν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ἄφθονα, οὐκ ἐμοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ Τεύθραντι καὶ Ὀπλιστίᾳ⁷· καὶ τὰ μὲν ἄλλα εἰ καὶ φαυλότερα τῶν Ἀθήνησιν, ὥσπερ ἔλαιον καὶ μέλι, ἀλλ' οἷον παρόντων⁸ οὐδὲν ἂν τῶν ἐκεῖ δεηθείμεν· οἶνόν γε μὴν καὶ πολὺ ἀμείνω τοῦ παρ' ὑμῖν, καὶ ἐκ στροβίλου⁹ ἅμα καὶ ἀλεύρων καὶ ἀρωμάτων πεποιημένα ἐν τύποις¹⁰ τραγήματα· ὧν καὶ πέπομφά σοι. ταῦτα δ' ἡμῖν ἔπεμψε, καὶ πυρῶν μεδίμνους, ὅσοις ἐγὼ μεδίμνοις οὐχ ὅπως¹¹ ἐμαυτὸν, ἀλλὰ καὶ πάντας Κοθωκίδας¹² διαρκεῖν¹³ ἂν ἡδυνάμην· καὶ πολλὰ δὲ ἄλλα πρὸς τούτοις, ἃ γράφειν αἰσχύνομαι, ἵνα μὴ τινα δηλοῦν ἐμὴν μικρολογίαν δόξω. Τὸ μὲν γὰρ τὰ μικρὰ πάνυ ὑπερασπίζεσθαι, μικρολογίας μὲν τινος εἶναι φημι καὶ ἀπειροκαλίας· φιλοφρονημάτων δὲ καὶ μικρῶν πάνυ ἔγωγε ἡττάσθαι¹⁴ ὁμολογῶ. Παρέχει δὲ ἡμῖν καὶ ἄλλα καλλίω, συῶν τε ἀγρίων, καὶ δορκάδων τῶν πέραθεν¹⁵ ἀπολαύσματα· ἔτι δὲ καὶ αὐτὸς ἡμῖν σύνεστιν ὁσημέραι¹⁶, καὶ μεταδίδωσι τῆς αὐτοῦ σοφίας, ἢ σοφωτέρα ἢ καθ' ἡμᾶς ἐστίν· ἃ γὰρ ἐγὼ παθὼν ἐδιδάχθην, ταῦτα πρὶν παθεῖν φυλάττεται¹⁷, σοφία, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἄφρονες, πείρα διδασκόμε-

3) Μᾶς ἐχάρη. 4) Τὸ προστάξει ἡμᾶς (νὰ τὸν προστάξωμεν) κτλ.

5) Κατῳρῶσθε δοθῆναι με. 6) Ἄλλη πόλις τῆς Ῥόδου ἢ Κάμειρος.

7) Δύο συνοδοιπόροι του. 8) Εἶναι τοιαῦτα, ὥστε παρόντων αὐτῶν, οὐδέν.

9) Κουκουνάρα. 10) Τυπωμένα εἰς διάφορα σχήματα. 11) Οὐ μόνον.

12) Ὁ Αἰσχίνης ἦν τὸν δῆμον Κοθωκίδης. 13) Νὰ κάμω νὰ ἀρκεσθῶσι.

14) Ὅτι νικῶμαι ἅπὸ τὰ φιλοφρονημάτων, ὅτι καθυποχρεοῦμαι ἀπὸ αὐτά.

15) Τῶν ἐκ τῆς ἀντιπέρας τῆς Ἠπείρου, τῆς Καρίας. 16) Καθημέραν.

17) Πρὶν πάθῃ τι φυλάττεται ἀπὸ ἐκεῖνα ὅσα ἐδιδάχθην ἐγὼ ἐκ παθημάτων.

νος· οὐ γὰρ πολιτεύεται¹⁸. καὶ ὅσον γ' ἐπὶ Κλεοκράτει¹⁹, οὐδεμιᾶς πόλεως ἄλλης, οὐδὲ ἀνθρώπων ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀσμενίζω τῇ συμφορᾷ²⁰, καὶ ἀρχὴ δοκεῖ μοι τοῦ βίου ἡ ἀπχλαγὴ τῆς αὐτόθι²¹ πολιτείας. Καὶ οὕτω μὲν ὑπεραγαπῶ τὰ παρόντα²², καί, ὅπερ φασὶ Σοφοκλέα ἤδη γέροντα ὑπὲρ ἄλλης ἡδονῆς²³ εἰπεῖν, ὥσπερ κυνὸς λυττώσης ἀπηλλάχθαι ποτὲ τῆς τοῦ πολιτεύεσθαι ἡδονῆς δοκῶ²⁴, καὶ ὅταν ὁ νοῦς ἐπικρατῇ, τρισευδαίμων ἔγωγε ἐμαυτῷ τῆς φυγῆς, ἣν φεύγω, φαίνομαι· ὅταν δ' αὖ πάλιν ὑπέλθῃ μοι λογισμός τε καὶ γνώμη τῶν αὐτόθι²¹, οὐχ ἑταίρων μόνον, ἀλλὰ καὶ συγγενῶν, καὶ ἐκκλησίας, καὶ Κολυττοῦ²⁵, ἐν ᾧ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη ᾤκησα, καὶ τοῦ Ἀλῆσι²⁶ χωρίου, καὶ τῶν ἐκεῖ μοι μετὰ σοῦ καὶ Φιλίνου διατριβῶν γενομένων, μεταρρεῖ τὸ αἷμα ἄλλοσέ ποι τῶν σπλάγχων πάλιν, καί μοι δῆποτε καὶ λοιδορίαι, αἷς ἐλοιδορούμην ὑπὸ Δημοσθένους, ἡδίσται δοκοῦσι, καὶ σκώμματα²⁷ ἐφ' οἷς οὐδεὶς ἔξω Κτησιφῶντος²⁸ ἐγέλασε πώποτε. Ἀλλὰ γὰρ ἄλις μὲν ἡμῖν ὀακρύων²⁹. σὺ δ' εὐτυχοίης· καὶ μὴ μόνον πολιτεῖαν ἄπασαν³⁰, ἀλλὰ καὶ Λεπτίνην³¹ φεῦγε, ὅτι πρὸς ἡμᾶς ἔχει φιλαπεχθημόνως³², καὶ ὅτι τᾶλλα τοιοῦτός ἐστιν, ὅτου περιεῖναι μὲν μηδενὸς λαμπρότερον, ἤτᾰσθαι³³ δὲ, ἀδοξότατον. Καὶ μάλιστα μὲν παραινῶ, φεῦγε τὰς μετ' αὐτοῦ διατριβάς· εἰ δ' αὖ συνέλθῃς³⁴ ἐκ τύχης,

18) Δὲν λαμβάνει μέρος εἰς τὰ πολιτικά. 19) Ὅσον διὰ τὸν Π., καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν Π. 20) Χαίρομαι διὰ τὴν συμφορὰν μου, διὰ τὴν ἐξορίαν μου.

21) Ἐν Ἀθήναις. 22) Τὴν παρούσαν κατάστασίν μου. 23) Περὶ ἄλλης τι- νὸς ἡδονῆς τῆς τοῦ ἔρωτος. 24) Δοκῶ ἀπηλλάχθαι τῆς ἡδ. τοῦ πολ. ὥσπερ κυνὸς λ. 25) Ἐν μέρος τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. 26) Ἀλαί (Αἰξωνίδες) δῆ- μος τῆς Ἀττικῆς μεσημβρινῶς τοῦ Ἰμηττοῦ. 27) Τοῦ Δημοσθένους.

28) Ὁ Κτησιφῶν ἦτον φίλος ταῦ Δημοσθένους, ὅστις ἐπρότεινε νὰ στεφανωθῇ ὁ ῥήτωρ μὲ χρυσοῦν στέφανον. Τοῦτον διὰ τὴν πρότασιν ταύτην κατηγορήσῃ μὲν ὁ Δίσχινος, ὑπερασπίσθη δὲ ὁ Δημοσθένης, καὶ διὰ τοῦτο ἐξωρίσθη ὁ πρῶτος.

29) Ἀλλὰ φθάνουν τὰ δάκρυα. 30) Πᾶσαν πολιτικὴν ἀσχολίαν.

31) Ἐπίσημος Ἀθηναῖος κατὰ τοῦ ὁποίου ὠμίλησεν ὁ Δημοσθένης, καὶ τὸν ὁποῖον δὲν φαίνεται νὰ ἀγαπᾷ ὁ Δίσχινος. 32) Μετριώτερον τοῦ ἀπεχθῶς.

33) Ἰφ' ὅτου ἤτᾰσθαι. 34) Συναπαντηθῇς μετ' αὐτοῦ.

καὶ καθ' ἡμῶν λέγοι τι, πειρῶ σιωπᾶν, ἀνίσχύης³⁵, καὶ γελᾶν. Ἄλλ' ὁ μὲν δίδωσιν ἀποχρῶσαν δίκην³⁶ τῷ πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ γέλωτος εἶναι δοκεῖν ἅμα καὶ μίσους ἄξιος· σὺ δὲ, εἰ μὴ πάνυ φοβῇ τὴν θάλατταν, ἀφίκοιο³⁷ παρ' ἡμᾶς ποτὲ, καὶ παρασχὼν σεαυτὸν ἡμῖν ἰδεῖν, ἐπανήκοις πάλιν.

Η'.

Σὺ μὲν οὐδέπω καὶ νῦν ἀφίξαι πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ νόσους, καὶ δίκας, καὶ πάντα μᾶλλον, τοῦ μὴ βούλεσθαι¹ ἔλθειν, πρὸς ἡμᾶς αἰτιᾶ². Νικίας δὲ ἀφίχται πάλαι καὶ Ἀνδρωνίδας. Εἰ μὲν οὖν νῦν γε σὺν Φιλίνῳ· (πυνθάνομαι γὰρ αὐτὸν ἐξιέναι³·) διέγνωκας ἀφικνεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς, τάχα ἂν εἴη σοι ἀπολογία⁴, καὶ λυθείη ὁ πόλεμος⁵. εἰ δὲ οὐδὲ σὺν ἐκείνῳ διέγνωκας ἐξιέναι, σὺ μὲν ἐπισελεῖς, διὰ παντὸς ἡμῖν ἀφίξεσθαι, ἐγὼ δὲ ἅπαξ ἀνιάσομαι⁶.

Θ'.

Περαιωθεὶς ἐπὶ Φύσκον¹, ἡσυχάσας ἐκείνην τὴν ἡμέραν, (οὐχ ὑπ' ἀργίας, ἀλλὰ μηχανεῖν ἔδοξεν ἢ περὶ τὸ ἄσθμα νόσος,) ὥς τὴν νύκτα ἐνέδωκε, καὶ ῥᾶν² ἐγενόμην, βαδίσας εἰς τὴν Ἀμμον³, ἐπεῖδον τὰ χωρία. καὶ μοι ἔδοξε καλὰ μὲν ἄλλως, καὶ ποικίλα εἶναι (τὰ χωρία)· καὶ γὰρ ἐλαιῶν ἦν, καὶ πολλὰ φυτὰ, καὶ ἄμπελοι συχναί, καὶ σπόριμα πίονα, καὶ νομαὶ καλαί· ἐπαύλιον⁴ δὲ οὐδὲ μέτριον, ἀλλὰ πάντα ἐρείπια. Ἐδέεχτο δ' ἡμᾶς ὁ Μυρωνίδης φιλοπρῶπως σφόδρα· τὰ μέντοι χωρία δυοῖν ταλάντοις ἐπριάμην· καὶ νῦν ἐπαυλίον τι μηχανῶμαι⁵ τοιοῦτον, οἷον ἂν ἐμηχανώμην ἐγὼ κεκτημένος βραχέα, καὶ μέλλων ὅμως οἰκεῖν ἐνθάδε, μὰ τοὺς θεοὺς, οὐχ ἡρόμενος ἐπὶ τῇ στερήσει τῆς ἐμαυτοῦ πόλεως, καὶ μάλιστα τοιαύτης, ἐν ᾗ δύναιτο ἂν τις ᾗσσον ἀλγεῖν ὑπολαμβάνων οἰκεῖν.

35) Ἄν τὸ κατορθώσης (νὰ σιωπήσης). 36) Τιμωρεῖται, δοκῶν πᾶσιν ἀνθρώποις ἄξιος εἶναι. 37) Εἴθε νὰ φθάσης.

1) Ἐνεκα. 2) Προφασίζεσαι. 3) Ὅτι ἐξέρχεται εἰς ὁδοιπορίαν. Ἡ φράσις ἐν παρενθέσει. 4) Ἡ ἔλευσίς σου εἴη ἀπολογία. 5) Ὁ κατὰ σοῦ πόλεμός μου. 6) Θὰ λυπηθῶ ἐφ' ἅπαξ διὰ πάντοτε, γνωρίζων ὅτι δὲν θὰ ἔλθῃς.

1) Λιμὴν τῆς Ῥόδου. 2) Ὑγιέστερος. 3) Χωρίον τι. 4) Ἀγροτικὴ κατοικία. 5) Προσπείθω νὰ κατασκευάσω.

Ε'. ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ.

Δημοσθένης Δημοσθένους Παραιεὺς¹, ὁ δεινότατος ῥήτωρ τῆς ἀρχαιότητος, ἐγεννήθη τὸ 385^{ον} ἔτος π. χ. ('Ολ. 98, δ'), καὶ ἐχρημάτισε μαθητὴς τοῦ Ἰσοκράτους καὶ τοῦ Ἰσαίου. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του κατεπολέμησε διὰ τοῦ λόγου τοὺς κατακτητὰς Φίλιππον καὶ Ἀλέξανδρον, καὶ προσεπάθησε νὰ διεγείρῃ τὸ θάρρος καὶ τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἀθηναίων. Δουλωθείσης δὲ τῆς πατρίδος του, κατέφυγεν εἰς Καλαυρίαν (Πόρον), ὅπου ἀπέθανε πινὼν φάρμακον. Ἐκ τῶν λόγων του ἐσώθησαν 61, οἱ μὲν πολιτικοί, οἱ δὲ δικαιοὶ, καὶ τινες ἐπιστολαί.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Γ'.

Ἡ Ὀλυνθος, πόλις Ἑλληνικὴ ἐν Θράκῃ, πολεμουμένη ὑπὸ Φιλίππου ἐζήτησε βοήθειαν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἐξεστράτευσαν κατὰ προτροπὴν τοῦ Δημοσθένους, καὶ ἐπιτυχόντες κατὰ τι, ἤρχισαν νὰ ἐπαίρωνται διὰ τὰς νίκας των. Τὴν ἔπαρσιν ταύτην θέλων νὰ καταστείλῃ διὰ τοῦ παρόντος λόγου ὁ Δημοσθένης, παρακινεῖ τοὺς Ἀθηναίους νὰ προπαρασκευασθῶσι διὰ τὸν πόλεμον.

Οὔχι ταῦτ' ἀρίστα μοι γινώσκειν², ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅταν τε εἰς τὰ πράγματα ἀποβλέψω, καὶ ὅταν πρὸς τοὺς λόγους³, οὓς ἀκούω. Τοὺς μὲν γὰρ λόγους περὶ τοῦ τιμωρῆσθαι Φίλιππον ὀρῶ γιγνομένους⁴, τὰ δὲ πράγματα εἰς τοῦτο προήκοντα⁵, ὥστε ὅπως μὴ πεισόμεθα⁶ αὐτοὶ πρότερον κακῶς σκέψασθαι δεόν. Οὐδὲν οὖν ἄλ-

1) Παιανιεὺς, δῆμος τῆς Ἀττικῆς ὀπίσω τοῦ Ὑμηττοῦ. 2) Ἐπέρχεται μοι φρονεῖν. 3) Τῶν δημαγωγῶν. 4) Οἱ δημαγωγοὶ ἔλεγον ὅτι ἀφ' οὗ ἤδη ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς ἔμμενι μόνον νὰ τιμωρήσῃ τὸν Φ. 5) Εἰς τοιαύτην κατ' ἄσπετον καταντήσαντα. 6) Μήπως ἡμεῖς κακοπάθωμεν. Τὸ ὅπως ἀπὸ σκεπτικῶν ῥημάτων εἰς μέλλοντα.

λαμοι δοκοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες⁷, ἢ τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς βουλεύεσθε, οὐχὶ τὴν οὖσαν⁸ παριστάντες ὑμῖν, ἀμαρτάνειν. Ἐγὼ δ' ὅτι μεν ποτ' ἐξήν⁹ τῇ πόλει, καὶ τὰ αὐτῆς ἔχειν ἀσφαλῶς, καὶ Φίλιππον τιμωρήσασθαι, καὶ μάλα ἀκριβῶς οἶδα· ἐπ' ἐμοῦ γάρ, οὐχὶ πάλαι, γέγονε ταῦτα ἀμφοτέρω¹⁰. Νῦν μέντοι πέπεισμαι τοῦθ' ἱκανὸν προλαβεῖν εἶναι ἡμῖν τὴν πρώτην¹¹, ὅπως τοὺς συμμάχους σώσωμεν. Ἐάν γάρ τοῦτο βεβαίως ὑπάρξῃ, τότε καὶ περὶ τοῦ τίνα τρόπον τιμωρήσεται τις ἐκεῖνον ἐξέσται σκοπεῖν. Πρὶν δὲ τὴν ἀρχὴν¹² ὀρθῶς ὑποθέσθαι, μάταιον ἡγοῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς ὀντινοῦν ποιεῖσθαι λόγον.

Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴπερ ποτε, καὶ νῦν¹³ πολλῆς φροντίδος καὶ βουλῆς δεῖται. Ἐγὼ δὲ, οὐχ ὅτι χρὴ περὶ τῶν παρόντων συμβουλευσαι, χαλεπώτατον ἡγοῦμαι, ἀλλ' ἐκεῖν' ἀπορῶ, τίνα χρὴ τρόπον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς ὑμᾶς περὶ αὐτῶν εἰπεῖν· πέπεισμαι γάρ ἐξ ὧν παρὼν καὶ ἀκούων¹⁴ σύνοιδα, τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ὑμᾶς ἐκπεφυγέναι¹⁵, τῷ μὴ βούλεσθαι, τὰ δέοντα ποιεῖν, οὐ τῷ μὴ συνιέναι. Ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς, ἂν μετὰ παρρησίας ποιῶμαι τοὺς λόγους, ὑπομένειν, τοῦτο¹⁶ θεωροῦντας, εἰ τάληθ' ἴσως λέγω, καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα τὰ λοιπὰ¹⁷ βελτίω γένηται. Ὁρᾶτε γάρ, ὧς ἐκ τοῦ πρὸς χάριν δημηγορεῖν ἐνίους¹⁸ εἰς πᾶν προε-

7) Ἀμαρτάνειν κατ' οὐδὲν ἄλλο, ἢ παριστάντες. 8) Ὅχι ὁποία εἶναι.

9) Κατ' ἀρχὰς τῶν προόδων τοῦ Φιλίππου, ὅταν ἐσυμβούλευεν ὁ Δημοσθένης νὰ τὸν ἀποκρούσωσι. 10) Τὸ ἐξεῖναι τιμωρήσασθαι, καὶ ἐξεῖναι ἔχειν ἀσφαλῶς.

11) Ὅτι μᾶς ἀρκεῖ νὰ προφθάσωμεν (ὡς ἐπὶ δρομέων) νὰ κατωρθώσωμεν τὴν πρώτην (ὑπόθεσιν, τὸ πρῶτον ἐκ τῶν δύο ἀεῖπα, δηλ. τὸ ἔχειν τὰ ἡμῶν ἀσφαλῶς· ὅπως σώσωμεν τοὺς σ. 12) Ἀρχὴν θεωρεῖ τῶν συμμάχων τὴν σωτηρίαν. Ὑποθέσθαι δὲ, ὡς θεμέλιον θέσθαι. 13) Εἴπερ ἐδεήθη ποτὲ, δεῖται καὶ νῦν ἔτι μᾶλλον. 14) Παρὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκούων τοὺς δημηγοροῦντας. Ἡ ἴσως παριών, δηλ. ἀνταδίνων εἰς τὸ βῆμα. 15) Ὅτι εἰς τὰς πλείστας ὑποθέσεις δὲν ἐνεργήσετε ὅτε ἡ ὥς εἶπε. 16) Τὸ εἰ λέγω. 17) Ἰμέτερα πράγματα.

18) Ἐπειδὴ τινες δημηγοροῦντες λέγουσιν ὅσα σὰς ἀρέσκουσι, καὶ οὐχ ὅσα σὰς ψφελούσι.

λήλυθε μοχθηρίας¹⁹ τὰ παρόντα πράγματα· ἀναγκαῖον δὲ ὑπολαμ-
βάνω, μικρὰ τῶν γεγενημένων πρῶτον ὑμᾶς ὑπομνήσαι.

Μέμνησθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτ' ἀπηγγέλθη Φίλιππος ὑμῖν ἐν
Θράκῃ, τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί²⁰, Ἑραῖον τεῖχος²¹ πολιορ-
κῶν· τότε τοῖνυν μὴν μὲν ἦν Μαιμακτηριῶν²², πολλῶν δὲ λόγων
καὶ θορύβου γιγνομένου παρ' ὑμῖν, ἐψηφίσασθε τετταράκοντα τριήρεις
καθέλκειν²³, καὶ τοὺς μέχρι πέντε καὶ τετταράκοντα²⁴ ἔτῶν αὐ-
τοὺς ἐμβαίνειν, καὶ τάλαντα ἐξήκοντα εἰσφέρειν²⁵. Καὶ μετὰ ταῦ-
τα διελθόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτου²⁶, Ἑκατομβαιῶν, Μεταγεινιῶν,
Βοηδρομιῶν²⁷· τούτου τοῦ μηνὸς μόγις, μετὰ τὰ μυστήρια²⁸, δέκα
ναῦς ἀπεστείλατε ἔχοντα Χαρίδημον²⁹ κενᾶς, καὶ πέντε τάλαντα
ἀργυρίου³⁰· ὥς γὰρ ἡγγέλθη Φίλιππος ἀσθενῶν ἢ τεθνεώς³¹. ἤλθε
γὰρ ἀμφοτέρω³², οὐκέτι καιρὸν οὐδένα³³ τοῦ βοηθεῖν νομίσαντες,
ἀφήκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ἀπόστολον³⁴. Ἦν δ' οὗτος ὁ και-
ρὸς αὐτός³⁵· εἰ γὰρ τότε ἐκεῖσε ἐβοηθήσαμεν, ὥσπερ ἐψηφισάμεθα,
προθύμως, οὐκ ἂν ἠνώχλει νῦν ἡμῖν ὁ Φίλιππος τότε σωθείς. Τὰ
μὲν δὴ τότε πραχθέντα οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι³⁶· νῦν δ' ἐτέρου πολέ-

19) Εἰς ἐσχάτην μοχθηρίαν, διαφθοράν. 20) Τουτί ἐστὶ τρίτον ἔτος ἀπ' οὗτου ἀπ-
ηγγ., δηλ. σᾶς ἡγγέλθη πρὸ τριῶν ἐτῶν. 21) Φρούριον τῆς Θράκης. 22) Ἀντι-
στοιχεῖ εἰς τὸν Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον. 23) Ἐκ τῶν νεωρίων, ὡς παρ' ἡμῖν· νᾶ
καταιβάσσετε. 24) Ὁ νόμος τοὺς ὑπεχρέου νᾶ στρατεύωσιν ἀπὸ 18 μέχρι 40 ἐτῶν.
Τότε δὲ διὰ τὸ κατεπεῖγον ἀπεφάσισαν νᾶ ἐκστρατεύωσι καὶ αὐτοὶ οἱ μέχρι τῶν 45.

25) Νᾶ συνεισφέρητε, δηλ. νᾶ γίνῃ συνεισφορά μεταξὺ τῶν πολιτῶν. Τὸ δὲ τάλ-
αντον=6000 Δρ. 26) Ὁ ἐνιαυτὸς ἔληγε περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἰουνίου. 27) Διήλ-
θον ἀκόμῃ. Εἶναι δὲ οὗτοι οἱ τρεῖς πρῶτοι μῆνες τοῦ ἐπομένου ἐνιαυτοῦ, μέχρι
μέσων Σεπτεμβρίου. 28) Ἴσως τὰ Βοηδρόμια. 29) Στρατηγὸς ἐξ Ὁρεοῦ τῆς
Εὐβοίας, ἐξορισθεὶς μετὰ ταῦτα εἰς Περσίαν κατ' αἰτήσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ
φονευθεὶς ἀπὸ τοὺς Πέρσας. 30) Δηλ. μετὰ τόσας παρασκευὰς καὶ τόσον και-
ρὸν μόλις ἐστείλατε τόσῃν εὐτελεῇ βοήθειαν. 31) Ὡς ἡγγέλθη, ἀφήκατε. Εἰς
τὴν πολιορκίαν τῆς ἐν Πιερίᾳ Μεθώνης εἶχε πληγῶθῃ ὁ Φίλιππος εἰς τὸν ὀφθαλ-
μόν. 32) Τὰ ἀγγέλματα τῆς ἀσθενείας καὶ τοῦ θανάτου. 33) Νομίσαντες ὅτι
δὲν ἦτον πλέον καιρὸς. 34) Τὸν στόλον, τὴν ἐκστρατείαν. 35) Ἐξ ἐναντίας
αὐτὸς μάλιστα ἦτον ὁ καιρὸς εἰς τὸν ὅποιον ἔπρεπε νᾶ βοηθῶσιν. 36) Ὅτι

μου καιρός ἤκει. Τίς οὗτος; δι' ὃν³⁷ καὶ περὶ τούτων ἐμνήσθην, ἵνα μὴ ταῦτά πάθῃτε. Τί δὴ; χρησώμεθα, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτῳ³⁸: εἰ γὰρ μὴ βοηθήσῃτε παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν, θεάσασθε ὃν τρόπον ὑμεῖς ἐστρατηγηκότες ἐσεσθε³⁹ πάντα ὑπὲρ Φίλιππου.

Ὑπῆρχον Ὀλύνθιοι δυνάμιν τινα κεκτημένοι, καὶ διέκειθ' οὕτω τὰ πράγματα· οὔτε Φίλιππος ἐθάρρει τούτους⁴⁰, οὔθ' οὗτοι Φίλιππον. Ἐπράξαμεν ἡμεῖς⁴¹ κακεῖνοι πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην· ἦν τοῦτο ὥσπερ ἐμπόδισμά τι τῷ Φίλιππῳ, καὶ δυσχερές, πόλιν μεγάλην⁴² ἐφορμεῖν⁴³ τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς, διηλλαγμένην πρὸς ἡμᾶς. Ἐκπολεμῶσαι⁴⁴ δεῖν ὤομεθα τοὺς ἀνθρώπους⁴⁵ ἐκ παντὸς τρόπου. Καὶ ὁ πάντες ἐθρύλλουν τέως, τοῦτο πέπρακται νυνὶ ὅπως δέηποτε⁴⁶. Τί οὖν ὑπόλοιπον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλὴν βοηθεῖν ἐρρωμένως καὶ προθύμως; ἐγὼ μὲν οὐχ ὀρῶ⁴⁷. χωρὶς γὰρ τῆς περιστάσεως ἂν ἡμᾶς αἰσχύνῃς⁴⁸, εἰ καθυφείμεθά⁴⁹ τι τῶν πραγμάτων, οὐδὲ τὸν φόβον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μικρὸν ὀρῶ τὸν (τῶν) μετὰ ταῦτα⁵⁰, ἐχόντων⁵¹ μὲν ὥς ἔχουσι⁵² Θηβαίων ἡμῖν, ἀπειρηκώτων⁵³ δὲ χρήμασι Φωκέων· μηδενὸς δ' ἐμποδὼν ὄντος Φίλιππῳ τὰ παρόντα⁵⁴ κατα-

ἔγινε, ἔγινε. 37) Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ καιρὸς ἢ ὁ πόλεμος; ἐκεῖνος ἐστὶ δι' ὃν.

38) Πῶς θὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτὸν τὸν καιρὸν; Ἡ δὲ ἀπόκρισις ὑπεννοεῖται: βοηθοῦντες. Εἰ γὰρ μὴ βοηθήσῃτε... ἢ στικτέον. Τί λοιπὸν νὰ γένη; νὰ μεταχειρισθῶμεν (νὰ ὠφελήθωμεν ἀπὸ) τὸν καιρὸν αὐτόν; καὶ ἡ ἐννοουμένη ἀποκρισις, ναι, χρησώμεθα. 39) Ἰδέτε κατὰ ποῖον τρόπον ὅλη ἡ στρατηγική σας θέλει ὠφελήσῃ μόνον τὸν Φίλιππον. 40) Ἀπ. ἀντ.: ἐθάρρει ἐπὶ τούτους ἐπελθεῖν.

41) Πρὸς ἐκείνους, καὶ ἐκεῖνοι ἔπραξαν πρὸς ἡμᾶς. 42) Τὴν Ὀλυνθον.

43) Ἐφεδρεῦειν. Νὰ καιροφυλακτῇ τοὺς καιροὺς, τὰς περιστάσεις τοῦ.

44) Νὰ καταστήσωμεν πολεμίους. 45) Τοὺς Ὀλυνθίους καὶ τὸν Φίλιππον.

46) Δὲν ἐξετάζω ἐκ ποίας περιστάσεως. 47) Τί ἄλλο ὑπόλοιπον.

48) Ἐκτὸς τῆς αἰσχ. εἰς τὴν ὁποίαν ἠθέλαμεν καταντήσει. 49) Παραμελοῦμεν. 50) Τὸν περὶ τοῦ μέλλοντος. 51) Διακειμένων. 52) Ἐχθρικῶς.

53) Ἀπαγορεύω. Ἀπαυδῶσαντων, ἐξαντληθέντων τῶν Φωκέων (μεθ' ὧν συνεμάχουν τότε οἱ Ἀθ.) ὥς πρὸς τὰ χρήματα. Οἱ Φωκεῖς εἶχον κυριεύσει τοὺς θησαυροὺς τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ καὶ ἐπολέμουν τὸν Φίλ., ἀλλ' οἱ θησαυροὶ αὐτοὶ εἶχον ἤδη ἐξαντληθῆ. 54) Τὴν Ὀλυνθον καὶ τὴν δυνάμιν αὐτῆς.

σρεψαμένῳ, πρὸς ταῦτα⁵⁵ ἐπικλίνειν τὰ πράγματα. Ἀλλὰ μὴν εἴ τις ὑμῶν εἰς τοῦτο⁵⁶ ἀναβάλλεται ποιῆσειν τὰ δέοντα, ἰδεῖν⁵⁷ ἐγγύθεν βούλεται τὰ δεινὰ, ἐξόν⁵⁸ ἀκούειν ἄλλοθι γινόμενα, καὶ βοηθοὺς ἑαυτῷ ζητεῖν⁵⁹, ἐξόν νῦν ἑτέροις αὐτὸν βοηθεῖν· ὅτι μὲν γὰρ εἰς τοῦτο περιστήσεται τὰ πράγματα, ἐὰν τὰ παρόντα προώμεθα, σχεδὸν ἴσμεν ἅπαντες δῆπου.

Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ δεῖ βοηθεῖν, εἴποι τις ἄν⁶⁰, πάντες ἐγνώκαμεν, καὶ βοηθήσομεν· τὸ δὲ ὅπως, τοῦτο λέγε. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαυμάσητε, ἄν παράδοξον εἴπω τι τοῖς πολλοῖς⁶¹. Νομοθέτας⁶² καθιστᾶτε. Ἐν δὲ^{62*} τούτοις τοῖς νομοθέταις, μὴ θῆσθε νόμον μηδέν⁶³. εἰσὶ γὰρ ὑμῖν ἱκανοί⁶⁴. ἀλλὰ τοὺς εἰς τὸ παρὸν βλάπτοντας ὑμᾶς λύσατε· λέγω δὲ τοὺς περὶ τῶν θεωρικῶν⁶⁵, σαφῶς οὐτωςί⁶⁶, καὶ τοὺς περὶ τῶν στρατευομένων ἐνλίους· ὧν οἱ μὲν⁶⁷, τὰ στρατιωτικὰ⁶⁸ τοῖς οἴκοι μένουσι διαμένουσι θεωρικά⁶⁹. οἱ δὲ⁷⁰, τοὺς ἀτακτοῦντας⁷¹ ἀθώους καθιστᾶσιν· εἴτα καὶ τοὺς τὰ δέοντα ποιεῖν

55) Νὰ στρέψῃ τὰ πράγματα πρὸς ταῦτα, πρὸς τὰς Ἀθήνας. 56) Ἔως δηλ. νὰ στραφῇ ὁ Φ. καθ' ἑμῶν. 57) Ἐκεῖνος θέλει νὰ ἰδῇ. 58) Ἐν ᾧ τώρα εἶναι δυνατὸν ὄχι νὰ βλέπωμεν ἐγγύς μας τὰ δεινὰ, ἀλλὰ νὰ ἀκούωμεν μόνον μακρόθεν τί γίνεται εἰς ξένα μέρη. 59) Οὗτος βούλεται ζητεῖν. 60) Ἐμπορεῖ νὰ μὲ ἀποκριθῇ κἀνείς. 61) Παράδοξον τοῖς πολλοῖς, εἰς τοὺς περισσοτέρους. 62) Οἱ Ἀθηναῖοι διώριζον ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἐπιτροπὰς αἵτινες εἰς κατεπειγούσας περιστάσεις ἐπρότεινον παραδοχὴν νέων τινῶν νόμων, ἢ κατάργησιν τινῶν τῶν κειμένων. Τοῦτους ὠνόμαζον Νομοθέτας. 62*) Ἰσ. Δῆ. 63) Μὴ ψηφίσῃτε νέον τινα νόμον.

64) Νόμοι. 65) Ἐκ τῶν δημοσίων χρημάτων ἐδίδοντο ἀνὰ 2 ὀβολοὶ εἰς ἑκαστον πέννητα, διὰ νὰ πληρώνῃ τὴν εἰς τὸ θέατρον εἰσόδον του. Μετὰ δὲ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Σπάρτην καὶ τὴν ἐξαχρεῖωσιν αὐτῶν, ἀπεφασίσθη ὅλα τὰ δημόσια χρήματα νὰ διανεμῶνται διὰ τὰς πανηγύρεις καὶ τὰ θεάτρα, καὶ ταῦτα ἐκαλοῦντο θεωρικά. 66) Τὸ λέγω σαφῶς, καὶ ἀψηφῶν δηλ. τὴν ποιήν, διότι εἶχε τεθῇ ποινὴ θανάτου δι' ὃν τινα ᾔθελε προτείνειν τὰ θεωρικά αὐτὰ χρήματα νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλον σκοπόν. 67) Περὶ θεωρ. 68) Χρήματα. 69) Ὡς θεωρικά. 70) Περὶ στρατευομένων. 71) Λειποτακτοῦντας, τοὺς ἐγγεγραμμένους μὲν εἰς τοὺς καταλόγους, ἀλλὰ μὴ παρευρισκομένους εἰς τὰς τάξεις των.

βουλομένους ἄθυμότερους ποιοῦσιν. Ἐπειδὴν δὲ ταῦτα⁷² λύσητε, καὶ τὴν τοῦ βέλτιστα λέγειν ὁδὸν παράσχητε ἀσφαλῆ⁷³, τηνικαῦτα τὸν γράφοντα, ὃ πάντες ἴστε ὅτι συμφέρει, ζητεῖτε. Πρὶν δὲ ταῦτα πρᾶξαι, μὴ σκοπεῖτε, τίς εἰπὼν τὰ βέλτιστα ὑπὲρ ὑμῶν, ὑφ' ὑμῶν ἀπολέσθαι βουλήσεται· οὐ γὰρ εὐρήσετε· ἄλλως τε καὶ τούτου μόνου περιγίγνεσθαι μέλλοντος⁷⁴, τοῦ παθεῖν ἀδίκως τι κακὸν τὸν ταῦτ' εἰπόντα καὶ γράψαντα· μηδὲν δ' ὠφελῆσαι τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν μᾶλλον ἔτι, ἢ νῦν, τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν φοβερώτερον ποιῆσαι⁷⁵. Καὶ λύειν γε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς νόμους δεῖ τούτους αὐτοὺς ἀξιούν⁷⁶, οἵπερ καὶ τεθείκασιν· οὐ γάρ ἐστι δίκαιον, τὴν μὲν χάριν, ἣ πᾶσαν ἔβλαψε τὴν πόλιν, τοῖς τότε θεῖσιν ὑπάρχειν· τὴν δ' ἀπέχθειαν, δι' ἣς ἂν ἅπαντες ἄμεινον πράξαιμεν⁷⁷, τῷ νῦν τὰ βέλτιστα εἰπόντι ζημίαν γενέσθαι⁷⁸. Πρὶν δὲ ταῦτα εὐτρεπίσαι⁷⁹, μηδαμῶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδένα ἀξιούτε τηλικούτον⁸⁰ εἶναι παρ' ὑμῖν, ὥστε τοὺς νόμους τούτους παραβάντα μὴ δοῦναι δίκην, μηδ' οὕτως ἀνόητον, ὥστε εἰς προὔπτον⁸¹ κακὸν αὐτὸν ἐμβαλεῖν.

Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ψήφισμα οὐδενὸς ἀξιὸν ἐστίν⁸², ἂν μὴ προσγένηται⁸³ τὸ ποιεῖν

72) Δηλ. τὸν νόμον τὸν ἀπαγορεύοντα τὸ προτείνειν περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων. 73) Δηλ. ἀκυρώσετε τὸν νόμον τὸν ἐπιβάλλοντα θάνατον εἰς τὸν προτείνοντα περὶ ἄλλης χρήσεως τῶν θεωρικῶν. 74) Ἐνῷ τὸ μόνον κέρδος θέλει εἶσθαι νὰ πάθῃ ὁ ταῦτα εἰπὼν. 75) Διότι οἱ λοιποὶ ἔχοντες τὸ παράδειγμα τοῦ παθόντος, θέλουν ἔτι μᾶλλον φοβεῖσθαι νὰ συμβουλευσῶσι. 66) Δεῖ ἀξιούν λύειν αὐτοὺς τούτους, αὐτοὶ ἐκεῖνοι νὰ τοὺς λύσωσιν, οὔτινες καὶ τοὺς ἔθεσαν. Ἐθεσε δὲ τὸν περὶ θεωρικῶν ὁ Εὐβουλος, καὶ θέλει ὁ Δημοσθένης αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ τὸν λύσῃ, ὥστε ἐπ' αὐτὸν νὰ πέσῃ ἡ τιμωρία, ἂν ἀπεφασίζετο τυχὸν τοῦ νόμου ἡ ἐφαρμογή. 77) Ἡθέλαμεν μᾶλλον εὐτυχῆσαι. 78) Ἡ ἀπέχθεια κατὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ νόμου νὰ ἀποβῇ εἰς ζημίαν τῷ εἰπόντι. 79) Πρὶν βάλετε αὐτὰ εἰς τάξιν. 80) Τόσον ἰσχυρόν. Ποῶς μεταξύ σας εἶναι τόσον ἰσχυρὸς, ὥστε παρὰ τοὺς νόμους τούτους νὰ μὴ φοβῆται ὅτι θὰ τιμωρῇθῃ. 81) Πρόοπτον, πρόδηλον. 82) Τίποτε δὲν ἀξίζει. 83) Ἄν εἰς τὸ ψήφισμα δὲν προστεθῇ καὶ ἡ θέλησίς σας κτλ.

ἐθέλειν τὰ γε δόξαντα προθύμως ὑμᾶς⁸⁴· εἰ γὰρ αὐτάρκη⁸⁵ τὰ ψηφίσματα ἦν, ἣ ὑμᾶς ἀναγκάζειν, ἃ προσήκει, πράττειν, ἣ περὶ ὧν γράφει διαπραξασθαι⁸⁶, οὐτ' ἂν ὑμεῖς πολλὰ ψηφίζόμενοι, μικρὰ⁸⁷, μᾶλλον δ' οὐδὲν, ἐπράττετε τούτων, οὔτε Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρίζει χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν, ἔνεκά γε ψηφισμάτων, ἐδεδώκει δίκην. Ἄλλ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει· τὰ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον ὢν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρείττον ἐστι⁸⁸. Τοῦτ' οὖν δεῖ προσεῖναι⁸⁹, τὰ δ' ἄλλα ὑπάρχει. καὶ γὰρ εἰπεῖν τὰ δέοντα παρ' ὑμῖν εἰσὶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυνάμενοι⁹⁰, καὶ γινῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ῥηθέντα· καὶ πράξει δὲ δυνήσεσθε νῦν, ἐὰν ὀρθῶς ποιῇτε⁹¹.

Τίνα γὰρ χρόνον, ἣ τίνα καιρὸν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦ παρόντος βελτίω ζητεῖτε; ἣ πότε, ἃ δεῖ, πράξετε, εἰ μὴ νῦν; Οὐχ ἅπαντα μὲν ἡμῶν τὰ χωρία⁹² πραιοίληφεν ἄνθρωπος⁹³; εἰ δὲ καὶ ταύτης κύριος τῆς χώρας γενήσεται, πάντων αἰσχιστα πεισόμεθα. Οὐχ οὕς, εἰ πολεμήσαιεν⁹⁴, ἐτοίμως σώσειν ὑπισχνούμεθα, οὔτοι νῦν πολεμοῦνται; οὐκ ἐχθρός⁹⁵; οὐκ ἔχων τὰ ὑμέτερα; οὐ βάρβαρος; οὐχ ὅ,τι ἂν εἴποι τις; Ἀλλὰ πρὸς θεῶν, ἅπαντα ταῦτα ἔασαντες, καὶ μονονουχί⁹⁶ συγκατασκευάσαντες αὐτῷ⁹⁷, τότε τοὺς αἰτίους, οἵτινές εἰσι, τούτων ζητήσομεν; Οὐ γὰρ αὐτοί⁹⁸ γ' αἴτιοι φήσομεν εἶναι, σαφῶς οἶδα τοῦτ' ἐγώ· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου κινδύ-

84) Τὸ ἐθέλειν ὑμᾶς ποιεῖν προθύμως τὰ δόξαντα. Δὲν ὠφελεῖ νὰ ψηφίζετε μόνον ὅτι θὰ βοηθήσετε τοὺς συμμάχους, πρέπει νὰ εἰσθε πρόθυμοι καὶ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν. 85) Ἰκανά. 86) νὰ κατορθώσωσι μόνα τῶν τὰ περὶ ὧν γράφουσι.

87) Τούτων. 88) Προηγούνται οἱ λόγοι τῶν πράξεων, ἀλλ' αἱ πράξεις εἶναι τῶν λόγων σπουδαιότεραι. 89) Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ πράττειν μᾶς χρειάζεται. Τὰ ἄλλα τὰ ἔχομεν. 90) Εἰσὶν οἱ δυνάμενοι. 91) Τὸ πράττειν ἐντανώτερον τοῦ ποιεῖν. Θὰ κατορθώσητε τὰ λεγόμενα, ἂν ὀρθῶς φερθῇτε. 92) Τὰ ἐν τῇ Θράκῃ. 93) Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὁ Φίλιππος. 94) Ἄν ἐκήρυττε τὸν πόλεμον κατ' αὐτῶν ὁ Φ. 95) Οὐκ ἔστιν ἐχθρὸς ἡμῶν ὁ Φ; 96) Σχεδὸν ἅπαντα ποιήσαντες τὰ ἄλλα, πλὴν μόνου τοῦ συγκατασκευάσαι. 97) Συντελέσαντες εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ὑποθέσεων του. 98) Ἡμεῖς αὐτοί.

νοις, τῶν φευγόντων οὐδείς ἑαυτοῦ κατηγορεῖ· ἀλλὰ καὶ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τῶν πλησίον, καὶ πάντων μᾶλλον. Ἦττηνται⁹⁹ δ' ὁμῶς διὰ πάντας τοὺς φευγόντας δῆπου· μένειν γὰρ ἐξῆν τῷ κατηγοροῦντι τῶν ἄλλων. Εἰ δὲ τοῦτ' ἐποίει ἕκαστος, ἐνίκων ἄν. Καὶ νῦν, οὐ λέγει τις τὰ βέλτιστα; ἀναστὰς ἄλλος εἰπάτω μὴ τοῦτον αἰτιάσθω. Ἐτερος λέγει τις βελτίω; ταῦτα ποιεῖτε ἀγαθῇ τύχῃ¹⁰⁰. Ἀλλ' οὐχ ἡδέα¹⁰¹ ταῦτα; οὐκέτι τοῦθ' ὁ λέγων ἀδικοῖ¹⁰². πλὴν εἰ¹⁰³, δέον¹⁰⁴ εὖξασθαι, παραλείπει· εὖξασθαι μὲν γὰρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ῥάδιον, εἰς ταὐτὸ πάνθ' ὅσα βούλεται τις, ἀθροίσαντα ἐν ὀλίγῳ¹⁰⁵. ἐλέσθαι δὲ, ὅταν, περὶ πραγμάτων προτεθῇ σκοπεῖν, οὐκέθ' ὁμοίως εὐπορον, ἀλλὰ δεῖ τὰ βέλτιστα ἀντὶ τῶν ἡδέων, ἂν μὴ συναμφοτέρα ἐξῆν, λαμβάνειν.

Εἰ δέ τις ἡμῖν ἔχει¹⁰⁶ καὶ τὰ θεωρικὰ ἔξῃ¹⁰⁷, καὶ πόρους ἐτέρους λέγειν¹⁰⁸ στρατιωτικοὺς, οὐχ οὗτος κρείττων; εἴποι τις ἄν. Φημ' ἔγωγε, εἰπέρ' ἐστίν¹⁰⁹, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Ἀλλὰ θαυμάζω, εἴ τῃ ποτὲ ἀνθρώπων ἢ γέγονεν, ἢ γενήσεται, ἂν τὰ παρόντα ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ, τῶν ἀπόντων εὐπορῆσαι πρὸς ἃ δεῖ. Ἀλλ', οἶμαι, μέγα τοῖς τοιοῦτοις ὑπάρχει λόγους ἢ παρ' ἐκάστου βούλησις¹¹⁰. Διόπερ ῥᾶστον ἀπάντων ἐστὶν αὐτὸν ἐξαπατήσαι· ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἶεται· τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκεν. Ὅρατε οὖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦθ' οὕτως, ὅπως καὶ τὰ πράγματα ἐνδέχεται¹¹¹, καὶ δυνήσεσθε ἐξίέναι, καὶ μισθὸν ἔξετε.

99) Πάντες ἐξ αἰτίας πάντων. 100) Μὲ τὸ καλόν· ὥς εἶναι, κάμετε τοῦτο.

101) Τὰ λεγόμενα δὲν σᾶς φαίνονται εὐάρεστα. 102) Κατὰ τοῦτο δὲν παταίει πλέον ὁ λέγων, ἀλλ' αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων. 103) Ἐκτὸς ἂν παρέλειψε (παρημέλησε) νὰ εὐχηθῇ, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ κάμῃ τοῦτο.

104) Κ. § 439. 6'. 105) Εὐκόλον εἶναι, συναθροίσας τις εἰς τὸ αὐτὸ ἐν ὀλίγῳ καιρῷ ὅσα θέλει, νὰ εὐχηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ ὅλα αὐτὰ ὁμοῦ. 106) Δύναται.

107) Νὰ μὴ σᾶς τὰ ἀφαιρέσῃ. 108) Νὰ σᾶς προτείνῃ. 109) Βεβαίως, ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτος τις. 110) Ἡ θέλησις ἐκάστου εἶναι μέγα ὑποστήριγμα τῶν τοιούτων λόγων. 111) Σκοπεῖτε νὰ οἰκονομήσητε, τὰς ἀνάγκας σας οὕτως, ὅπως τὰ πράγματα ἐπιδέχονται, καὶ μὲ τρόπον ὥστε νὰ ἔχητε μισθόν.

Οὐ τοι σωφρόνων, οὐδὲ γενναίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ἐλλείποντάς τι¹¹² δι' ἔνδειαν χρημάτων τῶν τοῦ πολέμου, εὐχερῶς τὰ τοιαῦτα ὀνειδίζῃ¹¹⁴ φέρειν· οὐδ' ¹¹³ ἐπὶ μὲν Κορινθίους καὶ Μεγαρέας¹¹⁵, ἀρπάσαντας τὰ ὅπλα πορεύεσθαι· Φίλιππον δ' ἔαν πόλεις Ἑλληνίδας ἀνδραποδίζεσθαι, δι' ἀπορίαν ἐφοδίων τοῖς στρατευομένοις.

Καὶ ταῦτ' οὐχ ἵν' ἀπέχθωμαί τισιν ὑμῶν, τηνάλλως¹¹⁶ προήρημαι λέγειν· οὐ γὰρ οὕτως ἄφρων, οὐδ' ἀτυχής¹¹⁷ τις εἰμι ἐγὼ, ὥστε ἀπεχθάνεσθαι βούλεσθαι, μηδὲν ὠφελεῖν νομίζων. Ἀλλὰ δικαίου πολέμου κρίνω τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος¹¹⁸ αἰρεῖσθαι· καὶ γὰρ τοὺς ἐπὶ τῶν προγόνων ἡμῶν λέγοντας¹¹⁹ ἀκούω, ὥσπερ ἴσως καὶ ὑμεῖς¹²⁰, οὓς ἐπαινοῦσι μὲν οἱ παρόντες¹²¹ ἅπαντες, μιμουῦνται δ' οὐ πάνυ, τούτῳ τῷ ἔθει καὶ τῷ τρόπῳ τῆς πολιτείας χρῆσθαι, τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον¹²², τὸν Νικίαν, τὸν ὁμόμυμον ἐμαυτῷ¹²³, τὸν Περικλέα. Ἐξ οὗ δ' ¹²¹ οἱ διερωτῶντες ὑμᾶς οὗτοι πεφήνασι¹²⁵ ῥήτορες, τί βούλεσθε¹²⁶; τί γράψω; τί ὑμῖν χαρίσομαι; προπέποται¹²⁷ τῆς παραυτίκα ἡδονῆς καὶ χάριτος τὰ τῆς πόλεως πράγματα, καὶ τοιαυτὴ συμβαίνει. Καὶ τὰ μὲν τούτων¹²⁸ πάντα καλῶς ἔχει, τὰ δ' ὑμέτερα αἰσχυρῶς. Καί τοι σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἅτις ἂν κεφάλαια¹²⁹ εἰπέῃν ἔχοι, τῶν τ' ἐπὶ τῶν προγόνων ἔργων, καὶ τῶν ἐφ' ὑμῶν. Ἔσται δὲ

112) Στερουμένους τινῶν τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἀναγκαίων. 113) Τὰ ἐκ τῆς ὕδρεως τοῦ Φιλίππου. 114) Οὐδ' ἔστι σωφρόνων. 115) Οἱ Μεγαρεῖς ἐλεηλάτησαν μέρος τῆς Ἀττικῆς, βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς Κορινθίους. 116) Ματαιῶς. Ἴσως ἐκ τοῦ τὴν ἄλλως ἄγουσαν ὁδόν. 117) Αὐστηχισμένος, ἄθλιος ἄνθρωπος. 118) Τοῦ ἀρέσκειν διὰ τῶν λόγων του. 119) Δημηγοροῦντας.

120) Ἀκούετε. 121) Οἱ ἐπὶ τοῦ βήματος παρουσιαζόμενοι. 122) Τοὺς λέγοντας (τὸν Ἀριστείδην κτλ.), οὓς ἐπαινοῦσι, μιμουῦνται δ' οὐ οἱ παρόντες, ἀκούω χρῆσθαι. 123) Τὸν στρατηγὸν Δημοσθένην. 124) Ἀφ' οὗτου. 125) Ἀνεφάνησαν. 126) Ἐρωτῶντες τί θέλετε, τί νὰ γράψωμεν διὰ νὰ σᾶς ἀρέσῃ.

127) Ἐκτοτε τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ἐπροσφέρθησαν ὡς πρόποσις, ἐθυσίσθησαν εἰς τὴν πρόσκαιρον ἡδονήν. 128) Τῶν ῥητόρων τὰ συμφέροντα.

129) Συγχεφαλαίωσιν.

βραχὺς καὶ γινώριμος¹³⁰ ὑμῖν ὁ λόγος· οὐ γὰρ ἄλλοτρίοις ὑμῖν χρω-
μένοις παραδείγμασιν, ἀλλ' οἰκείοις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὐδαίμο-
σιν¹³¹ ἔξεστι γενέσθαι.

Ἐκεῖνοι τοῖνυν¹³², οἷς οὐκ ἐχαρίζονθ' οἱ λέγοντες, οὐδ' ἐφί-
λουν¹³³ αὐτοὺς, ὥσπερ ὑμᾶς οὗτοι νῦν, πέντε μὲν καὶ τετταράκον-
τα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἤρξαν ἐκόντων¹³⁴. πλείω δ' ἢ μύρια τάλαν-
τα εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον¹³⁵. Ὑπῆκουε δὲ ὁ ταύτην τὴν χώ-
ραν¹³⁶ ἔχων αὐτοῖς βασιλεὺς, ὥσπερ ἐστὶ προσῆκον βάρβαρον Ἑλ-
λησι. Πολλὰ δὲ καὶ καλὰ καὶ πεζῇ καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρό-
παια αὐτοῖς στρατευόμενοι. Μόνοι δὲ ἀνθρώπων κρείττω τὴν ἐπὶ τοῖς
ἔργοις δόξαν τῶν φθονούντων κατέλιπον¹³⁷. Ἐπὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλ-
ληνικῶν¹³⁸ ἦσαν τοιοῦτοι· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν πόλιν αὐτὴν θεά-
σασθε ὅποιοι, ἐν τε τοῖς κοινοῖς καὶ τοῖς ἰδίοις. Δημοσίᾳ μὲν τοι-
νυν οἰκοδομήματα καὶ κάλλη τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κατεσκεύασαν
ἡμῖν ἱερῶν¹³⁹ καὶ τῶν ἐν τούτοις ἀναθημάτων, ὥστε μηδενὶ τῶν
ἐπιγιγνομένων¹⁴⁰ ὑπερβολὴν¹⁴¹ λελεῖφθαι. Ἰδίᾳ δ' οὕτω σῶφρονες
ἦσαν καὶ σφόδρα ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἡθείᾳ¹⁴² μένοντες, ὥστε τὴν
Ἀριστείδου, καὶ τὴν Μιλτιάδου, καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν εἵ-
τις ἄρα οἶδεν ὑμῶν ὅποια ποτ' ἐστίν, ὅρα τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν
σεμνοτέραν¹⁴³ οὔσαν· οὐ γὰρ εἰς περιουσίαν αὐτοῖς ἐπράττετο τὰ
τῆς πόλεως¹⁴⁴, ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὖξιν ἕκαστος ὥετο δεῖν. Ἐκ δὲ τοῦ

130) Γνωστὰ πράγματα θὰ σᾶς εἰπῶ. 131) K. § 419, β'. 132) Οἱ πρόγο-
νοι. 133) Εἰρων. Τοὺς ἡγάπων ἄλλως παρὰ οἱ νῦν λέγοντες σᾶς. 134) Ἀπὸ
τοῦ Ἀριστείδου μέχρι τοῦ Πελοπον. πολέμου. Ἄλλα δ' εἰκοσιοκτὼ διὰ τῆς βίας
ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦτου. 135) Τοὺς φόρους τῶν συμμάχων κατέθετον εἰς τὸν
Παρθενῶνα ἐν τῇ ἀκροπόλει. 136) Τὴν Μακεδονίαν. Ὑπῆκουεν... αὐτοῖς.

137) Κατέλιπον διὰ τῶν ἔργων των δόξαν ἀνωτέραν τῶν προσβολῶν τῶν φθο-
νούντων. 138) Ὡς πρὸς τὰς ὑποθέσεις ὅλης τῆς Ἑλλάδος. 139) Κάλχη ἱε-
ρῶν, ἀντὶ περικαλλῆ ἱερά. Ἐννοεῖ δὲ τὸν Παρθενῶνα, τὰ Προπύλαια, καὶ ὅσα ᾠ-
κοδόμησεν ἰδίως ὁ Περικλῆς. 140) Μεταγενεστέρων. 141) Ὁ τρόπος, ἡ δύνα-
μις τοῦ νᾶ τοὺς ὑπερτερήσῃ. 142) Δηλ. εἰς δημοκρατικὰ ἤθη. 143) Κατ' οὐ-
δὲν εὐπερεστέραν. 144) Τὰ πράγματα τῆς πόλεως δὲν ἐγχεροῦντο πρὸς ὄφελος

τὰ μὲν Ἑλληνικὰ πιστῶς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς ἴσως¹⁴⁵ διοικεῖν, μεγάλην εἰκότως ἐκτίσαντο εὐδαιμονίαν.

Τότε μὲν δὴ τοῦτον τὸν τρόπον εἶχε τὰ πράγματα ἐκείνους χρωμένοις, οἷς εἶπον, προστάταις¹⁴⁶. νυνὶ δὲ πῶς ὑμῖν ὑπὸ τῶν χρηστών¹⁴⁷ τῶν νῦν τὰ πράγματα ἔχει· ἄρά γε ὁμοίως καὶ παραπλησίως; Καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πόλλ' ἂν ἔχων εἰπεῖν. Ἄλλ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτε ἐρημίας ἐπειλημμένοι¹⁴⁸. καὶ Λακεδαιμονίων μὲν ἀπολωλότων¹⁴⁹, Θηβαίων δὲ ἀσχόλων ὄντων¹⁵⁰, τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ὄντος ἀξιόχρεω περὶ τῶν πρωτείων ἡμῖν ἀντιτάξασθαι, ἐξόν¹⁵¹ δ' ἡμῖν καὶ τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ τὰ τῶν ἄλλων δίκαια βραβεύειν, ἀπεστερήμεθα μὲν χώρας οἰκείας¹⁵¹. πλείω δ' ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀνηλώκαμεν εἰς οὐδὲν δέον. Οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ¹⁵² συμμάχους ἐκτησάμεθα, εἰρήνης οὔσης, ἀπολωλέκασιν οὗτοι¹⁵³. Ἐχθρὸν δὲ ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τηλικούτον¹⁵⁴ ἥσκηκαμεν. Ἡ φρασάτω τις ἐμοὶ παρελθὼν, πῶθεν ἄλλοθεν ἰσχυρὸς γέγονεν, ἢ παρ' ἡμῶν αὐτῶν, Φίλιππος.

Ἄλλ' ὦ τᾶν¹⁵⁵, εἰ ταῦτα φαύλως¹⁵⁶, τὰ γ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει νῦν ἄμεινον ἔχει. Καὶ τί ἂν εἰπεῖν τις ἔχει; τὰς ἐπάλξεις¹⁵⁷, ἃς κοινῶμεν; καὶ τὰς ὁδοὺς, ἃς ἐπισκευάζομεν; καὶ κρήνας; καὶ λήρους¹⁵⁸; Ἀποβλέψατε δὴ πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα πολιτευομένους, ὧν

λος αὐτῶν. 145) Δηλ. ὅχι πρὸς μεγαλύτερον ὄφελος ἑαυτῶν παρὰ τῶν ἄλλων.

146) Ὅταν ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες ὡς προστάται ἐχρῶντο, διεύθυνον (αὐτὰ τὰ πράγματα). 147) Τούτων προστατῶν. 148) Ὅρατε ἅπαντες ὅσης ἐρ. ἐστὲ ἐπειλημμένοι. 149) Ἐν Λεούτροις ὅπου ἐνικήθησαν ὑπὸ Ἐπαμεινώνδου. 150) Εἰς τὸν Φωκικὸν πόλεμον, περὶ οὗ ἀνωτέρω. 151) Τὴν Ἀμφίπολιν, Ἀθηναίων ἀποικίαν εἰς Θράκην κυριευθεῖσαν ἀπὸ τὸν Φίλ. 152) Ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ.

153) Δίνιττεται τὴν ἀπόστασιν τῶν συμμάχων καὶ τὸν κληθέντα συμμαχικὸν πόλεμον μετὰ τὸν ὁποῖον αἱ ὑποτελεῖς τῶν Ἀθηναίων πόλεις ἐκηρύχθησαν αὐτόνομοι. 154) Ὅποῖος ὁ Φίλιππος. κατ' ἄλλους δὲ ηὔξῃκαμεν. 155) Ὡ οὐτος, καλὲ σύ. 156) ἔχει. 157) Εἰρωνικῶς, διότι οἱ τότε πολιτευόμενοι περὶ τοιαῦτα μικρὰ ἥσχολουντο. 158) Καὶ ἄλλους τοιούτους λήρους.

οὐ μὲν ἐκ πτωχῶν πλούσιοι γεγόνασιν· οἱ δ' ἐξ ἀδόξων ἔντιμοι· ἔντιμοι δὲ τὰς ἰδίας οἰκίας τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας εἰσὶ κατεσκευασμένοι. "Οσφ¹⁵⁹ δὲ τὰ τῆς πόλεως ἐλάττω γέγονε, τοσούτῳ τὰ τούτων ἡϋξήται.

Τί δὴ τὸ πάντων αἷτιον τούτων, καὶ τί¹⁶⁰ δῆποτε ἅπαντ' εἶχε καλῶς τότε, καὶ νῦν οὐκ ὀρθῶς; "Οτι, τὸ μὲν πρῶτον καὶ στρατεύεσθαι τολμῶν αὐτὸς ὁ δῆμος, δεσπότης τῶν πολιτευομένων ἦν, καὶ κύριος αὐτὸς ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀγαπητὸν ἦν παρὰ τοῦ δήμου τῶν ἄλλων ἐκάστῳ καὶ τιμῆς καὶ ἀρχῆς καὶ ἀγαθοῦ τινος μεταλαβεῖν¹⁶¹. νῦν δὲ τούναντίον· κύριοι μὲν τῶν ἀγαθῶν οἱ πολιτευόμενοι, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράττεται· ὑμεῖς δ' ὁ δῆμος ἐκνενευρισμένοι, καὶ περιηρημένοι¹⁶² χρήματα καὶ συμμάχους, ἐν ὑπηρέτου καὶ προσθήκης μέρει γεγέννησθε¹⁶³, ἀγαπῶντες¹⁶⁴, ἐὰν μεταδιδῶσι θεωρικῶν ὑμῖν, ἢ βοϊδία¹⁶⁵ πέμψωσιν οὗτοι· καὶ τὸ πάντων ἀνανδρότατον, τῶν ὑμετέρων αὐτῶν χάριν προσοφείλετε. Οἱ δ'¹⁶⁶, ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καθεῖρξαντες¹⁶⁷ ὑμᾶς, ἐπάγουσιν ἐπὶ ταῦτα¹⁶⁸, καὶ τιθασσεύουσι, χειροήθεις¹⁶⁹ αὐτοῖς ποιοῦντες. "Εστι δ' οὐδέποτε, οἶμαι, μέγα καὶ νεανικὸν¹⁷⁰ φρόνημα λαβεῖν, μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας· ὅποι' ἄττα γὰρ ἂν τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ᾗ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ φρόνημα ἔχειν¹⁷¹. Ταῦτα, μὰ τὴν Δήμητρα, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἰ μείζων εἰπόντι ἐμοί¹⁷²

159) Καθ' ὅσον (βαθμόν). 160) Διατί. 161) Ἐκάστῳ τῶν ἄλλων, τῶν ἰδιωτῶν, ἦν ἀγαπητὸν μεταλαβεῖν παρὰ τοῦ δήμου τιμῆς κτλ. 162) Ἀφηρημένοι, ἐστερημένοι. 163) Περιφρασὶς. Θεωρεῖσθε ὡς ὑπηρετᾷ αὐτῶν, καὶ πάρεργον μέρος τῆς πολιτείας. 164) Εὐχαριστούμενοι, ἀρκούμενοι. 165) Ὁ στρατηγὸς Χάρης κυριεύσας μὲ ξενικὸν στράτευμα τὴν Λάμψακον καὶ τὸ Σίγειον ἔπεμψε βόας εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῶν λαφύρων, καὶ αὐτοὶ διὰ ταῦτα τὸν ἐφάνερωσαν. 166) Ἄλλοι δὲ τῶν πολιτευομένων. 167) Δηλ. μὴ ἀφήνοντές σας νὰ ἐκστρατεύητε. 168) Σὰς παρακινεῦσιν εἰς αὐτά. 169) Ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἀγρίων ζώων, ὡς καὶ τὸ καθεῖρξαντες. 170) Εὐτολμῶν. 171) Αὐτοῦς.

172) Ταῦτα εἰπόντι ἐμοί.

(ΕΛΛ. ΧΡΗΣΤ. ΤΟΜ. Β'.)

γένοιτο παρ' ὑμῶν βλάβη, τῶν πεποιηκότων¹⁷³ αὐτὰ γενέσθαι οὐδὲ γὰρ παρρησία περὶ πάντων αἰεὶ παρ' ὑμῖν ἐστίν¹⁷⁴. Ἄλλ' ἔγωγε, ὅ,τι καὶ νῦν γέγονε¹⁷⁵, θαυμάζω.

Ἐὰν οὖν ἀλλὰ νῦν γ'¹⁷⁶ ἔτι ἀπαλλαγέντες τούτων τῶν ἐθῶν, ἐβελήσγητε στρατεῦσθαι τε καὶ πράττειν ἀξίως ὑμῶν αὐτῶν, καὶ ταῖς περιουσίαις¹⁷⁷ ταῖς οἴκοι ταύταις ἀφορμαῖς¹⁷⁸ ἐπὶ τὰ ἔξω τῶν ἀγαθῶν χρήσησθε, ἴσως ἂν, ἴσως, ὧ ἄνδρες Ἀθηνοῖοι, τέλειόν τι καὶ μέγα κτήσαισθε ἀγαθόν, καὶ τῶν τοιούτων λημμάτων¹⁷⁹ ἀπαλαγείητε, ἃ τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις¹⁸⁰ ἔοικε· καὶ γὰρ οὐτ' ἰσχὺν ἐκεῖνα¹⁸¹ ἐντίθησιν, οὐτ' ἀποθνήσκειν ἐξ· καὶ ταῦτα, ἃ νέμεσθε νῦν ὑμεῖς, οὔτε τοσαῦτά ἐστιν, ὥστε ὠφέλειαν ἔχειν τινὰ διαρκῆ, οὐτ' ἀπογόντας ἄλλο τι πράττειν ἐξ· ἀλλ' ἔστι ταῦτα τὴν ἐκάστου ῥαθυμίαν ὑμῶν ἐπαυξάνοντα.

Οὐκοῦν σὺ μισθοφορὰν¹⁸² λέγεις; φήσεις τις. Καὶ παραχρημὰ γε τὴν αὐτὴν σύνταξιν ἀπάντων¹⁸³, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἵνα τῶν κοινῶν ἕκαστος τὸ μέρος λαμβάνων, ὅτου δέοιτο ἢ πόλις, εἰς τοῦθ' ἐτοίμως χρήσιμον ἑαυτὸν παρέχοι. Ἐξέστιν ἄγειν ἡσυχίαν; οἴκοι μένων εἰ βελτίων¹⁸⁴, τοῦ δι' ἔνδειαν ἀνάγκη τι ποιεῖν αἰσχροὺς ἀπηλλαγμένος. Συμβαίνει τι τοιοῦτον, οἶον καὶ τὰ νῦν¹⁸⁵; στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῶν αὐτῶν τούτων λημμάτων¹⁸⁶, ὥσπερ

173) Μείζων τῶν πεποιηκότων, ἀντὶ μείζων ἐμοὶ ἢ τοῖς πεποιηκόσιν. Ἡ τοιαύτη ἀνώμαλος χρῆσις τῆς συγκριτικῆς δοτικῆς εὐρίσκεται καὶ ἀλλαχοῦ παρὰ Δημοσθένη. 174) Δηλ. δὲν εἶναι πάντοτε ἐπιτετραμμένον νὰ ὁμιλῇ τις ἐλευθέρως ἐμπρὸς σας. 175) Θαυμάζω μάλιστα ὅτι καὶ νῦν γέγονέ μοι (μοὶ ἐπετρέπη) παρρησία. 176) Ὁ γε ἐλαττωτ. κᾶν. 177) Τοῖς θεωρικοῖς. 178) Νὰ τὰς μεταχειρισθῇτε ὡς μέσα διὰ ν' ἀπολαύσητε τὰ ἔξω, τὰ ἐκ κατακτήσεων ἀγαθὰ.

179) Ν' ἀπαλαχθῇτε, νὰ μὴν ἔχετε ἀνάγκην τῶν χρημάτων τὰ ὁποῖα τώρα λαμβάνετε, τῶν θεωρικῶν. 180) Σιτίοις διδομένοις παρὰ τῶν ἰατρῶν τοῖς ἀσθενοῦσι. Τὰ παραβάλλει δ' οὕτω διὰ τὴν εὐτέλειαν καὶ ὀλιγότητά των.

181) Τὰ σιτία. 182) Λέγεις νὰ λαμβάνωμεν μισθὸν (ὡς δεῦλοι μισθωτοὶ δηλαδὴ);

183) Λέγω ὅλοι νὰ λάβωσι τὴν ἰδίαν σύνταξιν, ὅσα τώρα λαμβάνουσιν ἐπὶ λόγῳ θεωρικῶν. 184) Ὅταν μένης οἰκαδὲ λαμβάνων τὴν σύνταξιν, βελτίων εἶ, ὡς ἀπηλλαγμένος τῆς ἀνάγκης τοῦ ποιεῖν τι αἰσχροὺς. 185) Ἀνάγκη πολέμου.

186) Λαμβάνων αὐτὰ ταῦτα ὅσα καὶ τώρα ἢ ἐπὶ εἰρήνης.

ἔστι δίκαιον ὑπὲρ τῆς πατρίδος¹⁸⁷. Ἔστι τις ἔξω τῆς ἡλικίας¹⁸⁸ ὑμῶν; ὅσα οὗτος νῦν ἀτάκτως¹⁸⁹ λαμβάνων οὐκ ὠφελεῖ, ταῦτ' ἐν ἴσῃ τάξει¹⁹⁰ λαμβανέτω, πάντ' ἐφορῶν καὶ διοικῶν, ἃ χρὴ πράττεσθαι¹⁹¹. Ὅλως δὲ οὗτ' ἀφελῶν, οὔτε προσθεῖς, πλὴν μικρὸν, τὴν ἀταξίαν ἀνελὼν, εἰς τάξιν ἡγαγον τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν τοῦ λαοῦ, τοῦ στρατεύεσθαι, τοῦ δικάζειν, τοῦ ποιεῖν τοῦθ' ὅ,τι καθ' ἡλικίαν ἕκαστος ἔχει¹⁹², καὶ ὅτου καιρὸς εἴη, τάξιν ποιήσας¹⁹³. Οὐκ ἔστιν ὅπου¹⁹⁴ τοῖς μηδὲν ποιοῦσιν ἐγὼ τὰ τῶν ποιησόντων εἶπον ὡς δεῖ νέμειν· οὐδ' αὐτοὺς μὲν¹⁹⁵ ἀργεῖν καὶ σχολάζειν καὶ ἀπορεῖν¹⁹⁶, ὅτι δὲ οἱ τοῦ δεινὸς νικῶσι ξένοι¹⁹⁷, ταῦτα πυνθάνεσθαι· ταῦτα γὰρ νυνὶ γίνεται. Καὶ οὐχὶ μέμφομαι τὸν ποιούντά τι τῶν δεόντων ὑπὲρ ὑμῶν¹⁹⁸. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀξιῶ πράττειν ταῦτα, ἐφ' οἷς ἑτέρους τιμᾶτε, καὶ μὴ παραχωρεῖν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς τάξεως, ἣν ἡμῖν οἱ πρόγονοι τῆς ἀρετῆς¹⁹⁹ μετὰ πολλῶν καὶ καλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων κτησάμενοι κατέλιπον.

Σχεδὸν εἴρηκα, ἃ νομίζω συμφέρειν ὑμεῖς δ' ἔλοισθε²⁰⁰ ὅ,τι καὶ τῇ πόλει καὶ ἅπασι συνοίσειν ὑμῖν μέλλει.

187) Πρέπει νὰ συνυπακουσθῇ ἀπὸ κοινοῦ ἡ αὐτὴ ἀπόδοσις· βελτίων εἶ.

188) Ἡλικίας ἀνωτέρας τῆς τῶν στρατευομένων. 189) Χωρὶς τινα τάξιν, διὰ μόνης θεωρίας. 190) Ἐξ ἴσου μὲ τοὺς ἄλλους. 191) Δηλ. οἱ γεροντότεροι, ὅσοι δὲν ἐκστρατεύουσιν, ἃς πληρώνονται διὰ νὰ ἐφορῶσι. Διὰ νὰ μὴν εἰπῇ νὰ ἀφαιρεθῇ τὸ δ.δόμενον ἀργύριον, τὸ ὅποῖον ἤθελε τοὺς παροξύνει, λέγει, λαμβάνετε μὲν τὰ θεωρικά, ἀλλὰ δι' αὐτὰ ὑπηρετεῖτε τὴν πατρίδα. 192) Δύναται.

193) Τίποτε, λέγει, ἐκτὸς μικρῶν πραγμάτων, δὲν σᾶς ἀφῆρεσα. Δηλ. τὰ θεωρικά σᾶς ἀφῆνω νὰ τὰ λαμβάνετε. Ἀλλὰ τὴν ἀταξίαν περὶ τὴν λῆψιν μετέβαλε εἰς τάξιν, ὥστε καθελὲς δι' αὐτῶν νὰ πράττῃ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὅ,τι δύναται.

194) Τοῦ λόγου μου. 195) Τοὺς πολίτας. 196) Νὰ μένωσιν ἄποροι μὴ μισθοδοτούμενοι. 197) Ξενικά στρατεύματα μισθοδοτούμενα ὑπὸ τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα στρατηγόν, οἷον ἀπὸ τὸν Χάρητα ὅστις ἐμίσθου ξένους. 198) Τὸν Χάρητα π. χ. ὅστις νικᾷ, ἔστω καὶ μὲ ξένους. 199) Παραχωρεῖν τῆς τάξεως τῆς ἀρετῆς, δηλ. τοῦ πρωτεύειν κατὰ τὴν ἀρετὴν. 200) Εἴθε νὰ ἐκλέξητε.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Α'.

Νικηθέντας τοὺς Ἀθηναίους ὑπὸ Φιλίππου ἐνθαρρύνει ὁ Δημοσθένης, διδάσκων διὰ τίνων τρόπων δύναται νὰ ὑπερισχύσῃσιν. Ἐπρόφερε δὲ τὸν λόγον τοῦτον τὸ 352ον ἔτος Π. Χ. (Ὁλ. 107, α).

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προϋτίθετο¹, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχών² ἄν, ἕως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων³ γνώμην ἀπεφώνησαντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἤγον· εἰ δὲ μὴ, τότε ἂν καὶ αὐτὸς ἐπειρώμην, ἃ γιγνώσκω, λέγειν· ἐπειδὴ δὲ περὶ ὧν πολλάκις εἰρήχασιν οὔτοι πρότερον⁴, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς, εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν⁵. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέοντα οὔτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλευέσθαι.

Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἄθυμητόν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ· ὃ γὰρ ἐστὶ χειρίστον αὐτῶν ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει⁶. Τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; ὅτι οὐδὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν, κακῶς τὰ πράγματα ἔχει. Ἐπείτοι γε εἰ πάνθ', ἃ προσῆκε, πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι⁷.

1) Ἐπρόκειτο. Προετίθετο δὲ διότι αἱ προτάσεις ἐγράφοντο ἐπὶ σανίδος καὶ ἐξετίθεντο εἰς γνώσιν πάντων πρὶν συζητηθῶσι. 2) Ἐμαυτὸν, κρατηθεὶς.

3) Τῶν γερόντων τῶν ὑπὲρ τὰ 50 ἔτη, διότι κατὰ νόμον αὐτοὶ ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἀγορεύωσι. 4) Περὶ τῶν κατὰ Φίλιππον. 5) Φρονεῖ ὅτι ὁ νόμος ἐπληρώθη διότι οἱ πρεσβύτεροι ὡμίλησαν περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἂν καὶ ὅχι εἰς τὴν παροῦσαν ἐκκλησίαν. 6) Ὅ,τι ἦτον κακὸν εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, τοῦτο, εἶναι καλὸν δὲ τὸ μέλλον. 7) Ἄν τὰ πράγματα προώδευον κακῶς ἐνῷ ἐκίμετα ὅ,τι ἔπρεπε, δὲν ἦθελεν εἶσθαι ἐλπίς ποτὲ νὰ βελτιωθῇ. Τοῦτο εἶναι τὸ

Ἐπειτα ἐνθυμητέον, καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι⁸, καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλίχην⁹ πότε ἔχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων, ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς, ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείνατε ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. Τίνος οὖν ἕνεκα ταῦτα λέγω; ἵν' εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστὶ φοβερόν, οὔτ', ἂν ὀλιγορῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλησθε¹⁰, παραδείγμασι χρώμενοι¹¹, τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν¹² τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει ταύτου¹³, δι' ἣν ταραπτόμεθα, ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν, ὧν ἐχρῆν.

Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἶεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς νῦν ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως, καὶ τὸ τὰ χωρία ταῦτα πάντα ἀπολωλέναι τῇ πόλει¹⁴, ὀρθῶς μὲν οἶεται· λογισάσθω μέντοι τοῦθ', ὅτι εἵχομέν ποτε ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν, καὶ Ποτίδαιαν, καὶ Μεθώνην¹⁵, καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλῳ¹⁶, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἐθνῶν, αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερα ὑπῆρχε· καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως, ἢ ἐκείνῳ. Εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνῶμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν Ἀθηναίοις ἐστίν, ἔχουσι τοιαῦτα ἐπιτειχίσματα¹⁷ τῆς αὐτοῦ χώρας, ἔρημον ὄντα¹⁸ συμμάχων, οὐδὲν ἂν, ὧν νυνὶ πεποίηκεν, ἔπραξεν· οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατ' ἂν δύναμιν· ἀλλ' οἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

καλὸν περὶ τοῦ ὁποίου ὠμίλησα. 8 Ἐνθυμητέον ὑμῖν, τοῖς μὲν, ἀκούουσι· τοῖς δὲ, ἀναμιν. 9) Θαυμας. Πόσῃν! ἐνῶ τόσῃν δύναμιν εἶχον. Λέγει δὲ ἐπὶ τοῦ Πελοπον. πολέμου. 10) Οὔτε ἂν ὀλιγορεῖτε ἀποβαίνει ὡς θέλετε. 11) Ὑποκ. τοῦ εἰδῆτε. 12) Διότι προεῖχετε. 13) Τοῦ Φιλίππου. 14) 32 συμμάχους τῶν Ἀθ. Ἑλληνικὰς πόλεις ἐκυρίευσεν εἰς τὴν Χαλκιδικὴν τῆς Θράκης. 15) Πόλεις αἱ δύο πρῶται τῆς Θράκης, ἡ δὲ τῆς Πιερίας. 16) Πάντα κύκλῳ, ὁλόγυρα.

17) Φρούρια ἐξ ὧν ἐπολεμεῖτο ἡ χώρα του. 18) Φίλιππος ἔσχε γνῶμην ὡς χαλεπὸν ἐστὶ πολεμεῖν αὐτὸν ὄντα ἔρημον.

τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μὲν ἐστὶν ἅπαντα τὰ χωρία, ἅθλα τοῦ πολέμου κείμενα ἐν μέσῳ¹⁹. φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων, καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν, τὰ τῶν ἀμελούντων· καὶ γὰρ τοι ταύτῃ χρησάμενος τῇ γνώμῃ²⁰, πάντα κατέστραπται καὶ ἔχει, τὰ μὲν, ὡς ἂν ἐλών τις ἔχῃ πολέμου νόμῳ· τὰ δὲ, σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὀρώσι παρσκευασμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας, ἀ χρεῖ.

Ἄν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον²¹, καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ²² δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν χρήσιμον τῇ πόλει παρασχεῖν αὐτόν, πᾶσαν ἀφείς τὴν εἰρωνείαν²³, ἕτοιμος πράττειν ὑπάρξῃ· ὁ μὲν χρέματ' ἔχων, εἰσφέρειν· ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ, στρατεύεσθαι· συνελόντι δ' [ἀπλῶς] εἰπεῖν²⁴, ἦν ὑμῶν αὐτῶν²⁵ ἐθελήσητε γενέσθαι, καὶ παύσησθε, αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσῃ ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομιεῖσθε²⁶, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, καὶ τὰ κατερράθυμμένα²⁷ πάλιν ἀναλήψεσθε, καὶ κεῖνον τιμωρήσεσθε· μὴ γὰρ ὡς θεῷ νομίζετ' ἐκείνῳ τὰ παρόντα πεπηγέσθαι πράγματα ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις²⁸ ἐκεῖνον, καὶ δέδιεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάντων νῦν δοκούντων²⁹ οἰκείως ἔχειν αὐτῷ. Καὶ ἅπανθ', ὅσα³⁰ περ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἔνι, ταῦτα καὶ τοῖς μετ' ἐκείνου χρεῖ νομίζειν ἐνεῖναι. Κατέπτηχε μέντοι ταῦτα πάντα³¹ νῦν, οὐκ ἔχοντ' ἀποστrophῇ³², διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ῥαθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι

19) Μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτοῦ, ἔρμαια τοῦ νικητοῦ. 20) Τοῦτο γνωρίζων καὶ ταῦτα φρονῶν. 21) Ἐγένεσθε. 22) Ὅπου. 23) Προσποίησιν ἀγνοίας.

24) "Ἴνα δ' εἴη μοι συνελόντι εἰπεῖν, καὶ ἐν συντόμῳ. Τὸ δὲ ἀπλῶς ἴσως προσθήκη ἐξηγητοῦ. 25) Βοηθοί. 26) Θέλετε λάβει. 27) Ὅσα διὰ ῥαθυμίας ἀπωλέσατε. 28) Δηλ. πολλοὶ εἶναι οἱ μισοῦντες. 29) Γεν. διαίρ. τοῦ τίς. 30) Ἐλαττώματα, ἐπιδραβεῖς περιστάσεις. 31) Δηλ. οἱ φθονοῦντες, οἱ μισοῦντες κτλ. εἶναι τώρα τεταπεινωμένοι. 32) Καταφυγὴν, βοήθειαν πρὸς

φημί δεῖν ἤδη· ὁρᾶτε γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα· οἷ³³ προ-
 ἐλήλυθεν ἀσελγείας³⁴ ἄνθρωπος, ὃς οὐδ' αἴρεσιν³⁵ ὑμῖν δίδωσι τοῦ
 πράττειν, ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ, καὶ λόγους ὑπερηφάνους,
 ὥς φασι, λέγει· καὶ οὐχ οἷός τέ ἐστιν ἔχων, ἃ κατέστραπται,
 μένειν ἐπὶ τούτων· ἀλλ' αἰεὶ τι προσπεριβάλλεται³⁶, καὶ κύκλω
 πανταχῇ μέλλοντας³⁷ ὑμᾶς καὶ καθημένους περιστοιχίζεται.

Πότ' οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πότε, ἃ χρῆ, πράξετε; ἐπειδὴν
 τί³⁸ γένηται; ἐπειδὴν, νῆ Δία, ἀνάγκη τις ᾗ; νῦν δὲ τί χρῆ τὰ
 γιγνόμενα ἡγεῖσθαι³⁹; Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶομαι τοῖς ἐλευθέροις μεγί-
 στην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. Ἡ βού-
 λεσθε, εἰπέ μοι⁴⁰, περιύοντες αὐτοῦ⁴¹ πυνθάνεσθαι κατὰ τὴν ἀγοράν·
 λέγεται τι καινόν; Γένοιτο γὰρ ἂν τι καινότερον, ἢ Μακεδῶν ἀνὴρ
 Ἀθηναίους καταπολεμῶν, καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν; Τέθνηκε
 Φίλιππος; Οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ⁴². Τί δ' ὑμῖν διαφέρει; Καὶ γὰρ
 ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον⁴³ ποιήσετε, ἅνπερ
 οὕτω προσέχῃτε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν. Οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ
 τὴν αὐτοῦ ῥώμην⁴⁴ τοσοῦτον ἐπηύξηται, ὅσον παρὰ τὴν ὑμετέραν
 ἀμίλειαν. Καίτοι καὶ τούτων⁴⁵ εἴ τι πάθοι, καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν
 ὑπάρξῃ⁴⁶, (ἢ γὰρ αἰεὶ βέλτιον, ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελουμένην,
 καὶ τοῦτ' ἂν ἐξεργάσαιο,) ἴσθ' ὅτι πλησίον μὲν ὄντες⁴⁷, ἅπασιν ἂν

ποῖον νὰ στραφῶσι. 33) Ποῦ. 34) Αὐθαδείας. 35) Ἐλευθέραν ἐκλογὴν.

36) Εἰς ὅσα κατέστρεψε προσθέτει καὶ ἄλλα. 37) Ἀργοποροῦντας.

38) Ἐρωτημ. Τί ὅταν γίνῃ θὰ πράξετε; 39) Καὶ τώρα τί πρέπει (ἄλλο) νὰ νομίζωμεν τὰ γιγνόμενα; ὅχι ἀνάγκην; 40) Ἀποτείνεται πρὸς ἓνα ἐννοῶν ὅλους.

41) Ἐνταῦθα που εἰς τὴν ἀγ. 42) Ὑποθέτει ἐρωταποκρίσεις μεταξὺ Ἀθη-
 ναίων εἰς τὴν ἀγοράν. Ὁ δὲ θάνατος καὶ ἡ ἀσθένεια τοῦ Φιλίππου εἶχον ἀγγελ-
 θῇ ἐπὶ τῆς πολιτορκίας τῆς Μεθώνης. 43) Διὰ τῆς διαγωγῆς σας θὰ κάμετε ὥστε
 ἄλλος τις ἐχθρὸς σας νὰ σᾶς γίνῃ ὅσον ἐπίφοβος σᾶς εἶναι τώρα ὁ Φίλ.

44) Ἐξ αἰτίας τῆς ἰδίας του ῥώμης. 45) Θανάτου ἢ ἀσθενείας. 46) Ἄν
 τὰ τῆς τύχης μας ὑπάρξῃσι δεξιὰ, ἂν μᾶς συνδράμῃ ἡ τ. 47) Δηλ. ἂν ἐκστρα-
 τεύσαντες τώρα, εὐρεθῇτε πλησίον ποῦ εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐπὶ τοῦ θανάτου του.

ταῖς πράγμασι τετραγαγμένοις⁴⁸ ἐπιστάντες, ὅπως ἂν βούλεσθε διοικῆσαισθε· ὡς δὲ νῦν ἔχετε, οὐδὲ διδόντων ὑμῖν τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν⁴⁹, δέξασθαι⁵⁰ δύναισθ' ἂν, ἀπηρτημένοι⁵¹ καὶ ταῖς παρασκευαῖς, καὶ ταῖς γνώμαις.

Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἐτοίμους, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων⁵². Τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι⁵³ ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων ὑμᾶς ἡγοῦμαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὓς τινος χρημάτων, καὶ τᾶλλα ὡς ἂν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκῇ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν, δεηθεὶς ὑμῶν, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον⁵⁴. ἐπειδὴν ἅπαντα ἀκούσητε, κρίνατε, καὶ μὴ πρότερον προλαμβάνετε⁵⁵. μὴδ' ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν⁵⁶ λέγειν, ἀναβάλλεσθαι με τὰ πράγματα ἡγεῖσθαι· οὐ γὰρ οἱ ταχὺ καὶ τήμερον⁵⁷ εἰπόντες μάλιστα εἰς δέον⁵⁸ λέγουσιν· οὐ γὰρ ἂν τά γε ἤδη γεγεννημένα⁵⁹ τῇ νυνὶ βοηθείᾳ⁶⁰ κωλύσαι δυνηθείημεν· ἀλλ' ὅς⁶¹ ἂν δείξῃ, τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ, καὶ πόση, καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνήσεται⁶², ἕως ἂν ἡ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον, ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ ἀσχοιομεν ἂν κακῶς. Οἶομαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν⁶³, μὴ κωλύων εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεται τι⁶⁴. Ἡ μὲν

48) Τοῖς πράγμασι τῆς Μακεδονίας τετραγαγμένοις διὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως. 49) Τὴν Ἀμφίπολιν σύμμαχον τῶν Ἀθηναίων εἶχε κυριεύσει ὁ Φίλ.

50) Παραλαβεῖν. 51) Μεμακρυσμένοι. 52) Παύομαι λέγων, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν ὡς δεῖ ὑπάρχειν ἅπαντας ἐτοίμους ποιεῖν τὰ προσήκοντα.

53) "Ἦτις ἡγοῦμαι ὅτι ἀπαλλάξειεν ἂν ὑμᾶς. 54) Τοῦτομόνον. 55) Διὰ τῆς χρίσεώς σας. Τὸ πρότερον πλεονάζει. 56) Νέαν τινὰ ἐτοιμασίαν καὶ μὴ ὑπάρχουσαν μέχρι τοῦδε. 57) Οἱ εἰπόντες « ταχὺ καὶ σήμερον στρατευτέον ».

58) Τὰ δέοντα. 59) Τὰ κατακτηθέντα ὑπὸ Φιλίππου. 60) Διὰ τῆς βοηθείας τῆς παρουσίας παρασκευῆς. 61) Ἀλλ' ἐκεῖνος λέγει εἰς δέον ὅς.

62) Νὰ μὴν εἶναι ἀσθενὴς καὶ ἐφήμερος ὡς ἡ παρούσα, ἀλλὰ νὰ διαμείνῃ κτλ.

63) Ἐχω νὰ τὰ εἰπῶ, ὡς μέλλων. 64) Μὴ κωλύων καὶ ἄλλον λέγειν, εἴ τι ἐπαγγέλλεται.

οὐν ὑπόσχεσις⁶⁵ οὕτω μεγάλη· τὸ δὲ πρᾶγμα ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει⁶⁶. κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε.

Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πεντήκοντα παρασκευάσασθαι φημι δεῖν. Εἴτ' αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὥς, ἐάν τι δέῃ, πλευστέον εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσι⁶⁷. Πρὸς δὲ τοῦτοις, τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἱππέων ἱππαγωγοὺς τριήρεις καὶ πλοῖα ἰκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω. Ταῦτα μὲν οἶομαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ⁶⁸ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρατείας, εἰς Πύλας⁶⁹ καὶ Χερρόνησον⁷⁰, καὶ Ὀλυνθον, καὶ ὅποι βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκείνῳ τοῦτο ἐν τῇ γνώμῃ παραστῆναι, ὥς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὥσπερ εἰς Εὐβοίαν⁷¹, καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἀλῖαρτον⁷², καὶ τὰ τελευταῖα πρῶτην εἰς Πύλας⁷³, ἕως ἂν ὀρμήσαιτε⁷⁴. Οὐ τοι παντελῶς οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἂν τοῦτο⁷⁵, (ὥς ἔγωγέ φημι δεῖν,) εὐκαταφρόνητόν ἐστιν⁷⁶. ἔν' ἡ διὰ τὸν φόβον, εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, (εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς⁷⁷. εἰσὶ γὰρ, εἰσὶν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος⁷⁸.) ἡσυχίαν ἔχῃ· ἡ παριδὼν ταῦτα⁷⁹, ἀφύλακτος ληφθῇ, μηδενὸς ὄντος ἐμποδῶν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῶ⁸⁰ καιρός.

65) Ἡ ἐμὴ περὶ τῶν ῥηθησομένων μοι. 66) Θέλει φανῇ ἂν εἶναι ὡς ὑπεσχέθην. 67) Πλευστέον ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ὄχι διὰ ξένων. 68) Ἐτοιμα διὰ τὴν ἀντιπαραταχθῶσιν εἰς τὰς. 69) Τὰς Θερμοπύλας μεταξὺ Οὔτης καὶ τῆς θαλάσσης. 70) Τὴν σχηματίζουσαν τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀκτὴν τοῦ Ἑλληνισπόντου.

71) Ἐν Ὀλ. 103, γ'. (Π. Χ. 358) εἰς διάστημα τριῶν ἡμερῶν ἐψήφισαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐπεμψαν βοήθειαν εἰς τοὺς Εὐβοεῖς. 72) Ἐννοεῖ ἕως τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Βοιωτοὺς ἐν Ὀλ. 96, β'. (Π. Χ. 395) ὅτε ἐφονεύθη ὁ Λύσανδρος ἐν Ἀλῖάρτῳ. 73) Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐφ' οὗ ἐπροφέρθη ὁ λόγος οὗτος ὁ Φίλ. ἐξιστράτευσεν κατὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ἀλλ' οἱ Ἀθ. τὸν ἐμπόδισαν. Διόδ. ΙΣΤ'. 38. 74) Ὅτι ἡμπορεῖτε νὰ ἐξέλθετε ἀπὸ τὴν ἀμελείαν σας, καὶ νὰ ὀρμήσετε κατ' αὐτοῦ ὡς ἐπράξετε εἰς Εὐβοίαν κτλ. 75) Τὸ ὀρμᾶν.

76) Κἄν μὴ ὀρμήσετε, οὐκ ἔστι παντελῶς εὐκαταφρόνητον εἰ παρασκευασθέντες οὐχ ὀρμήσῃτε. 77) Ὅτι εὐτρεπεῖς ἐστέ. 78) Αἰνίττεται τοὺς ἐν Ἀθήναις κατασχόπους τοῦ Φιλίππου. 79) Παραμελήσας (ἀδιαφορήσας δι') αὐτὰς τὰς ἐτοιμασίας. 80) Ἐπιτρέψῃ.

Ταῦτα μὲν ἐστίν, καὶ πᾶσι δεδόχθαι φημί δεῖν, καὶ παρασκευά-
σασθαι προσήκειν οἷμαι. Πρὸς δὲ τούτοις, δύναμιν τινα, ὧ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, φημί προχειρίσασθαι⁸¹ δεῖνύμας, ἣ συνεχῶς πολεμήσει,
καὶ κακῶς ἐκείνον ποιήσει. Μή μοι μυρίους⁸², μηδὲ δις μυρίους ξέ-
νους, μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους⁸³ ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἡ τῆς πό-
λεως ἔστω. Καὶν ὑμεῖς ἓνα, καὶν πλείους, καὶν τὸν δεῖνα⁸⁴, καὶν ὄντι-
νον χεירוτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται⁸⁵ καὶ ἀκολουθήσει·
καὶ τροφήν ταύτῃ περίσαι κελεύω.

Ἔσται δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις, καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν τροφήν
ἔξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐβελήσετε ποιεῖν ; ἐγὼ φράσω, καθ' ἕκαστον
τούτων διεξιὼν χωρὶς⁸⁶. Ξένους μὲν λέγω⁸⁷, (καὶ⁸⁸ ὅπως μὴ ποιή-
σητε τοῦθ', ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἐβλάψεν· ἅπαντ'⁸⁹ ἐλάττω νομίζοντες
εἶναι τοῦ δέοντος, καὶ τὰ μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἰρούμενοι, ἐ-
πὶ τῷ πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαν-
τες, καὶ πορίσαντες, τούτοις προστίθετε, ἂν ἐλάττω φαίνηται.) λέ-
γω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας διςχιλίους⁹⁰. τούτων δὲ Ἀθηναίους
φημί δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ἧς ἂν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔ-
χειν δοκῇ, χρόνον τακτὸν⁹¹ στραταυμένους, μὴ μακρὸν τοῦτον,
ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῇ καλῶς ἔχειν ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις⁹². τοὺς

81) Νὰ ἔχῃτε πρόχειρον. 82) Προχειρίσασθε. 83) Τὰς δι' ἐπιστολῶν μι-
σθουμένους. Ἔννοεῖ τοὺς ξένους μισθοφόρους, ὁποίους ἔχων ἐπολέμει τότε ὁ Ἀθ.
στρατηγὸς Χάρης, ἐνῶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔμενον οἴκαδε ἀδρανεῖς. 84) Τὸν τυχόν-
τα, τοῦτον ἢ ἄλλον ἀδιαφόρως. 85) Ἡ δύναμις. 86) Ἰδιαιτέρως. 87) Ἀρχί-
ζει τὴν φράσιν, καὶ ὡς εἴλκυσε τὴν προσοχὴν των μὲ τὰς λέξεις αὐτάς, δια-
κόπτεται διὰ τὰ τοῖς δώρῃ συμβουλήν εἰς τὴν ὑπόλοιαν ἄλλως δὲν ἤθελον προσέξει.

88) Προσέξατε ὅπως. 89) Ὅ,τι καὶ ἂν ἀποφασίσσητε ἢ πράξετε σὰς φαίνεται
μικρὸν, καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε ψηφίζετε τὰ μέγιστα, καὶ ὅταν πρόκειται νὰ πρά-
ξητε, οὐδὲ μικρὰ δὲν πράττετε. 90) Εἶναι δεῖν. Ἀρχίζει φράσιν ἀλλαχόθεν ἢ
ὅπου τὴν διεκοψεν ἄνω. 91) Προσδιωρισμένον διὰ πόσα ἔτη.

92) Ἀλληλοδιαδόχως. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον καταστήσει τόσον νωθοὶ πρὸς τὸν
πόλεμον, ὥστε ἀναγκάζεται νὰ τοῖς παρστήσῃ τὴν στρατολογίαν ὅσον τὸ δυνα-
τὸν ἐλαφροτέραν.

δ' ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω. Καὶ μετὰ τούτων ἰππέας διακοσίους· καὶ τούτων εἶναι πεντήκοντα Ἀθηναίους τοῦλάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζοὺς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἰππαγωγούς⁹³ τοῦτοις. Εἶεν⁹⁴. Τί πρὸς τούτοις ἔτι; Ταχείας τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριηρῶν ἡμῖν⁹⁵, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ. Πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφή γενήσεται; Ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δείξω, ἐπειδὴν, διότι τηλικαύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς στρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω⁹⁶.

Τοσαύτην μὲν⁹⁷, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἐν νῦν ἡμῖν⁹⁸ πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῃ παραταξομένην, ἀλλὰ ληστεύειν ἀνάγκη, καὶ τούτῃ τῷ τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσασθαι τὴν πρώτην⁹⁹. Οὐ τοίνυν οὐθ' ὑπέρογκον αὐτήν¹⁰⁰. οὐ γάρ ἐστι¹⁰¹ μισθός, οὐδὲ τροφή· οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. Πολίτας δὲ παρεῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῃ τὴν πόλιν, οὗ Πολύστρατος ἡγεῖτο, καὶ Ἰφικράτης, καὶ Χαθρίας καὶ ἄλλοι τινές¹⁰². καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς συστρατεύεσθαι. Καὶ οἶδα ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους, παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν, ἐνίκων οὗτοι οἱ ξένοι, καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. Ἐξ οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ¹⁰³ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους¹⁰⁴, οἱ δ' ἐχθροὶ μεῖζους τοῦ δέοντος γεγόνاسι. Καὶ παρακύψαντα ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον¹⁰⁵, πρὸς Ἀρτάβα-

93) Τριήρεις. 94) Ἔστωσαν ταῦτα. Ὡς εἰ συγκατένευεν ὁ δῆμος εἰς τὰ προταθέντα. 95) Δεῖ ἡμῖν τριηρῶν, ἔχοντος ἐκείνου. 96) Ἐπειδὴν διδάξω διότι (διατί) οἶμαι, καὶ διότι κελεύω. 97) Ἀποχρῆν οἶμαι δύναμιν. 98) Δὲν μᾶς εἶναι δυνατόν. 99) Κατὰ πρῶτον, ἡ τὴν πρώτην δύν. χρῆσθαι τούτῃ τῷ τρόπῳ τοῦ πολ., δηλ. τῷ ληστεύειν. 100) Ἀπὸ κοινοῦ ἐκ τοῦ κατωτέρω: δὲν εἶναι. 101) Δὲν ὑπάρχει πόθεν νᾶ τῷ δοθῇ. 102) Ἐννοεῖ ἴσως τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἰφικράτους ἐν Ὀλ. 101, δ'. (Π. Χ. 373), περὶ ἧς Ξενοφ. Ἑλλ. ΣΤ'. 2, 27—39. Ἄν τοῦτο, ὁ ἐδῶ Πολύστρατος, καλεῖται παρὰ Ξενοφ. Καλλίστρατος.

103) Μόνα των καὶ χωρὶς σᾶς. 104) Διότι ὅταν δὲν λαμβάνουν τὸν μισθὸν των, κινουῦνται καθ' ἐνὸς τῶν συμμάχων, καὶ ἀρπάζουσιν ἐκείθεν τὰ χρεωστούμενα. 105) Ῥίψαντα ἐν βλέμμα, ἰδόντα μὲ ἀδ:αφορίαν τὸν πόλεμον τῆς πόλ.

ζον, καὶ πανταχοῦ μᾶλλον οἷχεται πλέοντα. Ὁ δὲ στρατηγός¹⁰⁷ ἀκολουθεῖ. Εἰκότως οὐ γὰρ ἐστὶν ἄρχειν, μὴ διδόντα μισθόν.

Τί οὖν κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας, καὶ στρατιώτας οἰκείους, ὡς περ ἐπόπτας τῶν στρατηγουμένων¹⁰⁸, παρακαταστησαντας. Ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ' ὡς χρώμεθα¹⁰⁹ τοῖς ἰράγμασιν· εἰ γὰρ ἔροισι τις ὑμᾶς, εἰρήνην ἄγετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; Μὰ Δι' οὐχ ἡμεῖς γε¹¹⁰, εἶπητ' ἄν, ἀλλὰ Φιλίππῳ πολεμοῦμεν. Οὐκ ἐχειροτονεῖτε δὲ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους, καὶ στρατηγούς, καὶ φυλάρχους, καὶ ἱππάρχους δύο¹¹¹; Τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι; πλὴν ἐνὸς ἀνδρός, ὃν ἂν ἐκπέμψητε ἐπὶ τὸν πόλεμον¹¹², οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν¹¹³ ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν¹¹⁴. ὡς περ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους¹¹⁵, εἰς τὴν ἀγορὰν¹¹⁶ χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον· οὐ γὰρ ἐχρῆν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἱππάρχους παρ' ὑμῶν, ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἢν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύναμις¹¹⁷; ἀλλ' εἰς μὲν Λημνον¹¹⁸ τὸν παρ' ὑμῶν ἱππαρχὸν δεῖ πλεῖν τῶν δ' ὑ-

106) Ὅστις τὰ πληρώνει. 107) Ὅστις δῆποτε εἶναι ὁ στρατηγός των. Τότε δὲ ἦτον ὁ Χάρης, ὅστις ἠναγκάζετο νὰ πολεμῇ εἰς τὴν Ἀσίαν ὅπου ἤθελον τὰ στρατεύματα, διότι μὴ πληρῶνων αὐτὰ δὲν τὰ ἐξουσίαζε. 108) Τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὁ στρατηγὸς διοικεῖ. 109) Ὁ τρόπος ὡς χρώμεθα ἔστι γέλως, γελοῖος.

110) Ἀγομεν. 111) Κατ' ἔτος ἐπὶ πολέμου ἐχειροτόνουν τὰς ἀρχὰς ταύτας. Ὁ ταξιάρχος ἤρχε μιᾶς τάξεως πεζικοῦ. Ἐκ τῶν δέκα στρατηγῶν συνήθως ὁ εἷς ἐξεστράτευεν, οἱ δὲ λοιποὶ διεύθυνον τὰς στρατιωτικὰς ὑποθέσεις ἐν Ἀθήναις. Οἱ φύλαρχοι διώκουν τὰς φυλάς (τάγματα) τοῦ ἱππικοῦ, οἱ δὲ ἱππαρχοὶ ὄλον τὸ ἱππικόν. 112) Τοῦ στρατηγοῦ ὃν ἔπεμπον μὲ τὸ ξενικόν. 113) Πανηγυρίζουσι. 114) Τῶν ἱερέων οἱ ὅποιοι διευθύνουν τὰς ἱεράς παρατάξεις.

115) Ἀνδριάντας. 116) Διὰ νὰ τοὺς στήνεται εἰς τὴν ἀγορὰν τοὺς χειροτονεῖτε, ὅχι διὰ τὸν πόλεμον. 117) Διὰ νὰ εἶναι ἡ δύναμις τῆς πόλεως ἡ δὲν ἔπρεπε νὰ ᾔῃαι παρ' ὑμῶν διωρισμένοι καὶ οἱ ταξιάρχοι, καὶ οἱ ἱππαρχοι, καὶ οἱ ἄρχοντες, ὥστε τοιουτοτρόπως νὰ ᾔῃαι τῷ ὄντι τῆς πόλεως ἡ δύναμις; (κατ' ἐρωτηματικόν.) 118) Εἰς τὴν Λημνον ζητήσαντες βοήθειαν ἔπεμψαν Ἀθηναίους. Εἰς δὲ τὰς πόλεις τῆς Θράκης, αἱ ὅποιοι ἐθεωροῦντο ὡς κτήματα τῶν Ἀθηναίων ἔπεμπον ἱππαρχὸν ξένον, τὸν Μενέλαον, ἴσως Λακεδαιμόνιον.

πέρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἱππαρχεῖν; Καί οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ᾔ.

Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἠγεῖσθε λέγεσθαι· τὸ δὲ τῶν χρημάτων¹¹⁹, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτε ἀκοῦσαι· τοῦτο δὴ καὶ περανῶ¹²⁰. Χρήματα τοίνυν, ἔστι μὲν ἡ τροφή¹²¹, σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις μόνον, τῇ δυνάμει ταύτῃ, τάλαντα ἐννεμήκοντα, καὶ μικρόν τι πρόσ¹²³. Δέκα μὲν ναυσὶ ταχεύαις, τετταράκοντα τάλαντα· εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναί, τοῦ μηνὸς ἐκάστου· στρατιώταις δὲ δισχιλίους τοσαύτ' ἕτερα, ἵνα δέκα ἕκαστος τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ. Τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίοις οὔσιν, ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνὸς, δώδεκα τάλαντα. Εἰ δέ τις οἶεται μικρὰν ἀφορμὴν σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν¹²⁴, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι, τοῦτ' ἂν γένηται¹²⁵, προσποριεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμα ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν, οὐδένα τῶν συμμάχων, ὥστ' ἔχειν μισθὸν ἐντελῆ. Καὶ γὰρ δὲ συμπλέων ἐβελοντῆς, πᾶσχειν ὅτιοῦν ἔτοιμος¹²⁶, ἐὰν μὴ ταυθ' οὕτως ἔχῃ.

Πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω¹²⁷, γενήσεται, τοῦτ' ἤδη λέξω. Πόρου ἀποδείξει¹²⁸. Ἄ μὲν ἡμεῖς, ὡ ἄν-

119) Περὶ τῶν χρημάτων. 120) Θὰ πραγματοποιήσω. 121) Χρήματα τοίνυν (πόσα ἔσται, λέγω ὅτι) ἡ μὲν τροφή (ὡς ἐπεξήγησις, σιτηρέσιον μόνον τοῖς στρατευομένοις· ὁ δὲ Μὲν ἀποδίδεται εἰς τὸ εἶδέ τις οἶεται ἔστι τῇ δυνάμει ταύτῃ τάλαντα 90 καὶ μικρόν τι πρόσ.

123) Ἀκριβέστερον 92 τάλαντα. Γνωστὸν ὅτι τὸ τάλαντον ἔχει 60 μνας ἢ 6000 Δραχμὰς, ἡ δὲ μνα 100 Δραχμὰς. Τοὺς ὑπολογισμοὺς του κάμνει ὁ Δημοσθένης ἐπὶ ἓν ἔτος. Οὕτω 10 νῆες × 20 μν. (× 100 Δρ.) × 12 μῆνας = 240000 Δρ. = 40 τάλ. Πάλιν. 2000 στρατ. × 10 Δρ. × 12 μῆν. 240000 = 40 τάλ. Τέλος 200 ἱππεῖς × 30 Δρ. × 12 μῆν. = 72000 Δρ. = 12 τάλ. Ὡστε τὸ ὅλον 40 + 40 + 12 = 92 τάλ. 124) Ὅτι εἶναι δλίγον τὸ κεφάλαιον τῶν 92 ταλάντων διὰ σιτηρέσιον τῶν στρατ. 125) Ἄν πορισθῇ αὕτῃ ἡ ποσότης.

126) Εἰμί. 127) Γενέσθαι, πορισθῆναι. Τοῦ σιτηρεσίου δηλ. 128) Ἰδιαίτερος ἔχει γεγραμμένον τὸν ὑπολογισμὸν τῶν πόρων ὅθεν δύνανται νὰ ληφθῶσι τὰ 92 τάλαντα. Ὁ ὑπολογισμὸς δὲ οὗτος ἀνχινωσκόμενος ἴσως δὲ τινος γραμματέως,

τα, ὅσα οὐδ' εἰς ἓνα τῶν ἀποστόλων¹⁶⁰, καὶ τοσοῦτον ὄχλον¹⁶¹; καὶ τοσαύτην παρασκευὴν, ὅσην οὐκ αἶδ' εἴτις τῶν ἀπάντων¹⁶² ἔχει· τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν¹⁶³ τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς Ποτίδαιαν; "Ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἅπαντα¹⁶⁴ νόμῳ τέτακται, καὶ προεῖδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολ-
λου¹⁶⁵ τίς χορηγός¹⁶⁶, ἡ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε, καὶ πα-
ρὰ τοῦ, καὶ τί λαβόντα¹⁶⁷, τί δεῖ ποιεῖν· οὐδὲν ἀνεξέταστον, οὐδ' ἀό-
ριστον ἐν τούτοις ἡμέληται. Ἐν δὲ ταῖς περὶ τοῦ πολέμου, καὶ
τῆς τούτου παρασκευῆς, ἄτακτα, ἀόριστα, ἀδιόρθωτα ἅπαντα. Τοι-
γαροῦν ἅμα ἀκηκόαμέν τι, καὶ τριηράρχους καθίσταμεν, καὶ τού-
τοις ἀντιδόσεις¹⁶⁸ ποιούμεθα, καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦ-
μεν· καὶ μετὰ ταῦτα ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους¹⁶⁹ ἔδοξε¹⁷⁰, καὶ
τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας¹⁷¹. εἴτ' αὐτοὺς πάλιν ἀντεμβιβάζειν¹⁷². Εἴ-
τ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλετε, προαπόλῳλεν¹⁷⁰ ἐφ' ᾧ ἂν ἐκπλέωμεν·
τὸν γὰρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν.
Οἱ δὲ τῶν πραγμάτων καιροί, οὐ μένουσι τὴν ὑμετέραν βραδυτήτα,

160) Ἐκστρατεῖαν, στόλον. 161) Θόρυβον γίνεσθαι. 162) Ὅλων τῶν ἐπὶ
γῆς ἀνθρώπων, ἐννοεῖ δὲ μᾶλλον πόλεων. 163) Νομίζετε. 164) Τὰ περὶ τὰς
ἐορτάς. 165) Χρόνου. Ἀμέσως μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐορτῆς ἐξελέγοντο οἱ ἐπιμε-
ληταὶ τῆς μελλούσης ἐορτῆς. 166) Εἰς τὰς πανηγύρεις τῶν Παναθηναίων καὶ
Διονυσίων ἐγυμνάζοντο, ἰδίως διὰ τὰς θεατρικὰς παραστάσεις χοροί, δαπάνη ἐκ-
λεγομένου τινὸς ἐπὶ τούτῳ πλουσίου ιδιώτου, ὅστις ἐκαλεῖτο χορηγός. Γυμνα-
σίαρχος δὲ ἦν ὁ ἐπιτηρῶν τὰς σωμαστικὰς τῶν νέων ἐκάστης φυλῆς. 167) Μέρους
τῆς δαπάνης τῶν τελετῶν τούτων ἐδίδετο ἀπὸ τοὺς ταμίας τῶν ναῶν.

168) Ἀνταλλαγὰς τῶν τριηραρχῶν ἢ τῆς περιουσίας των. Ἐκαστος οὐσίαν τινα
ἔχων Ἀθηναῖος ὤφειλε νὰ συντελέσῃ εἰς τὸν καταρτισμὸν τῶν τριήρων ὡς τριή-
ραρχος. Ἄν τις ἐνόμιζεν ὅτι ἐτάχθη περισσότερον ἀπὸ ἄλλον πλουσιώτερόν του,
ὁ πλουσιώτερος ὤφειλε ν' ἀνταλλάξῃ τὴν καταβολὴν μὲ αὐτὸν, ἢ, ἂν δὲν ἤθελε,
ν' ἀνταλλάξῃ μὲ αὐτὸν τὴν περιουσίαν του πληρώνων ὅσην ἐτάχθη καταβολὴν.
Τοῦτο ἐκαλεῖτο ἀντίδοσις. 169) Τοὺς ξένους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἀθήναις.

170) Ἀντὶ, δοκεῖ. Κ. § 392. 171) Ἴσως τοὺς μὴ συμφικισμένους εἰς τὴν πό-
λιν καὶ τὰ χωρία τῶν θήμων. 172) Ἐπειτα ἀλλάζετε πάλιν γνώμην, καὶ θέλε-
τε ἀντὶ ἐκείνων σεῖς νὰ ἐπιδιβασθῇτε.

καὶ ῥαθυμίαν. Ἄς δ' εἰς τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἰαίτε οὔσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν¹⁷³ ἐξελέγχονται. Ὁ δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως¹⁷⁴ ἐλήλυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὐβοεῦσιν ἤδη ταιαύτας ἐπιστολάς. Ἐπιστολαί¹⁷⁵.

Τούτων οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων ἀληθῇ μὲν ἐστὶ τὰ πολλὰ, ὡς οὐκ ἔδει¹⁷⁶. οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ ἡδέα ἀκούειν. Ἀλλ' εἰ μὲν, ὅσα ἂν τις ὑπερβῇ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται¹⁷⁷, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἡ τῶν λόγων χάρις¹⁷⁸, ἂν ἡ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται, αἰσχρὸν ἐστίν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φενακίζειν ἑαυτοὺς, καὶ ἅπαντ' ἀναβαλλομένους, ὅσα ἂν ἡ δυσχερῇ, πάντων ὑστερίζειν τῶν ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν¹⁷⁹, ἀλλ' αὐτοὺς ἐμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιῶσειεν ἂν τις τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς εὐ βουλομένους ἡγεῖσθαι. χρὴ, ἴν' ἂ ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται, καὶ μὴ τὰ συμβαίνοντα ἀναγκάζωνται διώκειν¹⁸⁰. Ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν ἀπάντων ἔχοντες, τριήρεις, ὀπλίτας, ἱππέας, χρημάτων πρόσδοτον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτε ἐν δέοντι κέχρησθε, οὐδενὸς δ' ἀπολείπεσθε¹⁸¹. Ὡσπερ δὲ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν¹⁸², οὕτω πολεμεῖτε Φιλίππῳ καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγείς ἀεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται¹⁸³. καὶν ἐτέρωσε πα-

173) Ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς νὰ τὰς μεταχειρισθῶμεν. 174) Εἰς τοσαύτην ὕβριν, αὐθάδειαν· ὁ Φίλιππος. 175) Δὲν διετηγήθησαν. 176) Καθὼς δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι. Ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ ἡμέτερον: κατὰ δυστυχίαν. 177) Ἄν καὶ τὰ πράγματα ὑπερέβαινον ὅσα τις ὑπερβαίνει (παρασιωπᾷ) μὲ τοὺς λόγους ἐπιθυμῶν νὰ μὴ λυπήσῃ, τότε προθύμως ἤθελα δημηγορήσει μόνον ὅσα σὰς ἀρέσκουσι.

178) Τὸ διὰ τῶν λόγων χαρίζεσθαι. 179) Τὰ συμβάντα. 180) Ἀναγκάζονται οἱ εὐ βουλευόμενοι νὰ ἀκολουθῶσι τὰ συμβ. 181) Στερεῖσθε. 182) Πολεμοῦσι μὲ τοὺς γρόνθους. 183) Βάζει τὰς χεῖράς του εἰς τὴν πληγὴν.

τάξῃ τις, ἐκεῖσέ εἰσιν αἱ χεῖρες, προβάλλεσθαι δ'¹⁸⁴, ἢ βλέπειν ἐναντίον, οὔτ' οἶδεν, οὔτ' ἐθέλει· καὶ ὑμεῖς, ἐὰν ἐν Χερρόνησφ πύθῃσθε Φίλιππον, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε· ἐὰν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε· ἐὰν ἄλλοθι που, συμπαραθεῖτε ἄνω καὶ κάτω. Καὶ στρατηγεῖσθε μὲν ὑπ' ἐκείνου¹⁸⁵, βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοὶ συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου· οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτε οὐδὲν, πρὶν ἂν γεγεννημένον, ἢ γιγνόμενόν τι πύθῃσθε. Ταῦτα δ' ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν ποιεῖν¹⁸⁶. νῦν δὲ ἐπ' αὐτὴν ἤκει τὴν ἀκμὴν¹⁸⁷, ὥστ' οὐκέτ' ἐγχωρεῖ¹⁸⁸.

Δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυρόμενος¹⁸⁹, τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ· εἰ γὰρ ἔχων ἃ κατέστραπται καὶ προεἰλήφεν, ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε, καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἂν μοι δοκεῖ¹⁹⁰, ἐξ ὧν αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἰσχιστα ὠφληκότες ἂν ἦμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τι¹⁹¹, καὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος, ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ' ὑμᾶς¹⁹², εἴπερ μὴ παντάπασιν ἑαυτῶν ἀπεγνώκατε.

Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται, μήτε λογίζεται, ὁρῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγεννημένην¹⁹³ περὶ τοῦ τιμωρῆσθαι Φίλιππον, τὴν δὲ τελευταίην οὖσαν ἤδη ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν αὐτοὺς κακῶς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου. Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε οὐ στήσεται¹⁹⁴, δῆλον, εἰ μή τις αὐτόν κωλύσει. Εἴτα τοῦτο ἀναμενουμέν¹⁹⁵; καὶ τριήρεις πολιτικῆς δυνάμεως¹⁹⁶ κε-

184) Τὴν ἀσπίδα ἢ τὰς χεῖρας. Νὰ φυλαχθῇ. 185) Διότι ὅπου θέλει ἐκεῖνος σὰς φέρει ἄνω καὶ κάτω. 186) Ἴσως πρότερον ἐδύνασθε νὰ τὰ κάμνετε χωρὶς πολλὸν κίνδυνον. 187) Τὰ πράγματα. 188) Ποιεῖν ταῦτα. 189) Ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυρόμενος ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις. 190) Νομίζω ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἤθελον μένει εὐχαριστημένοι μὲ αὐτὰ, διὰ τὰ ὅποια ὅμως ἠθέλαμεν καταισχυρῆθαι καὶ δευχθῇ ἄνδρες κτλ. 191) Κατὰ τινος. 192) Θέλει σὰς ἐρεθίσαι.

193) Λογίζεται τὴν ἀρχὴν γεγεννημένην, ὅτι ἡ ἀρχὴ ἔγινε. 194) Δὲν θὰ σταθῇ ὁ Φίλιππος ὡς ἐδῶ. 195) Νὰ τὸν κωλύσῃ κινεῖς ἄλλες; 196) Ἀθηναίων, μὴ ξενικῶν.

νάς, καὶ τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας¹⁹⁷ ἐὰν ἀποστείλητε, πάντ' ἔχειν οἴεσθε καλῶς; Οὐκ ἐμβησόμεθα; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει γέ τινι στρατιωτῶν οἰκείων¹⁹⁸ νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον¹⁹⁹; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσούμεθα; Ποῖ δὴ προσορμιούμεθα; ἤρετό τις. Εὐρήσει τὰ σαθρὰ τῶν ἐκείνου πραγμάτων²⁰⁰, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αὐτὸς δὲ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν ἂν μὲν τοὶ καθώμεθα οἴκοι, λοιδορούμενων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων, οὐδέ ποτ' οὐδὲν ἡμῖν οὐ μὴ²⁰¹ γένηται τῶν δεόντων. "Οποὶ μὲν γὰρ ἂν, οἶμαι, μέρος τι τῆς πόλεως²⁰² συναποσταλῇ, καὶ μὴ πᾶσα παρῇ, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενές²⁰³ καὶ τὸ τῆς τύχης²⁰⁴ ἡμῖν συναγωνίζεται. "Οποὶ δ' ἂν στρατηγὸν καὶ ψήφισμα κενὸν²⁰⁵ καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας²⁰⁶ ἐκπέμψητε, οὐδὲν ἡμῖν τῶν δεόντων γίγνεται· ἀλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνῶσι τῷ δέει, διὰ τοὺς τοιούτους ἀποστόλους²⁰⁷. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν²⁰⁸ ἓνα ἄνδρα ἂν δυνηθῇναί ποτε ταῦθ' ὑμῖν πρᾶψαι ἅπανθ', ὅσα βούλεσθε ὑποσχέσθαι μὲν τοὶ καὶ φῆσαι, καὶ τὸν δεῖνα αἰτιάσασθαι, καὶ τὸν δεῖνα, ἔστι²⁰⁹. τὰ δὲ πράγματα ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. "Οταν γὰρ ἡττῆται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος ἐκεῖ πράξῃ πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ῥαδίως ἐνθάδ' ὥσιν²¹⁰. ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν ἀκούσητε, ὅ,τι ἂν τύχῃ ῥαδίως ψηφίσησθε, τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν; Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; "Οταν ὑμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν στρατηγουμένων²¹¹, καὶ δικαστὰς οἴκαδ' ἐλθόντας τῶν εὐθυ-

197) Ἐλπίδας περὶ βοηθείας τὰς ὁποίας ὁ μὲν ἢ ὁ δὲ σᾶς δίδει. 198) Μὲ ἐν τοῦλάχιστον μέρος μὴ ξένων στρατιωτῶν. 199) Ἀφ' οὗ θὲν τὸ ἐκάμαμεν πρότερον. 200) Κατὰ τί αἱ ὑποθέσεις τοῦ Φιλίππου εἶναι ἐπισφαλεῖς, καὶ ἐπομένως τοῦ θᾶ δυνηθῶμεν νᾶ ἀράξωμεν. 201) Τρεῖς ἀρνήσεις διὰ σφοδρότητα.

202) Τῶν πολιτῶν. 203) Ἡ εὐμένεια. 204) Εὐμενές. 205) Λόγους χωρὶς ἔργα. 206) Ἀπὸ τοῦ ἁμῶνος λεγομένης. 207) Ἐκστρατείας. 208) Δυνατόν.

209) Ὁ στρατηγὸς ὑποχωρεῖ εἰς τὰς θελήσεις ξένων μὴ λαβόντων τὸν συμφωνηθέντα μισθόν. 210) Ῥαδίως (ἀσυστόλως) ψευδόμενοι, ὥσιν ἐνταῦθα.

211) Ἰδε ἀνωτ.

νῶν²¹². ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὁρᾶν²¹³. Νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἤκει τὰ πράγματα αἰσχύνῃς, ὥστε τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δις καὶ τρίς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου· πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδὲ ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιστῶν²¹⁴ καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἰροῦνται τοῦ προσήκοντος²¹⁵. κακούργου μὲν γάρ ἐστι, κριθέντ' ἀποθανεῖν· στρατηγοῦ δὲ, μαχόμενον τοῖς πολεμίοις.

Ἵμῶν δ' οἱ μὲν, περιϊόντες, μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν²¹⁶, καὶ τὰς πολιτείας διασπᾶν· οἱ δ', ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα²¹⁷. οἱ δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν· οἱ δὲ, λόγους πλάττοντες ἕκαστος περιερχόμεθα. Ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νῆ τοὺς Θεοὺς, ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὄνειροπωλεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τὴν τ' ἐρμηϊαν τῶν κωλυσόντων ὁρῶντα, καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρμένον· οὐ μέντοιγε οὐ μὰ Δι' οὕτω προαιρεῖσθαι²¹⁸ πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναι, τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος· ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες²¹⁹. ἀλλ' ἐὰν ἀφέντες ταῦτ', ἐκεῖνα εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρωπος, καὶ τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἀποστερεῖ, καὶ χρόνον πολὺν ὕβριζε, καὶ ἅπαντα ὅσα πώποτ' ἠλπίσαμεν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὖρηται²²⁰, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐστὶ²²¹, καὶ μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθα

212) Τὰς ὁποίας ἔχει νὰ δώσῃ ὁ στρατηγός. 213) Νὰ μὴν ἀκούητε μόνον ὅσα (οἱ ῥήτορες) σᾶς λέγουσιν, ἀλλὰ νὰ βλέπετε καὶ ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι ἦσαν αὐτόπται τῶν περιστάσεων. 214) Πειρατῶν. 215) Προτιμοῦν ν' ἀποθνήσκωσι κρινόμενοι ἀπὸ σᾶς, παρὰ νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς τὸν πόλεμον μὲ τὰ ξενικὰ ταῦτα στρατεύματα. 216) Ὅτι ὁ Φίλιππος συμφώνως μὲ τοὺς Λακ. ἐνεργεῖ τὴν καταστροφὴν τῶν Θηβαίων. 217) Πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας. 118) Οὐκ οἶμαι αὐτὸν προαιρεῖσθαι πράττειν οὕτως ὥςτι. 219) Οἱ πλάττοντες τοὺς τοιοῦτους λόγους.

220) Εὐρέθησαν ἐστραχημένα. 221) Καὶ ὅτι ἡ ἐπίλοιπος, ἡ μέλλουσα τύχη μας

τοῦτο ποιεῖν, ἂν ταῦτα εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντα ἐσόμεθα ἐγνωσόμενες, καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι²²². οὐ γὰρ ἅττα ποτ' ἔσαι δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλ', ἂν μὴ προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητ', εὖ εἰδέναι²²³.

Ἐγὼ μὲν οὖν, οὐτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἰλόμην λέγειν, ὅ, τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν ὑμῖν πεπεισμένος ὦ, νῦν τε, ἃ γινώσκω, πάνθ' ἀπλῶς, οὐδὲν ὑποστειλάμενος, πεπαρρησίασμαι²²⁴. Ἐβουλόμην δ' ἂν, ὥσπερ ὅτι ὑμῖν συμφέρει τὸ τὰ βέλτιστα ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον²²⁵ καὶ τῷ τὰ βέλτιστα εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ἥδιον εἶπον· νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὔσι²²⁶ τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γεννησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν, ἐὰν πράξῃτε ταῦτα, πεπεισθαι²²⁷, λέγειν αἰροῦμαι. Νικῶη δ' ὅ,τι πᾶσιν ὑμῖν μέλλει συνοίσειν.

ἀπὸ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξαρτᾶται. 222) Ἐσόμεθα. 223) Οὐ δεῖ σκοπεῖν ἅττα ἔσαι τὰ πράγματα, ἀλλὰ δεῖ εἰδέναι ὅτι ἔσαι φαῦλα, εἰ μὴ κτλ. 224) Μετὰ παρρησίας εἶρηκα. 225) Οὕτως εἰδέναι ὅτι τὸ ἀκούειν τὰ βέλτιστα συνοίσει, ὡφελήσει τῷ τὰ βέλτιστα εἰπόντι (ἐμοί). 226) Λέγειν ἐπ' ἀδήλοις, μ' ὅλον ὅτι εἶναι ἄδηλα τὰ γεννησόμενα ἐμοί, τὰ ἀποτελέσματα τῶν λόγων μου δι' ἐμέ, δηλ. ἂν δὲν θέλετε ὀργισθῇ κατ' ἐμοῦ. 227) Ἐπὶ τῷ πεπεισθαι (διότι πέποιθα) συνοίσειν ὑμῖν.

ΣΤ'. ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

Πλάτων Ἀριστωνος, ὁ πατὴρ τῆς φιλοσοφίας, ἐξ ἐπισήμου οἰκογενείας τῶν Ἀθηνῶν, ἐγεννήθη τὸ 430 Π. Χ. Ὀλ. 87, γ'. Διδαχθεὶς δὲ παρὰ τῷ Σωκράτει, ἀπεδήμησε πρὸς ἐντελεστέρας σπουδὴν τῶν ἀνθρώπων εἰς Αἴγυπτον καὶ Σικελίαν, ὅπου ἐξοικειώθη πρὸς Δίωνα τὸν ἐλευθερωτὴν τῶν Συρακουσῶν. Εἰσελθὼν δὲ εἰς Ἀθήνας, ἐσύστησεν εἰς Ἀκαδημίαν σχολὴν ἐκ τῆς ὁποίας ἐβλάστησαν αἱ ὀρθότεραι καὶ υγιέστεραι τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας ιδέαι, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν καὶ αὐτοὶ οἱ μεταγενέστεροι αἰῶνες ἠρύσθησαν. Ἐγραψε δὲ παμπόλλους διαλόγους περιέχοντας τὰς ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ τε καὶ τοῦ διδασκάλου του Σωκράτους, καὶ ἐμφαίνοντας τὸ ἔξοχον τῆς μεγαλοφυΐας του, τὸ βάθος τοῦ νοός του, καὶ τῆς φαντασίας του τὴν λαμπρότητα. Ἀπέθανε δὲ εἰς ἡλικίαν 82 ἐτῶν, καὶ ἐτιμήθη ὑπὸ τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων του μὲ τὸ ἐπώνυμον ΘΕΙΟΣ.

ΚΡΙΤΩΝ.

* Ο Σωκράτης κατηγορηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀνύτου καὶ Μελίτου ὅτι εἰσήγαγε νέους θεοὺς καὶ διέφθειρε τὴν νεολαίαν, κατεδικάσθη εἰς θάνατον, καὶ ἔμενεν εἰς τὸ δεσμωτήριον μέχρις οὗ ᾗθελεν ἔλθῃ ἡ προσδιωρισμένη ἡμέρα. Ἐν τούτῳ τῷ διαστήματι ὁ ἐπιστήμιος μαθητὴς του Κρίτων κατώρθωσε νὰ τῷ προμηθεύσῃ μέσα δραπέτευσεως καὶ ἔρχεται εἰς τὴν φυλακὴν διὰ νὰ τὸν παρακινήσῃ νὰ φύγῃ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ.

ΤΙ τῆνικάδε¹ ἀφίξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῶτ' ἔτι ἐστί; ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν². ΣΩΚ. Πῆνικα³ μάλισα; ΚΡ. Ὅρθρος⁴ βαθύς. ΣΩΚ. Θαυ-

1) Τέτοιαν ὥραν, τόσον πρῶτ'. 2) Πρῶτ' ἐστί. 3) Τί ὥρα;

4) Ἡ πρὶν τοῦ ἐξημερώματος ὥρα.

μάζω ὅπως ἡθέλησέ σοι· ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι⁵. ΚΡ. Ξυνήθης ἤδη μοι ἐστίν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν⁶. καὶ τι καὶ εὐηργέτηται ὑπ' ἐμοῦ. ΣΩΚ. Ἄρτι δὲ ἤκεις⁷ ἢ πάλαι; ΚΡ. Ἐπεικῶς⁸ πάλαι. ΣΩΚ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθύς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθῃσαι; ΚΡ. Οὐ, μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι⁹. Ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω¹⁰, αἰσθανόμενος ὡς ἡδέως καθεύδεις. Καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα¹¹ διαγῇς¹². Καὶ πολλάκις μὲν ἐγὼ σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου¹³, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νῦν παρεστῶσι ξυμφορᾷ, ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρῶτος φέρεις. ΣΩΚ. Καὶ γὰρ ἂν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς εἶη ἀγανακτεῖν τηλικούτον¹⁴ ὄντα, εἰ¹⁵ δεῖ ἤδη τελευτᾶν. ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικούτοι ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἀλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ἐπιλύεται¹⁶ ἢ ἡλικία τὸ μὴ οὐχί¹⁷ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ. ΣΩΚ. Ἔστι ταῦτα¹⁸. Ἀλλὰ τί¹⁹ δὴ οὕτω πρῶτ' ἀφίξαι; ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδεύουσιν πᾶσι καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν ἦν ἐγὼ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατα²⁰ ἂν ἐνέγκαιμι. ΣΩΚ. Τίνα ταύτην²¹; ἢ τὸ πλοῖον ἀφίχεται ἐκ Δήλου, οὐ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με²²; ΚΡ. Οὐ τοι δεῖ ἀφίχεται, ἀλλὰ δοκεῖ

5) Νὰ ἀκούσῃ ὅταν ἐκτύπησες τὴν θύραν, καὶ νὰ ἀνοίξῃ. 6) Ἐμέ. 7) Ἐνεστὼς ἀντὶ παρρηχήμενου. 8) Ἰκανῶς. 9) Μήτε ἐγὼ δὲν ἤθελα νὰ εἶμαι εἰς ἀγρυπνίαν· διατὶ νὰ τὴν προξενήσω καὶ εἰς σέ; 10) Ἀπορῶ διὰ σέ. Εἰς ταύτην τὴν σημασίαν μετὰ γεν. Ἀλλως μετ' αἰτιατ. 11) Ὅσον τὰ δυνατόν ἡδύτερα. 12) Ἀντὶ διαγοῖς κατὰ Κ. § 400 σήμ. 13) Λέγεται: εὐδαιμονίζω σε τότε, ἢ εὐδαιμονίζω σε τοῦδε (ἐννεκα). Σὲ μακαρίζω διὰ. 14) Τὴν ἡλικίαν. 15) Ὅτι. 16) Οὐκ ἀπαλλάττει, κωλύει αὐτούς. Τὸ δὲ οὐδὲν ἐλλειπτικῶς ἀντὶ κατ' οὐδὲν, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ οὐ, καὶ παρήγαγε τὸ ἡμέτερον δ' ἐν.

17) Ἄττ. αἱ δύο αὗται ἀρνήσεις ἀντὶ μιᾶς, μή. 18) Οὕτως. 19) Τί, ὡς παρ' ἡμῖν, διατὶ; 20) Περιφρ. ἀντὶ βαρύτατα· ἤθελα φέρει αὐτὴν ὡς ὦν ἐν τοῖς φέρουσι βαρύτατα. 21) Φέρεις ἀγγελίαν. 22) Οἱ Ἀθηναῖοι κατ' ἔτος ἐπεμπον εἰς τὸν ἐν Δήλῳ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ πλοῖον τὸ καλούμενον θεω-

μέν μοι²³ ἤξειν τήμερον, ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἤκοντες τινες ἀπὸ Σουνίου²⁴, καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. Δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων ὅτι ἤξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὲ ἐσαύριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

ΣΩΚ. Ἄλλ', ὦ Κρίτων, τύχη ἀγαθῇ²⁵. εἰ ταύτῃ²⁶ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἔστω. Οὐ μέντοι οἶμαι ἤξειν αὐτὸ τήμερον. ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει; ΣΩΚ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. Τῇ γάρ που²⁷ ὑστεραίᾳ δεῖ με ἀποθνήσκειν ἢ²⁸ ἢ ἂν ἔλθοι τὸ πλοῖον. ΚΡ. Φασὶ γέ τοι δη²⁹ οἱ τούτων κύριοι³⁰. ΣΩΚ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας³¹ οἶμαι αὐτὸ ἤξειν, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας. Τεκμαίρομαι δὲ³² ἔκ τινος ἐνυπνίου δ' ἐώρακα ὀλίγον πρότερον³³ ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινὶ οὐκ³⁴ ἐγείραι με. ΚΡ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον; ΣΩΚ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα, καλὴ καὶ εὐεῖδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες,

Ἥματί κεν τριτάτῃ Φθίην ἐρίβωλον ἴκοιο 35.

ΚΡ. Ὡς ἄποπον³⁶ τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Ἐναργές³⁷ μὲν οὖν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

ρίς, νὰ προσφέρῃ θυσίας. Διαρκούσης δὲ τῆς ἀποστολῆς ἦτον νόμος κἀνεὶς νὰ μὴ θανατώνεται εἰς Ἀθήνας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σωκράτης μίαν ἡμέραν μετὰ τὸν ἀπόπλουν τῆς Θεωρίδος κατεδικάσθη, ἔμεινεν εἰς τὸ δεσμωτήριον μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τῆς. 23) Ὁ μὲν ἀνανταπόδοτος, ὡς πολλάκις μετὰ τὸ οἶμαι καὶ ἄλλα ἀδεβιότητος δηλωτικά, ὡς εἰ ἔλεγεν. Οἶμαι μὲν, οὐκ οἶδα δὲ σαφῶς.

24) Τὸ πρὸς τὸ Αἰγαῖον ἐκτεινόμενον ἀκρωτήριον τῆς Ἀττικῆς. 25) Ἔστω! ὡς παρ' ἡμῖν. με ὦραις καλαῖς! 26) Οὕτω. 27) Τὸ ποῦ ἐξηγεῖται: ἂν δὲν ἀπατῶμαι. 28) Ἡ ἀποδ. εἰς τὸ ὑστεραίᾳ, περιέχον συγχριτικὴν ἔννοιαν. Κ. § 342, σημ. α. 29) Τοῦλάχιστον εἶναι βέβαιον ὅτι λέγουσι. 30) Οἱ ἐνδεκα λεγόμενοι, οἵτινες ἐπεστάτουν εἰς τὰς καταδίκας. 31) Ἐπὶ ἢ διὰ τῆς ἐπ.

32) Τοῦτο. 33) Πρὶν ἔλθης. 34) Ἐν δέοντι. Ὀλίγον ἔλειψε νὰ μ' ἐξυπνίσης παράκαιρα. 35) Ἦμαρ, ποιητ. ἡ ἡμέρα. Κέν, ποιητ. ἂν. Τρίτατον, ποιητ. τρίτον. Φθίην ἀντὶ εἰς Φθίην. Ἐρίβωλος, ἡ ἔχουσα μεγάλους τοὺς βῶλους τῆς γῆς. Ἰκοιο Φθίην, ποιητ., εἰς Φθίην. Τὴν τρίτην ἡμέραν θενὰ ἔλθης εἰς τὴν Φθίαν. Ὅμ. Ἰλ. Ι'. 363. Διὰ τῆς Φθίας δὲ ἐδῶ ἐννοεῖ τὴν ἄλλην ζωὴν. 36) Παράδοξον.

37) Φανερόν τί ἐσήμαινε.

3. ΚΡ. Λίαν γε, ὥς ἔοικεν. Ἄλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν³⁸ ἐμοὶ πείθου, καὶ σώθητι· ὥς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνης, οὐδεμία συμφορὰ ἐστὶν ἄλλη³⁹, ἀλλὰ χωρὶς μὲν τοῦ ἐστερηθῆσαι⁴⁰ τοιούτου ἐπιτηδείου, οἷον ἐγὼ οὐδένα μῆποτε εὐρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ οὐ σαφῶς ἴσασιν, ὥς οἷός τε ὦν σε σώζειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελήσαιμι⁴¹. Καὶ τοι τίς ἂν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα⁴², ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι⁴³ ἢ φίλους; Οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοὶ ὥς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθὲνδε, ἡμῶν προθυμουμένων. ΣΩΚ. Ἄλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε⁴⁴ Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν⁴⁵ δόξης μέλει; οἳ γὰρ ἐπεικέσται⁴⁶, ὦν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἡγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπράχθαι, ὥσπερ ἂν πραχθῇ. ΚΡ. Ἄλλ' ὁρᾷς δὴ, ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλεις. Αὐτὰ δὲ δῆλα⁴⁷ τὰ παρόντα νυνὶ, ὅτι οἷοί τε εἰσιν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ σχεδὸν τὰ μέγιστα, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς⁴⁸ διαβεβλημένος ᾖ. ΣΩΚ. Εἰ γὰρ ὤφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τε εἶναι⁴⁹ οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τε ᾗσαν⁵⁰ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα⁵¹. καὶ καλῶς ἂν εἶχε· νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε⁵². Οὔτε γὰρ φρόνιμον, οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι· ποιοῦσι δὲ τοῦτο ὅ,τι ἂν τύχωσιν⁵³.

4. ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω. Τάδε δὲ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι· ἄρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ⁵⁴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μὴ, ἐὰν σὺ ἐνθὲνδε ἐξέλθης, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχω-

38) Διότι καὶ ἄλλοτε μεταίως ἐδοκίμασε νὰ τὸν πείσῃ. 39) Αὕτη εἶναι ἡ μόνη συμφορὰ δι' ἐμὲ, ὅλα τὰ ἄλλα μὲ εἶναι μηδέν. 40) Ἐκτὸς τοῦ ὅτι θέλω στερηθῇ. 41) Ἡ εὐκτική σημαίνει ἐδῶ τὸ ἀδύνατον καὶ ὑποθετικόν.

42) Ἐπὶ δόλῃσι. 43) Προτιμᾶν. 44) Καλὲ μου Κρ. 45) Τοῦ πλήθους. 46) Οἱ ἄριστοι καὶ σοφώτατοι. 47) Τὰ παρόντα πράγματα, (δηλ. ἡ καταδίκη σου) δῆλα εἰσιν, ἀντὶ δηλοῦσιν ὅτι. 48) Ἐν μέσφ αὐτῶν τῶν πολλῶν.

49) Εἰ ὤφελον εἶναι. Εὐκτ. εἶθε νὰ ᾗσαν. 50) Διὰ νὰ ᾗσαν ἱκανοί. Κ. § 463, ἵνα, γ'). 51) Ἐξεργάζεσθαι. 52) Ἡτοί ποιεῖν. 53) Ὅ,τι τύχῃ, ὅ,τι φθάσουν. 54) Μήπως λαμβάνεις προμήθειαν ἄρά γε περὶ ἐμοῦ.

σιν⁵⁵, ὥς σε ἐνθένδε ἐκκλέψασι⁵⁶, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν, ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; Εἰ γάρ τι τοιοῦτον φοβεῖ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν⁵⁷. Ἡμεῖς γάρ που δίκαιοι ἐσμέν⁵⁸, σώσαντές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον, καὶ, ἐὰν δέη, ἔτι τούτου μείζω· ἀλλ' ἐμοὶ πείθου, καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖ. ΣΩΚ. Καὶ ταῦτα προμηθεύμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά. ΚΡ. Μὴ τοίνυν ταῦτα φοβοῦ. Καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τὰργυρίον ἐστίν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε, καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. Ἐπειτα οὐχ ὀρᾷς τούτους τοὺς συκοράντας ὡς εὐτελεῖς⁵⁹, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει⁶⁰ μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγῶμαι, ἱκανά· ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἶει δεῖν ἀναλίσκειν τὰ ἐμὰ, ξένοι· οὗτοι⁶¹ ἐνθάδε ἔτοιμοι ἀναλίσκειν. Εἷς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος⁶². ἔτοιμος δὲ καὶ Κέβης⁶³, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. Ὡς τε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμης⁶⁴ σῶσαι σαυτὸν, μήτε ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ⁶⁵, δυσχερές σοι γενέσθω⁶⁶, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθὼν ὅτι χρῶο σεαυτῷ⁶⁷. Πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε ὅποι ἂν ἀφίκη, ἀγαπήσουσί σε· ἂν δὲ βούλη εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι⁶⁸, οἳ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται⁶⁹, καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥς τε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

55) Ἐνοχλήτωσι. 56) Ἡμῖν ὡς ἐκκλέψασι. 57) Ἄφες το νὰ χαθῇ (τὸ φοβεῖσθαι). 58) Ἀττ. ἀντί: δίκαιόν ἐστιν ἡμᾶς σώσαντάς σε κτλ. 59) Μικροπρεπεῖς, εὐώητοι. 60) Ἐχεις σύ. 61) Τὸ οὗτοι ἀντί ἰδοῦ. 62) Φίλος τοῦ Σωκράτους, συγγράφας 23 φιλοσοφικοὺς διαλόγους μὴ διασωθέντας. 63) Θηβαῖος, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους. Εἰς αὐτὸν ἀποδίδεται κοινῶς ὁ Πίναξ τοῦ Κέβητος, ἡθικὴ πραγματεία, ἥτις διεσώθη μέχρις ἡμῶν. 64) Ὡς παρ' ἡμῖν ἀπαυδήσας. Ἐδῶ δὲ παραιτηθῆς τοῦ νὰ σώσῃς. 65) Πλ. Ἀπολογ. Σωκρ. 27. 66) Ἄς μὴ σὲ δυσκολεῦσῃ. 67) Τί νὰ κάμῃς τὸν ἑαυτόν σου. Εἰς τὴν ἀπολογία του εἶπεν. Ἄν μ' ἐξορίσῃτε ποῦ νὰ ὑπάγω; Ἄν σεῖς οἱ συμπλητῆται μου δὲν μὲ ὑπεφέρατε, θὰ μὲ ὑποφέρωσιν οἱ ξένοι; κτλ. 58) Φίλοι εἰς ξένον τόπον συνδεδεμένοι διὰ σχέσεως φιλοξενίας ἐκαλοῦντο ξένοι. 69) Θέλουσι σὲ περὶ

5. Ἔτι δὲ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξόν⁷⁰ σωθῆναι· καὶ τοιαῦτα σπεύδειν⁷¹ περὶ σεαυτὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροὶ σου σπεύσειάν τε καὶ ἔσπευσαν⁷², σὲ διαφθεῖραι βουλόμενοι. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἐξόν⁷⁰ καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι· οἰχῆται καταλιπὼν, καὶ, τὸ σὸν μέρος⁷³, ὅτι ἂν τύχῃ⁷⁴, τοῦτο πράξουσι. Τεύζονται δὲ, ὡς τὸ εἰκὸς, τοιούτων οἷά περ εἴωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς. Ἡ γὰρ οὐ χρῆν ποιεῖσθαι παῖδας, ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα. Σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ῥαθυμότατα⁷⁵ αἰρεῖσθαι. Χρὴ δὲ ἅπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἔλοιτο, ταῦτα αἰρεῖσθαι, φάσκοντά⁷⁶ γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντός τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι. Ὡς⁷⁷ ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδεῖων αἰσχύνομαι, μὴ δόξη ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σέ⁷⁸ ἀνανδρίᾳ τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ⁷⁹ πεπρᾶχθαι· καὶ ἡ εἴσοδος⁸⁰ τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰσῆλθες⁸¹, ἐξόν⁷⁰ μὴ εἰσελθεῖν⁸². καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγένετο⁸³. καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγγελως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν⁸⁴, οἵτινές τε οὐ διεσώσαμεν, οὐ δὲ σὺ σαυτὸν, οἷόν τε ὄν⁷⁰ καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. Ταῦτ' οὖν, ὦ Σώ-

ριποιητῇ. 70) K. § 339, 6'. 71) Μεταβ. ἐπισπεύδειν. 72) Τὰ ὁποῖα οἱ ἐχθροὶ σου ἠμποροῦσαν μόνοι νὰ ἐπισπεύδωσι, καὶ τῷ ὄντι ἐπέσπευσαν.

73) Καθ' ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ. 74) "Ο,τι τύχη, ὅ,τι εἶναι τῆς τύχης των.

75) "Ο,τι εἶναι ἀναπαυτικώτερον διὰ σέ, δηλ. νὰ τοὺς ἀφήσῃς μᾶλλον παρὰ νὰ ταλαιπωρήσῃς μὲ αὐτούς. 76) Σὲ φάσκοντα. 77) Διότι. 78) "Ολη αὐτῇ ἢ περὶ σοῦ ὑπόθεσις. 79) Δι' ἀνανδρίαν ἡμ. 80) Ἡ εἰσαγωγή.

81) Κατ' ἄλλους, εἰσῆλθεν (ἡ δίκη). 82) "Αν ἤθελες δηλ. νὰ φύγῃς ἐν καιρῷ.

83) Κατὰ τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον ἐγένετο. 84) Μὴ δόξη ἅπαν τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡ εἴσοδος, καὶ ὁ ἀγὼν, καὶ τὸ δοκεῖν ἡμᾶς διαπεφευγέναι τὸ τελευταῖον τοῦτο (τὸ περὶ τῆς σῆς σωτηρίας), ὥσπερ τις κατάγγελως τῆς ἡμετέρας πράξεως, πεπρᾶχθαι· ἢ μὴ γραπτέον δοκεῖ ἀντὶ δοκεῖν. Καὶ τότε ὑπάρχουσι δύο διακεκριμένα φράσεις, διαιρούμεναι διὰ τελείας μετὰ τὸ ἐγένετο.

κρατες, ὅρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ⁸⁵ καὶ αἰσχροῦ ἦ, σοί τε καὶ ἡμῖν· ἀλλὰ βουλευού· μάλλον δὲ οὐδὲ βουλευέσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλευέσθαι⁸⁶. Μία δὲ βουλή. Τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπραῶχθαι. Εἰ δὲ τι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἷόν τε. Ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι, καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποιεῖ.

6. ΣΩΚ. ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετὰ τινος ὀρθότητος εἴη⁸⁷. εἰ δὲ μὴ, ὅσῳ μείζων, τοσοῦτῳ χαλεπωτέρα. Σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον, εἴτε μὴ· ὥς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ αἰετοῦτος, οἷος⁸⁸ [τῶν ἐμῶν⁸⁹] μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνεται. Τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν⁹⁰, ἐπειδὴ μοι ἤδε ἡ τύχη γέγονεν· ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονται μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ, οὓς περ καὶ πρότερον. Ὡν ἐὰν μὴ βελτίῳ⁹¹ ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μὴ σοι ξυγχωρήσω⁹², οὐδ' ἂν πλείῳ⁹³ τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν πολλῶν⁹⁴ δύναμις ὥσπερ παιῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται⁹⁵, δεσμούς τε καὶ θανάτους ἐπιτέμπουσα, καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. Πῶς οὖν ἂν μετριώτατα⁹⁶ σκοποῖμεθα αὐτά; Εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν⁹⁷, ὃν σὺ λέγεις, τὸν περὶ τῶν δοξῶν, πρότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστοτε⁹⁸, ἢ οὐ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὐ· ἢ πρὶν μὲν δεῖν ἀποθνήσκειν, καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατὰδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἄλλως⁹⁹ ἔνεκα λόγου¹⁰⁰ ἐλέγετο, ἣν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὥς ἀληθῶς. Ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγε

85) Οὐ μόνον κακὰ ἀλλὰ καὶ αἰσchrά. 86) Νὰ ἔχῃς ἤδη σχηματισμένην τὴν γνώμην σου, ἀφ' οὗ ἐβουλευῆς προηγουμένης. 87) Ἄν εἶναι κατὰ τι ὀρθή.

88) Τοιούτος εἰμι, οἷος, ἀντὶ ὥστε. 89) Τῶν ἐμῶν οἰκείων, ἢ τῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς μου. 90) Νὰ τοὺς ἀπορρίψω. 91) Τινὰ λόγον β. 92) Δὲν θὰ ἐνδῶσω εἰς σέ. 93) Κακά. 94) Ἡ τοῦ ὄχλου. 95) Μᾶς παρουσιάζει ὡς μορμολύκεια διὰ τὰ μᾶς τρομάζει. 96) Μὲ τὸν καλλήτερον τρόπον, καὶ κατὰ γράμμα: μὲ τρόπον μέτριον καὶ ὅχι τόσο κακόν. 97) Ἐπιχειρισθῶμεν νὰ ἐξετάσωμεν. 98) Ἀλλοτε δηλ. ὅταν διελεγόμεθα περὶ δοξῶν, περὶ τῆς κοινῆς γνώμης.

99) Μάτην. 100) Διὰ τὰ γίνεται ὁμιλία.

ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τι μοι ἀλλοιότερος φανεῖται.¹⁰¹, ἐπειδὴ γε ὧδε ἔχω¹⁰², ἢ ὁ αὐτός· καὶ ἐάσομεν χαίρειν¹⁰³, ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. Ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγώμηναι¹⁰⁴, ἐκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν¹⁰⁵, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον· ὅτι τῶν δοξῶν, ἅς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι¹⁰⁶, δεοὶ τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μὴ. Τοῦτο, πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι¹⁰⁷ λέγεσθαι; σὺ γάρ, ὅσα γε τὰνθρώπεια¹⁰⁸, ἐκτός εἰ τοῦ μέλλειν¹⁰⁹ ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἂν σὲ παρακρούοι¹¹⁰ ἡ παρούσα ξυμφορά. Σκόπει δὴ. Οὐχ ἱκανῶς¹¹¹ δοκεῖ σοι λέγεσθαι ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμαῖν, ἀλλὰ τὰς μὲν¹¹², τὰς δ' οὐ; οὐδὲ πάντων¹¹³, ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ; τί φῆς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται; ΚΡ. Καλῶς. ΣΩΚ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμαῖν, τὰς δὲ πονηρὰς μὴ; ΚΡ. Ναί. ΣΩΚ. Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων; πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων; ΚΡ. Πῶς δ' οὐ;

7. ΣΩΚ. Φέρε δὴ, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο¹¹⁴; Γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων¹¹⁵, πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνω καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἐνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνοι ἱατρός¹¹⁶ ἢ παιδοτρίβης ὢν; ΚΡ. Ἐνὸς μόνου. ΣΩΚ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἐνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν; ΚΡ. Δηλαδὴ¹¹⁷.

101) Ἄν ὁ λόγος θὰ μὲ φανῇ διαφέρων. 102) Ἐπειδὴ εἰς τοιαύτην εἶμαι θέσιν, καταδικασμένος δηλ. κτλ. 103) Αὐτόν, κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διασκέψεως. 104) Ἐγὼ οἶμαι. 105) Τῶν νομιζόντων ὅτι κάτι τι ὀρθὸν ἔλεγον. Ἐννοεῖ δὲ τοὺς συνομιλοῦντας μετ' αὐτοῦ μαθητάς του, ἴσως δὲ καὶ τὸν ἑαυτόν του.

106) Τῶν γνωμῶν ὅσας ἔχουσι περὶ τίνος. 107) Δοκεῖ σοι. 108) Κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἐκτός ἂν πάθῃς τι κατὰ θεῖαν βούλησιν.

109) Τοῦ κινδύνου τοῦ μέλλειν, δὲν ὑπόκεισαι εἰς τὸ μ. 110) Δὲν δύναται νὰ πλανήσῃ τὴν κρίσιν σου. 111) Ὀρθῶς. 112) Ὑπεν. ναὶ ἢ χρὴ.

113) Τῶν ἀνθρώπων. 114) Ὅτε διελεγόμεθα περὶ αὐτῶν ἄλλοτε.

115) Ἀνὴρ ὅστις συνηθίζει νὰ γυμνάζεται, ἐνῶ πράττει τοῦτο προσέχει.

116) Διότι αἱ γυμνασίαι ἐθεωροῦντο ὡς γινόμεναι πρὸς ῥῶσιν τοῦ σώματος. Παιδοτρίβης δὲ ὁ προγυμναστής. 117) Προφανῇ εἶναι αὐτὰ ὅπου λέγεις. Βε-

ΣΩΚ. Ταύτη¹¹⁸ ἄρα αὐτῷ πρακτέον¹¹⁹, καὶ γυμναστέον, καὶ ἐδεστέον¹²⁰ γε καὶ ποτέον, ἢ¹²¹ ἂν τῷ ἐνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαίοντι¹²² μᾶλλον ἢ ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα¹²³.

ΣΩΚ. Εἶεν· ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ, καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαίωντων, ἄρα οὐδὲν κακὸν πείσεται; ΚΡ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩΚ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί¹²⁴ τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος; ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα. Τοῦτο γὰρ διόλλυσι. ΣΩΚ. Καλῶς λέγεις. Οὐκοῦν καὶ τᾶλλα¹²⁵, ὧ Κρίτων, οὕτως ἵνα μὴ πάντα διῴμεν. Καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ αἰσχυρῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡμῖν ἐστὶν ἡ βουλή¹²⁶, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἔπεισθαι, καὶ φοβεῖσθαι αὐτήν, ἢ τῇ τοῦ ἐνός, εἴτις ἐστὶν ἐπαίων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχυρῆσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους, ᾧ¹²⁷ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο¹²⁸, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο; ἢ οὐδὲν ἐστὶ¹²⁹ τοῦτο; ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

8. ΣΩΚ. Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον¹³⁰, διολέσωμεν, πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαίωντων¹³¹ δόξῃ, ἄρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ¹³² διαφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο σῶμα, ἢ οὐχί¹³³; ΚΡ. Ναί.

βαιότατα. 118) Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. 119) Πρέπει νὰ πράττῃ αὐτός.

120) Πρέπει νὰ τρώγῃ. 121) Ὅπως. 122) Τῷ ἐννοοῦντι. 123) Δηλ. τῷ ἐνὶ κτλ. 124) Μέρος. 125) Εἰς ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα. 126) Ἡ σκέψις.

127) Ἐνὶ. 128) Βελτιοῦται διὰ τῆς δικαιοσύνης. Ἐννοεῖ τὴν ψυχὴν, ὡς τὸ σῶμα βελτιεῖ ἢ γυμναστική. Οἰκιστότερος φαίνεται ἐδῶ ὁ ἐνεστώς. Ὁ δὲ παράτατικός, ὡς νὰ ἔλεγεν: ἐγίγνετο ὅτε ὠμολήσαμεν περὶ αὐτοῦ ἀνωτέρω.

129) Τοῦτο, ὃ λέγω, ἐστὶν οὐδέν· ἢ: οὐκ ἔστι τοῦτο. 130) Ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους, οὐδέτερα ἀντὶ ἀφρημένων ὑγείας καὶ νόσου. 131) Ὑπερβατὸν ἀντὶ: τῇ τῶν μὴ ἐπαίωντων. 132) Ἐμποροῦμεν νὰ ζήσωμεν. 133) Μετὰ τὴν ἐρώτησίν του, φοβούμενος μὴ εἶναι σκοτεινὸς ὁ ὀρισμὸς του, πρὶν ζητήσῃ ἀποχρῖσιν ἐρωτᾶ ἂν τὸ ὁποῖον οὕτως ὥρισε δὲν εἶναι τὸ σῶμα.

ΣΩΚ. Ἄρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου¹³⁴ ἄρα ἐστὶν ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ὃ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν¹³⁵; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅτι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων¹³⁶, περὶ ὃ ἦτε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Ἀλλὰ τιμιώτερον; ΚΡ. Πολύ γε. ΣΩΚ. Οὐκ ἄρα, ὃ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον ὅτι ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ, τι ὁ ἐπαίων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια¹³⁷. Ὡστε πρῶτον μὲν ταύτη¹³⁸ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγεῖ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων. Ἀλλὰ μὲν δὴ, φαίη γ' ἂν τις, οἷοί τε εἰσὶν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτινύναι¹³⁹. ΚΡ. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα· φαίη γ' ἂν τις, ὃ Σώκρατες. ΣΩΚ. Ἀλχιθῇ λέγεις; Ἀλλ' ὦ θαυμάσιε, οὗτός γε ὁ λόγος¹⁴⁰, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοι γε δοκεῖ ὅμοιος εἶναι καὶ πρότερον¹⁴¹. Καὶ τόνδε¹⁴² δ' αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει¹⁴³ ἡμῖν, ἢ οὐ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. ΚΡ. Ἀλλὰ μένει. ΣΩΚ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως¹⁴⁴ ὅτι ταυτόν ἐστι, μένει ἢ οὐ μένει; ΚΡ. Μένει.

9. ΣΩΚ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειραῖσθαι ἐξίεναι, μὴ ἀφιέντων¹⁴⁵ Ἀθηναίων, ἢ οὐ δίκαιον· καὶ ἐὰν μὲν φαίνεται δίκαιον, πειρώμεθα· εἰ

134) Μετ' ἐκείνου τοῦ ἄλλου πράγματος, τῆς ψυχῆς. 135) Τὸ ἄδικον, τὸ δίκαιον ὁμοίως ἀντὶ ἡ ἀδικία, ἡ δικαιοσύνη. 136) Τῶν ἐν ἡμῖν. 137) Ἡ ἀλήθεια ἐρεῖ. Ἐπαίοντα δὲ ἓνα περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου ἐννοεῖ τὸν θεόν.

138) Κατὰ ταύτην (τὴν ἀλήθειαν) δὲν προτείνεις ὀρθῶς. 139) Δηλ. πρέπει νὰ φροντίζωμεν περὶ αὐτῶν, διότι ἡμποροῦν νὰ μᾶς φονεύσωσι. 140) Ὁ περὶ τοῦ ἂν πρέπη νὰ ἐνδίδῃ τις εἰς τὴν γνώμην τῶν ἐχόντων ἐξουσίαν τοῦ ἀποκτινύναι.

141) Ἀττικισμ. ἀντὶ: τῷ καὶ πρότερον ῥηθέντι, τῷ προτέρῳ. Ὅτι οὐκ ἐνδοτέον τῇ γνώμῃ τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἐνός, τοῦ ἐπαίοντος. 142) Τὸν λόγον.

143) Ἄν μὲν ἐν ἰσχύϊ ὡς ἄλλοτε τὸν ἐλέγαμεν. 144) Ζῆν.

145) Ἰσως ἐφιέντων, δηλ. ἐπιτρέπόντων.

δὲ μὴ, ἔωμεν. Ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις¹⁴⁶ περί τε χρημάτων ἀναλώσεως καὶ δόξης, καὶ παίδων τροφῆς, μὴ¹⁴⁷ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὧ Κρίτων, σκέμματα ἢ¹⁴⁸ τῶν ῥαδίως ἀποκτινύντων, καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν¹⁴⁹, εἰ οἱοί τε ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν νῶ¹⁵⁰, τούτων τῶν πολλῶν. Ἡμῖν δὲ, ἐπειδὴ ὁ λόγος οὗτος αἶρεῖ¹⁵¹, μὴ οὐδέν¹⁵² ἄλλο σκεπτέον ἢ ἢ, ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελούντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξάξουσιν καὶ χάριτας¹⁵³, καὶ αὐτοὶ ἐξαγοντές τε καὶ ἐξαγόμενοι¹⁵⁴, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιούντες. Κἂν φαινώμεθα ἄδικοι αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ¹⁵⁵ οὐ δέη ὑπολογίζεσθαι οὗτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὅτιοῦν πάσχειν¹⁵⁶, πρὸ τοῦ ἀδικεῖν¹⁵⁷. ΚΡ. Καλῶς μὲν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ὅρα δὲ τί ὁρῶμεν. ΣΩΚ. Σκοπῶμεν, ὦ ἄγαθέ, κοινῇ· καὶ εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοὶ πείσομαι· εἰ δὲ μὴ, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. Ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσαι σε ταῦτα πράττειν¹⁵⁸, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος¹⁵⁹. Ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἱκανῶς¹⁶⁰

146) Τὰς σκέψεις ἄς. Ὅσα ἀνωτέρω ὁ Κρίτων ἐπρότεινε. 147) Σκόπει μὴ.

148) Εἶναι ὅλα ταῦτα σκέψεις αἱ ὁποῖαι ἀνήκουσιν εἰς τὸν ὄχλον τὸν εὐκόλως καὶ ἀπερισκέπτως φονεύοντα. 149) Τὸν ὄχλον ὅστις εὐχαρίστως ἤθελεν ἀνακαλεῖ εἰς τὴν ζωὴν πολλοὺς ἀφ' ὅσους ἐφόνευσεν ἂν τὸν ἦτον δυνατόν. Δηλοῖ δὲ τὸ ἄσχοπον καὶ ἄστατον τῶν σκέψεων τοῦ ὄχλου. 150) Ἀνοήτως.

151) Οὕτω τὸ φέρει, οὕτω μᾶς πείθει ὁ λόγος. 152) Εἰδὲ μὴ ἢ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἢ. 153) Καὶ χάριτας τελούντες, ἢ ἄλλο τι ὁμώνυμον τοῦ τελεῖν, τὸ ὁποῖον νὰ λέγεται μετὰ τοῦ χάριτας ὡς τὸ ἐκτίνοντες. 154) Ὁ Κρίτων ἐμελλε νὰ τὸν ἐξάξῃ, ὁ δὲ Σωκρ. νὰ ἐξαχθῇ. 155) Σκόπει μὴ. 156) Οὔτε εἰ ἄλλο ὅτιοῦν πάσχειν δεῖ. 157) Μήπως οὐ δέη ὑπολογίζεσθαι εἰ δεῖ ἀποθνήσκειν... πρὸ τοῦ ἀδικεῖν· δηλ. μήπως πρέπει πρῶτον νὰ σκεφθῶμεν ἂν δὲν θὰ πράξωμεν ἄδικοι, καὶ ἔπειτα ἂν θ' ἀποθάνωμεν ἢ θὰ πάθωμεν ἄλλο τι. 158) Περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι νὰ μὲ πείσης οὐ νὰ πράξω αὐτά. 159) Ἐμοῦ. Ἐδύνατο μᾶλλον νὰ μεταχειρισθῇ τὴν αἰτιατικὴν ἄκοντα, συμφωνοῦσαν μὲ τὸ ὑπονοσούμενον ἐμὲ, ἀντικείμενον τοῦ πείσαι. Ἀλλὰ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῆς ἀπολ. γεν. ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα παραδείγματα. Θουκ. Ζ'. 48. 160) Ὁρθῶς, ἱκανῶς ὥστε νὰ σὲ πείσῃ.

λέγεται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνασθαι τὸ ἐρωτώμενον¹⁶¹, ἢ ἂν μάλισα οἷη. ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι.

10. ΣΩΚ. Οὐδενί¹⁶² τρόπῳ φαμέν ἐκόντας¹⁶³ ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δ' οὐ; ἢ οὐδαμῶς τὸ γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθόν, οὔτε καλόν¹⁶⁴, ὥς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο; Ἡ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖςδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσὶ¹⁶⁵; καὶ πάσαι, ὦ Κρίτων, ἅρα τηλικοῖδε¹⁶⁶ γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι, ἐλάβομεν ἡμᾶς αὐτοὺς¹⁶⁷ παίδων οὐδὲν διαφέροντες¹⁶⁸; ἢ πάντως μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥς περ τότε ἡμῖν ἐλέγετο, εἴτε φασίν¹⁶⁹ οἱ πολλοί, εἴτε μή; Καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν, εἴτε καὶ πραότερα, ὅμως τὸ γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι¹⁷⁰ καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει¹⁷¹ ὃν παντὶ τρόπῳ; Φαμέν¹⁷², ἢ οὐ; ΚΡ. Φαμέν. ΣΩΚ. Οὐδαμῶς ἅρα δεῖ ἀδικεῖν; ΚΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἅρα ἀνταδικεῖν, ὥς οἱ πολλοὶ οἴονται· ἐπεὶ δὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ φαίνεται. ΣΩΚ. Τί δαί¹⁷³ δῆ; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὐ; ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν¹⁷⁴ κακῶς πάσχοντα, ὥς οἱ πολλοὶ φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει. ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚ. Οὔτε ἅρα ἀνταδικεῖν χρή, οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὅτιοῦν πάσχη

161) Συνηθέστερον: πρὸς τό. 162) Οὐδενί, ἢ τινί; 163) Ἀντὶ δοτικῆς. Κ. § 384. 164) Ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀρχὴν τῆς προηγουμένης προτάσεως, διότι αὕτη εἶναι τοῦ λόγου τοῦ τὸ κεφάλαιον. 165) Ἀνάλυσις τοῦ ἐκκέχυνται, ἐξεχύθησαν, ἐχάθησαν. 166) Τόσοι τὴν ἡλικίαν, διότι καὶ ἡλικία ἐκ τοῦ ἡλίκος.

167) Ἐκκεχ. εἰσὶ, καὶ ἡμεῖς ἐλάβομεν ἡμᾶς αὐτούς. 168) Διότι οὐδὲν σπουδαῖον ἐλέγομεν. 169) Οὕτως ἔχειν. 170) Τῷ ἀδικοῦντι, καὶ οὐχὶ τῷ ἀδικουμένῳ. 171) Οὕτως ἔχει, καὶ τυγχάνει. 172) Καταφάσκομεν ἢ ὅχι εἰς τοῦτο; 173) Ἐμφαντικώτερος τοῦ δέ. Καὶ τί δά; 174) Ἀντὶ κακουργήματος ἀποδίδειν κακούργημα.

ὑπ' αὐτῶν. Καὶ ὅρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν¹⁷⁵ ὁμολογῇς. Οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει· οἷς δ' οὕτω δέδοκται, καὶ οἷς μὴ, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή¹⁷⁶, ἀλλ' ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὀρώντας τὰ ἀλλήλων βουλευμάτα. Σκόπει οὖν δὴ καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς¹⁷⁷ καὶ ξυνδοκεῖ σοι, καὶ ἀρχώμεθα¹⁷⁸ ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὥς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος¹⁷⁹ οὔτε τοῦ ἀδικεῖν, οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν, οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρώντα κακῶς, ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; Ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω, καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ· σοὶ δὲ εἴπη ἄλλη¹⁸⁰ δέδοκται, λέγε καὶ οἶδαςκε. Εἰ δὲ ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο¹⁸¹ ἄκουε. ΚΡ. Ἀλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι. Ἀλλὰ λέγε. ΣΩΚ. Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δὲ ἐρωτῶ· πότερον ἂν τις ὁμολογήσῃ τῷ, δίκαια ὄντα, ποιητέον ἢ ἑξαπατητέον¹⁸²; ΚΡ. Ποιητέον.

10. ΣΩΚ. Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει¹⁸³. Ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες¹⁸⁴ τὴν πόλιν, πότερον κακῶς τινὰς ποιούμεν, καὶ ταῦτα, οὓς ἤκιστα δεῖ¹⁸⁵, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὁμολογήσαμεν δίκαιοις οὐσιν, ἢ οὐ; ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς. Οὐ γὰρ ἐννοῶ. ΣΩΚ. Ἀλλ' ὥδε σκόπει· εἰ μέλλουσιν¹⁸⁶ ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴτ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο¹⁸⁷, ἐλθόντες οἱ Νόμοι καὶ τὸ Κοινὸν τῆς πόλεως, ἐπιστάντες¹⁸⁸ ἔρριντο

175) Παρὰ τὴν γνώμην σου. Θέλει ὥστε ἡ ὁμολογία τοῦ Κρίτωνος νὰ εἶναι ἐντελής, διὰ νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ ἔπειτα διεκφυγὴν, καὶ νὰ μὴ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἄπαξ ὁμολογηθέντα. 176) Δὲν σκέπτονται ὁμοίως. 177) Τῆς ἀρχῆς ἣν ἔθεσεν ἀνωτέρω, καὶ συνδοκεῖ σοι αὕτη. 178) Προστακτ. Νὰ ἀρχίσωμεν; 179) Βουλευόμενοι ὡς ἔχοντος. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἔχει. 180) Ἄν ἄλλως πως.

181) Τὰ ἐκ τούτου πορίσματα. 182) Ποιητέον αὐτὰ, ἢ ἑξαπατητέον αὐτόν; 183) Παρατήρει. Ἰδὲ τί συμπέρασμα ἐξέρχεται. 184) Χωρὶς νὰ πείσωμεν τὴν πόλιν ὅτι πρέπει νὰ ἀπέλθωμεν. 185) Ἐκείνους τοὺς ὁποίους ὀλιγώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλον (παντελῶς δὲν) ἔπρεπε νὰ κακοποιήσωμεν. 186) Ἐνθ' μέλλομεν.

187) Ὁ μέλλομεν πράξει. 188) Οἱ νόμοι ἐπιστάντες, ἀλλὰ καὶ τὸ κοινόν,

Βίπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῶ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι¹⁸⁹ ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ ᾧ ἐπιχειρεῖς διανοεῖ τοὺς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι, καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν, τὸ σὸν μέρος¹⁹⁰; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι¹⁹¹, καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ἣ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν, ἀλλ' ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίνωνται καὶ διαφθείρωνται; Τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; Πολλὰ γὰρ ἂν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ¹⁹², εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι¹⁹³. Ἡ ἐροῦμεν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἡδίκηει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις, καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινε; ταῦτα¹⁹⁴, ἢ τί ἐροῦμεν; ΚΡ. Ταῦτα νῆ Δία, ὦ Σώκρατες.

12. ΣΩΚ. Τί οὖν; ἂν εἴπωσιν οἱ Νόμοι. ὦ Σώκρατες, ἢ καὶ ταῦτα¹⁹⁵ ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί, ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζοι; Εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν¹⁹⁶ λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι¹⁹⁷ ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾷν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. Φέρε γὰρ, τί ἐγκαλῶν¹⁹⁸ ἡμῖν καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μὲν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς; καὶ δι' ἡμῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατήρ, καὶ ἐφύτευσέ σε; Φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους μέμφει τι, ὥς οὐ καλῶς ἔχουσιν; Οὐ μέμφομαι, φαίην ἂν. Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν

διότι σημαίνει: οἱ πολῖται. 189) Ἄλλο τι ἔχεις ἐν νῶ ἢ ἀπολέσαι.

190) Ὅσον τὸ κατὰ σέ. 191) Σοὶ φαίνεται δυνατόν, νὰ ὑπάρχῃ ἀκόμη ἐκείνη ἡ πόλις. 192) Μάλιστα ἂν εἶναι ῥήτωρ. 193) Νὰ ἔχωσι κύρος.

194) Ἐροῦμεν. 195) Ἄρα γε συνωμολογήθησαν μεταξύ ἡμῶν καὶ σοῦ καὶ ταῦτα, τὰ ἀνωτέρω δηλ., τὸ νὰ ἄκυροὺς τοὺς νόμους ὅταν δὲν σοὶ ἀρέσωσιν, ἢ μόνον νὰ ἐμμένῃς κτλ. Κατὰ δὲ τὸν κριτικὸν Οὐόλφιον τὸ ταῦτα ἐννοεῖ τὰ κατωτέρω, ὃ δὲ ἡ πρέπει νὰ τραπῇ εἰς ἡ μὴν (πάντως). Εἰπέμας, συνωμολογήθη μεταξύ ἡμῶν καὶ σοῦ καὶ τὸ νὰ ἐμμένῃς πάντως. 196) Ἀπορῶμεν τί ν' ἀποκριθῶμεν. Τὸ θαυμάζω μετὰ γεν. ἐπὶ κακοῦ. Κ. § 345, 6'. σημ. α. 197) Πλεονάζει ἐπομένης προστακτικῇ, ἀλλ' ἀπαντᾶται οὕτως ἐνίοτε. 198) Ἐγκαλῆμα προσάπτων.

τοῦ γενομένου¹⁹⁹ τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ἧ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν²⁰⁰ οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι νόμοι, παρ' ἀγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ²⁰¹ παιδεύειν; Καλῶς, φαίην ἄν. Εἶεν. Ἐπειδὴ δὲ ἐγένου²⁰² τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἄν εἰπεῖν, πρῶτον μὲν, ὥς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔχονος καὶ δούλος²⁰³, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἄρ' ἐξ ἴσου οἶε εἶναι τοῖ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἄττ' ἄν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, ταῦτα καὶ σὺ ἀντιποιεῖν²⁰⁴ οἶε δίκαιον εἶναι; Ἡ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν²⁰⁵ τὸ δίκαιον καὶ πρὸς δεσπότην (εἴ σοι ὦν ἐτύγχανεν), ὥς τε ἄπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν· οὔτε κακῶς ἀκούοντα²⁰⁶ ἀντιλέγειν, οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν; οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσαι σοι, ὥστε ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι, δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι²⁰⁷, καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα, καθ' ὅσον δύνασαι, ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις, ταῦτα ποιῶν, δίκαια πράττειν, ὃ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελούμενος²⁰⁸; Ἡ οὕτως εἴ σοφός²⁰⁹ ὥς τε λέλθῃ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἢ πατρίς, καὶ σεμνότερον, καὶ ἁγιώτερον, καὶ ἐν μείζονι μοίρα²¹⁰ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι; καὶ σέβεσθαι δεῖ²¹¹ καὶ μᾶλλον ὑπεῖκειν²¹² καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα; καὶ ἢ πεί-

199) Περὶ τοῦ γεννηθέντος. 200) Ἐξ ἡμῶν οἱ τεταγμένοι. 201) Ἡ μουσικὴ περιελάμβανεν ὅλην τὴν παιδείαν τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ γυμναστικὴ ὅλην τὴν τοῦ σώματος. 202) Ἐγεννήθης. 203) Διότι ὁ νόμος εἶναι κύριος τῶν πολιτῶν.

204) Νὰ ποιῇς καὶ σὺ πρὸς ἡμᾶς. 205) Οὐκ ἦν σοι ἐξ ἴσου τὸ δίκαιον πρὸς τὸν πατέρα, δηλ. ὅτι εἶναι δίκαιον ἀπὸ μέρους τοῦ πατρὸς πρὸς σέ δὲν εἶναι καὶ ἀπὸ μέρους σοῦ πρὸς τὸν πατέρα σου. 206) Κακολογούμενον, ἐπιπληττόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ δεσπότητος. 207) Τὸ ἀπολλύναι σε. 208) Σὺ ὅστις κατ' ἀλήθειαν ἐπιμελεῖσαι τῆς ἀρετῆς. 209) Τοιοῦτου εἶδους σοφός εἶσαι, εἰρων.

210) Ἐν μείζονι τιμῇ. 211) Ὅτι σέβ. δεῖ. 212) Τῇ πατρίδι· ἀλλ' ἐνίοτε καὶ πρὸς αἰτία.

θειν ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ²¹³; καὶ πάσχειν ἐάν τι προστάτῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα²¹⁴; ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι²¹⁵; ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον²¹⁶ ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέα ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει; καὶ οὐχ ὑπεικτέον, οὐδὲ ἀναχωρητέον, οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν; ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις τε καὶ ἡ πατρίς; ἢ πείθειν²¹⁷ αὐτὴν ἢ²¹⁸ τὸ δίκαιον πέφυκε; βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον²¹⁹ οὔτε μητέρα, οὔτε πατέρα; πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἦττον τὴν πατρίδα; τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς Νόμους ἢ οὐ; ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ.

13. ΣΩΚ. Σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες (φαῖεν ἂν ἴσως οἱ Νόμοι), εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι²²⁰ οὐδίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς ὄρᾱν, ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς. Ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδαίυσαντες, μεταδόντες ἀπάντων ὧν οἱοί τε ἤμεν καλῶν σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις, ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ²²¹, ἐπειδὴν δοκιμάσῃ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα, καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι²²² λαβόντα τὰ αὐτοῦ, ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται. Καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδὼν ἐστίν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἐάν τε τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι (εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις), ἐάν τε μετοικεῖν²²³ ἄλλοσέ ποι ἐλθὼν, ἰέναι ἐκεῖσε ὅποι ἂν βούληται, ἔχων τὰ αὐτοῦ. Ὅς δ' ὑμῶν παραμείνῃ, ὄρων ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν, καὶ τᾶλλα²²⁴ τὴν πόλιν διοι-

213) Ὅπως ἄλλως κελεύσῃ. 214) Ἐν ἡσυχίᾳ πάσχειν.

215) Δεῖσθαι (δένεσθαι, δεσμεύεσθαι), ἐάν ἡ πατρίς προστάτῃ δεῖσθαι.

216) Ὅπως τρωθῇς. Κ. § 432, ΣΤ'. 217) Λέληθέ σε ὅτι δεῖ σε πείθειν.

218) Ὅπως. 219) Ὅτι οὐκ ἔστιν ὅσιον. 220) Ταῦτα ὅτι. 221) Διὰ τοῦ πεποιηκέναι ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ τῶν Ἀθηναίων, δηλ. ἀφῆσαντες τοῦτο (τὸ ἀπῆναι) εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν βουλομένων ἐκ τῶν Ἀθηναίων. 222) Ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὴν δοκιμάσῃ τὰ πράγματα καὶ ἡμᾶς, λαβόντα ἀπιέναι.

223) Ἀποικεῖν, τὸ εἰς πόλιν ἀποικον τῶν Ἀθηναίων μεταβαίνειν, μετοικεῖν δὲ, τὸ εἰς ξένην. 224) Κατὰ τ' ἄλλα.

κοῦμεν, ἤδη φαμέν τοῦτον ὁμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν, ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν, ποιήσιν ταῦτα· καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τριχῇ φαμέν ἀδικεῖν· ὅτι τε γεννήταις οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι, οὔτε πείθεται, οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιούμεν, προτιθέντων²²⁵ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀγρίως²²⁶ ἐπιταττόντων ποιεῖν ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν²²⁷, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ.

14. Ταύταις δὴ φαμέν καὶ σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι²²⁸, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς· καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα²²⁹. Εἰ οὖν ἐγὼ εἴποιμι, διὰ τί δὴ²³⁰; ἴσως ἂν μου δικαίως καθάπτοιτο, λέγοντες ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα²³¹ Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς²³² ὁμολογηκὼς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν²³³. Φαῖεν γὰρ ἂν· Ὅτι, ὦ Σώκρατες, μέγала ἡμῖν τούτων τεκμηρία ἐστίν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἡρέσκομεν καὶ ἡ πόλις. Οὐ γὰρ²³⁴ ἂν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἀπάντων διαφερόντως²³⁵ ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μὴ σοι διαφερόντως ἤρεσκε· καὶ οὐτ' ἐπὶ θεωρίαν²³⁶ πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ²³⁷ ἅπαξ εἰς Ἰσθμὸν²³⁸, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμῶσε, εἰ μὴ ποι στρατευσόμενος· οὔτε ἄλλην ἐποιήσω ἀποδημίαν πώποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὔτε ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως, οὐδ' ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι²³⁹. ἀλλὰ ἡμεῖς σοι ἱκανοὶ ἤμεν²⁴⁰, καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ἥρου, καὶ ὁμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι· τὰ δὲ ἄλλα²⁴¹ καὶ παῖδας· ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὥς ἀρεσκούσης σοι τῆς πόλεως²⁴². Ἔτι

225) Εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀφηνόντων. 226) Δεσποτικῶς, ἀποτόμως.

227) Ἄ κελεύομεν. 228) Ὅτι θέλεις εἶσθαι ἔνοχος τῶν κατηγοριῶν τούτων.

229) Ἐνέξεσθαί σε ἐν τοῖς μάλιστα ἐνεξομένοις, καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν ἄλλων Ἀθηναίων. 230) Διατί ἐν τοῖς μάλιστα; 231) Ὁμολογηκός. 232) Τοῖς νόμοις. 233) Τὸ ποιήσιν ἃ ἡμεῖς κελεύομεν. ἴδ. ἄνωτ. 234) Ἐπεξηγηματικός.

235) Διαφερόντως ἐπεδήμεις, δηλ. ἔμενες εἰς αὐτὴν ἀναποσπάτως περισσότερον ἀπὸ πάντα ἄλλον. 236) Πανήγυριν. 237) Ἐκτός. 238) Εἰς τὴν τελετήν τῶν Ἰσθμίων. 239) Ὡστε εἰδέναι αὐτούς. 240) Σοὶ ἀρκούσαμεν.

241) Ὡς πρὸς τὰ ἄλλα δὲ, ἐκτός δὲ τούτου. 242) Ἐπειδὴ ἡ πόλις σέ ἤρεσκε.

τοῖνον ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι²⁴³, εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἐκούσης ποιῆσαι· σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου²⁴⁴, ὥς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλ' ἤροῦ, ὥς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον²⁴⁵. νῦν δὲ οὐτ' ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπει²⁴⁶, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι²⁴⁷. πράττεις δὲ ἅπερ ἂν δοῦλος ὁ φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύσεσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν, φάσκοντές σε ὁμολογηκέναι πολιτεύσεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ, ἀλλ' οὐ λόγῳ²⁴⁸. ἢ οὐκ ἀληθῆ; Τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν²⁴⁹; ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Ἄλλο τι οὖν²⁵⁰, φαῖεν, ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις; οὐχ ὑπ' ἀνάγκης ὁμολογήσας, οὐδὲ ἀπατηθεὶς, οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλευσασθαι· ἀλλὰ ἐν ἔτεσιν ἐβδομήκοντα, ἐν οἷς ἦν σοι²⁵¹ ἀπιέναι, εἰ μὴ ἡρέσκομεν ἡμεῖς, μηδὲ δίκαια· ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογαί εἶναι. Σὺ δὲ οὔτε Λακεδαιμόνα προηροῦ, οὔτε Κρήτην²⁵², ἃς δὴ ἐκάστοτε φῆς εὐνομεῖσθαι, οὐδὲ ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, οὔτε τῶν βαρβαρικῶν· ἀλλ' ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδῆμησας, ἢ οἱ χῶλοί τε καὶ τυφλοί, καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι. Οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε, καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δηλονότι²⁵³. Τί νι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς ὁμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ²⁵⁴,

243) Ἐδύνασο νὰ ζητήσης νὰ σὲ καταδικάσουν εἰς φυγὴν καὶ ὄχι εἰς θάνατον.

244) Ἐπροσποιοῦ ὑπερηφάνως, ἐκόμπαζες, ἐκαμάρωνες, ἐκαμνες τσακίσματα.

245) Ταῦτα ἔλεγεν εἰς τὴν ἀπολογίαν του. 246) Φροντίζεις δι' ἡμᾶς.

247) Ἡμᾶς. 248) Ὁμολογηκέναι ἔργῳ. 249) Φῶμεν ἄλλο τί, ἢ ὁμολογῶμεν. 250) Ποιεῖς. 251) Δυνατὸν ἢ ἐπιτετραμμένον. 252) Τῆς Κρήτης ἢ πολιτεία ἦτον ὁμοία μὲ τὴν τῆς Λακεδαιμόνου, διότι καὶ οἱ Κρήτες εἶναι Δωριεῖς. 253) Δῆλον ὅτι οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι ἡρέσκομεν σοι.

254) Ἐμμενεῖς καὶ οὐκ ἔσει.

ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγελαστός γε ἔσει, ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών.

15. Σχόπει γὰρ δὴ ταῦτα παραβάς, καὶ ἐξαμαρτῶν²⁵⁵ τι τούτων, τί ἀγαθὸν ἐργάσει σαυτὸν, ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. Ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύουσὶ γέ σου οἱ ἐπιτηδείοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν, καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως, ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδὸν τι δῆλον. Αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε, ἢ Μεγάραδε²⁵⁶ (εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφοτέραι), πολέμιος²⁵⁷ ἦξῃς, ὦ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ· καὶ ὅσοι περ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέπονταί σε, διαφθορέα ἡγούμενοι²⁵⁸ τῶν νόμων· καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν²⁵⁹, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι. Ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεὺς ἐστί, σφόδρα πονεῖ δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι³⁶⁰. Πότερον οὖν φεύξει τάς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιον ἔσται σοι ζῆν²⁶¹; ἢ πλησιάζεις τούτοις, καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενός τινος λόγους, ὦ Σώκρατες, οἷους περ ἐνθάδε²⁶², ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἶει ἄσχημον φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα²⁶³; Οἶεσθαί γε²⁶⁴ χρή. Ἄλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν πόλεων ἀπαρεῖς²⁶⁵, ἦξῃς δὲ εἰς Θετταλίαν²⁶⁶ παρὰ τοὺς ξένους τοὺς τοῦ Κρίτωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία²⁶⁷· καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου

255) Ἰαμαρτῶν κατὰ τι τούτων. 256) Ὁ δὲ μεταπαττόμενος εἰς τὴν αἰτία. σημαίνει εἰς. Μεγάραδε, Θήβαδε, ὅθεν Θήβαζε. 257) Ὡς πολέμιος, διότι δὲν θέλουν εἶναι εὐχαριστημένοι νὰ σὲ ἔχωσι πολίτην των. 258) Σέ.

259) Θέλεις ἐπικυρώσει τὴν γνώμην τῶν δικαστῶν, ὥστε νὰ φαίνωνται.

260) Αἱ πόλεις βλέπουνται ὅτι εἶσαι διαφθορεὺς τῶν νόμων (διὰ τῆς φυγῆς σου), θὰ πιστεύουν ὅτι εἶσαι καὶ τῶν νέων διαφθορεὺς, ὡς κατηγορήθης. 261) Τὸ ζῆν ἔσται σοι ἄξιον, λόγου ἄξιον. 262) Θέλεις μεταχειρισθῇ ἀναισχυντίαν, λέγων λόγους ὁποίους ἔλεγες ἐδῶ, σὺ ὅστις ἔπραξας τὰ ἐναντία τῶν ὧν ἔλεγες.

263) Τὰ κατὰ τὸν Σωκράτην. Ἡ ὑπόληψις τοῦ Σ. 74) Βεβαίως χρή οἶεσθαι, φανεῖσθαι κτλ. 265) Ἀπαίρω, θ' ἀναχωρήσης (ἰδίως διὰ πλοίου). 266) Ὁ Κρίτων τῷ εἶχε, προτείνει νὰ καταφύγῃ εἰς Θεσσαλίαν παρὰ τινος φίλου του.

ἀκούοιεν²⁶⁸, ὡς γελοιῶς ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπεδίδρασκες, σκευὴν²⁶⁹ τέ τινα περιέμενος, ἢ διφθέραν²⁷⁰ λαβὼν, ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι²⁷¹ οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας. Ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ, σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἶκος, ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως²⁷² ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς ὃς ἔρεῖ²⁷³; ἴσως ἂν μή τινα λυπῆς· εἰ δὲ μὴ²⁷⁴, ἀκούσῃ²⁷⁵, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. Ὑπερχόμενος²⁷⁶ δὴ πάντας ἀνθρώπους βιώσῃ καὶ δουλεύων· τί ποιῶν²⁷⁷; ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκὼς εἰς Θετταλίαν; Λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, ποῦ ἡμῖν ἔσσονται²⁷⁸; ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; τί δαί; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν²⁷⁹; ἢ τοῦτο μὲν οὐ²⁸⁰; αὐτοῦ²⁸¹ δὲ τρεφόμενοι, σοῦ ζῶντος, βέλτιον θρέφονται καὶ παιδεύονται²⁸², μὴ ξυνόντος σου αὐτοῖς; Οἱ γὰρ ἐπιτηδεῖοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. Πότερον ἐὰν μὲν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται; ἐὰν δὲ εἰς ἄδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστὶ τῶν σοι φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἷσθαί γε χρὴ²⁸³.

Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι, μήτε παῖ-

267) Ἡ πολιτεία τῶν Θεσσαλῶν περιγράφεται πανταχοῦ ὡς λίαν ἄτακτος.

268) Οἱ Θετταλοι ἢ οἱ ξένοι τοῦ Κρ. 269) Ἐνδυμασίαν. 270) Γούναν.

271) Νὰ ἐνδύονται. 272) Ἐπιμόνως. Γλίσχρος ὁ κολλώδης. 273) Δὲν θέλει ὑπάρξει κῆνεῖς νὰ σὲ εἰπῇ ταῦτα; 274) Ἄν ὅμως λυπῆσῃς τινά.

275) Ὁ μέσος μέλλων σημαίνει, θέλεις ἀκούσει διὰ τὸν ἑαυτὸν σου.

276) Κολακεύων, φοβούμενος. 277) Θὰ ζήσῃς δουλεύων τί ποιῶν, διὰ νὰ χάμης ἢ κατορθώσῃς τί ἄλλο παρὰ νὰ εὐωχῇθῃς εἰς Θεσσαλίαν. 278) Ποῦ θὰ εἶναι, τί θὰ γίνουιν ἐκεῖνοι οἱ λόγοι σου. 279) Ἀπολαύσῃ παρὰ σοῦ τοῦτα, τὴν ξενιτεῖαν, ἢ ἀπολαύσῃ καὶ τοῦτό σου τὸ πλεονέκτημα. 280) Οὐκ ἄξεις αὐτὸν εἰς Θ. 281) Ἐν Ἀθῆναις. 282) Μέσ. μέλλ. ἀντὶ παθητ. 283) Πάντως ἐπιμελήσονται εἰ ἐστὶ τι ὄφελος παρ' αὐτῶν τῶν φασκόντων εἶναι ἐπιτηδείων σοι.

δας περὶ πλείονος ποιού, μήτε τὸ ζῆν, μήτε ἄλλο μηδέν, πρὸ τοῦ δικαίου²⁸⁴. ἵνα εἰς ἄδου ἔλθων ἔχῃς ταῦτα πάντα²⁸⁵ ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν. Οὐτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα²⁸⁶ πράττοντι ἄμεινον εἶναι, οὐδὲ δικαιότερον, οὐδὲ ὀσιώτερον, οὐδὲ ἄλλῃ τῶν σῶν οὐδενί· οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται. Ἀλλὰ νῦν μὲν ἡδικοκλήμενος ἄπει, ἐὰν ἀπίης²⁸⁷, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς²⁸⁸, οὕτως αἰσχυρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας²⁸⁹, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβάς, καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους οὓς ἤκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους, καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς· ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί, οἱ ἐν ἄδου Νόμοι, οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέχονται· εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχειρήσας ἀπολέσαι, τὸ σὸν μέρος²⁹⁰. Ἀλλὰ μή σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει, μᾶλλον ἢ ἡμεῖς.

Ταῦτα, ὦ φίλε ἐταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες²⁹⁰ τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν· καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἡχὴ²⁹¹ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ, καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν. Ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τανῦν ἐμοὶ δοκεῦντα, ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα²⁹², μάτην ἐρεῖς. "Ομῶς μὲν τοι εἴτι οἷε πλεον ποιήσῃ²⁹³, λέγε. ΚΡ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες οὐκ ἔχω²⁹⁴ λέγειν. ΣΩΚ. "Εα τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταῦτα ταύτη²⁹⁵, ἐπειδὴ ταύτη ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

284) Περὶ πλείονος ποιού πρὸ τοῦ δικαίου, προτίμα τοῦ δικαίου.

285) "Οτι οὐ περὶ πλείονος ἐποιήσω. 286) Τὸ ἀποδιδράσκειν. 287) "Εὰν ἀδικημένος ἀπίης. 288) Τῆς εἰρκτῆς πρὸς ἀπόδρασιν. 289) "Απει. 290) Οἱ Κορυβαντες ἦσαν ἱερεῖς τῆς Ῥέας ἐν Φρυγίᾳ τελοῦντες ἐνθουσιαστικὰ μυστήρια. Οὐ τοι ἐν τῇ ἐκστάσει των ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον μάχην θεῶν αὐλῶν.

291) Ἀττικῶς ἀντί: ὁ ἦχος. 292) "Εάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα, ὅσα εἰσὶ τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, μάτην ἐρεῖς. 293) "Οχι ἄλλα παρὰ ταῦτα, ἀλλὰ περισσώτερα. 294) Δὲν δύναμαι. 295) Οὕτω.

Ζ'. ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

Θουκυδίδης Ὀλόρου Ἀθηναῖος, ἀκμάσας ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἐξεστράτευσεν εἰς Ἀμφίπολιν τῆς Μακεδονίας, ὅπου γενναίως ἐπολέμησε κατὰ Βρασίδα τοῦ στρατηγοῦ τῶν Λακεδαιμονίων. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Σπαρτιῆται ἐκνρίευσαν ἐξ ἐφόδου τὴν Ἀμφίπολιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐξώρισαν τὸν Θουκυδίδην, ὅστις καταφυγὼν εἰς Θράκην, ἔγραψεν ἐκεῖ τὴν ἱστορίαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου εἰς βιβλία ὀκτώ. Διὰ τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς ἀμεροληψίας πρὸς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν συμβάντων, τῆς φιλοσοφικῆς τῶν ἰδεῶν συναφείας, καὶ τῆς γλαφυρότητος τοῦ ὕφους, ὁ Θουκυδίδης ἀνεδείχθη εἰς τῶν ἐπισημοτάτων ἱστορικῶν τῆς ἀρχαιότητος.

BIBAION Β'. (§. 72—79).

ΤΟΥ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους¹, οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δ' ἐπὶ Πλάταιαν². Ἦγειτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, καὶ καθίσας³ τὸν στρατὸν ἔμελλε δηῶσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιεῖς, εὐθύς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν, ἔλεγον τοιάδε· » Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε, οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν, οὔτε πατέρων ὧν⁴ ἐστὲ, ἐς γῆν τὴν Πλαταιέων στρατεύοντες. Πausανίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων, μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι⁵ τὸν κίν-

1) Τοῦ 429 ἔτους Π. Χ. Ὀλ. 87, δ'. 2) Ἡ αὕτη πόλις καὶ Πλαταιαί, εἰς τὴν Βοιωτίαν, ὑπὸ τὸν Κιθαιρῶνα. Ἦτον σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων. 3) Ἀποκαταστήσας, στρατοπεδεύσας. 4) Παῖδες. 5) Νὰ σηκώσῃ μαζῇ του, ὡς ὁ κίνουος νὰ ἦτον βάρος τι, νὰ μεθέξῃ.

δυνον τῆς μάχης, ἥ παρ' ἡμῖν⁶ ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιέων ἀγορᾷ Διὶ ἐλευθερίῳ⁷ ἱερά, καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς συμμαχους, ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι, γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν· στρατεῦσαι⁸ τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοῖς, μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ⁹· εἰ δὲ μὴ, ἀμύνειν τοὺς παρόντας συμμαχους κατὰ δύναμιν. Τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν, ἀρετῆς¹⁰ ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης¹¹. ὑμεῖς δὲ τάναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων, τῶν ἡμῖν ἐχθίστων, ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἤκατε. Μάρτυρας δὲ θεοὺς τοὺς τε ὀρκίους¹² τότε γενομένους ποιούμενοι, καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρώους, καὶ ἡμετέρους ἐγχωρίους, λέγομεν ὑμῖν τὴν γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν, μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, ἔαν δὲ¹³ οἰκεῖν αὐτονόμους, καθάπερ Πausanias ἐδικαίωσε¹⁴. α.

Τοσαῦτα εἰπόντων Πλαταιέων, Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπεν. » Δί-
καῖα λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιεῖς, ἣν ποιῆτε ὅμοια τοῖς λόγοις¹⁵.
καθάπερ γὰρ¹⁶ Pausanias ὑμῖν παρέδωκεν¹⁷ αὐτοὶ τε αὐτονομεῖσθε¹⁸,
καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε, ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κιν-
δύνων, ὑμῖν τε ξυνώμοσαν¹⁹, καὶ εἰσὶ νῦν ὑπ' Ἀθηναίους²⁰. Παρα-
σκευὴ τς τοσθδε καὶ πόλεμος²¹ γεγένηται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν
ἄλλων ἐλευθερώσεως· ἥς²² μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ²³
ἐμμείνατε τοῖς ὅρκοις· εἰ δὲ μὴ (ἅπερ^{23*} καὶ τοπρότερον ἤδη προῦ-

6) Ἐν Πλαταιαῖς. ¹⁸ ἄνωτ. Πλουτ. Ἀριστ. Τόμ. Α', σελ. 150. 7) Τῷ προσ-
τάτῃ τῆς ἐλευθερίας. 8) Ὡς ἢ ἐκήρυξε στρατεῦσαι. 9) Πρὸς ὑποδούλωσιν των.

10) Στρατιωτικῆς ἀνδρείας. 11) Τῆς γενομένης ἡμῖν. 12) Προστάτας τῶν
ὀρκων. 13) Ἡμᾶς. 14) Δικαίως ὑπὲρ ἡμῶν ἀπεφάσιζε. 15) Τοῖς λόγοις ἐν-
θυμίζετε τοὺς ἐπὶ Μήδων ἀγῶνας, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τοὺς λησμονεῖτε, θέλοντες
νὰ καταδουλώσῃτε εἰς τοὺς Ἀθηναίους τοὺς τότε συναγωνισθέντας Ἑλλήνας.

17) Σᾶς ἐπέτρεψε. 18) Ἐγκλ. προστακτ. 19) Ἐπὶ τῶν Μηδικῶν.

20) Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τοῦ Πελοπονν. πολέμου κατηγόρουν τοὺς Ἀθ. ὅτι εἶ-
χον ὑποδουλῶσαι τοὺς συμμαχους των ἐπιβαλόντες εἰς αὐτοὺς φόρον, καὶ ἐπαγ-
γέλλοντο νὰ τοὺς ἐλευθερώσωσι. 21) Ὁ παρὼν Πελοποννησιακός. 22) Παρα-
σκευῆς. 23) Ὑμεῖς. 23*) Καθ' ἅπερ.

καλεσάμεθα) ἡσυχίαν ἄγετε, νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν²⁴. καὶ ἔστω μὴδὲ μεθ' ἑτέρων²⁵. δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ, μὴδ' ἑτέρους. Καὶ τὰδε ἡμῖν ἀρέσκει²⁶. » Ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιέων πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα, ἐσ-
 ἤλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώσαντες, ἀ-
 πεκρίναντο αὐτῷ, ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἶη ποιεῖν ἢ προκαλεῖται· ἄνευ
 Ἀθηναίων²⁷. παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἴησαν²⁸.
 δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει²⁹, μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων,
 Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι.
 ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι³⁰, αὐθις σφῶν τὴν πόλιν πει-
 ράσωσι καταλαβεῖν. ὁ δὲ, θαρσύνων³¹ αὐτούς, πρὸς ταῦτα ἔφη. » Ὑ-
 μεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας παράδοτε ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις,
 καὶ γῆς ὄρους ἀποδείξατε³², καὶ δένδρα ἀριθμῶ τὰ ὑμέτερα, καὶ ἄλ-
 λο εἴτι δυνατόν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν³³. αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι-
 βούλεσθε, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾗ· ἐπειδὴν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν.
 Μέχρι δὲ τοῦδε³⁴ ἔξομεν παρακαταθήκην³⁵, ἐργαζόμενοι, καὶ φορὰν
 φέροντες³⁶, ἢ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἱκανὴ ἔσεσθαι.

Οἱ δ' ἀκούσαντες, ἐσῆλθον αὐθις ἐς τὴν πόλιν, καὶ βουλευσάμενοι
 μετὰ τοῦ πλήθους, ἔλεξαν ὅτι βούλονται, ἢ προκαλεῖται³⁷, Ἀθη-
 ναίοις κοινῶσαι πρῶτον, καὶ ᾗν πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα.
 Μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι³⁸ σφίσιν ἐκέλευον, καὶ τὴν γῆν μὴ
 δοῦν. Ὁ δὲ ἡμέρας³⁹ τε ἐσπείσατο, ἐν αἷς εἰκὸς ᾗν κομισθῆναι⁴⁰,

24) Κτήματα. 25) Ὑπερβ. ἀντὶ μετὰ μηδετέρων. 26) Καὶ εἰς αὐτὰ ἀρκού-
 μεθα. 27) Μὴ συγκατατεθέντων καὶ τῶν Ἀθηναίων. 28) Ἀπεκρίνατο ὅτι εἴη-
 σαν. K. § 400. 29) Ὑπὲρ πάσης τῆς πόλεως. K. § 458, Περὶ 6'. 2.

30) Ὡς συμπεριλαμβανόμενοι εἰς τοὺς ὄρκους τοὺς γενησομένους κατὰ τοῦτο, νὰ
 δέχωνται ἀμφοτέρους ὡς φίλους. 31) Ἐνθαρρύνων. 32) Δείξετέ μας τῆς γῆς τὰ
 σύνορα. 33) Ἀριθμηθῆναι. 34) Ἐχείνου τοῦ καιροῦ. 35) Τὰς γαίας σας, ἐρ-
 γαζόμενοι αὐτάς. 36) Δίδοντές σας εἰσόδημα. 37) Προτείνει, τοὺς προσκαλεῖ
 νὰ πράξωσι. 38) Ἐλεγον τοὺς Λακ. νὰ κάμωσι σπονδὰς πρὸς αὐτούς.

39) Ἐπὶ τόσας ἡμέρας. 40) Τὴν Ἀθήνηθεν ἀποκρισιν.

καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμενεν. Ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιεῖς Πρέσβεις ὡς⁴¹ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν, πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιάδε. » Οὐτ' ἐν τῷ προτοῦ χρόνῳ, ὃ ἄνδρες Πλαταιεῖς, ἅφ' οὗ ξύμμαχοι ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοι φασὶν ἐν οὐδενὶ ἡμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους, οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν. Ἐπισκῆπτουσί⁴² τε ὑμῖν, πρὸς τῶν ὀρκων⁴³, οὓς οἱ πατέρες ὤμοσαν, μηδὲν νεωτερίζειν⁴⁴ περὶ τὴν ξυμμαχίαν.

Τοιαῦτα τῶν πρέσβειων ἀπαγγειλάντων, οἱ Πλαταιεῖς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμονομένην, εἰ δεῖ, ὀρώντας⁴⁵, καὶ ἄλλο πάσχοντας, ὅ, τι ἂν ξυμβαίνειν ἔξελθεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστίν ἃ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. Ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν⁴⁶ ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγγυρίων Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κατέστη⁴⁷, λέγων ὧδε. » Θεοί, ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε, καὶ ἥρωες, ξυνίστορες⁴⁸ ἐστε, ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν⁴⁹ ἀδίκως⁵⁰, ἐκλιπόντων⁵¹ τῶνδε πρότερον τὸ ξυνώμοτον⁵², ἐπὶ γῆν τήνδε ἤλθομεν, ἐν ᾗ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μήδων ἐκράτησαν, καὶ παρέσχετε αὐτὴν⁵³ εὐμενῇ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἑλλήσιν⁵⁴. οὔτε νῦν, ἣν τι ποιῶμεν⁵⁵,

41) Εἰς. 42) Ἐντέλλονται ἐπιμένως. Α. Σ. Ἐπισκῆπτω, 2). 43) Κ. § 458, Πρὸς Α. 3). 44) Μεταβάλλειν. 45) Ἀλλὰ νὰ ὑπομείνουν βλέποντες καὶ τὴν γῆν των λεηλατουμένην, ἂν ᾖτον ἀνάγκη. 46) Πρῶτον μὲν. ἀποδίδεται εἰς τὸ: καθίστη τὸν στρατόν. 47) Κατέστη εἰς ἐπιμαρτυρίαν, ἤρχισε νὰ καλῇ εἰς μάρτυρας. 48) Συμμάρτυρες, ὁμοῦ μεθ' ἡμῶν ἡξεύροντες. 49) Κατ' ἀρχάς, κατὰ πρῶτον. 50) Τὸ ἀδίκως ἀποδοτέον μᾶλλον εἰς τὸ ἤλθομεν, καὶ ὅχι ὡς συνήθως τὸ ἀποδίδουσιν εἰς τὸ ἐκλιπόντων· διότι κατωτέρω ἐπιφέρει, οὔτε νῦν ἀδίκητομεν. 51) Ἐπειδὴ ἐξέλιπον. 52) Τοὺς ὅρκους τοὺς ὁποίους ὤμοσαν μὲ τοὺς λοιποὺς Ἑλλήνας. 53) Ἀντὶ ἀναφορικῆς ἔτρεψε τὴν φράσιν εἰς εὐθεΐαν, ὡς διὰ μέσου κειμένην. 54) Παρέσχετε αὐτὴν τοῖς Ἑλλ. εὐμενῇ ὥστε ἐναγ., εὐνοϊκῇ, εὐτυχίαν φέρουσιν (βαρβ. ὀγουρλούδικην) εἰς τὸν ἀγῶνα των.

55) ἐχθρικὸν δηλ.

ἀδικήσομεν. προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα, οὐ τυγχάνομεν⁵⁶. Συγγνώμονες⁵⁷ δέ ἐστε, τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως⁵⁸.

Τοσαῦτα ἐπιθειάσας⁵⁹, καθίστη⁶⁰ ἐς πόλεμον τὸν στρατόν· καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσεν⁶¹ αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν, ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἔτι ἐξιέναι⁶². ἔπειτα χῶμα ἔχουν⁶³ πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην αἴρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν⁶⁴, στρατεύματος τοσοῦτου ἐργαζομένου. Ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, παρφυκοδόμουν ἐκατέρωθεν⁶⁵, φορμηδὸν⁶⁶ ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπιπολὺ τὸ χῶμα· ἐφόρουν δὲ ὕλην⁶⁷ ἐς αὐτὸ, καὶ λίθους, καὶ γῆν, καὶ εἴτι ἄλλο ἀνύτειν⁶⁸ μέλλοι ἐπιβαλλόμενον· ἡμέρας δὲ ἔχουν ἐβδόμηκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς, διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας⁶⁹, ὥστε τοὺς μὲν, φέρειν, τοὺς δὲ, ὕπνον τε καὶ σῖτον αἰρεῖσθαι. Λακεδαιμονίων τε οἱ ξιναγοί⁷⁰ ἐκάστης πόλεως ξυνεφιστῶτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον. Οἱ δὲ Πλαταιεῖς, ὀρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ξύλινον τεῖχος ξυνθέντες, καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει ἢ προσεχούτῳ⁷¹, ἐσωκοδόμουν ἐς αὐτὸ πλίνθους⁷², ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν καθαίρουντες. Ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα⁷³,

56) Προκαλ. τοὺς Πλατ. πολλὰ, δὲν ἐπετύχαμεν αὐτῶν 57) Τὴν αὐτὴν ἔχοντας γνώμην, συνεργοί. 58) Συγγνώμονές ἐστε τοῖς προτέροις ὑπάρχουσιν (ἔρχομένοις, ἀρξάμενοις) τῆς ἀδικίας κολάζεσθαι· τοῖς δὲ ἐπιφέρουσι νομίμως τὴν τιμωρίαν (ἀντεκδίκησιν) τυγχάνειν αὐτῆς. 59) Τοὺς θεοὺς ἐπικαλεσθεῖς.

60) Ἀποκατέστησεν ἑτοιμον. 61) Περιτείχισε τὴν πόλιν μὲ μακροὺς ἢ ὀρθίους πασσάλους. 62) Ἐνεκα τοῦ· κατ' ἄλλα χειρόγραφα ἐπεξιέναι ἀντὶ ἔτι ἐξ. 63) Ἐπεσώρευον, οἱ περὶ τὸν Ἀρχ. 64) Ἐλπίον αὐτῶν (τῶν Πλ.), ὅτι θέλουσι τάχιστα κυριεύσει τὰς Πλ. 65) Τοῦ χώματος. 66) Ἐν εἴδει ψάθας, πλεκτά. 67) Φρύγανα. 68) Ἀνύτω καὶ ἀνύω, νὰ συντελέσῃ. 69) Κατὰ τάξεις, ἀμοιβαζὸν ἀναπαυομένας. 70) Στρατηγοὶ Λακεδαιμόνιοι, ἡγούμενοι τῶν ξένων συμμάχων. 71) Καθ' ὃ μέρος ὑψούτο κατ' αὐτοῦ τὸ πρόχωμα τῶν ἐχθρῶν.

72) Τὸ ἐπλήρουν ἔσωθεν ἢ ἐπλήρουν τὰ κενὰ μὲ πλ. 73) Τὰ ξύλα ἐχρησίμευσον εἰς δεσμὸν καὶ στερέωσιν τῶν πλ., ἔνεκα τοῦ μὴ εἶναι.

τοῦ μῆ, ὑψηλὸν γιγνόμενον, ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα· καὶ πρὸς καλύμματα εἶχε δέρρεις, καὶ διφθέρας⁷⁴, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἷστοις βάλλεσθαι, ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. Ἦρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῆει αὐτῷ⁷⁵. Καὶ οἱ Πλαταιεῖς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσι· διελόντες τοῦ τείχους⁷⁶ ἢ προσέπιπτε τὸ χῶμα, εἰσεφόρουν τὴν γῆν.

Οἱ δὲ Πελοποννησίοι, αἰσθόμενοι, ἐν ταρσοῖς⁷⁷ καλάμου πηλὸν ἐνείλλοντες⁷⁸ ἐσέβαλον ἐς τὸ διηρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον⁷⁹, ὥσπερ ἡ γῆ, φοροῖτο. Οἱ δὲ, ταύτῃ ἀποκλειόμενοι⁸⁰, τοῦτο μὲν ἐπέσχον⁸¹. ὑπόνομον δ' ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες, καὶ ξυντεκμηράμενοι⁸² ὑπὸ τὸ χῶμα, ὑφέιλκον αὖθις παρὰ σφᾶς⁸³ τὸν χοῦν· καὶ ἐλάνθανον ἐπιπολὺ⁸⁴ τοὺς ἔξω, ὥστ' ἐπιβάλλοντας ἦσσαν ἀνύτειν⁸⁵, ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος, καὶ ἰζάνοντος αἰεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. Δεδιότες δὲ, μὴ οὐδ' οὕτω δύνωνται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξεῦρον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα⁸⁶ ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν⁸⁷ αὐτοῦ ἀρξάμενοι, ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους⁸⁸ ἐκ τοῦ ἐντὸς ἐς τὴν πόλιν⁸⁹ μηχανοειδὲς⁹⁰ προσφυκοδόμουν, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἀλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸ χοῦν⁹¹.

74) Διφθέρα τὸ εἰργασμένον δέρμα, δέρρις δὲ τὸ ἀνέρραστον, ἡ προβιά.

75) Ἀνθυφοῦτο κατ' αὐτοῦ ὄχι ἀμελέστερον, ἀλλὰ μὲ τὸ αὐτὸ τάχος.

76) Διασχίσαντες τὸ τεῖχος τῶν καθ' ὃ μέρος ἤγγιζε πρὸς αὐτὸ τὸ χῶμα, ἔσυρον μέσα τὴν γῆν. 77) Καλάθοις. 78) Ἐντυλίσσοντες. 79) Εἶπεν οὐδετέρως ἐννοῶν ὅλον τὸ σκεύεσμα, ταρσοὺς καὶ πηλὸν κτλ. 80) Ἐμποδιζόμενοι ἀπὸ τοῦτο. 81) Παραίτησαν. 82) Καὶ τεκμηράμενοι πόσῃν ἔκτασιν καὶ ποίαν διευθύνσιν ἔπρεπε νὰ τῷ δώσωσι διὰ νὰ φθάσωσι ὑπὸ τὸ χῶμα. 83) Πρὸς τὸ μέρος τῶν. 84) Ἐπὶ πολὺν χρόνον. 85) Ἐπισωρεύοντες ὀλιγώτερον ἐπροχώρουν ἀπὸ πρότερον. 86) Τὸ ξύλιγον τεῖχος περὶ οὗ ἀνωτέρω εἶπε. 87) Ἀπὸ τῶν δύο πέρατα. 88) Ἀπὸ τοῦ χαμηλοτέρου πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ ὑψηλοῦ ξυλίνου τὸ ὅποῖον εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐποικοδομῶσι. 89) Ἀντὶ ἔσωθεν πρὸς τὴν πόλιν. 90) Ἄλλο τεῖχος ἐν σχήματι ἡμικυκλίου. 91) Νὰ ὑψώσωσι νέον πρόχωμα. Κυριεύσαντες τὸ προσβαλλόμενον μέρος τοῦ τείχους οἱ Λακ. καὶ εἰσπρηθήσαντες δι' αὐτοῦ, ἤθελον εὐρεθῇ πάλιν ἔξω τοῦ μηχανοειδούς, τὸ ὅποῖον συνείχετο μὲ τὸ παλαιόν.

καὶ προχωροῦντας εἴσω, διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν, καὶ ἐν ἀμφιβόλῃ μᾶλλον γίνεσθαι. Ἄμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσῆγον τῇ πόλει οἱ Πελοποννήσιοι· μίαν μὲν, ἣ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος⁹² κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα, ἐπὶ μέγα τε⁹³ κατέσεισε, καὶ τοὺς Πλαταιεῖς ἐφόβησεν· ἄλλας δὲ ἄλλη τοῦ τείχους, ἄς, βρόχους τε περιβάλλοντες⁹⁴, ἀνέκλων οἱ Πλαταιεῖς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἀλύσεισι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν⁹⁵, ἀπὸ κεραίων δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν⁹⁶, ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνεγκύσαντες ἐγκαρσίως⁹⁷, ὅποτε προσπесεῖσθαι πῃ μέλλοι ἡ μηχανῇ, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἀλύσεισι, καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες⁹⁸. ἡ δὲ, ῥύμη⁹⁹ ἐμπίπτουσα, ἀπεκαύλιζε τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς¹⁰⁰.

Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἴτε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν, καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα¹⁰¹ ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον¹⁰² εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν¹⁰³ ἐλεῖν τὴν πόλιν, πρὸς τὴν περιτείχισιν¹⁰⁴ παρεσκευάζοντο. Πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειράσαι, εἰ δύναιτο, πνεύματος γενομένου, ἐπιφλέξει τὴν πόλιν, οὐσαν οὐ μεγάλην. πᾶσαν γὰρ ἰδέαν ἐπενόουν, εἴπως σφίσιιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας¹⁰⁵ προσαχθείη. Φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους, παρέβαλον ἀπὸ τοῦ χώματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ

92) Πρὸς τὸ μέγα οἰκοδόμημα τῶν Πλ. 93) Κατέσεισεν αὐτὸ ἐπὶ μέγα, εἰς μεγάλην ἔκτασιν. 94) Ἐρρίπτον σχοινία εἰς αὐτάς, καὶ ἀνασύροντες τὰς συνέτριβον. 95) Αἱ δοκοὶ εἶχον ἐντομάς εἰς τὰ δύο ἄκρα των, καὶ εἰς αὐτάς ἦσαν δεμέναι αἱ ἄλυστοι. 96) Κεραία πᾶν ξύλον προέχον, ἰδίως ἡ ἀντέννα τοῦ πλοίου. Ἐπομένως δύο ξύλα ἐξεῖχον ὄχι ὄρθια, ἀλλὰ κεκλιμένα ἐξω ἀπὸ τὸ τεῖχος. 97) Ὅριζοντίως, ὄχι καθέτως. 98) Χωρὶς νὰ τὰς κρατῶσι. 99) Μὲ ὀρμήν. 100) Ἀπεκαύλιζε τὸ ἐμπροσθινὸν μέρος τῆς μηχανῆς, ἥτις εἶχεν ἐμβολον. 101) Τὸ μνηοειδὲς ἐννοεῖ. 102) Ἀδύνατον. 103) Μὲ τὰς δυσκολίας ὅσας ἀπῆντων. 104) Δηλ. εἰς τὸ ν' ἀνεγείρωσιν ἄλλο τεῖχος ἐκτὸς τοῦ τείχους τῶν Πλαταιέων. 105) Διὰ τοῦ νέου περιτειχίσματος δὲν εἶχον ἀνάγκην πολλῶν στρατευμάτων διὰ τὴν πολιορκίαν, καὶ ἐδύναντο νὰ ὑποχρεώσωσι τοὺς πολιορκουμένους διὰ τῆς πείνης νὰ παραδοθῶσι.

(ΕΛΛ. ΧΡΗΣΤ. ΤΟΜ. Β'.)

τείχους καὶ τῆς προσχώσεως¹⁰⁶. Ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου¹⁰⁷ διὰ πολυχειρίαν, ἐπιπαρένησαν¹⁰⁸ καὶ τῆς ἄλλης πόλεως¹⁰⁹ ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλείστον ἐπισχεῖν¹¹⁰. ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ζὺν θείῳ καὶ πίσσῃ, ἤψαν τὴν ὕλην, καὶ ἐγένετο φλόξ τοσαύτη, ὅσῃ οὐδεὶς πω ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἥδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλην τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὐτὴν, ἀπὸ ταυτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ¹¹¹ ἀνῆκε¹¹². τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν¹¹³, καὶ τοὺς Πλαταιέας, τᾶλλα διαφυγόντας, ἐλαχίστου ἐδέησε¹¹⁴ διαφθεῖραι. Ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι· πνεῦμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον¹¹⁵, (ὅπερ καὶ ἡλπιζον οἱ ἐναντίοι) οὐκ ἂν διέφυγον. νῦν δὲ καὶ τόδε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα, καὶ οὕτω παυσθῆναι τὸν κίνδυνον.

Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μέν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοῦ, τὸ δὲ λοιπὸν ἀφέντες¹¹⁶, περιτείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ, διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον¹¹⁷. Τάφρος δὲ ἐντὸς τε ἦν καὶ ἔξωθεν¹¹⁸, ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο¹¹⁹. καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἀρκτοῦρου ἐπιτολὰς¹²⁰, καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους (τὸ δὲ ἥμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον) ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ¹²¹, καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλαταιεῖς δὲ παῖδας μὲν

106) Ἀπὸ ἐπάνω ἀπὸ τὸ πρόχωμα τὰς ἑρρίπτον. Τὸ αὐτὸ δὲ εἶπε χῶμα καὶ πρόχωσιν. 107) Τοῦ μεταξὺ. 108) Ἐπεσώρευσαν ἄλλους ἐπ' ἄλλων, ἐκ τοῦ νέω, σωρεύω. 109) Τοπ. καὶ εἰς τὴν ἄλλην πόλιν.

110) Νὰ φθάσωσι. 111) Τοῦ πυρός. 112) Ἀνίημι. 113) Καθ' ὃ χειροποίητον. 114) Ὀλίγον ἔλειψε. 115) Φέρον τὸ πῦρ πρὸς αὐτὴν, τὴν πόλιν.

116) Δηλ. διαλύσαντες. 117) Δόσαντες εἰς τοὺς στρατιώτας ἐκάστης πόλεως νὰ περιτείχισωσιν ὠρισμένην τινὰ ἔκτασιν. 118) Δηλ. ἔσκαπτον ἐκατέρωθεν τάφρον. 119) Ἐλαβον τὰς πλ. 120) Καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνατέλλει ὁ ἀρκτοῦρος (λαμπρὸς ἀστήρ περὶ τὴν οὐρὰν τῆς μεγάλης ἄρκτου) πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, δηλ. περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου· δυτικὴ δὲ ἐπιτολὴ τοῦ ἀρκτοῦρου λέγεται ὅταν ἀνατέλλῃ ὁ ἀστήρ οὗτος μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, δηλ. περὶ τὸ ἔαρ.

121) Σὺν τῷ στρατῷ

καὶ γυναῖκας, καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε, καὶ πλῆθος τὸ ἀχρεῖον¹²² τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν¹²³ ἐς τὰς Ἀθήνας. αὐτοὶ δ' ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ξύμπαντες, ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο¹²⁴. καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει, οὔτε δοῦλος, οὔτε ἐλεύθερος. Τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιέων πολιορκία κατεσκευάσθη¹²⁵.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'. (§. 20—24 καὶ 52—69).

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος¹, οἱ Πλαταιῆς (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ τῶν Βοιωτῶν) ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπιέζοντο², καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἦν ἐλπίς τιμωρίας³, οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν⁴ αὐτοὶ τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι⁵, πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν, καὶ υπερβῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ἣν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένων τὴν πείραν αὐτοῖς⁶ Θεαινέτου τε τοῦ Τιμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὐμολπίδου τοῦ Δαϊμάχου, ὅς καὶ ἐστρατήγει. Ἐπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκησάν πως⁷, τὸν κίνδυνόν μέγαν ἡγήσάμενοι. ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι⁸ μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθέλονται, τρόπῳ τοιῷδε⁹. κλίμακας ἐποίησαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων. ξυνεμετρήσαντο δὲ¹⁰ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν

122) Τὸ ἀχρεῖστον. 123) Εἶχον ἐκκομίσει. 124) Ὃταν ἤρχισεν ἡ πολιορκία των. 125) Ἐγένετο, ἡτοιμάσθη· οὕτω καὶ κατωτέρω, § 85, ναυμαχίαν κατασκευάζεσθαι. 1) Τοῦ 428 π. Χ. (Ὁλ. 88, ἀ.) τετάρτου ἔτους τοῦ πολέμου. 2) Ἐστέχωροῦντο. 3) Βοηθείας. 4) Συμβουλευθέντες ἀποφασίζουσι. 5) Ὃτε μετεκόμισαν εἰς Ἀθήνας τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας τῶν Πλαταιέων (ἰδ. Β', § 72) ἔπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς Πλαταιάς φρουράν (Β', § 6). 6) Συμβουλευσάντων αὐτοῖς νὰ δοκιμάσωσι τὴν δοκιμὴν ταύτην. 7) Ἀπεδειλίξαν τρόπον τινά.

8) Ἄνδρες δὲ ἐς διακοσίους. Τὸ δὲ μάλιστα, περίπου. 9) Ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ (καὶ ἐξετέλεσαν αὐτὴν) τρόπῳ τοιῷδε. 10) Τὸ τείχος, τὸ ὕψος τοῦ τ. διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στιβάδων τῶν πλίνθων.

πλίνθων, ἥ¹¹ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαηλιμμένον¹² τὸ τεῖχος αὐ-
τῶν. Ἡριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολάς· καὶ ἔμελλον οἱ μὲν
τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογι-
σμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλαῖς ἀριθμοῦντες, καὶ ἅμα οὐ πολὺ ἀπέ-
χοντες, ἀλλὰ βραδίως καθορωμένου ἐς δ' ἐβούλοντο¹³ τοῦ τείχους. τὴν
μὲν οὖν ζυμμέτρησιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον, ἐκ τοῦ πάχους
τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον¹⁴.

Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει·
εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρὸς τε Πλαταιῶν¹⁵, καὶ εἴ τις ἔ-
ξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι¹⁶. Διεῖχον δὲ οἱ περιβόλοι ἐκκαίδεκα πό-
δας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων· τὸ οὖν μεταξύ τούτο, οἱ ἐκκαίδεκα πό-
δες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανεμεμνημένα ὑποδόμητο¹⁷. καὶ ἦν
ξυνεχῆς, ὥστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ, ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρω-
θεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων¹⁸ πύργοι ἦσαν μεγάλοι, καὶ ἰσοπλατεῖς
τῷ τείχει¹⁹, διήκοντες ἕς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ, καὶ οἱ αὐτοὶ
καὶ ἐς τὸ ἔξω²⁰. ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον²¹, ἀλλὰ
δι' αὐτῶν μέσων²² διήεσαν. τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμῶν εἴη νο-
τερός²³, τὰς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων, ὄντων
δι' ὀλίγου²⁴ καὶ ἄνωθεν στεγανῶν, τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. Τὸ μὲν
οὖν τεῖχος, ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς, τοιοῦτον ἦν.

Οἱ δ', ἐπεὶ δὴ παρεσκευάστο²⁵ αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα χει-
μέριον ὕδατι²⁶ καὶ ἀνέμῳ, καὶ ἅμα ἀσέλῃνον, ἐξήεσαν. Ἐγούντο δὲ,

11) Ὅπου. 12) Μὲ πηλόν. 13) Τοῦ τείχους εἰς δ' ἐβούλοντο, πρὸς τὸ ὁ-
ποῖον ἤθελον νὰ τὰς στήσωσι. 14) Γνωρίζοντες τὸν ἀριθμὸν καὶ κατ' εἰκασίαν
τὸ πάχος τῶν πλίνθων, ὑπελογίζοντο τὸ μήκος τῶν κλιμάκων. 15) Πρὸς τὸ μέ-
ρος τῶν Πλ. Κ. § 458, Πρὸς, ἀ. 2). 16) Ἑλλησπετικὴ φράσις, ἀντί, καὶ πρὸς
τὰ ἔξω, ὥστε κωλύειν εἶ. 17) Ἦτον ὑποδομημένα οἰκήματα, δηλ. κατεῖχετο
ἀπὸ οἰκήματα. 18) Ἀνὰ πάσας 10 ἐπάλξεις. 19) Τῷ ὅλῳ τείχει, τοῖς δυσὶ
τείχεσι μετὰ τοῦ μεταξύ. 20) Δηλ. ἐκτεινόμενον ἀπὸ τὸ μέσα ἕως τὸ ἔξω μέ-
τωπον. 21) Παρὰ τὸν πύργον δὲν ἐδύνατό τις νὰ διαβῇ. 22) Διὰ μέσου αὐ-
τῶν. 23) Ὑγρὸς, δηλ. βροχερός. 24) Εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν μεταξύ των.

25) Αἱ παρασκευαὶ ἐγένοντο. 26) Χειμέριον ὕδατι, δηλ. θυελλώδη ἐξ αἰτίας

οἵπερ καὶ τῆς πείρας αἵτιοι ἦσαν²⁷. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν, ἣ περιεῖχεν²⁸ αὐτοὺς, ἔπειτα προσέμιξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων, λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν²⁹, οὐ προῖδόντων αὐτῶν³⁰, φόφῳ δὲ, τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς, ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου, οὐ κατακουσάντων³¹. Ἄμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἤεσαν³², ὅπως τὰ ὄπλα μὴ κρούμενα πρὸς ἄλληλα αἰσθησιν παρέχοι. ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς³³ τε τῇ ὀπλίσει, καὶ τὸν ἀριστερὸν πόδα μόνον ὑποδεδεμένοι, ἀσφαλείας ἔνεκα³⁴ τῆς πρὸς τὸν πηλόν. κατὰ οὖν μεταπύργιον³⁵ προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλξεις, εἰδότες, ὅτι ἔρημοί εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες, καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον· ὧν ἡγεῖτο Ἀμμέας ὁ Κοροΐβου, καὶ πρῶτος ἀνέβη. Μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπόμενοι, ἕξ ἑφ' ἑκάτερον τῶν πύργων³⁶, ἀνέβαινον· ἔπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν· οἷς ἕτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾶον προσβαλῖνοιεν, καὶ ἑμὲλλον δώσειν³⁷, ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις³⁸ εἴησαν. ὥς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο³⁹, ἤσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες. κατέβαλε γάρ τις τῶν Πλαταιέων, ἀντιλαμβανόμενος, ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων κεραμίδα· ἣ πεσοῦσα φόφον ἐποίησε, καὶ αὐτίκα βοή ἦν. τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ἤδει, ὅ,τι ἦν δεινόν⁴⁰, σκοτεινῆς νυκτὸς, καὶ χειμῶνος ὄντος. καὶ ἄμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιέων ὑπολελειμμένοι ἐξελθόντες προσέβαλλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων, ἐκ τοῦμπαλιν ἤ⁴¹ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅ-

βροχῆς κτλ. 27) Δηλ. οἱ δύο προτρέψαντες. 28) Περιεκύκλωνεν. Εἶπεν ἄνωτέρω ὅτι οἱ Λακεδ. ἔσκαψαν διπλὴν τάφρον, ἔσθθεν καὶ ἔξωθεν (Β'. § 78).

29) Ἐξ αἰτίας τοῦ σκότους. 30) Ἐδύνατο νὰ εἰπῇ οὐ προῖδόντας.

31) Οὐ κατακουσάντων, τοῦ ἀνέμου ἀντιπαταγοῦντος τῷ φόφῳ τῷ γινομένῳ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτούς. 32) Ἐπορεύοντο οἱ Πλαταιεῖς. 33) Ἐλαφροί.

34) Ἴνα μὴ σφάλλωνται, διὰ μὴ γλιστροῦν. 35) Εἰς ἐν μεταπύργιον, διάστημα μεταξὺ δύο πύργων. 36) Ἀνὰ ἕξ εἰς ἑκάτερον. 37) Τὰς ἀσπίδας.

38) Πλησίον τῶν πολ. 39) Πολλοὶ ἀνέβησαν. 40) Τί κακὸν συνέβαινε.

41) Εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου.

πως ἤχιστα πρὸς αὐτοὺς⁴² τὸν νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο⁴³ μὲν οὖν κατὰ χώραν⁴⁴ μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς ἐαυτῶν φυλακῆς· ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ⁴⁵ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γινόμενον. Καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο⁴⁶ παραβοηθεῖν, εἴτι δέοι, ἐχώρουν ἔξω τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν· φρυκτοὶ τε ἤροντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι⁴⁷. παρανίσχον⁴⁸ δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτοὺς πολλοὺς, πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις⁴⁹ ᾗ, καὶ μὴ βοηθεῖν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γινόμενον εἶναι, ἢ τὸ ὄν, πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν, καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς⁵⁰ ἀντιλάβοιντο.

Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιέων ἐν τούτῳ⁵¹, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀναβεθήκεσαν, καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου, τοὺς φύλακας διαφθείραντες, ἐκεκρατήκεσαν, τὰς τε διόδους⁵² τῶν πύργων αὐτοὶ ἐνστάντες ἐφύλασσον, μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν⁵³. καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις⁵⁴, καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ χάτωθεν καὶ ἄνωθεν⁵⁵ εἶργον βάλλοντες· οἱ δ' ἐν τούτῳ, οἱ πλείους, πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα, καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες, διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος ἀεὶ⁵⁶, ἔστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου⁵⁷, καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἡ-

42) Τοὺς ὑπερβαίνοντας προσέχοιεν οἱ Πελοπον. 43) Οἱ Πελοποννήσιοι.

44) Ὅπου εὐρίσκοντο. 45) Ἐν ἀπόρῳ. 46) Εἶχε δοθῇ προσταγή.

47) Πυραὶ πολέμιοι (πολέμου, ἐν πολέμῳ ἐθιζόμεναι) ἤροντο ἀπὸ τοὺς Πελοποννησίους ἐς τὰς Θήβας, δηλ. διὰ τὰς ἰδῶσιν οἱ ἐν Θήβαις, πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν Θηδῶν. Ἀπέχουσι δὲ αἱ Θῆβαι τῶν Πλαταιῶν περίπου τρεῖς ὥρας.

48) Πλησίον τῶν φρυκτῶν τούτων ἀνήγειρον καὶ οἱ Πλαταιεῖς ἄλλους.

49) Τοῖς Θηβαίοις. 50) Ἀντὶ ἀφῆρ. τῆς ἀσφαλείας. 51) Τῷ χρόνῳ.

52) Τὰς πύλας δι' ὧν διήρχοντο ἀπὸ πύργου εἰς πύργον. 53) Ὡστε ἐπιβοηθεῖν. 54) Τὰς ἔστησαν ἐπάνω εἰς τὸ τεῖχος κατὰ τῶν πύργων. 55) Κάτωθεν ἀπὸ τὰ οἰκήματα καὶ ἄνωθεν ἀπὸ τὸ τεῖχος. 56) Ἀεὶ, δηλ. ἕκαστος μετακομιζόμενος.

57) Τῆς ἔξω τάφρου.

κόντιζον, εἴτις⁵⁸ παραβοηθῶν παρὰ τὸ τεῖχος κωλυτῆς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως. Ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες⁵⁹ ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον· καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο, λαμπάδας ἔχοντες. Οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἐώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους, ἐσῶ-
τες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά⁶⁰. αὐτοὶ δὲ, ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες, ἤσπον διὰ τὰς λαμπά-
δας⁶¹ καθεωρῶντο, ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιέων καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως. κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ, ὥστ' ἐπελθεῖν⁶², ἀλλ' οἷος ἀπηλιώ-
του⁶³, ἥ βορέου, ὑδατώδης μᾶλλον· καὶ ἡ νύξ τοιούτῳ ἀνέμφῳ ὑπονη-
φομένη⁶⁴ πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ⁶⁵ ἐπεποιήκει, ὃ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. Ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

Ὁρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς, ἐχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδόν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκρά-
τους ἡρώον· νομίζοντες ἥκιστα σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι⁶⁶, τὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἅμα ἐώρων τοὺς Πελο-
ποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς⁶⁷, τὴν ἐπ' Ἀ-
θηνῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας. Καὶ ἐπὶ μὲν ἐξ ἡ ἐπτά σταδίου οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν, ἔπειθ' ὑπο-
στρέψαντες ἤεσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὁδόν, ἐς Ἐρυθρὰς καὶ

58) Τὸν ὅστις. 59) Ἄλλοι στίζουσι κακῶς μετὰ τὴν λέξιν πύργων, διότι οἱ ἀπὸ τῶν πύργων κατέβησαν προφανῶς οἱ τελευταῖοι. 60) Μέρη τοῦ σώματος των. 61) Ἐπειδὴ οἱ Πελοπ. ἐκράτουν λαμπάδας. 62) Ὅχι ἀρκετὰ στερεοῦς ὥστε νὰ πατήσῃ τις εἰς αὐτόν. 63) Οἷος εἶναι ὁ κρύσταλλος τοῦ ἀπηλιώτου,

ὅστις γίνεται ὅταν φυσᾷ ὁ ἀπηλιώτης, ὁ ἀνατολικὸς ἄνεμος. 64) Χιονίζομένη. Ἡ δὲ ἐπὶ κολάζει τὸ νιφομένη, διότι τὸ πίπτει δὲν ἦτον χιὼν, ἀλλὰ νεροχίονον.

65) Τῇ τάφρῳ. 66) Ὅτι πολλὰ ὀλίγον θὰ ὑποπτεύσωσιν ὁ Λακ. ὅτι αὐτοὶ ἐτράπησαν πρὸς ταύτην τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τοὺς πολεμίους. 67) Ἡ ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος στενωπὸς ἐκ Βοιωτίας πρὸς Ἀττικὴν, τὴν σήμερον στενὸν τῆς Κάζας.

Ἰστίας⁶⁸. καὶ λαβόμενοι τῶν ὀρῶν⁶⁹, διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων⁷⁰. εἰς γὰρ τινες αὐτῶν οἱ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν, πρὶν ὑπερβαίνειν· εἰς δ' ἐπὶ τῇ ἔξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο⁷¹, τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγεννημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων⁷², ὡς οὐδεὶς περίεστι⁷³, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν⁷⁴ τοῖς νεκροῖς· μαθόντες δὲ τὸ ἀληθές, ἐπάυσαντο. Οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιέων ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

BIBAION Γ'. (52—68.)

Ἰπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου¹ καὶ οἱ Πλαταιῆς, οὐκέτι ἔχοντες σῖτον, οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι, ξυνέβησαν² τοῖς Πελοποννησίοις τοῦδε τρόπῳ. προσέβαλον³ αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν, βίᾳ μὲν οὐκ ἐβούλετο ἐλεῖν· εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαίμονος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιντό ποτε πρὸς Ἀθηναίους, καὶ συγχωροῖεν⁴, ὅσα πολέμῳ⁵ χωρία ἔχουσιν ἑκάτεροι, ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος⁶ εἶη ἡ Πλάταια, ὡς αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων· προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα, λέγον-

68) Δύω πόλεις τῆς Βοιωτίας παρὰ τὸν Κιθαιρῶνα, ἀρκτικῶς τῶν Δρυὸς κεφαλῶν. 69) Πιάσαντες τὰ ὄρη, φθάσαντες εἰς τὰ ὄρη. 70) Ἐν ᾧ ἦσαν πλείονες εἰς τὴν ἔξοδον. 71) Ἐπέστρεψαν εἰς τὴν θέσιν των. 72) Ἡ φράσις ἡθελενεῖσθαι ὁμαλοτέρα οὕτω: εἰδότες μὲν οὐδέν, ἀπαγγειλάντων δὲ σφίσι, διότι στριφνὸν φαίνεται νὰ συνδέωσιν οὕτως ὁ μὲν καὶ δὲ: τῶν μὲν γεγεννημένων (πραγμάτων), τῶν δὲ ἀποτραπομένων Πλαταιέων ἀπαγγειλάντων. 73) Διεσώθη. 74) Διὰ σπονδῶν ἐζήτουν ἀναίρεσιν, δηλ. νὰ λάβωσι τοὺς νεκροὺς των.

1) Τοῦ 427 ἔτους Π. Χ. (Ὁλ. 88, β'), πέμπτου ἔτους τοῦ πολέμου.

2) Ἐσυμβιβάσθησαν. 3) Οἱ Λακεδαιμόνιοι. 4) Συγκατετίθεντο ἑκάτεροι.

5) Διὰ τῆς βίας τοῦ πολέμου. 6) Ἀποδοτέα.

τα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τοὺς τε ἀδίκους κολάζειν⁷, παρὰ δίκην δέ⁸, οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν. οἱ δὲ (ἦσαν γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ⁹), παρέδωκαν τὴν πόλιν. καὶ τοὺς Πλαταιέας ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὧσιν οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος δικασταὶ πέντε ἄνδρες ἀφίκοντο. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν, κατηγορία μὲν οὐδεμία προσετέθη¹⁰. ἡρώτων δὲ αὐτοὺς, ἐπικαλεσάμενοι¹¹, τοσοῦτον μόνον, εἴτι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῇ πολέμῳ τῇ καθεστῶτι ἀγαθόν τι¹² εἰργασμένοι εἰσίν. οἱ δ' ἔλεγον¹³, αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν, καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν¹⁴ Ἀστυμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου, καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον¹⁵ ὄντα Λακεδαιμονίων, καὶ ἐπελθόντες, ἔλεγον τοιαῦτα.

» Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὧς Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν, ἐποιήσαμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφ' ἑξείν¹⁶, νομιμωτέραν δὲ τινα ἔσεσθαι¹⁷. καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι (ὥσπερ καὶ ἐσμέν¹⁸) γενέσθαι, ἢ ὑμῖν¹⁹. ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι²⁰. νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν· τὸν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων²¹ εἶναι, εἰκότως ὑποπτεύομεν, καὶ ὑμᾶς, μὴ οὐ κοινοί²² ἀποβῇτε· τεκμαιρόμενοι, προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης, ἢ χρὴ ἀντειπεῖν, (ἀλλ' αὐτοὶ

7) Δέγοντα κολάζειν, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι θέλουσι κολάσει. 8) Ἀδίκαστον.

9) Εἰς τὴν πλέον ἀσθενῆ τῶν κατὰστασιν. 10) Δὲν ἐπρότεινον οἱ Δικασταὶ κατὰ τῶν Πλαταιέων οὐδεμίαν κατηγορίαν. 11) Προσκαλέσαντές τοὺς ἐμπρός των. 12) Τὸ τι τοῦτο ἴσως ἀφαιρετέον, διότι ἡ ἐπανάληψις περιττή.

13) Ἀπεκρίνοντο. 14) Λαβόντες ὡς ἀρχηγούς των. 15) Πλαταιέα δεχόμενον τοὺς εἰς Πλαταιάς ἐρχομένους Λακεδαιμονίους, καὶ φροντίζοντα περὶ τῶν ἐν Πλαταιαῖς ὑποθέσεων τῶν Λακ. 16) Ὅτι θὰ ὑποβληθῶμεν εἰς τοιαύτην δίκην.

17) Τὴν δίκην ἣν ὑπέχειν ἐμέλλομεν. 18) Ὅσπερ καὶ ἐσμέν οὐκ ἐν ἄλλοις, ἢ ἐν ταῖς περιστάσεσιν ἐν αἷς ἐσμέν. 19) Νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς ἄλλους δικαστὰς ἀπὸ σᾶς. 20) Δικαιοσύνην ἀπολαύσειν παρ' ὑμῶν μάλιστα. 21) Περί θανάτου, τὸν ὅποιον κατ' εὐφημίαν ἀποσιωπᾷ. 22) Ἀμερόληπτοι, ἴσοι πρὸς τὰ ἄμφω μέρη.

Ἰστιάς⁶³. καὶ λαβόμενοι τῶν ὄρων⁶⁹, διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων⁷⁰. εἰσὶ γὰρ τινες αὐτῶν οἱ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν, πρὶν ὑπερβαίνειν· εἰς δ' ἐπὶ τῇ ἔξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο⁷¹, τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων⁷², ὥς οὐδεὶς περίεστι⁷³, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν⁷⁴ τοῖς νεκροῖς· μαθόντες δὲ τὸ ἀληθές, ἐπαύσαντο. Οἱ μὲν δὲ τῶν Πλαταιέων ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

BIBAION Γ'. (52—68.)

Ἰπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου¹ καὶ οἱ Πλαταιῆς, οὐκέτι ἔχοντες σῖτον, οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι, ξυνέβησαν² τοῖς Πελοποννησίοις τοιῶδε τρόπῳ. προσέβαλον³ αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν, βία μὲν οὐκ ἐβούλετο ἐλεῖν· εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαιμόνος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιντό ποτε πρὸς Ἀθηναίους, καὶ συγχωροῖεν⁴, ὅσα πολέμῳ⁵ χωρία ἔχουσιν ἑκάτεροι, ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος⁶ εἶη ἡ Πλάταια, ὥς αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων· προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα, λέγον-

68) Δύω πόλεις τῆς Βοιωτίας παρὰ τὸν Κιθαιρῶνα, ἀρκτικῶς τῶν Δρυὸς κεφαλῶν. 69) Πιάσαντες τὰ ὄρη, φθάσαντες εἰς τὰ ὄρη. 70) Ἐν ᾧ ἦσαν πλείονες εἰς τὴν ἔξοδον. 71) Ἐπέστρεψαν εἰς τὴν θέσιν των. 72) Ἡ φράσις ἤθελενεῖσθαι ὁμαλοτέρα οὕτω· εἰδότες μὲν οὐδέν, ἀπαγγειλάντων δὲ σφίσι, διότι στριφνὸν φαίνεται νὰ συνδέωσιν οὕτως ὁ μὲν καὶ δὲ· τῶν μὲν γεγενημένων (πραγμάτων), τῶν δὲ ἀποτραπομένων Πλαταιέων ἀπαγγειλάντων. 73) Διεσώθη. 74) Διὰ σπονδῶν ἐξήτουν ἀναίρεσιν, δηλ. νὰ λάβωσι τοὺς νεκροὺς των.

1) Τοῦ 427 ἔτους Π. Χ. ('Ολ. 88, β'), πέμπτον ἔτος τοῦ πολέμου.

2) Ἐσυμβιδάσθησαν. 3) Οἱ Λακεδαιμόνιοι. 4) Συγκατετίθεντο ἑκάτεροι.

5) Διὰ τῆς βίας τοῦ πολέμου. 6) Ἀποδοτέα.

τα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τοὺς τε ἀδίκους κολάζειν⁷, παρὰ δίκην δὲ⁸, οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν. Οἱ δὲ (ἦσαν γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ⁹), παρέδωκαν τὴν πόλιν. καὶ τοὺς Πλαταιέας ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ᾧ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος δικασταὶ πέντε ἄνδρες ἀφίκοντο. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν, κατηγορία μὲν οὐδεμία προετέθη¹⁰. ἡρώτων δὲ αὐτοὺς, ἐπι-καλεσάμενοι¹¹, τοσούτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῇ πολέμῳ τῇ καθεστῶτι ἀγαθόν τι¹² εἰργασμένοι εἰσίν. οἱ δ' ἔλεγον¹³, αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν, καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν¹⁴ Ἀστύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου, καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον¹⁵ ὄντα Λακεδαιμονίων, καὶ ἐπελθόντες, ἔλεγον τοιάδε.

» Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν, ἐποίησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφέξειν¹⁶, νομιμωτέραν δὲ τινα ἔσεσθαι¹⁷. καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι (ὥσπερ καὶ ἐσμέν¹⁸) γενέσθαι, ἢ ὑμῖν¹⁹. ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι²⁰. νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν· τόν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων²¹ εἶναι, εἰκότως ὑποπτεύομεν, καὶ ὑμᾶς, μὴ οὐ κοινοί²² ἀποβῆτε· τεκμαιρόμενοι, προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγεννημένης, ἢ χρὴ ἀντειπεῖν, (ἀλλ' αὐτοὶ

7) Δέγοντα κολάζειν, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι θέλουσι κολάσει. 8) Ἀδίκαστον.

9) Εἰς τὴν πλέον ἀσθενῆ τῶν κατάστασιν. 10) Δὲν ἐπρότεινον οἱ Δικασταὶ κατὰ τῶν Πλαταιέων οὐδεμίαν κατηγορίαν. 11) Προκαλέσαντές τοὺς ἐμπρός των. 12) Τὸ τι τοῦτο ἴσως ἀφαιρετέον, διότι ἡ ἐπανάληψις περιττή.

13) Ἀπεκρίνοντο. 14) Λαβόντες ὡς ἀρχηγούς των. 15) Πλαταιέα δεχόμενον τοὺς εἰς Πλαταιὰς ἐρχομένους Λακεδαιμονίους, καὶ φροντίζοντα περὶ τῶν ἐν Πλαταιαῖς ὑποθέσεων τῶν Λακ. 16) Ὅτι θὰ ὑποβληθῶμεν εἰς τοιαύτην δίκην,

17) Τὴν δίκην ἣν ὑπέχειν ἐμέλλομεν. 18) Ὡσπερ καὶ ἐσμέν οὐκ ἐν ἄλλοις, ἢ ἐν ταῖς περιστάσεσιν ἐν αἷς ἐσμέν. 19) Νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς ἄλλους δικαστὰς ἀπὸ σᾶς. 20) Δικαιοσύνην ἀπολαύσειν παρ' ὑμῶν μάλιστα. 21) Περὶ θανάτου, τὴν ὅποιον κατ' εὐφημίαν ἀποσιωπᾷ. 22) Ἀμερόληπτοι, ἴσοι πρὸς τὰ δύο μέρη.

λόγον ἡτησάμεθα,) τό, τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν²³, ᾧ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι, ἐναντία γίγνεται²⁴, τὰ δὲ ψευδῆ, ἔλεγχον ἔχει²⁵. πανταχόθεν δὲ ἄποροι καθεστῶτες, ἀναγκαζόμεθα, καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι, εἰπόντας τί κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ᾧδ' ἔχουσιν²⁶ αἰτίαν ἂν παράσχοι²⁷, ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ᾖ. χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν²⁸ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθῶ. ἀγνώτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων²⁹, ἐπείσενεγκάμενοι μαρτύρια ὧν ἄπειροι ἦτε, ὠφελούμεθ' ἄν³⁰. νῦν δὲ πρὸς εἰδότες πάντα λελέγεται. καὶ δέδιμεν οὐχί, μὴ, προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσοὺς εἶναι τῶν ὑμετέρων, ἔγκλημα αὐτὸ ποιήτε, ἀλλὰ μὴ, ἄλλοις χάριν φέροντες³¹, ἐπὶ διεγνωσμένην³² κρίσιν καθιστώμεθα.

» Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἃ ἔχομεν δίκαια, πρὸς τε τὰ Θηβαίων διάφορα³³, καὶ ἐς ὑμᾶς, καὶ ἐς τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας, τῶν εὖ δεδρασμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα, καὶ πείθειν πειρασόμεθα. Φαμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ, εἴτι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμαχικούς ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς³⁴, μὴ εὖ παθόντας· φίλους δὲ νομίζοντας, αὐτοὺς³⁵ ἀμαρτάνειν μᾶλλον, τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. Τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ³⁶ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον, ἀγαθοὶ γε-

23) Ὑποπτεύομεν τεκμαιρόμενοι ταῦτα, οὐ προηγουμένης (γεν. ἀπόλ.), καὶ ὄν (ὄνομ. ἀπόλ. ἀπροσώπου Κ. § 439, β') διότι δὲν προέγινε, καὶ διότι εἶναι.

24) Δηλ. τὰ ἀληθῆ ἂν ἀποκριθῶμεν αὐτὰ, γίνονται ἐναντία (ἐπιβλαβῆ) εἰς ἡμᾶς. Ὁμαλότερον δὲ ἤθελεν ἔχει ἡ φράσις ἂν ἦτον: ἐναντίον (τὸ ἀποκρίνεσθαι) γίνεται, ἢ ᾧ τὰ ἀληθῆ ἀποκρινόμενα, λεγόμενα εἰς ἀπόκρισιν, γίνεται ἡμῖν ἐναντία. 25) Ἐλέγχονται εὐκόλως ψευδῆ ὄντα. 26) Τοῖς οὖσιν εἰς ἣν κατάστασιν ἡμεῖς εἴμεθα. 27) Ἦθελε προσάψει κατηγορίαν. 28) Δύσκολος μᾶς εἶναι.

29) Μὴ γνωρίζομενοι μεταξύ μας. 30) Ἀπ' αὐτά. 31) Τοῖς ἐχθροῖς τῶν Θηβαίοις, οἵτινες ἐζήτουν τὴν καταδίκην των. 32) Δεδικασμένην ἤδη. 33) Ὡς πρὸς τὴν διαφοράν μας, τὴν φιλονεικίαν μας πρὸς τοὺς Θηβαίους. 34) Ἄν μᾶς ἐρωτᾶτε θεωροῦντές μας ὡς ἐχθροὺς σας, δὲν ἡδικήθητε μὴ εὐεργετηθέντες ἀπὸ ἡμᾶς, διότι τίς εὐεργετεῖται ἀπὸ ἐχθροῦς; 35) Ὑμᾶς. 36) Ὡς πρὸς τὰ ἐν τῇ εἰρῇ.

γενήμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνοι Βοιωτῶν³⁷. καὶ γὰρ ἡπειρωταί τε ὄντες ἐναυμαχῆσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ³⁸, μάχη τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ γενομένη, παρεγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Πausανία. εἴτε τι ἄλλο κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἑλλησι, πάντων παρὰ δύναμιν³⁹ μετέσχομεν. Καὶ ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰδίᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην, μετὰ τὸν σεισμόν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων⁴⁰, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν. Ὡν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν.

» Καὶ τὰ μὲν παλαιά⁴¹ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἡξιώσαμεν εἶναι· πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον· ὑμεῖς δὲ αἴτιοι. δεομένων γὰρ ξυμμάχιας⁴², ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐδιᾶσαντο⁴³, ὑμεῖς ἀπεώσασθε, καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι, ὡς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων. Ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον⁴⁴ ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε, οὔτε ἐμέλλησατε⁴⁵. εἰ δ' ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἠθελήσαμεν, ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ ἠδικοῦμεν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίοις, ὅτε ὑμεῖς ἀπακνεῖτε· καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἄλλως τε καὶ οὐς⁴⁶ εὖ παθῶν τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμάχους, καὶ πολιτείας μετέλαθεν⁴⁷. ἵέναι δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως⁴⁸. ἃ δὲ ἐκάτεροι ἐξηγεῖσθε⁴⁹ τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἴτιοι, εἴ τι μὴ καλῶς ἐδρᾶτε, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα.

37) Οἱ λοιποὶ Βοιωτοὶ δὲν ἔλαβον ὄπλα κατὰ τοῦ Μήδου. 38) Ἀκρωτήριον Εὐβοίας, ὅπου τὸ πρῶτον ἐναυμαχῆσαν οἱ Ἑλλ. κατὰ τῶν Περσῶν. 39) Ὑπὲρ τὴν δύναμιν μας. 40) Π. Χ. 464, Ὀλ. 79, κ. 41) Ὡς πρὸς τὰ παλαιά.

42) Ἀντὶ ἐδιᾶσαντο ἡμᾶς δεομένους, εἶπεν εἰς γεν. ἀπόλ. δεομένων, ὡς ἀνωτέρω. 43) Ἐστενοχώρουν. 44) Ξεχωριστὰ τίποτε, κἀνὲν μέγα κακόν. 45) Οὔτε ἐμέλλετε νὰ πάθετε. 46) Οὐς ἄλλως τε καὶ προσηγάγετο. Τίς δὲ ἐννοεῖ αὐτοὺς τοὺς ὁμιλοῦντας. 47) Οἱ Πλατατεῖς ἐπολιτογραφῆθησαν Ἀθηναῖοι, ὡς φαίνεται καὶ κατωτέρω § 63. 48) Προθύμως ἵέναι. 49) Ὁδηγοῦσατε.

» Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἠδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον, αὐτοὶ ξύνιστε, δι' ἅπερ καὶ τάδε πάσχομεν. πόλιν γὰρ αὐτοῦς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς⁵⁰, καὶ προσέτι ἱερομηνίᾳ⁵¹, ὁρθῶς [τε] ἐτιμωρησάμεθα, κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα⁵², τὸν ἐπιόντα⁵³ πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι· καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοῦς βλαπτοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολέμῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε⁵⁴, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. Καίτοι, εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τότε⁵⁵, ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. Νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί⁵⁶. ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἷδε⁵⁷ μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον, ἡμῶν τῆς νῦν ἁμαρτίας (εἰ ἄρα ἡμάρτηταί τι) ἀντιθεῖναι⁵⁸ τὴν τότε προθυμίαν· καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσῳ⁵⁹ εὐρήσετε, καὶ ἐν καιροῖς, οἷς σπάνιον ἦν, τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ἐρέξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι. ἐπηγοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλείᾳ πράσσοντες⁶⁰, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα. ὣν ἡμεῖς γενόμενοι, καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα, νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς⁶¹ δέδωμεν μὴ διαφθαρῶμεν, Ἀθηναίους ἐλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως⁶². καίτοι χρὴ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γιγνώσκοντας⁶³, καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλλοτι νομίσαι, ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς

50) Ἐν καιρῷ εἰρήνης. 51) Ἑορτῇ. 52) Κατὰ τὸν παρὰ πᾶσι καθεστῶσα νόμον, εἶναι ὅσιον ἀμύνεσθαι. 53) Τὸν ἔξωθεν ἐπερχόμενον, τὸν ἐπιβλητικόν.

54) Ἄν θεωρήσετε τὴν δικαιοσύνην κατὰ τὸ ὅτι οἱ Θηβαῖοι σᾶς εἶναι τώρα χρήσιμοι καὶ κατὰ τὴν ἐχθρὰν αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν. 55) Ἦμεθα.

56) φοβεροί. 57) Οἱ Θηβαῖοι. 58) Θεῖναι ἀντὶ τῆς νῦν ἁμαρτίας, τοῦ παρόντος σφάλματός μας. 59) Τὴν προθυμίαν μείζω πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἐλάσσῳ.

60) Οἱ μὴ πράττοντες ὡς πρὸς τὴν ἔφοδον τὰ συμφέροντα εἰς τὴν ἀσφάλειάν των. 61) Διότι ἠκολουθήσαμεν τὰς αὐτὰς ἀρχάς. 62) Μᾶλλον ἐκείνους συμφώνως μὲ τὸ δίκαιον, παρὰ σᾶς συμφώνως μὲ τὸ κέρδος μας. 63) Τοὺς ἀνθρώπους φρονούντας πάντοτε τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν.

ὅταν αἰεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχωσι⁶⁴, καὶ τὸ παραυτίκα που ἡμῖν ὠφέλιμον καθιστῇται⁶⁵.

»Προσκέψασθέ τε, ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων⁶⁶ ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα, (οὐ γὰρ ἀφανῆ κρίνεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν⁶⁷), ὁρᾶτε, ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται⁶⁸, ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ, αὐτοῖς⁶⁹ ἀμείνους ὄντας, ἀπρεπέες τι ἐπιγινῶναι, οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς⁷⁰ σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι, Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι· καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν⁷¹, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ⁷² πανοικισίᾳ διὰ Θηβαίους ἐξαλειψαί. ἐς τοῦτο γὰρ ὁ ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπολλύμεθα⁷³, καὶ νῦν ἐν ὑμῖν, τοῖς πρὶν φιλτάτοις, Θηβαίων ἡσώμεθα⁷⁴, καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μὲν⁷⁵, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῷ διαφθαρῆναι, νῦν δὲ, θανάτου δίκην κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα⁷⁶ ἐκ πάντων⁷⁷ Πλαταιῆς, οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἔρημοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὔτε

64) Ὅταν ἀγαθοὶ σύμμαχοι εὐρίσκωσι βεβαίαν ἀνταμοιβὴν τῆς ἀρετῆς των (ὡς δηλ. καὶ ἡμεῖς ἐμείναμεν ἀγαθοὶ σύμμαχοι τοῖς Ἀθηναίοις). 65) Καὶ ἄλλο συμφέρον εἶναι νὰ ὠφελώμεθα ἀπὸ τὸ παραυτίκα, ἀπὸ τὴν παρουσιαζομένην περίστασιν. Τὸ που σημαίνει: ὅταν συμπίπτῃ. Τὸ ἡμῖν δὲ ἀορίστως· ἔστρεψε δηλ. εἰς ἄνθρωπον, ὅτι ἀνωτέρω εἶπεν εἰς γ'. 66) Ἐξαιρετῶς πιθανῶς τοὺς Ἀθηναίους. 67) Κρίνεῖτε σεις οἱ ἐπαινούμενοι Λακεδαιμόνιοι, περὶ ἡμῶν τῶν Πλαταιέων, οὐκ ὄντων καὶ ἡμῶν εὐκαταφρονήτων. 68) Ἐγχνόουσι. 69) Σᾶς ὄντας ἀμείνους περὶ ἡμῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν. 70) Εἰς τοὺς κοινούς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος, ὅποῖος ἦν ὁ τῶν Δελφῶν. 71) Οἱ πατέρες σας (μετὰ τὰ Μηδικὰ) ἀνέγραψαν εἰς τὸν ἀφιερωθέντα εἰς Δελφοὺς διὰ τὴν νίκην κατὰ τοῦ Μαρδονίου τὴν πόλιν μας ἕνεκα τῆς ἀρετῆς αὐτῆς. 72) Γένους. Περίφρ. ἀντί: ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος.

73) Ἐνεστώτα ἀντὶ ἀορίστου ἔγραψεν ὥστε νὰ ἴσοτελευτᾷ μὲ τὸ ἡσώμεθα, διότι ἐπὶ τοιοῦτοις σχήμασιν ἔχαιρον οἱ ῥήτορες. ἢ ἴσως γραπτέον Ἀπαλλύμεθα.

74) Παρ' ὑμῖν μένομεν ὀπίσω τῶν Θ., μᾶς προτιμᾶτε τοὺς Θηβαίους. 75) Ἐσχάτως δηλ. ὅτε παρεδόθησαν. 76) Περιωθῶ. 77) Μεταξὺ ὅλων μόνον.

τῶν τότε ξυμμάχων ὠφελεῖ οὐδείς, ὑμεῖς τε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἡ μόνη ἐλπίς⁷⁸, δέδιμεν, μὴ οὐ βέβαιοι ᾖτε.

»Καίτοι ἀξιοῦμέν γε καὶ θεῶν ἕνεκα τῶν ξυμμαχικῶν ποτὲ γενομένων⁷⁹, καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας, γναμφθῆναι⁸⁰ ὑμᾶς, καὶ μεταγνῶναι, εἴτι ὑπὸ Θηβαίων ἐπέισθητε· τὴν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι⁸¹, αὐτοὺς μὴ κτείνειν, οὓς μὴ ὑμῖν πρέπει· σῶφρονά τε ἀντὶ αἰσχροῦς κομίσασθαι χάριν⁸², καὶ μὴ, ἥδονην δόντας⁸³ ἄλλοις, κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν· βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ, τὴν δύσκληϊαν αὐτοῦ⁸⁴ ἀφανίσει. Οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ' εὖνους, κατ' ἀνάγκην πολέμησαντας. ὥστε καὶ τῶν σωμάτων ἁδειαὶν ποιοῦντες⁸⁵, ὅσιν ἂν δικάζοιτε, καὶ προνοοῦντες⁸⁶, ὅτι ἐκόντας τε ἐλάβετε⁸⁷, καὶ χεῖρας προῖσχομένους (ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἑλλησι, μὴ κτείνειν τούτους,) ἔτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγεννημένους διαπαντός. ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας⁸⁸, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων, καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἐτιμῶμεν κατὰ ἕτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθήμασι⁸⁹ τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις· ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὠραῖα⁹⁰, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας⁹¹, ξύμμαχοι δὲ ὁμαίχοις ποτὲ γενομένοις. ὦν ὑμεῖς τούναντίον ἂν δράσαίτε, μὴ ὀρθῶς γνόντες. σκέψασθε δέ. Πausανίας μὲν γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς, νομίζων ἐν γῇ τε φιλίᾳ τιθέναι καὶ παρ' ἀνδράσι

78) Οἵτινες εἶθε μόνη ἐλπίς μας. 79) Τῶν προστατῶν τῆς ἀρχαίας συμμαχίας μας. Πρὸ τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν ὁ Pausanias ἐπεκαλέσθη τοὺς θεοὺς καὶ ἥρωας τῆς Πλαταιίδος. "Id. Πλουτ. Ἀριστ. Τόμ. Α'. σ. 136, 137. 80) Καμφθῆναι. 81) Ἀξιοῦμεν ἀνταπαιτῆσαι, ν' ἀνταπαιτήσωμεν ἡμεῖς ἀντὶ τῆς παλαιᾶς ἀρετῆς μας τὴν δωρεὰν νὰ μὴ κτείνετε σεῖς κτλ. 82) Εὐχάριστησιν σῶφρονα ἀπὸ ἡμᾶς, ἀντὶ αἰσχροῦς ἀπὸ τοὺς Θηβ. 83) (Ἵας) δόντας ἄλλοις (τοῖς Θηβ.) ἀντιλαβεῖν κακίαν, μομφὴν κακίας. 84) Τῆς πράξεως ταύτης. 85) Ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς. 86) Ἐνθυμούμενοι, σκεπτόμενοι. 87) Ἡμᾶς. 88) Τοὺς τάφους.

89) Ἐσθῆμα ἐκ τοῦ ἐσθῆς φόρεμα. Εἰς τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν ἀπέρρου ἐνδύματα. 90) Κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ χρόνου. 91) Ἡμεῖς εὖνοι· αὐτοῖς ὄντες, καὶ ἐπιφέροντες ἐκ τῆς ἡμετέρας χώρας οὓσης φιλίας.

τοιούτοις· ὑμεῖς δὲ, εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς, καὶ χώραν τὴν Πλαταιίδα
Θηβαίδα ποιήσετε, τί ἄλλο⁹² ἢ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐ-
θένταις⁹³ πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς, ἀτίμους γερῶν,
ὧν⁹⁴ νῦν ἴσχουσι, καταλείψετε; πρὸς δὲ, καὶ γῆν, ἐν ἣ ἡλευθερώ-
θησαν οἱ Ἕλληγες, δουλώσετε; ἱερά τε Θεῶν, οἷς εὐξάμενοι Μῆδων
ἐκράτησαν, ἐρημοῦτε; καὶ θυσίας τὰς πατέριους τῶν εἰσαμένων⁹⁵
καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε; α

» Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τάδε, οὔτε ἐς τὰ
κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἀμαρτάνειν⁹⁶,
οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας, ἀλλοτρίας ἕνεκα ἔχθρας⁹⁷, μὴ αὐτοὺς ἀ-
δικηθέντας διαφθεῖραι· φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώ-
μῃ⁹⁸. οἷκτον σώφρονα λαβόντας· μὴ, ὧν πεισόμεθα, μόνον δεινό-
τητα⁹⁹ κατανοοῦντας· ἀλλ' οἷοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν, καὶ ὡς ἀ-
σπράγμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς¹⁰⁰, ὧς τινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίως ξυμ-
πέσοι. ἡμεῖς τε, ὡς πρέπον ἡμῖν, καὶ ὡς ἡ χρεῖα προάγει¹⁰¹, αἰ-
τούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς ὁμοθυμίους καὶ κοινούς τῶν Ἑλλήνων
ἐπιβοώμενοι, πείσαι τάδε¹⁰², προφερόμενοι ὅρκους, οὓς οἱ πατέρες
ὑμῶν ὤμοσαν, μὴ ἀμνημονεῖν¹⁰³, ἰκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πα-
τρῶν τάφων¹⁰⁴. καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηῶτας¹⁰⁵, μὴ γενέσθαι
ὑπὸ Θηβαίοις, μηδὲ τοῖς ἐχθίστοις φίλτατοι¹⁰⁶ ὄντες παραδοθῆναι·
ἡμέρας τε ἀναμνησόμεν ἐκείνης, ἣ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν

92) Ποιήσετε. 93) Αὐθέντης ἐκ τοῦ αὐτὸς ἑντης, ὁ αὐτουργός, καὶ ἰδίως τοῦ
φόνου. 94) Ἀπ. ἀντὶ ἄ. 95) Εἰσαμένων, ἀόριστος τοῦ ἔξω, ἰδρυμένων. Αἱ
πλεῖσται ἐκδόσεις φέρουσι κακῶς ἐσσημμένον, ἐκ τοῦ ἔννυμι, τοῦ ἐνδύω.

96) Τὸ ἀμαρτ, 97) Τῆς τῶν Θ. 98) Καμψθῆτε. 99) Ὅχι μόνον ἐννοοῦντες
πόσον δεινὸν εἶναι ὅ,τι κινδυνεύομεν νὰ πάθωμεν. 100) Χρῆμα. Πόσον ἡ συμ-
φορὰ μεταπίπτει εὐκόλως ἀπὸ τὸν ἑνα εἰς τὸν ἄλλον. 101) Ὡς τὸ φέρει, ὡς
ἀπαιτεῖ ἡ χρεῖα. 102) Ἐπιβοώμενοι θεοὺς, αἰτούμεθα πείσαι ὑμᾶς.

103) Τῶν ὅρκων τούτων. 104) Δηλ. ὡς οἱ καθήμενοι ἐπὶ τῶν βωμῶν καὶ ἰκε-
τεύοντες, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῶν τάφων. 105) Ἀντὶ κεκμηχότας κατὰ συγκο-
πὴν, ὡς τὸ γεγῶτας καὶ ἄλλα. 106) Φίλτατοι τοῖς νεκροῖς, ὡς συμπολεμήσαν-
τες αὐτοῖς.

πράξαντες, νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν¹⁰⁷ παθεῖν. ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλεπώτατόν τοις ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν¹⁰⁸, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι, λέγομεν ἤδη, ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν, (εἰλόμεθα γὰρ ἂν πρόγε τούτου, τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ, λιμῷ, τελευτῆσαι), ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν. καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας¹⁰⁹, τὸν ξυντυχόντα κίνδυνον ἑᾶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλέσθαι. ἐπισκῆπτομέν τε ἅμα, μὴ Πλαταιῆς ὄντες οἱ προθυμώτατοι περὶ τοὺς Ἑλληνας γενόμενοι, Θηβαίοις, τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις, ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν, καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ἰκέται ὄντες, ὧ Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆναι· γενέσθαι τε σωτῆρας ἡμῶν, καὶ μὴ, τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἐλευθεροῦντας, ἡμᾶς διολέσαι α.

Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, δέισαντες, πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι τί ἐνδῶσι, παρελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις¹¹⁰, παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν, μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἑρώτημα ἀποκρίσεως¹¹¹. ὥς δ' ἐκέλευσαν¹¹², ἔλεγον τοιάδε.

» Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ἡτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ αὐτοὶ βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο¹¹³, καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι¹¹⁴, κατηγορίαν ἐποιήσαντο, καὶ περὶ αὐτῶν, ἕξω τῶν προκειμένων, καὶ ἅμα οὐδὲ ἡτισταμένων¹¹⁵, πολλὴν τὴν ἀπολογίαν, καὶ ἔπαινον, ὦν¹¹⁶ οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ¹¹⁷ ἀντεπεῖν δεῖ, τῶν δὲ¹¹⁸

107) Τὸ ἡ μόνον εἰς τὸ πράξαντες καὶ ὅχι εἰς τὸ κινδυνεύομεν· ὥστε ἡ φράσις ἔπρεπε μᾶλλον νὰ συνδεθῇ διὰ συνδέσμου· ἢ ἐπράξαμεν, νῦν δὲ κινδυνεύομεν.

108) Ποιοῦντες ὅπερ... Τὸ τελευτᾶν λόγου. 109) Ἀποκαταστήσαντες ἡμᾶς ὅπου ἤμεθα πρὶν παραδοθῶμεν. 110) Τοῖς Πλαταιεῦσι. 111) Τῆς ἀποκρίσεως τὴν ὁποῖαν ἀπῆτει τὸ ἐρώτημα. 112) Οἱ Λακεδαιμόνιοι. 113) Μεταβατικῶς λέγει ἀπεκρίναντο τὸ ἐρωτηθὲν, ἐννοῶν, αὐτὸ μόνον, διὰ ναί, ἢ οὐ. Οὗτοι δὲ ἀπεκρίθησαν πρὸς τὸ ἐρωτηθὲν διὰ μακρῶν λόγων. 114) Τὸν λόγον τρέψαντες καθ' ἡμῶν. 115) Ἀπολογίαν τῶν οὐκ ἡτισταμένων, τῶν ὅσα δὲν ἐκατηγορήθησαν.

116) Ἐπαινον ἐκείνων ᾧ. 117) Ἀντὶ πρὸς τὰ μὲν. 118) Τοὺς δὲ ἐπαίνους ἐλέγξει ψευδεῖς.

ἐλεγχον ποιήσασθαι· ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία¹¹⁹ ὠφελῇ, μήτε ἡ τούτων δόξα, τὸ δ' ἀληθές περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες, κρίνητε. Ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα¹²⁰ τὸ πρῶτον, ὅτι, ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας¹²¹, καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἀ ξυμμίκτους ἀνθρώπους¹²² ἐξελάσαντες ἔσχομεν^{122*}, οὐκ ἤξιουν οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω¹²³ δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγάζοντο¹²⁴, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους, καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἐβλαπτον, ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον.

» Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασί, μόνοι Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ¹¹⁵ μάλιστα αὐτοὶ τε ἀγάλλονται, καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. Ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ φαμέν, διότι οὐδ' Ἀθηναίους¹²⁶. τῇ μέντοι αὐτῇ ιδέᾳ¹²⁷ ὕστερον, Ἀθηναίων ἰόντων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, μόνους αὖ Βοιωτῶν ἀττικίσαι¹²⁸. καὶ τοι σκέψασθε, ἐν οἷῳ εἶδει¹²⁹ ἑκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν. Ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον¹³⁰ πολιτεύουσα, οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· ὅπερ δὲ ἔστι νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ¹³¹ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου¹³², δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα¹³³. Καὶ οὗτοι, ἰδίας ду-

119) Ἡ κακία τὴν ὁποίαν μᾶς προσάπτουσι. 120) Διηνέχθημεν. 121) Τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Β. 122) Ἀπὸ διαφορῶν ἐθνῶν ἡ πόλεων μεμιγμένους.

122*) Οἱ Βοιωτοὶ ἦσαν Αἰολεῖς ἐλθόντες ἐκ Θεσσαλίας, καὶ διώξαντες τοὺς ἀρχαίους κατοίκους, Ἄονας, Ἐκτῆνας, Τέμμενας, Ἰαντας, Θραῖκας. 123) Μόνοι ἐκτός. 124) Ἡθέλαμεν νὰ τοὺς βιάσωμεν νὰ ἀκολουθήσωσι τὰ πάτρια ἔθιμα καὶ νὰ ἡγεμονευθῶσιν ὑφ' ἡμῶν. 125) Ἐπὶ τούτῳ. 126) Φαμέν μηδίσαι.

127) Τῇ αὐτῇ ιδέᾳ τῶν Μήδων, δηλ. ἐπὶ δουλείᾳ τῆς Ἑλλάδος. 128) Φαμέν αὐτοὺς μόνους ἀττικίσαι. Ἄν αὐτοὶ δὲν ἠνώθησαν μετὰ τὸν Μῆδον ὅταν ἤρχετο νὰ δουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἠνώθησαν μετὰ τοὺς Ἀθηναίους ὅταν ἤρχοντο οὗτοι μετὰ τὴν αὐτὴν ιδεάν. 129) Εἶδος εἶναι ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ τινος διακριτικὰ σημεῖα, ὅθεν ἐδῶ: αἱ περιστάσεις. 130) Χορηγοῦσαν τὴν ἐνώπιον τοῦ νόμου ἰσότητά. 131) Εἰς τὸ σωφρονεστάτον σχῆμα κυβερνήσεως. 132) Ἡ δυναστεία εἶναι ἐγγυτάτῳ τυράννου, ὁμοιάζει τύραννον, τυραννίαν. 133) Δυναστεία εἶχεν, ὅπερ ἐστὶ νόμοις μὲν κτλ.

νάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν¹³⁵, εἰ τὰ τοῦ Μήδου¹³⁵ κρατήσῃ, κατέχοντες ἰσχύϊ τὸ πλῆθος, ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὔσα ἑαυτῆς¹³⁶ τοῦτ' ἔπραξεν, οὐδ' ἄξιον, αὐτῇ ὀνειδίσαι, ὧν μὴ μετὰ νόμων¹³⁷ ἤμαρτεν. Ἐπειδὴ γοῦν ὅτε Μῆδος ἀπῆλθε, καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε¹³⁸, σκέψασθε χρῆ, Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόντων¹³⁹, τήν τε ἄλλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν πειρωμένων ὑφ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι, καὶ κατὰ στάσιν ἤδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλὰ¹⁴⁰, εἰ, μαχόμενοι ἐν Κορωνείᾳ¹⁴¹, καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἡλευθέρωσαν τὴν Βοιωτίαν, καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες, καὶ παρασκευὴν, ὅσῃν οὐκ ἄλλοι τῶν συμμαχῶν. Καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμόν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα.

» Ὡς δὲ ὑμεῖς¹⁴² μᾶλλον τε ἡδίκηκατε τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀξιώτεροί ἐστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνειν. Ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ¹⁴³, ὧς φατέ, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται· οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς¹⁴⁴, καὶ μὴ ξυνεπίνειν μετ' αὐτῶν ἄλλοις¹⁴⁵, ὑπάρχον τε ὑμῖν¹⁴⁶, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ τῷ Μήδῳ συμμαχίας γεγεννημένης¹⁴⁷, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ἱκανή γε ἦν¹⁴⁸ ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν, καί,

134) Ἰσχω, νὰ ἀποκτήσωσι. 135) Πράγματα.

136) Κυρία ἑαυτῆς. 137) Ἐν ἀπουσίᾳ νόμων. 138) Ἡ πόλις. 139) Ἐπ τοῦ ἱεροῦ πολέμου ἐν Ὀλ. 83, α, Π. Χ. 448. 140) Καὶ κυριευόντων ἤδη τὰ πλεῖστα μέρη αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὴν στάσιν, δηλ. ἐξ αἰτίας τῶν ἐμφυλίων αὐτῶν στάσεων. 141) Ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱεροῦ πολέμου, ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἐβοήθηθον τοὺς Φωκεῖς καταλαβόντας τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν, ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος εἰς τὴν Κορώνειαν, πόλιν τῆς Βοιωτίας κειμένην ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος, ἐν Ὀλ. 83, β, Π. Χ. 447. 142) Στρέφει τὸν λόγον κατ' εὐθεΐαν πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς.

143) Ὅπως ἡμᾶς τιμωρήσετε. 144) Νὰ τοὺς φέρετε μόνον ὅπου ἀπῆται ὁ καθ' ἡμῶν πόλεμός σας, μόνον καθ' ἡμῶν. 145) Ἀλλοις Ἕλλησι. 136) Ἐνφ τοῦτο σας ἦτον δυνατόν. 147) Διότι ἦτον προγεγεννημένη ἐπὶ τῶν Μήδων ἤδη ἡ πρὸς τοῦ Α. συμμαχία σας. 148) Ἡ πρὸς τοὺς Α. συμμαχία.

τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλεύεσθαι¹⁴⁹. Ἄλλ' ἐκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι, εἴλεσθε μᾶλλον τὰ τῶν Ἀθηναίων¹⁵⁰. καὶ λέγετε, ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ γε αἷσχιον καὶ ἀδικώτερον, τοὺς πάντας Ἑλλήνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε¹⁵¹, ἢ Ἀθηναίους μόνους· τοὺς μὲν¹⁵², καταδουλοῦ μένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ, ἐλευθεροῦντας. Καὶ οὐκ ἴσθη αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε, οὐδὲ αἰσχύνῃς ἀπηλλαγμένην¹⁵³. Ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτούς, ὡς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κατέστητε. Καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι¹⁵⁴ αἰσχρὸν μᾶλλον, ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδόμενας¹⁵⁵.

» Δηλὸν τε ἐποιήσατε, οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα μόνοι οὐ μνηστῆρες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι¹⁵⁶. ὑμεῖς δὲ, τοῖς μὲν ταυτὰ βουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς δὲ τάναντία, καὶ νῦν ἀξιούτε, ἀφ' ὧν δι' ἐτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοὶ¹⁵⁷, ἀπὸ τούτων ὠφελῆσθαι. Ἄλλ' οὐκ εἰκός· ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἴλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε. καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνωμοσίαν¹⁵⁸, ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς νῦν σώζεσθαι. ἀπελείπετε γὰρ αὐτήν, καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας, καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνωμοσάντων, ἢ διεκωλύετε· καὶ ταῦτα, οὔτε ἄκοντες¹⁵⁹, ἔχοντές τε τοὺς νόμους¹⁶⁰, οὔσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο¹⁶¹, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς. Τὴν τελευταίαν τε, πρὶν περιτεγχίζεσθαι, πρόκλησιν¹⁶² ἐς ἡ-

149) Καὶ νὰ σᾶς ἀφήσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νὰ σκέπτεσθε ἀφόβως. 150) Τὴν συμμάχίαν τῶν Ἀθ. 151) Ὁμοῦ ὠμόσατε ἐπὶ Μήδων. 152) Ἀθ. 153) Αἰσχύνῃς διὰ σᾶς. 154) Αἰ πλεῖσται ἐκδόσεις δὲν ἔχουσι τὸ: οὐκ, ἀλλὰ τότε τὸ νόημα δὲν ἔχει καλῶς, ἐκτὸς μόνον ἂν ἡ φράσις ἦναι ἐρωτηματικὴ. 155) Τὰς χάριτας τὰς δικαίως μὲν ὀφειλομένας, ἀδίκως (δι' ἀδικίας) δὲ ἀποδιδόμενας. 156) Ἀλλὰ διὰ τὸν λόγον ὅτι οὐδ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐμνήσαν. 157) Ὁφελῆσθαι ἐξ ἐκείνων ἃ ἐτέρους εὐεργετήσατε. Θέλετε νὰ ὠφελῇτε ἀπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους εὐεργετήσαντες ἄλλους τοὺς Ἀθηναίους. 158) Τοὺς μετὰ τῶν Ἑλλήνων ὄρκους σας.

159) Ὡσπερ ἡμεῖς ἐπὶ Μήδων. 160) Ἐνῶ ἡμεῖς δὲν τοὺς εἴχαμεν.

161) Μέχρι τοῦδε ἔχετε. 162) Τῶν Λακεδαιμονίων.

συχίαν ὑμῶν, ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. Τίνες ἂν οὖν ὑμῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι¹⁶³ μισοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προὔθεσθε¹⁶⁴; καὶ ἃ μὲν ποτὲ χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε¹⁶⁵. ἃ δὲ ἡ φύσις αἰεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγθη ἐς τὸ ἀληθές. μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἄδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε. Τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερόν τε ἀκούσιον μηδισμόν, καὶ τὸν ὑμέτερον ἐκούσιον ἀττικισμόν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν.

» Ἀ δὲ τελευταῖα φατέ ἀδικηθῆναι (παρανόμως γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομνηταῖς ἐπὶ τὴν ὑμέτεραν πόλιν) οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἀμαρτάνειν. Εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα, καὶ τὴν γῆν ἐδοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω συμμαχίας¹⁶⁶ ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια¹⁶⁷ καταστῆσαι, ἐπεκαλέσαντο ἐκόντες¹⁶⁸, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων¹⁶⁹. ἄλλ' οὕτ' ἐκείνοι¹⁷⁰, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν, οὐθ' ἡμεῖς. πολῖται δὲ ὄντες, ὥσπερ ὑμεῖς, καὶ πλείω παραβαλλόμενοι¹⁷¹, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες, καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίως, οὐ πολεμίως, κομίσαντες¹⁷², ἐβούλοντο τοὺς τε ὑμῶν χεῖρους, μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι¹⁷³, τοὺς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν· σωφρονιστὰς ὄντες τῆς γνώμης, καὶ τῶν σωματῶν¹⁷⁴ τὴν πόλιν οὐκ

163) Ἰπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων. Κ. § 365. 164) Ἐσκοπεύσατε νὰ ἀνδραγαθήσητε ἐπὶ τῷ κακῷ ἐκείνων. 165) Ἐδείξατε τώρα ὅτι ὅσα τότε ἡνδραγαθήσατε δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν φύσιν σας. 166) Τῆς ἐκτὸς τῆς Βοιωτίας, τῆς μετὰ τῶν Ἀθηναίων. 167) Νόμιμα, νόμους, τὴν μετὰ τῶν Θηβαίων συμμαχίαν.

168) Φατρία ἀριστοκρατικὴ ἐπροσκάλεσε τοὺς Θηβαίους εἰς Πλαταιάς. ἴδ. Θουκ. Β, 2. 169) Ἐπαναλαμβάνουσι τοὺς αὐτοὺς λόγους τῶν Πλαταιέων (§ 55, τέλος) στρέφοντες τοὺς εἰς ὄφελός των. 170) Παρανομοῦσι. 171) Περισσότερα διακινδυνεύοντες, διότι ἦσαν οἱ πλουσιώτεροι. 172) Ἡμᾶς. 173) Νὰ μὴ γίνωσιν ἀκόμη χειρότεροι οἱ χειρότεροι μεταξύ σας. 174) Τῶν πολιτῶν τῆς.

ἄλλοτριούντες, ἀλλ' ἐς τὴν συγγένειαν οἰκειοῦντες¹⁷⁵. ἐχθροὺς οὐ-
δενὶ καθιστάντες¹⁷⁶, ἅπασι δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους.

» Τεκμήριον δὲ¹⁷⁷, ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἡδική-
σαμεν οὐδένα, προεῖπομέν τε, τὸν βουλούμενον κατὰ τὰ τῶν πάν-
των Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἵνα πρὸς ἡμᾶς¹⁷⁸. καὶ ὑμεῖς ἄ-
σμενοι χωρήσαντες¹⁷⁹, καὶ ξύμβασιν ποιησάμενοι, τὸ μὲν πρῶτον
ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανόησαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας, εἴ ἄρα
καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον¹⁸⁰ πράξαι, οὐ μετὰ τοῦ πλήθους
ὑμῶν¹⁸¹ εἰσελθόντες, τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν¹⁸², μήτε
νεωτερίσειν ἔργῳ, λόγοις τε πείσειν¹⁸³, ὥστε ἐξελθεῖν ἐπιθέμενοι
δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν, οὓς μὲν ἐν χερσίν¹⁸⁴ ἀπεκτείνετε, οὐχ ὁ-
μοίως ἀλγοῦμεν¹⁸⁵. (κατὰ νόμον γὰρ δὴ τινα¹⁸⁶ ἔπασχον). οὓς δὲ
χεῖρας προῖσχομένους¹⁸⁷, καὶ ζωγρήσαντες, ὑποσχόμενοί τε ἡμῖν
ὕστερον μὴ κτενεῖν, παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἰργα-
σθε; καὶ ταῦτα, τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τὴν τε λυθεῖ-
σαν ὁμολογίαν, καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον, καὶ τὴν πε-
ρὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτείνειν ψευθεῖσαν ὑπόσχεσιν¹⁸⁸, ἣν τὰ ἐν τοῖς
ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν. Ὅμως φατὲ ἡμᾶς παρανομήσαι, καὶ αὐτοὶ
ἀξιούτε μὴ ἀντιδοῦναι δίκην¹⁸⁹. οὐκ¹⁹⁰, ἣν γε οὔτοι τὰ ὀρθὰ γι-
γνώσκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν ἕνεκα κολασθήσεσθε.

175) Οἰκειοῦντες αὐτὴν πρὸς τοὺς συγγενεῖς τῆς Βοιωτοῦς. 176) Τοὺς Πλα-
ταιεῖς. 177) Τὸ ἐπόμενον. 178) Ὅτε εἰσέβαλον εἰς Πλαταιάς, ὡς Θουκ. Β, 3.

179) Προσελθόντες. 180) Ὅχι τόσον δίκαιον. 181) Μὲ τὴν γνώμην τοῦ πλή-
θους σας. 182) Καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι δὲν ἐφέρθημεν λίαν ἐπιεικῶς καὶ πρεπόν-
τως, ἀλλὰ πάλιν σεῖς δὲν μᾶς ἀνταπεδώσατε τὸ ὅμοιον, δὲν ἐφέρθητε πρὸς ἡμᾶς
ὡς ἡμεῖς πρὸς σᾶς. 183) Ὅστε μήτε νεωτερίσειν, λόγοις τε πείσειν, δηλ. μήτε
νὰ πράξετε τι νεώτερον (αἰφνίδιον καθ' ὕστεροβουλίαν) καθ' ἡμῶν, ἀλλὰ νὰ μᾶς
πέιστε μὲ λόγους νὰ ἐξέλθωμεν. 184) Ἐν καιρῷ συμπλοκῆς. 185) Τὸ ἀλγῶ
μετ' αἰτίας. εἶναι κατ' ἑλλ. τῆς διά. 186) Τὸν νόμον τοῦ πολέμου. 187) Ἐκ-
τείνοντας ἰκετικῶς τὰς χεῖρας. 188) Καὶ τὴν ψευθεῖσαν ἡμῖν περὶ αὐτῶν ὑπό-
σχασιν τοῦ μὴ κτείνειν αὐτοὺς. 189) Νὰ μὴ τιμωρηθῇτε. 190) Ἔσται ἃ ἀξιοῦτε.

» Καὶ ταῦτα, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἕνεκα ἐπεξήλθομεν¹⁹¹, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι¹⁹², ἡμεῖς δὲ ἔτι ὀσιώτερον τετιμωρημένοι. Καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετὰς, εἴτινες ἄρα¹⁹³ καὶ ἐγένοντο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἃς χρὴ τοῖς μὲν ἀδίκουμένοις ἐπικούρους εἶναι¹⁹⁴, τοῖς δὲ αἰσχρὸν τι δρῶσι, διπλάσις ζημίας¹⁹⁵, ὅτι οὐκ ἐκ προσηκόντων¹⁹⁶ ἁμαρτάνουσι· μηδὲ ὀλοφυρμῷ καὶ οἰκτῷ ὠφελείσθωσαν¹⁹⁷, πατέρων τε τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβώμενοι, καὶ τὴν σφετέραν ἔρημίαν¹⁹⁸. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῷ δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν¹⁹⁹ ἡμῶν διεφθαρμένην, ὧν πατέρες, οἱ μὲν, πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες, ἀπέθανον ἐν Κορωνείᾳ, οἱ δὲ, πρεσβύται, λελειμμένοι²⁰⁰, καὶ οἰκίαι ἔρημοι, πολλῷ δικαιοτέραν ὑμῶν ἰκετείαν ποιοῦνται, τούσδε τιμωρήσασθαι. οἴκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπὲς τι πάσχοντες²⁰¹ τῶν ἀνθρώπων· οἱ δὲ δικάως²⁰², ὥσπερ οἶδε, τὰ ἐναντία ἐπίχαρτοι εἶναι²⁰³. Καὶ τὴν νῦν ἔρημίαν δι' ἑαυτοῦς²⁰⁴ ἔχουσι· τοὺς γὰρ ἀμείνους συμμαχούς ἐκόντες ἀπεώσαντο· παρηγόμησάν τε, οὐ προπαθόντες ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλεόν ἢ δίκη κρίναντες, καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσῃν τιμωρίαν²⁰⁵. ἔννομα γὰρ πείσονται, καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προίσχόμενοι²⁰⁶, ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ συμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες. Ἀμύνετε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι, καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν ἀνταπόδοτε χάριν δικαίαν ὧν²⁰⁷ πρόθυμοι γεγενήμεθα· καὶ μὴ τοῖς

191) Λεπτομερῶς ἀνεπτύξαμεν. 192) Ὅτι σεῖς θέλετε τοὺς καταδικάσει δικάως. 193) Τυχόν. 194) Δι' ἐπιδεικνυόμεναι παλαιαὶ ἀρεταὶ βοηθοῦσι μᾶλλον τὴν κατηγορίαν τῶν ἀδικοθέντων, διότι οἱ ἀρετὰς λέγοντες, εἶναι ἔτι μᾶλλον ἔνοχοι ἂν ἡδίκησαν. 195) Δι' ἀρετὰς πρέπει νὰ εἶναι διπλάσιαι ζημίαι, διπλάσιως ἐπιζήμιοι εἰς τοὺς αἰσχροπραγοῦντας. 196) Διότι ἁμαρτάνουσιν ὅχι ὡς ἐκ τοῦ ἀνήκοντος αὐτοῖς χαρακτῆρος, ὅχι βιαζόμενοι ἀπὸ τὴν φύσιν των, ἀλλ' ἐν γνῶσει ὡς καὶ ἀνωτέρω. 197) Ἀς μὴ τοῖς ὠφελήσῃ ὁ ὀλοφυρμός των καὶ ὁ οἰκτός σας. 198) Ὅτι ἔμειναν ἔρημοι βοηθείας. 199) Νεολαῖον. 200) Θανατωθέντων τῶν υἱῶν των εἰς τὴν ἐπιχείρησιν κατὰ τῶν Πλαταιῶν. 201) Οἱ ἀναξιοπαθοῦντες. 202) Τι πάσχοντες. 203) Ἀξιοὶ εἶσιν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐπίχαρτοι εἶναι, νὰ ἦναι χαρᾶς αἰτία διὰ τὴν τιμωρίαν των. 204) Ἐξ αἰτίας αὐτῶν τῶν ἰδίων. 205) Μὲ ὅσα ὡς τώρα ἔπαθον μὴ τιμωρηθέντες ἀξίως. 206) Τελῶντες ἰκέτιδας χεῖρας εἰς τὴν μάχην. 207) Δι' ὅσα ἐδείχθημεν πρόθυμοι πρὸς

τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν²⁰⁸. ποιήσατε δὲ τοῖς Ἑλλήσι παράδειγμα, οὐ λόγον τούτοις ἀγῶνας προθήσοντες, ἀλλ' ἔργων²⁰⁹. ὦν ἀγαθῶν μὲν ὄντων, βραχεῖα ἢ ἀπαγγελία ἀρκεῖ ἀμαρτανομένων δὲ, λόγοι ἔπеси²¹⁰ κοσμηθέντες προκαλύμματα²¹¹ γίνονται. ἀλλ' ἦν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς²¹², κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξύμπαντας²¹³ διαγνώμας²¹⁴ ποιήσθητε, ἥσόν τις ἐπ' ἀδίκους ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσῃ²¹⁵ α.

Τοιαῦτα μὲν οἱ Θηβαῖοι εἶπον. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταί, νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἔξειν, εἴτι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν²¹⁶ ἀγαθὸν πεπονθασιν, διότι τόν τε ἄλλον χρόνον ἡξίουον δῆθεν²¹⁷ αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Πausανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν, καὶ ὅτε ὕστερον, ἂ πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι παρείχοντο²¹⁸ αὐτοῖς, κοινούς εἶναι κατ' ἐκεῖνα²¹⁹ ὥς οὐκ ἐδέξαντο²²⁰, ἡγούμενοι τῇ ἑαυτῶν οἰκείᾳ βουλήσῃ ἐκσπονδοὶ ἤδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι²²¹, αὐθις τὸ αὐτὸ ἔνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴτι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσιν, ὅποτε μὴ φαῖεν²²², ἀπάγοντες ἀπέκτεινον· καὶ ἐξαίρετον ἐποιήσαντο²²³ οὐδένα. Διέφθειραν δὲ Πλα-

σᾶς. 208) Μὴ ἀποκρουσθῶμεν ἐν μέσῳ (ἐνώπιον) ὑμῶν διὰ τῶν λόγων αὐτῶν.

209) "Οτι δὲν θὰ χρίνετε περὶ τῶν λόγων, ἀλλὰ περὶ τῶν ἔργων τῶν Πλαταιέων. 210) "Επη κυρίως οἱ στίχοι, ἐδῶ δὲ ἐννοεῖ καλλωπισμούς.

211) Τῶν ἔργων ἀμαρτανομένων. 212) Ὑμεῖς οἱ νῦν ὄντες ἡγεμόνες· ὑμεῖς οἱ ἡγεμόνες, καὶ γὰρ τοῦτο νῦν ἐστε. 213) Πρὸς τοὺς ξύμπαντας "Ελλήνας, ὑπὲρ ὅλων τῶν Ἑλλ. 214) Ἀπόφασιν. 215) Εἰς τὸ μέλλον. 216) Τῶν Πλαταιέων. 217) Καθ' ἃ ἔλεγον οἱ Λακεδ. 218) Ἐπρότεινον. 219) Κοινούς, δηλ. οὐδετέρους, ὡς καὶ ἀνωτέρω. Κατ' ἐκεῖνα, δηλ. κατὰ τὰς Προτάσεις ἃς ἐπρότεινον πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι. Ἡ περίοδος ἐλλειπτική οὕτως: Ἡξίουον αὐτοὺς ἡσυχάζειν τόν τε ἄλλον χρόνον, καὶ ὅτε (ἡξίουον αὐτοὺς) κοινούς εἶναι κατ' ἐκεῖνα ἄ. 220) Ἡ στίξις πρέπει νὰ εἶναι πρὸ τοῦ ὥς, διότι ἄλλως τὸ ὅτε ἢ τὸ ὥς πλησιάζει, καὶ τὸ κοινούς δὲν πρέπει νὰ εἶναι εἰς αἰτιατικήν, ὡς ταῦτο-προσωποῦντος τοῦ ἀπαρεμ. εἶναι μὲ τὸ ῥῆμα ἐδέξαντο. 221) Ἡ ἡγούμενοι (οἱ Λ.) κακῶς πεπονθέναι (τοὺς Ἑλλ.) ὑπ' αὐτῶν (τῶν Λ.) τῇ ἑαυτῶν (τῶν Πλατ.) οἰκείᾳ βουλήσῃ, ἐκσπόνδους ἤδη γενομένους. Ἀλλὰ τότε δὲν ἔχει καλῶς ἡ ὀνομ. Ἐκσπονδοὶ ἢ ἡγούμενοι (οἱ Πλατ.) ἔκσπονδοι τῇ ἑαυτῶν οἰκείᾳ (τὰ πλεῖστα χειρόγραφα φέρουσι δικαίᾳ) βουλήσῃ (παρατηρήντες τῆς συμμαχίας τῶν Θηβαίων ἢ Λακ. δι' ἰδίας καὶ νομίμου θελήσεως), κακῶς πεπονθέναι ὑπ' αὐτῶν, (ὅτι ἐκακόπαθον παρανόμως ὑπὸ τῶν Λακ. 222) Ὅποτε φαῖεν μὴ εἶναι δεδρακότες. 223) Ἐξήρσαν.

ταιέων μὲν αὐτῶν, οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ, πέντε καὶ εἴκοσιν, οἱ ξυνοπολιορκοῦντο· γυναῖκας δὲ ἡνδραπόδισαν· τὴν δὲ πόλιν ἐνιαυτὸν μὲν τινα²²⁴ Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι²²⁵, καὶ ὅσοι²²⁶ τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιέων περιῆσαν, ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ, καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος, πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων, ὠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ²²⁷ καταγῶγιον²²⁸ διακοσίων ποδῶν, πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κατωθεν καὶ ἄνωθεν· καὶ ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιέων ἐχρήσαντο· καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει²²⁹ ἐπιπλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες, ἀνέθεσαν τῇ Ἡρᾷ, καὶ νεῶν ἑκατόμποδον²³⁰ λίθινον ὠκοδόμησαν αὐτῇ. Τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες²³¹, ἀπεμίσθωσαν²³² ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμοντο Θηβαῖοι. Σχεδὸν δέ τι²³³ καὶ τὸ ξύμπαν²³⁴ περὶ Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο²³⁵ Θηβαίων ἕνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον²³⁶ ὠφελίμους εἶναι. Καὶ τὰ κατὰ Πλάταιαν, ἔτει τρίτῳ καὶ ἐννενηκοστῷ ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγένοντο²³⁷, οὕτως ἐτελεύτησαν.

124) Περίπου ἓνα ἐνιαυτὸν. 225) Ἐξωρισμένους διὰ ἀποστασίας ἀπὸ τὰ Μέγαρα. 226) Καὶ ἐκείνοις ὅσοι. 227) Ναὸς τῆς Ἡρας. 228) Ξενοδοχεῖον.

229) Εἰς τὸ φρούριον. 230) Ἑκατὸν ποδῶν μῆκος ἔχοντα. 231) Δημεύσαντες. 232) Ἐνοίκιασαν. 233) Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. 234) Καὶ ἐν γένει ἐντελῶς, διὰ καὶ ἄλλα ἄλλον λόγον. 235) Τόσον ἐχθρικοὶ ἐφάνησαν.

236) Τότε ἀρχίζοντα. Τὸν Πελοπον. πόλεμον. 237) Ἀφ' ὅτου οἱ Πλαταιεῖς ἐγιναν σύμμαχοι τῶν Ἀθ. Συνεμάχησαν δὲ ἐν Ὀλ. 65, 6'. Π. X. 519.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ.

